

Vol - xlv

බදුරහිතව විභාගවාසිව විසූ
හඳුනතාවරිය ධම්මපාල ස්ථවිර පාදයන් විසින් විරචිත

පරමතපදිපනී නම් වූ
විමානවතථු අට්ඨ කථා
(සිංහල පරිවර්තනය)

බුද්ධශාසන අරමුදලේ භාරකාර මණ්ඩලයේ අනුග්‍රහයෙනි.

පාලි අට්ඨකථා සිංහල පරිවර්තන - 44

ඛදිරතිත්ථ විභාරවාසීව විසු
හදනනාවරිය ධම්මපාල ස්ථවිර පාදයන් විසින් විරචිත

පරමථදීපනී නම් වූ
විමානවත්ථු අට්ඨ කථා
(සිංහල පරිවර්තනය)

සිංහල පරිවර්තනය
ලක්ෂ්මණීයේ කමාඨි මෙහෙණිය
ශාස්ත්‍රවේදී ගෞරව - ජේරාදෙණිය

ජිනදාස ගොඩකන්ද
රාජකීය පණ්ඩිත, ශාස්ත්‍රවේදී - ජයවර්ධනපුර

අධීක්ෂණය
විජිතනන්ද කර්තවන්ද

බදුරහිතව විහාරවාසීව විසූ
හදුනතාවරිය ධම්මපාල ස්ථවිර පාදයන් විසින් විරචිත
පරමතථදීපනී නම් වූ
විමානවත්තු අට්ඨ කථා
(සිංහල පරිවර්තනය)

ප්‍රස්තාවනා (අට්ටකථා)

පාළි භාෂාව මධ්‍යතන ඉන්දු ආර්ය පූර්ව අවධියට අයත් ප්‍රාකෘත විශේෂයක් බවත්, එම ප්‍රාකෘතය වූ කලී එකල උත්තර භාරතයේ ඒ ඒ ප්‍රදේශවල පැවති පොදු ජනයාගේ කථා ව්‍යවහාරය බවත්, පිළිගත් විද්වත් මතයයි. ප්‍රාකෘත ව්‍යවහාරය පොදු ජනතාවගේ හා ශ්‍රමණ සම්ප්‍රදාය ගරු කළ චිත්තකයන්ගේ ද භාෂා මාධ්‍යය විය. එය උත්තර භාරතයේ පැතිරී ගිය ඉන්දු යුරෝපීය භාෂා ව්‍යවහාරයෙන් ජනිත වූවක් සේ සැලකිය යුතුය. මෙම ප්‍රාකෘත ව්‍යවහාරයේ ලිඛිත සාධක අනුව මූල අවස්ථාවක් සේ පෙනෙන පාළි භාෂාව උත්තර භාරතයේ කිසියම් විශේෂ ප්‍රදේශයක කථා ව්‍යවහාරයේ මාධ්‍යයක් විය.

1. පාළි භාෂාව ක්‍රි.පූ. 6 වැනි 7 වැනි සියවස්වල කොසොල් රට පැවති කථා ව්‍යවහාරය පදනම් කොට ඇති වූවෙකැයි ද එය නොයෙක් ජනපදවල ජනයාගේ පොදු භාෂා මාධ්‍යය වී යැයි ද මහාවාර්ය රීස් ඩේවිඩ්ස් තුමා පවසයි.
2. පාළිය උච්ඡයිතී ප්‍රදේශයේ භාෂාව යැයි වෙස්ටර් ගාඩ් සහ ඊ කුන් සහ ඔටෝ ප්‍රොන්කේ වැනි විචාරකයෝ පවසති.
3. පාළිය මගධයේ කථා ව්‍යවහාරයයි යන බුද්ධසෝඡ නිමියන්ගේ මතය මහාවාර්ය ගෙගර් තුමා අනුමත කරයි.
4. බුදුරජාණන් වහන්සේ මූලදී කොසොල් රට බසින් දහම් දෙසන්නට ඇතැයි සලකන වින්ටර්නීට්ස් පාළි ත්‍රිපිටකයේ භාෂාව පැරණි මගධ ව්‍යවහාරය බව පදනම් කොට වෙනත් ප්‍රදේශ ව්‍යවහාරයන්ගේ සම්මිශ්‍රණයද ඇතිව ගොඩනැගුණු බෞද්ධයන්ගේ සාහිත්‍යයක භාෂාවකැයි පවසයි.
5. බුදුන් වහන්සේ ධර්ම ප්‍රචාරයේ යෙදුණු පන්සාළිස් වසින් වැඩි කොටසක් කොසොල් මගධ ප්‍රදේශවල සැරිසැරූ බව බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ පෙනෙන බැවින් පාළි භාෂාව කොසොල් මගධ දෙරට

කථා ව්‍යවහාරය පදනම් කොටගෙන බිහි වූවාක් සේ සැලකීමට පුළුවන් බව ඊ කුන් නම් විචාරකයා පෙන්වා දෙයි.

මෙම විග්‍රහයන් ශාස්ත්‍රීය වශයෙන් වැදගත් වන අතර විශේෂයෙන් සැලකිය යුත්තේ බුදුන් වහන්සේගේ මතයයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදාළ ආකල්ප විග්‍රහ වන්නේ මජ්ඣිම නිකායේ අරණ විභංග සූත්‍රයෙනි. මෙම සූත්‍රයෙන් පෙන්වන්නේ උන්වහන්සේ භාෂා මාධ්‍යයෙහි අනවශ්‍ය ලෙස දැඩිව එල්බ ගත් ශාස්තෘවරයෙකු නොවන බවයි. එකම දෙය විවිධ ජනපදවල නාම කීපයකින් හඳුන්වනු ලබන කල ඒ එක නාමයක් දැඩිව අල්ලා නොගෙන ඒ ඒ ලෙසට ව්‍යවහාර කළ යුතු බවත් ලෝක ව්‍යවහාරය නොඉක්මවිය යුතු බවත් අරණ විභංග සූත්‍රයෙහි උගැන්වෙයි.

බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසුව ත්‍රිපිටකය සංගීත වූ භාෂාව වන පාළි භාෂාව ථේරවාදීන්ගේ ආගමික භාෂාව විය. එය සමස්ත ත්‍රිපිටකය පුරා රැඳී ගියේය. ථේරවාදීන්ගෙන් බිඳී ගිය මහායානිකයෝ බුද්ධ ධර්මය සංස්කෘතයට පෙරළා ගත්හ. ඔවුන්ගේ සංස්කෘත සාහිත්‍යය දියුණුවීමත් මුස්ලිම් ආක්‍රමණ වැනි ආක්‍රමණත් මහායානික දර්ශනය විශ්ව විද්‍යාල මගින් රට මුළුල්ලෙහි බෙදා හැරීමත්, මහායානිකයන් ආමිස පූජා යන්ත්‍ර, මන්ත්‍ර ආදියෙන් පෘථග්ජන ප්‍රසාදය දිනාගැනීමත්, හික්‍ෂු විනය නීති ලිහිල් ලෙස මහායානිකයන් විසින් සකස් කිරීමත් ආදිය නිසා බුද්ධ ධර්මයන් පාළි භාෂාවත් බුද්ධජන්මභූමියෙන් අතුරුදහන් විය. එය ශ්‍රී ලංකාදීපයේ තහවුරු විය.

හෙළඅටුවා

සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් දෙසිය පන්තිස් වැන්නෙහි අශෝක අධිරාජයාගේ දායකත්වයෙන් පැලලුප් නුවරදී තුන්වන සංගායනාව පැවැත්වීය. මොග්ගලීපුත්තනිස්ස මහ රහතන් වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රහතන් වහන්සේලා දාහක් සම්බන්ධ වෙමින් මෙම සංගායනාව පවත්වා ඇත. සාහස්සිකා නමින් හඳුන්වන මෙම සංගායනාව නව මසකින් සම්පූර්ණ විය.

තෘතිය සංගායනාවසානයේ දඹදිව ථේරවාදාවරිය පරම්පරාවේ අවසන් පුරුෂයා වූ මොග්ගලීපුත්තනිස්ස මහ රහතන් වහන්සේගේ ශිෂ්‍ය

මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ විසින් තෘතීය සංගායනාවේදී තෝරා බේරා ගෙන සංග්‍රහ කළ, ථේරවාදී ත්‍රිපිටකය ශ්‍රී ලංකාවට ගෙන එන ලදී. මිහිඳු හිමියන් විසින් ලක්දිවට ගෙන එන ලද පාළි ත්‍රිපිටකය මහා අර්ථය රහතන් වහන්සේ ප්‍රමුඛ කොට ඇති සිංහල හික්‍රුන් වහන්සේලා උගත්හ. පාළියෙන් තිබූ ත්‍රිපිටකයේ ගැටලු තැන් සිංහල ජනතාවට පැහැදිලි කර දීම අවශ්‍ය විය. බුද්ධ කාලයේ සිට වාචනා මාර්ගයෙන්, ආචාර්ය පරම්පරා වලින් පැවත ආ අර්ථ විචරණ ක්‍රම මිහිඳු හිමියන්ගෙන් සිංහල හික්‍රුන් වහන්සේලා උගෙන ත්‍රිපිටකයේ ගැටලු තැන් හෙළ බසින් අරුත් විචරණය කළහ. හෙළද්‍රව්‍යා නමින් මේවා හඳුන්වයි.

අටුවා වනාහි ත්‍රිපිටකයට අයත් පොත් වලට ලියා ඇති ව්‍යාධ්‍යාන සංග්‍රහ සමූහයයි. අටුවාවල පරමාර්ථය පෙළෙහි ඇති දුරවබෝධ වචන සහ ධර්මයේ ගැඹුරු තැන් විස්තර කිරීමත් අවශ්‍ය තැන්වලදී විස්තරාර්ථ සැපයීමත්ය. මෙම පරමාර්ථයෙන් ලියන ලද හෙළද්‍රව්‍යා නම්,

මහා අට්ඨකථා
කුරුන්දි අට්ඨකථා
පච්චරිය අට්ඨකථා නම් වේ.

හෙළ අටුවා අකුරින් ප්‍රමුඛ ස්ථානය දරුවේ මහා අට්ඨකථාව හෙවත් මූල අට්ඨ කථාවයි. බුද්ධඝෝෂ හිමියන්ගේ අට්ඨ කථා සියල්ලටම පාහේ ශරීරය කරගෙන ඇත්තේ මෙම අටුවාවයි. තුන් පිටකයටම අයත් අට්ඨ කථාවන්හි මහා අට්ඨකථාව ගැන සඳහන් වන බැවින් එය තුන්පිටකයම අපලා සකස් වූනු හෙළද්‍රව්‍යාවක් වශයෙන් සැලකිය හැකිය. වස්තු විෂය අතින් සෙසු හෙළද්‍රව්‍යාවන්ට වඩා පරිපූර්ණ වී තිබුණ මහා අට්ඨකථාවේ ලක්දිව සිදුවූ දේ පිළිබඳව බොහෝ වෘත්තාන්ත ද සඳහන්ව තිබුණ බව සිතා ගත හැකිය.

මහා පච්චරිය අට්ඨකථාවට එම නම ලැබුනේ පච්චරියක් හෙවත් පහුරක් උඩදී එය ලියන ලද බැවිනි. කුරුන්දිවේලු විහාරයේදී ලියන ලද හෙයින් කුරුන්දි අටුවා නම් විය.

මෙම ප්‍රධාන හෙළද්‍රව්‍යාවන්ට අමතරව තවත් අටුවා කීපයක් දක්නට ඇත. අන්ධ අට්ඨකථාව එයින් එකකි. දකුණු ඉන්දියාවේ කාඤ්චිපුර

(කොන්ජිවරම්) යෙහි පැවති අටුවාවයි. එය ආන්ද්‍රා භාෂාවෙන් ලියා ඇතැයි සැලකේ.

බුද්ධසෝම හිමි

දඹදිව බෝමැඩට නුදුරු සෝම නම් ග්‍රාමයේ බමුණු කුලයක උපත ලද බුද්ධසෝම වාදයෙහි දක්ෂ වූ රේචන නම් මහා තෙරපාණන් වෙත පැවිදි වූ බව ප්‍රචලිත මතයයි. බුද්ධසෝම මහාබෝධී මණ්ඩපයට දකුණුදිග බමුණුගම උපන් බව සද්ධම්මසංගහ නම් පොතෙහි සඳහන් වේ. බෝමැඩට නුදුරෙහි සෝම නම් වූ ගමේ උපන් බව බුද්ධසෝසුඡ්පත්ති නම් කථාවේ ද සඳහන් වේ. මෙවැනි විවිධ කරුණු විමංශනයෙන් පසුව බුද්ධසෝම ජන්ම භූමිය මොරණ්ඩබේටක නම් ගම බව පිළිගෙන ඇත. ආන්ද්‍ර දේශයේ ගුන්දුර දිස්ත්‍රික්කයේ පාල්නාඩි තලුන් පෙදෙසේ "කෝටතෙමලී පුරගුන්ඩිලු පල්ලි" යන ලග පිහිටි ගම් දෙක මොරන්ඩබේටක යැයි පැවසේ. උන්වහන්සේ උපන් පෙදෙස මොරන්ඩබේටක යැයි විසුද්ධි මග්ගයෙන් පෙනේ. මජ්ඣිමනිකායටීය කථාවේ කර්තෘ සංදර්ශක ගාථාවක මධුර සුත්ත පටිඨන හෝ මධුර රූප පටිඨන සඳහන් වන බැවින් එතුමා එහි විසූ බව ද සිතිය හැකිය.

ව්‍යාකරණ විෂයෙහි ද දර්ශන ශාස්ත්‍රයෙහි ද වෛදික ග්‍රන්ථ විෂයෙහි ද ඉතිහාස පුරාවිද්‍යා විෂයෙහිද කාය ව්‍යවච්ඡේද විද්‍යාවන් හීද ලක්ෂණ ශාස්ත්‍රයෙහිද පැතිරී ගිය බුද්ධි ප්‍රභාවයක් එතුමා කෙරෙහි පැවති බව පැහැදිලිය. බුද්ධසෝම හිමියන් ලංකාවට පැමිණීමට පෙර ඤාණෝදය නම් ධර්ම ප්‍රකරණයක් අත්පසාලිනී අටුවාවන් දඹදිව දී කළ බවද සඳහන්ය. බුද්ධෝසෝම හිමියන් කලින් සර්වාස්ති වාදියෙකු ව සිට පසුව ථේරවාදී වූ බව ආතැම් විචාරකයන්ගේ පිළිගැනීමයි.

බුද්ධසෝම හිමියන් ලක්දිවට පැමිණියේ අනුරාධපුරය රාජධානිය කරගත් මහානාම රජ දවසය. බුද්ධවර්ෂ 953-975 අතර කාලයේය. උන්වහන්සේ ලංකාවට වඩින විට අට්ඨකථා සංහිතා කීපයක්ම මේ දිවයිනේ පැවති බවත් ඒවා හෙළ බසින්ම උගත් බවත් මෙයින් සමහරක් ග්‍රන්ථ ස්වරූපයන්ද සමහරක් පූර්වාචාරීන්ගේ මතවාද ඇතුලත් වූන සාහිත්‍යය වශයෙන්ද පැවති බවත් ආචාර්ය අදිකාරම් මහතා පවසයි.

මිහිඳු හිමියන් දවසම ආරම්භ වූ සිංහල අටුවා කථා වසර 700ක පමණ කාලයක් සිංහල ත්‍රිපිටකය හෙළි පෙහෙළි කරමින් පැවතියහ. ත්‍රිපිටක පාළියට සිංහල අටුවා ලියා ඇති බව දඹදිව විසූ රේවත හිමියන්ද දැන ගැනීමෙන් සිංහල අටුවා පාළියට පරිවර්තනය කිරීම, බුදුදහම විරස්ථායී වීමට හේතුවක් යැයි උන්වහන්සේ ද සලකා හෙළුවා පාළියට පරිවර්තනය කිරීම සඳහා බුද්ධසෝම හිමියන් ලක්දිවට එවන්න ඇතැයි සැලකිය හැකිය.

බුද්ධසෝම හිමියන් මෙහි පැමිණ බුදුන් වදාල දෙලක්ෂ පන්සැත්තැ දහස් දෙසියපනස් ග්‍රන්ථ සංඛ්‍යාවක් ඇති ආගමයට තුන්ලක්ෂ එක්සැටදහස් සත්සියපනස් ග්‍රන්ථ සංඛ්‍යාවක් පමණ අටුවා කථා ලියා ආගමයෙහි පහත් නැගූ සේකැයි දැන යුතු යැයි පූජාවලියේ සඳහන්ව තිබේ.

සංස්කාරකයෙකු හා අනුවාදයකු වශයෙන් බුද්ධසෝම හිමියන්ගේ කාර්යය වූයේ තමන් ඉදිරියෙහි වූ හෙළවුවාවන්හි අන්තර්ගත වූ විවරණ වෙනස් කිරීම නොව, ඒවා සකස් කිරීම සහ අවශ්‍ය ස්ථාන පිටු කරමින්, අවශ්‍ය ස්ථාන විස්තරාර්ථ දක්වමින්, විධිමත්ව සුගමව පාළි භාෂාවට නැගීමයි. බුද්ධසෝම හිමියන්ට අට්ඨකථා සකස් කරන්නට මහාවිහාරයෙන් ඉඩ ලැබී ඇත්තේ මහාවිහාර වාවනා 'මාර්ගයට විරුද්ධ මත ඒවායේ ඇතුලත් නොවිය යුතුය' යන කොන්දේසිය ද සහිතවය.

"මහා අට්ඨකථාව ශරීරය කොටගෙන මහාපච්චරිය කුරුන්දී ආදී විශ්‍රාතඅර්ථ කථාවන්හි යම් විනිශ්චයක් වේද එහි යුක්තාර්ත සහ ඇතුලත් වන්නා වූ ස්ථවිර වාදයද අත්නොහරිමින් සංවර්ධනය හොඳින් ආරම්භ කරන්නෙමු."

තව ද එම අර්ථ කථාවලින් භාෂාන්තරය පමණක් අත්හැර විස්තර තැන් පිටුකොට සියලුම විනිශ්චයන් ඇතුලත් කොට කිසිම තන්හි යුත් අත් නොඉක්මවා සංවර්ණනය කරන්නෙමු යි බුදුගොස් හිමියෝ පවසති.

බුද්ධසෝම හිමියන් විසින් කරන ලද අට්ඨකථා සියල්ලම මිහිඳු මාහිමියන් විසින් ලක්දිවට ගෙන එන ලදුව මහා විහාරිකයන් විසින් ආරක්ෂා කරනු ලැබූ හෙළවුවාවන්හි පාළි අනුවාද බවත් මහා අට්ඨකථාවේ සාරය ගෙන පාළි අට්ඨකථා රචිත බවත් මෙම අට්ඨකථාවල සඳහන් වේ.

මේ අනුව බුදුගොස් හිමියන්ගේ කාර්යය වූයේ බුදුසමය පිළිබඳව අමුතුවෙන් පොත් ලිවීම නොව එතෙක් හෙළවුවාවන්හි ආ කරුණු විධිමත්ව හා සුගමව පාළි භාෂාවට නැගීම වෙයි. පාළි අටුවා පොත්වලින් අඩකටත් වඩා සපයා ඇත්තේ බුදුගොස් හිමියන් විසිනි. බෞද්ධ අවියකථාවාරීන් අතුරෙන් එතුමා ශ්‍රේෂ්ඨතමයායි. එතුමාගේ ජීවන චරිතය වටා විවිධ ජනප්‍රවාද ගෙහි ඇත්තේ ඒ නිසාමය. එතුමා මෙලොව පහළ වූයේ බුදුන්ගේ පර්යාප්ති ශාසනය දීර්ඝ කාලයක් නිර්මලව පවත්වාගෙන යාම සඳහා පාළි අවියකථා ලිවීමටමය යන ජන ජනප්‍රවාදයක් ද ඇත.

අටුවා විස්තරය

විනය පිටකය

	පෙළ	අටුවාව	කර්තෘ	කාලය
උභය විභංග	1 පාරාජිකා පාළි	1 ආණා දෙසනා සමන්තපාසාදීකා	බුද්ධසෝම හිමි	5වන ශ.ව.
	2 පාවිත්තිය පාළි	2 යථාපරාධ සාසන විනය අවියකථා		
ධක්ඛක	3 වුල්ල වග්ග පාළි	3 සංවරාසංවර කරා		
	4 මහාවග්ග පාළි			
පරිවාර	5 පරිවාර පාළි			
		හික්ඛුපාතීමොක්ඛ කභීධා විතරණී	බුද්ධසෝම හිමි	5වන ශ.ව.
		හික්ඛුණී පාතීමොක්ඛ (මාතිකධා කරා)		

අභිධර්ම පිටකය

1 ධම්මසංගණිප්පකරණ	1 පරමසු දේසනා	අපාසාලිනී	බුද්ධසෝම හිමි	5වන ශ.ව.
2 විභංගප්පකරණ	2 යථාධම්ම සාසන	සම්මොහ විනෝදනී	බුද්ධසෝම හිමි	5වන ශ.ව.
	3 නාමරූප පරිච්ඡේද කරා			
3 කරාවත්තූප්පකරණ			බුද්ධසෝම හිමි	5වන ශ.ව.
4 පුද්ගලපඤ්ඤාප්පකරණ				
5 ධාතුකරාප්පකරණ	පරමසුදීපනී			
6 යමකප්පකරණ	පඤ්චප්පකරණවියකථා			
7 පට්ඨානප්පකරණ				

සූත්‍ර පිටකය

1 දීඝනිකාය	1 වොහාරා දේශනා	සුමංගල විලාසිනී	බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
2 මජ්ඣිමනිකාය	2 යරානුලෝමසාසන	පපඤ්ච සුදනී	බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
3 සංයුක්තනිකාය	3 දිට්ඨි විනිවෙසිත කථා	සාරසුප්පකාසිනී	බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
4 අංගුත්තරනිකාය		මනෝරථපුරණී	බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
5 බුද්දක නිකාය				
1	බුද්දකපාඨ පරමසු ජොතිකා		බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
2	ධම්මපද ධම්මපදධා කථා		බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
3	උදාන පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
4	ඉතිවුසුක පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
5	සුත්තනිපාත පරමසු ජොතිකා		බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
6	විමානවත්ථු පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
7	ජේත වත්ථු පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
8	ජේර ගාරා පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
9	ජේරී ගාරා පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය	5වන ශ.ව.
10	ජාතක ජාතකට්ඨකථා		බුද්ධඝෝෂ හිමි	5වන ශ.ව.
11	නිද්දේස (වුල්ල-මහා)	සද්ධම්ම ජොතිකා		උපසේන ආචාර්ය
12	අපදාන (ජේර-ජේරී)	විසුද්ධ ජන විලාසනී		මහානාම ආචාර්ය
13	පටිසම්භිදා මග්ග	සද්ධම්මජපකාසිනී		ධම්මපාල ආචාර්ය
14	බුද්ධචංස	මදුරසුප්පකාසිනී		බුද්ධදත්ත හිමි
15	වරියාපිටක	පරමසු දීපනී		ධම්මපාල ආචාර්ය
		විසුද්ධ මග්ග		බුද්ධඝෝෂ හිමි
	තෙත්තිජපකරණ	තෙත්ති අට්ඨකථා		ධර්මපාල ආචාර්ය
	වතුභාණවාරපාළි	වතුභාණවාර අට්ඨකථා		ආනන්ද චන්රතන

බුද්ධඝෝෂ හිමියන් විසින් පාළියට නොනගන ලද අට්ඨ කථා පාලියට නගන ලද්දේ බුද්ධදත්ත ධම්මපාල උපසේන සහ මහානාම තෙරවරුන් විසින්ය.

බුද්ධදත්ත හිමි

බුද්ධඝෝෂ හිමියන්ගේ සමකාලීනයෙකි. මධුරත්ථ විලාසිනී නම් බුද්ධචංස අටුවාව උන්වහන්සේ ලියා ඇත.

උපසේන හිමි

සද්ධම්මචෝතිකා නම් නිද්දේශ අට්ඨකථාව මහාපරිචේතවාසී උපසේන හිමියන් විසින් කරන ලදී.

මහානාම හිමි

පටිසම්භිදාමග්ග අට්ඨකථාව වන සද්ධම්මචෝපකාසනිය මුත්ච්ඡන්දයේ විසින් ලියන ලදී.

ධම්මපාල හිමි

පරමත්ථදීපනී අට්ඨකථා - උදාන - ඉතිවුත්තක - විමානවත්ථු - ප්‍රේතවත්ථු - ථෙර ථෙරී ගාථා අට්ඨකථා මුත්ච්ඡන්දයේ ලියන ලදී.

මෙම අට්ඨකථාවන් උගෙන ඒවා ආරක්ෂා කළ අය අට්ඨකථිකා නමින් හඳුන්වා ඇත. අට්ඨකථාවරියා යනු අට්ඨකථා සම්පාදනය කළ ආචාර්යවරයෝය. ආචරිය වාද, ආචරිය මත, ආචරිය වාද යන නම්වලින් කියවෙන්නේ අට්ඨකථාවන් මැයි.

අට්ඨකථාවන් පිළිබඳ විවිධ විවේචන හා මතවාද උගතුන් අතර පවතී. මෑතකාලීන වියතුන් අතුරින් අග්ගමහාපණ්ඩිත පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමියෝ එවැනි විවේචකයෙකි. උත්ච්ඡන්දයේ අටුවා පරීක්ෂණ නම් පොතෙන් එවැනි විවේචන ඉදිරිපත් කර ඇත. අටුවාකථා බුදුන් වහන්සේගේ දේශනා නොවන බව කවුරුත් පිළිගනිති. අටුවාචාරීන් වහන්සේලා අතරද විවිධ මතභේද තිබූ බව දක්නට ඇත. වසර හත්අට සියයක් ගෙන ආ ලිඛිතව නොතිබූ අර්ථ කථා සාහිත්‍යයට එවැනි දේ ඇතුළත් වන්නට පහසුකම් තිබේ. මිහිඳු හිමියන් විසින් ගෙන එන ලද පාළි විවරණ මහාවිහාරික හික්කුන් විසින් සිංහලට පරිවර්තනය කොට එම හෙළටුවා පස්වන සියවසේ බුද්ධඝෝෂ හිමියන් විසින් නැවත පාළි භාෂාවට පරිවර්තනය කළ බව පිළිගත් සම්ප්‍රදායයි. මේ තැන්වලදී එම මතිමතාන්තර ඇතුළත් වන්නට ඇති බව සිතිය යුතුය.

මහාවිහාරීය සම්ප්‍රදාය එකකි. අභයගිරි ජේතවන පරම්පරා හිද එවැනි සම්ප්‍රදායන් පැවතුණු බවට සැකයක් නැත. ස්වකීය පාරම්පරික මතවලට පටහැනි සූත්‍ර ධර්මයන් පෙළෙහි ඇති බව දැන දැනත් සිය මතය

තහවුරු කරනු සඳහා ඒවා මදකිනිදු වෙනස් නොකර, ඉවත් නොකර, සංගායනාවලදී පැවති තත්ත්වයෙන්ම ත්‍රිපිටකය රැකගෙන ඒම ගැන මහාවිහාරීය පරම්පරාවට බෞද්ධයාගේ ප්‍රණාම පූර්වක ගෞරවය හිමිවිය යුතුය.

මේ අන්දමින් පැවතගෙන ආ අවිච්ඡාදන අපේ හාමුදුරුවරු තවත් වර්ෂ සිය ගණනක් තම ආරාමවල පොත්ගල්වල තබා පුස්තකාලවල තැන්පත්කොට උදේ සවස සුවඳ දුම් අල්ලා ධර්ම ගෞරවයෙන් ධර්ම රත්නය රැකගෙන ආහ. අනගාරික ධර්මපාලතුමාගේ ජාතික ආගමික වැඩපිළිවෙළ ආරම්භ වීමෙන් පසුව එතුමාගේම පවුලේ නැයන් විසින් අවිච්ඡාදන මුද්‍රණය කිරීමේ වැඩපිළිවෙළ ආරම්භ කර ඇත. ඒ ධර්මපාලතුමා විසින් ඇතිකරන ලද ආගමික ප්‍රබෝධයේ එක් ආභාෂයකි. 1916 ජූලි 05 දින ත්‍රිපිටක මුද්‍රණසභා නම් ආයතනයක් සයිමන් ඇලෙක්සැන්ඩර් හේවාචිතාරණ මහතුන්ගේ මැදහත්වීමෙන් කොල්ලුපිටියේ පාමි හවුස්හි පිහිටුවා ඇත. 1929 ජූනි 29 දින මෙම ත්‍රිපිටක සභාවේ රැස්වීමක් කොළඹ ඩික්මන් පාරේ තක්සලාහිදී පවත්වා තිබේ. මෙම රැස්වීමට අති පූජ්‍ය හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල මහා නාහිමියන්ද, රත්මලානේ ශ්‍රී ධම්මානන්ද ධර්මාලෝක නායක හිමියන්ද ප්‍රධාන පණ්ඩිත ධර්මධර හික්කුන් වහන්සේලා 25 නමක් සහභාගී වූ බව සඳහන් වේ. අනගාරික ධර්මපාලතුමා ප්‍රධාන සාසනමාමක පිරිස්ද මෙම රැස්වීමට සහභාගී වී ඇත. මෙම නායක පණ්ඩිත ස්වාමීන් වහන්සේලා එක් එක් අටුවා ග්‍රන්ථ සංස්කරණය භාරගත් බවද සඳහන් වේ.

සවිමන් හේවාචිතාරණ මහතාගේ අභාවයෙන් පසුව සෝමලතා හේවාචිතාරණ ළමාතැනී විසින් ත්‍රිපිටක මුද්‍රණය සඳහා අරමුදල පිහිටුවීය. එම අරමුදල මගින් හේවාචිතාරණ අවිච්ඡාදන ග්‍රන්ථ සමූහය මුද්‍රණය කර ඇත. ආගම ධර්මය, ඉතිහාසය, පුරාවිද්‍යාව, සාහිත්‍යය ආදී ශ්‍රී ලංකා සංස්කරණ විවිධ ක්ෂේත්‍රයන් පර්යේෂණාත්මක අධ්‍යයනවලට යොමු කරමින් ශාස්ත්‍රීය පොතපත සපයා සංස්කෘතිය පිළිබඳව අවබෝධයක් ජනතාවට ලබාදීමේ අරමුණින් 1845 දී ආරම්භ කළ ශ්‍රී ලංකා රාජකීය ආසියාතික සමිතියේ සිංහල අවිච්ඡාදන සිංහලට පරිවර්තනය කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය මගින් පොත් දහයක් මුද්‍රණය කිරීම මහඟු කාර්යයකි.

අභාවයට යන පැරණි බෞද්ධ පොත්පත් හා අලුතින් ලියැවෙන බෞද්ධ පොත්පත් මුද්‍රණය කරවීමත් ඉංග්‍රීසි බෞද්ධ පොත්පත් සිංහලට

පරිවර්තනය කර මුද්‍රණය කිරීමත් පරපුරෙන් පරපුරට බුද්ධ ධර්මය ගෙන යාමත් බෞද්ධ සංස්කෘතියේ ආරක්ෂාවත් සඳහා පිහිටුවා ඇති අප ආයතනය' වන බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය මගින් බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටකයේ පුනර්මුද්‍රණය නිමවීමෙන් පසු අවිධිමත්ව සිංහලට පරිවර්තනය කොට මුද්‍රණය කිරීමට ප්‍රතිපත්ති සකස් කරන ලදී. සිංහලෙන් මුද්‍රණය අවසන් කොට අටුවා කථා ඉංග්‍රීසියට පරිවර්තනය කර මුද්‍රණය කිරීම අපේ අදහසයි.

"කථා පවත්තිනී" නම් පාඨයක් ත්‍රිපිටකයේ අංගුත්තර නිකායේ සඳහන් වෙයි. ධර්මදේශකයා පෙළක් අටුවාවක් දැනී නම් දහම් අසන්නා පෙළක් අටුවාවක් දැනී නම් දහම් දෙසන්නාත් අසන්නාත් දෙදෙනාම පෙළක් අටුවාවක් දැනීමේ එම ධර්ම දේශනාව සාර්ථක දේශනාවක් වන බව මෙහි සාමාන්‍ය අදහසයි. තථාගත ධර්මය වඩාත් ප්‍රකට වීම විවෘත වීම එහි පැවැත්මට හා උත්තරීතර භාවයට හේතුවන බව සඳහන්ය. මෙම කරුණු පිළිබඳ විමසිලිමත් වනවිට අවිධිමත්ව පරිවර්තනයේ හා මුද්‍රණයේ අවශ්‍යතාව වඩාත් පැහැදිලි වන්නේය. එයට අමතරව විශ්ව විද්‍යාලවල පාළු හා බෞද්ධ අධ්‍යයනාංශවල උසස් අධ්‍යාපනය ලබන ශිෂ්‍යයන්ට විෂය නිර්දේශානුකූල අවිධිමත්වල සිංහල පරිවර්තන නොමැතිකමේ බාධාවද, එම ගුරු ශිෂ්‍ය දෙපිරිසටම මේ මගින් දුරු කිරීමද අපේ පරමාර්ථයකි.

අපගේ ඉල්ලීමද පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත වැළඹිටියාවේ කුසලධම්ම නාහිමියන්ගේ අනුශාසනාවද අනුව අටුවා කථා සිංහලට පරිවර්තනය කර මුද්‍රණය කරවීමේ භාරදුර කර්තව්‍යය ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ වර්තමාන ආගමික අමාත්‍යාංශය මගින් ඉතාම කෙටි කාලයක් තුළ අවසන් කිරීම සඳහා අපට පවරන ලදී. බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක පුනර් මුද්‍රණය මගින් අප දැක්වූ ආදර්ශයත් ගොඩනැගූ විශ්වාසයත් මෙයට හේතු වූ බව නිසැකය. මෙම කාර්යය අපට පැවරීම පිළිබඳව ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ ගරු ජනාධිපතිතුමන්ට, ගරු අගමැතිතුමන්ට, ගරු බුද්ධශාසන නියෝජ්‍ය ඇමතිතුමන්ට, ආගමික අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් මහතාට සහ අමරහේවා මද්දුම මහතාට ද අපේ කෘතඥතාවය, පුණ්‍යානුමෝදනාපූර්වකව පළකරමු.

අටුවා පරිවර්තනයේදී ආමිෂ ලාභයම නොව ශාසනික සේවයම සලකා එක් එක් පොත භාරගෙන මැනවින් සිංහලට පරිවර්තනය කරදුන් පණ්ඩිත ස්වාමීන් වහන්සේලාට ද, උගත් ගිහි මහතුන්ට ද අපගේ

කෘතඥතාව හිමිවේ. සිංහල අටුවා පරිවර්තන සමීක්ෂණය කළ උගත් ගිහි පැවිදි දෙපිරිසටම අපගේ කෘතඥතාව හිමිවේ.

අටුවා කථා පරිවර්තන කාර්යය සම්බන්ධීකරණය කරමින් කටයුතු කළේ විජිතනන්ද සරත්වන්ද මහතාය. එම ග්‍රන්ථාවලිය මුද්‍රණය කරවීමේ කාර්යය භාරවූයේ අප ආයතනයේ මුද්‍රණ කටයුතු අධ්‍යක්ෂ පාලිත ලියනගේ මහතාටය. මෙම මහත්වරු දෙපළම ඉතා උනන්දුවෙන් මෙම කටයුතුවල නියැලීම පිළිබඳව එම මහත්වරුන්ටද මාගේ කෘතඥතාවය පළවේ. මෙයට අමතරව මෙම කාර්යයට හොඳහිතීන් අවංකව සහාය දුන් සියලු දෙනාටම පින් පුරවමින් ආසිරි පතමිහ.

මෙයට,

ශාසනස්ථිතිකාමී,

කීර්ම විමලජෝති ස්ථවීර,

අධ්‍යක්ෂක, බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය,

නැදිමාල, දෙහිවල.

බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානයේ අවධිකථා පරිවර්තක මණ්ඩලය

පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත ආඥාවල දේවසිරි නායක මාහිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත යාලේගම වන්දකිත්ති හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මැදුරුගොඩ විජයකිත්ති හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත වටගෙදර විමලබුද්ධි හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත විදුරුපොල ආනන්ද හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත හත්තොටුවේ ඉන්දරනත හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත පල්ලේගම සමිත හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මාවනාතේ සෝමන්ද හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත බලපිටියේ සිරිසිවලි හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත මැදුරුගොඩ විජිතධම්ම හිමිපාණන් වහන්සේ
 පූජ්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත පන්තල සුමේධ හිමිපාණන් වහන්සේ

- රාජකීය පණ්ඩිත කීර්ති නාරම්පතාව මහතා
- ශාස්ත්‍රවේදී ඇන්.එච්. පෙරේරා මහතා
- පණ්ඩිත ජේ.පී. නිමල්ලාල් රංජිත් මහතා
- පණ්ඩිත ටී.ජී. ජයතිලක මහතා
- පණ්ඩිත ඒ.ඇම්.ඩී.වයි. සරත්වන්ද අමරතුංග මහතා
- පණ්ඩිත බී.ඇම්.පී. බාලසූරිය මහතා
- පණ්ඩිත සෝමරත්න ගම්මන් වෙලගෙදර මහතා
- පණ්ඩිත දයා ගුණසේකර මහතා
- පණ්ඩිත ඩබ්ලිව්. ඇල්.පී. ධර්මදාස මහතා
- පණ්ඩිත ජිනදාස ගොඩකන්ද මහතා
- පණ්ඩිත පී.ඇල්.කේ. පෙරේරා මහතා

සම්බන්ධීකරණය:- විජිතනන්ද සරත්වන්ද මහතා

**බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානයේ
අවධිකථා පරිවර්තක සමීක්ෂණ මණ්ඩලය**

1. පූජ්‍ය මැදගම්පිටියේ විජිතධම්ම හිමිපාණන් වහන්සේ
(පේරාදෙණිය ශ්‍රී ලංකා විශ්වවිද්‍යාලයේ කථිකාචාර්ය)
2. පූජ්‍ය කොටියාගල උපරතන හිමිපාණන් වහන්සේ
(කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ කථිකාචාර්ය)
3. පූජ්‍ය මැදඋයන්ගොඩ විජයකිත්ති හිමිපාණන් වහන්සේ. (ශාස්ත්‍රපති)
4. පූජ්‍ය ඇස්වත්තේ රේවත හිමිපාණන් වහන්සේ. (ශාස්ත්‍රපති)
5. හේමචන්ද්‍ර දිසානායක මහතා. (ශාස්ත්‍රවේදී)
6. පණ්ඩිත දයා ගුණසේකර මහතා (රාජ්‍ය භාෂා දෙපාර්තමේන්තුව)
7. පණ්ඩිත ඒ ලසිත් නලන්ත මහතා (රාජ්‍ය භාෂා දෙපාර්තමේන්තුව)
8. පණ්ඩිත සිරිමෙවන් සේනක මහතා (ශාස්ත්‍රවේදී)
9. අභිධර්මාචාර්ය බුද්ධික විජේසිංහ මහතා (ශාස්ත්‍රවේදී-විද්‍යාවේදී)

සංඥාපනය

සසර සැරිසරණ සත්ත්වයින් සසර කතරින් එතෙර කොට නිවන්පුරට පමුණුවාලීම බෞද්ධ දර්ශනයේ පරමාර්ථයයි. සත්ත්වයා සසර බැඳී සිටින්නේ තෘෂ්ණාව නිසයි. තෘෂ්ණාව නැතිකළ හැක්කේ පරිත්‍යාගයෙනි. 'ජීනෙ කදරියං දානෙන' යනුවෙන් එය සඳහන් වේ. විවිධ තෘෂ්ණාවන්ගෙන් පෙළෙන සත්ත්වයෝ සසරදී දිව්‍ය ප්‍රේත මනුෂ්‍ය ආදී ආත්මභාවයන් ලබති. තෘෂ්ණාවන්ගෙන් පෙලි විවිධ අකුසල කර්ම කරන පුද්ගලයන් විවිධ අන්දමේ ප්‍රේත ආත්මයන් ලද සැටි ප්‍රේතවස්තු වර්ණනාවේ සඳහන් වේ. ඒ ඒ ප්‍රේතයින් ප්‍රේත ආත්මභාව වලින් මුදන ලද්දේ ද මිනිස්ලොව ජීවත්ව සිටින ඥාති හිතමිත්‍රයන් විසින් දානාදි පින්කම් කර පිංපෙන් දීමෙන් බව හෙළිවෙයි. එසේම දානාදි පින්කම් කළ සත්ත්වයින් දිව්‍ය ලෝකවල ඉපදී දිව විමන් ලබා දිව්‍ය කාම සම්පත්තීන් විදින අයුරු විස්තර කරන අටුවාව විමානවස්තු අට්ඨකථාවයි.

පළමුව මළවුන් පිදීමට පුරුදුව සිටි ජනතාව මළවුන් පිදීම වැනි නිරර්ථක පිළිවෙතින් මුදවා මළවුන් සඳහා දන් පින් කිරීමට පුරුදු පුහුණු කරවා යහමගට ගත්තේ මිහිඳු හිමියන් විසිනි. මිහිඳු තෙරුන් ලක්දිවට වැඩ දේවානම් පියතිස්ස රජ මාලිගයේදී තිරෝකුඩ්ඞ සූත්‍රයෙන් දහම් දෙසා මෙතෙක් ගමන් ගත් මග වෙතස් කොට නව මගකට යොමු කිරීම ඇරඹියේ රජ ගෙදරිනි. දුක පහදා දී සැප පිළිබඳව විදාරණය කරමින් මිනිසා විවිධ ඵංකම්පල යොදවමින් යහමගට යොමු කරවීම සඳහා විමාන වස්තු පොත රචනා වී ඇත. වෙසෙසින් දන් දීමට හා පන්සිල් රැකීමට පුරුදු පුහුණු කිරීම විමානවස්තුවේ පරමාර්ථයයි. විමානවස්තුවේ දෙවිචාරුන් පිළිබඳ කථා අසුපහක් දැක්වේ. මෙම කථා අසුපහේම දිස්වන්නේ තුන් සිත පහදවා ඉතා සුළු දෙයක් හෝ සුදුසු ආහුණෙහිය පාහුණෙහාදි ගුණ යුත් ප්‍රතිග්‍රාහකයෙකුට පිරිනැමීමෙන් අනේකවිධ සම්පත් විදින දිව්‍යාත්මභාව ලබාගත හැකි බවයි. උදාහරණ කීපයක් පිළිබඳව අවධානය යොමු කිරීමෙන් මෙය අවබෝධ කරගත හැකිය. දැදැල්ල විමාන වස්තුවේ සඳහන් වන්නේ එකම පවුලක සොහොයුරියන් දෙදෙනෙකු පිළිබඳ කථාවකි.

මේ සොයුරියන් දෙදෙනාම එකම ස්වාමිපුරුෂයෙකුගේ සමාන බිරින්දෑවරු වූහ. දෙදෙනාම දන් දුන්න. සිල් රැක්කහ. පතිව්‍රතා ධර්මය රැක්කහ. මේ දෙදෙනාගෙන් වැඩිමල් සොයුරිය හික්කුන්ටද දුගී මගී යාවකාදීන්ට ද පෞද්ගලික වශයෙන් දිනපතාම දන් දුන්න. බාල සොයුරිය හික්කු සංඝයාට සාංඝික වශයෙන් දන් දුන්න. මේ දෙදෙනා මියපරලොව ගොස් වැඩිමල් සොයුරිය තව්නිසා දෙවිලොව ශක්‍රයාගේ පාරිවාරිකාවක් ලෙස උපන් අතර බාල සොයුරිය නිර්මාණරතියේ අධිකතර සම්පත් ඇතිව උපන්තිය. මෙම කථා වස්තුවෙන් පැහැදිලි වෙන්නේ දන් දීමක් ක්‍රමානුකූලව උත්තම ගුණාංගයන්ගෙන් යුත් ප්‍රතිග්‍රාහක පිරිසකට දන් දිය යුතු බවයි.

ගුත්තිල විමානවස්තුවේ දෙවගනන් විශාල පිරිසකගේ තොරතුරු සඳහන් වෙයි. මේ හැම දෙවගනෝම තව්නිසා දෙවිලොව ඉපිද දිව්‍ය විමාන ලබා දිව්‍ය සැප විදින්නාහු වෙති. ඒ අය කළ පිංකම් විමසීමේදී එක් අයෙක් කාශ්‍යප බුදුන් සමයේදී සුවඳ දුම් පූජාවක් කිරීමෙන් දිවසැපත් ලබා ඇත. තවකෙනෙක් කාශ්‍යප බුදුන් සමයේ වැල, වරකා, අඹ, කෙසෙල් ආදී පළතුරු දන් දීමෙන් දිවසැපත් ලබා ඇත. තවත් දෙවගනක් දිව්‍ය සම්පත් ලබා ඇත්තේ ගිතෙල් - හකුරු - මීපැණි ආදී වතුමධුර පූජා කිරීමෙනි. එක් අයෙක් එක් පොතොය දිනයක් උපෝසථ ශීලය සමාදන් වීමෙන් දිව සැපත් ලබා ඇත. තවත් දෙවගනක් දන් වළඳ අවසන් වූ හිමි තමකට බීමට සහ මුහුණ කට සේදීම සඳහා ජලය පිරිනැමීමෙන් දිව සැපත් ලබා ඇත. තව දෙවගනක් හික්කුවකට උදෑසන දානය සඳහා කිරිබතක් පූජා කිරීමෙන් දෙවිසුව ලැබීය. මේ අන්දමට සුදුසු ප්‍රතිග්‍රාහ සම්පත්තියක් ලබා පිරිසිදු සිතින් ඉතාම සුළු දෙයක් පිදීමෙන් දිව්‍ය සම්පත් ලබා ඇත.

විමානවස්තුවේ සඳහන් පරිදි පතිව්‍රතා ධර්මය රැකීමත් දිව්‍ය සම්පත් ලැබීමට පාදක වූ බවයි. ලතා විමාන වස්තුව එයට කදිම නිදසුනකි. ලතා විමාන වස්තුවේ සඳහන් ලතා දෙවගන මිනිස්ලොවදී ස්වාමියාට නිසි ලෙස සැලකූහ. නැන්දතිය හා මාමණ්ඩිය ක්‍රෝධ කරද්දීත්, චෛර කරද්දීත් ඒ අයට චෛර නොකර මෙහි සිතින් ඇප උපකාර කළහ. ඇය මියගොස් ඒ පිතින් හා පතිව්‍රතා ධර්මය රැකීමෙන් දෙවිලොව උපන්නාය. මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ ගිහි භෞල්‍යල නිබන්ධ සදාතනික පැවැත්මකට එරෙහිව බුදුදහම අනුව හික්මුණු ලතා ඒ පිත්තම්වලින් දෙවිලොව උපන් බවයි.

මේ අනුව උක්ත කරුණු මගින් පැහැදිලි වන්නේ ගෘහ ජීවිතයේ සදාකනික පැවැත්මකට එරෙහිව බුදු දහම අනුව හික්මුණු ලතා කරන ලද පින්කම්වලින් දෙවිලොව උපන් බවයි. මේ අනුව පතිව්‍රතාව නම් උසස් ගුණධර්මය රැකීමෙන් දෙවිලොව සැප විදිය හැකි බව උගන්වයි. නැදීමයිලන්ට, දෙමාපියන්ට, වැඩිහිටියන්ට සැලකීම දිව්‍ය සම්පත් ලැබීමට හේතු වේ.

රජගහ නුවර ගෙදරක අභිවාතක රෝගයෙන් පෙළී ගෙයින් පිටිපස දුක්විඳිමින් සිටි ස්ත්‍රියක් ලුණු නුමුසු ඇඹුල් කැඳක් කාශ්‍යප රහතන් වහන්සේට පුදා ඇත. මහා කාශ්‍යප හිමියෝ ද ඒ දුකින් පෙළෙන කාන්තාවට සග මොක්සුව ලබාදීම සඳහා මහා කරුණාවෙන් යුක්තව ඇගෙන්ම කැඳ පිළිගත්තේය. ඇය එදිනම මියගොස් නිර්මාණරතී දෙවිලොව උපන්තීය. ප්‍රතිගාහකයාගේ නොහොත් තෙරුන්ගේ සීල සමාධි ගුණය ඇයට නිවන්මග හෙළිකර දුන් බවද එයින් උගැන්වෙන දර්ශනයයි.

ජත්ත මාණවක විමාන වස්තුවෙන් ගම්‍ය වන්නේ තිසරණ සරණ යාමෙන් පමණක්ම දිවසැපත් ලැබූ බවයි. සැදැහැ සිතින් තුණුරුවන් සරණ යාම මහත් වූ කුසලයකි. ජත්ත මානවකයා තුණුරුවන් සරණ ගියා මිස සිල් සමාදන් වූයේ නැත. බෞද්ධයකු වන්නේ තිසරණ සරණ යාමෙනි. සිල්සමාදන් වීමෙන් සීල ගුණයක පිහිටීමේ අනුසස් ලැබේ. කතෝලිකයෙකුට, මුසල් මානවයකුට වුවද පන්සිල් රැකිය හැකිය. එහෙත් තුණුරුවන් සරණ යන්නේ බෞද්ධයකු පමණි. ජත්ත මානවක බෞද්ධයා දෙවිලොව උපත ලද්දේ තුණුරුවන් සරණ යාමෙනි.

මෙහි දාසී විමානවස්තුවේ සඳහන් වන්නේ සැදැහැවත් උපාසකයකුගේ දාසියක් ලෙස සේවය කළ කාන්තාව දන් බේදීමේ හා ඉවීමේ පිරිනැමීමේ පිනෙන් දිව්‍ය ලෝකයේ මහා සම්පත් විඳි බවයි. නමුත් ඒ දන් දුන් උපාසකයා පිළිබඳව විස්තරයක් එහි නොදැක්වේ.

එක්තරා දුගී දුප්පත් කාන්තාවකගෙන් ලුණු නැති ඇඹුල් කැඳක් පිළිගෙන වළඳ ඇය කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් කරුණා මෙමග්‍රී ටඩා ඇයට දිව්‍යලෝක සම්පත්තිය ලබාදුන් මහා කාශ්‍යප තෙරුන් සම්බන්ධ කථා පුවතක් ආචාර දායිකා විමාන වස්තුවේ සඳහන් වේ. උන්වහන්සේ මෙම ඇඹුල් කැඳ පිළිගත්තේ ශක්‍රයා ගෙනැවිත් දුන් දානය ප්‍රතිකෂේප

කරමිනි. ලාභසත්කාරවලට ගිණු නොවී දුගී දුප්පතුන්ට නිවන් සාදා දෙන්නට තෙරුන්වහන්සේලා ගත් උත්සාහය මෙයින් ගම්‍ය වේ.

මෙහි වණ්ඩාලි විමාන වස්තුවේ සඳහන් වන්නේ එක්තරා මහලු වයෝවෘද්ධ ස්ත්‍රියක් මුගලන් තෙරුන්ගේ බස නිසා කථාගතයන් වහන්සේට නමස්කාර කළ පමණකින්ම දිව්‍යලෝකයේ ඉපදුන බවයි. බුදුරදුන් තමන් ඉදිරිපිට සිටියදින් මේ මහලු ස්ත්‍රිය නොවැදී සිටි බැවින් මුගලන් තෙරුන් ඇයට බුදුන් වදින ලෙස පැවසුවේය. මෙසේ පැවසීමේදී 'වණ්ඩාලිය' බුදුන් වදින්න යැයි පැවසූ බවක් අටුවාවේ සඳහන් වේ. මැය සැබොල් කුලයට අයත් ස්ත්‍රියකි. ඇගේ නම වණ්ඩාලී නොවේ. මුගලන් හිමි ඇයට 'වණ්ඩාලි' යයි ආමන්ත්‍රණය කළේ යයි සිහිම අපහසුය. මෙය අටුවාවාරීන් වහන්සේලාගේ යෙදීමක් විනා මුගලන් තෙරුන්ගේ වදනක් යැයි පිළිගැනීම අපහසුය.

රජ්ජුමාලා විමානවස්තුවේ එන කථාව වර්තමාන සමාජයේ එක් පැත්තක් විවරණය කරයි. සම්පත් බහුල ධනපති ගෙවල්වල දුගී දුප්පත් දාසීන් වදින දුක් කම්කටොළු අද මෙන් එදත් පැවති බව රජ්ජුමාලා පුවත හෙළිදරව් කරයි. දුක්විඳ බැරීම තැන රජ්ජුමාලා යන්නේ සියදිවි නසා ගැනීමටය. ඇය ජීවිතය ලබාගන්නේ බුදුන් දැකීමෙනි.

බුදුරදුන් දවස එක්තරා හික්කුටකට කණේ රෝගයක් ඇතිවිය. මේ කණේ රෝගය නිසා මාර්ගාධිගමයකට පත්විය නොහැකිය. මෙම රෝගයට කකුළු මාංශය හොඳ බවත්, ඒ නිසා අසවල් ගෙදරට පිඬුසිඟා වැඩ කකුළුමාංශ වළඳන ලෙසත් බුදුරජ ඒ හික්කුටට වදාළහ. ඒ අනුව එම හික්කුට එම නිවසට පිඬුසිඟා වැඩ කකුළු මස් වැළඳුවේය. කණේ රෝගය සුව වී විදසුන් වඩා රහත් විය. උන්වහන්සේ භවය අවසන් කළ අතර කකුළු මස් පිදු දායකයා මරණින් මතුට, වෛද්‍ය මාණිකෘතමය ගබඩා ඇති දිව්‍ය විමානයක මැණික්මය ගෙයක උපන්නේය.

මේ අනුව දන්දීම, සිල් රැකීම, පතිව්‍රතා ධර්මය රැකීම, මව්පියන්ට සැලකීම, නැදීමයිලන්ට සැලකීම, ක්‍රෝධ නොකිරීම, පෞර නොකිරීම, මෙහි කිරීම ආදී යහපත් ගුණධර්මවල යෙදීම නිසා ඒවායේ විපාක

වශයෙන් දිව්‍යලෝකවල ඉපිද දිව්‍ය සම්පත් ලබන බව විමාන වස්තුව මගින් පැහැදිලි කරයි.

මෙහි එන ගුත්තිල විමාන වස්තුව කරුණු කීපයක් නිසා වැදගත් වේ. මෙහි එන අයුරින් දැක්වෙන්නේ ගුත්තිල මූසිල වාදය සංවිධානය කරන ලද්දේ මූසිල විසින් බවයි. මූසිල නගරයේ තැනින් තැන ඇවිද මෙයින් සත්වන දවසේ ගුත්තිලත් මාත් අතර වාදයක් වේ. එය නරඹන්න පැමිණෙන ලෙස ජනයාට ආරාධනා කර ඇත්තේ මූසිල විසිනි. ජාතක කථාවේ සඳහන් වන්නේ වාදය රජු විසින් සංවිධානය කළ බවයි. මෙසේ සංවිධානය කළ වාදයට මුහුණදීමට ගුත්තිල බිය වූ බවයි. මූසිලගේ දක්ෂතාවයත්, තරුණකමත් නිසා තමන් පරාජයට පත්වේය යන බිය ගුත්තිල තුළ ඇතිවිය. ඔහු ගෙළ වැළලාගෙන මරණයට පත්වීම සඳහා ලණුවක් ද ගෙන කැළයට ගිය බවත්. මෙහි සඳහන් වේ. එසේ කැළයට ගියත් මරණයට බිය වූ ගුත්තිල ආපසු පැමිණියේය. මෙසේ කැළයට ගිය හා ගෙදරට පැමිණි මාවතේ තණකොළ මැළවී ගිය බව විමාන වස්තුවේ සඳහන් වේ. මෙසේ මරණයට මෙන්ම වාදයටත් බිය වූ ගුත්තිලට පිළිසරණ වීම සඳහා සක්දෙවි පැමිණියේ මේ අවස්ථාවේය ජාතක කථාවේ සඳහන් නොවන කරුණු විමාන වස්තුවේ සඳහන් වේ. සක්දෙව්දු මෙහිදී ප්‍රකාශ කරන්නේ ඔබ මගේ ඉහත ආත්මභාවයක දී ගුරුවරයෙකි. ඒ ගුරුභක්තිය වෙනුවෙන් ඔබ බේරාගැනීමට මම එමි. ඔබ බිය නැතිව වාදයට යන්න යයි ශක්‍රයා කියයි. මෙයින් දිරිමත් වූ ගුත්තිල වාදයට යයි. මහරජු ද පැමිණේ. සක්දෙවි පැමිණ උඩින් සිටි ඔහුව පෙනෙන්නේ ගුත්තිලට පමණි. විණා වාදනය සම සමව යන බව ජනයා ද මහරජු ද පිළිගනී. මේ අවස්ථාවේ සක්දෙව්දු ගුත්තිලට පවසන්නේ විණාවේ තත් එකින් එක සිදින ලෙසය. ජාතක පොතේ එන ගුලි තුනක කථාවක් හෝ දෙවගනන් පැමිණීමක් පිළිබඳව විමාන වස්තුවේ නැත. මේ අනුව ජාතක පොතේ එන කථාවට වඩා විමානවස්තු අට්ඨකථාවේ සඳහන් ගුත්තිල වස්තුව ස්වාභාවික යථාර්ථවාදී ගතියෙන් යුක්ත බව පෙනේ.

මෙයට අමතරව ගුත්තිල විමාන වස්තුවේ එන දෙවගනුන් දෙවිලොව උපන්නේ කාශ්‍යප බුදුන් දවසයි. අප බෝසතුන්ගේ එක් ආත්මභාවයක් වන ගුත්තිල ආත්මභාවයේදී ගුත්තිල දෙවිලොව ගොස් කරුණු විමසූ දෙවගනුන්ගෙන්ම, ඒ ගුත්තිල ගෞතම නමින් බුදුවීමෙන්

පසු ඒ බුදුසසුනේ අගසව මුගලන් මහතෙරුන් ද කරුණු විමසුවේ ද ඒ දෙවඟනුන්ගෙන්මය. එයින් පෙනෙන්නේ දෙවඟනුන්ගේ දිව්‍ය ආයුෂ කාලය බුද්ධාන්තරයකටත් වැඩි කාලයක් බවයි. මේ හැම කථාවකින්ම පෙනෙන්නේ දෙවිවරු වනාහි මිනිසුන්ව සිටි ආත්මභාවයේදී තමන් විසින් කරන ලද කුශල කර්මයන්ගේ විපාක වශයෙන් දෙවිවරුන්ව ඉපිද දෙවිසැප විදින බවයි. එසේ නැතිව දිව්‍යලෝකයේ සිට පින් රැස් කිරීමක් කළ නොහැක. මිනිසකු වශයෙන් කරන ලද පින් විපාක දී අවසන් වීමෙන් පසුව නැවත කවර නම් ආත්මභාවයක් ලබන්නේදැයි නිශ්චය කළ නොහැක.

විමානවස්තු - ජේතවස්තු ග්‍රන්ථ දෙක රචනා කර ඇත්තේ බෞද්ධ නෛතිකවාදය විසින් පෞරාණික තත්ත්වය ග්‍රහණය කළ නිසා බව හැඟේ. නෛතික ප්‍රයෝජනය උදෙසා බෞද්ධයන් විසින් සුගතිමය හා දුගතිමය භවයන් පිළිබඳව බුදුදහමේ පැරණි ඉගැන්වීම්ම පිළිගෙන ඇත. එහෙත් ස්වර්ගයේ ඉලක්කය ඔවුන් විසින් ගිහියන් සඳහාම වෙන්කරන ලදී. හික්කු පදවිය එයට වඩා ඉතා උසස් වෙයි. ඔහු නිවන පිළිබඳව අභිලාෂා ඇත්තෙකි. ස්වර්ගයේ (දෙවිලොව) ඉපදීමට ඔහුට බන්ධනයකි. කාමාශාවන් තෘප්තිමත් කිරීම එහි අරමුණ වන බැවිනි. එම නිසාම විමානවස්තුවේ හික්කුන් වහන්සේලා දිව්‍ය විමානවල උපන් බවක් කොතැනකවත් සඳහන් වී නොමැත.

දෙවිලොව වාරිකා කරන මුගලන් මහරහතන් වහන්සේගේ මුවෙන් කියවන ස්ත්‍රී වර්ණනා චිත්‍රාභි මහරහතන් වහන්සේ කෙනෙකු ලවා කියවීම උචිත නොවේ යයි හැඟේ. රජ්ජුමාලාගේ නැටුම් විලාස ඇය නටනවිට ඇඟපත වලනය වන ආකාරය, නටනවිට විහිදෙන ජීවන සුවඳ, සළුපිළිවලින් නිකුත්වන නාදය හා වමන්කාරය ඇගේ මුවින් නැගෙන ගීත රාවය ආදී වර්ණනා පෘථග්ජන අටුවාවාරීන් විසින් කියන ලද්දේ නම් නිවැරදිය. එසේම පාරිච්ඡන්තක විමාන වස්තුවේ පාරිච්ඡන්තක දෙවඟනගේ සිරුරෙන් ඇගේ සළුපිළිවලින් ඇ හිසේ පැළඳී හිස පළඳනාවෙන් හමන සුළං සුවඳ සමග පසඟතුරු ගී නද පැතිරෙන බව මහ මුගලන් හිමිගේ මුවින් කියවයි. දෙතිස් කුණපයන්ගෙන් යුතුව පිළිකුල් වූ පංචස්කන්ධයක් පිළිබඳව අධ්‍යාත්මය දියුණු කළ මුගලන් හිමි

දෙවගනුන්ගේ අඟපසඟ මෙසේ විස්තර කරයිද, ඒ හැම දේකින්ම ඇතිවන්නේ කාම තණ්හාව හා භව තණ්හාවයි. ඒවා අනුවිත වර්ණනා යයි හැඟේ.

බුදුදහමේ තණ්හාව තෙපරිදි කොට දක්වයි. කාම තණ්හා භව තණ්හා විභව තණ්හා යනුවෙනි. මිනිස්ලොව පින් රැස්කර දෙවිලොව ඉපදීම කාම තණ්හා භව තණ්හා නිසා සිදුවන්නකි. පංචකාම සම්පත් විඳීමට දක්වන්නා වූ ආශාවයි. භව තණ්හා නම් භවයේ රැඳී සිටීමේ ආශාවයි. දෙවිලොවින් දෙවිලොවට මාරුවෙමින් දිවසැපත් විඳීමේ නොතිත් ආසාවෙන් බෞද්ධයා පෙළෙන බව නොරහසකි. අපගේ බෞද්ධයා පින්කම් කර ප්‍රාර්ථනා කරන්නේ විවිධ අන්දමින් වර්ණිත දිව්‍යලෝකවල දිව්‍යකාම සම්පත්තිය විඳීමටයි. හික්කුන් වහන්සේලා ද දායකයන් යොමු කරන්නේ ඒ දිසාවටය. දන්දීමෙන් පසුව හික්කුන් වහන්සේලා වදාරණ පින් වාක්‍යයේ සඳහන් වන්නේ ද සදිව්‍ය ලෝකවල දිවසැපත් විඳීමටත්, මිනිස්ලොව මෙණ්ඩක, ජෝතිය වැනි කෝටිපතියන් වී ඉපදීමටත් කෙරෙන ප්‍රාර්ථනයයි. නමුත් බෞද්ධයා විසින් ප්‍රාර්ථනා කළ යුත්තේ නිවනයි. දුම්රියේ ගාල්ලට ප්‍රවේශපත්‍රයක් රැගෙන දුම්රිය මගියකුට බම්බලපිටිය, කළුතර, අලුත්ගම ඕනෑම දුම්රියපලකින් බසින්නට පුළුවන. එමෙන් දාන, සීල, භාවනා කරන පින්වතෙකුට දිව්‍ය සම්පත් වරින් වර ලැබීම ඒ පින්කම්වල අනිවාර්යය ප්‍රතිඵලයයි. එහෙත් වඩා අවධානය යොමු කළයුත්තේ සසරින් එතෙරවීම සඳහා මිස දිව්‍යලෝකවල පැලපදියම් වීමට නොවේ. ඒ නිසා බෞද්ධයා පින්කම් කොට නිවනම ප්‍රාර්ථනා කළ යුතුය. දාන කථා, සීලකථා ආදිය වදාරා ඒවායේ ආනිසංස පැහැදිලි කොට අවසානයේ බෞද්ධයා නිවන්මඟට යොමු කිරීමම සාමුක්කංසික දේශනාවේ ආදර්ශය හා හරය බව අපේ අටුවාවලින් මනාව පැහැදිලි වේ.

විවිධ පුණ්‍යකර්මයන් හා දිව්‍ය වර්ත වර්ණනා කරන විමාන වස්තුවේ පීඨ වර්ගයේ දේව විමාන කථා	17 ක් ද
චිත්තලතා වර්ගයේ දේව විමාන කථා	14 ක් ද
පරිච්ඡතක වර්ගයේ දේව විමාන කථා	10 ක් ද
මඤ්ඤාධික වර්ගයේ දේව විමාන කථා	12 ක් ද

මහාරථ වර්ගයේ දේව විමාන කථා	14 ක් ද
පායාසිවර්ගයේ දේව විමාන කථා	10 ක් ද
සුතිකඛිත වර්ගයේ දේව විමාන කථා	11 ක් ද වශයෙන්.

දේව කථා 85 දක්වා ඇත.

නූතන කෙටිකථා සංග්‍රහයක් කියවනවාක් මෙන් සොම්නසින් යුතුව මේ කථා සියල්ල කියවිය හැකිය. එසේ කියවීමෙන් සසරේ ස්වරූපය අවබෝධ කළ හැකිය. මෙය කියවන්නා ප්‍රේත වස්තු කථාත්, විමානවස්තු කථාත් සමබරව කියවන්නේ නම් තම තමන්ගේ මෙලෝ පරලෝ ජීවිතද, තමන් ජීවත්වන සමාජයද යහපත් කළ හැකිය. උපන් මිනිසකුගේ කර්තව්‍යය විය යුත්තේ ද එයයි.

පටුන

1. පළමුවන පීඨ වර්ගය

7 - 115

1-1 පළමුවන පීඨ විමාන වර්ණනා	7
1-2 දෙවන පීඨ විමාන වර්ණනා	32
1-3 තෙවන පීඨ විමාන වර්ණනා	33
1-4 සිව්වැනි පීඨ විමාන වර්ණනා	38
1-5 කුඤ්ජර විමාන වර්ණනා	39
1-6 පළමුවන නාවා විමාන වර්ණනා	48
1-7 දෙවන නාවා විමාන වර්ණනා	54
1-8 තෙවන නාවා විමාන වර්ණනා	55
1-9 දීප විමාන වර්ණනා	61
1-10 තිලදක්ඛිණ විමාන වර්ණනා	66
1-11 පතීවුතා විමාන වර්ණනා	68
1-12 දෙවන පතීවුතා විමාන වර්ණනා	73
1-13 සුණිසා විමාන වර්ණනා	76
1-14 දෙවන සුණිසා විමාන වර්ණනා	77
1-15 උත්තරා විමාන වර්ණනා	79
1-16 සිරිමා විමාන වර්ණනා	94
1-17 කේසකාරී විමාන වර්ණනා	110

2. දෙවැනි විත්තලතා වර්ගය

115-148

2-1 දාසී විමාන වර්ණනා	115
2-2 ලබ්බමා විමාන වර්ණනා	121
2-3 ආවාම දායිකා විමාන වර්ණනා	124
2-4 වණ්ඩාලී විමාන වර්ණනා	129
2-5 හද්දිත්ථි විමාන වර්ණනා	133
2-6 සෝණ දින්නා විමාන වර්ණනා	140
2-7 උපෝසථ විමාන වර්ණනා	141
2-8 සද්ධා විමාන වර්ණනා	144
2-9 සුනන්දා විමාන වර්ණනා	144
2-10 භික්ඛා දායිකා විමාන වර්ණනා	145
2-11 දෙවැනි විත්තලතා දායිකා විමාන වර්ණනා	147

3. තෙවැනි පාරිච්ඡේදය	148-212
3-1 උළාර විමාන වර්ණනා	148
3-2 උවුරුදායක විමාන වර්ණනා	153
3-3 පල්ලඨක විමාන වර්ණනා	157
3-4 ලතා විමාන වර්ණනා	161
3-5 ගුත්තිල විමාන වර්ණනා	167
3-6 දද්දල විමාන වර්ණනා	179
3-7 සේසවති විමාන වර්ණනා	188
3-8 මල්ලිකා විමාන වර්ණනා	197
3-9 විසාලකඨි විමාන වර්ණනා	203
3-10 පාරිච්ඡේදය විමාන වර්ණනා	207
4. සිව්වැනි මහේස්වරයා වර්ණනා	212-264
4-1 මහේස්වරයා විමාන වර්ණනා	212
4-2 පහස්සර විමාන වර්ණනා	216
4-3 නාග විමාන වර්ණනා	220
4-4 අලෝමා විමාන වර්ණනා	223
4-5 කඤ්ඡික දායක විමාන වර්ණනා	225
4-6 විහාර විමාන වර්ණනා	228
4-7 වතුරිත්ථි විමාන වර්ණනා	237
4-8 අම්බ විමාන වර්ණනා	241
4-9 පීත විමාන වර්ණනා	244
4-10 උවුරු විමාන වර්ණනා	249
4-11 වන්දන විමාන වර්ණනා	251
4-12 රජ්ජමාලා විමාන වර්ණනා	252
5. පස්වෙනි මහාරාජ වර්ණනා	264-240
5-1 මණ්ඩුක දේවපුත්ත විමාන වර්ණනා	264
5-2 රේවතී විමාන වර්ණනා	267
5-3 ඡන්ත මාණවක විමාන වර්ණනා	277
5-4 කක්කටක රස දායක විමාන වර්ණනා	292
5-5 ද්වාර පාලක විමාන වර්ණනා	295
5-6 කරණිය විමාන වර්ණනා	298

5-7 දෙවැනි කරණිය විමාන වර්ණනා	299
5-8 සුවි විමාන වර්ණනා	301
5-9 දෙවැනි සුවි විමාන වර්ණනා	302
5-10 නාග විමාන වර්ණනා	303
5-11 දෙවැනි නාග විමාන වර්ණනා	306
5-12 තෙවැනි නාග විමාන වර්ණනා	308
5-13 චූලරථ විමාන වර්ණනා	312
5-14 මහාරථ විමාන වර්ණනා	325
6. හයවැනි පායාසි වර්ගය	340-355
6-1 අගාරිය විමාන වර්ණනා	340
6-2 දෙවෙනි අගාරිය විමානවර්ණනා	341
6-3 ඵලදායක විමාන වර්ණනා	342
6-4 උපස්සදායක විමාන වර්ණනා	345
6-5 දෙවැනි උපස්ස දායක විමානවර්ණනා	346
6-6 හික්ඛා දායක විමාන වර්ණනා	347
6-7 යව පාලක විමාන වර්ණනා	349
6-8 කුණ්ඩලී විමාන වර්ණනා	350
6-9 දෙවැනි කුණ්ඩලී විමාන වර්ණනා	352
6-10 උත්තර විමාන වර්ණනා	353
7. සත්වැනි සුනික්ඛිත්ත වර්ගය	355-415
7-1 විත්තලතා විමාන වර්ණනා	355
7-2 නන්දන විමාන වර්ණනා	357
7-3 මණිපුත්ත විමාන වර්ණනා	358
7-4 සුවණණ විමාන වර්ණනා	360
7-5 අම්බ විමාන වර්ණනා	363
7-6 ගෝපාල විමාන වර්ණනා	366
7-7 කන්ථක විමාන වර්ණනා	371
7-8 අනේක වණණ විමාන වර්ණනා	378
7-9 මට්ට කුණ්ඩලී විමාන වර්ණනා	383
7-10 සේර්ස්සක විමාන වර්ණනා	392
7-11 සුනික්ඛිත්ත විමාන වර්ණනා	413

පරමතදීපති හම් වූ
විමානවතුවු අට්ඨ කථා
(සිංහල පරිවර්තනය)

නමෝ තස්ස හගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

ඒ භාග්‍යවත් වූ අරහත් වූ සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේට
නමස්කාරය වේවා !

අට්ඨකථා කර්තෘන් වහන්සේගේ ආරම්භක ප්‍රකාශනය

1. මහා කාරුණිකං නාථං ඤෙය්‍ය සාගර පාරගුං
වඤ්ඤ නිපුණ ගමහීර විචිත්‍ර නය දෙසනං

මහා කාරුණික වූ, සතහට පිහිට වන්නා වූ, දකුණු දෙය නමැති
සයුරෙහි පරතෙරට පැමිණියා වූ ගැඹුරු ලෙස හා විසිතුරු ලෙස පිළිවෙළ
සහිතව දහම් දෙසන්නා වූ (ඒ සර්වඥයන් වහන්සේ) වදිමි.

2. විජ්ජාවරණ සමපනනා යෙන නීය්‍යනති ලොකතො
වඤ්ඤ තමුත්තමං ධම්මං සම්මා සම්බුද්ධ පූජිතං

යම් ධර්මයක් විසින් අෂ්ටවිධ විද්‍යාවන්ගෙන් ද පසළොස් වැදෑරුම්
වරණ ධර්මයන්ගෙන් ද යුක්ත වූ උත්තමයෝ ලෝකයෙන් ලෝකෝත්තර
බවට පමුණුවනු ලැබෙත් ද, සමයක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේ විසින් පුදනු
ලැබූවා වූ ඒ උත්තම වූ ධර්මය වදිමි.

- 3. සීලාදී ගුණ සම්පන්නෝ ධීවෝ මග්ග ඵලෙසුයෝ වන්දෙ අරිය සංඝං තං පුඤ්ඤකෙඛිතතං අනුතතරං.

සීලාදී ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වූ, මාර්ග ඵලයන්හි පිහිටියා වූ යම් ආර්ය සංඝ කෙනෙක් වෙත් ද, පින් කෙතක් වූ අතිශයින් උතුම් වූ ඒ ආර්ය සංඝයා වදිම්.

- 4. වන්දනා ජනිතං පුඤ්ඤං ඉති යං රතනතයෙ, හතනතරායෝ සබ්බස්ව හුත්වාහං තසස තෙජසා

මෙසේ රත්නත්‍රය වන්දනා කිරීමෙන් උපන්නා වූ යම් පින්ක් වේද, ඒ (පිනෙහි) තේජසින් මම සියලු තැන්හි නසන ලද අනතුරු ඇත්තෙක් වී (හෙවත් අනතුරුවලින් තොර වී)

- 5. දෙවතාහි කතං පුඤ්ඤං යං යං පුරිම ජාතිසු තසස තසස විමානාදී ඵල සම්පතති හෙදතො

දේවතාවන් විසින් පූර්ව උත්පත්තීන්හි දී කරන ලද යම් යම් පුණ්‍ය කර්මයක් වේද, ඒ ඒ පින්කම් සඳහා (දිව්‍ය) විමාන ලාභ ආදී වූ විපාක ලැබීම් වශයෙන් විවිධ වූ,

- 6. පුච්ඡාවසෙන යා තාසං විසසජ්ජන වසෙන ව පවතතා දෙසනා කම්මඵල පච්චකඛ කාරිණී

එම පුණ්‍ය ඵලයන් ප්‍රශ්න කිරීම් වශයෙන් ද (ඒවාට) පිළිතුරු සැපයීම් වශයෙන් ද කර්මඵල ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරවමින් පැවති යම් දේශනාවක් වීද,

- 7. විමානවස්තු ඉවෙච්ච නාමෙන වසිනො පුරෙ යං බුද්දක නිකායසමිං සංගායිංසු මහෙසයෝ

පෙර විසූ මහ තෙරවරහු බුද්දක නිකායෙහි යම්කිසි කොටසක් (පෙර කියූ පැන විසඳුම් ඇතුළත් කොට) විමානවස්තු යන නාමයෙන් සංගායනා කළාහුද,

- 8. කසසාහමව ලමබ්බා පොරාණධර්ම කථානසං, කසු කසු නිදානානි විභාවෙනො විසෙසතො

මම ඒ සංගායනාවෙහි එල්බගෙන ඒ ඒ කාරණාවන්හි හේතුන්, විශේෂ වශයෙන් පුරාණ අධ්වකථා පිළිවෙල අනුව පැහැදිලි කරමින්,

- 9. සුවිසුද්ධං අසංකිණණං නිපුණස්ව විනිවජ්ජයං මහා විභාරවාසීනං සමයං අවිලොමයං

මහා විභාරවාසී (හික්කුන්ගේ) මතය වෙනස් නො කරමින් පිරිසිදු වූ (වෙනත් මතයක් හා) මිශ්‍ර නොවූ පැහැදිලි වූ අර්ථ විනිශ්චය කිරීමක්

- 10. යථාබලං කරිසසාමි අස්ථ සංවණණනං සුභං සකකඛං භාසතො තං මෙ නිසාමයථ සාධවොකි

(හෙවත්) මනා ලෙස අර්ථයන් විස්තර කිරීමක් ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් කරන්නෙමි. සත් පුරුෂයෙහි, සකසා කියන්නා වූ මාගේ එම අර්ථ විස්තරයට සවන් දෙනු මැනවි.

විමානානි දෙව්වරුන්ගේ ක්‍රීඩා පිණිස හා වාසය පිණිස ඇති විසිතුරු වූ ස්ථානයන්ය. එම දෙව්වරුන්ගේ යහපත් ක්‍රියාවන්ගේ බලයෙන් උපන් ඒ ස්ථාන වනාහි යොදුන් එකක්, යොදුන් දෙකක් ආදී වෙනස් වෙනස් ප්‍රමාණයන්ගෙන් යුක්ත වන බැවින් ද, විවිධ රත්නයන්ගෙන් බබළන විසිතුරු වර්ණ සලකුණු ආදී අතිශය ශෝභාවන්ගෙන් යුතුව විශේෂ ලෙස මානනීය (හෙවත් උත්තම) ස්වභාවයෙන් යුක්ත වන බැවින් ද 'විමානානි' යයි කියනු ලැබේ. විමානයන් පිළිබඳ කථාන්තර මෙහි දැක්වේය යන අදහසින් මෙය විමාන වස්තු නම් වේ. පීඨං තෙ සොවණණ මයං (=ඔබේ අසුන රනින් කරන ලද්දක්ය) යන ආදී පිළිවෙළින් පවත්වන ලද දේශනාවට මෙය නිදර්ශන මාත්‍රයක්ද වන්නේය. ඒ දේවතාවන්ගේ රූප, වස්ත්‍ර, පිරිවර ආදී සම්පත් ලබාදෙන කර්මයන් ඇසුරුකොට මේ දේශනාව පවත්වන ලද බැවින් ද කර්මයන්ගේ විපාක මැනගැනීමට හේතුවන බැවින් ද 'විමාන වස්තු' යයි දත යුක්තේය.

ඒ මේ විමාන වස්තු දේශනාව කවරකු විසින් දේශනා කරන ලද්දේ ද? කොතැන්හිදී දේශනා කරන ලද්දේ ද? කවර දිනයක දේශනා කරන ලද්දේ ද? කුමක් හෙයින් දේශනා කරන ලද්දේ ද? යන කරුණු (මෙහිදී) කියනු ලැබේ.

මේ විමාන වස්තුව ප්‍රශ්න කිරීම් වශයෙන් ද, ඒ ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු වශයෙන් ද යන දෙ අයුරකින් පවතී. එහි දැක්වෙන පිළිතුරු ගාථා ඒ ඒ දෙව්වරුන් විසින් කියන ලද ගාථාවන්ය. ප්‍රශ්න කිරීමේ ගාථාවන්ගෙන් සමහරක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් කියන ලදී. සමහරක් ශක්‍ර ආදී (දෙව්වරු) විසින් ද, තවත් සමහරක් ශ්‍රාවක තෙරුන් වහන්සේලා විසින් ද කියන ලද්දේය.

එහිදී ද බෙහෙවින්ම යම් ඒ ශ්‍රාවකයන් වහන්සේ නමක් ඒකාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් තුළ භාග්‍යවත් බුදුන් වහන්සේගේ අග්‍රශ්‍රාවක පදවියක් සඳහා පුණ්‍ය ඥාන සම්භාරයන් රාශියක් රැස්කරන්නාහු අනුපිළිවෙලින් ශ්‍රාවක පාරමිතාවන් සම්පූර්ණ කොට (ඉඬා විධි, දිබ්බ සොන, පරචිතත විජානන, පුබ්බ නිවාසානුසංහි, දිබ්බවකුටු, ආසවකඛය කර යනුවෙන් හැඳින්වෙන ඡලභික්ඛුඤා හෙවත්) විශිෂ්ට ඥාන සය ද, (අත්, ධම්ම, නිරුතති, පටිභාණ යනුවෙන් හැඳින්වෙන) ප්‍රතිසම්භිදා ඥාන සතරද යන ආදී ගුණ විශේෂයන් පිරිවරකොට ඇති සියලු පාරමිතා ඥානයන්හි මස්තකප්‍රාප්ත වූ සේක් ද, දෙවන අග්‍ර ශ්‍රාවක පද්‍යයෙහි පිහිටියාහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් සෘද්ධිමතුන් අතරෙහි අග්‍ර ස්ථානයෙහි පිහිටුවනු ලැබූ සේක් ද, උන්වහන්සේ නම් ආයුෂ්මත් මහා මොග්ගලලාන යන් වහන්සේය. (මෙම විමාන වස්තුවෙහි) බොහෝ කොටසක් උන්වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලදී. ලෝකවාසීන් හට හිත පිණිස දිව්‍යලෝක වාරිකාවෙහි හැසිරෙන උන්වහන්සේ විසින් පළමුකොට දෙව්ලොව දෙවියන් හට ප්‍රශ්න කිරීම් වශයෙන් ද, නැවත එතැනින් මිනිස් ලොවට පැමිණ මිනිසුන් හට පින්පල ප්‍රත්‍යක්ෂ කරනු පිණිස ද, ප්‍රශ්න කිරීම් හා පිළිතුරු දීම් එක්තැන් කොට භාග්‍යවතුන් වහන්සේට (පළමුව) දැනුම් දී සිට (පසුව) හික්කුන් වහන්සේ හට කියන ලදී. ශක්‍ර දේවෙන්ද්‍රියා විසින් ප්‍රශ්න කිරීම් වශයෙන් ද, දෙව්වරුන් විසින් පිළිතුරු දීම් වශයෙන් ද කියන ලද්දේ නමුදු (එම ප්‍රකාශයන්) මහා මොග්ගලලාන තෙරුන් වහන්සේගේ දේශනාවන් වන්නේමය. මෙසේ තෙරුවරුන් විසින් ද, දෙව්වරුන් විසින් ද අසන ලද ප්‍රශ්න ලෙසින් සහ දෙව්වරුන්

විසින් ඒවාට සපයන ලද පිළිතුරු ලෙසින් දක්වමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ඒ ඒ ස්ථානයන්හිදී කරන ලද දේශනා පසුව ධර්ම විනය සංගායනා කරන ධම්ම සංගාහක (මහ තෙරවරුන්) විසින් එක්තැන් කොට විමාන වස්සු යනුවෙන් සංග්‍රහකට නගන ලදී. මේ වනාහී මෙහි 'කෙන භාසිතං' (=කවරකු විසින් කියන ලද්දේ ද? යන ආදී පදයන් හට ලුහුඬින් ද අවිශේෂ වශයෙන් ද දිය හැකි පිළිතුරයි.

විස්තර වශයෙන් වනාහී 'කෙන භාසිතං' (කවරකු විසින් කියන ලද්දේ ද(යන පදයට අනොමදසසි නම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පාදමූලයෙහි දී කරන ලද ප්‍රාර්ථනයෙහි පටන් (මුගලන්) මහතෙරුන් වහන්සේගේ ආගමනීය පටිපදාව (හෙවත් පැමිණීමේ පිළිවෙළ) කිවයුතු වේ. ඒ පිළිවෙළ වනාහී ආගමධ්‍ය කථාවන්හි ඒ ඒ ස්ථානයන්හිදී විස්තර කරන ලද්දේය. එය එහි දැක්වූ පිළිවෙළින් ම දකයුතුය. විශේෂ වශයෙන් වනාහී 'කසු භාසිතං' යන ආදී පදයන් හට පිළිතුරු ඒ ඒ විමානයන් පිළිබඳ අර්ථ වර්ණනාවන්ගේ පිළිවෙළින් ම පැමිණෙන්නේ ය.

ඇතැම්හු මෙසේ පවසති. (කෙසේ ද යත්?) 'එක්තරා දිනයක හුදෙකලාව විවේකීව විසූ මහා මොග්ගලානායන් වහන්සේට මෙබඳු සිතුවිල්ලක් අදහසක් උපන්නේය.' 'මෙකල්හි වනාහී මනුෂ්‍යයෝ වස්තු සම්පත්තියෙන් ද කේෂ්ත්‍ර සම්පත්තියෙන් ද තොර වූවෝ නමුදු, තමාගේම සිත් පහදවා ගැනීම නමැති සම්පත්තියෙන් ඒ ඒ (විවිධ වූ) පින්කම් කොට දෙවිලොව උපන්නාහු මහත් වූ සම්පත් අනුභව කරත්. ඉදින් මම දිව්‍යලෝක වාරිකාවෙහි යෙදෙමින් ඒ දේවතාවන් කාය සාක්ෂිකොට (හෙවත් කායික වශයෙන්) දර්ශනය කොට) ඔවුන් විසින් පින් රැස් කළ අයුරු ද, පින්පල අනුභව කරන අයුරු ද ඔවුන් ලවා ම කියවා ඒ තොරතුරු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට කියන්නෙමි නම් සුදුසු වන්නේය. මෙසේ වන කල්හි ශාස්තෘන් වහන්සේ මා ලවා ආකාශ තලයෙහි පූර්ණ වන්ද්‍රයා ඔසවා තබන්නාක්හු මෙන් මිනිසුන් හට කර්මඵලය ප්‍රත්‍යක්ෂ ලෙස දක්වමින් සුලු වූ හෝ ක්‍රියාවන්ගේ හේතුවෙන් රැස් වූ ශ්‍රද්ධාව වශයෙන් හටගත් මහත් වූ ප්‍රතිඵල සහිත භාවය ප්‍රකාශ කරන්නා වූ ඒ ඒ විමානවස්තුව අර්ථෝත්පත්ති කොට ගෙන (හෙවත් එම කරුණ මුල්කොට ගෙන) උතුම් වූ ධර්ම දේශනයක් පවත්වන්නාහ. ඒ දේශනාව බොහෝ වූ දිව්‍ය මනුෂ්‍ය ජනතාවගේ ප්‍රයෝජනය, යහපත, සුවය පිණිස පවතින්නේය' යනුයි. මෙසේ සිතා උන්වහන්සේ අස්තෙන් නැගී රතුවන්

දෙපට සිවුර හැඳ, අන්‍ය වූ රතු දෙපට සිවුරක් ඒකාංස කොටගෙන හාත්පසින් රත්හිරියල් දහරක් විසුරුවා හරින්නාක් මෙන් ද, සන්ධ්‍යා ලෝකයෙන් බබලන්නාක් මෙන් ද, ගමන්කරන අඤ්ජනවර්ණ පර්වතයක් මෙන් ද (පෙනෙමින්) භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹ නමස්කාර කොට එකත්පසක හිඳිමින් තමාගේ අදහස දන්වා (ඒ අදහස) භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් අනුමත කරනු ලැබුයේ හුනස්නෙන් නැඟී භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැඳ පැදකුණු කොට අභිඥා පාදක කොට ඇති සතරවන ධ්‍යානයට සමවැදී ඉන් නැඟී සෘද්ධි බලයෙන් එකකෙණහිම තව්තිසා භවනයට ගොස් ඒ ඒ තැන්හි ඒ ඒ දෙව්වරුන් විසින් රැස්කරන ලද පින්කම් (පිළිබඳව) විමසූහ. ඒ දෙව්වරු උන්වහන්සේට තමන්ගේ ඒ පින්කම් ගැන කීහ. ඉක්බිති මිනිස්ලොවට පැමිණ ඒ සියල්ල එහි පැවති පිළිවෙළින් ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දැන්වූහ. ශාස්තෘන් වහන්සේ විසින් එම කැරණු අනුමත කරන ලද්දේ විය. මෙසේ මේ කරුණ අර්ථෝක්තව කොටගෙන, පැමිණි පිරිසට විස්තර වශයෙන් දහම් දෙසූහ' යනුයි. (ඇතැමුන් පවසා ඇත්තේ යථෝක්ත ආකාරයෙනි.)

ඒ මේ විමාන වස්තුව වනාහී විනය පිටක, සුත්තනන පිටක, අභිධම්ම පිටක යන පිටකයන් තුනෙහි සූත්‍රාන්ත පිටකයට අන්තර්ගත වේ. දීඝනිකාය, මජ්ඣිම නිකාය, සංයුත්ත නිකාය, අංගුත්තර නිකාය, බුද්දක නිකාය යන නිකාය ග්‍රන්ථයන් පහ අතුරෙහි බුද්දක නිකායට අන්තර්ගත වේ. සුත්ත, ගෙය්‍ය, වෙය්‍යාකරණ, ගාථා, උදාන, ඉතිවුත්තක, ජාතක, අඛතුන ධම්ම, වෙදලල යන නවාංග ශාසන අංගයන් අතුරෙහි 'ගාථා' නම් අංගයට අන්තර්ගත වේ.

දොසීතිං බුද්ධතො ගණහිං දො සහසසානි හික්ඛුතො
 වතුරාසීති සහසසානි යෙ මෙ ධම්මා පවතතිනො'ති

අර්ථය :

(ආනන්ද ස්ථවිර නම් වූ මම) ධර්ම ස්කන්ධයන් දෙඅසූදහසක් බුදුන් වහන්සේගෙන් ලබා ගතිමි. දෙ දහසක් හික්ඛුන් වහන්සේගෙන් ලබා ගතිමි. (මෙසේ) අසූහාර දහසක් වන මේ ධර්ම (ස්කන්ධයෝ) මා වෙත පවතින්නාහ.

මෙසේ ධර්ම භාණ්ඩාගාරික (ආනන්ද ස්ථවිර)යන් වහන්සේ විසින් ප්‍රතිඥා කරන ලද අසුභාර දහසක් ධර්මස්කන්ධයන් අතුරෙහි ධර්ම ස්කන්ධ සංග්‍රහයන් කිහිපයක් වර්ග වශයෙන් පීඨ වගග, වික්කලතා වගග, පාරිච්ඡත්තක වගග, මඤ්ඤ්ඨක වගග, මහාරථ වගග, පායාසි වගග, සුනිකඛිතක වගග යනුවෙන් සතක් වේ. කථා වස්තු වශයෙන් පළමු වර්ගයෙහි කථා වස්තු සතළොසක් ද, දෙවන වර්ගයෙහි එකොළොසක්ද, තෙවන වර්ගයෙහි දහයක් ද, සිවුවන වර්ගයෙහි දොළසක් ද, පස්වන වර්ගයෙහි තුදුසක් ද, සයවන වර්ගයෙහි දහයක් ද, සත්වන වර්ගයෙහි එකොළොසක් ද වන්නේය. විමානයන් ඇතුළත කථාවස්තූන් නො ගැනීමේදී අසුපහක් ද ඒවා ගැනීමෙහිදී එකසිය විසිතුනක් ද වන්නේය. ගාථාවන් වශයෙන් වනාහී එක්දහස් පන්සියයක් ගාථාවන්ය. වර්ග වශයෙන් 'පීඨ වගග ආදිය ද, කථා වස්තු වශයෙන් 'සොවණණ පීඨ වස්තු ආදිය ද වන්නේය. එහිදී ද 'පීඨං තෙ සොවණණ මයං' යන ගාථාව ආදී කොට ඇති පළමු කථා වස්තුවෙහි අර්ථෝත්පත්තිය මෙසේය.

1. පීඨ වර්ගය

1.1 පළමුවන පීඨ විමානය

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනෙ ජේතවනයෙහි අනාථ පිණ්ඩිකසස අනේපිඬු සිටුහුගේ ආරාමයෙහි වාසය කරන කල්හි පසේනදී කොසොල් රජු විසින් බුද්ධප්‍රමුඛ හික්කු සංඝයා විෂයෙහි සන්දිනක් අසදෘශ (මහා) දානය පවත්වනු ලැබූ විට එයට අනුරූපීව අනාථ පිණ්ඩිකෙන අනේපිඬු මහසිටු විසින් තෙදිනක් ද, එසේම විසාඛාය විශාඛා මහෝපාසිකාව විසින් ද මහ දන් දෙනු ලැබූ කල්හි (එම) අසදෘශ (මහා) දානය පිළිබඳ පුවත මුලු ජමබුද්දීපෙ - දඹදිවිහිම පතල විය. එකල්හි මහජනතාව ඒ ඒ තැන්හිදී 'කිම මෙසේ මහත් වූ ධන පරිත්‍යාගයකින් ම

දෙන දානයක් වඩාත් මහත්ඵල වන්නේ ද, නැතහොත් තමා සතු ධනයට අනුරූපීව පරිත්‍යාග කිරීමෙන් (මහත් ඵල වන්නේ) දැ'යි කථාවක් ඉපදවූහ. ඉක්බිති හික්කුණු ඒ කථාව අසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දැන්වූහ. භාග්‍යවත්තු 'මහණෙනි, දෙනු ලබන වස්තු සම්පත්තියෙන් ම පමණක් දානයක් වඩාත් මහත්ඵල වන්නේ නොවේ. එහෙත් සිත පහදවා ගැනීම නම් සම්පත්තියෙන් ද, දිය යුතු පුද්ගලයා පිළිබඳ සම්පත්තියෙන් ද එහෙයින් (වී කොටා සහල් ගත් විට ඉතිරිවන) කුඩු මීටක් දිරා ගිය රෙදි කැබැල්ලක් පමණ හෝ තණ ඇතිරිල්ලක්, කොල ඇතිරිල්ලක් පමණ හෝ, ගව මුත්‍රයෙහි දමා පැරණිකොට ගත් (බෙහෙත්) අරලු ගෙඩියක් පමණ හෝ අතිශයින් ප්‍රසන්න සිතින් යුතුව දීමට සුදුසු පුද්ගලයෙකු කෙරෙහි පිළිගන්වන ලද්දේ නම් එයද මහත් ඵල සහිත, මහත් ආලෝක සහිත, මහත් පැතිරීමක් සහිත (දානයක්) වන්නේ යයි වදාළහ. එසේම දේවාධිපති ශක්‍රයා විසින් (මෙසේ) කියන ලදී.

**තඤ්චි විතෙත පසනනමහි අපසිකා නාම දකඛිණා
තථාගතෙවා සමබුද්ධො අථවාතසස සාවකෙ'ති**

තථාගත සම්මා සම්බුදුන් කෙරෙහි හෝ නොහොත් උන්වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයන් වහන්සේ කෙරෙහි හෝ පැහැදුණු සිතින් යුතුව දෙන දානය අල්ප (විපාක සහිත) වූවක් නම් නො වන්නේ ය.

ඒ මේ කථාව වනාහි මුළු දඹදිවිහි පැතුරුණේ විය. මනුෂ්‍යයෝ ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණ දුගී මගී යාවකාදීන් හට හැකි පමණින් දන් දෙති. ගෙම්දුල්හි පැන් සකසා තබති. දොරටු කුටි තුළ අසුන් පනවා තබති. එසමයෙහි වනාහි පිඬු පිණිස හැසිරෙන එක්තරා තෙර නමක් පැහැදීම් ඇතිකරවන සුලු වූ යාම්-ඵම් වලින් ද, ඉදිරිපස හා පසුපස බැලීමෙන් ද, (අත් පා) නැමීම් දිගහැරීමවලින් ද යුතුව පහතට යොමු වූ ඇස් ඇත්තේ, මනා ඉරියවු වලින් සම්පූර්ණ වූයේ කාලය එළඹ සිටි කල්හි පිඬු පිණිස හැසිරෙමින් (ගොස්) එක්තරා නිවසකට පැමිණුනේය. එහි ශ්‍රද්ධා සම්පන්න වූ එක් කුලදුවක් තෙරුන් වහන්සේ දැක, උපන් ගරුබුහුමන් ඇත්තී මහත් වූ ප්‍රීති සොම්නස් උපදවා නිවසට පමුණුවා (දෙදණ, දෙවැලමිටි හා නළල යන පසඟ බිම පිහිටුවා වැඳ තමාගේ අසුන පනවා ඒ මතුයෙහි කසාවන් (හෙවත් රන්වන්) සිනිඳු වස්ත්‍රයක් අතුරා පිළිගැන්වූවාය. ඉක්බිති තෙරුන් එහි හිඳගත් කල්හි මා වෙතට මේ උතුම් පින්කෙත එළඹ

සිටියේ යයි පැහැදුණ සිතින් පවත්නා සම්පත් අනුව ආහාරයෙන් සංග්‍රහ කළාය. විජිනිපත ගෙන පවත් සැලුවාය. ඒ තෙරුන්වහන්සේ කරන ලද බත්කිස ඇති සේක් ආසන දන්දීම, ආහාර දන්දීම ආදිය සම්බන්ධ වූ ධර්මදේශනයක් කොට (ආපසු) ගියහ. ඒ ස්ත්‍රිය තමාගේ එම දානයද, එම ධර්ම දේශනය ද නුවණින් සලකා බලන්නී නිතර ප්‍රීතියෙන් පිරුණ ශරීර ඇතිව එම අසුන ද තෙරණුවන් හට පිදුවාය. ඉන්පසුව කලෙක එක්තරා රෝගයකින් පීඩිත වූවා කලුරිය කොට තව්තිසා භවනයෙහි දොළොස් යොදුන් වූ රන් විමනෙක්හි උපන්නාය. අප්සරාවෝ දහසක් ද ඕහට පිරිවර වූහ. ආසන පුජාවේ ආනුභාවයෙන් ඕහට අහසින් යා හැකි වූ ශීඝ්‍ර වේගයක් ඇත්තා වූ, ගෘහයෙක්හි සතරැස් මුදුනේ (හෙවත්) කුටාගාරයෙක) පෙනුම ඇති යොදුනක් වූ රන්මුවා අසුනක් පහළ විය. ඒ හේතුවෙන් එය පීඨ විමාන (හෙවත් ආසන විමානය) යයි කියනු ලැබේ. රන්වන් වස්ත්‍රයක් අතුරා එය පිදු බැවින් කරන ලද එම කර්මයට සමාන වන සේ එය බබලන ස්වර්ණමය ආසනයක් විය. (පුජාවෙහි දී ඇතිකරගත්) ප්‍රීති වේගයේ බලය හේතු කොටගෙන ශීඝ්‍ර වේගයක් ඇත්තේ ද, දීම ලබන කොටගෙන ශීඝ්‍ර වේගයක් ඇත්තේ ද, දීම ලබන තෙරණුවන්ගේ සිතෙහි රූචිය අනුව දෙන ලද බැවින් කැමැත්ත අනුව යන ගමන් ඇත්තේ ද, ප්‍රසාද සම්පත්තියෙහි මහත් බව නිසා හැම අයුරින්ම පැහැදීම ඇත්තේ ද, අතිශය ශෝභාවෙන් යුක්ත වූයේ ද විය.

ඉක්බිති එක් උත්සව දිනයෙක්හි දෙව්වරුන් තමන්ගේ දේවානුභාවයෙන් යුතුව උයන්කෙළි සඳහා නන්දන වනයට යන කල්හි දිවසළ හැඳගත් දිව්‍යාභරණ පැළඳ ගත් අප්සරාවන් දහසක් පිරිවරා ගත් ඒ දෙවඟන තොමෝ ස්වකීය භවනයෙන් නික්ම ඒ ආසන විමානයට නැඟී ගෙන මහත් වූ දිව්‍ය සෘද්ධියෙන් ද, මහත් වූ ශ්‍රී සෞභාග්‍යයෙන් ද, හැම අයුරින්ම සඳු මෙන් ද, හිරු මෙන් ද බබළමින් උයනට යන්නීය. එකල්හි ආයුෂ්මත් මහ මුලලන් තෙරණුවෝ යට කියන ලද පරිදි දිව්‍යලෝක වාරිකාවෙහි හැසිරෙන සේක් තව්තිසා භවනයට පැමිණියාහු ඒ දෙවඟනට නුදුරෙහි තමා පෙනෙන සේ සිටියහ. ඉක්බිති ඒ දේවතා තොමෝ උන්වහන්සේ දැක හටගත් බලවත් ප්‍රසාද ගෞරවයෙන් වහාම අසුනින් බැස තෙරුන්වහන්සේ වෙත පැමිණ පසඟ පිහිටුවීමෙන් වැඳ එක්තැන් වී බබළන දසැඟිලි කුඩින් ඇඳිලි බැඳ, නමස්කාර කරමින් සිටියාය. තෙරුන් වහන්සේ ද කෙසේ හෝ වේවා ඇය විසින් ද, අන්‍ය වූ සත්ත්වයන් විසින් ද, රැස්කරනු ලැබූ කුසල් හා අකුසල් තමාගේ කර්මානුරූප වූ

ඥානයෙහි ආනුභාවයෙන් අත්ලෙහි තැබූ නෙල්ලි ගෙඩියක් දකින්නාක් මෙන් ප්‍රඥා බලයෙන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන් දක්නාහ. එසේ වුවද යම්හෙයකින් 'මම කවරනම් තැනකින් වූන වී මෙහි උපන්නෙමි ද? කවරනම් කුලකර්මයක් සිදුකොට මේ සම්පත් ලැබූයෙමිද' යනුවෙන් දෙව්වරුන්ගේ ආසන්න වූ අතීත භවයෙහි රැස් කරන ලද කර්මයන් ඔවුන් ලවා කියවනු කැමති සේක් සහ බෙහෙවින් ධර්මයෙන් සිදුවන දෙය සලකා බැලීමෙන් තත් වූ පරිද්දෙන් ම ආයට ද නුවණ උපදනේ යයි ද එහෙයින් ඒ දේවතාවිය විසින් කරන ලද කර්මය (ආය ලවාම) කියවා දෙවියන් සහිත ලෝකයාට කර්මඵල ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරවනු කැමතිවන තෙරුන් වහන්සේ මෙසේ කීහ.

පීඨනෙත සොවණණමයං උළාරං
 මනොජවං ගච්ඡති යෙන කාමං
 අලංකතෙ මලයධරෙ සුවතෝ
 ඔභාසසී විජ්ජරිවබ්භ කුටං.

අලංකාරවත් කරන ලද අගනා ඇඳුම් හැඳගත් දිව්‍යමය මල්වලින් යුතු වූ සිරුරු ඇති දේවතාවියනි, ඔබගේ රතීන් කළ පීඨය දුවන සිත මෙන් වේගයෙන් යයි. ඔබ විදුලිය වැදුණ වළාකුළක් මෙන් බබළන්නෙහිය.

කෙන තෙ තාදිසො වණෙණා කෙන තෙ ඉධ මීජකධි
 උප්පජ්ජනති ව තෙ භොගා යෙ කෙවි මනසො පියා

සිතට යම් වස්තුවක් ප්‍රිය ද ඔබට එය ලැබේ. ඔබට මෙබඳු වර්ණයක් කුමක් නිසා ලැබුණේ ද? ඔබට එබඳු ඉසුරුමත් බවක් කුමක් නිසා ලැබුණේද?

පුච්ඡාමී තං දෙවී මහානුභාවෙ
 මනුසසභුතා කිමකාසි පුඤ්ඤං
 කෙනාසි එවං ජලිතානු භාවා
 වණෙණා ව තෙ සබ්බදිසා පභාසති'ති

මහානුභාව සහිත දේවතාවියනි, ඔබ මනුෂ්‍යව සිටිමින් කවර නම් පිනක් කෙළෙහි දැයි අසමි. ඔබේ පැහැය ද සියලු දිශාවන් ආලෝකවත් කරයි. මෙසේ දීප්තිමත් ආනුභාවයක් කුමක් නිසා ලැබීණිදැයි අසමි.

(පිළිතුරු වශයෙන් දෙවගන මෙසේ කීවාය.)

සා දෙවතා අතතමනා මොගගලානෙන පුච්ඡිතා
පඤ්ඤාං පුට්ඨා විශාකාසි යසස කමමසසිදං ඵලං.

මුගලන් මහරහතන් වහන්සේ විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද්දා වූ, සතුටට පත් වූ එම දේවතා තොමෝ (තමාගෙන්) අසන ලද ප්‍රශ්නයට අනුව මෙය (හෙවත් තමා ලැබූ සම්පත) කවරනම් කර්මයක ඵලයක් දැයි (මෙසේ) ප්‍රකාශ කළාය.

අහං මනුසෙසසු මනුසස භූතා
අඛගාගතානං ආසනකං අදාසිං
අභිවාදයිං අඤ්ඤාලිකං අකාසිං
යථානුභාවඤ්ඤා අදාසි දානං.

මම මිනිස්ලොව මනුෂ්‍ය (කාන්තාවක්) ව ඉපදී ආගන්තුකව පැමිණි තෙරුන් හට අසුනක් පිදුවෙමි. වන්දනා කෙළෙමි. ඇදිලි බැඳ නමස්කාර කෙළෙමි. හැකි අයුරින් දානයද දුන්නෙමි.

තෙන මෙ තාදිසො වණේණා තෙන මෙ ඉධ මිජ්ඣති
උප්පජ්ජති ව මෙ භොගා යෙ කෙවි මන සො පියා

ඒ හේතුවෙන් මට මෙබඳු වර්ණයක් ලැබිණ. ඒ හේතුවෙන් මට මෙබඳු සම්පතක් ලැබිණ. මනසට ප්‍රිය වන යම් සම්පතක් වේ නම් මට ඒ සම්පත් ද ලැබේ.

අකධාමි තෙ භික්ඛු මහානුභාව
මනුසසභූතා යමකාසි පුඤ්ඤං
තෙනමිහි ඵවං ජලිතානුභාවා
වණේණාව මෙ සබ්බදිසා පභාසතිති

මහත් ආනුභාව ඇති භික්ෂුවරයාණනි, මිනිස් (දුවක) වූ මම යම් පිනක් කෙළෙමි ද, ඒ පිනෙන් මෙසේ දීප්තිමත් ආනුභාව සහිත

තැනැත්තියක් වෙමි. මාගේ වර්ණය ද, සියලු දිශාවන් බබුලුවන්නේ වෙයි යනුවෙන් ඔබවහන්සේට (පිළිතුරු වශයෙන්) කියමි.

ගාථාවන්හි වචන විස්තර :

පීඨං යනුවෙන් පුටුවක් වැනි යම්කිසි දැව කඩක් හෝ අසුනක් හෝ පුදපූජා පවත්වන අසුනක් හෝ වේවැල් අසුනක් හෝ මස්තරක ආදී විශේෂ නමකින් හැඳින්වෙන දැවමය අසුනක් හෝ කියනු ලැබේ. එසේම 'පාද පීඨං පාද කඩලිකං' යන මෙහිදී පා තැබීමට සුදුසු වූ පුටු ආදියක් හෝ දැව කඩක් හෝ කියනු ලැබේ. 'පීඨ සප්පි' යන මෙහි ඇත්තේ අතින් ගැනීමට සුදුසු වූ පුටුව යන අදහසයි. 'පීඨිකා' හෙවත් කුඩා පුටුව යනු ඇතැම් ජනපදයන්හි ප්‍රාදේශීය ව්‍යවහාරය අනුව 'ආපණං' යන්නයි. 'භූත පීඨිකා දෙවකුල පීඨිකා' යන මෙහි අදහස දේවතාවන් සඳහා බිලිපුද කරන තැන්හි තබා ඇති පුටුවයි. 'හඳු පීඨ' යන මෙහිදී වේවැල් ආදියෙන් සැරසූ ආසනය අදහස් වේ. 'හඳු පීඨං උපනෙසි' (හෙවත් උතුම් අස්තක් පැනවිය) යන මෙය කියන ලද්දේ ඒ සඳහාය. 'සුපඤ්ඤතනං මඤ්ඤ පීඨං' යන තැන්හිදී, නොහොත් ඇඳක් හෝ පුටුවක් හෝ කරවන්නා වූ තැනැත්තනු විසින් යන ආදී තැන්හිදී 'මඤ්ඤත' ආදී ප්‍රභේදයන්ගෙන් යුත් දැව ආදියෙන් කරන ලද ආසන අදහස් කෙරේ. මෙහිදී වනාහී පර්යංකයක ආකාරයෙන් පිහිටියා වූ දේවතාවියගේ පින් මහිමයෙන් නිර්මාණය වූ යොදුනක් වන රන් වීමන (අදහස් වේ) යයි දතයුතුය.

තෙ යනු 'ත' යන ශබ්දයෙන් නිපන් පදයකි. 'න තෙ සුඛං පජානනති යෙ න පසසනති නන්දනං' යන ආදී ස්ථානයන්හි 'ත' ශබ්දයට අයත් 'තෙ' යන පදය ප්‍රථමා විභක්ති බහුවචනයෙහි යෙදේ. 'නමො තෙ පුරිසාජඤ්ඤ නමො තෙ පුරිසුතතම', 'නමො තෙ බුඳු වීරස්සු' යන ආදී ස්ථානයන්හි 'තෙ' යන්න 'තුමන' ශබ්දය වශයෙන් සම්ප්‍රදාන විභක්තියෙහි 'ඔබට' යන අරුතින් 'තුඤ්ඤ' යයි යෙදේ. 'කිනෙත දිට්ඨං කිනති තෙ දිට්ඨං', 'උපධි තෙ සමතිකකනතා ආසවා තෙ පදාලිතා' යන ආදී ස්ථානයන්හි 'තෙ' යන්න කරුණ විභක්ති අර්ථයෙහි යෙදේ. 'කිං තෙ වතං කිං පන බ්‍රහ්මචරියං' යන ආදී ස්ථානයන්හි 'තෙ' යන්න සම්බන්ධ විභක්ති අර්ථයෙහි (ස්වාමි අර්ථයෙහි) යෙදේ. මෙහිදී ද (ස්වාමි අර්ථයෙහි හෙවත්) සම්බන්ධ විභක්ති අර්ථයෙහි යයි දත යුතු වේ. 'තම' (හෙවත් ඔබගේ) යන අර්ථයයි.

සොවණණමයං යන මෙහි 'සුවණණ' යන ශබ්දය 'සුවණණ දුබ්බණණ සුගතෙ දුගතෙ' යයි ද, 'සුවණණනා සුසසරතා' යයි ද දැක්වෙන තැන්හි ඡවි සම්පත්තිය (හෙවත් මනා වූ සමක් ඇති බව) සඳහා යොදන ලදී. 'කා කං සුවණණා පරිවාරයනති' යන ආදී තැන්හිදී (සුවණණ යන්න) ගුරුළු පක්ෂීන් සඳහා යොදන ලදී. 'සුවණණ වණණා කඤ්ඤාන සනතිහතතමො' යන ආදී තැන්හි සුවණණ යන පදය 'රත්රත්' පිණිස යොදන ලදී. මෙහිදී ද රත්රත් සඳහාම යයි දකියුතු වේ. ඒ (වචනය) වනාහී බුදුන් වහන්සේලාට සමාන වර්ණයක් ඇති බැවින් ('සො හතො වණණා එකසස' යන විග්‍රහය අනුව) 'සුවණණං යන අර්ථය හා පදයම 'සොවණණං' යනු වේ. (රත්රත් යන අදහස වේ.) මෙය සිදුවනුයේ 'වෙකතං' යන්න 'වෙ සමං' වූ අයුරිනි. ('වෙකතං වෙසමං' යන පාඨාර්ථයට වඩා 'විසමං වෙසමං' යන පාඨාර්ථය උචිතයයි පරිවර්තකට හැඟේ.) මය ශබ්දය 'අනුඤ්ඤාන පටිඤ්ඤානා නෙ විජ්ජා මයමසමහො' යන ආදී තැන්හි 'අසමක්' යන අර්ථයෙහි (හෙවත් උත්තම පුරුෂ බහුවචනය වූ අපි යන අර්ථයෙහි) මයං යන්න යෙදුණේය. 'මයං නිසසාය හෙමාය ජාත මණෙඩාදරී සුභා' යන මෙහි (පඤ්ඤාති හෙවත්) පැණවීම යන අර්ථයෙහි 'මයං'යි යෙදේ. 'මනොමයා පීති හකඛා සයං පභා' යන ආදී තැන්හි ('මය' යන්න) නිබ්බතති (හෙවත් හටගත්) යන අරුත්හි යෙදේ. බාහිර හේතූන්ගෙන් තොරව මනසින්ම හටගත්තේය යන අදහසින් 'මනොමය' යයි කියන ලදී. 'යනනුනාහං සාමං විකඛලලං මඤ්ඤා සබ්බමත්තිකා මයං කුටිකං කරෙයාහං' යන ආදී තැන්හි 'මය' යන්න විකාරාර්ථයෙහි (හෙවත් වෙනසකට පත් කිරීම යන අර්ථයෙහි) යෙදේ. 'දාන මයං සීල මයං' යන ආදී තැන්හි 'මය' යන්න පද පූරණ (පදය සම්පූර්ණ කිරීම යන) අර්ථයෙහි යෙදේ. මෙහිදී ද විකාරාර්ථයෙහි හෝ පද පූරණයෙහි යෙදේ යයි දකියුතු වේ. යම්විටෙක වනාහී 'සුවණණයෙන් උපන්නේ සොවණණමයං' යන මේ අර්ථය වන්නේ ද එවිට 'සුවණණයේ වෙනස = සොවණණමයං' යන විග්‍රහය වේ. ඒ අනුව විකාර අර්ථයෙහි (=වෙනසකට පත්කිරීම යන අර්ථයෙහි) 'මය' යන ශබ්දය වේ යයි දකියුතුය. නිබ්බතති (හෙවත් එයින් උපන්) යන අර්ථයෙහිද යෙදෙන්නේය. යම්විටෙක 'සුවණණයෙන් උපන්නේ සොවණණං' යන මේ අර්ථය වේද, එවිට 'සොවණණං' යන්නම 'සොවණණ මයං' යයි සෑදෙනු පිණිස පද පූරණය කිරීමෙහි 'මය' ශබ්දය යෙදේ යයි දකියුතු වේ.

උළාරං යනු ප්‍රණීත (=උසස්), ශ්‍රේෂ්ඨ, මහත් යන අරුත් ඇත්තේ වේ. 'උළාර' යන ශබ්දය වනාහී 'පුබ්බන්තාපරං උළාරං විසෙසං අධිගච්ඡති' යන ආදී තැන්හිදී ප්‍රණීත (=උසස්) යන අර්ථයෙහි යෙදේ. 'උළාරාය බලු භවං වච්ඡායනො සමණං ගොතමං පසංසාය පසංසති' යන ආදී තැන්හිදී 'ශ්‍රේෂ්ඨ' යන අර්ථයෙහි යෙදේ. 'උළාර භොගා, උළාර යසන, ඔළාරිකං' යන ආදී තැන්හිදී මහත් යන අර්ථයෙහි යෙදේ. එම විමානය ද සිත්ගන්නා ස්වභාවය (මනෝඥ භාවය) හේතුවකට ගෙන පරිභෝග කරන්නාවූත් හට ඇතැයි යන තෘප්තියක් නැත්තේය යන අර්ථයෙන් 'ප්‍රණීත' වේ. හැම අයුරින්ම ප්‍රසාදයට පත්කරවන ස්වභාවය ඇති නිසා පසස්නා ලද බැවින් ශ්‍රේෂ්ඨ වේ. ප්‍රමාණයේ විශාලත්වයේ හේතුවෙන් ද, මාහැඟි බවේ හේතුවෙන් ද 'මහත්ත' නම් වේ. (ප්‍රණීත, ශ්‍රේෂ්ඨ, මහත් යන) මේ අර්ථ තුනෙන් ම මහත්ය යන හේතුවෙන් 'උළාරා' යයි කියන ලදී.

මනෝපවං යන මෙහි 'මනෝ' යන 'සිත' වේ. යම් සේ 'මනෝ' යන ශබ්දය කුසල අකුසල වශයෙන් වෙන්ව ප්‍රකාශ නො කළ සියලුම චිත්තයන් හට සාධාරණ වචනයක් වන නමුදු මෙහිදී 'මනෝපවං' යයි කියන ලද බැවින් (එම මනෝපවං යන්න) යම්කිසි අරමුණක්හි පවත්වන්නා වූ ක්‍රියාත්මක සිතක් වශයෙන් දැනගනුය.

එහෙයින් මනසේ මෙන් වේගයක් මෙයට ඇතැයි යන අදහසින් 'මනෝපව' යයි යෙදේ. කුමක් මෙන් ද යත්, 'ඔට්ඨ මුඛො හෙවත් අතිශයින් ශීඝ්‍ර වූ ගමන් කාලය' යන අර්ථය මෙහි. මනස වනාහී වහා පරිවර්තනය වන බැවින් ඉතා දුර පිහිටි අරමුණක් කෙරෙහි වුව ද ඝෂණයකින් යොමු වෙයි. එහෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වදාළහ. කෙසේද යත් 'මහණෙනි, චිත්තය මෙන් මෙසේ වහා පරිවර්තනය වන්නා වූ යමක් වේද, එවැනි අන්‍ය වූ එකම දෙයක් හෝ මම නො දකිමි' යනුයි. 'දුර ගමන් යන්නා වූ, තනිව හැසිරෙන්නා වූ යනුවෙන් ද මනස අරභයාම කියන ලදී. ගව්ඡති ඒ දෙවඟන වසන විමානයෙන් උයන දෙසට අහසින් යයි. යෙන කාමං මෙහි 'කාම' යන ශබ්දය

කාමාහි විත්‍රා මධුරා මනෝරමා
 විරූප රූපෙන මථෙන්නි විතතං

විසිතුරු වූ ද, මිහිරි වූ ද, මනරම් වූ ද කාමයෝ විකාර වූ රූපයන්ගෙන් සිත කැළඹීමට පත් කරවත්.

මේ ආදී තැන්හි (කාම යන්ත) මනාප වූ රූපාදී විශේෂයන්හි යෙදේ. 'ජන්දො කාමො රාගො කාමො' යන ආදී තැන්හි ඡන්ද රාගය (හෙවත් ආශාව යන අර්ථයෙහි) යෙදේ. 'කිලෙස කාමො, කාමුපාදානං' යන ආදී සියලු තැන්හි 'ලෝභය' යන අර්ථයෙහි යෙදේ. අත්තකාම පාරිවරියාය වණණං භාසෙය්‍යා' යන ආදී තැන්හි පහත් ලාමක වර්ගය වන අර්ථයෙහි යෙදේ. 'සනෙතස් තයො කුල පුත්තා අත්තකාම රූපා විහරන්ති' යන ආදී තැන්හි යහපතක් සිදුවීම පිළිබඳ කැමැත්ත යන අර්ථයෙහි යෙදේ. 'අත්තාධිනො අපරාධිනො භුජ්සෙසා යෙන කාමං ගාමො' යන ආදී තැන්හි 'කාමං' යන්න 'කැමති වන ස්වභාවයෙහි' යන අර්ථයෙහි යෙදේ. මෙහිදී ද සෙරි භාවයෙහිම හෙවත් තමා කැමති වන ස්වභාවයෙහි ම යන අර්ථය වේ යයි දකියුත්තේය. එහෙයින් 'යෙන කාමං' යනු කැමති පරිද්දෙන් යන අදහස සඳහා යෙදේ. දෙවග්ගයේ කැමැත්තට අනුරූපීව යන අර්ථයයි.

අලංකතෙ සරසන ලද ශරීරයෙහි, නා නා විධි වූ රශ්මි සමූහයකින් දිලිසෙන විවිධ වූ රත්නයන්ගෙන් බබළන අත් පා ආදිය සඳහා වෙන් වෙන්ව පවත්නා ගැල් සැටක දැරිය හැකි බරින් යුත් දිව්‍යමය අලංකාරයන්ගෙන් සරසන ලද සිරුරෙහි යන අර්ථයයි. සමෙබ්බාධනයෙහි හෙවත් ආමන්ත්‍රණයෙහි ද මෙය ඒකවචනය ලෙස යෙදේ. මලාධරෙ කප්පරුක පරසතු රුක සන්තාන නම් වූ දිව්‍ය වෘක්ෂය හා දේව ලෝකයේ වූ ලතාවන්ගෙන් හටගත්, ඉතා පිරිසිදු රත්රන් ඇතුළු විවිධ රත්නයන්ගෙන් කළාක් වැනි මල් කෙසරුවලින් යුත් භාත්පසින් බබළන, විසුරුණ රශ්මි සමූහය මෙන් මනහර වූ දිව්‍යමල්වලින් සරසන ලද කෙස් හා අත් ඇති බැවින් මලින්ම බර වූ තැනැත්තියක වූවාය.

සුවසෙථ (කප් රුක මෙන් ම සිත පැතු දේ ලබා දෙන ලතාවක් යැයි පැවැත්තන් ඇදහූ) කල්පලතාවෙන් උපන් විවිධ වර්ණ විශේෂයන් සහිත වූද, රහිත වූ ද, ඉතා පිරිසිදු ලෙස බබළන ආලෝක රැසකින් යුක්ත වූ ද, ඇඳුම් සහ උතුරුසලු ලෙස ශරීරාවරණයට යොදන්නා වූ ද දිව්‍යමය වස්තු වශයෙන් ගැනෙන සොඳුරු ඇඳුම්. ඔභාසසි බැබළවීය. විජ්ජුරිව විදුලිය මෙන්, අඛණ්ඩං වලාකුළු මුදුනෙහි භූමාර්ථයෙහි වුව ද මෙය

යෙදිය හැකි වදනකි. 'ඔහාසසී' යනු හේත්වර්ථය (හෙවත් ප්‍රයෝජ්‍ය ක්‍රියා අර්ථය) ඇතුල්කොට තිබෙන වචනයකි. 'බැබළවිය' යන අර්ථයයි. මේ අදහස් සහිත පක්‍ෂයෙහි 'අබහකුටං' යනු උපහෝග යන අර්ථයෙහිම යොදනු ලබන උපහෝග වචනයක් යයි දැක්විය යුතුය.

එහි අර්ථය මෙසේ ය. සන්ධ්‍යාලෝකයෙන් අලංකාර වූ ස්වභාවයෙන්ම ආලෝකය විහිදුවන්නා වූ රත්තවර්ණ වලාකුළු මස්තකය අතිශයින් බබළන්නා වූ විදුලිඵලිය නික්මවන්නේ ද විශේෂයෙන් බබළවයිද, එසේම ඉතා පිරිසිදු රනින් ම කරන ලද්දා වූ විවිධ රත්නයන්ගෙන් බබළන මේ විමානය ද ස්වභාවයෙන් ම ප්‍රභාස්වර වන්නේ ය. සියලු අලංකාරයෙන් ම බබළන හැම අයුරින් ම දීප්තිමත් වූ තමාගේ ශරීරාලෝකයෙන් ද, වස්ත්‍රාභරණයන්හි ආලෝකයෙන් ද ඔබ එම විමානය විශේෂයෙන් බබළවන්නෙහිය. මෙහිදී 'පීඨං' (හෙවත් ආසනය) යන මෙය උදාහරණයකින් දැක්විය යුතු වචනයකි. 'අබහකුටං' (හෙවත් වලාකුළු මස්තකය යනු උදාහරණ වචනයයි. එසේම 'තෙ' යනු ද උදාහරණයකින් දැක්විය යුතු වචනය හා අපේක්‍ෂාකොට කියන ලද්දේ වුව ද 'අලංකතෙ' (අලංකාර කරන ලද), 'මලාධරෙ' (මල් මාලා දරන), 'සුවතෙ' (මනා වස්ත්‍ර ඇති) 'ඔහාසසී' (බබළන්නෙහි) යන මේ පද වෙන් වෙන් වශයෙන් අපේක්‍ෂාකොට අර්ථ පරිණාමයට පත් කරවයි. එහෙයින් 'ත්වං' (ඔබ) යයි කියන ලද්දේ වෙයි. 'විජුර්ව' (විදුලිය මෙන්) යනු නිදර්ශන වචනයයි. 'ඔහාසසී' (බබළන්නෙහි) යන මේ වචනය උපමෙය උපමාන යන පද දෙකේ සම්බන්ධය දක්වන පදයයි. තව ද 'ඔහාසසී' යන මෙය 'ත්වං' යන පදය අපේක්‍ෂා කොට මධ්‍යම පුරුෂ වශයෙන් කියන ලදී. 'පීඨං' යන මේ පදය අපේක්‍ෂා කොට පුරුෂ වශයෙන් වෙනස් වෙයි. 'ච' ශබ්දය ද මෙහි ලොප් කිරීමට නිර්දේශ කරන ලදැයි දැක්විය යුතුය. 'ගච්ඡති යෙන කාමං ඔහාසසී' යන පාඨය ද 'විජුර්තො භාසිතං අබහකුටං විය' යන පාඨයද යන දෙකෙහිම ඇති ('ඔහාස' යන) මේ උපයෝග වචනය වෙන් වශයෙන් පරිණාමයට පත් කරවයි. එසේම 'පීඨං' යන මෙය විශේෂකොට දැක්විය යුතු වචනයකි. 'තෙ සොචණ්ණමයං උළාරං' (=රනින්ම කරන ලද, ඒවා උසස්ය) යන ආදිය 'පීඨං' යන්නට විශේෂණ වේ. 'සොචණ්ණ මයං' (රනින් කරන ලද්දේ) යයි කියන රත්රන්වල ඇති ලෝහමය අගයේ උසස් බවට වඩා දෙවිලොව රත්රන්වල උසස් බව මෙහිදී අදහස් කළ බැවින් 'උළාර' යයි කිවයුතු නොවේද? මිනිසුන් පරිහෝග කරනු ලබන රත් භාණ්ඩවලට වඩා දිව්‍යමය රත් භාණ්ඩ

උසස්ය. ශ්‍රේෂ්ඨය. සුපිරිසිදුය. මෙසේ දෙව්ලොව රත්රන්වල ද ශ්‍රේෂ්ඨත්වය වෙනස් වේ. එයට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ 'වාමිකර' නම් ස්වර්ණයක් වේ. එයට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ වූ 'සත්ත කුමභ' නම් ස්වර්ණයක් වේ. එයට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ 'ජමබුනද' නම් ස්වර්ණයක් වේ. එයට ද වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ 'සංගී සුවණණ' නම් ස්වර්ණයක් වේ. එය ඉතාම ශ්‍රේෂ්ඨය. ඒ නිසා ශක්‍ර දේවේන්ද්‍ර තෙමේ

'මුතො මුතෙති සහ පුරාණ ජට්ඨෙති විප්පමුතො විප්පමුතෙති සිංගී නිකධ සවණෙණා රාජගහං පාවිසි හගවා'ති

මිදුණා වූද, මනා ලෙසම මිදුණා වූ ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මිදුණා වූ සහ මනාව මිදුණා වූ පුරාණ කාශ්‍යපවරුන් සමග තමා සිංගී නම් ස්වර්ණයේ වර්ණයට සම වර්ණ ඇත්තාහු රජගහ නුවරට පිවිසි සේක.

එහෙයින් 'සොවණණමයං' (රනින් කරන ලද්දේ යයි) කියන නැවතද 'උළාරං' (උතුම්) යයි කියන ලදී. තව ද 'උළාරං' යන මෙය එහි ශ්‍රේෂ්ඨ ප්‍රණීත භාවයම සඳහා පමණක් කියන ලද්දේ නොවේ. එසේ නම් මහත් බව සඳහා ද කියන ලද්දේ යයි අදහස් වේ. මෙහි ද 'පීඨං (=ආසනය) යන ආදිය කර්මඵල සමාන බව දැක්වීම පිණිස ඉදිරිපත් කෙරේ. එහිද 'සොවණණමයං' (=රනින් කළ) යන මෙයින් ඒ විමානයේ වස්තු සම්පත්තිය දැක්වේ. 'උළාරං' යන මෙයින් අධික වූ ශෝභා සම්පත්තිය දැක්වේ. 'මනොජවං' යන මෙයින් ගමන් සම්පත දැක්වේ. 'ගච්ඡති යෙන කාමං' යන මෙයින් ශීඝ්‍ර වේගවත් ස්වභාවයෙන් යුත් ආසන සම්පත්තියේ ස්වභාවයද දැක්වේ.

වැලිදු 'සොවණණමයං' යන මෙයින් එහි යහපත් උසස් බව දැක්වේ. 'උළාරං' යන මෙයින් විශාලත්වය දැක්වේ. 'මනොජවං' යන මෙයින් මහත් වූ උතුම් බව දැක්වේ. 'ගච්ඡති යෙන කාමං' යන මෙයින් වාසස්ථානයේ සෞඛ්‍යවත් බව දැක්වේ. නැවතද 'සොවණණමයං' යන මෙයින් එහි මනා රුමත් බව ද වර්ණ සම්පත්තිය ද දැක්වේ. 'උළාරං' යන මෙයින් දැකුම්කලු බවද, ප්‍රසාදජනක බවද දැක්වේ. 'මනොජවං' යන මෙයින් ශීඝ්‍ර වූ ස්වභාවය දැක්වේ. 'ගච්ඡති යෙන කාමං' යන මෙයින් කිසියම් තැනෙකහි හෝ බාධාවක් නැති සංචාරයන් දැක්වේ. නැතහොත් මෙසේ ද දැක්විය හැකි වේ. ඒ විමන යම් පුණ්‍ය කර්මයක අනුගාමී

එලයකි. එහි ලොහ රහිත අනුගාමී එලය නිසා ස්වර්ණමය වේ. ද්වේෂ රහිත අනුගාමී එලය නිසා උසස් වේ. මෝහ රහිත අනුගාමී එලය නිසා ශීඝ්‍ර ගමන් ඇත්තේ වේ. තවද මෙසේත් දැක්විය හැකි වේ. කරන ලද එම පුණ්‍යකර්මයාගේ ශ්‍රද්ධා සහිත අනුගාමී එලයෙහි ස්වභාවයෙන් ඒ විමානය ස්වර්ණමය වේ. ප්‍රඥාවගේ අනුගාමී එලයෙන් අප්‍රතිහත වාරිකා වේග ඇත්තේ වෙයි. ශ්‍රද්ධා සමාධි එලයන් නිසා ස්වර්ණමය වේ. සමාධි ප්‍රඥා එලයන් නිසා උත්තම බවට පත්වේ. සමාධි විරිය එලයන් නිසා ශීඝ්‍ර වේග ඇත්තේ වෙයි. සමාධි සතිඑලයන් නිසා කැමති සේ යා හැකි ශීඝ්‍රතාවයක් ලැබේ. මේ ආදී ලෙසින් දත යුතුය.

එහි යම් සේ 'පියං' (=ආසනය) යන ආදී විමාන සම්පත් දැක්වීම් වශයෙන් ඒ දෙවඟනගේ පින්පල, වස්තු සම්පත් ගැන කියවේද, එසේම 'අලංකතේ' යන ආදී ආත්මභාව සම්පත් දැක්වීම් වශයෙන් පින්පල වස්තු සම්පත් ගැන කිය වේ. යම් සේ වනාහී මනාව පුහුණු වූ ශිල්ප උගත් ආචාර්යවරුන් විසින් සාදන ලද්දේ වුවද රතුපැහැති රත්රන් ආභරණ විවිධ ආකාර වූ රශ්මීන් සමූහයෙන් බබලන මිණි රුවන් එබිබවූ විටම ශෝභමාන වෙයි. එයින් තොරව ශෝභමාන නො වේ. මෙසේ සකලාංග සම්පූර්ණ වූ ද, සතර ආකාරයකින් ශෝභමාන වූ ද ශරීරය මනාව සැරසූ විටම භොබනේ වෙයි. එයින් තොරව ශෝභමාන නොවේ. එහෙයින් 'අලංකතේ' යන ආදියෙන් ගෙන ආ ශෝභමාන බව දැක්වේ. 'ඔභාසසී' යන මෙයින් මතු වට ගෙන නොයන ශෝභමාන බව දැක්වේ. ඒ ආකාරයෙන් ('අලංකත' යන) පෙර පදයෙන් වර්තමාන එලයට නිමිත්ත වූ ශෝභමානත්වය දැක්වේ. (ඔභාසෙසී යන) පසු පදයෙන් අතීත එලයට හේතුව දැක්වේ. පෙර පදයෙන් ඇයගේ (=දේවතාවියගේ) උපභෝග වස්තු සම්පත්තිය දැක්වේ. පසුපදයෙන් පරිභෝග කරන වස්තු සම්පත්තිය දැක්වේ. මෙහිදී මෙසේ කියන ලදී. ඒ විමානය ඇදගෙන යනු ලබන්නක්ද, නැතහොත් ඇදගෙන නො යනු ලබන්නක් ද යත්, ඉදින් දෙවිලොව ඇදගෙන යනු ලබන රථ විමානයන් පවතී නම් ඒවා 'සහසස යුත්තං ආජ්ඣාඤ්ඤ රථං' (=දහසක් ආජානෙය අසුන් යෙදූ රථ) යන වචනවලින් දැක්වේ. (රථ ඇදගෙන යන) ඒ දිව්‍යපුත්‍රයෝ ඒ ක්‍රියාව කරන කාලයෙහි රථ ඇදගෙන යන්නවුන්ගේ ස්වරූපයෙන් තමන් දක්වත්. කෙසේද යත්, ඵෙරාවණ දිව්‍යපුත්‍රයා ක්‍රීඩා කරන කල්හි ඇත් රුවකින් තමා දක්වන්නාක් මෙනි. මෙහි දැක්වුන මෙම විමාන රථය ද අන්‍ය වූ ඇදගෙන යනු නො ලබන එබඳු විමාන මෙන් යයි දැක්විය යුතුය. ඉදින් එසේ නම්

විශේෂත්වයක් සිදු වන්නේ වායෝ ධාතුව ඒ විමානයේ අභ්‍යන්තරයෙන් ගමන් කිරීමේදී ද, නැතහොත් බැහැරින් ගමන් කිරීමේදී දැයි යතහොත් විශේෂත්වය සිදු වන්නේ අභ්‍යන්තරයෙන් වායෝ ධාතුව ගමන් කිරීමේදී යයි ගත යුතු වේ. වන්දු විමාන සූර්ය විමාන ආදීන්ගේ දේශාන්තර ගමනෙහිදී ඒ අනුව ජීවන මාර්ග සැකසෙන සත්ත්වයන්ගේ එයට සමානව හටගත් ක්‍රියාවන් ඉතා ශීඝ්‍ර වේග සහිත වායු මණ්ඩලය මගින් පීඩනයට භාජනය වේද? නැත. එසේ එය පීඩනයට පත් කරවමින් පවතින්නා වූ බාහිර වායෝ ධාතුවක් නො පවතී. යම්සේ චක්‍රරත්නය (එහි) ඇතුළත හටගත් වායෝ ධාතුවෙහි මෙහෙයවීම වශයෙන් පවතීද එයට සඳවීමන ආදියේ මෙන් බාහිර වායෝ ධාතුවකින් මෙහෙයවීමක් නැත. යම් සේ 'එම්බා චක්‍රරත්නය, මෙසේ පවතීවා'යි යනුවෙන් චක්‍රවර්ති රජහු විසින් කියනු ලබන සිතේ ඇතුළත හටගත් වායෝ ධාතුවක් වන වචනවලට අනතුරුවම චක්‍රරත්නය පවතීද, එසේම එම දේවතාවියගේ සිත අනුවම ආත්මය ඇසුරුකොට ඇති ඇතුළත හටගත් වායෝ ධාතුවෙන් ම ඇයගේ විමානයේ ගමන සිදුවේ යයි දකයුතුය. ඒ අනුව 'මනො ජවංගචජනි යෙන කාමං' (=මානසික ජවය කැමති අයුරින් ගමනේ යෙදේ) යයි කියන ලදී.

මෙසේ පළමු ගාථාවෙන් එම දේවතාවියගේ පුණ්‍යඵල සම්පත්තිය කියා (පසුව) දැන් එයට හේතු වූ පුණ්‍ය සම්පත්තිය දක්වනු පිණිස පහත දැක්වෙන ගාථා දෙක කියන ලදී.

කෙන තෙ තාදිසො වණෙණා කෙන තෙ ඉධ මිජ්ඣධිති
උප්පජ්ජනතිව තෙ භොගා යෙ කෙවි මනසො පියා

කුමක් හේතුකොට ගෙන ඔබට එබඳු වර්ණයක් ලැබුණේද? කුමක් හේතු කොටගෙන ඔබට මේ සමෘද්ධිය සිදුවූයේද? මනසට ප්‍රිය උපදවන යමක් වේනම් ඒ සම්පත් ඔබට කුමක් නිසා පහළ වේද?

පුච්ඡාමි තං දෙවි මහානුභාවෙ
මනුසස භුතා කිමකාසි පුඤ්ඤං
කෙනාසි එවං ජලිතානුභාවා
වණෙණාව තෙ සබ්බ දිසා පභාසති'ති

මහත් ආනුභාව ඇති දේවතාවියනි, මෙසේ බබලන ආනුභාවයක් කුමක් නිසා ලැබිණිද? සියලු දිශාවන් බබලවන මෙවන් වර්ණයක් කුමක් නිසා ලැබිණිද? (ඒවා ලැබීම සඳහා) මිනිස් දූවක වූවා කෙබඳු නම් පිනක් කෙළෙහිද? යනුවෙන් ඔබගෙන් කරමි.

ගාථාවන්හි වචන විස්තර : කෙන 'කිං' යන ශබ්දයෙන් නිපදවිණි. 'කිං රාජා යෙන ලොකං න රකඛති' (ලොව නොරකී නම් හේ මොන රජෙක්ද?) 'කිනනුබො නාම තුමෙහ මං වතතබබං මඤ්ඤුප්' (මා කිව යුත්තේ කුමන නම් දෙයක්දැයි ඔබ සිතන්නෙහිද) යන ආදී වාක්‍යයන්හි 'කිං' ශබ්දය ගැරහීම අර්ථයෙහි යෙදුණේය. 'යං කිඤ්ඤී රූපං අතීතානාගත පච්චප්පනනං' (අතීත අනාගත වර්තමාන කාලයනට අයත් යම්කිසි රූපයක්) යන ආදී තැන්හි 'කිං' ශබ්දය අනියම් අර්ථයෙහි යෙදුණේය. 'කිංසුධ විතං පුරිසසස සෙට්ඨං' (මෙලොව මනුෂ්‍යයනට කුමක් නම් උතුම් වන්නේ ?) යන ආදී තැන්හි 'කිං' ශබ්දය ප්‍රශ්නාර්ථයෙහි යෙදුණේය. මෙම ගාථාවෙහිදී ද ප්‍රශ්නාර්ථයෙහි ම (යෙදුණේ යයි) දැක්විය යුතුය. කෙන යනු හේතු අර්ථයෙහි කරණ විභක්ති වචනයකි. කවර හේතුවක් නිසාද යන අර්ථයයි. තෙ යනු 'තව' (ඔබට) යන අදහසට යෙදිණ. එතාදිසො යනු එදිසො (=මෙබඳු) යන අදහසයි. 'දැන් පෙනෙන අයුරින්' යන අර්ථයයි. වණණො යනු 'වණණ' ශබ්දයයි. 'කදා සංරූප්‍රා පන තෙ ගහපති, ඉමෙ සමණසස ගොතමසස වණණා' (ගෘහපතිය, ඔබ තුළට ශ්‍රමණ ගෞතමයන්ගේ මේ ගුණයන් කවරනම් කලෙක ඇතුල් වූයේද?) යන ආදී තැන්හි 'වණණ' යන පදය ගුණය යන අදහසෙහි යෙදුණේය. 'අනෙක පරියාසෙන බුද්ධසසවණණං භාසති, ධම්මසස වණණං භාසති, සංඝසස වණණං භාසති (විවිධ ආකාරයෙන් බුදුන් හට තුනි වදන් කියයි. දහමට තුනි වදන් කියයි. සගුන් හට තුනි වදන් කියයි.) යන ආදී තැන්හි 'වණණ' යන පදය 'ස්තූතිය' යන අර්ථයෙහි යෙදුණේය.

'අප් කෙන නු වණණන ගන්ධපෙඨ නො තිවුච්චතී' ති (තවද කවරනම් කාරණයකින් සුගන්ධය යන අර්ථයෙන් යයි කියනු ලැබේද යත්,) යන ආදී තැන්හි 'වණණ' යන පදය කාරණය යන අර්ථයෙහි යෙදුණේය. 'තයො පතතසස වණණා' (=පාත්‍ර තුනක ප්‍රමාණයන්) යන ආදී තැන්හි 'වණණ' යන පදය 'ප්‍රමාණය' යන අර්ථයෙහි යෙදුණේය. 'වතනාරො මෙ හො ගොතම වණණා' (හවත් ගෞතමයෙනි, මේ කුල සතරෙක් වේ) යන ආදියෙහිදී 'වණණ' යන පදය 'කුලය' යන අර්ථයෙහි

යෙදුණේය. 'මහනාං හත්ථිරාජ වණණං අභිනිමමිතිත්වා' (=මහත් වූ හස්තිරාජ සලකුණක් නිර්මාණය කොට) යන ආදී තැන්හි 'වණණ' යන පදය 'සලකුණ' යන අර්ථයෙහි යෙදුණේය. 'සුවණණ වණණොසි භගවා සුසුකක දායොසි විරියවා' (=භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ස්වර්ණ වර්ණයෙන් වර්ණවත් වූහ. අති ශුභ්‍ර වර්ණ දත්ත ඇත්තාහු වූහ. විරිය සම්පන්න වූහ) යන ආදී තැන්හි 'වණණ' යන පදය සමෙහි වර්ණය සඳහා යෙදුණේය. මෙම ගාථා මෙහිදී ද 'වණණ' යන පදය 'සමේ වර්ණය' යන අර්ථයෙහිම පවතී යයි දත යුතුය. මෙම ගාථාවෙහි අර්ථය මෙසේ වේ.

'දේවතාවියනි, කුමක් හේතු කොටගෙන කෙබඳු නම් පුණ්‍යකර්ම විශේෂයෙක හේතුවෙන් ඔබට මෙ බඳු වූ, මෙවන් වූ, දොළොස් යොදුන් දුර පැතිරෙන ආලෝකයක් සහිත ශරීර වර්ණයක් උපන්නේ ද?' යනුයි. කෙන තෙ ඉධම්ජකධිති = කවර නම් විශේෂ පින්කමක හේතුවෙන් ඔබට මෙහි මේ ස්ථානයෙහි දැන් ඔබ ලබන උතුම් වූ සුවර්ත ඵලය අත්පත් වන්නේ ද? ලැබ ගන්නේ ද? උපපජ්ජනිති = හටගනිත්. සිද්ධිමකිත් තොරව මතු මත්තෙහිද එම සම්පත පවතී යන අදහසයි. භොගා පරිභෝග කළ යුතු දේ යන අර්ථයෙන් 'භෝග' යයි ලබන ලද නම් ඇති, වස්තු ආභරණ ආදී විචිත්‍ර වූ වස්තු විශේෂයන්. යෙ සමාන බවකින් නොහොත් ශ්‍රමණ භාවයෙන් නියම නො කරන ලද, කෙච්චි = පවත්නා තත්වයෙහි වෙනස පරීක්ෂා කර බලා ඒ ගැන නියමයක් නැති බව නිර්දේශ කිරීමයි. ඒ දෙකෙන්ම උසස් වූ ද, වඩා උසස් වූ ද යන වෙනස් ලක්ෂණයන්ගෙන් යුත් වෙනසක් ඇතිකල්හි එහිදී ලැබෙන ඒ ඒ ආකාර ඇති සම්පත් සම්පූර්ණයෙන් ම පතුරුවා හැර එක්රැස් කරයි. සම්පූර්ණයෙන් පතුරුවා හරින්නා වනාහි 'යෙ කෙච්චි සංඛාරා' (=යම්කිසි සංස්කාරයෝ වෙත්ද, ඒවා අදහස් කෙරේ.) යනුවෙන් පෙන්වා දෙයි. මනසො පියා = මනසින් ප්‍රියකළ යුතු මනාප යන අර්ථයයි.

මෙහිදී 'එතාදිසො වණණ' (මෙබඳු වර්ණ ඇති) යන මෙයින් යට කියන ලද විස්තර ඇති එම දේවතාවියගේ ශරීරයට අයත් වර්ණ සම්පත්තිය දක්වන ලදී. 'භෝග' යන මෙයින් උපභෝග හා පරිභෝග යන වස්තූන් වූ දිව්‍යමය වූ රූප ශබ්ද ගන්ධ රස ස්පර්ශ යන ප්‍රභේද ඇති කාමගුණ සම්පත් දක්වන ලදී. 'මනසො පියා' යන මෙයින් ඒ රූප ආදීන්ගේ මනෝඥ වූ ප්‍රිය වූ මනාප වූ ස්වභාවය දක්වන ලදී. 'ඉධ මිජකධිති' යන මෙයින් දිව්‍යමය වූ ආයු වර්ණ කීර්ති සැප ආධිපත්‍ය යන

සම්පත් දක්වන ලදී. 'යෙ කෙවි මනසො පියා' යන මෙයින් එක්තරා දේවතාවෙක් අන් දෙවිවරුන් දිව්‍යමය ආයුෂයෙන්, දිව්‍යමය වර්ණයෙන්, දිව්‍යමය සෞඛ්‍යයෙන්, දිව්‍යමය යසසින්, දිව්‍යමය ආධිපත්‍යයෙන්, දිව්‍යමය රූපයන්ගෙන්, දිව්‍යමය ශබ්දයන්ගෙන් දිව්‍යමය සුගන්ධයන්ගෙන්, දිව්‍යමය රසයන්ගෙන්, දිව්‍යමය ස්පර්ශයන්ගෙන් (අන් දෙවිවරුන් අභිභවා සිටියේය) යන යම් කරුණු දහයක් යම් සුත්‍රයක් තුළ පෙන්වනු ලැබුවේද, මෙහිදී සම්පූර්ණයෙන් ම ඒවායේ එක්තැන් කිරීමක් දක්වන ලද්දේ යයි දත යුක්තේය.

පුවණ්‍යම ප්‍රශ්න කරමි, දැනගනු කැමැත්තෙමි යන අර්ථයයි. ඉහත ගාථාවන්හි දැක්වූ 'කෙන තෙ තාදිසො වණෙණා ? කෙන තෙ ඉධ මිජ්ඣධිති කිමකාසි පුඤ්ඤං? කෙනාසි එවං ජලිතානු භාවා ?' යන වැකි කොටස් තුළට ද 'කිං' යන ශබ්දය ගැනිනි. එයින් අන්‍ය වූ අර්ථයක් නො ගැණිනි. ඒ හේතුව නිසා ප්‍රශ්න කිරීම් වශයෙන් ගාථා තුනක් කියන ලද්දේ යයි හැඟේ. ප්‍රශ්න කරන බව ඇඟවීම පිණිස නැවත 'පුවණ්‍ය' යයි කියන ලදී. මේ ප්‍රශ්නය අසන ලද්දේ නො දුටු දෙයක් පැහැදිලි කරගැනීම සඳහා නොවේ. මෙබඳු අර්ථයක් ඒ මහතෙරුන් වහන්සේට නො පෙනෙන්නේ ද නොවේ. එබැවින් සැකයක් නැතිකර ගැනීම සඳහා අසන ලද්දේ ද නොවේ. සැකය යන්න මුළුමනින් ම ඉවත්කර දමා ඇති බැවින් අනුමැතිය සඳහා ප්‍රශ්න කිරීමක් ද නොවේ. 'රාජ පුත්‍රය, ඔබ ඒ ගැන කුමක් සිතන්නෙහිද?' යන ආදියෙහිදී මෙන් අනුමතිය ලබා ගැනීමේ අවශ්‍යතාවයක් නො පවත්නා බැවිනි. ඒ දේවතාවියගේ කියමනට කැමැත්තෙන් තෙරුන් වහන්සේ විසින් නො විමසන ලද බැවින් ඒ ප්‍රශ්න කිරීම එසේ කියවා ගැනීමේ කැමැත්තක් නිසා කරන ලද්දක් ද නොවේ. දක්නා ලද කරුණු සංසන්දනය කිරීම් විශේෂ වශයෙන් දතයුතු වේ. එම අර්ථය ඉහත දැක්වූ අර්ථෝක්තපත්ති කථාවෙහි 'ථෙරො කිඤ්ඤාපි' යන ආදියෙන් විස්තර කරන ලද්දේමය. තං යනු 'ඔබ' යන්නයි. එය පෙර සහ පසු කරුණු පිළිබඳ අන්‍යෝන්‍ය අපේක්‍ෂාවෙන් පවතී. පෙර පදය අපේක්‍ෂාවෙන් ප්‍රයෝජ්‍ය ඒකවචන ආබ්‍යාතය දැක්විය යුතුය. පසු පදය අපේක්‍ෂාවෙන් වර්තමාන ඒකවචන ආබ්‍යාතය දැක්විය යුතුය. දෙවි යන මෙහි 'දෙව' ශබ්දයයි. 'ඉමානි තෙ දෙව' වතුරාසීති නගර සහසසානි කුසාවතී රාජධානි පමුබානි' (දේවයන් වහන්ස, කුසාවතී රාජධානිය ප්‍රමුඛ කොට ඇති මේ නගර අසුභාර දහස) යන වැකියෙහිදී සහ 'එඤ්ඤා දෙව ඡන්දං කරොති ජීවිතෙ අපෙකඛං' (දේවයන් වහන්ස, මෙහිදී

ජීවිතාපේක්ෂාව පිළිබඳව කැමැත්ත ඇතිකර ගන්න) යන වැකියෙහිදී (දෙව යන වචනය) සම්මුතියි දෙව යන අර්ථය වශයෙන් යෙදුණෝය. 'තසස දෙවොති දෙවසස සාසනං සබ්බ දසසනො' (දෙවියන් හට දෙවී වූ සියල්ල දක්නා වූ ඒ සර්වඥයන් වහන්සේගේ සසුන) යන ආදී තැන්හි 'දෙව' යන වචනය 'විසුද්ධි දේව' යන අර්ථය සඳහා යෙදුණේය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ අතිදේව භාවය (=දෙවියන් හට වඩා උසස් බව) කියන ලද කල්හි 'විසුද්ධි දේවයන් පිළිබඳව කියන ලද්දේම වෙයි. 'වාතුමමහාරාජිකා දෙවා දීසා යුකා වණණවනෙතා සුබ බහුලා' (=වාතුර්මහාරාජික දෙවිවරු දීර්ඝායුෂ්කයෝ ය. වර්ණ සම්පන්නයෝය. බොහෝ සැප ඇත්තෝය) යන ආදී තැන්හි 'උත්පත්ති දේව' වශයෙන් 'දෙව' යන වචනයෙහි අර්ථ දතයුතුය. මෙහිදී උත්පත්ති දේව වශයෙන් ම දතයුතු වේ.

පදාර්ථ වශයෙන් වනාහී 'ක්‍රීඩා කරයි. තමාගේ පින් බලයෙන් කෙළිසෙල්ලම්හි යෙදෙයි. නැළවෙයි. පංචකාම ගුණයන්ගෙන් සතුටට පත් වෙයි. නැතහොත් යට කියන ලද පිළිවෙළින් බබළයි, දීප්තිමත් වෙයි. විමානයෙන් අහසින් යයි' යනුවෙන් දේවී යයි කියනු ලැබේ 'ත්වං දෙවී' (=දේවතාවියනි, ඔබ) යන මෙය ආලපන (විභක්ති) ඒකවචනයයි. මහානුභාවේ උසස් ආනුභාවයෙහි. එම ආනුභාවය යට ගාථා දෙකකින් දක්වන ලද්දේමය. මනුසස භුතා = මෙහි මනසේ උසස් බව නිසා 'මනුසසන' නම් වෙයි. සිහිය, සුර බව, බුහුම වර්යාවෙහි යෝග්‍ය බව ආදී ගුණ වශයෙන් රැස් කරගත් මනස් ඇත්තාහුද, උසස් ගුණයන්ගෙන් යුත් සිත් ඇත්තාහුද වෙති. ඔව්හු නම් කවරහුද යත්? (ඔව්හු නම්) ජම්බුද්වීපවාසී සත්ත්වයෝ ය. එහෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වදාළහ. 'මහණෙනි, ජම්බුද්වීපවාසී මනුෂ්‍යයෝ උතුරුකුරු දිවයිනෙහි වැසියන්ද තව්තිසාවෙහි වැසී දෙවියන් ද කරුණු තුනකින් ඉක්මවා සිටිත්. කවරනම් කරුණු තුනකින්ද යත්, 'මෙම දඹදිවිහි මනුෂ්‍යයෝ දක්ෂයෝය, සිහි ඇත්තෝය. බඹසර වාසයෙහි හැකියාව ඇත්තෝය' යනුයි. එසේම භාග්‍යවත් බුදුවරු, පසේ බුදුවරු අග්‍ර ශ්‍රාවකවරු, මහා ශ්‍රාවකවරු, චක්‍රවර්ති රජවරු සහ අන්‍ය වූ මහානුභාව සම්පන්න සත්ත්වයෝ ද මෙහිම උපදිත්. ඔවුන් හා සමාන රූප ඇති බැවින් අවට දිවයින්හි වැසියන් සමග අන්‍ය වූ දිවයින්හි වාසය කරන්නාහු ද මනුෂ්‍යයෝම යයි සලකනු ලැබූ බව සමහරු කියත්. අන් සමහරු මෙසේ කියත්. ලෝභ ආදියෙන් ද අලෝභ ආදියෙන් ද යුක්ත වූ මනසේ උසස් බව හේතුවෙන් මනුස්ස නම් වෙත්. මනුෂ්‍ය ජාතික වූ යම් සත්ත්වයෝ වෙත් ද ඔවුන් අතරෙහි විශේෂ

වශයෙන් ලෝභ ආදිය ද, අලෝභ ආදිය ද උත්සන්නව පිහිටයි. ඔවුහු ලෝභ ආදිය උත්සන්න බැවින් අපාය මාර්ගයද, අලෝභ ආදිය උත්සන්න බැවින් සුගති මාර්ගය වූ නිවනට යන මාර්ගයද සපුරා ගනිති. එහෙයින් ලෝභාදියෙන් ද, අලෝභාදියෙන් ද යුක්ත වූ මනසේ උත්සන්න භාවය නිසා අවට දිවයිනිහි වැසියන් සමගම සතරමභ දිවයිනිහි වැසි සත්ව විශේෂයෝ 'මනුසා' යයි කියනු ලැබෙති.

මනු (රජු) ගේ දරු පරපුරෙන් පැවතෙන බැවින් මනුස්ස නම් වෙන් යයි ලෝකවාසීහු කියති. 'මනු' යන නාමයෙන් යුක්තව පළමු වන කල්පයෙහි වූ ලෝක ආරම්භයෙහි ආදි පුරුෂයා වූ, යහපත අයහපත සලසන්නා වූ, සත්ත්වයන් හට පිතෘ ස්ථානයෙහි සිටියා වූ යම් පුරුෂයෙක් විද හේ සස්තෙනිදී මහා සම්මත යයි කියනු ලැබේ. සත්ත්වයෝ ඔහුගේ දරු පරපුරය යන අර්ථයෙන් ද ඔහුගේ අවවාදයෙහි සිටි සත්ත්වයෝ පුත්‍රයන් හා සමාන බැවින් ද 'මනුසා' යයි කියනු ලැබෙති. එතැන් පටන් ඒ මානවයෝ 'මනුස්' යයි ද ව්‍යවහාර කරනු ලබති. 'මනුස්ස'යන් අතර සිටියාහු, ඉපදුනාහු, මනුස්ස බවට පත්වූවාහු 'මනුසස භූත' නම් වෙති.

කිමකාසි පුඤ්ඤං යනු කුමක්ද යත්, දන් දීම් සිල් රැකීම් ආදී ප්‍රභේද ඇති කවරාකාර වූ හෝ උතුම් වූ ක්‍රියාවක ඵලයකින් යම් විත්ත ස්වභාවයක් උපන්නේ ද, ඒ උපන් විත්ත ස්වභාවය සත්ත්වයන්ගේ සිතුවිලි පුරවා තිබෙන්නේය. පිරිසිදු කරන්නේය යන අර්ථයෙන් පුඤ්ඤ (පින) යයි ලබන ලද නම් ඇත්තේය. එයින් සුවර්තයක් කුශල කර්මයක් සිදු කෙළේය. රැස් කෙළේය. ඉපදවිය යන අර්ථයයි. ජලිතානුභාවා - හැම අයුරින්ම බබලන පුණ්‍ය සෘද්ධිය. කුමක් හෙයින් මෙහිදී 'මනුසස භූතා කිමකාසි පුඤ්ඤං' (මනුෂ්‍ය ස්ත්‍රියක වූවා කවරනම් පිනක් සිදු කෙළෙහිද?) යයි කියන ලද්දේ ද, කිම අන්‍ය වූ භවයන්හි පින් කිරීමක් නැත්තේ ද යත්, නැත්තේ නොවේ. යම් අවස්ථාවලදී නිරයෙහිද, කාමාවචර කුසල් සිත් පහළවීම සිදුවන්නේමය. එසේනම් අන්තැන්හි කෙසේනම් නො සිදුවේද? දුටු දෙය සමග ගලපා බැලීම සඳහා ප්‍රශ්න කෙරෙන බව අපි නො කීවෙමුද? කීවෙමු. එහෙයින් මහතෙරුන් වහන්සේ ඒ දේවතාවිය පෙර මනුෂ්‍ය ආත්මයේ සිට පින්කම් කොට දෙවිලොව උපන් බව දැක දැකම පෙර විසූ භවය පිළිබඳව විමසන්නාහු 'මනුසස භූතා කිමකාසි පුඤ්ඤං' යි කීහ. නැතහොත් අන්‍ය වූ භවයන්හිදී ඒකාන්ත සැල ඇති බැවින්ද, ඒකාන්ත

දුක් ඇති බැවින් ද, නැතහොත් දුක් බහුලව ඇති බැවින්ද පින් කිරීම පිණිස අවකාශ සුලභ නොවේ. සත්පුරුෂ ආශ්‍රය ආදී හේතූන්ගේ එක්රැස් වීම අඩු බැවින් කිසිවිටෙක එබඳු තැනක උපදින්නේ නමුදු කරුණු කියු පරිදීම එම උපත උදාර හෝ උසස් හෝ නොවේ. මනුෂ්‍ය ස්වභාවයෙහි වනාහී සැප බහුල බැවින් පින් කිරීම පිණිස අවකාශ සුලභ වේ. සත්පුරුෂ ආශ්‍රය ආදී හේතූන්ගේ එක්රැස් වීම බෙහෙවින් සුලභ බැවින් යම්කිසි දුකක් ඇතිවේනම් එයද විශේෂයෙන් පින් කිරීම සඳහාම හේතුවක් වන්නේය. 'දුකබ්‍රූප නිසා සද්ධා' (දුක ශ්‍රද්ධාවට හේතුවේ) යයි කියන ලද්දේ වෙයි. යම්සේ වනාහී ඝන යකඩයකින් ආයුධයක් නිපදවනු ලබන කල්හි ගින්නෙහි තැවීම හෝ ජලයෙන් තෙමීම ස්ථිර වශයෙන්ම එය බිඳ දැමීම පිණිස පවත්නා විශේෂ හේතුවක් වන්නේ නැත. එහෙත් ගින්නෙහි තැවීම සිදුකොට නියමිත ප්‍රමාණයකට අනුව ජලයෙන් තෙමීම එම යකඩයෙහි බිඳීමට විශේෂ හේතුවක් වන්නේය. එසේම සත්ත්වයාගේ සිතේ ඒකාන්ත වශයෙන් දුක් ඒකරාශී වීම ද, දුක් බහුලවීම ද, ඒකාන්ත වශයෙන් සැපයම ඒකරාශී වීම ද පින් කිරීම සඳහා විශේෂයෙන් හේතු වන්නේ නොවේ. දුක තැවීම ද ප්‍රමාණයකට අනුව සැප ලැබීම ද ඇතිකල්හි ලබා ඇති ආශ්‍රයෙන් ද පුණ්‍ය ක්‍රියාවන් උපදී. ඒ උපදිනා පින්කම් ද මහත් දීප්තියක් සහ බැබළීමක් ගෙන දෙන්නාක් මෙන් ම ප්‍රතිපක්ෂ අදහස් සිදලීමෙහි ද සමත් වේ. එහෙයින් මනුෂ්‍යයකු වීම පින් කිරීම සඳහා විශේෂයෙන් හේතු වේ. එහෙයින් 'මනුසු භූතා කීමකාසි පුඤ්ඤං' යි මුගලන් මහතෙරුන් විසින් දේවතාවියට කියන ලදී. සෙසු කොටස් පහසුවෙන් අවබෝධ කරගත හැක්කේමය.

මෙසේ තෙරුන් වහන්සේ විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද ඒ දේවතාවිය ප්‍රශ්නය පිළිතුරු දුන්නාය. ඒ කරුණ දක්වනු පිණිස මේ ගාථාව කියන ලදී.

**සා දෙවතා අත්තමනා මොගගලලානෙන පුඤ්ඤා
පඤ්ඤං පුට්ඨා වියාකාසි යසස කමමසසිදං එචනති**

මුගලන් මහතෙරුන් වහන්සේ විසින් විමසන ලද්දා වූ, ප්‍රශ්න කරනු ලැබූවා වූ (එහෙයින්ම) සතුවට පත්වූ ඒ දෙවි දූ තොමෝ මෙම ඵලය කවර නම් කර්මයක්හුගේ දැයි යන ප්‍රශ්නයට පිළිතුර ප්‍රකාශ කළාය.

මේ ගාථාව කවරකු විසින් කියන ලද්දේ ද? ධර්ම සංගායනා කාරක තෙරවරුන් විසිනි. එහි සා යනු 'පුච්ඡාමී තං දෙවි මහානුභාවේ' (=මහානුභාව සහිත දේවතාවියනි, ඔබගෙන් විමසමි) යනුවෙන් යම් තැනැත්තියකට කියන ලද්දේ නම් 'සා' යනු ඒ තැනැත්තියයි. දේවතා යන්නෙන් දේව පුත්‍රයෙක් හෝ බ්‍රහ්මයෙක් හෝ දෙව්දුවක් හෝ කියනු ලැබේ. 'අථබො අඤ්ඤකරා දෙවතා අභිකකනතාය රතතියා අභිකකනන වණණා' (එකල්හි වනාහී මනා වර්ණයෙන් යුත් එක්තරා දේවතාවෙක් රෑ පෙරයම ඉකුත් වූ පසු) යන ආදියෙහිදී 'දෙවො යෙව දෙවතා' යනුවෙන් පද සිද්ධකොට 'දෙවතා' යන්නෙන් දේව පුත්‍රයෙක් කියන ලදී. එසේම 'තා දෙවතා සතත සතා උළාරා බ්‍රහ්ම විමානා අභිකඛ මිඛා' (=සත්සියයක් වූ එම බ්‍රහ්මයෝ උතුම් බ්‍රහ්ම විමානයෙන් පිටත් වී) යන ආදී තැන්හිදී 'දෙවතා' යනුවෙන් බ්‍රහ්මයෝ කියන ලදහ.

**අභිකකනෙනන වණණන යා ඛං තිට්ඨසී දෙවතෙ
මහාසෙනති දිසා සබ්බා ඔසධී වීය කාරකා'ති**

'දේවතාවියනි, ඔබ බබලන්නා වූ වර්ණයෙන් යුතුව ඔසධී නම් තාරකාව මෙන් සියලු දිශාවන් බබලවමින් සිටින්නෙහිය' යන ආදියෙහිදී 'දෙවතා' යනු දෙව්දුවකි. මෙහිදී ද දෙව්දුවකම යයි දැක්විය යුත්තේය. අතමනා = සතුවූ සිත් ඇති ප්‍රීතිය සහිත සෝමනස්සයන්ගෙන් යුක්ත වූ සිත් ඇති, ප්‍රීතිය සහිත සෝමනස්සයන්ගෙන් යුත් සිත දොම්නස සඳහා අවකාශයක් නොලබන බැවින් ඔවුන් විසින් එය තමාට අයත්කොට ගන්නා ලද්දේ මෙන් වෙයි. 'අතමනා' යනු තමාගේ මනස යන අරුතද දරන්නේය. වත්මනෙහි නිවැරදි ප්‍රීති සෝමනස්සයෙන් යුක්ත වූ සිත ද අනාගතයෙහි එම සෝමනස්සයෙන් යුක්තව යහපත හා සුවය ලබා දෙන බැවින් 'සකං' හෙවත් තමාගේය යනුවෙන් කීමට අවස්ථාව ලැබේ. වෙනත් දෙයක් නොවේ. මොග්ගලලානෙන මොග්ගලලාන නම් වූ ගෝත්‍රයේ මහාසාර බ්‍රාහ්මණයාගේ පුත්‍රයා වන බැවින් ඒ මහතෙරුන් වහන්සේ ගෝත්‍ර වශයෙන් 'මොග්ගලලාන' යයි ප්‍රකට වූහ. උත්වහන්සේ විසින් යන අර්ථය සඳහා මොග්ගලලානෙන යයි යෙදේ. පුච්ඡනා දක්නා ලද දෙය සැසඳීමී වශයෙන් 'පුච්ඡනා අතමනා සා දේවතා පඤ්ඤං වායාකාසී' (=ප්‍රශ්න කරනු ලැබූවා වූ ප්‍රීතියට පත් වූ ඒ දේවතා තොමෝ ප්‍රශ්නයට පිළිතුර ප්‍රකාශ කළාය.) යනුවෙන් පද පිළිවෙළ යොදා ගතයුතු වේ.

මෙබඳු මහත් දිව්‍ය සම්පත්තියක් ඇතිකර ගැනීමට පෙර කළ එබඳු සුලු (පුණ්‍ය) කර්මයක් හේතු වී යයි සතුවට පත් ඕ තොමෝ තමාගේ පුණ්‍ය විපාකයේ හේතුවෙන් අතරතුර අවස්ථාවන්හිදී සොම්නසක් විඳගනියි. පෙර භවයෙක එක්තරා තෙරුන්වහන්සේ නමකට කරන ලද නමස්කාරය දැනට මෙබඳු උසස් ප්‍රතිඵල ගෙන දෙන්නේය. බුදුන්වහන්සේ මෙම මොග්ගලාන නම් වන අග්‍රශ්‍රාවක තෙමේ උදාර ගුණ ඇත්තේය. මහත් ආනුභාව ඇත්තේය. මේ තෙරුන් වහන්සේ දැකීමටද වන්දනා කිරීමට ද අවස්ථාව ලබා ගනිමි. මාගේ පුණ්‍ය ඵලය පිළිබඳව ද ප්‍රශ්න කරන්නේය යන කරුණු දෙකක් උපන්නේය. මෙසේ භටගත් බලවත් ප්‍රීති සොම්නසින් ඕ තොමෝ තෙරුන් වහන්සේගේ වචනය හිස් මුදුනින් පිළිගෙන විමසන ලද ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු සැපයුවාය. පඤ්ඤා දැනගැනීමට කැමතිවන එම කරුණ. විශාකාසි කීවාය. විසඳුවාය. කෙසේනම් විසඳුවාද? ප්‍රධාන විමසන ආකාරයෙන්, ප්‍රශ්න කරන ලද ආකාරයෙන් යයිද අරුත් දැක්විය හැකි වේ. මෙහිදී වනාහී 'පුච්ඡා' යයි කියා නැවත ප්‍රධාන යන වචනය කියන ලද්දේ විශේෂයෙන් අර්ථය නියම කිරීමක් සඳහා යයි දැක්විය යුතු වේ. සිද්ධියක් ඇතිකල්හි ආරම්භය යනු විශේෂ අර්ථ භගවත්තක්ද වේ. මේ විශේෂ අර්ථය නම් කුමක්ද යත්, පිළිතුරු සැපයීමට ප්‍රශ්නයේ ඇති යෝග්‍යතාවයයි. යම් ආකාර වූ කර්ම ඵලයක් දක්වා එයට හේතු වූ කර්මය විමසන ලද්දේ වෙයි. ඒ දෙකේ එකිනෙකට ඇති ගැළපෙන බව විස්තර කොට යම් අයුරකින් ප්‍රශ්න කිරීම අර්ථ වශයෙන් හා අක්ෂර වශයෙන් පැවතියේ ද ඒ ආකාර වූ පිළිතුරු සැපයීමේදී ප්‍රශ්නයට ගැළපෙන බවක් පැවතිය යුතු වේ. ප්‍රශ්න විසඳීම ද එසේම පැවතිය යුතු වේ. මෙසේ මේ විශේෂත්වය දැනුම් දීම පිණිස ප්‍රශ්න කරන ලද්දේ යයි කියා නැවත විමසන ලද්දේ යයි කියන ලදී. ප්‍රශ්න කරන ලද්දා වූ ඒ දේවතාවිය විසින් විශේෂ වශයෙන් ප්‍රශ්න කිරීමටද පිළිතුරු සැපයීමටද කරුණු දක්වන ලදී. එහිදී මෙසේ කියන ලදී. 'කෙන තාදිසො වණෙණා' යන ආදී වශයෙන් තෙරුන් වහන්සේ විසින් ප්‍රශ්න කරනු ලැබේ' යන අරුතින් 'පුච්ඡා' (ප්‍රශ්නය) නම් වේ. ප්‍රශ්නය නම් ඒ දේවතාවිය විසින් කරන ලද කර්මයයි. ඒ ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් තමා කළ දේ කියන ලද්දේය යන හේතුවෙන් ද ඒ දේවතාවියගෙන් ප්‍රශ්න කෙරුණැයි කියන ලදී. යම්භෙයකින් ප්‍රශ්න කරනු ලැබූ ඒ දේවතාවිය ප්‍රශ්නයට යොමු වූ කර්මය කළ තැනැත්තිය වූවාද ඒ හේතුවෙන් ප්‍රශ්නය ඇගෙන් විමසන ලදී. යම්භෙයකින් ප්‍රශ්න කරනු ලැබූ ඒ දේවතාවිය ප්‍රශ්නයට යොමු වූ කර්මයට පිළිතුරු දිය හැකි තැනැත්තිය වූවා ද ඒ හේතුවෙන්

ප්‍රශ්නයට පිළිතුර සැපයුවාය. යසස කම්මසසීදං එලං යන මෙය ප්‍රශ්නය යයි කියන ලද අදහසේ ස්වරූපය දක්වයි. මෙහි අර්ථය මෙසේය. ප්‍රශ්න කරන්නෙකුට ද, ඔහුගේ විමසීමට යොමු වූ කරුණටද ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වූ මෙය අනතුරුව කියන ලද විස්තර ඇති පිනෙහි එලය යම්කිසි කර්මයකට අයත් කරවයිද ඒ කර්මය දැනගැනීමට කැමැත්තෙන් 'පඤ්ඤා' යයි කියනු ලැබූ පින්කම ප්‍රකාශ කළාය.

දැන් ප්‍රශ්නයේ පිළිතුර මෙසේය.

අහං මනුසෙසසු මනුසස භතා
 අධ්‍යායනානං ආසනාකං අදාසිං
 අභිවාදසිං අඤ්ඤාකං අකාසිං
 යථානු භාවඤ්ඤා අදාසි දානං

මිනිස් ලොව මිනිස් දුවක වූ මම ආගන්තුකව පැමිණි තෙරණුවන් හට අසුනක් පිදුවෙමි. උන්වහන්සේට වන්දනා කෙළෙමි. දොහොත් බැඳ වැන්දෙමි. හැකි පමණින් දානය පිදුවෙමි.

තෙන මෙ තාදිසෙන වණෙණා තෙන මෙ ඉධ මිජ්ඣධිති
 උපසස්නති ව මෙ භොගා යෙ කෙවිමනසො පියා

ඒ හේතුවෙන් මට මෙබඳු වර්ණයක් ලැබිණ. ඒ හේතුවෙන් මට මෙබඳු සමාද්ධිමත් බවක් ලැබිණ. ඒ හේතුවෙන් මගේ සිත පිණවන්නා වූ සම්පත් ද මා හට උපදී.

අකධාමි තෙ භික්ඛු මහානුභාව
 මනුසස භතා කිමකාසි පුඤ්ඤං
 තෙනමහි එවං ජලිතානු භාවා
 වණෙණා ව මෙ සබ්බ දිසා පභාසතීති

මහානුභාව ඇති භික්‍ෂුවරයාණනි, ඔබවහන්සේට මෙය කියමි. මිනිස් දුවක වූ මම යම් පිනක් කෙළෙමි ද ඒ හේතුවෙන් මම මෙබඳු බබලන ආනුභාවයක් ඇති තැනැත්තියක වෙමි. මගේ වර්ණය ද සියලු දිශාවන් ආලෝකවත් කරමින් පවතී.

ගාථාවන්හි වචන විස්තර අහං දේවතාවිය තමා හඳුන්වයි. මනුසෙසසු යයි කියා නැවත මනුසස භූතා යන වචනය පෙර හවයෙහි තමා තුළ මනුෂ්‍ය ගුණධර්ම පැවති බව දැක්වීම පිණිස කියන ලදී. යම් මනුෂ්‍යයෙක් නො කළ යුතු වූ පාණාතිපාත ආදිය සිදුකොට (ඒ හේතුවෙන්) දඬුවම් ලැබිය යුතු වූයේ ද, හෙතෙම ඒ ඒ තැන්හිදී රජවරුන්ගෙන් අත්කපා දැමීම් ආදී ක්‍රියාවනට භාජනය වෙමින් මහත් දුකක් අනුභව කරයි. මේ තැනැත්තා මනුෂ්‍ය ආපායිකයා නම් වෙයි. තවත් මනුෂ්‍යයෙක් පෙර කළ කර්මයක හේතුවෙන් අහර ගැනීමක් හෝ නොලබයි. සා පිපාසා දෙකින් මඩිනු ලැබූයේ දුක් බහුල වූයේ කොතැනකදී හෝ පිහිටක් නො ලබමින් හැසිරෙයි. මේ තැනැත්තා මනුෂ්‍ය ප්‍රේත නම් වෙයි. තවත් වෙනත් මනුෂ්‍යයෙක් අනුන්ගේ යටතෙහි රැකියාවක යෙදුණේ අනුන්ගේ බර උසුලනුයේ සීමාව ඉක්මවා වැරදි හැසිරීම්හි යෙදී අන් අය විසින් තර්ජනය කරනු ලැබූයේ මරණ බියෙන් බියපත් වූයේ වනගත වූයේ බොහෝ දුක් විඳිමින් හැසිරේද, යහපත අයහපත නොදන්නේ, නින්ද කුසගින්න යන දුක් දුරුකිරීමට තැත් දරනුයේ ද (එසේ වූ) මෙතෙමේ මේ මනුෂ්‍ය තිරස්චිතයා නම් වෙයි. යමෙක් වනාහී තමාට හිතකර හා අහිතකර දේ ගැන දැනුම ඇත්තේ, කර්මඵල විශ්වාස කරනුයේ වැරදි කිරීමට ලැජ්ජා හා බිය ඇත්තේ සියලු සත්ත්වයන් කෙරෙහි දයාවෙන් යුක්ත වූයේ අන් අය කෙරෙහි බොහෝ සංවේග ඇත්තේ අකුසල ක්‍රියා මාර්ගයන් දුරු කරනුයේ කුසලක්‍රියා මාර්ගයන්හි හැසිරෙනුයේ පුණ්‍යක්‍රියා වස්තූන් සපුරයි ද, මනුෂ්‍ය ගුණධර්මයෙහි පිහිටියා වූ මේ තෙමේ පරමාර්ථ වශයෙන්ම මනුෂ්‍ය නම් වේ. මෝ තොමෝ ද එවැන්නියක වූවාය. එබැවින් 'මනුසෙසසු මනසා භූතා (මනුෂ්‍යයන් අතරෙහි මනුෂ්‍ය ස්ත්‍රියක වූවා)' යයි කියන ලදී. මනුෂ්‍ය නමැති සත්ත්ව කොට්ඨාශය තුළ මිනිස් බවට පැමිණි, මනුෂ්‍ය ගුණ ධර්ම ද අත්නොහැර සිටියා වූ යන අර්ථයයි. අඛ්‍යාගතානං අලුතින් පැමිණි, ආගන්තුක ලෙස පැමිණි යන අර්ථයයි. ආගන්තුකයෝ නම් දෙකොටසක් වෙත්. 'අතිරී සහ අඛ්‍යාගත' යනු ඒ දෙකොටසයි. ඔවුන් අතරෙහි පළපුරුදුකම් නැති තැනැත්තා අඛ්‍යාගත නම් වේ. පළපුරුදුකම් ඇති හෝ නැති හෝ පළමුවරට පැමිණි තැනැත්තාද අතිරී නම් වේ. අහර ගන්නා වේලාවෙහි පැමිණියේ හෝ දැන් පැමිණියේ අඛ්‍යාගත නම් වේ. ආහාර ගැනීම සඳහා ආරාධනා ලැබූ තැනැත්තා අතිරී නම් වේ. ආරාධනා නො ලැබූ තැනැත්තා අඛ්‍යාගත නම් වේ. මේ තෙරණුවෝ වනාහී පෙර පුරුදු නැති, ආරාධනා නො ලැබූ දැන් පැමිණි තැනැත්තෙකි. උන්වහන්සේ සඳහා අඛ්‍යාගතානං යයි කිය. ගෞරවාර්ථ

හේතුවෙන් මෙහිදී (අඛණ්ඩතානං යි) බහුවචනය යොදන ලදී. මෙහි වැනිරෙයි. හිඳගනියි. (ආසනි නිසිදකි එස) යනුවෙන් 'ආසනං' නම් වේ. හිඳගැනීමට යෝග්‍ය වූ යම් කිසිවකි. මෙහිදී වනාහී සුච්චක් අදහස් කෙරේ. එහිදී අල්ප ස්වභාවය නිසාද උසස් නොවන ස්වභාවය නිසාද ආසනක යයි කිය. අදාසිං මේ තෙරුන්වහන්සේට දෙන ලද මෙය මා හට මහත්ඵල මහානිසංස වන්නේ යයි හටගත් සොම්නස් ඇතිව කර්මයද කර්මඵලයද අදහා ඒ තෙරණුවන් හට පරිභෝග කිරීම සඳහා දුනිමි. ආපසු බලාපොරොත්තුවක් නැතිව අන්තර්ගත වශයෙන් පරිත්‍යාග කෙළෙමි යන අර්ථයයි. අභිවාදයිං වන්දනා කෙළෙමි. (දෙදණ, දෙවැලමිට, නළල යන) පසග බිම තැබීමෙන් පුජාවට සුදුසු වූ උතුම් පුද්ගලයන් වන්දනා කෙළෙමි. යන අර්ථයයි. වැදීම කරන්නා වූ ඇයට ඒ වැදීම සඳහාම 'මබ සුචපත් හා නීරෝගී වන්නෙහිවා' ආදිය ආශිර්වාද කිරීම වශයෙන් කියවන්නේ නම් වෙයි. අඤ්ජලිකං අකාසිං = දසැගිලි එකතුකොට හිසෙහි ඇදිලි බැඳ ගනිමින් (තෙරණුවන්ගේ) ගුණ විශේෂයන් හට වන්දනා කෙළෙමි යන අර්ථයයි.

යථානුභාවං ශක්තිය ඇති පරිද්දෙන්, එකල මා හට තිබූ සම්පත්වලට අනුරූපීව යන අර්ථයයි. අදාසි දානං ආහාර පාන ආදී පිදිය යුතු දේ පරිත්‍යාග කිරීමෙන් පිදිය යුත්තන් වහන්සේ හට අහර වළඳවමින් දානමය පින ලබා ගනිමි. මෙහි ද 'අහං' යන මෙය කර්මයේ ද ඵලයේ ද යන වශයෙන් එක් පිළිවෙළකින් පිහිටි පියකරු දර්ශනයෙන් සම්බන්ධ වූ බව පෙන්වීමයි. 'මනුසොසු මනුසහුතා' යන මෙය ඇයගේ පින් කිරීමෙහි අධිෂ්ඨානය පිහිටි සිතුවිලි පරපුරේ විශේෂ දර්ශනයයි. 'අඛණ්ඩතානං' යන මෙය සිතෙහි සම්පත් දැකීමද, හෝග සම්පත් දැකීමද වේ. දානයේ මෙන්ම පිළිගැනීමේ ද කිසිවක් බලාපොරොත්තු නොවී පැවති ස්වභාවයම වර්ධනය කරගැනීමෙන් යන අදහසයි. 'ආසනකං අදාසිං යථානුභාවඤ්ච අදාසි දානං' යන මෙය සම්පත් දන්දීම පිළිබඳ දැක්මයි. 'අභිවාදයං අඤ්ජලිකං අදාසිං' යන මෙය කායික ක්‍රියාවක් දන්දීමය යන දැක්මයි.

තෙන කියන ලද ආකාර ඇති එම පිනෙහි හේතුවෙන්. මෙ මෙය 'ඉම' ශබ්දයයි. 'කිවෙන්න මෙ අධිගතං හලඤානි පකාසිංතු' (=මා විසින් අපහසුවෙන් අවබෝධ කරගන්නා ලදී. දැන් එය ප්‍රකාශකිරීම අවශ්‍ය නොවේ) යන ආදී තැන්හි 'මෙ' යන්න කරණ විභක්තියෙහි යෙදේ. (තනියා කරණ යන උභය විභක්තීන්හිදීම සමාන රූපී පද ලැබෙන

බැවින් කරණ විභක්තියෙහි යන්න වෙනුවට තනියා විභක්තියෙහි යනුවෙන්ද යොදාගත හැකි වේ. එසේ වූ විට අර්ථ ගැන්වීම වඩා පහසු වේ.) 'මයා' (මා විසින්) යන අර්ථයයි. 'තසස මෙ භතෙන භගවා සංඛිතෙනන ධම්මං දෙසෙතු' (=ස්වාමීනි, එසේ වූ මා හට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැකෙවින් ධර්මය දේශනා කරන සේක්වා) යන ආදියෙහි 'මෙ' යනු සම්ප්‍රදාන විභක්තියෙහි යෙදේ. 'මයනං' (=මා හට) යන අර්ථයයි. 'පුබ්බෙව මෙ හිකඛවෙ සමෙබ්බාධා අනහි සමබුද්ධසස බොධි සත්තසෙසව සතො' (=මහණෙනි, මාගේ සම්බුද්ධත්වයට පෙරදීම අභිසම්බුද්ධත්වයට පත් නොවූ බෝධිසත්ත්ව වරයකු ලෙස සිටියදී) යන ආදියෙහි 'මෙ' යන්න ස්වාමි අර්ථයෙහි (හෙවත් සම්බන්ධ විභක්ති අර්ථයෙහි) යෙදුණෝය. මෙහිදීද 'මෙ' යන්න ස්වාමි අර්ථයෙහි (=සම්බන්ධ විභක්තියෙහි) ම යෙදේ. 'මම' (=මාගේ) යන අර්ථය වේ. මෙහි දැක්වෙන එම 'මෙ' යන වචනය 'තෙන මෙ පුඤ්ඤාන' සහ 'මෙ එතාදිසො' යන දෙතැන්හි සම්බන්ධ කළ යුතු වේ. සෙස්ස කියා ඇති පරිදීම දකියුතු වේ.

මෙසේ ඒ දේවතාවිය විසින් ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දෙනු ලැබූ කල්හි ආයුෂ්මත් මහා මෞද්ගලායන රහතන් වහන්සේ විස්තර වශයෙන් ධර්මදේශනා කළහ. ඒ දේශනාව පිරිවර සහිත වූ එම දේවතාවියට ප්‍රයෝජනවත් විය. තෙරුන්වහන්සේ එතැනින් මිනිස්ලොවට පැමිණ ඒ සියලු පුවත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දැන්වූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එය අර්ථෝත්පත්ති කොට පැමිණි පිරිසට ධර්මය දේශනා කළහ. ගාථාවන්ම (ධර්ම) සංගීතියට නංවන ලද්දේ (යි කිව යුත්තේය.

පරමසුද්ධිපතී නම් වූ බුද්ධක නිකාය අධ්‍යක්ෂවරයා

පළමුවන පීඨ විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

1.2

පීඨනෙතා වෙළඳාමය යනුවෙන් අරඹන්නේ දුතිය පීඨ විමාන වස්තුවයි. එහි අර්ථෝත්පත්තිය ද, අර්ථ වර්ණනාව ද මෙයට පෙර කියන ලද පරිදිම අවබෝධ කළ දතයුතුය. මෙය වනාහි විශේෂයකි.

සැවැත්නුවර වාසී වූ එක් ස්ත්‍රියක් තමාගේ ගෙදරට පිඬු පිණිස වැඩි එක් තෙර නමක් දැක පැහැද ප්‍රසන්න සිත් ඇතිව ඇගේ ආසනය දෙන්නී තමන්ගේ පුටුව මත්තෙහි නිල්පැහැ වස්ත්‍රයක් අතුරා දුන්නීය. එම පිංකම හේතුවෙන් දෙව්ලොව උපන්නා වූ ඇයට වෛදුර්ය මාණිකාමය වූ පලඟ විමානයක් (අඩුන් විමනක්) පහළ විය. එහෙයින් කියන ලදී.

1. මල්වලින් සහ මනා වස්ත්‍රයෙන් අලංකාර කළ මේසකුටයෙහි විදුලිය මෙන් බබළන උදාර වූ නිල්මැණික් මුවා ඇයගේ ආසනය කැමැති තැනකට සිතේ වේගයෙන් යයි.
2. ඔබේ සිතට ප්‍රිය වූ සම්පත් පහළ වේ. ඔබේ මේ අහිරූප වූ වර්ණය කුමකින් ලැබුවේද? ඔබේ මේ සම්පත් කුමකින් ලැබුවේද?
3. මහත් ආනුභාව ඇති දේවතාවියෙහි, මෙසේ ශරීරය දිළිසීමට සහ ඔබේ වර්ණයෙන් සියළු දිසා බැබළවීමට මනුෂ්‍යයෙක් ව සිටිය දී ඔබ කළ පින කුමක්දැයි අසමි.
4. මුගලන් හිමියන් විසින් විවාරන ලද ප්‍රශ්නයට සතුටු වූ ඒ දේවතාවිය මෙය ලැබූ පුණ්‍ය ක්‍රියාව පැවසුවාය.
5. මම මිනිසන් බව ලැබ මිනිසුන් අතර සිටියදී, මගේ නිවසට පැමිණියා වූ සිල්වත් තෙරුන් වහන්සේ නමකට ආසනයක් පූජා කළෙමි. ඇදිලි බැඳ වැන්දෙමි. මගේ සම්පත් ප්‍රමාණයෙන් දානය පිරිනැමුවෙමි.

- 6. ඒ පුණාකර්මය නිසා මෙවැනි දිලිසෙන වර්ණයක් ලදිමි. සිතේ ඇති වූ ආස්වාදය සිත සතුටු කරන සම්පත් පහළ විය.
- 7. මහත් ආනුභාව ඇති ස්වාමීන් වහන්ස, ඔබවහන්සේට කියමි. මිනිස්ව සිටි කාලයේ කළ පිත කුමක්ද කියා. එයින් මෙසේ බබළන ආත්මභාවය ලදිමි. මගේ ශරීර වර්ණය සියලු දිසා බබළවයි.

එහි වෙළුරියමං යනු වෛරෝඪි මැණික් විචාර ගම නුදුරේ පිහිටි විචාර පර්වතයේ හටගත් මැණික් විචාර ගමේ ආකරයක් විය. විචාර ගමට නුදුරුව හටගත් නිසා වෛරෝඪි (බළල් ඇස්වලට සමාන වන්) නමින් ප්‍රසිද්ධ විය. ඒ වර්ණ සමාන බැවින් දෙවිලොව ද ඒ නමම විය. යම් පරිද්දෙකින් මිනිස්ලොවදී ලත් නම් දෙවිලොව දේව පුත්‍රයන්ට ද විය. ඒ වනාහි මොණරුන්ගේ බෙල්ලේ පැහැය මෙන් හෝ කවුඩාගේ පියාපත් පැහැයට හෝ සිනිඳු හුණ දැලුව පැහැයෙන් ද හෝ වේ. මෙහි වනාහි මොණර බෙල්ල වැනි පැහැයයි දක යුතුය. සෙසු සියල්ල ප්‍රථම පීඨ විමානය පිළිබඳ කියන ලද විස්තරය හා සමාන වන්නේය.

දෙවෙනි පීඨ විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

1.3

'පීඨනෙත සොවණණමයං' ආදී වශයෙන් දැක්වෙන තුන්වන පීඨ විමාන වර්ණනාවයි. එහි කථා වස්තුව රජගහ නුවරදී හටගත්තේය.

එක්තරා රහතන් වහන්සේ නමක් රජගහ නුවර පිඬු පිණිස හැසිර අහර ලබා ගෙන (වැළඳීම සඳහා) කාලය ලං වූ කල්හි බත්කිස කරනු කැමැත්තේ දොර විවෘතව තිබූ එක්තරා ගෘහයක් වෙත එළඹියේය. ඒ නිවසෙහි වනාහි ගෘහස්වාමී වූ ශ්‍රද්ධා සම්පන්න ස්ත්‍රී තොමෝ තෙරුන් වහන්සේගේ පිළිවෙළ සලකා බලා 'එන්න ස්වාමීනි, මෙහි හිඳගෙන

බත්කිස කරනු මැනව'යි තමාගේ වේවැල් පුටුව පණවා ඒ මතුයෙහි කසාවන් වස්ත්‍රයක් අතුරා අපේක්ෂා රහිත පරිත්‍යාගයක් වශයෙන් දුන්නාය. මාගේ මේ පිත අනාගතයෙහි රන් පුටුවක් ලැබීම පිණිස හේතුවේවා'යි ප්‍රාර්ථනාවක්ද කළාය. ඉක්බිති තෙරුන්වහන්සේ එහි හිඳ බත්කිස නිමවා පාත්‍රය පිරිසිදුකොට නැගිට යන කල්හි 'ස්වාමීනි, මේ ආසනය ඔබවහන්සේටම පරිත්‍යාග කරන ලදී. මට අනුග්‍රහ පිණිස එය පරිභෝග කළ මැනවැ'යි ඒ ස්ත්‍රිය කීවාය. තෙරුන්වහන්සේ ඇයට අනුකම්පාවෙන් ඒ පුටුව පිළිගෙන සංඝයාට දෙවූහ. ඒ ස්ත්‍රිය පසුකාලයෙහි, එක්තරා රෝගයක් වැළඳී කලුරියකොට තව්තිසා භවනයෙහි උපන්නාය, යන ආදී සියල්ල ප්‍රථම විමාන වර්ණනාවෙහි කියන ලද පිළිවෙළින් ම දකියුතුය. එබැවින් මෙසේ කියන ලදී.

පීඨනෙත සොවණණ මයං උළාරං
 මනොජවං ගච්ඡති යෙන කාමං
 අලංකතෙ මලාධරෙ සුවතෝ
 ඔභාසසී විජ්ජුවෙබ්බ කුටං.

ඔබේ ආසනය රනින් කරන ලද්දේය. උදාරය, කැමති තැනකට එය සිතේ වේගයෙන් මෙන් ශීඝ්‍රයෙන් යයි. මලින් අලංකාර කළ (තිර) රෙදි මැද අහසෙහි විදුලිය සේ බබලන්නෙහිය.

කෙන තෙ තාදිසො වණෙණා තෙන තෙ ඉධ මිජ්ජධති
 උපපජ්ජනති ච තෙ භොගා යෙ කෙවි මනසො පියා

සිතට යම් වස්තුවක් ප්‍රිය වේද, ඔබට ඒ වස්තුව ලැබෙන්නේය. ඔබට මෙබඳු වර්ණයක් කුමක් නිසා ලැබුණේ ද? ඔබට එබඳු ඉසුරුමක් බවක් කුමක් නිසා ලැබුණේ ද?

පුවජාමි තං දෙවි මහානුභාවෙ
 මනුසා භතා කිමකාසි පුඤ්ඤං
 කෙනාසි එවංජලිතානුභාවා
 වණෙණා ච තෙ සබ්බ දිසා පභාසති'ති

මහානුභාව ඇති දේවතාවියනි, මනුෂ්‍යව සිටිමින් කවරනම් පිනක් කෙළෙහිදැයි අසමි. ඔබේ පැහැයද සියලු දිශාවන් ආලෝකවත් කරයි. මෙසේ දීප්තිමත් ආනුභාවයක් කුමක් නිසා ලැබීණිදැයි අසමි යි යනුවෙන් කීහ.

(පිළිතුරු වශයෙන් දේවතාවිය මෙසේ කීවාය.)

සා දෙවතා අත්තමනා මොගගලලානෙන පුච්ඡිතා
පඤ්ඤං පුට්ඨා වියාකාසි යසස කමමසසිදං ඵලං.

මුගලන් මහරහතන් වහන්සේ විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද්දා වූ, සතුවට පත් වූ එම දේවතා තොමෝ (තමාගෙන් අසන ලද ප්‍රශ්නයට අනුව, මෙය (හෙවත් තමා ලැබූ සම්පත) කවරනම් කර්මයක ඵලයක්දැයි (මෙසේ) ප්‍රකාශ කළාය.

අප්පසස කමමසස ඵලං මමෙදං
යෙනමහි ඵචං ජලිතානුභවා
අහං මනුසෙසසු මනුසස භුතා
පුරිමාය ජාතියන මනුසස ලොකෙ

පෙර භවයෙහි දී මිනිස්ලොව මිනිසුන් අතර මම මනුෂ්‍ය ස්ත්‍රියක් වූයෙමි, යම් හේතුවකින් මෙවන් දීප්තිමත් ආනුභාවයක් සහිතව වෙසෙමිදැයි යතහොත මෙය මාගේ ස්වල්ප වූ ක්‍රියාවක ඵලයකි.

අඤ්ඤං චිරජං භික්ඛුං විප්පසනන මනාවිලං
තසස අදාසහං පීඨං පසනනා සෙහි පාණිහි

කෙලෙස් රහිත වූ ඉතා ප්‍රසන්න වූ කැළඹීමෙන් තොර වූ භික්ෂුවක දිටිමි. උන්වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදී සියතින් ම අස්නක් (දන්) දුනිමි.

තෙන මෙ තාදිසො වණෙණා තෙ න මෙ ඉධ මිජ්ඣධනි
උප්පජ්ජනති ච මෙ භොගා යෙ කොචි මනසො පියා .

සිතට යමක් ප්‍රිය වේද, ඒ සම්පත් මට ලැබෙන්නේ ය. (පෙර ගාථාවෙහි කියු) ඒ දානය නිසා මට මෙබඳු වර්ණයක් ලැබිණි. ඒ කරුණ නිසා මට මෙබඳු ඉසුරුමක් බවක් ලැබිණි.

අකබාමී තෙ හිකඛු මහානුභාව
මනුසු භුතා යමකාසි පුඤ්ඤං
තෙනමහි එවං ජලිතානුභාවා
වණෙණා වමෙ සබබ දිසා පභාසති'ති

මහත් ආනුභාව ඇති හිකඛු වරයාණනි, මිනිස් (දුවක) වූ මම යම් පිතක් කෙළෙම් ද, ඒ පිනින් මෙසේ දීප්තිමත් ආනුභාව සහිත තැනැත්තියක් වෙමි. මාගේ වර්ණය ද සියලු දිශාවන් බබුලුවන්නේ වෙයි යනුවෙන් ඔබවහන්සේට (පිළිතුරු වශයෙන්) කියමි' යනුයි.

පස්වන ගාථාවෙහි කියන ලද්දේද, ඒ නම් මෙයයි. පූර්වය ජාතියන මනුසු ලොකෙ යන ආදියයි. මෙහි 'ජාති' ශබ්දය ගැන කියනු ලැබේ. 'ජාති ද්විති බන්ධනි සංගහිතා' (=ජාති යන්න ස්කන්ධ දෙකක සංගහිත වේ) යන ආදී තැනහි 'ජාති' යන්න සංස්කාරයන්ගේ සකස්වීම යන අර්ථයෙහි යෙදේ. නිකාය යන අර්ථයෙහි : 'නිගණ්ඨා නාම සමන ජාති' (=නිගණ්ඨ නම් වූ ශ්‍රමණ නිකායක්) යන ආදී තැනහි 'ජාති' යන්න නිකාය යන අර්ථයෙහි යෙදේ. ප්‍රතිසන්ධිය යන අර්ථයෙහි, යං මාකු කුච්ඡිසමිං පඨමං චිත්තං උප්පන්නං පඨමං විඤ්ඤාණං පාකු භුතං තදුපාදාය සාවසස ජාති' (මවුකුසෙහි යම්කිසි ප්‍රථම චිත්තයක් උපන්නේ ද ප්‍රථම විඤ්ඤාණයක් පහළ වූයේ ද එය මුල්කරගෙන 'ජාති') යයි ප්‍රතිසන්ධි අර්ථයෙහි යෙදේ. කුලය යන අර්ථයෙහි 'අකබිතො අනුපඤ්ඤාදෙව්‍යා ජාතිවාදෙන (ජාති කුල ගැන කීමෙන් නින්දා නො කරනු ලැබූ, අපහාස නො ලැබූ) යන ආදියෙහි දී 'ජාති' යන්න කුලය යන අර්ථයෙහි යෙදේ. ප්‍රසූතිය යන අර්ථයෙහි 'සමපති ජාතො ආනන්ද, බොධිසතො' (=ආනන්දය, දැන් බෝසත්වරයෙක් උපන්නේය) යන ආදියෙහි 'ජාත' යන්න ප්‍රසූති අර්ථයෙහි යෙදේ. භවය යන අර්ථයෙහි 'එකිසො ජාතිං දෙවහි ජාතියො' (=එක භවයක් හෝ භවයන් දෙකක් හෝ) යන ආදියෙහි 'ජාති' යන්න භවය යන අර්ථයෙහි යෙදේ. මෙහිදී ද භවය යන අර්ථයෙහිම 'ජාති' යන්න යෙදී ඇතැයි දතයුතුය. එහෙයින් 'පූර්වය ජාතියා' යනු පෙර භවයෙහි, ආසන්න අතීතයෙහි වූ පූර්ව භවයෙහි යන අර්ථයයි.

මූලින් දී ඇති වාක්‍යයෙහි අර්ථයේදී 'ජාතියා' යන මෙය කරණ විභක්ති වචනයකි. මනුසස ලොකෙ = මනුෂ්‍ය ලෝකය නම් භවයෙහි මෙය රජගත නුවර සඳහා කියයි. මෙහිදී අවකාශ ලෝකය අදහස් කෙරේ. 'මනුසෙසසු' යන මෙයින් සත්ත්ව ලෝකය ගැන කියන ලදී.

අඤ්ඤාං දුටුවෙමි. විරජං = රාග ආදී කෙලෙස් පහවී ඇති බැවින් විරජං නම් වේ. භික්ඛුං = කෙලෙස් හින්න වූ (බිඳුණ) බැවින් භික්ඛු නම් වේ. හැම අයුරින්ම කෙලෙස් කිලුටු නැති බැවින්, මනාව ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇති බැවින් විප්‍රසන්න යි යෙදේ. නො කැලඹුණ සිතුවිලි ඇති බැවින් අනාවිලං යි යෙදේ. පසු පසුව යෙදෙන පද පළමු පළමුව යෙදෙන පදයන්හි හේතු දැක්වෙන වචන වේ. කෙලෙස්වලින් වෙන්වීම නම් වූ භික්ඛු ගුණයන්හි යෙදීමෙන් බිඳුණ කෙලෙස් ඇත්තේ භික්ඛු නම් වේ. අතිශය පිරිසිදු භාවයෙන් කෙලෙස් නමැති කිලුවින් තොර බැවින් අති ප්‍රසන්න වූ මනසක් ඇත්තේ භික්ඛුවයි. විප්‍රසන්න භවත් අතිශයින් ප්‍රසන්න වූයේ නො කැලඹුණ මනසක් ඇති බැවිනි. රාග හා රජස් (=කෙලෙස්) නැතිවීමෙන් 'විරජං' යයි කියන ලදී. දොස් හා කිලුටු නැති බැවින් විප්‍රසන්න' නම් වේ. මෝහය සහ අවුල් ස්වභාවය නැති වීමෙන් 'අනාවිලං' නම් වේ. මෙසේ වූ තැනැත්තා පරමාර්ථ වශයෙන් 'භික්ඛු' යන නම ලබයි. ඒ නිසා 'භික්ඛුං' යයි කියන ලදී. අදාසහං අදාසිං අහං යන පද දෙක සන්ධි වී අදාසහං යි සෑදේ. පීඨං = එකල මා වෙත තිබූ වේවැල් පුටුව. පසන්නා කර්මඵල ඇදහීමෙන් ද රත්නත්‍රය කෙරෙහි සැදැහැවත් වීමෙන් ද ප්‍රසන්න වූ සිත්. සෙහි පාණිහි අනිකකු නො ඇණවා සියතින් ම ලගට ගත් පුටුව පිළියෙළ කොට දුන්නෙමි යන අර්ථයයි. මෙහිද 'විරජං භික්ඛුං විප්‍රසන්න මනාවිලං' (කෙලෙස් රහිත වූ, ඉතා ප්‍රසන්න වූ, කැලඹීමෙන් තොර වූ භික්ඛුව) යන මේ පාඨයෙන් කේන්ද්‍ර සම්පත්තිය දක්වයි. 'පසන්නා' යන මෙයින් චිත්ත සම්පත්තිය ද, 'සෙහි පාණිහි' යන මෙයින් ප්‍රයෝග සම්පත්තිය (=ක්‍රියාවෙහි යෙදීම නමැති සම්පත්තිය) ද, එසේ ම පසන්නා' යන මෙයින් සකස්කොට දෙන දානයයි. අනුන් පීඩාවට පත් නොකොට දෙන දානයය යන මේ දාන ගුණයන් දෙක දක්වන ලදී. 'සෙහි පාණිහි' යන මෙයින් තමන් අතින් ම දෙන දානයය, අනුන් ලවා දෙවනු ලබන දානයය යන මේ දාන ගුණයන් දෙක දක්වන ලදී. කසාවත් වස්ත්‍රයක් ඇතිරීමෙන් හිඳගන්නා කාලය

දැනගැනීමෙන් ඒ අනුව සිතා දෙන දානයය, නියම කාලය දැනගෙන දෙන දානයය යන මේ දාන ගුණයන් දෙක පෙන්නවන ලද්දේ යයි දකුණුය.

සෙස්ස යට කියන ලද පිළිවෙළින්ම වේ.

තුන්වන පීඨ විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

1.4

පීඨනෙතා වෙළරියමයං යනු සතරවැනි පීඨ විමාන වස්තුවයි. එම කථාවස්තුව ද රජගහ නුවර හටගත්තකි. එය දෙවෙනි විමාන වස්තුවේ කී පරිද්දෙන්ම දත යුතුය. නිල් වස්තුවක් අතුරා ආසනයක් පූජා කළ බැවින් මැයගේ විමානය ද වෛරෝධී වලින්ම නිම විය. ඉතිරි කොටස ප්‍රථම විමාන විස්තරයෙන් ලද පරිදීමයි. එහෙයින් කියන ලදී.

1. මල්වලින් සහ මනා වස්තුවෙන් අලංකාර කළ මේසකුටයෙහි විදුලිය මෙන් බබළන උදාර වූ නිල් මැණික් මුවා ඇයගේ ආසනය කැමැති තැනකට සිතේ වේගයෙන් යයි.
2. ඔබේ සිතට ප්‍රිය වූ සම්පත් පහළ වේ. ඔබේ මේ අහිරුප වූ වර්ණය කුමකින් ලැබුවේද? ඔබේ මේ සම්පත් කුමකින් ලැබුවේද?
3. මහත් ආනුභාව ඇති දේවතාවියෙහි, මෙසේ ශරීරය දිළිසීමට සහ ඔබේ වර්ණයෙන් සියළු දිසා බැබළවීමට මනුෂ්‍යයෙක්ව සිටිය දී ඔබ කළ පිත කුමක්දැයි අසමි.
4. මුගලන් හිමියන් විසින් විවාරන ලද ප්‍රශ්නයට සකුටු වූ ඒ දේවතාවිය මෙය ලැබූ පුණ්‍ය ක්‍රියාව පැවසුවාය.

- 5. මම පෙර ආත්මයේ මිනිස්ලොව මිනිසකු වශයෙන් ඉපදී සිටියෙමි. අද මා මේ දිළිසෙන ස්වරූපයෙන් සිට යමකින් මෙසේ සැපයක් විඳින්නේ නම් එය මගේ අල්ප පුණ්‍ය කර්මයේ විපාකයයි.
- 6. ඉතා ප්‍රසන්න වූ චීතරාගි භික්ෂුන් වහන්සේ නමක් දුටුවෙමි. උන්වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදී මගේ අතින් උන්වහන්සේට ආසනයක් පිදුවෙමි.
- 7. ඒ කුසලකර්මය නිසා මෙබඳු වූ වර්ණයක් ද මෙබඳු වූ සම්පත් ද ලදිමි. ප්‍රිය වන්නා වූ සම්පත් මම ලදිමි.
- 8. ඒ මහානුභාව වූ භික්ෂුන් වහන්සේට අසුනක් පුද දී මිනිස් දුවක වූ මා යම්කිසි පින්කමක් කළාද ඒ පින්කමේ විපාක වශයෙන් සියළු දිසාවන් එළිය කරන්නා වූ මේ දිළිසෙන ස්වභාවය ද, වර්ණය ද මා ලද බව ප්‍රකාශ කරමි.

මෙහි ද මෙසේ නිල්පැහැ ඇතිරිල්ලක් අතුරා ආසනයක් පිදු බැවින් මේ නිල්මැණික් මුවා විමානය පහළ විය. එසේ හෙයින් 'පියන්නො වෙළුරියමයං' ආදී වශයෙන් ආයේය. ඉතිරි කොටස තුන්වැනි විමාන වස්තු කථාව හා සමානයයි. එහි කී අයුරින්ම අරුත් දතයුතුයි.

සිව්වෙනි පිය විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

1.5

කුඤ්ජරො තෙ වරාරොහො යනුවෙන් කුඤ්ජවිමාන වර්ණනාව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහනුවර ලෙහෙණ අභය භූමියෙහි පිහිටි වෙළුරියෙහි වාසය කරන සේක. ඉක්බිති එක් දිනයෙක රජගහනුවර

නැකැත්කෙළිය සඳහා දැනුම්දීමක් කරන ලදී. නුවරවැසියෝ විටී සෝදා වැලි අතුරා (ඊතණ, සමත් කැකුළු, සුන්සහල්, අබ, විලඳ යන) ලද පස්මල් විසිරවූහ. ගෙදොරක් පාසා කෙසෙල් ගස් ද පුත් කලස් ද තැබූහ. හැකි පමණින් විවිධ වර්ණයන්ගෙන් විසිතුරු වූ ධජ පතාක ආදිය එසවූවා. සකල ජනතාවම තම තමාගේ හැකියාවනට අනුව අබරණින් සැරසී නැකැත් කෙළියෙහි යෙදෙහි. මුලු නුවරම දෙවි පුරයක් මෙන් අලංකාරවත්ව සැරසුණේ විය. ඉක්බිති බිම්බිසාර මහරජතුමා පෙර සිරිත් වශයෙන් මහජනතාවගේ සිතැඟි රැකීම සඳහා තමාගේ රජමැදුරෙන් නික්ම මහ පිරිවර සමගින්, මහත් රාජානුභාවයෙන්, උදාර වූ ශ්‍රී සෞභාග්‍යයෙන් යුක්තව නගරය ප්‍රදක්ෂණා කරන්නේය. එසමයෙහි රජතුමාගේ එම වස්තු සම්පත්තිය ද ශ්‍රී සෞභාග්‍යය ද රාජානුභාවය ද දැක ආශ්චර්යද්භූත සිතුවිලි උපදවා ගත් රජගහනුවර වැසි එක්තරා කුලද්‍රවක් දිව්‍ය සම්පත්තියක් වැනි මෙ වස්තු සම්පත්තිය කෙබඳුනම් කර්මයකින් ලැබෙදැයි පඬිවරුන් යයි සම්මත වූ පුද්ගලයන්ගෙන් විචාළාය. ඔව්හු 'පින්වතිය, පින්කම් වනාහී චිත්තා මාණිකායක් හා සමානය. කල්ප වෘක්ෂයක් හා සමානය. ක්ෂේත්‍ර සම්පත්තිය (=ධන සම්පත්තිය) ද, චිත්ත සම්පත්තියද (=ශ්‍රද්ධාව ද) ඇතිකල්හි යමක් ප්‍රාර්ථනා කොට යමක් කරත් ද, ඒ ඒ දෙය ඉටුවන්නේ ම ය. තවද ආසන පූජාවෙන් උසස් කුලවත් බව ද, ආහාර දානයෙන් ශක්ති සම්පන්න බව ද, වස්තු දානයෙන් වර්ණ සම්පත්තිය ද, වාහන දානයෙන් සුවපහසුකම් ද, පහන් දීමෙන් ඇස් පෙනීමේ ශක්තිය ද ආවාස දානයෙන් සියලුම සම්පත්තීන් ද ලැබේ යයි කීහ. ඕ තොමෝ එය අසා දිව්‍ය සම්පත්තිය මෙයට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ යයි සිතන්නී එහි සිත පිහිටුවා පින් කිරීමෙහි අතිශයින් උත්සාහවත් වූවාය. ඇගේ මවුපියෝ ද ඇගේ ප්‍රයෝජනය පිණිස නව වස්තු යුගලයක්, අලුත් ආසනයක් හා නෙළුම් මල් මිටියක් සහිතව ගිනෙල්, මී, උක්සකුරු, සහල්, කිරි ආදියද යැවූහ. ඕ තොමෝ ඒවා දැක 'මම දානයක් දෙනු කැමැත්තේ ද වෙමි. දිය යුතු දේවල් මට ලැබුණේ ද වෙයි' යනුවෙන් සතුටු වී දෙවන දිනයෙහි දානයක් සකස් කරන්නී ජලය අඩුවෙන් යෙදූ මීපැණි සහිත කිරිබතක් පිළියෙළ කොට එයට පිරිවර වශයෙන් අන්‍ය වූ ද බොහෝ වූ කෑ යුතු හා පිව යුතු දේ සපයාගෙන දානය අවසානයෙහි සුවද ගල්වා පිපුණ පියුම්වලින් යුත් අසුනක් පනවා එය අලුත් සුදුවහින් අතුරා ආසනයේ පාද සතර මතුයෙහි පියුම් පොකුරු සතරක් තබා ආසනය මතුයෙහි විසනක් බැඳ මල්දම් එල්වා අසුන අවට බිම සියලු තැන රේණු සහිත පියුම් අතුරා දක්බිණෙයායන් වහන්සේ (=තෙරුන් වහන්සේ) පැමිණි

කල්හි පූජා කරන්නෙමි යි මලින් පිරුණු පැය එකත්පසෙක තැබුවාය. ඉක්බිති මෙසේ දානෝපකරණ සංවිධානය කරගත්, හිස් සෝදා ගත්, සුදුවත් හැදගත්, සුදු උතුරුසලුවක් හැඳි ඒ උපාසිකා ස්ත්‍රී තොමෝ වේලාව සලකා බලා 'දාසියනී, යව අපගේ අර වැනි පූජා ද්‍රව්‍යයන් රැස්කර ගනුවයි එක් දාසියකට අණ කළාය. එකල්හි ආයුෂ්මත් සැරියුත් තෙරුන්වහන්සේ දහසින් බැඳි රන්පියල්ලක් බහා තබන්නාක් මෙන් රජගහ නුවර පිඬු පිණිස හැසිරෙන්නාහු ඇතුළත විවීයකට ප්‍රවිෂ්ට වූහ. ඉක්බිති එම දාසිය ගොස් තෙරුන්වහන්සේට වැඳ 'ස්වාමීනී, ඔබවහන්සේගේ පාත්‍රය මට දෙනු මැනව' යි කීවාය. 'එක්තරා උපාසිකාවකට අනුග්‍රහ පිණිස මේ දෙසට වඩිනු මැනව' යිද කීවාය. තෙරණුවෝ ඇයට පාත්‍රය දුන්හ. ඕ තොමෝ තෙරණුවන් ගෙට වැඩමවුවාය. ඉක්බිති එහි උපාසිකා ස්ත්‍රී තොමෝ ගෙට වැඩමවුවාය. ඉක්බිති එහි උපාසිකා ස්ත්‍රී තොමෝ තෙරණුවන් හට පසු ගමන්කොට අසුන පෙන්වා ස්වාමීනී, හිඳගනු මැනව, මේ ආසනය පනවා ඇතැයි කියා තෙරණුවන් එහි හිඳගත් කල්හි රේණු සහිත පියුම්පත්වලින් තෙරුන් පුදමින් ආසනය හාත්පස මල් විසුරුවා පසග පිහිටුවීමෙන් වැඳ ගිතෙල් මීපැණි උක්සකුරු මිශ්‍ර වූ, ජලය අඩු, මීපැණි මිශ්‍ර කිරිබතීන් පැවරුවාය. පවරන්නිද 'මාගේ මේ පින් බලයෙන් දිව්‍යමය හස්තීන් විසින් උසුලනු ලබන කුටාගාර සහිත පර්යංකයකින් ශෝභමාන බවට පත්වන දිවසැපත් ලැබේවා, සියලු ඉරියවුවලදීම නෙළුම් මල් (මගෙන්) ඉවත් නොවේවායිද ප්‍රාර්ථනා කළාය. නැවත තෙරුන් අහර කිස නිමවූ කල්හි පාත්‍රය සෝදා ගිතෙල් මීපැණි උක්සකුරු ආදියෙන් පුරවා අසුනෙහි අතුරා තැබූ සළුව දරණුවක් කොට තෙරුන්ගේ අතෙහි තබා, තෙරණුවන් අනුමෝදනා කොට වඩින කල්හි 'තෙරුන්ගේ අතෙහි වූ පාත්‍රයත්, මේ ආසනයත් විහාරයට ගෙන ගොස් තෙරණුවන් හට භාරදී පැමිණෙනු' යයි මිනිසුන් දෙදෙනකු හට අණ කළාය. ඔව්හු එසේ කළහ. ඕ තොමෝ පසුකලක කලුරියකොට තව්නිසාවෙහි සියක් යොදුන් උසැති රන් විමනෙක්හි උපන්නාය. අප්සරාවෝ දහසක් පිරිවර වූහ. ඇයගේ ප්‍රාර්ථනා වශයෙන් ම පසුයොදුන් උසැති නෙළුම් මල්දමින් සැරසූ, හාත්පසින් නෙළුම්පත් කෙසරු රොන් ආදියෙන් හොබනා වූ, මන බඳින දැකුම් සහිත සුවපහස් සහිත විවිධ වූ රත්නයන්ගේ ආලෝක දහරාවලින් බබලන රන් අබරණින් සැරසුණ උතුම් හස්තියෙක් උපන්නේය. ඔහුගේ මතුයෙහි පෙර කියූ අධික ශෝභාවන්ගෙන් යුක්ත වූ යොදුනක් වූ රුවන් පලඟක් ද පහළ විය. ඕ තොමෝ දිවසැපත් විඳිමින් අතරතුර ඇත්වීමන මතුයෙහි රුවනින්

විසිතුරු වූ එම පලඟට නැගී මහත් වූ දේවතානුභාවයෙන් යුතුව නන්දන වනයට යන්නීය.

ඉක්බිති එක්තරා උත්සව දිනයෙක්හි දේවතාවන් තමන්ගේ දිව්‍යානුභාවයෙන් යුතුව උයන්කෙළිය පිණිස නන්දන වනයට යනකල්හි ඒ දේවතා තොමෝ දිව්‍යාභරණයෙන් සැරසී දහසක් අප්සරාවන් පිරිවරා ස්වකීය විමානයෙන් නික්ම එම කුංජර විමානයට නැගී මහත් වූ දිව්‍යමය සෘද්ධියෙන් ද මහත් වූ ශ්‍රී සෞභාග්‍යයෙන් ද යුතුව මුලුමනින් ම හිරු සඳු මෙන් බබලමින් උයනට යන්නීය. එසමයෙහි ද ආයුෂ්මත් මහා මොද්ගලායන තෙරණුවෝ යට කීයන ලද පරිද්දෙන් ම දිව්‍යලෝක වාරිකාවෙහි යෙදෙන සේක් තව්තිසාවට පැමිණියාහු ඒ දෙවඟනට නුදුරෙහි තමා දැක්වීමට සැලැස්වූහ. එවිට ඒ දේවතා තොමෝ උන්වහන්සේ දැක උපන්නා වූ බලවත් ප්‍රසාද ගෞරව ඇත්තී වහාම පලඟින් බැස තෙරුන් වහන්සේ වෙත එළඹ පසඟ පිහිටුවා වැඳ බබලන දසැඟිලි තුඩු එකතුකොට ඇදිලි බැඳ නමස්කාර කරමින් සිටියාය. ඉක්බිති තෙරුන් වහන්සේ ඒ දෙවඟන ලවා ඇය විසින් කරන ලද කර්මය කියවා දෙවියන් සහිත ලෝකවාසීන් හට කර්මඵල ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරවනු කැමති වන්නාහු මේ ගාථාවන් කීහ.

කුසුප්පො තෙවරාරොහො නා නා රතන කප්පනො
රුවිරො. ටාමවා ජව සමපනෙනා ආකාසමහි සමිහති

පදුම් පදුම පත්තකම් පදුමුප්පල ජුතින්ධරො
පදුම වුණණාහි කිණණංගො සොණණ පොකබර මාලවා

නෙළුම් මල්හි පෙති වැනි තෙත් ඇති තැනැත්තිය, ඔබගේ මේ හස්තියා උතුම් වාහනයකි. විවිධ රත්නයන්ගෙන් සැරසී සිටියි. පියකරුය. සිත්ගනියි. ශක්තිමත්ය. අහසෙහි ගමන් කරයි. පියුම්මල් පැහැය ඇති, පියුම් පෙති වැනි ඇස් ඇති, පියුම් මත උපුල් මෙන් බැබලීමක් ඇති නෙලුම් රේණුවලින් ගැවසුණු සිරුර ඇතිව රනින් කළ නෙළුම් මල් මාල දරාගෙන සිටියි.

පදුමානු සං. මග්ග. පදුම පත්ත විභුසිතං
ධීතං වග්ග මනුග්ගාහි මිතං ගච්ඡති වාරණො

පියුම් විසුරුවා ඇති, නෙළුම් පතින් සරසන ලද අලංකාරවත්ව පැවති මාර්ගයෙහි මේ හස්තියා කැළඹීමකින් තොරව සුදුසු වේගයෙන් යයි.

තසං පකකම මානසං සොණණ කංසා රතියසරො
තෙසං සුයාති නිගෙසාසො තුරියෙ පඤ්චංගිකෙ යථා

ගමන් කරන්නා වූ ඒ හස්තියාගේ රන් මුවා සැරසිලි වලනය වේ. එහි හඬ පඤ්චාංගික තුර්ය නාදය මෙන් ඇසේ.

තසං නාගසං ඛන්ධසම්මං සුවිච්ඡා අලංකතා
මහනතං අච්ඡාරා සංසං වණෙණන අතිරොචසි

එම හස්තියාගේ ශරීරය ආවරණය කොට ඇති පිරිසිදු වූ, අලංකාරවත් වූ, විශාල වූ දිව්‍යමය සාටකය වර්ණයෙන් අතිශයින් රුවි උපදවන්නේ ය.

දානසං තෙ ඉදං ඵලං අථො සීලසං වා පන
අථො අඤ්ජලි කමමසං තං මෙ අකබාහි පුච්ඡතොති

ඔබේ මේ පුණ්‍යඵලය දන්දීමක ඵලයක්ද? නැතහොත් සිල් රැකීමක ඵලයක්ද? එසේත් නැතහොත් අඤ්ජලි කර්මයක (=දොහොත් නගා වැදීමක) ඵලයක්ද? යන කරුණ (මා විසින්) ප්‍රශ්න කරනු ලැබූ ඔබ මා හට කියන්න', යයි කීය.

කුඤ්ජරො වනයෙහි, පර්වතයෙහි ප්‍රීති වෙයි. සතුටින් වෙසෙයි. ක්‍රියාශීලී වෙයි. කුංචනාද කරමින් හැසිරෙයි. (කුංචා පඨවිං=) ශාක හෝ පොළව මොහුගේ පහරදීමවලින් (ජරයනි=) දැඳුරු වේ. (කුං ජර) යන අදහසින් 'කුඤ්ජර'යි නම් වේ. 'ගිරිවර' ආදී හේද ඇති ඇත්තු මිනිස් ලොව වෙසෙති. මේ සත්ත්වයා ක්‍රීඩා කරන කාලයෙහි පර්වතයක ක්‍රීඩා කරන්නකුට සමාන බැවින් මෙසේ කියන ලදී. උඩට ගනියි යන අරුතින් 'ආරොහ' නම් වේ. (පිට මතට) නැගිය හැකිය යන අර්ථයයි. උතුම් වූ, අග්‍ර වූ, ශ්‍රේෂ්ඨ වූ නැගීමක්ය යනුවෙන් වරාරොහ නම් වේ. උතුම් යානයක් යයි කියන ලද්දේ වෙයි. නා නා රතන කප්පකො අනේකවිධ

රත්නයන් මොවුනට ඇත යන අරුතින් 'නානාරතන' යන පදය සැදේ. (එම නා නා රතනවලින්) ඇතාගේ කුම්භය සරසන්තාක් මෙන් මුළු ඇතාම අලංකාර කෙරේ. ඒ අලංකාරයන්ගෙන් කරන ලද ඇඳුමක් සන්තාභයක් යමකුට ඇත්තේ ද හේ 'නානාරතන කප්පනෝ' නම් වේ. රූචිය අභිරූචිය ගෙන දෙයි යනුවෙන් රූචිර යි යෙදේ. මනොඥය (=මන වඩයි) යන අර්ථයයි. ටාමවා = ස්ථිර, බලවත් යන අර්ථයයි. ජව සම්පනෙනා සම්පූර්ණ වූ ශක්තිය ඇත්තේ, ශීඝ්‍රගාමී ශක්තිය ඇත්තේ යයි කියන ලදී. ආකාසමහි සමීභනි අභසෙහි, අන්තරීක්ෂයෙහි මනාව නැග ගෙන යයි. නැග ගැනීමක් නැත්තේ වුවද හැසිරෙයි යයි යන අර්ථය වේ.

පදුමී පියුමකට සමාන වර්ණයක් ඇති බැවින් පදුම යයි නම ලැබී ඇති බැවින් ද, කුම්භ වර්ණයෙන් යුක්ත බැවින් ද 'පදුමී' යයි යෙදේ. පදුම පතතකඛි = නෙළුම් මල් පෙත්තකට සමාන ඇස් ඇති දේවතාවියනි, ඒ දේවතාවිය සඳහා මේ වචනය ආලපන විභක්තියෙන් යෙදිණ. පදුමුප්පල ජුතිකරො දිව්‍යමය වූ පියුම් සහ උපුල් යන මල්මාලාවලින් සැරසූ සිරුර ඇති බැවින් ද, ඒ ඒ තැන්හි විසිරී බබලන පියුම්වල හා උපුල්වල ජෝතිය හෙවත් බැබළීම දරා සිටින්නේය යනුවෙන් ද 'පදුමුප්පල ජුතිකර' නම් වේ. පදුම වුණණාහි කිණණාංගො නෙළුම් පෙති, රොන් කේසර යන මේවායින් හාත්පසින් ගැවසීගත් ශරීර ඇති. සොණණ පොකබර මාලවා රනින් කළ නෙළුම් මල් දරන්නා වූ.

පදුමානු සටං මගං පදුම පතත විභුසිතං ඇතාගේ පාද තබන තබන තැන්හිදී ඔහුගේ පාදයට යට වන මහත් වූ නෙළුම් මල්වලින් විසුරුණු පැතිරුණ විවිධ වර්ණයන්ගෙන් යුතුව ඒ ඒ තැන්හි මල් පියලි කැරකෙන්නේ යයිද, ඒවායින් විශේෂයෙන් අලංකාරවත් වූ මාර්ගයෙහි ගමන් කරන්නේ යයි ද යන අදහස යෙදිය යුතු වේ. ධීතං මෙම මාර්ග විශේෂත්වයයි. පියුම්පතින් අලංකාරවත්ව පැවතෙන මාර්ගය යන අර්ථයයි. වගු මනහර වූ. මෙය ක්‍රියා විශේෂණ පදයක් ද වේ. 'ම' යන්න (වගු+අනුශානි යන) පද සන්ධි කිරීමට යෙදේ. අනුශානි ගැටීමක් නොකරයි. තමාගේ (පිට) මතුයෙහි හිඳිනවුන් හට සුළු වූ හෝ කැළඹීමක් නොකරන යන අර්ථයයි. මීතං ප්‍රමාණයකට අනුව පාදය තබයි. පාදය පෙරට ගනියි යන අදහසයි. මෙහි අර්ථය මෙසේ වේ.

සොඳුරු ලෙස, මනා ලෙස, පියවර තබා ගමන් කරයි. 'මීතං' යනුවෙන් ප්‍රමාණ කළ, ප්‍රමාණයකට යෙදුණ, ඉතා ඉක්මන් නොවූ ඉතා

සෙමින් ද නොවූ යන අදහස් කියන ලද්දේ වෙයි. වාරණෙ ඇතා. ඔහු වනාහී සතුරන් වළක්වන හෙයින් ද, ගමන් අපහසුතාවයන් වළක්වන (වාරණය කරන) හෙයින් ද 'වාරණ' යයි කියනු ලැබේ.

තසස පකකම මානසස සොණණ කංසා රතීසසරා = පෙර කියන ලද ආකාරයෙන් ගමන් කරන එම ඇතාට මනා වර්ණවත් රත්රනින් සාදන ලද, සිත් අලවන, මිහිරි හඬ ඇති, මනොඥ වූ හඬ පතුරවන සණ්ඨාවක් එල්වා ඇත යන අදහසයි. එම ඇතාගේ දෙපසෙහි මහ සැළිවල ප්‍රමාණයෙන් යුත්, මුතු මැණික් ආදිය එබ්බ වූ, රනින් කළ සියගණනක් වූ විශාල වූ සණ්ඨාවෝ ඒ ඒ තැනැති එල්බෙමින් සෙලවෙමින් පවතින්. දක්ෂ වූ ගාන්ධර්වයන් විසින් ක්‍රියා කරවනු ලබන වාද්‍ය භාණ්ඩයන්ගෙන් අතිශයින් මනහර වූ ශබ්දයක් නිකුත් වේ. එහෙයින් තෙසං සුය්‍යති නිගෙසාසො තුරියෙ පඤ්චංගිකෙ යථා යයි කියන ලදී. එහි අර්ථය මෙසේ වේ. යම් සේ ආතතය, විතතය, ආතත විතතය, ඝනය, සුසිරය යන පංචාංගික තුර්යයන් දක්ෂයකු විසින් වාදනය කරනු ලබන කල්හි එම ගායනයෙන් මෙහෙයවුණ, වාදනය වුණ ස්වරය සිත්කලු, ඇලීම් ඇති කරවන හඬක්ම ඇසීමට සලස්වයි. මෙසේ මනා වර්ණවත් රනින් කරන ලද සණ්ඨාවන්ගේ හඬම ඇසේ.

නාගසස හස්තියාගේ. මහනං සම්පත්තියෙහි මහත් බැවින් ද, සංඛ්‍යාවෙහි මහත් බැවින් ද 'මහනං' නම් වේ. අවජරා සංඝං දේව කන්‍යාවන් සමූහය. වණෙණන රූපයෙන්. දානසස දානමය පුණ්‍ය කර්මයාගේ. සීලසස කායික සංවරය ආදී සංවර සීලයාගේ 'වා' ශබ්දය නො කියූ දෙයක් කල්පනාවට ගැනීම සඳහා යෙදුණි. එයින් වන්දනා කිරීම් ආදී නො කියන ලද වාරිත්‍රමය සීලයන් ගනු ලැබේ. මෙසේ තෙරුන් වහන්සේ විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද්දා වූ ඒ දෙවිඳුව ප්‍රශ්නය විසඳුවාය. ඒ බව දැක්වීම පිණිස

සත දෙවතා අත්තමනා මොග්ගලානෙන පුච්ඡිතා
පඤ්ඤං පුට්ඨා වියාකාසි යසස කමමසසිදං එල්'නති

මේ ගාථාව ධර්ම සංගායනා කාරක තෙරවරුන් වහන්සේලා විසින් කියන ලද්දකි. එහි අර්ථය ඉහතින් කියන ලද්දේමය.

දිසාන ගුණ සම්පන්නා කඩායිං කඩාන රතං සතං
අදාසිං පුපථාහි කිණුණං ආසනං දුසස සඤ්ඤං

'ධ්‍යානයෙහි සිත් ඇලුණා වූ, සිහිය පිහිටුවා ගත්තා වූ, ගුණ සම්පන්න වූ, ධ්‍යාන වඩන (තෙර) කෙනකුත් දැක වස්තු ඇතිරිලි දැමූ, මලින් සැරසූ ආසනයක් දුනිමි.'

උපධ්‍ය පදුම මාලාහං ආසනසස සමන්තතො
අබෙහා කිරිසසං පතෙහි පසන්නා සෙහි පාණිහි

පැහැදුණා වූ මම ආසනය භාත්පසින් සියතින්ම උප අධික සියුම් මල්වැල් එල්වා පියුම් පෙතිවලින් විසිරවීම්.

තසස කම්මසස කුසලසස ඉදං මෙ ඊදිසං එලං
සකකාරො ගරුකාරො ච දෙව්‍යානං අපච්ඡා අහං

මාගේ මෙබඳු මේ ප්‍රතිඵලය ඒ කුශල කර්මයාගේ ඵලයයි. මම දෙවියන්ගේ සත්කාරයෙන් ගරුකිරීමෙන් ද පුදන ලද්දේ වෙමි.

යෙනවෙ සමමා විමුත්තානං සන්නානං බ්‍රහ්මචාරිනං
පසන්නො ආසනං දජ්ජා එවං නන්දෙ යථා අහං

යමෙක් මනාව (කෙලෙසුන්ගෙන්) මිදුන, සන්සුන්, බ්‍රහ්මචාරීන්ට පහත් සිතින් ආසනයක් දෙන්නේ නම්, හේ තෙමේ මා මෙන්ම මෙසේ සතුටට පත් වන්නේය.

තසමාහි අඤ්ඤාමෙන මහත්තමහිකංඛනා
ආසනං දාතබ්බං හොති සරීරන්තිම ධාරිත'න්ති

එබැවින් තම යහපත කැමති වන්නා වූ උතුම් බලාපොරොත්තු ඇත්තවූ විසින් (අවසාන ශරීර දරා සිටින්නා වූ) රහතන් වහන්සේලාට ආසන පිදිය යුතු වේ.'

යන මේ ගාථා දේවතාවිය විසින් කියන ලදී.

ගුණ සම්පන්නාං සියලු ශ්‍රාවක ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වූ, නැතහොත් ඒ ගුණයන්ගෙන් පරිපූර්ණ වූ මෙයින් ශ්‍රාවක පාරමී ඥානයාගේ මස්තකප්‍රාප්තිය දැක්වේ. ක්‍රමයෙන් අරමුණක් අනුව ධ්‍යාන වැඩීම හා සලකුණක් අනුව ධ්‍යාන වැඩීම යන දෙවැදෑරුම් ධ්‍යානයෙන් කෙලෙස් තවන ස්වභාවයයි. නොහොත් එයින් (=ඒ ධ්‍යානයෙන්) කෙලෙස් තැවිය යුතුයි යන අදහසයි. එසේත් නැතහොත් සම්පූර්ණ කෙලෙස් සමුහයම දවා සිටියේ වෙයි යන අදහසයි. එයින්ම ධ්‍යානයෙහි ඇලුණේය යනුවෙන් ක්‍රමයෙන් රතං යි යෙදේ. සතං සමාන වූ, නොහොත් ශාන්ත වූ සත්පුරුෂ යන අර්ථයයි. පුප්ඵාහි කිණුණං = මල්වලින් ගැවසී ගත්, නෙළුම් මල් පෙතිවලින් ගැවසී ගත් යන අර්ථයයි. දුස්ස සඤ්චං වස්ත්‍රයක් (අසුන) මතුපිට අතුරන ලද.

උපධිං පදුම මාලාහං උප අධික වූ නෙළුම් මල්, මම ආසනසස සමන්ත නො = තෙරුන් වහන්සේ වැඩසිටි ආසනයේ භාත්පස භූමියෙහි. අඛො කිරිසසං විසුරුවා හළෙමි, විසුරවූයෙමි. කෙසේද යත්, පතෙහි එම උප අධික වූ නෙළුම් මල්හි වෙන් වෙන් කරන ලද පෙතිවලින් මල්වැසි වස්තුවලට ලෙසින් විසුරුවා හළෙමි යන අර්ථයයි.

ඉදං මෙ ඊදිසං එලං යන මෙයින් 'කුඤ්ජරො නෙ වරාරොහො' යන ආදියෙන් තෙරුන් විසින් දක්නා ලද හා නො දක්නා ලද ආයුෂ, කීර්තිය, සුවය, රූපය ආදී තමාගේ දිව්‍ය සම්පත්තිය එක්තැන් කොට දක්වා නැවත ද තෙරුන් වහන්සේ විසින් නො දක්නා ලද තමාගේ ආනුභාව සම්පත්තිය දක්වන්නී 'සකකාරො' යන ආදිය කීවාය. එයින් ස්වාමීනි, හුදෙක් ඔබවහන්සේ විසින් කියන ලද පරිදිම මෙය මගේම පමණක් පුණ්‍ය ඵලයක් නොවේ. වැලිදු මෙය දිව්‍ය ආධිපත්‍යය යි ද දැක්විය යුතු වේ. එහි සකකාරො සුභද ක්‍රියාවන් දෙවියන් විසින් තමාට සත්කාර කළ යුතු බවය යන අර්ථයයි. එසේම ගරු කරොති ගරු කළයුතු බවය. දෙව්‍යානං දෙවියන් විසින්. අපචිතා පුදන ලදී.

සමා විමුක්තානං මනා ලෙස මිදුණා වූ, නිදහස් වූ, සියලු කෙලෙස් නැසූ උතුමන් හට. සන්තානං ශාන්ත වූ කායික, වාචික, මානසික කර්මයන් සහිත සාධුන් හට මාර්ග බ්‍රහ්මචර්යාවෙහි ද, ශාසන බ්‍රහ්මචර්යාවෙහි ද පුරුදුකම් ඇති බැවින්. බ්‍රහ්මචාරීනං පසනෙනා ආසනං දජ්ජා කර්මඵල ඇදහීමෙන් ද, රත්නත්‍රය ඇදහීමෙන් ද ප්‍රසන්න වූ මනසක්

ඇති වී ඉදින් ආසනයක් හෝ පුද්ගලයන් ද, එවං නැතහොත් යථා අතර යම්කිසි මෙම එම ආසන දීමෙන් දැන් මෙකල්හි සතුටු වෙමි ද, ප්‍රීති වෙමිද? මෙසේම අන් තැනැත්තෙක් ද සතුටු වෙයි. ප්‍රීති වෙයි.

කසමා ඒ කරුණෙන් හි ශබ්දය නිපාත මාත්‍රයකි. අප කාමෙන තමාගේ යහපත කැමති වන අය විසින් යමෙක් තමාට යහපත ගෙන දෙන කර්මයක් කරත්ද, අයහපත ගෙන දෙන කර්මයක් නො කරත්ද ඒ තැනැත්තා 'අප කාම' නම් වේ. මහතනං විපාකයෙහි මහත් බව. සරීරනිමිධාරිතං අවසාන වරට ශරීරයක් දරන්නවුන් හට, කණිෂ්ඨාශ්‍රාවයන් හට යන අර්ථයයි. මෙහි අර්ථය මෙසේ වේ. යම් හෙයකින් රහතුන් වහන්සේට ආසනයක් පිදීමෙන් මම මෙසේ දිව සැපතින් සතුටට පත්වෙමිද, එහෙයින් තමාගේ අභිවෘද්ධිය පතන්නා වූ අන් අය විසින් ද අවසන් භවයෙහි සිටියවුනට (=රහතන් වහන්සේලාට) ආසන පූජා කළ යුතුය. එබඳු අන් පිතක් (වෙනත්) නැත්තේ යයි දැක්වේ.

මෙසේ ඒ දෙවිදුව විසින් ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු සැපයූ කල්හි ආයුෂ්මත් මහා මෞද්ගලායන තෙරුන් වහන්සේ විස්තර වශයෙන් දහම් දෙසූහ. ඒ දේශනාව පිරිවර සහිත වූ ඒ දෙවිදුවට හිත පිණිස විය. තෙරුන් වහන්සේ එතැනින් මිනිස් ලොවට පැමිණ ඒ සියලු පුවත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සැල කළහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එය අර්ථෝත්පත්ති කොට පැමිණ සිටි පිරිසට ධර්මය දේශනා කළහ.

කුසුමර විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

1.6

සුවණණවස්දනං නාවං නාවා විමාන වස්තුවයි. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්තුවර වාසය කරන කල්හි සොළසක් පමණ හිකුණු එක්තරා ගැමි අසපුවක වැස වස් විසීම නිමකොට

'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දකින්නෙමු, සද්ධර්මය ද අසන්නෙමු' යයි ශ්‍රීෂ්‍ම සමයෙහි දිගු මඟට පිළිපත්හ. අතරමඟ ජලය රහිත කාන්තාරයක් ද ඇත්තේය. එහිදී, ශ්‍රීෂ්‍මයෙන් තැවුණා වූ, වෙහෙසට පත් වූ, පිපාසයෙන් පීඩිත වූ, පැන් නො ලද්දා වූ ඒ හික්කුහු එක්තරා ගමකට නුදුරින් ගමන් කරන්නාහ. එහි එක් ස්ත්‍රියක් බඳුනක් රැගෙන පැන් පිණිස ළිඳක් දෙසට යන්නීය. ඉක්බිති පිපාසයෙන් පීඩිත වූ ඒ හික්කුහු ඇය දැක මේ ස්ත්‍රිය යම් තැනකට යන්නී ද, එහි ගිය කල්හි පැන් ලැබීමට හැකි වන්නේ යයි සිතා ඒ දිශාව කරා ගොස් ළිඳ දැක එයට නුදුරෙහි සිට ගත්හ. එම ස්ත්‍රිය ඒ ළිඳෙන් ජලය ගෙන ආපසු හැරෙනු කැමැත්තී ඒ හික්කුහු දැක මේ ආර්යයන් වහන්සේලාට ජලය අවශ්‍ය වී ඇතැයි ද පිපාසිත වූවාහු විය හැකැයි ද දැන ගරුබුහුමන් දක්වා ජලය ගැනීම සඳහා ආරාධනා කළාය. ඒ හික්කුහු ද පාත්‍ර පසුම්බියෙන් පෙරහන්කඩ පිටතට ගෙන පැන් පෙරා ඇති පමණ පැන් බී අත් පා (සෝදා) සිසිල්කොට ඒ ස්ත්‍රියට පැන් පිදීමෙන් පින් අනුමෝදනාව ප්‍රකාශකොට ගියාහුය. ඕ තොමෝ ඒ පින් සිතෙහි තබාගෙන වරින්වර සිහි කරන්නී පසුකල්හි කාලක්‍රියා කොට තවතිසා භවනයෙහි උපන්නාය. ඇයගේ පින් බලයෙන් කප්රුක සේ බබලන මහත් වූ විමානයක් පහළ විය. ඒ විමානය වටකොට මුතුදැලින් හා රිදීයෙන් බබලන්නාක් වැනි, විසුරුණු වැලිතලා සහිත මැණික් කඳක් වැනි පිරිසිදු ජලය ගලාගෙන යන ගංගාවක් විය. ඒ ගඟේ ඉවුරු දෙකෙහිද, උයන් විමනේ දොරටුවෙහි ද වර්ණ පසකින් යුත් නෙළුම් මල් රැසකින් අලංකාරවත් වූ පොකුණු සමග රත්වත් නැවක් ද පහළ විය. ඕ තොමෝ එහි දිව්‍යමය සම්පත් විඳිමින් නැවෙන් ක්‍රීඩා කරමින් නැළවෙමින් හැසිරෙන්නීය. ඉක්බිති එක් දිනයක ආයුෂ්මත් මහා මෝද්ගලායන තෙරණුවෝ දෙවිලොව වාරිකාවෙහි යෙදෙන සේක් නැවෙහි ක්‍රීඩා කරන ඒ දෙවිඳු දැක ඇය විසින් කරන ලද පින්කම විමසන්නාහු :

සුවණණවජ්ජනං නාවං නාරිපාරුඤා තිට්ඨසී
 ඔගාහසී පොකබරණිං පදුමං ඡිඤ්ඤි පාණිතා

කෙන තෙ තාදිසො වණෙණා කෙන තෙ ඉධ මිජ්ඣධිති
 උපපජ්ජනතිව තෙ භොගා යෙ කෙවි මනසො පියා

දිව්‍ය ස්ත්‍රිය, ඔබ රන් පියැස්සෙන් ආවරණය වූ නැවට නැඟී සිටින්නෙහිය. පොකුණට බැස අතින් නෙළුම් මල් නෙලන්නෙහිය. සිතට

යම් වස්තුවක් ප්‍රිය වේද, ඔබට ඒ වස්තුව ලැබෙන්නේය. ඔබට මෙබඳු වර්ණයක් කුමක් නිසා ලැබුණේ ද? ඔබට එබඳු ඉසුරුමක් බවක් කුමක් නිසා ලැබුණේද?

පුවජාමී තං දෙවී මහානුභාවෙ
මනුසු භූතා කිමකාසි පුඤ්ඤං
කෙනාසි එවං ජලිතානුභාවා
වණෙණාව තෙ සබ්බ දිසා පභාසතීති ආහ

මහානුභාව ඇති දේවතාවියනි, ඔබ මනුෂ්‍යව සිටිමින් කවරනම් පිතක් කෙළෙහි දැයි අසමි. ඔබේ පැහැය ද සියලු දිශාවන් ආලෝකවත් කරයි. මෙසේ දීප්තිමත් ආනුභාවයක් කුමක් නිසා ලැබීණිදැයි අසමියි කිය.

ඉක්බිති තෙරුන් විසින් ප්‍රශ්න කරනු ලැබූ දේවතාවිය විසින් ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු දුන් ආකාරය දැක්වීම පිණිස සංගායනා කාරකවරුන් විසින් :

සත දෙවතා අත්තමනා මොග්ගලානෙන පුච්ඡතා
පඤ්ඤං පුට්ඨා වියාකාසි යසස කමමසසිදං එල'නති

යන මේ ගාථාව කියන ලදී.

මුගලන් මහරහතන් වහන්සේ විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද්දා වූ, සතුටට පත් වූ, එම දේවතා තොමෝ (තමාගෙන්) අසන ලද ප්‍රශ්නයට අනුව මෙය (හෙවත් තමා ලැබූ සම්පත) කවරනම් කර්මයක ඵලයක්දැයි (මෙසේ) ප්‍රකාශ කළාය.

අහං මනුසෙසසු මනුසස භූතා
පුරිමාය ජාතියා මනුසස ලොකෙ
දිස්වාන භික්ඛු තසිනෙ කිලනෙත
උට්ඨාය පාතුං උදකං අදාසිං

මම පෙර භවයෙහි මිනිස් ලොව මිනිසුන් අතර මිනිස් දුවක වූයෙමි,
පිපාසිත වූ ක්ලාන්ත වූ හිකුණුන් දැක උනන්දු වී පානයට ජලය දුන්නෙමි.

යෙන වෙ කිලනනා න පිපාසිතානං
උධාය පාතුං උදකං දදාහි
සීතොදිකා තසස භවනති නජේඨා
පහුත මලහා බහු පුණධරිකා

යමකු වනාහී ක්ලාන්ත වූ පිපාසිතයනට බීමට උනන්දු වී ජලය
ලබා දෙන්නේ ද, ඔහුට බොහෝ මල් ඇති බොහෝ සුදුනෙළුම් ඇති,
සිසිල් දිය ඇති ගංගාවෝ පහළ වෙත්.

තමාපගා අනුපරියනති සබ්බදා
සීතොදිකා වාලුක සඤ්ඤා නදී
අබ්බාව සාලා තිලකා ච ජමබ්බයෙන
උද්දාලකා පාටලියොච මූලලා

හැමවිට ගලා බස්නා සිසිල් දියෙන් යුත්, සිසිල් දිය පිරුණ, පැතිරුණ
වැලිතලා ඇති ගංගා ඒ විමන වට පවතී. පිපුණ මල්වලින් යුත් අඹ, තල්,
තිලක (තම් ගස් වර්ගය) දඹ, ඇසළ, පළොල් යන ගස් වර්ගද එහි වේ.

තං භූමි භාගෙහි උපෙන රූපං
විමාන සෙධං භුස සොභමානං
තසසීධ කමමසස අයං විපාකො
එතාදිසං කතපුඤ්ඤා ලභනති

මෙහි (පෙර කී සේ ශෝභන වූ) භූමි භාගයන්ගෙන් යුතුවූ බෙහෙවින්
අලංකාරවත් වූ උතුම් විමානයක් වේ. මෙය පෙර සිදුකළ ඒ කර්මයාගේ
විපාකයයි. පින් කළාහු මෙවැනි ඵල ලබන්නාහුය.

තෙන මෙ තාදිසො වණෙණා තෙන මෙ ඉධ මිජ්ඣධිති
උප්පජ්ජනති ච මෙ භොගා යෙ කෙචි මනසො පියා

(පෙර කියූ ඒ පිදීම් හා වැදීම් යන) ඒ කරුණු නිසා මට මෙබඳු
වර්ණයක් ලැබිණ. ඒ නිසා මට මෙබඳු ඉසුරුමත් බවක් ලැබිණ. (මගේ
සිතට යමක් ප්‍රිය වේද, ඒ සම්පත් මට ලැබෙන්නේය.)

අකඩාම් තෙ හිකඩු මහානුභාව
 මනුසුස භුතා යමකාසි පුඤ්ඤං
 තෙනමහි එවං ජලිතානුභාවා
 වණෙණාව මෙ සබ්බදිසා පභාසති'ති

මහානුභාව ඇති හිකුණුවරයාණනි, මිනිස් (ද්‍රවක) වූ මම යම් පිනක් කෙළෙමිද, ඒ පිනින් මෙසේ දීප්තිමත් ආනුභාව සහිත තැනැත්තියක් වෙමි. මාගේ වර්ණයද සියලු දිශාවන් බබුලුවන්නෝ වෙයි යනුවෙන් ඔබවහන්සේට (පිළිතුරු වශයෙන්) කියමි' යන මෙය දෙවිදුව විසින් පිළිතුරු දෙනු ලැබූ ආකාරයයි.

සුවණණව්ෂදනං විසිතුරු බිත්ති සැරසිලි ලෙස යෙදූ රත්පැහැ රත්රනින් දෙපසෙහි ඇතුල් පැති වසා ඇති බැවින් ද, විවිධ රත්නයන්ගෙන් බබලන ස්වර්ණමය අලංකාරයෙන් උඩ (=පියස්සෙහි) එක කොටසක් වසා ඇති බැවින් ද සුවණණව්ෂදනං (රත් මුවා වහලය) යනුවෙන් කියනු ලැබේ. නාවං යනු කුඩා ඔරුවයි. එය ද කුඩා ඔරුවෙන් පරතෙරට පාවෙයි. ගමන් කරයි යන අරුත් නිසා 'පොත' වේ. සත්ත්වයන් රැගෙන යයි (=නනය කරයි) යනුවෙන් 'නාව' යයි ද කියනු ලැබේ. නාරී ඒ දෙවිදුව සඳහා යෙදූ ආලපන විභක්ති පදයයි. රැගෙන යයි හෙවත් පමුණුවයි යනුවෙන් 'නරෝ' නම් වේ. පුරුෂ යන අදහසයි. පළමුව පහළ වූ සත්ත්වයා අන් අයට වඩා ප්‍රකෘතියෙන් ශ්‍රේෂ්ඨය යන අර්ථයෙන් (පුරීසෙතීති) පුරීසෝ යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ ම පමුණුවයි, නයනය කරයි යන අරුතින් 'නර' යයි යෙදේ. පුත්‍රයෙක් හෝ සහෝදරයෙක් වේවා මව, දෙවු සොයුරිය යන ආදීන්ගේ සිතට ස්ථානයෙහි සිටී. ආරම්භයේ සිටම පෝෂණය කරන්නා ඔහු වෙයි. මෝ තොමෝ 'නර'යාගේය යන අරුතින් 'නාරී' නම් වේ. මේ ව්‍යවහාරය ද මනුෂ්‍ය ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි පැවැත්තේය. අන් ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි ද ඒ ව්‍යවහාරය ආරූඪ විය. ඔගාහසී පොකධරණී = රතුපුල්, නිලුපුල් ආදී විවිධ වූ මැණික්වලින් තැනූ වැනි ජලය පුෂ්ප වර්ග ඇත. එසේ ඇතිකල්හි එහි පොකධර (=පුෂ්කර-පොකුරු) යයි නම් ලත් දිව්‍යමය පද්මයන් බොහෝ සේ ඇති බැවින් පොක්ධරණී (=පුෂ්කරණී-පොකුණු) යයි ලබන ලද නම් ඇති දිව්‍යමය විලට ජලයෙහි විසීමේ රූවිය නිසා පිවිසෙන්නෙහිය. පද්මං ඡන්දසි පාණිනා මරකත මැණික්මය නාළයක් ද, පද්මරාග මැණික්මය පත්‍ර සමූහයක් ද, ස්වර්ණමය කර්ණිකා රේණු කේශර සහිත දිව්‍යමය වූ

නෙළුම්මලක් හෙවත් අලංකාර වූ පියුමක් ලබනු කැමැත්තෙන් ඔබේ අතින් නෙළුමක් කඩා ගන්නෙහිය.

තසිතෙ පිපාසිත වූ කිලනෙත එම පිපාසයෙන් ද මාර්ග විඩාවෙන් ද ක්ලාන්ත වූ ශරීර ඇත්තේ. උඩ්ඛාය උත්සාහයෙන් වීර්ය කොට, අලස බවට පත් නොවී යන අර්ථයයි.

යෙන වෙ යන ආදියෙන් යම් සේ මම පැන් දීමේ පින්කම් කෙළෙමි ද, මෙසේ අන් අය ද සුදුසුකල්හි සුදුසු තැන්හි සිදුකරන පැන් පිදීමේ පින්කින් මෙබඳු ඵලයක් ලබන්නාහුයයි යන විශ්වාසයෙන් එම විශ්වාසය නැති අයට අනුමාන විධි දක්වන්නී තෙරුන් විසින් විමසන ලද කරුණ සාධාරණ ලෙස විසඳයි. එහි 'තසස' යයි ද 'ත' යයි ද යන පදවලින් පෙර කියන ලද පුණ්‍යකර්මයන් නැවත සිහිපත් කරයි.

අනුපරියන්ති සුදුසු ලෙස වට කරත්. ඔහුගේ වාසය කරන තැන වට කිරීමෙන් හේ තෙමේ ද වටකරනු ලැබුවේ නම් වෙයි. (වට කිරීම = ආරක්ෂා කිරීම) තිලකා = බඳු වදමල්වලට සමාන මල් ඇති එක්තරා වෘක්ෂ වර්ගයකි. උඤ්භලකා ඇසල ගස්, ඇතැම්හු මෙයට රාජ රුක්ඛ යන නම ද ව්‍යවහාර කරත්.

තං භූමි භාගෙහි එවැනි බිම් කොටස්වලින් පෙර කියන ලද පොකුණු ගංගා උයන් යන ආදිය ඇති බිම් පෙදෙස්වලින් යන අර්ථයයි. උපෙන රූපං පැසසුම් කළයුතු ස්වභාවයෙන් යුක්ත වූ. එම පොකුණු ආදියේ වශයෙන් සිත්කලු ලෙස පිහිටියේ යයි කියන ලද්දේ වෙයි. භුස සොභමානං බෙහෙවින් අතිශයින් බබලන ශ්‍රේෂ්ඨ විමානයක් ලබාගත්තේය යන අදහසයි.

ඉක්බිති තෙරුන්වහන්සේ පිරිවර සහිත වූ ඒ දෙව්දූවට දහම් දෙසා ඒ පුවත භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හට සැල කළහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එය අර්ථෝත්පත්ති කොටගෙන පැමිණ සිටි පිරිසට දහම් දෙසූහ. ඒ දේශනාව බොහෝදෙනාට ප්‍රයෝජනවත් විය.

පළමුවන නාවා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

1-7

සුවණ්ණවස්චනං නාවං යනුවෙන් ඇරඹෙන දෙවන නාවා විමාන වර්ණනාවයි. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර වාසය කරන කල්හි එක්තරා ක්ෂීණාශ්‍රව තෙරුන් වහන්සේ නමක් වස් එළඹීම ආසන්න වූ කල්හි ග්‍රාමීය ආවාසයෙක වස් වසනු කැමතිව සැවැත්නුවරින් එම ගමට යනු පිණිස පස්වරුවෙහි දිගු මඟට පිළිපත්තාහු මාර්ග විධාවෙන් වෙහෙසට පත් වී පිපාසයෙන් පීඩිත වී අතරමග එක්තරා ගමකට පැමිණියහ. ගමෙන් බැහැරව එවැනි සෙවනක්, ජලයක් සහිත ස්ථානයක් නො දක්නාහු විධාවෙන් පීඩිත වූවාහු සිවුර පොරවා ගමට පිවිස පළමු නිවසෙහිම දොරටුවෙහි සිටියහ. එහි එක්තරා ස්ත්‍රියක් තෙරණුවන් දැක 'ස්වාමීනි, කොහි සිට පැමිණියාහුදැ'යි විමසා මාර්ග විධාව ද, පිපාසිත බව ද දැන, 'එනු මැනව ස්වාමීනි'යි ගෙට කැඳවා මෙහි හිඳින්නැයි අසුනක් පනවා දුන්නාය. එහි හුන් කල්හි පා දෝනා පැන් ද, පයෙහි ගල්වන තෙල් දී විජිනිපත ගෙන පවත් සැලුවාය. විධාව සමනය වූ කල්හි මිහිරි සිසිල් සුවද පානයක් පිළියෙල කොට දුන්නාය. තෙරණුවෝ එය පානය කොට සන්සිදුන ක්ලාන්තය ඇත්තාහු අනුමෝදනා දේශනාව කොට පිටවී ගියහ. ඕ තොමෝ පසු කාලයෙහි කලුරිය කොට තව්තිසාවෙහි උපන්නාය යන සියල්ල ආසන්න විමාන කථාව හා සමාන යයි දකුණුතුය. ගාථාවන්හිද පෙර නොවූ දේ නැත්තේය. එහෙයින් මෙසේ කියන ලදී.

සුවණ්ණවස්චනං නාවං නාරි ආරුක්ඛා නිට්ඨසී
මගාහසී පොකඛරණිං පදුමං ඡන්දස පාණිනා
කෙන තෙ තාදිසෙන වණ්ණො කෙන තෙ ඉධ මිජ්ඣධිති
උපපජ්ජනති ච තෙ භොගා යෙ කෙවි මනසො පියා

(මේ ගාථාවෙන් ඇරඹුන සම්පූර්ණ ගාථා පෙළම මෙයට පෙර දැක්වෙන කථා වස්තුවෙහි ද ඒ අයුරින්ම දක්වා ඇත. එම ගාථා පෙළද ඒවායේ අරුත් පිළිවෙළ ද ඒ අයුරින් ම මෙහි දී ද යෙදිය යුතු වේ.)

අර්ථ වර්ණනාවන්හිදී ද මෙහි එකම තෙරුන්වහන්සේ නමකි. පෙර නො කියවූවක් නැත. (සියල්ල පෙර කථා වස්තුවෙහි දැක්වූ සේමයි.)

දෙවන නාමා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

1.8

සුවණණවස්දනං නාවං යනුවෙන් තෙවන නාමා විමාන වර්ණනාව ආරම්භ වේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහත් වූ හික්කු සංඝ පර්ෂදයක් සමග කෝසල ජනපදයෙහි 'දුෂා' නම් වූ බමුණු ගමට පැමිණියහ. 'ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයන් වහන්සේ අපගේ මේ පෙදෙසට පැමිණියහ' යයි දුෂ ගම්වැසි බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතියනට අසන්නට ලැබිණ. ඉක්බිති පැහැදීමක් නැත්තා වූ, මිථ්‍යාදෘෂ්ටික වූ, මසුරු ගති ඇත්තා වූ දුෂ වාසී බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතීහු 'ඉදින් ශ්‍රමණ ගෞතමයන් මේ ගමට පිවිස දෙතුන් දවසක් වසන්නාහු නම් මෙම සියලුම ජනතාව තම වචන (අනුගමන)යෙහි පිහිටුවා ගත්තාහ. ඉන්පසු බ්‍රාහ්මණ ධර්මය අසරණ වන්නේ යයි කියා එහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ආවාස තැනීම සඳහා වැඩ කරන්නවුන් ගං ඉවුරුවල තබන ලද නැව් ඉවත් කළහ. එතෙර මෙතෙර යන හේදඬු ද අබලන් කළහ. එසේම පැන්හල්, නැවතුම්හල් ආදියද අබලන් කරවා, එහි එක් ළිඳක් හැර ඉතිරි ළිං තණකොළ ආදියෙන් පුරවා වසා දැමූහ. එහෙයින් 'උදාන'යෙහි මෙසේ කියන ලදී. 'ඉක්බිති දුෂගම්වැසි බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතීහු මෙයින් නො ගනිත්වායි කියා ළිඳ තණකොලවලින් ද, දහයියා බොල්වලින් ද ළිං කට දක්වා පිරවූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔවුන්ගේ ඒ විකාර දැන ඔවුන් හට අනුකම්පා කරමින් හික්කු සංඝයා සමග අහසින් නදිය තරණයකොට අනුපිළිවෙළින් දුෂ නම් බමුණු ගමට පැමිණ මාර්ගයෙන් ඉවත්ව එක්තරා රුක්මුලෙක්හි පැනවූ ආසනයක වැඩහුන්හ. එකල්හි දිය රැගෙන යන බොහෝ ස්ත්‍රීහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට නුදුරින් ගමන් කරත්. ඒ ගමෙහිද ඉදින් ශ්‍රමණ ගෞතමයන් මෙහි පැමිණෙත්නම්

ඔහුට පෙරගමන් ආදියක් නො කළ යුතුය. ගෙවලට පැමිණෙන ඔහුගේ ශ්‍රාවකයන් හට ආහාරද නො දිය යුතුය යනුවෙන් ඇතිකරගන්නා ලද කතිකාවතෙක් වූයේය. එහි එක්තරා බමුණකු ගේ දාසියක් කළයෙන් පැන් ගෙන යන්නී හික්කු සංඝයා පිරිවරා සිටි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැක හික්කුන් ද මාර්ගයෙහි වෙහෙසීමෙන් විඩාවට පත්ව පියාසිතව සිටිත් යැයි දැන සිත පහදවාගෙන පැන් පුදනු කැමති වී යම් හෙයකින් මේ ගම්වැසියන් ශ්‍රමණ ගෞතමයන් හට කිසිවක් නො දිය යුතුය. පිළිසඳරක් පවා නො කළ යුතුය, යනුවෙන් කතිකාකොට සිටිනා නමුදු මා පින්කෙතක් වූ ද, පැන් ලැබීමට සුදුසු වූ ද උතුමකු ලැබ ගෙන පවා පැන් පිදීම් පමණකින් හෝ මට ම පිහික් කර නො ගන්නෙමි නම් කවර කලෙක මම මේ දුඛිත ජීවිතයෙන් මිදෙන්නෙමිද? ආර්යයන් වහන්සේ මට කරුණා කෙරෙත්වා, ගම්වැසි මේ සියල්ලෝ ම මා නසත්වා හෝ බැඳ දමත්වා හෝ මෙවන් පින්කෙතක් වෙත පාතීය දානයක් දෙන්නෙමි ම යැයි සනිටුහන් කොට දිය රැගෙන යන අන්‍ය වූ ස්ත්‍රීන් විසින් වළකනු ලබන්නී නමුදු ජීවිතයෙහි අපේක්ෂා නැතිව හිසෙන් පැන් කලය බහා දෙ අතින් අල්වාගෙන එක්පසෙක තබා හටගත් සතුටු සොම්නස් ඇත්තී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹ පසඟු පිහිටුවා වැඳ පැන් සඳහා ආරාධනා කළාය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඇයගේ සිතේ පැහැදීම බලා ඇයට අනුග්‍රහ කරන්නාහු පැන් පෙරා අත් පා සෝදා පැන් පානය කළහ. කළයෙහි ජලය අඩු නොවේ. ඕ තොමෝ එය දැක නැවත ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇත්තී එක් හික්කුවකට දුන්නාය. එසේ තවත් නමකටය, තවත් නමකටය යන වශයෙන් සියලු හික්කුන් හටම දුන්නාය. එහෙත් ජලය අඩු නොවන්නේමය. ඕ තොමෝ තුටු පහටු වූවා දිය පිරුණ කළයෙන් යුතුවම නිවස බලා පිටත්ව ගියාය. ඇයගේ ස්වාමී පුත්‍ර බ්‍රාහ්මණයා, පැන් පිදූ බව අසා මැය විසින් ගමේ පිළිවෙත බිඳින ලදී යයි ද, මම ද ගැරහීමට ලක් කරන ලද්දෙමි යයි ද කියා ක්‍රෝධයෙන් දැවෙමින් වෙවිලමින් ඇය බිම පෙරලා අතින් ද පයින් ද පහර දුන්නේ ය. ඕ තොමෝ එයින්ම මරණයට පැමිණ තව්නිසා භවනයෙහි උපන්නාය. ඇගේ පින් බලයෙන් කප්රුක සේ බබලන මහත් වූ විමානයක් පහළ විය. ඒ විමානය වටකොට මුතු දැලක් වැනි රිදීවන් වැලි විසුරුණ සුදු වාලුකා තට සහිත මැණික් කඳක් මෙන් නිර්මල වූ ජලය බැස යන ගංගාවද, එහි දෙපස ඉවුරුවල හා උයන් විමනේ දොරෙහි ද පස්වනක් වූ නෙළුම් මල් රැසකින් අලංකාර වූ පොකුණක් සහ රුවන්මය නැවක් ද පහළ විය. ඕ තොමෝ එහි දිවසැපත් විදිමින් වෙසෙන්නීය.

ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආයුෂ්මත් ආනන්ද ස්ථවිරයන් ඇමතුන. 'ආනන්දය, මෙහි එන්න, මට ළිඳෙන් පැන් ගෙන එන්න'යයි වදාළහ. තෙරණුවෝ 'ස්වාමීනි, දැනට ළිඳ වූන ගම්වැසියන් විසින් අපිරිසිදු කරනු ලැබ ඇත්තේ යයි ද, පැන් ගෙන ඒමට හැකිවන්නේ නැතැයි ද කීහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දෙවනුව ද, තෙවනුවද අණ කළහ. තුන්වන වර ආනන්ද තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පාත්‍රය රැගෙන ළිඳ දෙසට ගියහ. තෙරුන් එහි යනකල්හි ළිඳෙහි ජලය පිරී උතුරා ගොස් හාත්පසින් ගලාබසීයී. සියලුම තණ හා දහයියා මතු වී තමන්ම ඉවත්ව ගියේය. මතු මතු ද වැඩිවෙමින් ගලාගෙන යන්නා වූ ඒ ජලයෙන් අන් ජලාශයන් පිරී ඒ ගම වටකොට ගම් පෙදෙස මඩිමින් පැතිරෙන්නේ ය. ඒ ප්‍රාතිහාර්යය දැක බ්‍රාහ්මණයෝ ආශ්චර්ය අද්භූත සිත් ඇත්තාහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කමා කරවා ගත්හ. එකෙණෙහිම ජලගැල්ම අතුරුදන් විණි. වූණ ගමෙහි වැසි සියලු ගෘහපතීහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේටද, හික්කු සංඝයාට ද වාස ස්ථාන සකස්කොට පසුදින (දානය) සඳහා ආරාධනා කොට දෙවන දිනයෙහි මහා දානයක් පිළියෙළ කොට බුද්ධප්‍රමුඛ හික්කු සංඝයා ප්‍රණීත වූ බාද්‍ය හෝද්‍යයෙන් වළඳවා අහර ගෙන නිමකර පාත්‍රය ඉවත තැබූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සමග සාමීචී කථා කරමින් හුන්හ.

එකල්හි ඒ දේවතා තොමෝ තමාගේ සම්පත් දැක එයට හේතු සලකා බලන්නී පැන් දන්දීම එයට හේතුව යයි දැන හටගත් ප්‍රීති සොම්නස් ඇත්තී මම දැන්මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වන්දනා කරන්නෙමි නම් යෙහෙකැයි සිතා, මනාව පිළිවෙත් පුරන උතුමන් කෙරෙහි කරන ලද සුලු වූ හෝ ක්‍රියාවන්ගේ එලය මහත් බව ද මිනිස්ලොවෙහි ප්‍රකට කරන්නෙමියි උත්සාහී වූවා අප්සරාවන් දහසක් පිරිවරා උයන හා ගඟ සහිතව විමානයම සමග මහත් වූ දිව්‍යමය ඍද්ධියෙන් ද, මහත් වූ දිව්‍යමය ආනුභාවයෙන් ද යුතුව මහජනතාව බලා සිටියදීම පැමිණ විමානයෙන් බැස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹ වැඳ ඇදිලි බැඳ සිටියාය. එවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ පිරිසට කර්මඵල ප්‍රත්‍යක්ෂ වශයෙන් පැහැදිලි කරනු කැමැත්තාහු :- ගාථා සතරකින් ප්‍රශ්න කළහ.

**සුවණණවජදනං තාවං නාරි ආරුඤ්ඤා තිට්ඨසී
මගාහසී පොකබරණිං පදුමං ඡන්දසී පාණිතා**

නැගී සිටින්නෙහිය. පොකුණට බැස අතින් නෙළුම් මල් තෙලන්නෙහිය.

කුටාගාරා නිවෙසා තෙ විභතා භාගසො මිතා
දඤ්ඤමානා ආභතනි සමනතා වතුරො දිසා

ප්‍රමාණවත් කොටස් වශයෙන් බෙදන ලද්දා වූ ඔබේ කුටාගාර සහිත නිවස හාත්පස සිවුදෙසින්ම දීප්තිමත්ව බබලයි.

කෙන තෙ තාදිසො වණෙණා කෙන තෙ ඉධ මිජ්ඣධනි
උප්පජ්ජනතිව තෙ භොගා යෙ කෙවි මනසො පියා

ඔබේ මනසට යම් කිසිවක් ප්‍රිය වේද, ඔබට ඒ සම්පත් පහළ වේ. ඔබට එබඳු වර්ණයක් කුමක් නිසා ලැබුණේද? ඔබට එබඳු සමෘද්ධියක් කුමක් නිසා පහළ වීද?

පුච්ඡාමි තං දෙවි මහානුභාවෙ
මනුසස භතා කිමකාසි පුඤ්ඤං
කෙනාසි එවං ජලිතානු භාවා
වණෙණා ච තෙ සබ්බදිසා පභාසති'ති

මහානුභාව ඇති දේවතාවියනි, ඔබේ වර්ණය සියලු දිශාවන්ම බබලවයි. මෙවැනි දීප්තිමත් ආනුභාවයක් කුමක් නිසා ලැබුණේද? මිනිස් දුවක වූවා කවරනම් පිතක් කෙළෙහිදැයි අසන්නෙමි'යි යනුවෙන් ගාථා සතරකින් ප්‍රශ්න කළහ.

සා දෙවතා අත්තමනා සම්බුද්ධෙනෙව පුච්ඡතා
පඤ්ඤං පුට්ඨා වියාකාසි යසස කමමසසිදං එල'නති

සම්බුදු රජුන් විසින්ම ප්‍රශ්න කරන ලද, සතුවට පත් සිත් ඇති ඒ දේවතා තොමෝ මේ එලය කවරනම් කර්මයක්හුගේ දැයි යන බව අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් ප්‍රකාශ කළාය.

අහං මනුසෙසසු මනුසස භුතා
 පුරිමාය ජාතියා මනුසස ලොකෙ
 දිස්වාන භිකූ භසිතෙ කිලනෙත
 උට්ඨාය පාතුං උදකං අදාසිං

මම පෙර භවයෙහි මිනිස්ලොව මිනිසුන් අතර මිනිස් දුවක වූයෙමි පිපාසිත වූ ක්ලාන්ත වූ භික්ෂුන් දැක උනන්දු වී වනයට ජලය දුන්නෙමි.

යෙවෙ කිලනතාන පිපාසිතානං
 උට්ඨාය පාතුං උදකං දදාති
 සීතොදික තසස භවනති තජේජා
 පහුත මලයා බහු පුණ්ඩරිකා

යමෙක් වනාහී ක්ලාන්ත වූ පිපාසිතයාට බීමට උනන්දුවෙන් ජලය ලබාදෙන්නේ ද, ඔහුට බොහෝ මල් ඇති, බොහෝ සුදු නෙළුම් ඇති, සිසිල් ජලය සහිත ගංගාවෝ පහළ වෙත්.

තමා පගා අනුපරියන්ති සබ්බදා
 සීතොදිකා වාලුක සන්තා නදී
 අමබාධ සාලා තිලකාව ජම්බුයො
 උද්දාලකා පාටලියෙන ව ඵුලලා

සිසිල් දියෙන් යුත් පැතුරුණු වැලිතලා ඇති, මල් පිපුණ අඹ, සල්, තිලක (නම් ගස් වර්ගය) දීම, ඇසළ, පළොල් යන වෘක්ෂයන්ගෙන් අලංකාරවත් වූ එම ගංගාව ඒ අසලින් ගලාගෙන යයි.

තං භුමි භාගෙහි උපෙන රූපං
 විමාන සෙට්ඨං භුස සොභමානං
 තසසීධ කමමසස අයං විපාකො
 එතාදිසං කතපුඤ්ඤා ලභනති

මෙහි (පෙර කියන ලද පරිදි අලංකාරවත්) භුමිභාගයන්ගෙන් යුතුවූ බෙහෙවින් ශෝභමාන වූ උතුම් විමානයක් වේ. මෙය පෙර සිදුකළ ඒ කර්මයාගේ විපාකයයි. පින් කළාහු මෙවැනි ඵල ලබති.

කුටාගාරා නිවෙසන මෙ විභතතා භාගසෙන මිතා
දඤ්ඤමානා ආභතති සමනතා චතුරො දිසා

ප්‍රමාණවත් කොටස් වශයෙන් බෙදන ලද්දා වූ මගේ කුටාගාර සහිත වූ නිවස භාත්පස සිවුදෙසින්ම දීප්තිමත්ව බබලයි.

තෙන මෙ තාදිසො වණෙණා තෙන මෙ ඉධ මිජ්ඣති
උප්පස්සති ච මෙ භොගා යෙ කෙචි මනසො පියා

සිතට යමක් ප්‍රිය වේද ඒ සම්පත් මට ලැබෙන්නේය. (පෙර කියූ පිදීම් සහ වැදීම් යන) ඒ කරුණු නිසා මට මෙබඳු වර්ණයක් ලැබිණ. ඒ කරුණු නිසා මට මෙබඳු ඉසුරුමක් බවක් ලැබිණ.

තෙනමහි එවං ජලිතානු භාවා
වණෙණාව මෙ සබ්බදිසා පභාසති
එතස්ස කමමස්ස එලං මමෙදං
අත්ථාය බුද්ධො උදකං අපායීති
විස්සජ්ජන ගාථායො

ඒ කරුණ නිසා මෙවන් බැබළීම් සහිත ආනුභාවයක් ඇති තැනැත්තියක වෙමි. මගේ වර්ණයද සියලු දිශාවන් ම බබලවයි. බුදුන් වහන්සේ (මගෙන්) ජලය පානය කළහ. මාගේ මේ (පුණ්‍ය) එලය එම ක්‍රියාව සඳහාය.

යන මේවා විසදීම් ගාථාවන් ය.

එහි කෙසේ වුවද, යම්විටෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ දෙව්දුවගෙන් ප්‍රශ්න කළ සේක් ද, එවිට ඒ දෙව්දුව එම නැවට නැග සිටියා නොවේ. පොකුණට බැස්සා නො වේ. පියුම් නෙලා ගත්තා ද නොවේ. කර්මානුභාවය අනුව (එසේ සිදුවී යයි) කියන ලදී. ඇය නිතර ජලය ඇසුරේ විසූ බැවින් එසේ කළා යයි ඒ ක්‍රියාව විග්‍රහ කිරීම, දුටු දෙයක් කියන අයුරින් ම කියන ලදී. මෙම අර්ථය වූ කලී මෙතැනට පමණක් යෙදෙන්නක් නොවේ. වැලිදු මතු හමුවන තැන්හි දී ද මෙසේම යෙදෙයි දතයුතු වේ.

කුටාගාරා = රනින් කරන ලද කර්ණිකාවක් (හෙවත් වහලයේ මුදුනක්) සහිත ගෙයක් ඇති. නිවෙසා වාසස්ථාන වෙන් කළ කාමර යන අර්ථය වේ. එහෙයින් මෙසේ කියන ලදී. විභතතා භාගසො මිතා එකිනෙකට පිළිබිඹු මෙන් වූ ශාලාවන් සතරකින් යුත් නිවෙස ප්‍රමාණවත් සේ බෙදන ලද්දාක් මෙන් වේ. දඤ්ලලමානා අතිශයින් බබලන්නා වූ. ආභතති මැණික්වල හා රත්‍රන්වල රැස් දහරින් බබලන.

හිකඛු බුදුන් ප්‍රමුඛ හික්ඝු සංඝයා සඳහා මෙය කියයි. මම මෙය මගේ ක්‍රියාවට මට එලයක් ලැබේ යන පූර්වාපර සිද්ධීන් අපේක්ෂිත වූ අදහසයි. මෙහි අර්ථය යෙදීම මෙසේ වේ. 'උදකං ආදාසිං' යන මෙයින් ජල දානය ගැන කියන ලදී. යම්හෙයකින් මගේ යහපත සඳහා දෙවියන් සහිත ලොවෙහි දන් දෙනු ලැබීමට අධිකතම සුදුසුකම් ඇති තැනැත්තා වූ භාග්‍යවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මා විසින් පුදන ලද ජලය පානය කළ සේක් ද, එම පුණ්‍යක්‍රියාවට සමාන වූ එලය නම් මේ දිව්‍ය සම්පත්තියයි. සෙස්ස කියන ලද පරිදීම වේ.

මෙසේ පැහැදුණ සිත් ඇති දේවතාවියට ස්වයම්භූ ඥානයෙන් අවබෝධ කරගත් ධර්මය දේශනා කරන්නා වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ (චතුරාර්ය) සත්‍යයන් දේශනා කළහ. දේශනා කෙළවර ඒ දේවතා තොමෝ සෝවාන් එලයෙහි පිහිටියාය. පැමිණි පිරිසට ද ඒ ධර්මදේශනය ප්‍රයෝජනවත් වූයේය.

තෙවන නාවා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

1.9

අභිකකනෙතන වණෙණන යනුවෙන් දීප විමාන වස්තුව ආරම්භ වේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර වාසය කරන කල්හි පොහෝ දිනයෙහි බොහෝ උපාසකවරු පෙහෙවස් සමාදන් වී පෙරවරුවෙහි

සම්පත් ඇති පරිද්දෙන් දන් දී කල්තබාම අහර ගෙන සුදුවත් හැඳ, සුදු උතුරු සඵ දරා ගඳමල් ආදිය ගත් අත් ඇත්තාහු පස්වරුවෙහි විහාරයට ගොස් මන වඩන්තා වූ හික්කුන් ඇසුරුකොට සවස්කල්හි ධර්මශ්‍රවණය කරත්. විහාරයෙහිම වසනු කැමති ඔවුන් ධර්ම ශ්‍රවණය කරන කල්හිම හිරු අවරට ගියේ අඳුරු වූයේය. එහිදී එක්තරා (නම් ගොත් ආදියෙන් අප්‍රසිද්ධ වූ) ස්ත්‍රියක් දැන් පහන් දැල්වීම සුදුසු යයි සිතා, පහන් දැල්වීමට අවශ්‍ය දේ තම නිවසින් ගෙන්වා පහන් දල්වා ධර්මාසනයට ඉදිරියෙන් තබා ධර්ම ශ්‍රවණය කළාය. ඕ තොමෝ ඒ ආලෝක දානයෙන් සතුටු වී ප්‍රීති සොම්නස් උපදවා වැඳ තමාගේ නිවසට ගියාය. ඇය පසුකලෙක කලුරියකොට තව්නිසා හවනයෙහි (සිතු පැතු දේ ලබාදෙන බැවින්) ජෝතිරස නම් වූ විමානයෙහි උපන්නාය. අතිශයින් ආලෝකය විහිදුවන්නා වූ ඇගේ ශරීර ශෝභාව අන් දෙව්වරුන් අහිබවා දස දිසාවන් බබුලුවමින් පවතී. ඉක්බිති එක් දිනයෙක ආයුෂ්මත් මහා මෞද්ගලායන තෙරණුවෝ දිව්‍යලෝක වාරිකාවෙහි යෙදෙන්නාහු සඳු මෙන් ද හිරු මෙන් ද දස දිසාවන් බබුලුවමින් දහසක් අප්සරාවන් පිරිවරකොට සිටි ඒ දෙව්දුව දැක, පහත සඳහන් ගාථා සතරෙන් ප්‍රශ්න කළහ.

අහික්කනෙනන වණෙණන යා ත්‍වං තිට්ඨසී දෙවතෙ
 ඔභාසෙනති දිසා සබ්බා ඔසධී විය තාරකා

දේවතාවියනි, යම්බඳු වූ ඔබ බබලන්නා වූ වර්ණයෙන් යුතුව සිටින්නෙහි ද, එබඳු වූ ඔබ 'ඔසධී' නම් තාරකාව මෙන් සියලු දිශාවන් බබළුවන්නෙහිය.

කෙන තෙ තාදිසො වණෙණ කෙන තෙ ඉධ මිජ්ජධිති
 උප්පජ්ජනතිව තෙ භොගා යෙකෙවි මනසො පියා

මනසට ප්‍රිය වූ යමක් වේද ඒ සම්පත් ඔබට ලැබෙන්නේය. ඔබට මෙබඳු වර්ණයක් කුමක් නිසා ලැබුණේ ද? ඔබට මෙබඳු සමෘද්ධියක් කුමක් නිසා ලැබුණේද?

කෙන ත්‍වං විමලොභාසා අතිරොචසී දෙවතෙ
 කෙන තෙ සබ්බ ගතෙනති සබ්බා ඔභාසතෙ දිසා

දේවතාවියනි, ඔබ අතිශයින් ප්‍රිය උපදවන්නෙහිය. ඔබට ඔතරම් පැහැදිලි බැබළීමක් කුමක් නිසා ලැබුණේ ද? ඔබේ මුලු සිරුරෙන් ම සියලුම දිශාවන් ආලෝකවත් වෙයි. කුමක් නිසා එසේ වේ ද?

පුවජාමී තං දෙවී මහානුභාවෙ
මනුසුසභතා කිමකාසි පුඤ්ඤං
කෙනාසි එවං ජලිතානු භාවා
වණෙණා ව තෙ සබ්බදීසා පභාසතී'ති

ඔහන් වූ ආනුභාව ඇති දේවතාවියනි, ඔබේ වර්ණය සියලු දිශාවන්ම බබුලුවයි. මෙවැනි දීප්තිමත් අනුභාවයක් කුමක් නිසා ලැබුණේ ද? මිනිස් දූවක වූවා කවරනම් පිතක් කෙළෙහි දැයි අසන්නෙමි'යි යනුවෙන් ගාථා සතරකින් ප්‍රශ්න කළහ.

සා දේවතා අත්තමනා මොග්ගලානෙන පුවජිතා
පඤ්ඤං පුට්ඨා වියාකාසි යසස කම්මසසිදං එලං

මුගලන් මහ රහතුන් විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද සතුවට පත් සිත් ඇති ඒ දේවතා තොමෝ මේ එලය කවරනම් කර්මයක්හුගේ දැයි යන බව, අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් ප්‍රකාශ කළාය.

අහං මනුසෙසසු මනුසුස භතා
පුරිමාය ජාතියා මනුසුස ලොකෙ
තමන්ධ කාරමහි තිමීසි කායං
පදීම කාලමහි අදං පදීපං

මම පෙර භවයෙහි මිනිස්ලොව මිනිසුන් අතර මිනිස් දූවක වූයෙමි ඉතා අඳුරු රාත්‍රියෙක ගණ අඳුරෙහි පහන් දල්වන වේලෙහි පහන් පිදුවෙමි.

යො අක්කාරමහි තිමීසි කායං
පදීප කාලමහි දදාති දීපං
උප්පජ්ජති ජොතිරසං විමානං
පහුත මලං බහුපුණධරිකං

යමෙක් ගණදුරු රැයෙහි පහන් දැල්විය යුතු වේලෙහි පහන් දන් දෙන්නේ ද ඔහු වෙනුවෙන් ජොතිරස නම් මැණික්වලින් තැනුණ බොහෝ මල් ඇති බොහෝ වූ සුදු නෙළුම් ද සහිත විමානයක් පහළ වේ.

තෙන මෙ තා තියො වණෙණා තෙන මෙ ඉධ මිජ්ඣධති
උසස්සන්තිව මෙ භොගා යෙ කෙච් මනසො පියා

සිතට යමක් ප්‍රිය වේද, ඒ සම්පත් මට ලැබෙන්නේ ය. (පෙර කියූ පිඳිම් හා වැඳිම් යන) ඒ කරුණු නිසා මට මෙබඳු වර්ණයක් ලැබිණ. ඒ කරුණු නිසා මට මෙබඳු ඉසුරුමක් බවක් ලැබිණ.

තෙනාහං විමලොභාසා අතිරාවාමී දෙවතා
තෙන මෙ සබ්බ ගතෙහි සබ්බා ඕභාසතෙ දිසා

(පෙර කී) ඒ හේතූන් නිසා මම දෙව්දූවක වූයෙම් පිරිසිදු ආලෝකයක් සහිතව අතිශයින් බැබළෙමි. ඒ හේතූන් නිසා මාගේ සකල ශරීරයෙන්ම සියලු දිශාවන් ම ආලෝකවත් වෙයි.

අකධාමී තෙ හිකඛු මහානුභාව
මනුසසභුතා යමකාසි පුඤ්ඤං
තෙනමහි එවං ජලිතානුභාවා
වණෙණා ව මෙ සබ්බදිසා පභාසතීති විසසජෙජසි

මහානුභාව ඇති හිකුචුරයාණනි, මිනිස් (දූවක) වූ මම යම් පිනක් කෙළෙම් ද ඒ පිනින් මෙසේ දීප්තිමත් ආනුභාව සහිත තැනැත්තියක වෙමි. මාගේ වර්ණය ද සියලු දිශාවන් බබුලුවන්නේ වෙයි.' යනුවෙන් පිළිතුරු වශයෙන් කීවාය.

අභිකකනෙන මෙහි අභිකකනන ශබ්දයයි. 'අභිකකනනා භනෙන රතති නිකබනෙනා පයම භාගො' (=ස්වාමීනි, රාත්‍රිය ඉකුත්විය. පළමු යාමය නික්ම ගියේය) යන ආදියෙහි අභිකකනන යන්න ක්‍ෂයවීම යන අර්ථයෙහි යෙදේ. 'අයං ඉමෙසං චතුනනං පුගලානං අභිකකනන තරොච පණිත තරොච' (මේ තෙමේ මෙම පුද්ගලයන් සිවුදෙනාට වඩා ප්‍රියජනකද, වඩා යහපත් ද වෙයි) යන ආදියෙහිදී 'අභිකකනන' යන්න සිත්ගන්නා

යන අදහසෙහි යෙදේ. 'අභිකකනන වණෙණන සබ්බා ඔභාසයං දිසා' (දීප්තිමත් වර්ණයෙන් සියලු දිශාවන් බබුලුවමින්) ආදී තැන්හි අභිකකනන යන්න බැබළුම් අර්ථයෙහි යෙදේ. මෙහිද අභිරූප (හෙවත් බැබළුම්) යන අර්ථයෙහි ම යෙදේ යයි දතයුතුය. එහෙයින් 'අභිකකනෙනන' යනු ඉතා කාන්තිමත්, ඉතා මනාප, ඉතා රුමත් යන අර්ථ ඇත්තේ වේ. වණෙණන සමේ වර්ණයෙන්. ඔභාසෙනහි දිසා සබ්බා සියලු දිශාවන් බබුලුවති. ඒකාලෝක කරති. කුමක් මෙන් එසේ වේද යත්, ඔසධී විස තාරකා උත්සන්න වූ ප්‍රභාවයක් මේ (තරුව) විසින් දරනු ලැබේ. නැතහොත් ඔෂධවලට බලය ලබා දේ යන්න අදහස් කොට 'ඔසධී' යයි ලද නම් ඇති තාරකාව යම් සේ හාත්පසින් ආලෝකවත් කරමින් සිටීද එසේම ඔබ සියලු දිශාවන් ආලෝකවත් කරමින් සිටින්නෙහිය.

සබ්බගතොති සියලු ශරීරාවයවයන්ගෙන් සියලු අංග ප්‍රත්‍යංගයන්ගෙන් බබලන්ය යන අදහසයි. මෙය හේත්වර්ථයෙහි කරණ විභක්ති වචනයකි. සබ්බා ඔභාසනෙ දිසා සියලු දස දිසාවන්ම බබුලුවයි. ඔභාසරෙ යයි ද කියත්. ඒවායේ 'සබ්බා දිසා' යන්න බහුවචනම යයි දැක්විය යුතුය.

පදීප කාලමහි පහන් දල්වන කාලයෙහි. පහන් දැල්වීමට යෝග්‍ය වන අන්ධකාරයෙහි යයි යන අර්ථයයි. එහෙයින් මෙසේ කියන ලදී. යො අන්ධකාරිහි තිමිසිකායං මහ ගණ අඳුරෙහි යන අර්ථයයි. දදාති දීපං පහන් දල්වන්නේ හෝ වේවා, නො දල්වන්නේ හෝ වේවා, පහන් දන්දීම සිදු කරයි. පහන් උපකරණ ලැබිය යුත්තන් උදෙසා පරිත්‍යාග කරයි. උපසස්තනි ජොතිරසං විමානං පිළිසිද ගැනීම් වශයෙන් ජොතිරස නම් මැණික්වලින් තැනූ විමානයෙහි උපදියි. සෙස්ස කියන ලද පිළිවෙළටම වේ.

ඉක්බිති ප්‍රශ්න කරන ලද කරුණට දේවතාවිය විසින් පිළිතුරු කියනු ලැබූ කල්හි තෙරුන්වහන්සේ ඒ කථාවම අර්ථෝත්පත්ති කොට දානාදී පිළිවෙළ කථාව ඇසීම සඳහා යෝග්‍ය වූ සිතක් ද අනෙක් ලක්ෂණද ඇයට ඇති බව දැන (වතුරාර්ය) සත්‍යයන් ප්‍රකාශ කළ සේක. සක (දේශනාවගේ) කෙළවර පිරිවර සහිත වූ ඒ දේවතා තොමෝ සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියාය. තෙරුන්වහන්සේ එතැනින් අවුත් ඒ පුවත භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සැල කළහ. භාග්‍යවත්හු එහි පැමිණි පිරිසට එම සිද්ධිය

පිළිබඳව විස්තර වශයෙන් ධර්මය දේශනා කළ සේක. ඒ දේශනාව මහජනයාට ප්‍රයෝජනවත් විය. සෙසු මහජනතාව ද විශේෂයෙන් පහත් සුභාවෙහි මනාව සකසා කටයුතු කරන්නන් බවට පත් වූහ.

දීප විමාන වර්ණනාව නිමිතේ ය.

1.10

අභිකකනෙතන වණෙණන යන මේ නිල දක්ඛිණ විමාන වස්තුවයි. එහි උත්පත්තිය කවරේද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවනාරාම නම් වූ අනේපිඬු සිටින විටින් කරවන ලද විහාරයේ වැඩවසන සමයේ එක්තරා ගර්භනී ස්ත්‍රියක්, තෙල් සිඳිනා කැමතිව, තල ටිකක් සෝදා අව්වෙහිලා වියලන්නීය. ඔ තොමෝ අවසන් වූ ආයුෂ ඇත්තී ඒ දවසම කළුරියකොට නිරයේ උපදින්නට ඇගේ කර්මය ඉඩදී සිටියේය. ඇයගේ එම අකුසල කර්ම විපාකය එදින පල දෙන දවසයි.

ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අලුයම් වේලෙහි ලොව බලන්නේ දිවැසින් මේ ස්ත්‍රිය දුටු සේක. එසේ බලා මෙසේ සිතූහ. මෙම ස්ත්‍රිය අද කලුරියකොට නිරයේ උපදින්නීය. මම යම්භෙයකින් ඇගෙන් තලහිඤ්ඤාව පිළිගෙන ඇය ස්වර්ගයෙහි ඉපදීම කරන්නේ නම් වටනේය. උත්වහන්සේ ඤාණයකින් සැවැත්නුවරින් පිටත්ව රජගහ නුවරට පිවිස පෙරවරු සමයේ හැඳ පෙරවා පා සිවුරු ගෙන රජගහ නුවර පිඬු පිණිස හැසිරෙන්නේ පැමිණ ඇයගේ ගෙදොරට වැඩම කළහ. ඒ ස්ත්‍රී තොමෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැක හටගත් ප්‍රීති සොම්නසින් යුතුව වහා නැගිට ඇඳිලි බැඳ වැඳ, පිදිය යුතු අත්කිසිවක් නො දක්නී, අත් පා දොවා තල රාශිය එකතු කොටගෙන, දෝතක් ගෙන භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පාත්‍රයට පිළිගන්වා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැන්දාය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඇයට අනුකම්පා

කරන්නේ සුවපත් වෙත්වා'යි වදාරා වැඩියහ. ඕ තොමෝ එදින රෑ අලුයම් වේලෙහි කළුරියකොට තව්තිසා දෙව්ලොව දොළොස් යොදුනක් වූ රත්රන් විමානයක නිදා පිබිදියාක් මෙන් උපන්නීය.

ඉක්බිති ආයුෂ්මත් වූ මහ මුගලන් තෙරණුවෝ පෙර සඳහන් පරිදිම දේව විමාන වාරිකාවේ සැරිසරන්නේ දහසක් දෙවඟනන් පිරිවරා මහත් වූ දේව සෘද්ධියෙන් බබළා සිටින්නා වූ ඒ දෙවඟන වෙතට වැඩම කොට,

දේවතාවියනි, ඔබ ඕසධී තාරකාව මෙන් සියලු දිසා බබළවන්නී මනා වූ රූපයෙන් සිටින්නෙහිය.

- 1-2. මෙබඳු වර්ණයකින් යුතුව ජෝතිමත්ව බබළන්නා වූ ශරීරයක් ද සිතෙහි සතුට ඇතිකරවන්නා වූ විවිධ සම්පත් ඇතිව ඉපදී සිටී.
- 3. මහානුභාව සම්පන්න වූ දේවතාවියනි! මෙවැනි දිලිසෙන ස්වභාවයක් ද යුත් වර්ණයකින් ද සියලු දිසාවන් බබුළුවන්නා වූ ප්‍රභාවයක් ද ලබන්න. මිනිසකුව සිටියදී ඔබ කළ පුණ්‍යකර්මය කුමක්ද විචාරයි.

ඕ දේවතාවිය, මුගලන් හිමියන් විසින් තමන්ගෙන් විචාරන ලද, ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් තමන් විසින් කළ පින්කම් විස්තර කළාය.

මම පෙර ආත්මයේ මනුෂ්‍ය ලෝකයේ මිනිස් දුවක්වැ උපන්නෙමි.

එක් දවසක් අතිශයින් ප්‍රසන්න වූ, හදවත සිසිල් කරන්නා වූ විරාගී වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ දුටිමි. ඒ දක්ෂිණාර්ථ වූ බුදුන්වහන්සේට, ප්‍රසන්න වූ සිහින් යුතුව, තල දෝතක් දක්ෂිණාව වශයෙන් ගෙන මගේ දැතින් පූජා කළෙමි. ඒ පුණ්‍යකර්මය හේතුවෙන් මෙවන් වර්ණයක් මම ලද්දෙමි. මනදොල සපුරන්නා වූ මේ හෝග සම්පත් ද ඒ පින්කම නිසාම මට උපදියි.

මහානුභාව සම්පන්න ස්වාමීනි, මනුෂ්‍ය දුවක්ව සිට එබඳු වූ යම් කුසල කර්මයක් මා විසින් කරන ලද ද ඒ පුණ්‍යකර්මයාගේ විපාකයෙන්

දසදිග් බබුළුවන ස්වභාවයක් ද භාත්පස බබුළුවන වර්ණයකින් ද දිව්‍ය සම්පත්වලින් ද මා යුක්ත වූ බව පවසමි. ඕ තොමෝ කීවාහ.

එහි ආසජ් මේ ආසජ් ශබ්දයයි. ආසජ්න තථාගතං ආදි තැන්වල ගැටුමෙහි ආයේය. ආසජ් දානං දෙති ආදි තැන්වල දැකිය යුතුය. එහෙයින් ආසජ්‍යා - ළඟට පැමිණ අකාමා ඕ තොමෝ වනාහී දෙයා ධර්ම වස්තුවක් පෙර වූ පරිද්දෙන් සංවිධානය කරන්නේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැපත් වූ කල්හි පවත්වන ලද තල දානය සඳහා ආසජ් දානං අදාසිං අකාමා තිල දකඛිණං යන්න කීහ. සෙස්ස කී නයින් දත යුතුය.

මෙසේ දෙවිදුව විසින් තමන් විසින් කරන ලද පුණ්‍යකර්මය කී කල්හි මහ මුගලන් තෙරණුවෝ පිරිවර සහිත වූ ඒ දෙවිදුවට දහම් දෙසා මිනිස් ලොව පැමිණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සමග විස්තර වශයෙන් ඒ ප්‍රවෘත්තිය කීයේය. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එය අරබයා පැමිණ සිටි පිරිසට ධර්ම දේශනා කළහ. ඒ දේශනාව මහජනයාට සාර්ථක වූයේයි කීහ.

තිල දකඛිණ විමාන වර්ණනාව නිමිසේ ය.

1.11

කොකඛා මයුරා දිවියාව හංසා යනුවෙන් පතිබ්බතා විමාන වස්තු ආරම්භ වේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර අනේපිඬු සිටුහුගේ ජේතවන නම් ආරාමයෙහි වැඩවසන සේක. එම සැවැත් නුවරෙහි පතීවුතා ධර්මය රකින, ස්වාමි පුරුෂයාට අනුව පවත්නා, ඉවසන ස්වභාවය ඇති, සැමියාට

ගරුකරන, ධාන්‍ය පොතුවල කුඩු පවා අපතේ නොයවන (=හෙවත් සැමියාගේ වස්තුව රකින), පරුස වචනයෙන් තොර වූ, සත්‍යවාදී වූ, ශ්‍රද්ධා සම්පන්න වූ එක්තරා ස්ත්‍රියක් වූවාය. ඇය හැකි අයුරින් දානය ද පිදුවාය. ඕ තොමෝ කිසියම් රෝගයක් වැළඳී කලුරියකොට තව්තිසා භවනයෙහි උපන්නාය.

එකල්හි පෙර පරිද්දෙන් ම දිව්‍යලෝක වාරිකාවෙහි හැසිරෙන මහ මුගලන් රහතන් වහන්සේ මහත් සම්පත්තියක් අනුභව කරන එම දෙවිඵ්‍යව දැක ඇයගේ සම්පයට පැමිණියහ. දහසක් අප්සරාවන් පිරිවරා ගත් ගැල් සැටක් බර අබරණින් සැරසුණ සිරුරක් ඇති ඕ තොමෝ හිස නමා තෙරණුවන්ගේ පා වැද එකත්පසෙක සිටියාය. ඇය විසින් කරන ලද පින්කම් පිළිබඳව ප්‍රශ්න කරන්නා වූ තෙරණුවෝ මෙසේ කීහ.

කොඤ්චා මයුරා දිවියාව නංසා
වගුසසරා කොකිලා සමපතනති
පුප්ඵාහි කිණුණං රමම මිදං විමානං
අනෙක විතතං නරනාරි සෙවිතං

කොස්වාලිහිණියෝ ද, මයුරයෝ ද නංසයෝ ද, මනහර නාදය සහිත කොවුලෝ ද යන දිව්‍යමය පක්ෂීහු මෙහි හැසිරෙත්. විසුරුණු මල් ඇති රමණීය වූ මේ විමානය නන් අයුරින් සිතුවම්කොට ඇත. ස්ත්‍රී පුරුෂ (දෙවි) යන්ගෙන් ගැවසී ගත්තේ ය.

තඤ්චස්සී දෙවි මහානුභාවෙ
ඉද්ධි විකුබ්බනති අනෙක රූපා
ඉමාව තෙ අව්ජරායො සමනතතො
නච්චනති ගායනති පමොදයනති

මහානුභාව සහිත දේවතාවියනි, ඔබ සෘද්ධියෙන් විවිධ රූප ආදිය මවමින් වෙසෙන්නෙහිය. ඔබගේ මෙම අප්සරාවෝ ද ඔබ වටා නටති. ගයති. ඔබ ප්‍රමෝදයට පත් කරවති.

දෙවිඳු පතනාසි මහානුභාවෙ
 මනුසුස භූතා කිමකාසි පුඤ්ඤං
 කෙනාසි එවං ජලිතානුභාවා
 වණෙණා ව තෙ සබ්බදිසා පභාසතී'ති

මහත් ආනුභාව ඇති දේවතාවියනි, ඔබ සෘද්ධිමත් වූයෙහි ය. මිනිස් (දුවක) වූවා කවරනම් පිනක් කෙළෙහිද? ඔබේ වර්ණය ද සියලු දිශාවන් ආලෝකමත් කරයි. මෙවැනි දීප්තිමත් ආනුභාවයක් කවර හේතුවකින් ලැබුවෙහිද?

සා දේවතා අත්තමනා මොග්ගලානෙන පුච්ඡතා
 පඤ්ඤං පුට්ඨා වියාකාසි යසස කමමසසිදං එලං

මුගලන් මහ රහතුන් විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද, සතුටු සිත් ඇති ඒ දේවතා තොමෝ මේ එලය කවරනම් කර්මයක්හුගේ දැයි යන බව, අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් ප්‍රකාශ කළාය.

අහං මනුසෙසසු මනුසුස භූතා
 පතිබ්බතා නාඤ්ඤමනා අහොසිං
 මාතාව පුත්තං අනුරකඛ මානා
 කුඨාපහං න එරුසං අවොචං

මිනිස් ලොව මිනිස් දුවක වූ මම අන් අය ගැන නො සිතන පතිව්‍රතාවක් වීමි. ක්‍රෝධයෙන් දුරු වීමි. පරුස බස් නො කීමි. පුතු රකින මවක මෙන් යට කී ගුණාංග රැකියෙමි.

සචෙව ධීතා මොනවජ්ජං පභාය
 දානෙ රතා සංගහිතත්ත භාවා
 අත්තඤ්ඤ පානඤ්ඤ පසන්ත විත්තා
 සකකච්ච දානං විපුලං අදාසිං

මුසාවාදයෙන් දුරුව සත්‍ය (වචනයෙහි) පිහිටියෙමි සංග්‍රහ කිරීමෙහි ඇලුණු ස්වභාවයක් ඇතිව දන්දීමෙහි ඇලුනෙමි පහන් සිතින් යුතුව ආහාර ද පාන ද සකස්කොට මහ දන් දුනිමි.

තෙන මෙ තාදිසො වණෙණා තෙන මෙ ඉධ මිජ්ඣධිති
උප්පජ්ජනතිව මෙ භොගා යෙ කෙවි මනසො පියා

සිතට යමක් ප්‍රිය වේද, ඒ සම්පත් මට ලැබෙන්නේය. (පෙර කියූ පිදීම් හා වැදීම් යන) ඒ කරුණු නිසා මට මෙබඳු වර්ණයක් ලැබිණ. ඒ කරුණු නිසා මට මෙබඳු ඉසුරුමක් බවක් ලැබිණ.

අකධාමී තෙ හිකඛු මහානුභාවං
මනුසසභුතා යමකාසි පුඤ්ඤං
තෙනමහි එවං ජලිතානුභාවා
වණෙණා ව මෙ සබ්බදිසා පභාසතී'ති
සා දෙවතා විසසජෙජසි

මහත් ආනුභාව ඇති හික්කුචරයාණනි, මිනිස් (දුවක) වූ මම යම් පිනක් කෙළෙමි ද, ඒ පිනින් මෙසේ දීප්තිමත් ආනුභාව සහිත තැනැත්තියක වෙමි. මාගේ වර්ණය ද සියලු දිශාවන් බබුලුවන්නේ වෙයි යනුවෙන් ඒ දේවතා තොමෝ පිළිතුරු දුන්නාය.

එහි ගාථාවන්හි පද විස්තර මෙසේය. කොඤ්ඤා කොස්වාලිභිණියෝ. 'කොඤ්ඤා' යනු පිල් ලිභිණියෝ යයි ද ඇතැම්හු කියති. මයුරා මොණරු. දිවියා දිව්‍යානුභාවය සහිත. මේ පදය වනාහි 'දිවියා කොඤ්ඤා, දිවියා මයුරා' යන ආදී ලෙසින් පද සතර සමගම යෙදිය යුතුය. හංසා ස්වර්ණ හංසයන් ආදී හංසයන්. වග්ගසසරා මිහිරි ස්වරයන්. කොකිලා කාළ කෝකිල, ප්‍රසස කෝකිල යන වර්ග දෙක. සමපතනනි දේවතාවියගේ ප්‍රීතිය සඳහා ක්‍රීඩා කරන, ප්‍රීතිමත් කරන (=නැලවෙන) පිරිස් හාත්පසින් වෙත්. හැසිරෙත්. කොස්වාලිභිණි ආදී රූපයෙන් දේවතාවියගේ ප්‍රීතිය (-රතිය) ඇතිකිරීම පිණිස පිරිවර දේවතාවන් ක්‍රීඩා කරන්නාහ යයි ද, ප්‍රීතිමත් කරන්නාහ යයි ද යන කරුණු 'කොඤ්ඤා' යන ආදියෙන් කියන ලදී. පුප්ඵාහි කිණ්ණං ගොතන ලද්දා වූ ද, ගොතනු ලැබීමෙන් තොර වූද, විවිධ වූ අගනා මල්වලින් ගැවසී ගත්. රමමං රමණීය වූ, මනෝරමය වූ යන අර්ථයයි. අනෙක විතතං බොහෝ වූ උයන්, කප්රුක්, පොකුණු ආදියෙන් ද විමානයන්හි දී විශේෂ වූ බෙදීම් ආදියෙන් ද විසිතුරු වූ. නර නාරී සෙවිතං පිරිවර වූ දිව්‍ය පුත්‍රයන් විසින් ද, දිව්‍ය දුහිතෘන් විසින් ද ඇසුරු කරනු ලැබූවා වූ.

ඉදිරි විකුබ්බනති අනෙක රූපා නොයෙක් රූපයන් මවා පෙන්වීමෙන්, කර්මානුභාවයෙන් සිද්ධ වූ අනේකවිධ වූ රූපයෙන් සෘද්ධිබල දක්වති. මවාපෙන්වන සෘද්ධීන් යොදමින් සිටියාය යන අදහසයි.

අනඤ්ඤමානා = පකීවුතා ස්ත්‍රියනි, මැයගේ සිත සැමියාගෙන් තොරව වෙනත් අයෙකු කෙරෙහි යොමු වී නැත. (අඤ්ඤසමීං මනෝ) යන අදහසින් 'අඤ්ඤමනා'යි යන පදය සෑදේ. අන් අයකු වෙත යොමු වූ සිතක් නැත්තේ ය. (න+අඤ්ඤමනා) යන අදහසින් 'අනඤ්ඤමනා' යන පදය සෑදේ. මගේ සැමියාගෙන් අන්‍ය වූ වෙනත් පුරුෂයකු කෙරෙහි පාපී සිතක් නො ඉපදවීම් යන අර්ථයයි. මානාව පුත්‍රතං අනුරකබ්බමානා මවක තම පුත්‍රා කෙරෙහි දයාව දක්වන අයුරින්ම මගේ සැමියා කෙරෙහි දයාව දක්වමින් සියලු සතුන් කෙරෙහි හිතවත් බවෙන් ද, සන්තාපය බැහැර කිරීමේ කැමැත්තෙන් ද දයාව දක්වමින් කුඬාපහං න ඵරුසං අවොචං අන් අයකු විසින් කරන ලද පීඩාවක් හේතුවෙන් කෝප වූයෙම් නමුදු මම පරුෂ වචනයක් නො කීවෙමි. පෙරලා ප්‍රිය වචන ම කීවෙමි යන අදහසයි.

සචෙව ධීතා සත්‍යයෙහි පිහිටියාහු යම්හෙයකින් මුසාවාදයෙන් වෙන්වීම සත්‍යයෙහි පිහිටීම නම් වේද, ඒ කිසිවක් ම සත්‍ය වචන පමණක්ම නොවේ යයි කිය. මොසවස්සං පහාය මුසාවාදය අත්හැර දානෙරතා දන් දීමෙහි ඇලුනාහු, කළ යුතු දෙයෙහි යෙදුණාහු යන අර්ථයයි. සංගහිතතත භාවා සංග්‍රහ කළ යුතු වස්තූන්ගෙන් තමාට මෙන්ම ස්වභාවයෙන් ම අන් අයට ද සංග්‍රහ කරන ස්වභාවය ඇති. කර්මඵල ඇදහීමෙන් පහත් සිතින් යුතුව ආහාර ද පාන ද සකස්කොට සිත් සේ දුන්නෙමි. අන්‍ය වූ ද මහත් වූ උතුම් වූ වස්තූදිය ද දන් දුනිමි යන අදහසය. සෙස්ස පෙර කියන ලද පිළිවෙළ අනුවම වේ.

මෙසේ දේවතාවිය විසින් තමාගේ පුණ්‍යකර්මයන් පැහැදිලි කළ කල්හි තෙරුන් වහන්සේ පිරිස සහිත වූ ඇයට දහම් දෙසා මිනිස්ලොවට පැමිණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ඒ පුවත දැන්වූහ. භාග්‍යවත්හු ඒ කරුණ හේතුසාධක කොටගෙන පැමිණි පිරිසට දහම් දෙසූහ. ඒ දේශනාව මහජනතාවට ප්‍රයෝජනවත් වූයේය.

1.12

වෙළුරියසංඝං යනුවෙන් ඇරඹෙන දෙවන පතිබ්බතා විමාන වර්ණනාවයි. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

සැවැත් නුවර එක්තරා උපාසිකාවක් පතිවුතාවක වී සැදැහැවත් පැහැදුණ තැනැත්තියක වූවා පිරිසිදු ලෙස පන්සිල් ආරක්ෂා කළාය. සම්පත් ඇති කරමින් දානයන් ද දුන්නා ය. ඕ තොමෝ කළුරියකොට තව්තිසාවෙහි උපන්නාය. සෙස්ස යට කියන ලද පරිදීම වේ.

වෙළුරියසංඝං රුවිරං පහසසරං
විමාන මාරුය්න අනෙක විතං
තසංච්ඡසී දේවී මහානුභාවෙ
උච්චාවචා ඉඤ්චී විකුඤ්චමානා
ඉමාව තෙ අච්ඡරායො සමනතතො
නච්චනති ගායනති පමොදයනති

මහානුභාව සම්පන්න වූ දේවතාවියනි, අලංකාර වූ ආලෝකය විහිදුවන්නා වූ, අතිශයින් විසිතුරු වූ විමානයට නැගී සුළු හා මහත් වූ සෘද්ධි බලයන් දක්වීමත් ඔබ එහි වාසය කරන්නෙහිය. ඔබගේ මේ අප්සරාවෝ ද හාත්පස සිට නටන්නාහ. ගයන්නාහ. ඔබ ප්‍රමෝදයට පත් කරවන්නාහ.

දෙවීඤ්චී පතතාසසී මහානුභාවෙ
මනුසසභුතා කිමකාසී පුඤ්ඤං
කෙතාසී එවං ජලිතානුභාවා
වණ්ණණාව තෙ සබ්බදීසා පහාසනී'ති

මහානුභාව සම්පන්න වූ දේවතාවියනි, ඔබ සෘද්ධමත් භාවයට පැමිණියෙහිය. මිනිස් දුටුක වූ ඔබ කවරනම් පුණ්‍ය කර්මයක් කෙළෙහිද? ඔබේ වර්ණය ද සියලු දිශාවන් ම ආලෝකවත් කරයි. මෙවන් දීප්තිමත් ආනුභාවයක් කවර හේතුවක් නිසා ලැබුයෙහිද? යනුවෙන් විචාළහ.

සා දේවතා අත්තමනා මොග්ගලානෙන පුච්ඡතා
පඤ්ඤාං පුට්ඨා විශාකාසි යසස කම්මසසිදං ඵලං.

මුගලන් මහරහතුන් විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද සතුටු සිත් ඇති ඒ දේවතා තොමෝ මේ ඵලය කවර නම් කර්මයක්හුගේ දැයි යන බව, අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් ප්‍රකාශ කළාය.

අහං මනුසෙසසු මනුසසභුතා
උපාසිකා චකඛුමනො අහොසිං
පාණාතිපාතා විරතා අහෝසිං
ලොකෙ අදීනනං පරිචජ්ජයිසං.

මම මිනිස් ලොව මනුෂ්‍ය ස්ත්‍රියක වූයෙමි, ඇස් ඇති (හෙවත් නියම තත්වය දකින) උපාසිකාවක වූයෙමි. පර පණ නැසීමෙන් වෙන් වූයෙමි. ලොව නොදුන් දෙය නො ගනිමි.

අමජ්ජන නො ච මුසා අහාසිං
සකෙන සාමීනාව අහොසිං. කුට්ඨා
අනනඤ්ච පානඤ්ච පසන්නචිතතා
සකකචච දානං විපුලං අදාසිං.

මත්පැනින් තොර වීමි. මුසාබස් නො කීමි. තම සැමියාගෙන්ම සතුටු වූයෙමි. ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇතිවම ආහාර ද පාන ද සකස්කොට මහත් වූ දන් දුනිමි.

තෙන මෙ තාදිසො චණෙණා තෙන මෙ ඉධ මිජ්ඣධිති
උප්පජ්ජනතිච මෙ භොගා යෙ කෙචි මනසො පියා

සිතට යමක් ප්‍රිය වේද, ඒ සම්පත් මට ලැබෙන්නේය. (පෙර කියූ පිදීම් හා වැදීම් යන) ඒ කරුණු නිසා මට මෙබඳු වර්ණයක් ලැබිණ. ඒ කරුණු නිසා මට මෙබඳු ඉසුරුමත් බවක් ලැබිණ.

අකබ්බි තෙ හිකඛු මහානුභාව
 මනුස්ස භුතා යමකාසි පුඤ්ඤං
 තෙනමහි එවං ජලිතානුභාවා
 වණෙණා ව මෙ සබ්බදිසා පභාසති'ති

මහානුභාව ඇති හික්කුචරයාණනි, මිනිස් (දුවක) වූ මම යම් පිනක් කෙළෙම් ද, ඒ පිනින් මෙසේ දීප්තිමත් ආනුභාව සහිත තැනැත්තියක වෙමි. මාගේ වර්ණය ද සියලු දිශාවන් බබුලුවන්නේ වෙයි' යනුවෙන් ඔ තොමෝ පිළිතුරු දුන්නාය.

එහි (විස්තර මෙසේ වේ.) වෙළුරියඤ්ඤං වෙළුරිය මැණික්වලින් කුළුණු. රුවීරං අලංකාරවත්. පභසසරං අතිශයින් බබලන. උච්චාවචා උසස් හා පහත් විවිධ වූ යන අදහසයි.

උපාසිකා (තිසරණ) සරණාගමනයෙන් උපාසික ලක්ෂණයෙහි සිටියා වූ, මෙසේ කියන ලදී. 'මහානාමයෙනි, යම්හෙයකින් ආර්යශ්‍රාවක තෙමේ බුදු සරණ ගියේ වේද, දහම් සරණ ගියේ වේද, සඟ සරණ ගියේ වේද මහානාමයෙනි, මෙපමණකින්ම ආර්යශ්‍රාවක තෙමේ 'උපාසක' නම් වන්නේය. වකඛු මතො (මසැස, දිවැස, පැණැස, බුදු ඇස, සමතැස යන) ඇස් පසකින් යුක්ත බැවින් වක්ඛුමා නම් වූ භාග්‍යවත් බුදුරජාණන් වහන්සේට තමා මේ ආකාරයෙන් උපාසිකාවක බව කීමෙන් සිතේ පිරිසිදු බව දක්වා ක්‍රියාවන්හි පිරිසිදු බව දක්වනු පිණිස 'පාණාතිපාතා විරතා' (=ප්‍රාණඝාතයෙන් වෙන් වූ බව) යන ආදිය කියන ලදී.

සකෙන සාමිනාව අහොසිං තුට්ඨා (=තම සැමියාගෙන්ම සතුටු වූයෙමි) යනුවෙන් වැරදි හැසිරීම්වලින් වෙන් වීම ගැන කියැවේ.

සෙස්ස යට කී කරුණුවලට සමාන වන්නේමය.

දෙවන පතිච්ඡා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

1-13

අභිකකනෙනන වණෙණන යනුවෙන් ආරම්භ වන්නේ සුණියා විමාන වස්තු කථාවයි. එහි උත්පත්ති කථාව කවරේද?

සැවැත් නුවර එක්තරා කුල ලේලියක් පෙරවරු කාලයේ තමන්ගේ ගෙදොරට පිඬු පිණිස වැඩි මහරහතන් වහන්සේ නමක් දැක ළයෙහි හටගත්තා වූ දැඩි සතුටු සොම්නසකින් ප්‍රීතියට පත්වැ දැන් මට උසස් වූ උත්තම වූ පුණ්‍ය කේතයක් එළඹ සිටියේ යයි සැදැහැයෙන් යුතුව උදේ තමන් ලත් කැවුමෙන් භාගයක් ගෙන හක්තියෙන් යුතුව තෙරුන්ට පූජා කළාය. තෙරුන් වහන්සේ එය පිළිගෙන අනුමෝදනා කොට වැඩියහ. ඕ තොමෝ ටික කලකින් කළුරියකොට තවතියා දෙවිලොව උපන්නීය. ඉතිරි සියල්ල පෙර කියන ලද පරිද්දෙනි. එහෙයින් කියන ලදී.

(යම් සේ ඕෂධී තාරකාව අනෙක් තරු පරදවා බැබළේද, ඒ සෙයින් ඔබද රූපශ්‍රී සෝභාවෙන් ද ඡවි වර්ණයෙන් ද දස දිසාවන් ඒකාලෝක කරමින් බබළයි. මෙවන් ඡවි වර්ණයක් මෙවන් සම්පත්තියක් මෙවන් විමානයක් හා ප්‍රියමනාප බවක් ලබන්නට) මහානුභාව සම්පන්න දේවතාවියනි, ඔබ මිනිස්ලොව මිනිසකුව ජීවත් වෙමින් කවර අන්දමේ කුසල කර්ම රැස් කළේ ද? පින්කම් කළේද?

ඒ දේවතා දුව මුගලන් මහ තෙරුන් විසින් තමන්ගෙන් විමසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් මේ අන්දමින් පිළිතුරු දුන්නාය.

මම මිනිස් ලොව මිනිසකුව ඉපිද මගේ ස්වාමියාගේ පියාණන්ට අයත් ගෙදර ඒ පියාණන්ගේ ලේලියක් වී ජීවත් වෙද්දී

රාගාදී කෙලෙස් රහිත ප්‍රසන්න වූ ඉරියවු ඇති හදෙහි ප්‍රසාදය ඇති කරන්නා වූ එක්තරා හික්සුවක් දුටිමි. මගේ උදේ ආහාර වේලෙන් භාගයක් මගේ දැතින් උන්වහන්සේට පූජා කෙළෙමි. ඒ පූජාවේ අනුසස් මගින් අද නන්දන උයනෙහි සතුටින් සිටිමි.

මෙවැනි ඡවි වර්ණයක් මෙවැනි සම්පතක් මෙවැනි භවභෝග සිත සතුටින් දුන්නා වූ ඒ දාන විපාක වශයෙන් ලදිමි.

මහානුභාව සම්පන්න ඒ හික්ෂුචට මිනිස් දුවක් වශයෙන් දන් දී යම්කිසි පින්කමක් කළෙම් ද, ඒ පින්කමේ ඵලවිපාක වශයෙන් මේ බැබළීමද ජවී වර්ණය ද සියලු දිසා ආලෝක කිරීමේ ප්‍රභාවය් ද ලදිමි.

එහි සුභිසා යනු පුතාගේ බිරිඳයි. ස්ත්‍රියගේ සැමියාගේ පියා සසුර නම් වේ. ඔහුගේ ලේලියා ඇ සුභිසා වේ. ඒ සඳහා 'සුභිසා අහොසිං සසුරස්ස ගෙනෙ' යන්න කියන ලදී. භාගඛඨභාගං තමන් ලත් කොටසින් හරි අඩක්. මොදාමී නන්දනෙ වනෙ තෙරුන් විසින් නන්දන. වනය දුටු බැවින් කිය. සෙසු ඉතිරි සියල්ල පෙර කියන ලද පරිදිය.

සුභිසා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

1.14

අභිකකනෙනන වණෙනන මේ දෙවෙනි සුභිසා විමාන වස්තු කථාවයි. මෙහි පෙර නොකී විරූ දෙයක් නැත. අර්ථෝත්පත්තියේ කොමුපිටු දන්දීමම විශේෂයි. එහෙයින් කියන ලදී.

දිලිසෙන වර්ණයෙන් බැබළෙන වර්ණයෙන් යම්කිසි දෙවඟනක් සිටින්නද, ඕ ඕසධී තාරකාව මෙන් දස දිසාවන්හිම බබළන්නේ ය.

මෙබඳු වූ වර්ණ සම්පත්තියක් කුමකින් ලැබීමද? මෙබඳු වූ සමෘද්ධ බවක් කුමකින් සිතට ප්‍රිය වූ ඔබේ සම්පත් උපදී.

මහානුභාව වූ දෙවි දියණියනි, ඔබ මිනිස්ලොව වසන සමයේ කවරනම් පුණ්‍යකර්මයක් කළේද සකල දිසාවන් එළිය කරන්නා වූ දිලිසෙන වර්ණයකින් යුතුව දැන් පවතින්නට ඔබ කළ කුසලය කුමක්ද විමසමි.

ඒ දේවතාවි, මුගලන් හිමියන් විසින් අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දෙමින් තමන් කළ කුසලය පවසන්නී

මම මිනිස්ලොව මිනිසකුව සිටින කාලයේ මාමාගේ ගෙයි ලේලියක්ව සිටියෙමි.

නො කැළඹුණු සිත් නමැති විල ඇති චීතරාගී වූ එක්තරා හික්කුන් වහන්සේ නමක් මා විසින් දක්නා ලදී. ප්‍රසන්න වූ සිතින් උන්වහන්සේ වඩමවාගෙන අවුත් මා ලත් ආහාර වේලෙන් භාගයක් සතුටු සිතින් මාගේ අතින් පූජා කළෙමි. ඒ කොමුපිඬු දානයාගේ ආනිසංසයෙන් අද නන්දන වනයෙහි සතුටු වෙමි. ඒ කුසල කර්මයාගේ ආනිසංසයෙන් මෙවැනි වර්ණයක් මට ඇති විය. ඒ පිතින් මෙවැනි සමෘද්ධියක් ඇතිවිය. සිතට ප්‍රිය වූ පරිභෝග වස්තූන් පහළ වේ.

මහානුභාව සම්පන්න වූ ස්වාමිනි, මිනිස් දුවක වී සිට යම්කිසි පුණ්‍යකර්මයක් මා විසින් කරන ලද්දේ නම් ඒ කුසලානිසංසයෙන් මෙබඳු වූ බැබළෙන වර්ණයකින් යුතුව සිටිමි. මගේ රූපයෙන් සියලු දිසාවන් ප්‍රභාවත් වේ.

එහි භාගං යනු කොමු පිට්ටුවෙන් භාගයක් කොමු පිටෙන් භාගයක්. කුමමාස පිණ්ඩං දක්වාන යනු එහෙයින් කියන ලදී. කුමමාසො යනු යව කොමු යයි කියන ලදී. (යව යනු බාර්ලි නම් ධාන්‍ය වර්ගයයි. ඒ ධාන්‍ය වර්ගයෙන් සහළින් තැනූ පිට්ටු හෝ හැලප වැනි දේ අදාල නැත. කොමු පිඬුයි) සෙස්ස පෙර කී නයින් ම වේ.

දෙවෙනි සුණිසා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

1.15

අභිකකනෙනන වණෙණන යනුවෙන් උත්තරා විමාන වර්ණනාව ආරම්භ වේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර වේළුවනයෙහි (ලෙනෙණුන් හට අහර පිණිස වෙන්කර තිබූ තැනක් වන) කලන්දක නිවාපයෙහි වාසය කරන සේක. එකල්හි පුණ්ණ නම් වූ දුගී පුරුෂයෙක් රජගහ නුවර සිටුවරයා ඇසුරු කිරීමෙන් ජීවත් වෙයි. ඔහුගේ උත්තරා නම් බිරිඳ ද, උත්තරා යන නාමයම ඇති දියණිය ද යන දෙදෙනාම එකම නිවසෙහි වාසය කරති. ඉක්බිති එක් දවසක් රජගහනුවර වැසියන් සන්දිනක් නැකැත් කෙළියෙහි යෙදිය යුතු යයි ප්‍රකාශයට පත් කළහ. ඒ අසා සිටු තෙමේ උදෑසන ම පැමිණි පුණ්ණ හට 'දරුව, අපගේ සේවක ජනතාව නැකැත් කෙළි කරනු කැමැත්තෝය. ඔබ නැකැත් කෙළි කරන්නෙහි ද, නැතහොත් මෙහෙ කරන්නෙහිදැ'යි ඇසීය. 'ස්වාමීනි, නැකැත් කෙළි නම් ධනවතුන් හට අයත් වූවකි. මගේ නිවසේ වනාහී හෙට දිනය සඳහා කැඳට ගැනීමට හාල් මිටක්වත් නොමැත. නැකැත් කෙළියෙන් මට කුමන ප්‍රයෝජනයක්ද? ගොණුන් ලබන්නෙමි නම් සී සෑමට යන්නෙමි'යි කීය. එසේ නම් ගොණුන් ගනුව යි සිටුවරයා කීය. ඒ (පුණ්ණ) තෙමේ ශක්තිමත් ගොණුන් ද, මනා වූ නඟුලක් ද ගෙන 'සොඳුර, නගරයෙහි වැසියෝ නැකැත් කෙළියෙහි යෙදෙති. මම දිළිඳු බව නිසා බැලීමෙහෙ කිරීමට යමි. අද මා හට දෙගුණයක් ආහාර පිස බත් ගෙන එන්න'යයි බිරිඳට පවසා කුඹුරට ගියේය.

සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ ද සන්දිනක් නිරෝධ සමාපත්තියට සමවැදී සිට ඉන් නැගී අද මා විසින් කවරනම් අයකුට සංග්‍රහ කරන්නට වටනේදැයි බලන සේක් තමාගේ නුවණ දැල තුළට පිවිසි 'පුණ්ණ' නමැත්තා දැක මේ තෙමේ මා හට සංග්‍රහ කිරීමට තරම් ශ්‍රද්ධාව ඇත්තෙක් ද, ඒ සඳහා ඔහුට ශක්තිය තිබේද යන කරුණු බලන සේක් ඔහුගේ ශ්‍රද්ධාවන්ත බව ද සංග්‍රහ කිරීමේ හැකි බව ද ඒ හේතුවෙන් ඔහුට මහා සම්පත්ති ප්‍රතිලාභයක් වන බව ද දැන පාසිවුරු ගෙන ඔහුගේ කෘෂි කටයුතු කෙරෙන තැනට ගොස් කුඹුර අයිනෙහි එක් ලැහැබක් දැක එහි වැඩහුන් සේක. පුණ්ණ තෙමේ තෙරුන්වහන්සේ දැක සීසෑම නවතා

පසඟ පිහිටුවා තෙරණුවන් වැඳ, දැහැටි දඬුවකින් ප්‍රයෝජන ඇත්තේ වනායි සිතා දැහැටි දඬුවක් කැපකොට දුන්නේය. ඉක්බිති තෙරණුවෝ පාත්‍රයද පෙරහන්කඩ ද බැහැරට ගෙන ඔහුට දුන්හ. හේ තෙමේ තෙරුන්හට පැන්වලින් ප්‍රයෝජන ඇත්තේ යයි සිතා එය රැගෙන පැන් පෙරා දුන්නේය. තෙරණුවෝ මෙසේ සිතූහ. 'මේ තෙමේ අනුන්ගේ ගෙයක පසුපසෙහි වසයි. ඉදින් මා ගෙයි දොරටුවට යන්නෙමි නම් මොහුගේ බිරිඳ මා දැකීමට නො ලබන්නීය. යම්තාක් මොහුගේ බිරිඳ බත් රැගෙන මගට පිවිසේ ද, ඒ තාක් මෙහිම සිටින්නෙමි' යනුයි. උන්වහන්සේ එහිම මදක් කල්ගෙවා ඇය මගට බැසගත් බව දැන ඇතුළු නුවරට අභිමුඛව පිටත් වූහ. ඕ තොමෝ අතරමගදී තෙරණුවන් දැක මෙසේ සිතුවාය. 'ඇතැම් දිනයෙක දිය යුතු දෙය ඇතිකල්හි ආර්යයන් වහන්සේ කෙනෙකු නො දකිමි. ඇතැම් දිනයෙක ආර්යයන් වහන්සේ කෙනෙකු දකින මා සතුව දිය යුතු දෙයක් නොමැත. අද වනාහී ආර්යයන් වහන්සේ නමක් ද මට පෙනෙන සේ වෙසෙති. දිය යුතු වූ දෙය ද ඇත. සංග්‍රහයක් කරන්නෙමි'යි සිතුවාය. ඕ තොමෝ අතර බඳුන පසෙක තබා තෙරුන් වහන්සේට පසඟ පිහිටුවා වැඳ 'ස්වාමීනි, මෙය නිරසය කියා හෝ රසවත්ය කියා හෝ නො සිතා ආහාර පිළිගැනීමෙන් මේ දාසියට සංග්‍රහ කරනු මැනව'යි කීවාය. එවිට තෙරණුවෝ පාත්‍රය ඉදිරිපත්කොට එක් අතකින් භාජනය දරාගෙන, බත් බෙදන ඇය බත්වලින් අඩක් බෙදූකල්හි ඒ ප්‍රමාණය සෑහේ යයි හඟවමින් අනික් අතින් පාත්‍රය වැසූහ. ඕ තොමෝ 'ස්වාමීනි, එකක් සේ සැකසූ බත් කොටස දෙකට බෙදීම කළ නොහැක. ඔබවහන්සේගේ දාසයනට මෙලොවින් සංග්‍රහ නොකොට පරලොවින් සංග්‍රහ කරනු මැනවි. ඉතිරි නො කොටම දෙනු කැමැත්තෙමි'යි කියා සියල්ලම උන්වහන්සේගේ පාත්‍රයෙහි බහා 'මෙලොවදීම ඔබවහන්සේට දීමේ පිනෙහි කොටස් කාර්යක වෙමිවා'යි ප්‍රාර්ථනය කළාය. තෙරණුවෝ එසේ වේවායි කියා සිටිවනම අනුමෝදනා කොට ජලපහසුකම් ඇති එක්තරා ස්ථානයක හිඳගෙන අතර කිස කළ සේක. ඕ තොමෝ ද ආපසු හැරී ගොස් සහල් සොයාගෙන බත් පිසුවාය. පුණ්ණ තෙමේ ද සිවු අමුණෙන් අඩක් පමණ තැන් සීසෑම කොට කුසගින්න ඉවසිය නොහැක්කේ ගොණුන් නිදහස්කොට එක් රුක් සෙවනකට පැමිණ මඟබලමින් හුන්නේය. එකල්හි ඔහුගේ බිරිඳ බත් රැගෙන එන්නී ඔහු දුටුවනම 'බඩසයින් පෙළෙන මේ තෙමේ මා එන දෙස බලමින් හිඳිනුයේ මා බොහෝ ප්‍රමාද වී යයි බැණ වැදී කෙවිටි ලියෙන් පහර දෙන්නේ නම් මා කළ (පුණ්ණ) කර්මය නිරර්ථක වන්නේ ය. කල්ඇතිවම (මා කළ දෙය

ඔහුට) කියන්නෙමි'යි සිතා මෙසේ කීවාය. 'හිමියනි, අද එක් දිනයට සිත පහදවා ගනු මැනවි. මා කළ (පුණ්‍ය) කර්මය නිරර්ථක නොකළ මැනවි. උදෑසනම ඔබට බත් රැගෙන එන මම අතරමගදී දම්සෙනෙවි (සැරියුත් මහා ස්ථවිරයන්) දැක ඔබගේ බත් උන්වහන්සේට දී නැවත ගෙට ගොස් බත් පිස පැමිණියෙමි. හිමියනි, සිත පහදවාගනු මැනවි' යනුයි. හේ තෙමේ 'සොඳුර, කුමක් කියන්නෙහිදැ'යි අසා, නැවත ඒ පුවත අසා සොඳුර මගේ බත් කොටස ආර්යයන් වහන්සේට දෙන්නා වූ ඔබ විසින් කරන ලද්දේ ඒකාන්තයෙන්ම යහපත් ක්‍රියාවකි. මා විසින් ද අද උදෑසනම උන්වහන්සේට දැහැටි දඬු හා මුවදෝනා පැන් ද දෙන ලද්දේ යයි ප්‍රසන්න සිතින් යුතුව (ඇයගේ) එම වචන පිළිවෙළට සතුටට පත් වී දහවල් වී බත් අනුභව කළ බැවින් ක්ලාන්ත භාවයට පත් සිරුර ඇතිවූයේ ඇගේ ඇකයෙහි හිස තබා නින්දට එළඹියේය.

ඉක්බිති උදෑසනම සීසාන ලද පස්කුඩුවල සිට සියල්ල රත්රන් බවට හැරී කිණිහිරි මල් රැසක් මෙන් ශෝභමානව සිටියේය. හෙතෙම පිබිදියේ එය බලා 'සොඳුර, මා විසින් සීසාන ලද තැන ඇති මේ සියල්ල රත්රන් වූවා සේ මට පෙනෙයි. බොහෝ දහවල් වී අහර ගත් බැවින් මගේ ඇස් කැරකේදෝ'යි බිරිඳගෙන් ඇසීය. 'හිමියනි, මට ද එසේම පෙනේ'යයි ඕ කීවාය. හෙතෙම නැගිට එහි ගොස් එක් පිඩක් ගෙන නඟුල් හිසෙහි ගසා රත්රන් බව දැන 'අහෝ! ධර්ම සේනාපති වූ ආර්යයන් වහන්සේට දෙන ලද දානයෙහි විපාක අද ම දක්නා ලද්දේය. මෙපමණ ධනයක් සඟවාගෙන පරිභෝග කිරීමට නොහැක්කේ ය'යි සිතා බිරිඳ විසින් බත් ගෙන එන ලද තලිය රත්රනින් පුරවා රජමැදුරට ගොස් රජු විසින් දෙන ලද අවසර ඇතිව (මාලිගයට) පිවිස රජුට වැඳ දරුව කිම්දැයි රජු විසින් අසන ලද තැන්හි 'දේවයන් වහන්ස, අද මා විසින් සීසාන ලද තැන සියල්ල රත්රන් රාශියක්ම වී තිබේ. ඒ රත්රන් ගෙන්වා ගන්නේ නම් යහපතැ'යි කීය. 'ඔබ කවරෙක් ද?' 'පුණ්ණ නම් අයෙක්මි.' 'ඔබ විසින් අද කුමක් කරන ලද්දේ ද?' 'මා විසින් දම්සෙනෙවි (සැරියුත් මහතෙරුන්) හට උදෑසනම දැහැටිද, මුවදෝනා පැන් ද දෙන ලදී. මගේ බිරිඳ විසින් ද මා හට ගෙන එන ලද බත උන්වහන්සේටම දෙන ලදී. ඒ අසා රජ තෙමේ දම්සෙනෙවි සැරියුත් තෙරුන් හට දෙන ලද දානයෙහි විපාක අදම දක්නා ලදැයි කියා දරුව, මා කුමක් කළයුතු වෙමිදැයි ඇසීය. 'ගැල් දහස් ගණනක් යවා රත්රන් ගෙන්වාගනු මැනව'යි කීය. රජතුමා ගැල් යැවීය. රාජපුරුෂයන් විසින් මේවා රජතුමා සතු යයි

කියමින් ගනු ලබන කල්හි ගත් ගත් දෙය මැටිපිඬු ම වෙයි. ඔවුන් ගොස් රජුට ඒ බව දැන්වූ කල්හි දරුවනි, ඔබ විසින් කුමක් කියා ඒවා ගන්නා ලද්දේ දැයි ඇසීය. එවිට රාජපුරුෂයෝ 'ඔබවහන්සේ සතු දේ' යයි කීවෙමුයි රජුට කීහ. 'දරුවනි, මම නම් කවරෙක් ද? යනු මේවා පුණ්ණක සතුයයි කිය කියා රැගෙන එනුය'යි රජතුමා කීය. ඔව්හු එසේ කළහ. ගත් ගත් දේ රත්රන්ම විය. ඒ සියල්ලම ගෙනවුත් රජමැදුරේ මිදුලෙහි රැස් කළහ. එම රාශිය අසුරියන් උස ඇත්තේවිය. රජ තෙමේ නාගරිකයන් රැස් කරවා 'මේ නගරයෙහි කිසිවකු හට මෙපමණ රත්රන් ඇත්තේදැ'යි ඇසීය. 'නැත දේවයන් වහන්ස', 'ඔහුට කුමක් නම් දීමට සුදුසු වේද? 'දේවයන් වහන්ස, (දිය යුත්තේ) සිටු සේසතය (=සිටු පදවිය ය)' රජ තෙමේ ඔහු 'බහුධන සිටු' නම් වේවා යි කියා මහත් වූ භෝග සම්පත් සහිතව ඔහුට සිටු සේසත ලබා දුන්නේය. ඉක්බිති එම සිටු තෙමේ 'දේවයන් වහන්ස, අපි මෙපමණ කලක් අනුන්ගේ නිවෙසක වාසය කෙළෙමු, වාසය පිණිස තැනක් නො දෙන්නහුදැ'යි රජතුමාගෙන් ඇසීය. එසේනම් බලන්න, මෙහි ලැහැබක් ඇත. එහි ඇති දෙය ඉවත් කරවා තිවසක් තනවන්නැ'යි පෙර සිටි සිටුවරයකුගේ ගෘහය තිබූ තැන පෙන්වා කීවේය. හේ තෙමේ ඒ ස්ථානයෙහි කිහිප දිනකින් ම තිවසක් තනවා ගෙවැදීමේ මංගලයාද සිටු සේත් පැළඳීමේ මංගලයාද එක්වරම කරන්නේ සත්දිනක් බුද්ධප්‍රමුඛ හික්කු සංඝයාට දන් දුන්නේය. ඉක්බිති ඔහුට දානයෙහි අනුමෝදනා දේශනාව කරන්නා වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ අනුපිළිවෙළ කථාව දේශනා කළහ. ධර්ම දේශනාවගේ අවසානයෙහි පුණ්ණ සිටුවරයා ද, ඔහුගේ බිරිඳ ද උත්තරා නම් දියණිය ද යන තුන්දෙනාම සෝවාන් වූහ.

පසුකලෙක රජගහනුවර සිටුවරයා පුණ්ණ සිටුවරයාගේ දුව තමාගේ පුත්‍රයාට විවාහය සඳහා යෝජනා කෙළේය. ඒ (පුණ්ණ නම් සිටු) තෙමේ 'මම (මගේ දුව) නොදෙමි'යි පිළිතුරු වශයෙන් කීය. 'එසේ නොකරනු මැනවි, මෙපමණ කලක් අප ඇසුරෙහි සිටියදීම ඔබ විසින් සම්පත් ලබන ලද්දේය, මගේ පුතාට (ඔබේ) දියණිය දෙනු මැනව'යි (රජගහ නුවර සිටුවරයා) කීය. 'යුෂ්මත්ත මිථ්‍යාදෘෂ්ටික වන්නාහුය. මගේ දියණිය ත්‍රිවිධ රත්නයෙන් තොරව වාසය කිරීමට නොහැකි තැනැත්තියකි. (එබැවින්) දුව නොදෙමි'යි (පුණ්ණ සිටුවරයා) කීය. ඉක්බිති ඔහුට සිටු, ගෘහපති ආදී වූ බොහෝ කුලපුත්‍රයෝ 'ඔහු සමග වන විශ්වාසය බිඳ නොගන්න, ඔහුට දියණිය දෙන්න' යයි පුණ්ණ සිටුවරයාගෙන් ඉල්ලා සිටියහ. හෙතෙම ඔවුන්ගේ බස් පිළිගෙන ඇසළ පුත් පොහෝ දින දුව (විවාහ කර)

දුන්නේය. ඕ තොමෝ පතිකුලයට ගිය කාලයෙහි පටන් හික්කුචක වෙත හෝ හික්කුණියක වෙත පැමිණීමට හෝ දානයක් දීමට හෝ ධර්මයක් ඇසීමට හෝ නො ලැබුවාය. මෙසේ මාස දෙකහමාරක් ඉකුත් වූ පසු 'දැන් වස් කාලයේ කොපමණක් ඉතිරිව තිබේදැ'යි තමා සම්පයේ සිටි සේවිකාවන්ගෙන් ප්‍රශ්න කළාය. 'ආර්යාවෙනි, අඩ මසකි' ඕ තොමෝ මවුපියන් හට මෙසේ හසුනක් යැවුවාය. 'කුමක් හෙයින් මා මෙවැනි සිරගෙයක තැබුවහුද? මා අන් අයගේ දාසියකය' යනුවෙන් අසන්නට ලැබීම ඔබ විසින් යහපත් දෙයක් ලෙස සිතනු ලැබේද? මෙවැනි මිථ්‍යාදෘෂ්ටික පවුලකට මා දීමට ඔබ යහපත් දෙයක් ලෙස සිතුවහුද? මෙහි පැමිණිකල් පටන් හික්කුන් වහන්සේ කෙනෙකු දැකීම ආදියෙන් එකදු පින්කමක් කිරීමට නො ලබමි'යනුයි. එවිට ඇගේ පියා මගේ දියණිය දුකට පත්වී ඇතැයි කියා තම අප්‍රසාදය පළකොට කහවණු පණස් දහසක් ඇයට යැවීය. 'මේ නගරයෙහි සිරිමා නම් ගණිකාවක් සිටියි. දිනපතා දහස බැගින් ගනියි. මේ කහවණුවලින් ඇය ගෙන්වාගෙන සැමියාට භාර දී තමා කැමති පරිදි පින් කරගන්න' යයි හසුනක් ද යැවීය. උත්තරා එසේ කොට ගණිකාව ගෙන්වූ කල්හි සැමියා සිරිමා ගණිකාව දැක මේ කිමිදැයි විමසූ කල්හි 'ස්වාමිනි, මේ අඩමස මගේ (මේ) සහායිකාව ඔබට සේවය කෙරේවා. මම මේ අඩමස දන්දෙනු කැමැත්තෙමි. දහම් අසනුද කැමැත්තෙමි' යයි කීවාය. හේ තෙමේ මනා රූමත් ඒ ස්ත්‍රිය දැක හටගත් ස්නේහය ඇත්තේ යහපතැයි පිළිගත්තේය. උත්තරා තොමෝ ද බුද්ධප්‍රමුඛ හික්කු සංඝයාට ආරාධනා කොට ස්වාමිනි, මේ අඩමස වෙනත් තැනකට නොගොස් මෙහිදීම දානය ගනු මැනවයි ශාස්තෘන් වහන්සේගෙන් ප්‍රතිඥා ගෙන මෙතැන් පටන් මහා පවාරණය දක්වා ශාස්තෘන් වහන්සේට උවටැන් කිරීමටද, දහම් ඇසීමට ද ලබන්නෙමි යන සතුටු සිතින් යුතුව මෙසේ කැඳ පිසව, මෙසේ බත් පිසව, මෙසේ කැවුම් පිසව' ආදී වශයෙන් මුළුතැන් ගෙහි සියලු කටයුතු සංවිධාන කරමින් හැසිරෙයි. එකල්හි ඇගේ ස්වාමිපුරුෂයා මහා පවාරණයට පෙර දිනයෙහි මුලුතැන්ගෙට අභිමුඛව කවුළුව අසල සිට එම අන්ධබාල තැනැත්තිය (=උත්තරා) කුමක් කරමින් හැසිරෙන්නීදැයි බලන්නේ ධනදියෙන් තෙත්ව, අලුවලින් ගැවසී ගෙන, අඟුරු තවරාගෙන එසේ සංවිධාන කටයුතු කොට හැසිරෙන ඇය දැක 'අහෝ අන්ධබාල තැනැත්තිය මෙවන් තැනෙක මේ ශ්‍රී සම්පත්තිය අනුභව නොකරයි. මුඩු මහණුන් හට උවටැන් කරන්නෙමි සතුටු සිත් ඇතිව හැසිරෙයි' යනුවෙන්

සිත සිතහසි එතැනින් ඉවත් විය. ඔහු ඉවත්වූ කල්හි ඒ අසල සිටි සිරිමා 'මේ තෙමේ කුමක් නම් දැක සිතහසෙන්තෝ දැ'යි එම කවුළුවෙන්ම බලන්නී උත්තරා (නම් ස්ත්‍රිය) දැක 'මැය දෙස බලා මොහු විසින් සිතහසෙන ලද්දේය, ඒකාන්තයෙන්ම මැය සමග මොහුගේ ඇසුරක් ඇතැ'යි සිතුවාය. අධ්‍යයන සමයේ එම නිවසේ බැහැරී ස්ත්‍රියකව වසන්නී නමුදු ඒ සම්පත් අනුභව කරන්නා වූ ඕ තොමෝ තමා බාහිර ස්ත්‍රියක බව සිහි නොකොට තමා නිවසේ ස්වාමි දියණිය යයි හැඟීම් ඇතිකර ගත්තාය. ඇය උත්තරා කෙරෙහි වෙර බැඳ මැයට වේදනාවක් උපදවන්නෙමිසි සිතා පහයෙන් බැස මුලුතැන්ගෙට පිවිස කැවුම් පිසින තැන පැසෙමින් තිබූ ගිතෙල් හැන්දකින් ගෙන උත්තරාව දෙසට ගියාය. උත්තරා එන්නාවූ ඇය දැක මගේ සහායකාව විසින් මට මහත් උපකාරයක් කරන ලදී. සක්වළ අතිගයින් බාධා සහිතය. බඹලොව වුව ඉතා නීවය. මගේ සහායකාවගේ ගුණය මහත්ය. මම මැය නිසා දන්දීමටද, දහම් ඇසීමටද ඉඩ ලදිමි. ඉදින් මැය කෙරෙහි මාගේ ක්‍රෝධයක් වේනම් මේ ගිතෙල් මා දහනය කෙරේවා, ඉදින් මාගේ ක්‍රෝධයක් නැතිනම් මා දහනය නොකෙරේවායි ඇය පිළිබඳව මෙහිසින් යුතුව සිතුවාය. සිරිමා විසින් එම උත්තරාවගේ හිස මතට ඉසින ලද පැසෙමින් තිබූ ගිතෙල් සිසිල් ජලයක් මෙන් විය. ඉක්බිති මෙය සිසිල් වූයේ වනැයි සිතා නැවත හැන්දක් පුරවා උණු ගිතෙල් රැගෙන එන ඇය දුටු උත්තරාවගේ දාසිනු 'බොල, අවිනිත ස්ත්‍රිය, තී අපගේ ස්වාමි දුව මත උණුතෙල් දැමීම නුසුදුසු යයි තර්ජනය කරමින් ඒ ඒ තැන් නැඟිට අත්වලින් ද පාවලින් ද තලා බිම දැමූහ. උත්තරා එය වළක්වන්නී නමුදු වැළැක්වීමට නොහැකි විය. ඉක්බිති ඕ තොමෝ (සිරිමාවගේ) සිරුර මතුයෙහි සිට සියලු දාසින් වළක්වා කවර හෙයකින් ඔබ විසින් මෙවැනි බරපතළ ක්‍රියාවක් කරන ලද්දේදැයි සිරිමාවට අවවාද කොට උණුදියෙන් නහවා සියවරක් පැසවූ (ඔසු) තෙල් ඇඟ ගැල්වූවාය. එකෙණෙහි ඕ තොමෝ තමා බාහිර ස්ත්‍රියක බව සිහිකොට මෙසේ සිතුවාය. මා විසින් බැරැරුම් කාර්යයක් කරන ලදී. ස්වාමිපුරුෂයාගේ සිතහසිම පමණක් හේතුකොටගෙන මැයගේ මතට පැසෙන ගිතෙල් හෙලද්දී දාසින් ඇය අල්වා ගනුවයි අණකොට මා පීඩාවට පත්කරද්දී ද සියලු දාසින් බැහැර කරවා මට කළයුතු යහපත් දෙයක් ම කළාය. ඉදින් මා මැයට කමා කරවා නොගන්නෙමි නම් මගේ හිස සත්කඩකට පැලේ යයි යනුවෙන් සිතා ඇයගේ පාමුල හෙව 'ආර්යාවෙනි, මගේ වරද කමා කරනු මැනව'යි කීවාය.

'මම පියකු සිටින දුවක් වෙමි. මගේ පියා සමා, කරවා ගත්ති සමා කරන්නෙමි.'

'එසේ වේවා ආර්යාවෙනි, ඔබේ පියා වන පුණ්ණ සිටුවරයා සමා කරවා ගනිමි.'

'පුණ්ණ යනු භවයෙහි මගේ පැවැත්මට උපත දුන් පියාය. සසරින් නිදහස් වනු පිණිස උපත දුන් පියා සමා කරවා ගත්කල්හි මම සමා දෙමි.'

'සසරින් නිදහස් වනු පිණිස උපත දුන් ඔබේ පියා නම් කවරෙක්ද?'

'සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේය.'

'උන්වහන්සේ සමග මාගේ හැඳුනුම්කමක් නැත. මම කුමක් කරන්නෙමිද?'

'ශාස්තෘන් වහන්සේ හෙට දිනයෙහි හික්කු සංඝයා රැගෙන මෙහි පැමිණෙති. ඔබ සපයාගත හැකි අයුරින් සංග්‍රහ වස්තූන් ගෙන මෙතැනටම පැමිණ උන්වහන්සේ සමාකරවා ගන්න.'

ඕ තොමෝ (=සිරිමා) 'යහපති ආර්යාවෙනි'යි කියා නැගිට තමාගේ ගෙට ගොස් පිරිවර පන්සියයක් ස්ත්‍රීන් හට විධාන කොට විවිධ වූ කෑ යුතු දෙය ද, සුප සඳහා අවශ්‍ය දෙය ද සපයාගෙන දෙවන දිනයෙහි ඒ සංග්‍රහ වස්තූන් රැගෙන උත්තරාවගේ නිවසට ඇවිත් බුදුන් ප්‍රමුඛ හික්කු සංඝයාගේ පාත්‍රයන්හි බහාලීමට නොහැකිව සිටියාය. ඒ සියල්ල ගෙන උත්තරාවම පිළියෙළ කළාය. සිරිමා ද ශාස්තෘන් වහන්සේ දන් වළඳ නිමවූ කල්හි පිරිවර සමග ශාස්තෘන් වහන්සේගේ පාමුල හිඳගත්තාය. පසුව ශාස්තෘන් වහන්සේ ඔබේ වරද කුමක්දැයි ඇගෙන් විචාළහ.

'ස්වාමීනි, මා විසින් ඊයේ මෙනම් දෙයක් කරන ලදී. එකල්හි මාගේ සහායිකා (උත්තරා)ව මට පීඩා කරමින් සිටි දාසීන් වළක්වා මට උපකාරයක්ම කළාය. ඒ මම මැයගේ ගුණය දැනගෙන මැයගෙන් සමාව

ඉල්ලියෙමි. ඉක්බිති ඔබවහන්සේ කමා කරවාගත් කල්හි මට සමාව දෙන බව මැය කීවාය.

‘එසේද උත්තරාවෙනි?’

‘එසේය ස්වාමීනි. මගේ සහායකාව විසින් (මගේ) හිසෙහි පැසෙන ගිතෙල් ඉසින ලදී.’

‘එවිට ඔබ විසින් සිතන ලද්දේ කුමක්ද?’

‘ස්වාමීනි, සක්වළ බොහෝ බාධා සහිතය. බ්‍රහ්මලෝකය ඉතා ලාමකය. මගේ සහායකා (සිරිමාවගේ ගුණයම උසස්ය. මම මැය නිසා දන් දීමට ද, දහම් ඇසීමට ද ඉඩ ලදිමි. ඉදින් මා තුළ මැය කෙරෙහි ක්‍රෝධයක් වේ නම් (උණු තෙල්) මා දහනය කෙරේවා. ක්‍රෝධයක් නොවේනම් මා දහනය නො කෙරේවා. මෙසේ සිතා මැය කෙරෙහි මෙමක්‍රිය පැතිරවූයෙමි’

ශාස්තෘන් වහන්සේ :-

‘සාධු සාධු උත්තරාවෙනි. ක්‍රෝධය මෙසේ ජයගත යුතු වෙයි. ක්‍රෝධ කරන්නා ක්‍රෝධ නොකිරීමෙන් ද, ආක්‍රෝශ කරන්නා ආක්‍රෝශ නො කිරීමෙන් ද, පරිහාස කරන්නා පරිහාස නො කිරීමෙන් ද, තද මසුරු තැනැත්තා තමා සතු දේ දීමෙන් ද, මුසාවාදියා සත්‍ය වචනයෙන් ද ජයගත යුතු වන්නෝ වෙති.

බුදුන් වහන්සේ මේ අදහස ප්‍රකාශ කරන්නාහු :

අකෙකාධෙන ජනෙ කොධං අසාධුං සාධුනා ජනෙ ජනෙ කදරියං දානෙන සවෙචන අලංකවාදින’නති

ක්‍රෝධ නො කිරීමෙන් ක්‍රෝධය ජය ගන්නේය. අයහපත යහපතින් ජය ගන්නේ ය. මසුරු බව දානයෙන් ජය ගන්නේය. මුසාව සත්‍යයෙන් ජය ගන්නේ ය යන මේ ගාථාව වදාරා කෙළවර වතුරාර්ය සත්‍යය දේශනා කළහ. ආර්ය සත්‍ය දේශනාවගේ අවසානයෙහි උත්තරා සකෘදාගාමී ඵලයෙහි පිහිටියාය. ඇගේ ස්වාමී පුරුෂයා ද ස්වාමියාගේ

පියා හා මව ද සෝවාන් ඵලය අවබෝධ කරගත්හ. පන්සියයක් පිරිවර සමග සිටි සිරිමා ද සෝවාන් වූවාය. පසුකලෙක උත්තරා කලුරියකොට තව්තිසාවෙහි උපන්නාය. ඉක්බිති ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරුන් වහන්සේ යටකියන ලද පරිද්දෙන් ම දෙව්ලොව සැරිසරන සේක් උත්තරා දෙව්දූව දැක, 'අභිකකනෙනන වණෙණන' යන ආදී ගාථාවන්ගෙන් ප්‍රශ්න කළහ.

අභිකකනෙනන වණෙණන යා කුං කිට්ඨසි දෙවතෙ
ඔභාසෙනති දිසා සබ්බා ඔසධි විය තාරකා

දේවතාවියනි, ඔබ ඔසධි තාරකාව මෙන් දීප්තිමත් වර්ණයෙන් යුතුව සියලු දිශාවන් බබුලුවමින් සිටින්නෙහිය.

කෙන තෙ තාදිසො වණෙණා කෙන තෙ ඉධ මිජ්ඣති
උප්පජ්ජනති ච තෙ භොගා යෙ කෙවි මනසො පියා

යම්කිසිවක් මනසට ප්‍රිය වන්නේ ද ඒ සම්පත් ඔබට උපදී. ඔබට එබඳු වර්ණයක් කෙසේ නම් ලැබුණේ ද? ඔබට එබඳු සමෘද්ධියක් කෙසේනම් ලැබුණේ ද?

පුප්ඡාමි තං දෙවි මහානුභාවෙ
මනුසස භුතා කිමකාසි පුඤ්ඤං
කෙනාසි එවං ජලිතානුභාවා
වණෙණා ච තෙ සබ්බ දිසා පභාසතී'ති

මහත් වූ ආනුභාව ඇති දේවතාවියනි, ඔබේ වර්ණය සියලු දිශාවන්ම බබුලුවයි. මෙවැනි දීප්තිමත් ආනුභාවයක් කුමක් නිසා ලැබුණේ ද? මිනිස් දූවක වූවා කවරනම් පිනක් කෙළෙහිදැයි අසන්නෙමි'යි යනුයි.

සා දෙවතා අත්තමනා මොග්ගලානෙන පුච්ඡතා
පඤ්ඤං පුට්ඨා වියාකාසි යසස කම්මසසිදං එලං

මුගලන් මහරහතුන් විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද සතුවු සිත් ඇති ඒ දේවතා තොමෝ මේ ඵලය කවරනම් කර්මයක්හුගේ දැයි යන බව අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් ප්‍රකාශ කළාය.

ඉසසා ව මවෙර මටො පළාසො
 නාහොසි මයාං සරමාව සනතියා
 අකෙකාධනා හතතු වසානු වතතිනී
 උපොසටේ නිවචනමපපමතතා

නිවසෙහි වෙසෙන්නා වූ මා හට ඊර්ෂ්‍යාව ද, මසුරු බව ද, ක්‍රෝධයද නොවීය. ක්‍රෝධ නොකරන්නියකද, ස්වාමියාගේ සිතැඟි අනුව දිවි ගෙවන්නියකද වීම්. මම උපෝසට දිනයන්හි නිතර අප්‍රමාදී වූයෙමි.

වාතුඤ්ඤා පඤ්චදසිං යාව පකඛසස අධ්‍යමී
 පාටිභාරිය පකඛඤ්ඤ අධ්‍යංග සුසමාගතං

පක්‍ෂයෙකින් (හෙවත් දෙසතියක් තුළ) තුදුස්වක, පසළොස්වක, අටවක යන දිනයන්හිද ප්‍රාතිභාරිය පක්‍ෂයෙහි ද අෂ්ටාංග ශීලයෙහි සිත එක්තැන් කරගනිමි.

උපොසටං උපවසිසසං සදා සීලෙසු සංවුතා
 සංයමා සං විභාගාව විමානං අවසාමහං

මම පෙහෙවස් සමාදන්ව විසීම්. සීලයන්හි සංවර වීමෙන් ද, සංයමයෙන් යුතුව ද, පරිත්‍යාගශීලී වෙමින් ද මෙහි වාසය කෙරෙමි.

පාණාතිපාතා විරතා මුසාවාදාව සඤ්ඤතා
 ථේය්‍යාව අතිවාරාව මජ්ජපානාව ආරකා

ප්‍රාණඝාතයෙන් වෙන් වූවා, මුසාවාදයෙන් තොර වූවා, සොරකමින්ද, වැරදි හැසිරීමෙන් ද, මත්පැනින් ද දුරු වූවා වෙමි.

පඤ්චසිකඛා පදෙරතා අරිය සච්චාන කොවිදා
 උපාසිකා වකඛුමතො ගොතමසස යසසසිනො

සාහං සකෙන සීලෙන යසසාව යසසසිනී
 අනුභොමී සකං පුඤ්ඤං සුඛිතාවමහ අනාමයා

පන්සිල්හි ඇළතා වූ, ආර්ය සත්‍යයන් අවබෝධයෙහි දක්ෂ වූ, පසැස් ඇති කීර්තියෙන් යුත් ගෞතම බුදුන් වහන්සේගේ උපාසිකාවක් වූ,

ඒ මම ස්වකීය සීලයෙන් ද, යසසින් ද කීර්තිමත් වූයෙමි මාගේම පින්පල විදගනිමි, නිරෝගීව සුවපත්ව වෙසෙමි.

තෙන මෙ තාදිසො වණේණා තෙන මෙ ඉධ මිජ්ඣධිති
උපාස්සනතිව මෙ භොගා යෙ කෙවි මනසො පියා

පෙර කියන ලද එම පුණ්‍ය කර්මයන් නිසා මට මෙබඳු වර්ණයක් ලැබිණ. ඒ පින් නිසා මට මේ ඉසුරු ලැබිණ. යමක් සිතට ප්‍රිය වේද, ඒ සම්පත් ද මට ලැබෙන්නේ ය.

අකධාමි තෙ භික්ඛු මහානුභාව
මනුසසභුතා යමහං අකාසිං
තෙනමහි එවං ජලිතානුභාවා
වණේණාව මෙ සබ්බ දිසා පභාසති'ති

මහත් ආනුභාව ඇති භික්ෂුවරයාණනි, මිනිස් (දුවක) වූ මම යමක් (යම් පිනක්) කෙළෙමි ද ඒ පිණින් මෙසේ දීප්තිමත් ආනුභාව සහිත තැනැත්තියක වෙමි. මාගේ වර්ණය ද සියලු දිශාවන් බබුලුවන්නේ වෙයි' යනුවෙන් දේවතාවිය පිළිතුරු දුන්නාය.

'ස්වාමීනි, උත්තරා නම් උපාසිකාවක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පාදයන් සිරස නමා වදින්නීය'යි කියමින් ස්වාමීනි, මාගේ ද වචනයෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පාදයන් සිරස නමා වදිනු මැනව'යි (උත්තරා දෙව්දූව මුගලන් මහරහතන් වහන්සේගෙන් ඉල්වා සිටියාය) ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මාහට සෝවාන් ඵලය සඳහා යමක් ප්‍රකාශ කළ යුතුව තිබුණේද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එය සකෘදාගාමී ඵලය සඳහා ප්‍රකාශ කළහ. එය ආශ්චර්යයක් නො වේද?

ඉසාාව මචේජරමථො පළාසො නාහොසි මය්‍යං සරමාවසනතියා නිවස තුළ වෙසෙන අන් ස්ත්‍රීන්ගේ සම්පත් ආදී වූ අන් අයගේ සම්පත් තම සිතට දරාගත නො හැකි බව 'ඉසාා' (-ඊර්ෂ්‍යාව) නම් වේ. තාවකාලික

වශයෙන් හෝ යම්කිසිවක් ඉල්ලන්නවුන්ට දීමට අකැමැත්තෙන් තමාගේ සම්පත් සඟවන ගතිය 'මචජරිය' (=මසුරු බව) නම් වේ. යමකු කුලය, ප්‍රදේශය ආදියෙන් අන් අය සමග තරගකාරී ලෙස සැසඳීමක් කරත් ද, එය 'පළාස' (=අනුන් පහත්කොට සැලකීම) නම් වේ. මේ දෝෂයන් සිතෙහි උපදී. නිවසෙහි සිටියා වූ මා හට යට කී ක්‍රීඩා සත්‍ය ධර්මයන් ඉපදීමට හේතු වූ කරුණු තිබුණේ වුව ද ඒ පාපධර්ම නො උපන්නේය. අකෙකාධනා = කෂාන්ති, මෛත්‍රී, කරුණා ආදියෙන් යුක්තවීමෙන් ක්‍රෝධ නොකරන ස්වභාවය ඇති. හතතුචසානු වතනිතී = පෙරටුව අවදි වීම, පසුව නින්දට යාම ආදියෙන් ස්වාමීපුරුෂයාට අනකුලභාවයෙන් යුතුව, ඔහුගේ වසඟයෙහි පවතින ස්වභාවය ඇති, (ස්වාමියාගේ) සිතූම් අනුව හැසිරෙන්නී යන අදහසයි. උපොසපේ නිවචනමප්පමත්තා = මා පෙහෙවස් සිල් රැකීමෙහි නිතර අප්‍රමාදී වන බැවින් 'අප්‍රමාද විහාරිනී' (=අප්‍රමාදීව වෙසෙන්නී) නම් වේ. උපෝසප් සීලය රැකීමෙහි කවරකු හෝ අප්‍රමාදී යයි දක්වත්ද, අන් දිනයන්හිදී ඒ සීලය රැකිය යුත්තේ යම් ආකාරයකින්ද, යම් සේ රැකිය යුතුද යන බව දක්වනු පිණිස වාතඥ්ජං යන ආදිය කියන ලදී.

එහි වාතඥ්ජං පඤ්චදසීං යන පද සමග 'පකඛසස' යනු සම්බන්ධ වේ. මෙය අත්‍යන්ත සංයෝගයෙහි (කර්ම විභක්තියෙන්) යෙදෙන වචනයක් වේ. යාව පකඛසස අධ්‍යයනී එසුවා යනු එහි සෙසු වචන වේ. පාටිභාරිය පකඛඤ්ච = ආපසු යන අඩ මස (=අව පක්‍ෂය) තුදුස්වක, පසළොස්වක, අටවක යන දිනයන් පිළිවෙළින් මූල සිට සහ අග සිටද යන වශයෙන්, හෙවත් ප්‍රවේශවීම සහ නික්මීම වශයෙන් අරුත් දැක්වේ. උපෝසප් සීලයේ ආපසු යොමුවන අඩමස යයි ද තෙළෙස්වක් ප්‍රතිපදා නම් උපෝසප් සීලයෙහිදී සතවක හා නවවක යයි ද අදහස් වේ. අධ්‍යංග සුසමාගතං පාණාතිපාතා වේරමණි (=පරපණ නැසීමෙන් වෙන් වීම) ආදී අංග අටෙහි ම (හෙවත් අෂ්ටාංග සීලයෙහි ම) මනාව යෙදීම, සමාදන් වීම.

උපවසිසං වාසය කෙළෙමි. අතීතාර්ථයෙහි වන මෙය අනාගත වචනයකි. ඇතැමෙක් 'උපවසිං' යන්න ම තිබිය යුතුයයි කියත්. සදා අනුගාමී සියලු පොහෝ දිනයන්හි සීලෙසු සමාදන් වී රැකිය යුතු උපෝසප් සීලයන්හි. මේ භූමියෙහි සාදාගත යුතු දේවල්. සංවුක්ක කය, වචනය, සිත යන මේවායින් සංවර වූ. (මෙසේ ද අරුත් දැක්විය හැකි වේ.) 'සදා'

හැම කල, 'සීලෙසු' - නිත්‍ය සීලයන්හි. 'සංවුතා' - කයින් හා වචනයෙන් සංවර වූ. මිලඟට ඒ නිත්‍ය සීලය දැක්වීමට 'පාණාතිපාතා විරතා' යන ආදිය කියන ලදී.

එහි 'පාණො' යනු ව්‍යවහාර වශයෙන් සත්ත්වයායි, පරමාර්ථ වශයෙන් ජීවිත ඉන්ද්‍රිය යයි. ප්‍රාණය නැසීම ප්‍රාණවධ, ප්‍රාණඝාතය = පාණාතිපාත (යන පදවලින් දැක්වේ.) අර්ථ වශයෙන් පාණඝාත යනු ප්‍රාණියා තුළ ප්‍රාණයක් ඇතැයි දැන දැනම එම ජීවිතේන්ද්‍රියය සිදු දමන උපායයන් ඇතිකරවනු සඳහා කය වචනය යන දොරටුවලින් එක්තරා දොරටුවකට පැමිණි වධක වේතනාවයි. එයින් පාණාතිපාතා විරතා යනු දිවි නැසීමෙන් වෙන් වූයේ නැවතුණේ වෙයි යන අර්ථයයි. මුසාවාදා මුසා යනු අසත්‍ය කරුණු ඉදිරිපත් කර අනුන්ගේ යහපත නැතිකරනු පිණිස වචන හෝ ශරීරය යොදා ගැනීමයි. අනුන් මුලා කිරීමේ අදහසින් බොරුව සඳහා වචන යොදා ගන්නා වූ වේතනාව මුසාවාදයයි. නැතහොත් (මෙහෙය ද අරුත් දැක්විය හැක.) 'මුසා' යනු සිදු නොවූ, සත්‍ය නොවූ දෙයයි. 'වාදො' යනු එය (=මුසාව) සිදුවූවක් ලෙස හෝ සත්‍ය වූවක් ලෙස ඒත්තු ගැන්වීමට කැමති තැනැත්තන්ගේ සිත තුළ එම ඒත්තු ගැන්වීම ඇති කරවන වේතනාවයි. එහෙයින් මුසාවාදී හැඟීමෙන් වෙන්වී එහි නොඇලී සිටින බව යන අදහසයි. 'ව' ශබ්දය සම්පිණ්ඩනය කිරීම යන අර්ථය දෙයි. ථෙය්‍ය ථෙය්‍ය යනුවෙන් සොරකම් කිරීමේ ස්වභාවය කියනු ලැබේ. වොරිකා (හෙවත් සොරකම) යන්නෙන් අත්සතු දෙය ගැනීම යන අර්ථය ලැබේ. අර්ථ වශයෙන් අත්සතු දෙයෙහි අත්සතු දෙයක්ය යන දැනුම ඇතිවම එය අයත්කර ගැනීම පිණිස උපක්‍රම යෙදීමේ සොර සිත 'ථෙය්‍යං' (=හෙවත් සොරකම) නම් වේ. එයින් සොරකම යන්න අවබෝධ වේ. එයට ආරකා (=ඇතින්) යන්න සම්බන්ධ වේ. අකිවාරා (යහපත් බව ඉක්මවා) අයහපත් ලෙස හැසිරෙන්නා 'අකිවාර' නම් වේ. (=අකිව වාරා' අකිධාරො) ලොව පැවතිය යුතු යහපත් බවේ සීමාවන් ඉක්මවා ගොස්, නොපැමිණිය යුතු තැන්හි කැමති වශයෙන් හැසිරීමය. වැරදි හැසිරීමය යන අර්ථයයි. නො යා යුතු තැන නම් මවගේ රැකවරණයෙහි සිටින තැනැත්තිය, පියාගේ රැකවරණයෙහි සිටින තැනැත්තිය, මවුපිය දෙදෙනාගේ රැකවරණයෙහි සිටින තැනැත්තිය, මවුපිය දෙදෙනාගේ රැකවරණයෙහි සිටිනා තැනැත්තිය, සොහොයුරාගේ රැකවරණයෙහි සිටින තැනැත්තිය, සොහොයුරියගේ රැකවරණයෙහි සිටින තැනැත්තිය, ඥාති රැකවරණයෙහි සිටින තැනැත්තිය, ගෝත්‍රයේ

රැකවරණයෙහි සිටින තැනැත්තිය, ධර්මයේ රැකවරණයෙහි සිටින තැනැත්තිය, කවරකුගේ හෝ රැකවරණයේ සිටින තැනැත්තිය, දඬුවමකට යටත්ව සිටින තැනැත්තිය යන දසදෙනා වෙත පුරුෂයන් නොයා යුතු බව දැක්වේ. මුදලට විකුණනු ලැබූ තැනැත්තිය, ඡන්දවාසිනී ස්ත්‍රිය, භොගවාසිනී ස්ත්‍රිය, පටවාසිනී ස්ත්‍රිය, ඔදපතකකිනී ස්ත්‍රිය, ඔහිත වුමබටා ස්ත්‍රිය, දාසියක වන භාර්යාව, කම්කරු සේවිකාවක වන භාර්යාව, යුද සිරකාරිය, නැකැත් කියන ස්ත්‍රිය යන දසදෙනා ද (පෙර කී දස දෙනා ද) යන ස්ත්‍රීන් විසිදෙනා වෙත පුරුෂයන් නො යා යුතුයයි දැක්වේ. ස්ත්‍රීන් අතරෙහි වනාහී යමකුගේ රැකවරණය යටතෙහි සිටින තැනැත්තියය, දඬුවමක් ලබමින් සිටින තැනැත්තියය යන දෙදෙනා ද, මුදලට විකුණනු ලැබූ තැනැත්තියගේ සිට දැක්වූ දසදෙනා ද යන දොළොස්දෙනා වෙත 'වෙනත් පුරුෂයන්' නො යා යුතුය. (මේ දොළොස් දෙනාට හිමිකම් කියන හැකි පුරුෂයන් කොටසක් සිටිය හැකි බැවිනි.) මෙය ම මෙහිදී අදහස් කරන ලදී. ස්වභාවයෙන් ම අයහපත් අදහසින් කය නමැති දොරටුවෙහි පවත්නා නොයා යුතු තැනකට වැරදි ලෙස යාමේ චේතනාව අතිවාරයයි. (යහපත් බවේ සීමාව ඉක්මවා යාමයි.) එහෙයින් 'අතිවාරා' යයි කියන ලදී. 'මජ්ඣිමනිකාය' මත් කරවන්නා වූ යන අර්ථයෙන් සුරාවද මේරය ද යන වර්ග දෙකට ම 'මජ්ඣ' යයි කියනු ලැබේ. එයින් පානය කිරීමක් සිදුවේය යන අදහසින් 'පාන' යයි යෙදේ. මජ්ඣය (හෙවත් මත්වන දෙය) පානය කිරීම 'මජ්ඣපාන' නම් වේ. යම් ආකාරයක දුස්සීල වූ චේතනාවකින් 'මජ්ඣ' (මද්‍යය) යයි නම්කරනු ලැබූ පිට්ඨසුරා (=පිටි වර්ගවලින් තැනූ සුරා), පූව සුරා (=කැවුම් වැනි තෙල් සහිත ආහාරවලින් තැනූ සුරා), ඔදනීය සුරා (=බත්වලින් තැනූ සුරා), කිණණ පකඛිතතා (=වර්ග කීපයක් පමණක් යොදා තැනූ සුරා), සම්භාර සංයුතතා (=ද්‍රව්‍ය වර්ග රාශියක් යොදා තැනූ සුරා) යන සුරා වර්ග පස හෝ පුප්ඵාසව (=මල්වර්ග පැසවන සේ තබා පෙරාගන්නා මද්‍යය), ඵලාසව (=ගෙඩි වර්ග පැසවන සේ තබා පෙරා ගන්නා මද්‍යය), මද්වාසව (=මේපැණිවලින් පෙරාගන්නා මද්‍යය) සම්භාර සංයුත්ත (ද්‍රව්‍ය වර්ග රාශියක් පැසවන සේ තබා පෙරාගන්නා මද්‍යය) යන මේර වර්ග පස හෝ ඵ්වා පැසවීම ඇරඹූ අවස්ථාවේ සිටම කුසතණ පතක අගින් හෝ බොන්නේ ද, බීම පිළිබඳ එම චේතනාව 'මජ්ඣපානං' නම් වේ. එහෙයින් මද්‍යපානයෙන් සම්පූර්ණයෙන් ඉවත්වීම මෙයින් අදහස් වේ. මෙසේ 'පාණාතිපාතා විරතා' (=ප්‍රාණසාතයෙන් වෙන්වීම) යන ආදී ඉවත් කළ යුතු දේ වශයෙන්

බෙදා දක්වන ලදී. 'නිත්‍ය සීලය' වන මෙය නැවත සමාදන් විය යුතුය යනුවෙන් එකක් ලෙස දක්වමින් 'පඤ්ච සිකධාපදෙ රතා' යයි කියන ලදී.

සිකධාපදං = යම් පදයක් අනුව හික්මවිය යුත්තේ ද එම පදයයි. හික්මවිය යුතු කොටස යන අර්ථයයි. නැතහොත් (මෙසේ ද දැක්විය හැක.) ධ්‍යාන ආදී වූ සියලුම කුසල්දහම් (කුළ) හික්මිය යුතු බැවින් ඒවා 'සිකධා' නම් වේ. සිල් අංගයන් පස (=පන්සිල් පද) අතුරෙහි යම්කිසි සිල් අංගයක් 'ඒ ශික්‍ෂාවන්හි පිහිටි' යන අර්ථයෙන් 'පදං' යයි කියනු ලැබේ. ශික්‍ෂාවනට අයත් පදයන් බැවින් 'සිකධාපදං' යි යෙදේ. එනම් සිල් අංග පසයි. (හෙවත් පංචසීලයන් ය.) ඒ ශික්‍ෂාපද පසෙහි ඇලුණ යන අදහසින් 'අභිරතා' යි යෙදේ. ශික්‍ෂා පද පසෙහි ඇලුණ යනුයි. අරිය සවචාන කොවිදා සම්පූර්ණ දැනීම අත්හැරීම, ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගැනීම, භාවනාව, අවබෝධය යන වශයෙන් දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ගය යන චතුරාර්ය සත්‍යයන්හි දක්ෂ වූ පුහුණු වූ අය. අවබෝධ කරගත් චතුරාර්ය සත්‍යයන් ඇත්තාහු යන අර්ථයයි. ගොතමසස භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ගෝත්‍ර වශයෙන් කියනු ලබන නාමයයි. යසසසිනො කීර්තිය ඇති හෝ පිරිවර ඇති යන අරුත. සා හං කියන ලද ආකාර ගුණයන් ඇති ඒ මම. සකෙන සීලෙන = උත්සාහයෙන් තොර බව ආදී වශයෙන් තමා කුළ ඇති ස්වාභාවික ගතියෙන් ද, පෙහෙවස් සීලය ආදී සමාදන් වන සීලයෙන් ද හේතුසාධක වූ යන අදහසයි. සත්ත්වයන්ගේ කර්මය හිමිකොට ඇති බවටද, ඒ අනුව හිතසුව ගෙනදෙන බවට ද විශේෂ වශයෙන් එම 'සකං' යන්න කියනු ලැබේ. ඒ නිසාම කියන ලදී.

තංහි තසස සකං හොති තඤ්ච ආදාය ගච්ඡති
තඤ්චසස අනුගං හොති ඡායාව අනපායිනීති

යමකු යමක් රැගෙන යන්නේ නම් එයද පසුපසින්ම එන සෙවනැල්ලක් මෙන් යමක් යමකුට අනුව පවතී නම් එයද එම පුද්ගලයාගේ 'සකං' හෙවත් තමාට හිමිකම් ඇති දෙය බවට පත්වෙයි.

යසසාව යසසිනී = උත්තරා නම් උපාසිකා තොමෝ ශීලාවාර සම්පන්න බව, ආශාවන්ගෙන් තොර වූ බව, මසුරුකමෙන් තොර වූ බව, ක්‍රෝධයෙන් තොර වූ බව යන ආදියෙන් ද, මාර්ගඵලයකට පැමිණීම, ශාසනය හඳුනා ගැනීම යන ආදියෙන් ද, යථාභූත ගුණය (=ලෝක

තත්ත්වය නියම ලෙස දැකීම) අවබෝධ කරගැනීමෙන් ද ජලය මත විසුරුණ තෙලක් මෙන් හාත්පස පැතිරෙන කීර්ති ශබ්දයෙන් යසස් සහිත ද කීර්තිමත් ද වූවාය. එම සීල ගුණය හේතුවෙන් ලැබුණා වූ කීර්ති සම්පත්තිය නිසා යසසසිතී යයිද, පරිවාර සම්පත්තිය නිසා සම්පන්න පරිවාරා යයි ද ආය හඳුන්වනු ලැබුවාය. අනුභෝමී සකං පුඤ්ඤං රැස් කරගන්නා ලද්දා වූ තමාගේ පින්පල විදගනිමි යන අදහසයි. යම්කිසි පිනක එලය අනුභව කරනු ලැබේ ද, පිනෙහි එලය විදගැනීමෙන් එම පින අනුභව කෙරේයයි කියනු ලැබේ. නැතහොත් පුහුදුන් බව නිසා යහපත් ක්‍රියාවන්හි එලය ද පින යයි කියනු ලැබේ. තවද මෙසේත් කියනු ලැබේ. 'මහණෙනි, කුශල ධර්මයන්ගේ අනුමෝදන් වීම නමැති හේතුවද මෙසේ මේ පින වර්ධනය කරන්නේ වෙයි. සුඛිතා වමහි අනාමයා = දිව්‍යමය සැපතින් ද, මාර්ගඵල සැපතින් ද සුවයට පත් වූවා වෙමි. කායික වෛතසික දුක් නැති බැවින් රෝගයන්ගෙන් තොර වූවා නිරෝගී වෙමි. මම ව 'ව' ශබ්දය කෙටි කිරීම් පිළිබඳ අර්ථය (=සමුච්චයාර්ථය) දක්වයි. එහෙයින් මගේ වචනයෙන් ද වදිනු මැනවි යන අදහසයි. ඔබ වෙනුවෙන් ම පමණක් වන්දනාව කෙටි නො කළ මැනවි. අනවස්ථියං යන ආදියෙන් තමාගේ ආර්ය ශ්‍රාවිකා භාවයේ ප්‍රකට බව දැක්වේ. තං භගවා යන ආදිය සංගායනා කාරක තෙරවරුන්ගේ වචනයන්ය. සෙස්ස කියන ලද පරිද්දෙන්ම වේ.

උත්තරා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

1.16

යුක්තා ව තෙ පරම අලංකතා භයා යනුවෙන් සිරිමා විමාන වර්ණනාව ආරම්භ වේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර වෙළඳවනයෙහි (=ලෙහෙණුන් හට අහර පිණිස වෙන්කර තිබූ තැනක් වන) කලන්දක නිවාපයෙහි වාසය කරන සේක. එකල්හි වනාහී යට ආසන්න කථා වස්තුවෙහි කියන

ලද සිරිමා නම් ගණිකාව සෝවාන් ඵලයට පැමිණි බැවින් අත්හළ අපිරිසිදු ක්‍රියාවන් ඇත්තියක වී සංඝයාට සලාක දාන අටක් ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කළාය. මූලපටන් නීතර භික්‍ෂුහු අටනමක් නිවසට පැමිණෙත් ඕ තොමෝ ගිතෙල් ගන්න, කිරි ගන්න ආදිය කියා උන්වහන්සේලාගේ පාත්‍ර පුරවයි. එක් නමක් ලබන කොටස තුන් හතර නමකට වුවද සැහෙයි. දිනපතා කහවණු සොළසක් වැය කිරීමෙන් පිණ්ඩපාතය දෙනු ලැබේ. එකල්හි එක් දිනක් එක්තරා භික්‍ෂුවක් ඇගේ නිවසෙහිදී සලාක අටට අයත් දන් කොටසක් වළඳ තුන්යොදුනක් දුර වූ එක් විහාරයකට ගියේය. ඉක්බිති සවස්කල්හි උවටැන් ලබන තෙරුන් වෙත හුන් ඔහුගෙන් මෙසේ විමසූහ.

'ඇවැත්නි, කොතැන්හිදී අහර වළඳ මෙහි පැමිණියෙහිද?'

'සිරිමාවගේ සලාක අටේ දානයෙන් මා වි විසින් වළඳන ලදී.'

'ඇවැත්නි, එය මන වඩන ලෙස දෙන්නී ද?'

'ඇයගේ දානය වර්ණනා කළ නොහැක. ඉතා ප්‍රණීතකොට දන් දෙයි. එක් අයකුට ලැබෙන කොටස තුන්හතර දෙනෙකුට සැහෙයි. දෙන දෙයටද වඩා ඇයගේ දර්ශනයම උසස්ය' මෙසේ කියා ඒ ස්ත්‍රිය මෙබඳුය, මෙබඳුය ආදී වශයෙන් ඇගේ ගුණ කීවේය. එකල්හි එක්තරා භික්‍ෂුවක් ඇගේ ගුණයන් පිළිබඳ කථාව අසා නොදැක වුවද ඇසීමෙන්ම කැමැත්ත උපදවා මා එහි ගොස් ඇය දැකිය යුතු වෙයි යනුවෙන් සිතා තමාගේ වස් ප්‍රමාණය කියා එහි පැමිණි තෙරුන්ගෙන් තවද තොරතුරු විමසා 'ඇවැත්නි, හෙට දින ඔබ ඒ නිවසේ සංඝ ස්ථවිර (=ප්‍රධාන තෙරණුවන්) වී සලාක අටෙන් දානය ලබාගන්නැ'යි කියනු අසන එකෙණෙහි ම පාසිවුරු ගෙන පිටත් වූයේ උදෑසනම අරුණ නැගෙනවිට සලාක ගෙට පිවිස සිටියේ සංඝ ස්ථවිර (=හෙවත් එදින පැමිණි ප්‍රධාන ස්ථවිර) වී ඇයගේ නිවසෙහි සලාක දානය ලැබුවේය. යම් ඒ භික්‍ෂුනමක් පෙරදින අහර වළඳ ගියේ ද ඔහු පිටවූ වේලාවෙහිම ඇගේ සිරුරෙහි රෝගයක් පහළ විය. එබැවින් ආහරණ ඉවත්කොට වැතිරුණාය. ඉක්බිති ඇයගේ දාසිහු සලාක දානය ගැනීමට පැමිණි භික්‍ෂුන් දැක ඇයට දැන්වූහ. එහි ගොස් සියතින් පාත්‍ර ගැනදීමට හෝ වඩා හිඳුවීමට හෝ තරම් ශක්තිය නැති ඕ තොමෝ 'දැරියනි, පාත්‍ර ගෙන ආර්යයන් වහන්සේලා වඩා හිඳුවා කැඳ වළඳවා කෑ යුතු දෙය දී බත් වේලාවෙහිදී පාත්‍ර පුරවා දානය

දෙන්නැයි දැස්සත් හට අණ කළාය. ඒ ස්ත්‍රීහු 'යහපති ආර්යාවෙති'යි හික්කුන් වැඩමවා කැඳ පානය කරවා කෑ යුතු දෙය දී නියම වේලාවෙහිදී බතින් පාත්‍ර පුරවා ඇයට දැන්වූහ. ඇය 'මා අල්වාගෙන යන්න. ආර්යයන් වහන්සේලා වදින්නෙමි'යි කියා ඒ ස්ත්‍රීන් ලවා අල්වාගෙන හික්කුන්ගේ සම්පයට පමුණුවන ලද්දී වේදනා දෙන සිරුරින් යුතුව හික්කුවට වැන්දාය. ඒ හික්කුව ඇය දෙස බලා 'ගිලන් වූ විට පවා මැයගේ රූපශෝභාව මෙසේ වේ. නිරෝගී කාලයෙහි වනාහී සර්වාභරණයෙන් සැරසුණ මැයගේ රූප සම්පත්තිය කෙබඳු වේදැ'යි සිතීය. එකල්හි වර්ෂ කෝටි සංඛ්‍යාවක් තුළ රැස්වූ ඔහුගේ කෙලෙස් මතු විය. හේ තෙමේ නුවණ නැත්තෙක් වී බත් වැළඳීමට නොහැක්කේ පාත්‍රය රැගෙන විහාරයට ගොස් පාත්‍රය වසා එකත්පසෙක තබා සිටුවූ කොණ අතුරා වැඳ හොත්තේය. එහිදී එක් සහායක හික්කුවක් ඔහුට යාඥා කෙළේ නමුදු අහර වැළඳවීමට නොහැකි විය. ඔහු සුන්බත් වූයේ විය.

එදිනම පස්වරුවෙහි සිරිමා කල්ලරිය කළාය. රජතුමා 'ස්වාමීනි, ජීවකගේ කණිටු සොයුරිය වන සිරිමා කල්ලරිය කළාය'යි ශාස්තෘන් වහන්සේට පණිවිඩයක් යැවීය. ශාස්තෘහු එය අසා 'සිරිමාවන්ගේ සිරුර දැවීමක් නො කරන්න. කවුඩු ආදී කා නො දමන අයුරින් එම සිරුර අමු සොහොනෙහි තබා ආරක්ෂා කරන්නැ'යි රජතුමා පණිවිඩයක් යැවූහ. රජතුමා එසේ කෙළේය. පිළිවෙළින් තුන්දිනක් ඉක්ම ගියේය. සිටුවන දිනයෙහි සිරුර ඉදිමුණේය. වණ වූ නව දෙරිත් පණුවෝ වැගුරුණහ. මුලු සිරුර ම බිඳුණ බත් සැලියක් මෙන් විය. 'නිවෙස් රකින දරුවන් හට හැර සිරිමාවන් දැකීම පිණිස නො පැමිණෙන්නවුන් හට කහවණු අටක් දඩ'යයි කියා රජතුමා නුවර බෙර හැසිරවීය. 'බුද්ධ ප්‍රමුඛ හික්කු සංඝයා ද සිරිමා දකිනු පිණිස පැමිණෙත්වා'යි යනුවෙන් ශාස්තෘන් වහන්සේ වෙතද පණිවිඩයක් යැවීය. 'සිරිමාවන් දකිනු පිණිස යන්නෙමු'යි ශාස්තෘහු හික්කුන් හට දැනුම් දෙවූහ. යථෝක්ත තරුණ හික්කුව ද දින සතරක් ම කිසිවකුගේ වදනක් පිළිනොගෙන සුන්බත්වම හොත්තේ ය. පාත්‍රයෙහි වූ බත් කුණු වී ගියේ ය. පාත්‍රයෙහි මල බැඳුණේ ද විය. ඉක්බිති ස්ථානයක හික්කුවක විසින් සම්පයට එළඹී 'ඇවැත්නි, ශාස්තෘහු සිරිමාවන් දැකීම පිණිස යන්නාහ'යි කියනු ලැබූ හෙතෙම තම අභ්‍යන්තරය පෙර කී සේ තිබුණේ වී නුමදු 'සිරිමා' යයි කියනු ලැබී වචනය සමගම වහා නැගිටිටිය. (මේ දෙබස ඇති විය.)

ශාස්තෘන් වහන්සේ සිරිමාවන් දැකීමට වඩිති. ඔබත් යන්නෙහිද?

එසේය යන්නෙමි. (මෙසේ කියා)

බත් ඉවත්කොට පාත්‍රය සෝදා පසුම්බියෙහි බහා හික්කු සංඝයා සමග ගියේය. ශාස්තෘහු හික්කු සංඝයා විසින් පිරිවරණ ලද්දාහු එක්පසෙක සිටි සේක. හික්කුණි සමූහයා ද රජපිරිස ද උපාසක පිරිස ද උපාසිකා පිරිස ද එක් එක් පාර්ශ්වයන්හි සිටියහ. (එහිදී බුදුන් හා රජු අතර මේ දෙබස ඇති විය.)

'මහරජ, මැය කවර තැනැත්තියක්ද?

'ස්වාමීනි, ජීවකගේ සොයුරිය වන සිරිමා නමැත්තියයි.'

'මැය සිරිමාවමද?'

'එසේය ස්වාමීනි.'

එසේනම් කභවණු දහසක් ගෙවා සිරිමාවන් ලබා ගන්නැයි කියා නගරයේ අණබෙර හසුරුවන්නැයි බුදුන්වහන්සේ කීහ. රජ තෙමේ එසේ කරවීය. එක් අයෙක් හෝ හා! හු! යනුවෙන් හෝ හඬක් නො නැඟූහ. රජ තෙමේ 'ස්වාමීනි, කවරෙක් හෝ නොගණිතියි යනුවෙන්, ඒ බව ශාස්තෘන් වහන්සේ හට කීය. මහරජ, එසේනම් අඬකින් මිල පහළට බස්වන්නැයි කීහ. පන්සියයක් දී ලබා ගන්නැයි කියා රජ තෙමේ අණබෙර හසුරුවා, ගන්නා වූ කිසිවකු නො දැක කභවණු දෙසිය පණසක්, දෙසියක්, සියක්, පණසක්, පස් විස්සක්, විස්සක්, දහයක්, පහක්, එකක්, අඩ කභවණුවක් මස්සක්, කාකණිතයක් (=කුට්ටුවක්) දී සිරිමාවන් ලබාගන්නැයි (වරින්වර) බෙර හසුරුවා (කවරකු හෝ ඉදිරිපත් නොවූ විට) නොමිලේ හෝ ලබාගන්නැයි බෙර පැතිරවීය. එසේ වුවද හා! හු! කියන්නෙක් හෝ නොවීය. 'ස්වාමීනි, නොමිලේ වුවද ගන්නා කෙනෙක් නැතැ'යි රජතුමා කීය. 'මහණෙනි, බලනු මහජනතාවට ප්‍රිය වූ මෙම ස්ත්‍රිය, මේ නගරයෙහිම මනුෂ්‍යයෝ පෙර එක් දිනකට දහසක් දී ලබා ගත්හ. දැන් නොමිලේ වුවද ගන්නා කෙනෙක් නැත. කසය වීමට හා වියපත් බවට පැමිණෙන, බාහිරින් ගත් අලංකාරයන්ගෙන් විසිතුරු කරනු ලබන වණ මුඛයන් නවයක් ලෙසින් තුවාල වැනි සිදුරු ඇති, ඇට කුන්සියයකින් දරාගෙන පවත්නා

නිතර රෝග වැළඳෙන, හුදෙක් අඥාන මහජනයා විසින් බෙහෙවින් ලෝභ කරනු ලබන බැවින් බහු සංකප්ප යයි හැඳින්වෙන මෙබඳු වූ රූපය අස්ථිර වූ ආත්මභාවයකැයි දක්වන්නාහු.

ජසස විතත කතං බිමබං අරුකායං සමුසසිතං
ආතුරං බහු සංකප්පං යසස නතී ධුවං ඩීති'ති

යන ගාථාව දේශනා කළහ.

විසිතුරු කොට සරසන ලද්දා වූ, වණ සමූහයක් වූ (ඇට සැකිල්ලෙන් දරාගෙන සිටින්නා වූ, රෝග වැළඳෙන්නා වූ, බොහෝදෙනා විසින් ලෝභ (ආශා) කරනු ලබන්නා වූ, ස්ථිර පැවැත්මක් නැත්තා වූ රූපයක් වේද, එය බලන්න. (හෙවත් අවබෝධ කරගන්න.)

දේශනාවගේ කෙළවර සිරිමාවන් කෙරෙහි පිළිබඳ සිත් ඇතිව සිටි හික්කු ව ජන්දරාගයෙන් වෙන් වී විදර්ශනා වඩා රහත් බවට පැමිණියේය. අසුභාර දහසක් ප්‍රාණීන් හට ධර්මය අවබෝධ විය.

එකල්හි වනාහී සිරිමා නම් දේව කන්‍යාවිය තමාගේ වස්තු සම්පත්තිය බලා පැමිණි තැන (කොහි සිට පැමිණියාද යන බව) බලන්නී පෙර අත්බැවිති තමාගේ ශරීරය සම්පයෙහි හික්කු සංඝයා පිරිවරා ගෙන සිටි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද, රැස් වූ මහජනකාය ද දැක දේව කන්‍යාවන් පන්සියයක් විසින් පිරිවරන ලදුව, රට පන්සියයකින් පෙනෙන සිරුරු ඇතිව අවුත් පිරිවර සහිතව රියෙන් බැස භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැඳ කරන ලද ඇඳිලි බැඳීම් ඇතිව සිටියාය. එවේලෙහි වනාහී ආයුෂ්මත් වංගීස තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්ස, එක් ප්‍රශ්නයක් ඇසීම සඳහා මට අදහසක් ඇතැ'යි යන මෙය බුදුරදුනට කීහ. 'වංගීසයෙනි, ඒ ගැන විමසන්න' යයි භාග්‍යවත්තු වදාළහ. ආයුෂ්මත් වංගීස ස්ථවිර තෙමේ ඒ සිරිමා දෙවිදුවගෙන් මෙසේ විචාළේය.

යුක්තාව නෙ වජම අලංකතා භයා
අධො මුඛා අසසගමා බලී ජවා,
අහිනිමමිතා පඤ්චරථා සතා ව නෙ
අනෙවනති තං සාරථී වොදිතා භයා

අතිශයින් අලංකාර කරන ලද්දා වූ පහත (මහ පොළව) දෙස බලා ගන්නා වූ, අහසින් යන්නා වූ, බලවත් වූ, වේගවත් වූ අශ්වයන් යොදන ලද මනා ලෙස නිර්මිත වූ ඔබගේ පන්සියයක් වූ රථ රියදුරන් විසින් මෙහෙයවනු ලබන ඒ අශ්වයෝ ඔබ අනුව යත්.

සා තිඨසි රථවරෙ අලංකතා
ඔභාසයං ජල මීව ජොති පාවකො
පුච්ඡාමී තං වර තනු අනොම දසසනෙ
කසමානු තායා අනධිවරං උපාගමීති

අලංකාර කරන ලද සිරුර ඇති ඒ ඔබ උතුම් රථයෙක නැගී (ඉර සඳ තාරකා ආදී) ගිනිසේ බබලන ග්‍රහ වස්තූන් ජලය බබුලුවන්නාක් මෙන් සිටිනෙහිය. ප්‍රිය දැකුම් ඇති මනා සිරුරක් ඇති තැනැත්තියනි, ඔබ කුමන දිව්‍ය සමූහයක සිට උතුම් වූ සම්මා සම්බුදුන් වහන්සේ දකිනු පිණිස පැමිණියෙහිදැයි අසමිඨි ප්‍රශ්න කෙළේය.

යුක්තාව නෙ පරම අලංකතා වායා 'පරමා' = ඉතා විශේෂ වශයෙන්, 'අලංකතා' = අති විශේෂ වූ උතුම් වූ දිව්‍යමය වූ අශ්වාලංකාරයන්ගෙන් අලංකාර කරන ලද, 'පරමා' යනු අග්‍ර වූ, ශ්‍රේෂ්ඨ වූ, ආචාර්ය වූ සියලු අලංකාරයන්ගෙන් අලංකාර කරන ලද්දා වූ යනුවෙන් ද අරුත් දැක්විය හැක. හයන = අශ්වයෙක්, 'තෙ' ඔබගේ, 'යුක්තා' = ඔබගේ රථයෙහි යොදන ලද ඒ අශ්වයෝ රථයට සුදුසු වන්නෝය. ඔවුනොවුන් සමාන බැවින් 'යුක්තා' යනු 'සංසඨය' (සම්බන්ධ වූ අය) යන අර්ථය ඇත්තේ ද වේ. මෙහි 'පරම අලංකතා' යන්නෙහි පෙර කොටසෙහි සන්ධිය නො කොට (සන්ධිය කෙළේ නම් 'පරමාලංකතා' යයි පදය සෑදේ.) දෙවන කොටස (වන අලං යන්න) විභක්ති රහිත විය යුතුයයි නිර්දේශ කොට දැක්විය යුත්තේය. අධො මුඛා = පහළට හැරවූ මුව ඇත්තාහු. ඉදින් ඒ අශ්වයන් එකල්හි ප්‍රකෘති ලෙස සිටියාහු නම් දෙවිලොවින් බැසීම යන අර්ථ වශයෙන් 'අධො මුඛා' යයි කියන ලද්දාහුය. අසසිගමා = අහසෙහි ගමන් කරන්නාහු. බලී බලවත්, ජවා දිවීමෙහි ශක්තිය ඇත්තාහු. බලවත් ද වේගවත් ද යන අර්ථයයි. අහිනිමමිතා ඔබේ පින්කමෙන් නිර්මාණය වූවාහු උපන්නාහු, සිරිමා නම් දෙවිදුවගේ නිර්මාණයෙන් සතුටට පත්වන බැවින් තමා විසින්ම කරන ලද නිර්මාණය සඳහාම හෝ අහිනිමමිත යයි කියන ලදී. පඤ්චරථා සතා = ගාථාවෙහි පහසු කියවීම සඳහා 'ථ' කාරයට

දීර්ඝය ද, ලිංග වෙනසක් ද කොට මෙසේ කියන ලදී. විභක්ති ලොප් නොවීමක් ද දැක්වේ. රථ පන්සියයක් යන අර්ථයයි. අනෙකුත් සාරවී වොදිතා භයා = යහපත් වූ දේවතාවියනි, රියැදුරන් විසින් මෙහෙයවනු ලබන්නාහු මෙන් රථයන්හි යොදන ලද මේ අශ්වයෝ ඔබ අනුව යත්. 'සාරවී අවොදිතා' යනුවෙන් තිබිය යුතුයයි ඇතැමෙක් කියත්. එවිට අර්ථය වන්නේ රියැදුරන් විසින් මෙහෙයවනු ලැබීමක් නැතිවම අශ්වයෝ ඔබ අනුව යත් යන්නයි. 'සාරවී වොදිතා භයා' යනු එකම පදයක් වෙයි. ගාථාවේ පහසුව තකා '(වොදිත යන පදයේ 'ත' කාරයේ 'අ' ස්වරය) දීර්ඝ කොට කියන ලදී. 'සාරවී වොදිත භයා පඤ්චරථ සිතානි' යයි (අර්ථ දැක්වීම සඳහා යෝජනා කෙරේ.)

සා කිට්ඨසි ඒ ඔබ සිටිනෙහිය. රථවරෙ උතුම් රථයෙහි. අලංකතා ගැල් සැටක බර ඇති දිව්‍යමය අලංකාරයන්ගෙන් සැරසූ ශරීර ඇත්ති. ඔහාසයං ජලමීව ජොති පනවකො ග්‍රහ වස්තූන් ජලය බබුලුවන්නාක් මෙන් බබුලුවමින් ගින්නක් මෙන් ද සිටිනෙහිය. භාත්පසින් ජලය බබුලුවන්නාක් මෙන් සිටිනෙහි යයි කියන ලද්දේ වෙයි. 'ජොති' යනු සඳ හිරු නැකැත් තරු ආදියට පොදු වූ නාමයකි. වරතනු උතුම් රූපයක් ඇති හැම අංගයකින්ම ශෝභන වූ තැනැත්තියේ, ඒ නිසාම (ඉදිරි කලු අකුරු පදය හා සම්බන්ධ වේ.) අනොම දසසනෙ = උසස් පෙනුමක් ඇති තැනැත්තියේ, දර්ශනීය වූ ප්‍රසාදජනක වූ තැනැත්තියේ යන අර්ථයයි. කසමානු කායා අනධිවරං උපාගමී = කවරනම් දේව සමූහයක් කෙරෙන් (=දෙවි ලොවකින්) උත්තම වූ සම්මා සම්බුදුරජුන් හමුවට පැමිණියෙහිද?

මෙසේ තෙරණුවන් විසින් ප්‍රශ්න කරනු ලැබූ ඒ දේවතා තොමෝ තමා (කවරක දැයි) පැහැදිලි කරන්නී

කාමශ්‍ය පතතානං යමානුනුතතරං
 නිමමාය නිමමාය රමනති දෙවතා
 තසමා කායා අච්ඡරා කාම වණ්ණිනී
 ඉධාරතා අනධිවරං නමසිතූනති
 යන ගාථාව කීව්‍යය.

කාම වස්තූන්ගෙන් අගතැන්පත් වූවන්ගේ ඉතා උතුම් වූ යම් වස්තුවක් වේද, දෙව්වරු එය නිර්මාණය කොට එයින් සතුටු වෙත්ද, එම

දෙව්ලොව සිට කැමති වර්ණයන් දරන අප්සරාවක් වූ මම බුදුරදුන් වැදීමට මෙහි පැමිණියා වෙමි.

කාමගගපතතානං යමාභුනුතතරං කැමතිවන පරිභෝග වස්තූන්ගෙන් අග තැන්පත් පරනිර්මිත වසවර්ති දෙව්වරුන්ගේ යම් දිව්‍යලෝකයක් වේද, එය යසසින් ද සම්පත්තියෙන් ද ආදී වශයෙන් ඉතා උසස් යයි කියත්. එම දිව්‍ය සමූහයා කෙරෙන් (මම මෙහි පැමිණියෙමි) යන අර්ථයයි. නිමමාය නිමමාය රමනති දෙවතා නිර්මාණ රතී දෙව්වරු තමා කැමති කාමවස්තූන් තමාම නිර්මාණය කොට සතුවූ වෙත්. ක්‍රීඩා කරත්. නැළවෙත්. අතිශයින් ප්‍රීතියට පත් වෙත්. තසමා කායා එම නිර්මාණ රතී නම් දේව සමූහයා කෙරෙන්. කාම වණණිතී කැමති වන රූපයක් දරන්නා වූ තැනැත්තිය. ඉධාතො 'ඉධ' යනු මෙහි මේ මිනිස්ලොවෙහි යනුයි. මේ මිනිස්ලොවට පැමිණියා වෙමි.

මෙසේ දෙව්දූව විසින් තමා නිර්මාණරතී දේවතාවියක බව ප්‍රකාශ කළ කල්හි නැවත ස්ථවිර තෙමේ ඇයගේ පූර්ව භවයද එහිදී කරන ලද පින්කම්ද, ඇදහීමද ඇය ලවා කියවනු කැමැත්තේ මේ ගාථා දෙක කිය.

කී ත්‍වං පුරෙ සුවරිත මා වරී ධ
කෙනවස්සි ත්‍වං අමිත යසා සුබෙ මිතා
ඉද්ධිව තෙ අනධිවරා විභංගමා
වණණාව තෙ දසදිසා විරොවතී

ඔබ පෙර කල්හි කවරනම් සුවරිත ධර්මයක් රැස් කෙළෙහිද? කුමක් කරණකොට ගෙන ඔබ අප්‍රමාණ වූ සම්පත් සහිතව වෙසෙන්නෙහිද, අහසින් යන්නා වූ ඔබගේ සෘද්ධි බලය ද ඉතා උසස් ය. ඔබගේ වර්ණයද දස දිසාවන් බබුලුවයි.

දෙවෙහි ත්‍වං පරිවුතා සකකතා වසී
කුතො වුතා සුගති ගතාසි දොතෙ
කසස වා ත්‍වං වචන කරානුසාසනිං
ආචිකබමෙ ත්‍වං යදී බුද්ධ සාවිකා'ති

දේවතාවියනි, ඔබ දෙව්වරුන් විසින් පිරිවරනු ලබන්නෙහිය. ගරු කරනු ලබන්නෙහිය. කවරනම් තැනකින් වුන වී සුගතියට ගියෙහිද? ඔබට කවරකුගේ වදන් අනුශාසනා ලෙස පිහිටියේද? ඔබ බුද්ධ ශ්‍රාවිකාවක් වූ සැටි මා හට කියනු මැනවි.

ආචරී යනු දීර්ඝකොට කියන ලදී. (රි යන්නෙහි ඉ යන ස්වරය දීර්ඝ කොට ඇත.) රැස් කෙළේය යන අර්ථයයි. ඉධ යනු නිපාත මාත්‍රයකි. 'ඉධ' යනුවෙන් මෙම දිව්‍යාත්ම භවයෙහි යන අර්ථය හෝ ගත හැක. කෙනව්ඡසි කවර නම් පුණ්‍ය කර්මයකින් සැනසී සිටින්නෙහිද? ඇතැම්හු 'කෙනාසි ත්‍යං' යි තිබිය යුතු බවක් කියති. අමිත යසා අප්‍රමාණ වූ සම්පත්තිය ඇත, බොහෝ වූ පිරිවර ඇති. සුබෙධිතා සුවයෙන් වැඩුණ තැනැත්තිය, සුවයෙන් වර්ධනය වූ දිවසැපත ඇති තැනැත්තිය යන අර්ථයයි. ඉඬි දිව්‍යමය ආනුභාවය. අනධිවරා අධික වූ විශිෂ්ට වූ (රහත් බව පිළිබඳ) දැනුම මැයට නැත යනුවෙන් අනධිවරා නම් වේ. (නැත්තේ රහත් බව යයි සඳහන් වන නිසා ඉන් පහළ මාර්ග ඵලයක් තිබිය හැකැයි හැඟවෙන බැවින්) ඉතා උසස් තැනැත්තියකැයි යන අර්ථය වේ. විභංගමා අහසෙහි ගමන් කරන. දසදිසා දිසාවන් දහය. විරොචති බබලයි.

පරිවුතා සකකතා ඔසී භාත්පසින් පිරිවරන ලද්දී ද, ගරුබුහුමන් කරන ලද්දීද වන්නෙහිය. කුතො ධුතා සුගති ගතාසී (නිරය, තිරිසන් යෝනිය, ප්‍රේත ලෝකය, මනුෂ්‍ය ලෝකය, දිව්‍ය ලෝකය යන) පංචවිධ භවයන් අතුරෙන් කවරනම් භවයකින් වුන වී සුගති සංඛ්‍යාත මෙම දිව්‍ය ආත්ම භාවයට ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පැමිණියෙහිද? කසස වා ත්‍යං වචන කරානු සාසනිං ශාස්තෘෂා ශාසනයේ බුද්ධ වචනයෙහි කවරනම් කෙනෙකුගේ අවවාද පිළිගැනීමෙන් ඔබ ඒ අනුව ක්‍රියා කරන්නියක වූයෙහිද යනුවෙන් අරුත් යෙදිය හැක. (තවද) කවරනම් අනුශාසකවරයකු ගේ අනුශාසනයෙහි පිහිටීමෙන් ඔබ මෙසේ ශාස්තෘෂන් වහන්සේගේ වචන අනුව ක්‍රියා කරන්නියක වූයෙහිද? යනුවෙන් හෝ මෙහි අර්ථ දැක්විය හැක්කේය.

මෙසේ අනියම් ප්‍රමාණයකින් ඇයගේ ඇදහීම පිළිබඳව විචාරා නැවත නියමිත ලෙසම 'ආචිකා මෙ ත්‍යං යදි බුද්ධ සාවිකා (=ඔබ බුද්ධ ශ්‍රාවිකාවක් වූ සැටි මා හට කියන්න)යි ප්‍රශ්න කිරීමක් ලෙසින් කිය. බුද්ධසාවිකා දතයුතු සියලු කරුණු අත්ලෙහි වූ නෙල්ලි ගෙඩියක් මෙන් ප්‍රත්‍යක්ෂ වශයෙන් අවබෝධ කළ බැවින් 'බුද්ධ' නම් වූ උත්වහන්සේගේ

ධර්මය ශ්‍රවණය කළ අන්තයෙහි (ධර්මාවබෝධය වශයෙන්) උපන්තාය යන අදහසින් 'බුද්ධ සාවිකා' නම් වේ.

මෙසේ තෙරුන් විසින් කරන ලද ප්‍රශ්න කිරීමට පිළිතුරු කියන දේවතා තොමෝ මේ ගාථාවන් කීවාය.

නගනනරෙ නගරවරෙ සුමාපිනෙ
පරිවාරිකා නගරවරසස සිරීමතො
නවෙව ගීතෙ පරම සුසිකතිතා අහුං
සිරිමාති මං රාජගහෙ අවෙදිංසු

පර්වතයන් අතරෙහි මනාව නිමවූ නගර වරයෙහි ශ්‍රීමත් වූ බිම්බිසාර මහරජුගේ සංගීත පරිවාරිකාවක් වූ මම නැටුමෙහි ද ගැයුමෙහි ද ඉතා උසස් ලෙස පුහුණුව ලැබුවෙමි. එම රජගහනුවර (වැසියෝ) 'සිරිමා' යනුවෙන් මා හඳුනා ගත්හ.

බුද්ධො ව මෙ ඉසිනිසභො විනායකො
අදෙසසී සමුදය දුක්ඛ නිවචනං
අසංඛතං දුක්ඛ නිරෝධ සසසනං
මග්ගඤ්චිමං අකුට්ඨ මඤ්ජසං සිවං

අති ශ්‍රේෂ්ඨ සෘෂිවරයාණන් ද, ශ්‍රේෂ්ඨ නායකයානන්ද වන මාගේ බුදුන්වහන්සේ සමුදය හා දුඛ සත්‍යයන්හි අනිත්‍යභාවය දේශනා කළහ. හේතුවකින් හට නොගත්තා වූත්, සදාකාලික සත්‍යය වූත් දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය ද කුට්ඨ (හෙවත් වංක) නොවූ, යායුතු වූ, ආරක්ෂිත වූ මෙම දුක්ඛ නිරෝධගාමිනී පටිපදා නම් වූ මාර්ගය ද දේශනා කළහ.

සුඛවානහං අමත පදං අසංඛතං
තථාගතසස නධීවරසස සාසනං
සීලෙසමහං පරම සුසංවුතා අහුං
ධමෙමධීතා නරවර බුද්ධභාසිනෙ

සම්මා සම්බුද්ධ වූ තථාගතයන් වහන්සේගේ අසංඛත (හෙවත් හේතුවකින් හට නොගත්) ධර්මයක් වූ අමෘතපදය (හෙවත් නිවනට
Non-Commercial Distribution

යොමු වූ දේශනාව) අසා මම සිල් රැකීමෙහි අතිශයින් සංවර වීමි. මනුෂ්‍යත්වය වූ බුදුන් විසින් දේශනා කරන ලද ප්‍රතිපත්ති ධර්මයෙහි පිහිටියෙමි.

ඤාණානන්ධය වරප්පදං අසංඛනං
තථාගතෙන නධිවරෙන දෙසිතං
තඤ්චනං සමථ සමාධි මාච්ඡිං
සායෙව මෙ පරම නියාමනා අහු

මම තථාගත බුදුන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද හේතුවකින් හට නොගත් ධර්මයයි. කෙලෙසුන්ගෙන් තොර ස්වභාවය හැඳිණගෙන එහිදීම ලෝකෝත්තර සමාධියට පැමිණියෙමි. එයම මා හට මග පෙන්වන උතුම් වූ ස්වභාවය විය.

ලද්ධානන්ධං අමතවරං විසෙසනං
එකංසිකා අභිසමයෙ විසෙසිය,
අසංසයන ඛනුජන පුජිතා අහං
බිබ්බාරතිං පචචනුභොම නප්පකං

මම විශිෂ්ට වූ අමෘතය ලබාගෙන (බුද්ධ, ධර්ම, සංඝ යන) තෙරුවනෙහි සැක නොකොට සත්‍යාවබෝධ කිරීම් වශයෙන් විශේෂත්වයකට පත්වී පහ වූ සැක ඇතිව බොහෝ දෙනා විසින් පුදනු ලැබූ ක්‍රීඩාවන්හි ඇලීම් ආදී බොහෝ වූ ආශාවන් විඳි ගනිමි.

එවං අහං අමත දසමහි දෙවතා
තථාගතසසන ධිවරසස සාවිකා
ධම්මඥසන පයම එලෙ පතිට්ඨිතා
සොකාපනනා න ච පන මත්ථී දගහති

මෙසේ තථාගතයාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවිකාවක වූ ධර්මය දකින්නා වූ පළමුවන (සෝවාන්) ඵලයෙහි පිහිටියා වූ දේවතාවියක වන මම නිවන දකිමි. සෝවාන් වූ මා හට (මතු) දුගතියක ඉපදීමක් නැත්තේය.

සාවඤ්ඤාං අනධිවරං උපාගමිං
 පාසාදිකෙ කුසලරතෙ ච හිකධවො
 නමසසිඤාං සමණ සසමාගමං සිවං
 සගාරවා සිරිමතො ධම්මරාජනො

සර්වඥයන් වහන්සේ වන්දනා කිරීමට ද, ශ්‍රමණ සමූහයා විසින් දෙසනු ලබන ධර්මය හා ශ්‍රීමත් ධර්මරාජයාණන් වහන්සේගේ (ශ්‍රාවකයන් වූ) ප්‍රසාදජනක වූ සහ කුසල්හි ඇලුණ හික්කුන් නමස්කාර කිරීමටද ඒ මම පැමිණියෙමි.

දිසවා මුනිං මුදිත මනමහි පිණිකා
 තථාගතං නරවර දමම සාරථීං
 තණහව්ඡදං කුසල රතං විනායකං
 වඤාමහං පරමහිතානුකම්පත'නහි

මම බුදුන්වහන්සේ දැක ප්‍රීතිමත් තෘප්තිමත් සිත් ඇත්තී වෙමි. දමනය කළයුත්තන් දමනය කරන්නා වූ, විනයජනයන් හික්මවන්නා වූ, තෘෂ්ණාව සිදලු, කුසලයෙහි ඇලුනා වූ, ශ්‍රේෂ්ඨ නායකයාණන් වූ, ලොවට ඉතා හිතවත් වූ, අනුකම්පා සහගත වූ, නරෝත්තම වූ තථාගතයන් වහන්සේ වන්දනා කරමි.

නගනතරෙ ඉසිගිලි, වෙපුලල, වෙහාර, පණ්ඩව, ගිජ්ඣකුට යන පංචවිධ පර්වතයන්ගේ අතරෙහි මධ්‍යයෙහි, යම් හෙයකින් මෙසේ වීද ඒ හේතුවෙන් ඒ නගරය 'ගිරිබ්බජ' යයි කියනු ලැබේ. නගරවරෙ උතුම් වූ නගරයෙහි, රජගහ නුවර සඳහා කියන ලදී. සුමාපිතෙ මහා ගොවින්ද නම් පඬිවරයා විසින් වාස්තුවිද්‍යා ශිල්පය අනුව මනාව පිහිටුවන ලද, පරිවාරිකා = සංගීත සේවිකාවක ලෙසින් උපස්ථායිකාවක් වූ. රාජවරසු බිම්බිසාර මහරජුගේ. සිරිමතො මෙහි 'සිරි' යනු බුද්ධිය, පිත යන මේවාට යෙදෙන තවත් වචනයකැයි කියති. නැතහොත් පිනෙන් පහළ වූ ශරීර සෞභාග්‍යයකදී සම්පත් පුද්ගලයා විසින් කරන ලද පින් මත පවතී යයි කියා හෝ පින් හේතුවෙන් පවතී යයි කියා හෝ යනුවෙන් 'සිරි' යයි කියනු ලැබේ. එම සිරි ය මැය හට තිබේය යන අදහසින් සිරිමා යයි කියනු ලැබේ. ඔහුගේ (හෝ ඇයගේ) යන අදහසින් සිරිමතො යයි

යෙදේ. පරමසුසිකකතා අතිශයින් ද, මනා ලෙසද හික්මවනු ලැබූ (පුහුණු කරවනු ලැබූ) තැනැත්තිය. අහුං = වූයෙමි. අවේදිංසු දැන ගත්හ.

ඉසි නිසභො ගවයන් සියයකට නායක වූ ගවයා උසභ නම් වේ. ගවයන් දහසකට නායක වූයේ 'වසභ'ය. මෙසේ ද අරුත් දැක්වේ. ගව පට්ටි සියයකට නායක වන ගවයා 'උසභ' වේ. ගවපට්ටි දහසකට නායක වන ගවයා 'වසභ' වේ. සියලුම ගවයන් හට ජ්‍යෙෂ්ඨ වූ සියලු අනතුරු ඉවසාගත හැකි වූ සුදු පැහැති වූ ප්‍රසාදජනක වූ විශාල බරක් ඉසිලිය හැකි වූ සෙනහඬ සියයකිනුදු කම්පා නොවන්නා වූ ගවයා 'නිසභ' නම් වේ. යම්සේ එම ගවයා තමාගේ අධික බලයෙන් යුක්තව පාද සතරෙන් පොළව මැඩ කවර හෝ පීඩාවකින් කම්පනයට පත් නොවෙමින් අවල වූ ස්වභාවයෙන් සිටියද, එසේ ම තථාගතයන් වහන්සේ ද දැගව්ධ වූ තථාගත බලයන්ගෙන් යුක්තව විශාරද ඥාන සතර නමැති පා සතරින් අටවැදැරුම් පිරිස නමැති පොළව මැඩ දෙවියන් සහිත ලෝකයෙහි කවර වූ හෝ විරුද්ධවාදී පසම්තුරකු විසින්දු කම්පාවට පත් කරනු ලැබීමට නොහැකි අවල වූ ස්වභාවයෙන් සිටින්නාහ. එයින් 'නිසභ' නම් ගවරාජයා මෙහි යන අරුතින් බුදුහු 'නිසභ' නම් ද වෙති. ශීලාදී ධර්ම ස්කන්ධයන් සොයාබැලීම (=එසන) යන අර්ථයෙන් 'ඉසි' යනුවෙන් ව්‍යවහාර කරනු ලබන පුහුදුන් වන නොපුහුදුන් සෘෂිවරුන් අතුරෙහි ශ්‍රේෂ්ඨයාණන් වන බැවින් නිසභ යයි ද, සෘෂීන් අතුරින් පොදුවේ ශ්‍රේෂ්ඨයාණන් වන බැවින් නිසභ යයි ද සෘෂි (=ඉසි) වූයේත් ශ්‍රේෂ්ඨ (=නිසභ) වූයේත් උන්වහන්සේ වන බැවින් 'ඉසි නිසභ' යයි ද තථාගතයන් වහන්සේ හැඳින්වෙති. හික්මවිය යුක්තන් හික්මෙන්නාහ යනුවෙන් විනායක නම් වෙති. (තමන්වහන්සේට) නායකයෙක් නැත යන අරුතින් ද 'විනායක' නම් වෙති. සයම්භු (තමන් වහන්සේම අවබෝධ කරගත්) යන අර්ථයයි. අදෙසයි සමුදය දුකක නිවචනං = සමුදය සත්‍යයේ ද, දුඃඛ සත්‍යයේ ද අනිත්‍යභාවය, ව්‍යය වන බව දේශනා කළහ. ඒ නිසා 'හේතුවකින් හටගන්නා යමක් වේද ඒ සියල්ල නිරුද්ධ (විනාශ) වන ස්වභාවය ඇත්තේය' යනුවෙන් තමන් වහන්සේගේ අවබෝධ ඥානයේ පවත්නා ස්වභාවය දක්වන සේක. සමුදයත්, දුකත් නිත්‍ය ස්වභාවයත් ඇත්තේය යනුවෙන් හෝ සමුදය සත්‍යය ද දුඃඛ සත්‍යය ද අනිත්‍ය ස්වභාවය ඇත්තේය හෝ යන ආකාරයෙන් සමුදය හා දුඃඛ සත්‍යයන් ග්‍රහණය කරගැනීමෙන් විදර්ශනාව සඳහා පිහිටුවා ගතහැකි හේතුවක් දක්වයි. අනිත්‍යතාවය ග්‍රහණය කිරීමෙන් එම අනිත්‍යතාවයේ පැවති ආකාරය දක්වයි.

සංස්කාරයන්ගේ අනිත්‍ය ආකාරය ප්‍රකට කළ කල්හි දූඛාකාරය ද අනාත්මාකාරය ද ප්‍රකට කරන ලද්දේම වේ. එය ඒවා හා බැඳී ඇති බැවිනි. එහෙයින් මෙසේ කියන ලදී. යමක් අනිත්‍ය නම් එය දුක් වේ. යමක් දුක් සහිත නම් එය අනාත්ම වේ. දුසංඛතං දුක්ඛ නිරෝධ සසසතං කවර හෝ හේතුවකින් සංස්කරණය කරන ලද්දේ නොවේ යන අදහසින් අසංඛත නම් වේ. සියලු කල්හි ම පවතිය යන අදහසින් සසසත නම් වේ. සියලුම සසර දුක් නිරුද්ධවීම යන අදහසින් දුක්ඛ නිරෝධ නම් වේ. මා හට ආර්ය සත්‍යය ද දේශනා කළහ යන අදහස මතු කරයි. මග්ගඤ්චිමං අකුට්ඨ මඤ්ඤං සිවං අත්ත දෙකම බැහැර කිරීමෙන් වංකභාවය ඇති කරන්නා වූ මා යන ස්වභාවය ආදීන්ගේ ද, කායික වංක ස්වභාවය ආදීන්ගේ ද, කායික වංක ස්වභාවය ආදීන්ගේ ද ප්‍රභාණයෙන් යන අදහසින් 'අකුට්ඨං' යි යෙදේ. ඒ හේතුවෙන් මාර්ගය අදහස් වේ. අයහපත සිදු කරන කාමරාග ආදීන් සම්පූර්ණයෙන් නැති කිරීමෙන් ශාන්ත වූ නිර්මාණය අවබෝධ වේ. 'මග්ගං' යනු නිර්වාණය අපේක්ෂා කරන්නවුන් විසින් (මෙයම) සොයනු ලැබේය යනුවෙන් හෝ කෙලෙස් නසන තැනැත්තා (මෙහි) ගමන් කරන්නේ ය යනුවෙන් හෝ 'මග්ග' යයි ලද නම් ඇති මෙය ඔබට ද මට ද ප්‍රත්‍යක්ෂ වූ දූඛ නිරෝධගාමීනී ප්‍රතිපදා සංඛ්‍යාත වූ ආර්ය මාර්ගය ද වේ. මා හට එය දේශනා කළහ යන අදහසයි.

**සුඤ්චානං අමත පදං අසංඛතං
තථාගතස්ස තධිවරස්ස සාසනනති**

මෙහි සංකේප අර්ථය මෙසේය. ඒ ආකාරයෙන් (පෙර බුදුවරුන් පැමිණි ආකාරයෙන්) පැමිණීම යන ආදී අර්ථයෙන් තථාගතස්ස යි යෙදේ. දෙවියන් සහිත ලෝකයේ අග්‍ර වූ (පුද්ගලයාය) යන අර්ථයෙන් අනධිවරස්ස යි යෙදේ. සම්මා සම්බුදුන් වහන්සේගේ යන අර්ථයයි. අමත පදං අසංඛතං නිවන උදෙසා දේශනා කරන ලද බැවින්, නැතහොත් අමත පදය වූ නිර්වාණය සඳහා පිළිපැදිය යුතු මාර්ගය වූ බැවින් (යන අර්ථයන් යෙදේ.) ඇතැමෙක් 'සංස්කරණය නොකළ යුතු බැවින්' යන අදහසින් ද 'මත පදං අසංඛතං' යයි කියත්. සාසනං සද්ධර්මය. අහං සුඤ්චාන (මම සද්ධර්මය අසා.)

සීලෙසවහං පිහිටිය යුතු (නිපදවා ගත යුතු) සීලයන්හි මම. පරම සුසං වුතා අභිශයින් මනා ලෙස යටපත් කළ. අහුං = වූයෙමි. ධම්ම ධීතා = ප්‍රතිපත්ති ධර්මයෙහි පිහිටියා වූ.

ඤාණාන = ප්‍රත්‍යක්‍ෂ ලෙස අවබෝධ කිරීම් වශයෙන් දැනගෙන. තසෙව = එකෙණෙහිම හෝ එම ආත්ම භාවයෙහි. සමථ සමාධි මාඤ්චිං = විරුද්ධ ස්වභාවයන් (=හෙවත් ප්‍රතිලෝම ධර්මයන්) සිදු දැමීම වශයෙන් සමනය කිරීමෙන්, සංසිද්ධීමෙන් පරමාර්ථ වශයෙන් සංසිද්ධිමථ පත් වූ ලෝකෝත්තර සමාධිය ස්පර්ශ කෙළෙමි. අවබෝධ කෙළෙමි. ඉදින් යම්කිසි විටෙක නිරෝධය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන් අවබෝධය සිදු වේ ද, එකෙණෙහිම වැඩීමෙහි (=භාවනාවෙහි) අවබෝධය සිදු වේ. අරමුණ අවබෝධ වීම වූ කලී භාවනා අවබෝධයට පෙර සිදුවන කරුණක් මෙන් දැක්වීම පිණිස (මෙම ගාථාව) කියන ලදී.

ඤාණානං විරජ පදං අසංඛතං
 තථාගතෙන තධිවරෙන දෙසිතං
 තසෙවභං සමථ සමාධි මාඤ්චිනිති

යම්සේ ඇස ද රූපයන් ද හේතු කොටගෙන වක්ඛු විඤ්ඤාණය උපදින්නේ නම් වෙයි. ඤාණාන සමාන කාල වශයෙන් කියන ලද්දේ යයි දත යුතු ය. යම් සේ සියලු අඳුර නසා හිරු අහට නැගුණේ වේද (එම කාලයෙහි යන අදහසයි.) සායෙව යම් තැනැත්තියක් ලෝකෝත්තර සමාධියට පැමිණියා නම් ඒ තැනැත්තියට වේ. (යන අදහසයි.) පරම නියාමනා = උසස් වූ උතුම් වූ නිවන්මගෙහි ස්ථිරභාවය. විසෙසනං = පෘථග්ජනයන් ලවා විශේෂත්වය සිදුකරවන්නා. විශිෂ්ට ඛව ඇති කරවන්නා. එකංසිකා = භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධ වෙති. සද්ධර්මය මනාකොට දේසනා කරන ලද්දකි. සංඝයා මනාව පිළිපත්හ යන වශයෙන් ඒකාන්ත පිළිගැනීම් ඇති, රත්නත්‍රයෙහි සැක නැති. අභිසමයෙ විසෙසියා = සත්‍යය අවබෝධ කිරීම් වශයෙන් විශේෂත්වයට පැමිණ. 'විසෙසිනී' යයි ද, ඇතැම්හු කියත්. සත්‍යාවබෝධය කෙරෙහි හේතුවන විශේෂ කරුණු ඇත්තේය යන අර්ථයයි. අසංඝයන = සොළොස් තැන්හිද අට තැන්හි ද සැක නැති බැවින් සැකයෙන් තොර වූ. 'අසංඝියා' යයි ඇතැම්හු කියත්. බහුජන පූජනා මනා පැවතුම් ඇති අන්‍යයන් විසින් ප්‍රාර්ථනා කළ යුතු ගුණයන්ය යන අර්ථයයි. බිඬ්ඬා රති = ක්‍රීඩාව කෙරෙහි ඇලීම, තැතහොත් ක්‍රීඩාව ද රතිය ද, ක්‍රීඩාශීලී පැවැත්මද, රතිසුවය ද වේ. අමක දසමහි = අමෘතය දකින්නී, නිර්වාණය දකින්නී වෙමි. ධමමදදසන = වතුරාර්ය සත්‍යධර්මය දුටු තැනැත්තිය. සොකාපනනා = ආර්ය මාර්ගය නමැති දියපහරට මුලින් පැමිණි (හෙවත් පැමිණි මුල් අවස්ථාව ඇති)

තැනැත්තිය. නව පන මසී දුගති = මට දුගතියක් නොමැත්තේය. දුක් සහිත තැනට වැටෙන පාප ධර්මයන් නැති බැවිනි.

පාසාදිකෙ = ප්‍රසාදය ඇති කරවන්නා වූ. කුසලරතෙ = කුසලයෙහි නිවැරදි වූ (තථාගත) ධර්මයෙහි නිර්වාණයෙහි ඇලුණ. භික්ඛවො = භික්ෂුන් හට නමස්කාර කිරීමට පැමිණියෙමියි යන අදහසයි. සමණ සමාගමං සිවං = පාපයන් සංසිදවූ වූ ශ්‍රමණවරුන්ගේ, බුදුන් වහන්සේගේ සහ බුද්ධශ්‍රාවකයන් වහන්සේගේ ශාන්ත වූ, අභයදායී වූ ධර්මය. 'සමාගමං' යනු සංගමයයි, පයිරු පාසිතුං උපාගමිං (ඇසුරු කිරීම සඳහා පැමිණියෙමි) යයි සම්බන්ධ වේ. සිරිමතො ධම්මරාජනො = භූමාර්ථයෙහි සම්බන්ධ වේ. සිරිමතො ධම්ම රාජනො = භූමාර්ථයෙහි සම්බන්ධ විභක්ති පදයකි. 'සිරිමති ධම්මරාජනී' (=ශ්‍රීමත් වූ ධර්මරාජයන් වහන්සේ කෙරෙහි) යනුවෙන් තිබිය යුතුයයි ද ඇතැම්හු කියත්.

මුද්දිත මනමහි = ප්‍රීතිමත් සිත් ඇත්තී වෙමි. පීණිතා = සතුටට පත්වූවා, ප්‍රීතිරස වශයෙන් තෙත් වූ. නරවර දඬු සාරථීං = උත්තම මනුෂ්‍යයයාද උත්චතන්සේය. උත්තම වූ පුද්ගල ස්වභාවය නිසා දමනය කළ හැක්කා වූ ද, දමනය කළ යුතු වූ ද හික්මවිය යුත්තන් නිවනට යොමුකොට මෙහෙයවන්නා යන අදහසින් 'දමම සාරථී' යයි යොදනු ලැබේ. 'නරවර දමම සාරථී' යයි පදය සෑදේ. (තං යනුවෙන් දක්වා ඇත්තේ එය දුතියා විභක්තිය ගත් බවයි.) පරම භිතානුකම්පකං ඉතාම උතුම් හිතවත් බවෙන් යුතුව සියලු සත්ත්වයන් හට අනුකම්පා කරන.

මෙසේ සිරිමා නම් දෙවිදූව තමාගේ (හක්තිමත්) විශ්වාසය ප්‍රකාශ කිරීම් වශයෙන් රත්නත්‍රය කෙරෙහි වූ ප්‍රසාදය පළකොට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද භික්ෂු සංඝයා ද වැඳ පැදකුණු කොට දෙවිලොවටම ගියාය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරුණට බැසගැනීමේ එම කථාව අර්ථෝත්පත්ති කොට ධර්මදේශනා කළහ. උකට්ඨිව සිටි භික්ෂුව දේශනාවසානයෙහි අර්ථත්වයට පැමිණියේය. පැමිණි පිරිසට ද ඒ ධර්මදේශනාව ප්‍රයෝජනවත් විය.

සිරිමා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

1.17

ඉදං විමානං රුවිරං පහසසරං (සිත්කලු වූ ප්‍රභාස්වර වූ මේ විමානය) යනුවෙන් හඳුන්වා ඇති කෙසකාරී විමානය (ඒ පිළිබඳ කථාවයි.) එහි උප්පත්ති කථාව කෙසේද යත්? එක් කලෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බරණැස් නුවර ඉසිපතනයේ මීගදායෙහි වසන සේක. එකල්හි (එක් දිනයක) බොහෝ වූ හික්කුහු පෙරවරුයෙහි හැඳගෙන පාසිවුරු ගෙන බරණැසෙහි පිටු පිණිස පිවිසියහ. ඔව්හු එක්තරා බමුණෙකුගේ ගෙහි දොර සමීපයෙන් යන්නාහුය. ඒ නිවසෙහි ගෙහි දොර අසල මවගේ හිසෙන් උකුණන් ගනිමින් සිටියා වූ බමුණාගේ කේසකාරී නම් දියණිය ගමන් කරන්නා වූ ඒ හික්කුන් දැක මවට මෙසේ කීවාය. මැණියනි, තරුණ වයසේ මුල් කොටසෙහිම සිටි ඉතා රුමක් දැකුම්කළු ප්‍රසාදජනක සියුමැලි වූ මේ පැවිද්දන් කිසිම ජරාජීරණ භාවයකින් මැඩුණු අය නොවෙතියි සිතමි. මේ අය කවර හේතුවක් නිසා මේ වයසේදීම පැවිදි වෙත්ද? මව ඇයට මෙසේ කීවාය. දියණියනි, ශාක්‍යවංශික පුත්‍රයකු වූ ශාක්‍ය කුලයෙන් නික්ම පැවිදි වූ බුද්ධ නම් වූ ශාස්තෘවරයෙක් ලෝකයෙහි පහළ වී සිටියි. උන්වහන්සේ මූල යහපත් වූ මැද යහපත් වූ කෙළවර ද යහපත් වූ අර්ථයෙන් පිරුණ අදහස් ප්‍රකාශ වන සකලාංග සම්පූර්ණ වූ ධර්මයන් දේශනා කරති. පිරිසිදු බ්‍රහ්මචරියාව (පිළිබඳව) ප්‍රකාශ කරති. මේ තැනැත්තන් උන්වහන්සේගේ ධර්මය අසා පැවිදිබිමට පත්වෙති.

ඒ විටීයෙහි යමින් සිටියා වූ ඵලයකට පැමිණ සිටි (බුදු) සසුන පිළිබඳව දැනසිටි එක්තරා උපාසකවරයෙක් එම කථාව අසා ඒ ස්ත්‍රීන්ගේ සමීපයට පැමිණියේය. එවිට බැමිණිය ඔහුට මෙසේ කීවාය. 'උපාසකයෙනි, මේ කාලයෙහි බොහෝ කුලපුත්‍රයෝ මහත් වූ වස්තු රාශීන් ද බොහෝ වූ නෑදෑ පිරිස් හැරදමා ශාක්‍ය ශාසනයෙහි පැවිදි වෙත්. ඔව්හු කවර නම් ඵලයක් දකිමින් පැවිදි වන්නාහුද? ඒ අසන උපාසක තෙමේ (එසේ පැවිදි වන්නෝ) ගුණය කාමයන්හි ආදීනවය ද, නෛෂ්ක්‍රමයෙහි අනුසස් ද දකින්නාහුය' යි කියන තමාගේ ඥාන ශක්තියට අනුව ඒ කරුණ විස්තර වශයෙන් කීවේය. ත්‍රිවිධ රත්නයේ ගුණ ප්‍රකාශ කළේය. පංච ශීලයන්ගෙන් මෙලොවට හා පරලොවට හා පරලොවට හිමිවන ගුණ අනුසස් පැහැදිලි කළේය. එවිට බමුණු දියණිය කිම සරණ පිහිටීමෙන් ඔබ විසින් කියන ලද ගුණ ආනිසංසයන් ලබාගැනීමට අපටද හැකි වේදැයි ඔහුගෙන්

විවාලය. හෙතෙම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද මේ ධර්යේ සර්ව සාධාරණය කුමක් නිසා නොදැක්කේදැයි කියා ඇයට (ති)සරණ ද, (පන්) සිල් ද දුන්නේය. ඕ තොමෝ ලබාගත් (ති) සරණ ඇත්තීද, සමාදන් වූ (පන්)සිල් ඇත්තීද වී නැවතද 'කිම මිත් මතු වට අන්‍ය වූ කළයුත්තක් තිබේදැ'යි ඇසුවාය. ඒ (උපාසක) තෙමේ ඇයගේ ඥානවත්ත භාවය සලකමින් ඇය ධර්මාවබෝධයෙහි සමත් වන්නී යයි දැන ශරීරයේ ස්වභාවය පැහැදිලි කරමින් දෙතිස් ආකාර වූ කමටහන් කියන කයෙහි ආශාවන්ගෙන් තොර වීම සඳහා අදහස් උපදවා නැවත අනිත්‍ය ස්වභාවය ආදී කරුණුවලින් යුක්ත වූ දැහැමි කථාවෙන් සංවේග උපදවා විදර්ශනා මාර්ගය කියා දී ගියේය. ඕ තොමෝ ඔහු විසින් කියන ලද සියලුම පිළිවෙළ මෙනෙහිකොට පිළිකුල් බව මෙනෙහි කිරීමෙන් සන්සුන් සිත් ඇත්තී විදර්ශනා පිහිටුවා හේතුසම්පත් ඇති බැවින් කෙටි කලකදීම සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියාය. අනතුරුව පසුකලෙක කලුරියකොට සක්දෙව් රජුගේ පරිවාරිකාවක වී උපන්නාය. ඇයට අප්සරාවන් ලක්‍ෂයක් පිරිවර වූහ. සක්දෙව් රජ ඇය දැක ආශ්චර්ය අද්භූත සිත් ඇත්තේ සතුටු සිත් ඇත්තේ 'ඉදං විමානං රුවිරං පහසසරං' යන ආදී ගාථා සතරකින් ඇය විසින් කරන ලද (පූර්ව) කර්මය විචාළේය.

ඉදං විමානං රුවිරං පහසසරං.
 වෙඵරියත්ථං සත්තං සුනිමමිතං.
 සොවණණ රුකෙබ්භි සමන්ත මොත්තං.
 යානං මමං කමම විපාක සමභවං.

(අර්ථය) මනාව නිර්මාණය වී ඇති වෛරෝඪි මාණිකාමය ටැඹක් මෙන් වූ මනහර වූ සියලු කල්හිම ඵලිය විහිදුවන්නා වූ ස්වර්ණ වක්‍ෂයන්ගෙන් හාත්පසින් වැසීගියා වූ මාගේ මෙම විමානය මාගේ කර්ම විපාකයන්ම පහළ වූවක් වෙයි.

තතුපපනනා පුරිමච්ඡරා ඉමා
 සතං සහසානි සකෙන කමමුනා
 තුවංසි අජ්ඣුපගනා යසසිනී
 ඔභාසයං තිට්ඨසි පුබ්බ දෙවතා

(අර්ථය) එහි උපන්නා වූ පූර්ව දේවතා වූ මේ මුල් අප්සරාවෝ ලක්‍ෂයක

ඔබ ස්වකීය කර්ම බලයෙන් උපන්නෙහිය. පිරිවර සම්පත්තියද ඇත්තෙහිය. පූර්ව දේවතාවියක වූ ඔබ බබලමින් සිටින්නෙහිය.

සසී අධිග්‍රහණ යථා විරෝධනී
නකබතත රාජාර්ච තාරකා ගණං
තථෙව ත්වං අවජරා සංගමං ඉමං
දඤ්ඤමානා යසසා විරරාවසී

(අර්ථය) යම්සේ නැකැත් තරු වැට රජු මෙන් වන්දයා තාරකා සමූහය යටපත් කරමින් බබලන්නේ ද එසේම ඔබ ද මේ අප්සරාවන් මැඩගෙන සම්පත්තියෙන් දීප්තිමත් වෙමින් බබලන්නෙහිය.

කුතොනු ආගමම අනොම දසසනෙ
උප්පන්නා ත්වං භවනං මමං ඉදං
බ්‍රහ්මං ච දෙවා තිදසා ස ඉඤ්ඤා
සබ්බෙ න තප්පාමසෙ දසසනෙන ත්වනනී

(අර්ථය) ශෝභන වූ ශරීරයෙන් යුතු තැනැත්තිය, ඔබ මාගේ මේ භවනයට කොහිසිට පැමිණ උපන්නෙහිද? ඉඤ්ඤා සහිත වූ තිදස් සුර දෙවියන්, බ්‍රහ්ම හා දැකීමෙන් තෘප්ත නොවන්නාක්හු මෙන් අපි සැමදෙනද ඔබ දැකීමෙන් ඇතැයි යන තෘප්තියකට පත් නොවෙමු.

එහි ඉදං විමානං ඒ දේවතා තොමෝ යම් විමානයක උපන්නීද ඒ තමාගේ විමානය සඳහා කියන ලදී. සතතං යනු හැමකල්හිම. රුචිරං පහසුසරං සිත්කළු වූ, ප්‍රභාස්වර වූ. මනාසේ පිහිටුවන ලද අතිශයින් මහත් වූ, සමනස්ව මොස්වතං යනු සම්පූර්ණයෙන් පෙර තිබූ ආකාරය වෙනස්කොට, වසන ලද, ධ්‍යානං යනු විමානය සඳහා කියයි. කරන ලද පුණ්‍යකර්ම අනුව සිටියේ යයි කියයි. කම්මවිපාක සම්භවං කර්මවිපාක අනුව හටගන්නා ලදී. 'මමං' යනු මගේ කර්මවිපාකානුකූලව හටගනිත් දෙපදයන්හි යෙදිය යුතු.

තත්‍රූපපන්නා යන ගාථාවේ මේ සංකේෂ්ප අර්ථයයි. තත්‍ර එහි කියන ලද විමානයේ උපපන්නා උපත ලැබීය. පුබ්බදේවතා ඉමා පුරිමා අප්ජරායො ප්‍රමාණයෙන්. සත සහසානී තුවං සී යනු තුඹ වෙහි, සකෙන කම්මුනා අප්සුපගතා ස්වකීය කර්මය විසින් පමුණුවන ලදී. උපදින ලදී.

යසසසිනී පිරිවර සම්පත්තියෙන් පූර්ණව, එසේම, සකෙන කමමුනා ස්වකී කර්මයා ගේ ආනුභාවයෙන් බබළත්, බබළමින්ම සිටී. එහි බැබළීමට උපමා වශයෙන් දක්වමින් 'සසී' ආදී ගාථාව කීහ.

යථා සාවාගේ ලකුණු යෙදීමෙන්, සසී යනු නැකැත් තරුවල අධික ගුණභාවයෙන්, නකබතතරාජා. තරුවහි යන නම් ලද වන්දයා, තාරකාගණං අධිගණන තරු මැඩ පවත්වා විරොච්චි බබළයි විරාජමාන වේ. තථෙව ත්වං ඉමං අවජරා නං එසේම මේ දේව කන්‍යාවෝ. සංගමං තම සමුහය. යසසා දදදලලානා යසසින් දිලියෙමින් විරොච්චි බබළයි.

ඉමානි ඉමං නිපාත මාත්‍රයකි. 'නකබතත රාජාජය තාරක ගණං තථෙව ත්වං' යනුවෙන් ද පාඨයක් කියයි.

දැන් ඒ දේවතාවියගේ පූර්ව භවයේ දී, කරන ලද පුණ්‍යකර්මය විචාරන්නේ 'කුතොනු ආගමමා' ආදී ගාථාව කියේය.

එහි කුතොනු ආගමමා කවර පුද්ගලයෙක් ද, කවර පින්කමක් ද කවර හේතුවන්දැයි අසයි. ඉදං මගේ භවනං පැමිණීම සොදුරුය. අනොම දසසනෙන සෑම අතින්ම ශෝභන වූ. ත්වං උපපන්නා උත්පත්ති වශයෙන් පැමිණීම, සෑම අතින්ම යහපත්ය, උසස්ය යන අර්ථය දක්වන්නට උපමාවක් ප්‍රකාශ කරමින්,

බ්‍රහමං ව දෙවා තිදසා සඉන්කා
සබ්බෙන තප්පාමසෙ දසසනෙනත්වං.

තිදසෙහි ඉන්ද්‍රියා ප්‍රධාන දෙවියෝ ද, බ්‍රහ්මයෝ ද සියළු දෙන ඔබගේ දැකීමෙන් තෘප්තියට පත්වෙති.

එහි බ්‍රහ්මයා සනංකුමාර සමග ඉන්ද්‍රියා ද ගැනේ. පැමිණියේ වේ. සඉන්කා තච්චිසා වැසි දෙවියෝ ඔබ දැකීමෙන් තෘප්තියට පැමිණෙති යන අර්ථයි.

දෙවියන්ට නායක වූ ශක්‍රයා විසින් විමසන ලදුව, ඒ දේවතා තොමෝ තම තොරතුරු ප්‍රකාශ කරමින් යමෙතං ආදී ගාථා දෙක කීහ.

ශක්‍ර දෙවියන් වහන්සේ මා ගිය දවස කළ කුශලයන්, කොහෙන් වුනව මෙහි උපන්නේ ද කියා පෙර විසූ තැනුන් විවාරන්නේ අසනු මැනවි. මම කසිරට බරණැස් නුවර කේසකාරී නම් බැමිණි කුමරියක් වීම්.

එහි බුද්ධ ධම්ම සංඝ යන ත්‍රිවිධ රත්නය පහළව තුබූ බැවින් මම ප්‍රසන්න සිතින් ඒ තුණුරුවන් සරණ ගියෙමි. නොකඩකොට පන්සිල් රැක්කෙමි. ත්‍රිවිධ සංයෝජනයන් දුරුව සෝවාන් ඵලයට පැමිණියෙමි. එයින් වුනව මෙහි ආමි.

එහි යමෙතං යනු ඒ ප්‍රශ්නය යන අර්ථයි. අනුපුච්ඡසෙ හිතවත්ව අනුකූල බැවින් විමසන් මම. මා. පුරුෂීති පුරය ඇත. කාසිනං කසී රටේ, කෙසකාරී යනු පෙර ආත්ම භාවයේ කේසකාරී නමින් විසූවෙමි.

බුද්ධෙත ධම්මෙව ආදී වශයෙන් තමාගේ පෙර පින්කම් ප්‍රකාශ කරයි. නැවත ශක්‍රයා ඇගේ පුණ්‍ය සම්පත්තිය දිව්‍ය සම්පත්තිය ද, දැක බලා සතුටු වෙමින් 'තනත්‍යාහි නන්දා මසෙ' ආදී ගාථා කීහ.

බුද්ධ ධම්ම සංඝ යන ත්‍රිවිධ රත්නය කෙරෙහි පහන් සිත් ඇත්තා වූ නොකඩවා රැකී සිල් ඇතිව, පැමිණෙන ලද සෝවාන් ඵල ඇති හෙයින් ඒකාන්තයෙන් නිවන්මගට පැමිණි එහෙයින් ම අලාමක වූ හද්‍රාවෙනි, මේ දිව්‍ය භවනයට ඔබගේ පැමිණීම යහපත්ය. ධර්මයෙන්ම බබළන තිගේ පිරිවර හා යශස දැක විශේෂයෙන් සතුටු වෙමි.

එහි තනත්‍යාහි නන්දාමසෙ යනු දෙ ආකාර වූ සම්පත් දැක සතුටු වෙමි යනුයි. සාගතඤ්ච තෙ යනු තොපගේ මෙහි පැමිණීම ඉතා යහපත් ගමනකි. පැමිණීමකි. එයින් අපගේ ප්‍රීතිය සොම්නස වර්ධනය වේ.

මේ ප්‍රවෘත්තිය සක්දෙව් රජු මුගලන් තෙරුන්ට කීහ. මුගලන් තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දැන්වූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එය අර්ථෝත්පත්ති කොටගෙන පැමිණ සිටි පිරිසට ධර්මය දේශනා කළහ. එම දේසනාව දෙවියන් සහිත වූ ලෝකයාට සාර්ථක විය.

කේසකාරී විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

පුච්ඡ වර්ග අර්ථ වර්ණනාව සමාප්තයි.

2.1

දෙවන වර්ගයේ අපි සකෙකාව දෙවිඤ්ඤා යනාදිය දාසි විමානය පිළිබඳවයි. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේ වාසයකරන කල්හි සැවැත්නුවර වැසි එක්තරා උපාසකවරයෙක්, තවත් බොහෝ වූ උපාසකවරුන් සමග සවස්කල්හි විහාරයට ගොස් දහම් අසා පිරිස නැගිට සිටි කල්හ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹ 'ස්වාමීනි මම මෙතැන් සිට සංඝයාට නිරන්තර සලාක බත් සතරක් දෙන්නෙමි'යි කීය. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ධාර්මික කථාවක් කොට එහි යහපත් බව ඔහුට පහදා දුන්හ. හෙතෙම ස්වාමීනි, මා විසින් සංඝයාට නිති බත් සතරක් දීමට පිළි දෙන ලදී. සෙට දවස පටන් ස්වාමීන් වහන්සේලා මගේ නිවසට පැමිණෙත්වායි, සලාක බත් පිළියෙළ කරන භත්තුද්දේශක හිමියන්ට ද දන්වා තම නිවෙසට ගියේය. හේ නිවසට ගොස් දාසියක කැඳවා හෙට දින සිට මගේ නිවටස පිඬුසිඟා වඩිනු ඇත. ඔබ උත්වහන්සේලාට දන් පිළියෙළ කිරීමේ කාර්යයේ නිරතුරුව, ප්‍රමාද නොවී ක්‍රියා කළයුතු වෙවයි කීයේය. ඕ තොමෝ යහපතැයි පිළිගත්තාය. ඇය ස්වාභාවිකවම ශ්‍රද්ධා සම්පන්නය. පින් කැමැත්තීය. සිල්වත්ය. එහෙයින් දිනපතා කල් ඇතිවම නැගිට ප්‍රණීත ලෙස ආහාරපාන පිළියෙළ කොට හිඤ්ඤා හිඳිනා තැන් සුමට ලෙස මනාව පිරිබඩ ගා අසුන් පණවා හිඤ්ඤා පැමිණි කල්හි එහි හිඳුවා වන්දනාමානකොට සුවඳ දුම් මල් ආදියෙන් පුදා මනාව වළඳවයි. ඉක්බිති එක් දිනක් හිඤ්ඤා වළඳවා නිමිකල්හි (උත්වහන්සේ) සම්පයට පැමිණ වැඳ 'ස්වාමීනි, මේ ජාති ආදී දුකින් නිදහස් වීමක් කෙසේ සිදුවේදැයි' යන ප්‍රශ්න විචාලාය. හිඤ්ඤා ඇයට තිසරණ ද සිල් ද දී කයෙහි ස්වභාවය ප්‍රකාශකොට ඇය පිළිකුල් බවෙහි යෙදවීමෙහි පිහිටවූහ. පසුව අනිත්‍යතාවයෙන් යුක්ත වූ ධර්මදේශනයක් කළහ. ඕ තොමෝ සොළොස් වසක් සිල් රකින්නී එක් දිනක් දහම් ඇසීමෙන් මනා දැක්මක්ද ලැබ නුවණ ද මෝරා ගොස් තිබූ හෙයින් විදසුන් වඩා සෝවාන් ඵලය සාක්‍ෂාත් කර ගත්තාය.

පසුකලෙක කඵරිය කළ ඇය සක්දෙවි රජුගේ වල්ලභ වූ පරිවාරිකාවක් වී උපත ලැබුවාය. තව ද තුර්ය භාණ්ඩ සැටදහසක සේවය

ලබමින් අප්සරාවන් සියදහසක් පිරිවර කොටගෙන මහත් වූ දිව්‍ය සම්පත් විදිමින් ප්‍රීතියෙන් සතුටෙන් පිරිවර සහිතව උයන් ආදියෙහි හැසිරෙන්නීය.

ආයුෂ්මත් මුගලන් රහතන් වහන්සේ දිව්‍යලෝක වාරිකාවේ සැරිසරන සේක් ඇය දැක 'අපි සකෙකාව දෙවිඤ්ඤා' ආදී ගාථාවන්ගෙන් ඇය විසින් කරන ලද පුණ්‍යකර්ම විස්තර විචාළහ.

ශක්‍ර දේවෙන්ද්‍රයා මෙන් රම්‍ය වූ වික්‍රමා වනයෙහි භාත්පසින් අප්සරාවන් සමූහයා පිරිවරාගෙන ඕසධී තාරකාව මෙන් සියලු දිසා බබුළුවමින් හැසිරෙන්නෙහිය.

මනසට ප්‍රිය වූ යමක් වේද, ඒ සම්පත් ඔබට ලැබෙන්නේ ය. ඔබට මෙබඳු වර්ණයක් කවර හේතුවකින් ලැබුණේද, ඔබට එබඳු සමාද්ධියක් කවර පින්කමකින් ලැබුණේද?

මහත් වූ ආනුභාව ඇති දේවතාවියනි, ඔබේ වර්ණය සියලු දිසාවන් බබළවයි. මෙවැනි දීප්තියක් ආනුභාවයක් කුමක් නිසා ලැබුණේද? මිනිස්දූවක් වූ සමයෙහි කවරනම් පිනක් කළෙහිදැයි අසන්නෙමි යනුවෙන් වදාළහ.

මුගලන් තෙරුන් විසින් ප්‍රශ්න කරන ලදුව සතුටට පත් සිත් ඇති ඒ දේවතාවිය මේ එලය කවර කර්මයක් නිසාදැයි අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් පහත දැක්වෙන පරිදි ප්‍රකාශ කළාය.

මිනිස් ලොව දී මිනිස් දූවක වූ මම පරහට මෙහෙ කරන කුලගෙයක දාසියක වීමි.

පසැස් ඇත්තා වූ, යසසින් යුතු වූ ගෞතම මුනින්ද්‍රයන් වහන්සේගේ උපාසිකාවක වූ මට, කෙළෙස් දුරුකළ උන්වහන්සේගේ ශාසනයේ කෙළෙස් තවන වීර්යය ඇතිවිය.

යම්හෙයකින් මගේ මෙම ශරීරය විනාශ වී යන්නේ නම්, එය එසේ වේවා. මේ ශරීරයේ සන්සිඳීමක් ඇත්තේ නැත. පංච ශික්‍ෂා පදයන්ගෙන් දක්වන මාර්ගය යහපත් වන්නේය. ශාන්ත වන්නේ ය.

කෙළෙස් නමින් හැඳින්වෙන කටු නැත්තා වූ කෙළෙස් ග්‍රහණය කරගැනීමෙන් වෙන් වූ, සෘජු වූ, ඥානවන්තයන් විසින් ප්‍රකාශ කරන ලද්දා වූ, මෙය ආර්ය මාර්ගය වේ. එහි යම්කිසි ඵලයකට මේ ස්ත්‍රිය පැමිණියද, හෙවත් මම පැමිණියෙමිද, එම විර්යයේ ඵලය දෙස බලන්න.

දෙවිලොව තම වසඟයෙහි පවත්වන්නා වූ සක්දෙවි රජහුගේ සාකච්ඡාවට යෝග්‍ය වූ, තැනැත්තිය වෙමි. සැටදහසක් වූ තුර්ය වාදනයෙන් මා සතුටට සොම්නසට පත් කරයි.

ආලම්බය, ගන්ගරය, හීමය, සාධුවාදී සංඝය, පොක්බරය, සඵස්සය, යන දිව්‍ය වාදකයෝ ද

නන්දාය, සුනන්දාය, සෝණදින්නාය, සුවිම්භිකාය, අලම්බුසාය, 'මිස්සකේසිය, ඉතා රුදු වූ පුණ්ඩරීකාය,

ඒණි පස්සාය, සුඵස්සාය, මුදු වදන් ඇති සුහද්දාය යන මේ වාදක දෙවඟනෝ ද, අප්සරාවන් ප්‍රබෝධමත් කරවන, තවත් දිව්‍ය වාදිකාවෝද, යන මේ දිව්‍ය ස්ත්‍රීහු මා වෙත පැමිණ මා සතුටු කරවත්. දැන් අපි නටමු, ගයමු, ඔබ ප්‍රීතිමත් කරමු යයි ප්‍රියවදන් කියති.

මේ සම්පත්තිය නො කරන ලද පිනකින් ඇති වූවක් නොවේ. ශෝක හේතුවලින් තොර වූ රම්‍ය වූ තිදස්පුර දෙවිවරුන්ගේ මේ මහා උයන ලැබුනේ කරන ලද පින්වලින්මය.

නො කළ පින් ඇති අයට මෙලොව ද, පරලොව ද, සුවයක් නොමැත. සැප වනාහී කරන ලද පින් ඇත්තවුන්ට මෙලොවදී ද පරලොවදී ද ලැබෙන්නේමය. එම තව්නිසාවාසී දෙවිවරුන් හා එක්වනු පිණිස යාමට කැමැත්තවුන් විසින් බොහෝ කුසල් කළයුතු වේ. කරන ලද පන් ඇත්තෝ වනාහි සකල සම්පත්තීන්ගෙන් සමන්විත වූවාහු ප්‍රීතියට පත්වෙති.

එහි අපි සකෙකාව දෙවිඥා මෙහි 'අපි' ශබ්දය ගෞරවාර්ථයෙහි වේ. 'මෙ' ශබ්දයේ 'ඉ' කාරය ලොප්කොට උපමා අර්ථයෙහි කියන ලදී. එහෙයින් දෙවියන්ට නායක වූ, ශක්‍රයා යම්සේ ද ඒ අයුරින් යන අර්ථයි.

ශක්‍රයා උපමා කිරීම වූ කලී මේ දෙවිද්‍රව්‍යයේ පිරිස් සම්පත දැක්වීම සඳහා කියනලදී. ඇතැමෙක් 'අපි' යනු නිපාතයක් පමණක්ම යයි කියති. විතතලතා වනෙ විත්තා නම් දෙවිද්‍රව්‍යයේ පින් බලයෙන් උපන් බැවින් ද වික්‍රයෙන් හෝ විසිතුරු මල් පල ආදී විශේෂයන්ගෙන් යුක්ත වූ සන්තාන නම් දිව්‍ය වෘක්‍ෂයන්ගෙන් හා වැල් ආදිය බහුලව පවත්නා බැවින් විත්තලතා වනය යයි නම් ලත් දෙවිලොව උයනෙහි.

පරපෙසසියා අනුන්ගේ නිවෙස්වල ඒ ඒ කාර්යයන්හි පණිවුඩ පතක් ගෙනයන තැනැත්තී, අන් අයට වැඩපල කරදෙන තැනැත්තී යන අර්ථයි.

තසසා මෙ නිකකමො ආසී සාසනෙ තසස තාදිනො යනු දාසියක් වූ ඇයට, පසැස් ඇත්තා වූ භාග්‍යවත් වූ, බුදුන් වහන්සේගේ උපාසිකාවක් වී, සොළොස්වසක් සිල් රකිමින්, කමටහන් ද මෙතෙහි කරමින්, ඒ මෙතෙහි කිරීමේ ආනුභාවයෙන්, මෙ මට උපන්නා වූ තාදී ලක්‍ෂණ සම්පත්තියෙන් යුත් බැවින්, තාදිනො ශාස්තෘන් වහන්සේ ගේ සාසනෙ ශාසනයෙහි, ඇතුළත් වන්නා වූ කෙළෙස්වලින් බැහැර වීමේ හේතුවෙන් නිකකමො වීර්ය යයි කියන ලද නම් ඇති, 'සම්මා වායාම'ය ආසී වූයේය, උපන්නේ ය යන අදහසයි. එම ව්‍යායාමයේ පූර්වභාගයේ පැවති ආකාර දක්වනු පිණිස 'කාමං භිජ්ඣු යං කායො නෙව අපොථථ සඤ්ඤානං' යයි කියන ලදී. යම්භෙයකින් මාගේ අයං කායො භිජ්ඣු එහි කිසියම් ප්‍රමාණයක හෝ අපේක්‍ෂාවක් නැති ආකාරයෙන් ම මේ (ශරීරයේ) විනාශය සිදුවන්නේ හෝ වේවා, එසේ එම කර්ම ස්ථානයේ යෙදීමෙහි, නෙව අඤ්ඤානං මාගේ වීර්යයේ ලිහිල් කිරීමක් නැත. වීර්යය තියුණු කළේ, විදර්ශනාව තියුණු කළෙමි යන අර්ථයි.

දැන් වනාහි ඒ ආකාරයෙන් විදර්ශනාව තියුණුකොට ලබන ලද ගුණය දක්වන දේවතා දූ මෙසේ කීවාය.

සිකධාපදානං පඤ්චනාං - මග්ගො සොවඤ්ඤා සිධා
 අකණ්ඨකො අගහනො, උජු සබ්බි පච්චේදිකො
 නිකකමසස එලං පසස යථිදං පාපුණිඤ්ඤා

පංච සීල පදයන්ගෙන් පෙන්වන මාර්ගය සැපත ගෙන දෙයි. ශාන්ත බව ලබා දෙයි. කෙලෙස් කටුවලින් තොර වේ. කෙළෙස් හා දුසිරිත් ආදිය නැති කරයි. වංකභාවයෙන් තොරය. සත්පුරුෂයන්ගෙන් පැසසුමට ලක්වෙයි. යම්සේ සාමාන්‍ය ස්ත්‍රියක් වන මම යම් ඵලයකට පැමිණියෙමිද, ඒ මගේ විරියයේ ඵලය බලන්න.

යමෙක් නිත්‍ය ශීලය වශයෙන් සමාදන් වූ ශික්‍ෂාපද පහේ හික්මීහි පිහිටීම නිසා යහපතක් ලබන ලද බැවින් ද, එම ශික්‍ෂාපද හෙවත් හික්මීම් සම්පූර්ණ කරන ලද බැවින් ද, ශික්‍ෂාපද පහේ සම්බන්ධවීමක් සිදුවූයේ වෙයි. යමෙකු තුළ තමාගේ සන්තානයෙහි ශික්‍ෂාපද සම්බන්ධතාවය උපන්නේද, එදිනට හැම අයුරකින්ම යහපත සිදුවීමෙන් ද, යහපත් ආත්ම භාව ලැබීමෙන් සොවතරීකො සුවපත් වූයේ යයි කියනු ලැබේ. ක්ලේශයන්ගෙන් උවදුරු සිදු නොවන බැවින් ද, ඒවායින් ආරක්ෂා වීමේ හේතුවෙන් ද, සිව හෙවත් ශාස්තෘ වූ අයෙක් කියනු ලැබේ. රාග නමැති කටු ඇතීමක් සිදු නොවන බැවින්, අකණක හෙවත් කටු රහිත වූයේ යයි කියනු ලැබේ. කෙළෙස්, දෘෂ්ටි, දුසිරිත් යන අවුල් නැසූ බැවින් අගහනො හෙවත් නිරවුල් තැනැත්තා යයි කියනු ලැබේ. සියලු වංක ගති, කපටි ගති ආදියෙන් වෙන් වූ බැවින් උජු හෙවත් ඍජු තැනැත්තා යයි කියනු ලැබේ. බුද්ධාදී සත්පුරුෂයන් විසින් ප්‍රකාශ කරන ලද (ගුණාංග දරන ලද) බැවින් සබ්බි පවෙදිනො හෙවත් උතුමන් විසින් ප්‍රකාශිත යයි කියනු ලැබේ. එනම් ආර්ය මාර්ගයයි. එය යථා යම් ආකාරයකින් ඉත්තීකා දෙ අගලක් පමණ පුළුල් වූ නුවණක් ඇති තැනැත්තියක හා සම්මතයට (හෙවත් ස්ත්‍රීභාවයට) පත්වූයෙමි. එවැනි ස්ත්‍රියකගේ ද, 'වීරියයේ' යන අදහසින් නික්කමසසි යයි කියනු ලැබේ. කියන ලද ආකාර ඇති එම වීරියයේ 'මෙම ප්‍රතිඵලය බලන්න' යන අදහසින් ඉදං ඵලං පසස යයි ශක්‍රයාට කියයි.

ආමනනනිකා රක්‍ෂෙඤාමහි සක්කසස වසවනනිනො - තමා අනුන් වසඟ කරන ස්වභාවයෙන් වෙසෙන බැවින්, දෙදෙව්ලොවෙහි තමන්ට වසඟවන ස්වභාවය හා අධිපති භාවය පවතින්නේය යන අදහසින් වසවන්ති යයි කියනු ලැබේ. මෙය මෙහිදී ශක්‍රයාට කියා ඇත. වසඟයෙහි පවත්වා ගන්නා වූ එම සක්දෙව් ගේ ඇමතුම් ලැබීමිචලට ඇල්ලීම්චලට යෝග්‍ය වූයේ ද, කෙළිදෙළෙන් යුතුව වෙසෙනවිට පවා ඔහුගෙන් ඇමතුම් ලැබීමට සුදුසු වූයේ ද වෙමි. නික්කමසස වීරියයේ ඵලං පසස ප්‍රතිඵල

බලන්න. ආතත විතත ආදී පංචතුර්ය වාද්‍ය භාණ්ඩයන් දොළසකින් එකවර වාදනය කරනු ලබනවිට සතුවක් ගෙන දෙන්නේය. එම භාණ්ඩ පහ බැගින් වූ තුර්යයන් දහසක් පමණ ආසන්නව යොදා ගැනීමේ ක්‍රියාව සඳහා මෙය යොදන ලදී. එහි පටිබොධනහි ප්‍රීති සෝෂා පවත්වමින් ප්‍රබෝධමත් වීමයි. ආලමොය යන ආදිය තුර්යවාදක දේ ප්‍රයන්ට කියන විශේෂ නාමයකි. මෙම නම් කිරීම තුර්ය භාණ්ඩ ඇසුරෙන් සිදු වේ. විෂා මොකො - දිව්‍ය ස්ත්‍රීහු වෙති.

සුවිමිතා පිරිසිදු සිනාව හෝ දෙවිද්‍රවකගේ නාමයක් හෝ වෙයි. මුද්‍රවාදිනී මාදු ලෙස කථා කරයි යන අදහසින් මුද්‍රවාදිනී වේ. මාදු ලෙස වැඩි වශයෙන් වාදනය කරනු ලබන තැනැත්තිය ද මුද්‍රවාදිනී වේ. මුද්‍රවාදිනී යන්න නමක් ද වේ. සෙය්‍යාසෙ = වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ වූ, අවජරානං දෙවගනන් අතරෙහි සංගීතියෙහි ප්‍රශංසා ලබන්නා වූ, පබෝධිකං ප්‍රබෝධය ඇති කරන්නා වූ,

කාලෙන - යම් අරමුණක් සඳහා යෙදවුණු හෝ එළඹුණු කාලය. අභිභාසනහි ඉදිරිපිටට පැමිණ හෝ නැවතී හෝ කථාකරත්. යම් විධියකින් කථා කරත්ද එය දැක්වීම පිණිසයි. හඤ නව්‍යාම ගායාම, හඤ තං රමයාමසෙ යන්න කියන ලදී. දැන් අපි ගයමු. නටමු. ප්‍රීති වෙමු.

ඉදං මා විසින් ලබන ලද මේ තත්ත්වය, අසොකං මනෝඥ වූ, සිත් ඇදගන්නා වූ, ප්‍රිය වූ මනාප වූ, රූප ආදීන්ගේ හටගැන්මෙන් ශෝකය පහ වූ, එහෙයින්ම හැමකල්හිම ප්‍රමෝදය වර්ධනය කරන බැවින් නඤනං යි යෙදින. කිදසානං මභාවනං තචිතිසාවේ දෙවිවරුන්ගේ විශාල වූ ද උතුම් වූ උයන.

මෙබඳු දිව්‍ය සම්පත්තීන් වනාහි පින්කම්හි එල වශයෙන්ම ලැබේ යයි නියමිත වශයෙන් ම ප්‍රකාශකොට, නැවත අනියමිත වශයෙන් දක්වන දෙවිද්‍රව 'සුකං අකත පුඤ්ඤානං' යන ගාථාව ප්‍රකාශ කළාය. තව ද තමන් විසින් ලබන ලද දිව්‍යමය තත්ත්වයට සමාන තත්ත්වයක් ලැබීමට අන් අය තුළ ද කැමැත්තක් ඇති කිරීම වශයෙන්, ධර්ම කාරණා කියන ඒ දෙවගන 'තෙසං සහව්‍ය කාමානං' යනාදී අවසාන ගාථාව ප්‍රකාශ කර ඇත.

තෙසං තච්චිසා වැසියන් හට, සහවාස කාමානං සම්බන්ධ විමට කැමැත්තවුන් විසින් මෙය කර්තෘ අර්ථයෙහි සම්බන්ධ විභක්ති වචනයි. සහ වානි පචතතකීති - සහවො ඔවුන් සමග පවත්නේනුයි සහවො, ඔවුන්ගේ ස්වභාවය සහවාසං විරියසස භාවො - විරියයාගේ ස්වභාවය යන විග්‍රහය අනුව විරියං.

මෙසේ දෙවිද්‍රව විසින් තමන්ගේ පින්කම් ප්‍රකාශ කළ කල්හි තෙරණුවෝ පිරිවර සහිත ඇයට දහම් දෙසා දෙවිලොචිත් පැමිණ ඒ පුවත් විස්තරය භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දැන්වූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ අදහස අර්ථෝත්පත්ති කොට පැමිණ සිටි පිරිසට දහම් දෙසූහ. ඒ දේශනාව දෙවියන් සහිත ලෝකයාට අර්ථවත් විය.

දාසී විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

2.2

අභිකකනෙනන වණෙණන යනු ලබුමා විමාන වස්තුවයි. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බාරාණසියං කෙවට්ඨාරං බරණැස් නුවර වැඩ වාසය කරන කල්හි, කේවට්ට ද්වාර නමින් බරණැස් නගරයේ එක දොරටුවක් ඇත්තේය. එයට නුදුරුව නිව්ටිය නම් ගම පිහිටා ඇත. එයද කේවට්ට ද්වාර යන නමින්ම හැඳින්වේ.

එහි ලබුමා නම් වූ එක් ස්ත්‍රියක් ශ්‍රද්ධා සම්පන්නව බුද්ධිසම්පන්නව සිටියි. එම දොරටුවෙන් පිවිසෙන්නා වූ හික්කුන් වැද තමන්ගේ ගෙදරට කැඳවාගෙන ගොස් දන් පිරිනමා එහිම නැවතීමට ආසන ශාලාවක් ද කරවා එහි පිවිසෙන හික්කුන්ට ආසන පහසුකම් සපයා දුන්නීය. බීමට හා පරිභෝජනයට අවශ්‍ය ජලය දුන්නීය. ආහාර බත් කැවිලි ආදියද තමාගේ ගෙයි තිබුණේද ඒවා දුන්නීය. ඕ තොමෝ හික්කුන් සම්පයෙන් බණ අසා තිසරණයෙහි ද සීලයෙහි ද පිහිටා සමාහිත සිත් ඇතිව විපස්සනා

කර්මස්ථාන උගෙන විදර්ශනා වඩන්නේ උපනිශ්‍රය සම්පන්න නිසා කෙටි කලකින්ම සෝවාන් පෙළෙහි පිහිටියාය.

ඕ තොමෝ ඉන්පසු කාලයක කථරියකොට තවිතිසා දෙව්ලොව මහා විමානයක උපන්නීය. අප්සරාවෝ පන්දහසක් පිරිවර වශයෙන් වූහ. ඕ දෙව්සැප අනුභව කරමින් සිටිද්දී ප්‍රමෝදයට සතුටට පත්ව වාසය කරයි. ආයුෂ්මත් මුගලන් තෙරුන් දේව චාරිකාවෙහි වැඩමවමින් මෙම දෙවගන හමු වී 'අභිකකනෙනන වණෙණන' ආදී ගාථා මගින් මෙසේ විවාළේය. සියල්ල පෙර කී නයින් දත යුතු.

1. බැබළෙන වර්ණයෙන් දිළිසෙන පැහැයෙන් යම්කිසි දෙවගනක් සිටින්නීද, ඕ ඕසධි තාරකාව මෙන් භාත්පස බබළමින් සිටින්නීය.
2. මෙබඳු වූ වර්ණ සම්පත්තිය ද මෙබඳු වූ සමාදධි බවක් ද පරිභෝග සම්පත්තියක් ද කුමකින් ලැබුවේද සිත සතුටු කරන සම්පත් පහළ විය.
3. මහානුභාව වූ දෙව් දුවතියනි, ඔබ මිනිස්ලොව වසන සමයේ කවරනම් පුණ්‍ය කර්මයක් කළේද? එකල දිසාවන් එළිය කරන්නා වූ දිළිසෙන වර්ණාසකින් යුතුව මෙසේ පවතින්නට ඔබ කළ කුසලය කුමක්දැයි විමසමි.
4. ඒ දෙව්දුව මුගලන් හිමියන් විසින් අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දෙමින් තමන් කළ කුසලය පවසන්නී.
5. කේවට්ට ද්වාරයෙන් නික්මි මගේ නිවසට පැමිණියා වූ මහාර්ඡී වහන්සේ ගේ ශ්‍රාවකයන් වෙත ආහාර බාර්ලි, කොමුපිටු, කාඩ් දිය, ආදිය ප්‍රසන්න වූ සිතින් යුතුව අවංක වූ සිතින් යුතුව කම්පල අදහා පිරිනැමුවෙමු.

වාතුද්දසි පොහොය, පසළොස්වක, අටවක් පොහොය, ප්‍රාතිහාර්ය පක්‍ෂ පොහොය යන දවස්වල අෂ්ටාංග උපෝසථය සමාදන් වීමි.

උපෝසථයෙහි යෙදී සදාතනිකව සීලයෙන් සංවරව සංයමයෙන් යුතුව ජීවත් වූයෙමි.

ප්‍රාණසාත මුසාවාද, සොරකම, මත්පැන් පානය, ස්වාමියා ඉක්මවා හැසිරීම ආදියෙන් වෙන් වී ජීවත් වූයෙහි.

පංච ශික්ෂා පදයන් රකිමින් ආර්ය සත්‍යයෙහි දක්ෂ වී යසස්සී ගෞතම බුදුන්ගේ උපාසිකාවක්ව ජීවත් වීම්.

ඒ කුසල කර්මයන්ගේ හේතුවෙන් මේ අන්දමේ වර්ණයක් මේ අන්දමේ සම්පත් මම ලදිමි. යම්කිසි ආකාරයකින් සිත සතුටු කරවන සම්පත් උපදී.

ඒ මහානුභාව වූ හික්කුන් වහන්සේ අසන ලදුව මම කියමි. මිනිස් දුවක වූ මම යම්කිසි කුසල් කර්මයක් කළා නම් මෙබඳු වූ වර්ණයෙන් ද මෙබඳු වූ බැබළෙන සිරුරකින් ද සියළු දිසාවන් පැහැපත් කරමින් ද සිටින බව කියමි.

ස්වාමීනි! මගේ වචනයෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පා පියුම් වදිනු මැනවි. ලබුමා නම් උපාසිකාව ඔබවහන්සේගේ පා පියුම් සිරසින් නමස්කාර කරයි.' භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අන්‍යතර වූ ශ්‍රාමණ්‍ය ඵලයක් දක්වන්නේ ද ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සකෘදාගාමී ඵලය පැනවිය.

එහි කෙවට්ඨාචාරා නිකමමා කෙවුල් දොරටුවෙන් නික්මෙන තැන්හි සාකං යනු ආහාර, භාලේ එළවළු ආදී ව්‍යඤ්ජන ලොණ සොවීරකං ධාන්‍ය කුනපහ ආදී බොහෝ දේ යොදා සකස් කරන ඒ සුප් වර්ගයකි. 'ආවාම කඤ්ඤ ලෝඤුදකං' යනුවෙන් ද ව්‍යවහාර කරත්.

ප්‍රශ්න විසඳීම් වශයෙන් ඒ තෙරුන් වහන්සේගේ ධර්මදේශනාවෙන් සකෘදාගාමී ඵලයට පැමිණියාය.

ඉතිරි දේ උත්තරා විමාන වස්තුවෙහි ප්‍රකාශ කළ අනුසාරයෙන් දැක්වුනුයි.

ලබුමා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

2.3

පිණ්ඩාය නෙ වරනතසස යනාදී ගාථාවෙන් දැක්වෙන ආවාමදායිකා විමාන වස්තුව මෙසේය. එහි උත්පත්තිය කෙසේ වීද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර වේළුවනයෙහි කලන්දක නිවාපයෙහි (ලෙනෙණුන්ගේ අභය භූමියෙහි) වාසය කරන සේක. එකල්හී රජගහනුවර එක්තරා පවුලක් අභිවාතක රෝගයෙන් උවදුරට පත්විය. එහි එක් ස්ත්‍රියක හැර අනිත් සියල්ලෝම මිය ගියහ. ඇය නිවසද නිවසේ වූ සියලු ධන ධාන්‍යද හැරදමා මරණ භයෙන් බියවත් වූවා බිත්ති හිඩැසකින් පලාගොස් අනාථ වී අනුන්ගේ නිවසකට ගොස් නිවස පිටුපස වාසය කළාය. එම නිවසෙහි කාරුණික පුරුෂයෙක් හැලිවළං ආදියෙහි ඉතිරිවන බත් කැඳ ආදිය ඇයට දෙන්නාහ. ඇය ඒ ස්ථානයේම ඔවුන්ගේ කැඳ බත් කා ජීවිකාව කරයි.

එකල්හි ආයුෂ්මත් මහා කාශ්‍යප රහතන් වහන්සේ සත් දිනක් නිරෝධ සමාපත්තියට සමවැදී සිට එයින් නැගී අද මා ආහාර පිළිගැනීමෙන් කවරනම් අයෙකුට අනුග්‍රහ කරන්නෙමිද, දුගතියේ හා අනික් දුක්වලින් මුදවන්නෙමිදැයි කල්පනා කරන්නාහ. මරණයට ආසන්නව සිටි ඇය, නිරයෙහි ඉපදීමට හේතුවන ලෙස කරන ලද කර්මයන් ඇති බව දැක මා එහි ගියවිට ඇය තමන් ලත් කැඳවතුර මට දෙන්නීය. ඒ හේතුවෙන්ම ඇය නිර්මාණරතී දිව්‍යලෝකයෙහි උපදින්නීය. මෙසේ ඇය නිරයෙහි වැටීමෙන් මුදවාගෙන මැයට ස්වර්ග සම්පත්තිය ලබාදෙන්නේ නම් යෙහෙකැයි සිතා පෙරවරුයෙහි හැඳ පෙරවැ පා සිවුර ගෙන ඇය සිටිනා තැනට අභිමුඛව වඩිනා සේක. එවිට සක්දෙව් රජු අප්‍රකට වේශයකින් යුතුව නොයෙක් රසයෙන් සැදි නොයෙක් සුප හා ව්‍යජන සහිත ආහාරයක් ද, දිවසළු ද ගෙන ආවේය. ඔහු කවරෙකුදැයි දැන හැදිනගත් තෙරුන්වහන්සේ, ශක්‍රය, ඔබ කරන ලද පින්කම් ඇත්තේය. කුමක් නිසා මෙසේ කරන්නේද? දුකට පත් දිළින්දන් හට ලැබෙන සම්පත් නො වලක්වනු යයි කියා, ශක්‍රයා ගෙනා දේ ප්‍රතිකේෂප කොට එම ස්ත්‍රිය ඉදිරියෙහි සිටි සේක. ඕ නොමෝ තෙරණුවන් දැක, මේ මහානුභාව සම්පන්න තෙර නමකි. මුත්වහන්සේට දිය යුතු කෑ යුතු දෙයක් හෝ

බුද්ධිය යුතු දෙයක් හෝ මෙහි නැත. මේ කිලිටි භාජනයෙහි දැමූ, තණකැබලි දුවිලි ආදිය විසිරුණු ලුණු නැති සීත වූ රස අඩු කැඳ වතුර ටිකක් මෙවැනි තෙර නමකට දෙන්නට උත්සාහ නො ගනිමිසි සිතා 'ආතිච්ඡට' (පෙරට වඩින්න දිය යුතු දෙයක් නැත) යයි කීවාය. තෙරුන් වහන්සේ එක් පියවරක් පමණක් ඉදිරියට තබා නැවතුණු සේක. නිවසෙහි වැසි මනුෂ්‍යයෙක් ආහාර ගෙන ආහ. තෙරුන්වහන්සේ එය නො පිළිගත්හ. ඒ දුගී ස්ත්‍රිය මටම අනුග්‍රහ පිණිස මෙහි පැමිණියේ වන්නේ ය. මා සතු දෙයම පිළිගනු කැමැත්තේ යයි දැන ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇත්තී උසස් භක්තියකින් යුතුව එම කැඳ වතුර තෙරණුවන්ගේ පාත්‍රයෙහි වත්කළාය. තෙරුන් වහන්සේ ද ඇයගේ පැහැදීම වැඩිවනු පිණිස කැඳ වළඳනු රිසි ආකාරයක් දැක්වූහ. ගෙහිමියා අසුනක් පැණවීය. තෙරුන්වහන්සේ එහි හිඳ ඒ කැඳවතුර වළඳවා පාත්‍රයෙන් ඉවතට ගත් අත් ඇත්තාහු අනුමෙවෙති බණ වදාරා ඒ දුගී ස්ත්‍රියට 'මින් පෙර තුන්වන ආත්ම භාවයේ දී ඔබ මගේ මෑණියන් වූහ'යි වදාරා වැඩි සේක. ඕ තොමෝ එයින් තෙරුන් වහන්සේ කෙරෙහි භක්තිය ද ප්‍රසාදය ද උපදවා එදින රාත්‍රී පළමු යාමයෙහි කළුරියකොට නිර්මාණරතී නම් දේව සමාගමට පැමිණියාය. ඉක්බිති සක්දෙව් රජ ඇය කළුරිය කළ බව දැන කවරනම් තැනක උපන්නීදැයි සොයා බලන්නේ තව්තිසාවෙහි නො දැක රාත්‍රියෙහි මැදියම ආයුෂ්මත් මහ කසුප් තෙරුන් වෙත පැමිණ ඇය උපන් තැන විචාරන්නේ 'පිණඩාය තෙ වරන්තසස' ආදී ගාථා කීහ.

පිණඩාය මෙ වරන්තසස - තුණහි භූතසස තිට්ඨතො
 දළිඳො කපණා නාරී - පරාගාරං අවසසිතා

පිඬු පිණිස හැසිර නිහඬව සිටියා වූ ඔබවහන්සේට දිළිඳු වූ ද අසරණ වූ ද, අන් නිවසක පිටිපස භපදෙස පිහිටකොට ගෙන සිටි ස්ත්‍රියක් ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇතිව සියතින්ම කැඳ වතුර පිදුවාද, යම් බඳු වූ එම තැනැත්තිය මියගොස් කවර නම් ලොව උපත ලැබීද?

එහි පිණඩාය පිණ්ඩපාතය සඳහා, තුණහි භූතසස තිට්ඨතො මෙය පිඬු පිණිස හැසිරෙන ආකාරය දැක්වීමකි. පිණ්ඩපාතය උදෙසා සිටියේය යන අර්ථයයි. දළිඳො දුකට පත් වූ, කපණා අසරණ වූ දළිඳො යන පදයෙන් ඇයට සම්පත් නැති බව දැක්වේ. කපණ යන පදයෙන් නෑදැයින් නැති බව දැක්වේ. පරාගාරං අවසසිතා අනුන්ගේ නිවසක් ඇසුරෙහි

වෙසෙන්නි අනුන්ගේ නිවසක පිටුපස ආවරණයක් ඇසුරුකොට වසන ස්ත්‍රිය.

කනනු සාදිසනං ගතා දන්දිම් වශයෙන් කාමාවචර දිව්‍යලෝක සයෙන් කවර නම් ලෝකයකට ගියාද? පෙර කියන ලද ආකාරයෙන් තෙරුන් වහන්සේ විසින් කරන ලද අනුග්‍රහයෙන්, ඒ ස්ත්‍රිය පහළ දිව්‍යලෝක දෙකෙහි නොදුටු ශක්‍රයා ඇය උදාර වූ දිව්‍ය සම්පත්තියක් ලබාගෙන නැතැයි යන සැකයෙන් යුතුව, තෙරුන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්න කරයි. තෙරුන් වහන්සේ ද ඔහු විසින් විමසන ලද පිළිවෙළට අනුරූපී වන ලෙසටම 'පිණ්ඩාය මෙ වරනකස්ස' ආදී පිළිවෙළින් ඔහුට පිළිතුරු දෙමින් ඇය උපන් ස්ථානය ප්‍රකාශ කළහ.

යා මෙ අදාසි ආවාමං, පසනතා සෙහි පාණිහි
සා හික්වා මානුසං දෙහං විප්පමුත්තා ඉතොචුතා
නිමමානරතිනො නාම සනති දෙවා මහිද්ධිකා
තඤ්ඤා සා සුඛිතා නාරී මොදකා වාම දායිකා

පිඬු පිණිස හැසිර නිහඬව සිටියා වූ මා හට දිළිඳු වූ ද අසරණ වූද යම්බඳු ස්ත්‍රියක්, ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇතිව සියතින්ම කැඳ වතුර පිදුවේද, එම තැනැත්තිය මියගොස් මෙලොවින් වෙන් වී මිනිස්ලොව පැවැති අභාගයෙන් නිදහස් වූවාය.

නිර්මාණ රතී නම් වූ මහත් සෘද්ධි ඇත්තා වූ, දේවතාවෝ පිරිසක් වෙති. සතුටට පත්වූවාහු වෙති. කැඳවතුර පිදුවා වූ ඒ ස්ත්‍රිය එම නිර්මාණරතී දෙවිලොව ඉපිද සතුටට පත් වූවාය.

විප්පමුත්තා - මනුෂ්‍ය ලෝකයේ වූ එම දුර්භාගයන්ගෙන්, කරුණාව යොමුවිය යුතුව තිබූ පැවැත්මෙන් මිදුණාය. ඉවත් වූවාය. මොදනාවාමදායිකා කැඳවතුර පමණක් පිදුවා වූ ඕ තොමෝ නිර්මාණරතී දිව්‍යලෝකය නම් වූ පස්වන කාම ස්වර්ගයෙහි දිව්‍ය සම්පත්තියෙන් සතුටට පත්ව සිටියි. වපුරන ලද දෙයින් ලබන ඵලය මෙන් කරන ලද පිනෙහි ඵලය සඳහා කේෂ්ත්‍ර සම්පත්ති ඵලය බලන්න යයි දක්වයි යන අදහසයි.

නැවත ශක්‍රයා ඇගේ දානයෙහි මහත් වූ ප්‍රතිඵල ද ආනිශංසද අසා එයට ප්‍රශංසා කරමින් අහොදානං ආදිය ගාථාවන් කීහ.

අසරණ ස්ත්‍රිය විසින් මහා කාශ්‍යප තෙරුන් කෙරෙහි මනාව දෙන ලද දානය ආශ්චර්යවත්ය. අනුන්ගෙන් ලැබුණු දෙයින් දෙන ලද දානය පවා මහානිශංස වූයේය.

සර්වාංග සුන්දර වූ යම් ස්ත්‍රියක් වක්‍රවර්ති රජකුගේ මෙහෙසිය බවට පත්වේද, එම ස්වාමී පුරුෂයාගේ අගය කිරීම් සහිත දර්ශනයට යොමුවේද, ඒ සියල්ල මෙම ස්ත්‍රියගේ කැඳවතුර දානයෙහි ඵලයෙන් සොළසකින් එක් කොටසක් නැවත සොළසට බෙදා ඉන් ලැබෙන එක කොටසකටද වඩා අගනේය.

රන් කහවණු සියයක්ද, අශ්වයන් සියයක් ද, අශ්වතර නම් උසස් වර්ගයේ අශ්වයන් සියයක් ද, රථ සියයක් ද, කන්‍යාවන් ලක්ෂයක් ද පැළඳීමට ගන්නා මැණික් කුණ්ඩලාභරණ ද යන මේ වස්තූන් වුවද මේ ස්ත්‍රියගේ කැඳ දාන වස්තුවේ පිනෙන් සොළසකින් එක් කොටසක් ගෙන එය නැවත සොළසට බෙදා ඉන් ලැබෙන එක් කොටසකට ද වඩා නො අගනේ වෙයි.

රථයක ඒරියාකද වැනි විශාල දළ ඇති ශක්ති සම්පන්න වූ ස්වරණමය ග්‍රීවාභරණ පළඳවන ලද්දා වූ අලංකාර හස්ති සන්නාහයන්ගෙන් ආවරණය කරන ලද සිරුරු ඇති හේමවත නම් හස්ති කුලයෙන් උපන් හස්තීභූ සියදෙනෙක් පවා, මේ ස්ත්‍රියගේ කැඳ වතුර දානයෙහි පිනෙහි සොළසකින් එක් කොටසක් නැවත සොළසකට බෙදා ඉන් ලැබෙන එක් කොටසකටද වඩා නො අගනේය.

යුද්ධයකින් හිමිකර ගන්නා වූ මහාද්වීප සතරේ ආධිපත්‍යය වුවද මේ ස්ත්‍රියගේ කැඳවතුර දානයේ පිනෙහි සොළසකින් එක් කොටසක් නැවත සොළසකට බෙදා ඉන් ලැබෙන එක් කොටසක් තරම්වත් නො අගනේය.

අහො ආශ්චර්යය යන අර්ථයේ නිපාතයි. වරාකියා දිළිඳු, අසරණ, පරාහතෙන පිටකින් ගෙන එන ලද අනුන්ගේ නිවසකින් ඉල්ලා ගන්නා

ලද යන අර්ථයි. දානෙන් දිය යුතුව තුබූ කැඳවතුර පමණක් වූ දාන වස්තුවෙන්, ඉස්කිට්ටු වන දකුණු ආශ්චර්යයකි. දෙන ලද දානය ප්‍රතිඵල සහිත වී මහත්ඵල සහිත විය. මහත් ආලෝකයක් විය. පුණ්‍යඵලයේ මහත් පැතිරීමක් විය යන අර්ථ ඇත්තේය.

දැන් ස්ත්‍රී රත්න ආදිය (දීම පවා) ඒ කැඳවතුර දානයේ සියයේ කොටසකට හෝ දාහේ කොටසකටවත් සම නොවේ යයි දක්වනු පිණිස 'යා මහෙසිතං කාරෙය්‍යා' ආදිය කියන ලදී.

සබ්බංග කල්‍යාණී වඩා උස් නොවූ වඩා මිටි නොවූ වඩා සිහින් නොවූ, වඩා මහත් නොවූ, වඩා කලු නොවූ, වඩා සුදු නොවූ, මිනිසුන්ගේ වර්ණය ඉක්මවා සිටියා වූ, දෙවියන්ගේ වර්ණයට නො පැමිණියා වූ යනාදී වශයෙන් මෙකී කියන ලද සියලු අංගයන්ගෙන් ද කරුණුවලින් ද සියලු අංග ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් ද, යහපත්ය. හොබනේය. සුන්දරය. හතතුළාවනොම දසසිකා ස්වාමිපුරුෂයාට උසස් ලෙස පෙනෙන්නා වූ, අතිශයින් දැකුම්කලු වූ ප්‍රසාදය ඇතිකරවන්නා වූ තැනැත්තිය. එනසසාවාම දානසස කලං නාගසති සොළසිං - මැය විසින් දෙන ලද මේ කැඳ වතුර දානයේ පුණ්‍යඵලය සොළසකට බෙදා ඉන් එක් කොටසක් නැවත සොළසකට බෙදා ලැබූ එක් කොටසකට වඩා සක්විති රජකුගේ ස්ත්‍රී රත්නභාවය වුවද නො අගනේ වෙයි. වින්දනීය නොවෙයි. ලැබිය යුත්තේ නොවෙයි. රත්රන් කලං පසළොස නිකබ යයි කියයි. කලං සියයක් යයි ද කියත්. හෙමවතා හිමවන හෙවත් හිමාලයෙහි. හේමවන නම් හස්ති කුලයට අයත්ය යන අදහසයි. ඔව්හු වනාහි මහත් වූ ද, ශක්තිමත් වූ ද, ජවයෙන් යුක්ත වූවෝද වෙති. ඊසාදහන රිය හිසට යොදා ඇති ලී කඳ වැනි දළ ඇති, මදක් නැමුණු දත්ය යන අදහසයි. එයින් විශාල දළ ඇති බව යන අදහස ඇතිවීම වළක්වයි. උරුණ වා වීර්යය, ජවය, අනුන් යටපත් කිරීම යන ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වූ, බැරැරම් වූ යුද්ධමය කාර්යයන් දරා සිටීමට සමර්ථ වූ යන අදහසයි. සුවණණකච්ඡා රනින් සැදූ ගෙලෙහි බඳින ලද අබරණ පැළඳී, කවච් යන පදයෙන් ඇතාට සුදුසු සියලු ආහරණ කියවෙයි. හෙමකප්පන වාසසා රත් එබ්බවූ ඇත් ඇඳුම් ඇති වළලු ආදී වාස්තව්‍ය අලංකාරයන් සහිත ඇඳුම්, චතුරතමසී දීපානං ඉසසරං දෙදහසක් කුඩා දිවයින් පිරිවරා ගත් ජම්බුද්වීප ආදී සතරමන දිවයින්හි අධිපති බව, එයින් සියලු සක්විති සම්පත් කියයි. යමක් මෙහි නො කියන ලදද එය යට කියන ලද පරිදීම වේ.

මෙහිදී සක්දෙව් රජු විසින් ද තමන් විසින් ද, කියන ලද සියල්ල ආයුෂ්මත් කාශ්‍යප තෙරුන් වහන්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දැන්වූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එය අර්ථෝක්තපත්ති කොටගෙන රැස්ව සිටි පිරිසට සවිස්තරව ධර්මදේශනා කළ සේක. ඒ දේශනාව මහජනයාට සාර්ථක දේශනාවක් වූයේය.

ආවාමදායිකා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

2.4

වණ්ඩාලී වතු පාදානි - වණ්ඩාලී විමාන වස්තුවයි. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහනුවර වාසය කරන සේක් අළුයම් වේලෙහි බුදුන්වහන්සේලාට පුරුදුව ඇති මහා කරුණා සමාපත්තියට සම වැද, ඉන් නැගිට ලෝකය දෙස බලන්නාහු ඒ නගරයෙහිම සැඩොල් පියසෙහි වෙසෙන ආයුෂ ගෙවීගිය නිරයට යා හැකි කර්මයක් ද එළඹ සිටි එක්තරා මැහැළි සැඩොල් කතක දුටු සේක. මහා කරුණාවෙන් උත්සාහවත් වූ සිත් ඇති බුදුන් වහන්සේ, ඇය ලවා ස්වර්ගයට යා හැකි කර්මයක් කරවා එයින් ඇගේ නිරය ගමන වළක්වා ස්වර්ගයෙහි පිහිටුවන්නෙමිසි සිතා මහත් වූ හික්කු සමූහයක් සමග රජගහ නුවර පිඬු පිණිස නික්මුණු සේක.

එකල්හි සැරයටියක් ආධාර කොටගෙන නුවරින් නික්මෙන ඒ සැඩොල් ස්ත්‍රිය, පැමිණෙන්නා වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැක ඉදිරියෙහි සිට ගත්තාය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද ඇගේ ගමන වළක්වන්නාක් මෙන් ඉදිරියේ සිටි සේක. එකල්හි ආයුෂ්මත් මුගලන් තෙරුන් වහන්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සිත ද, ඇයගේ ආයුෂ පිරිහී යාම ද දැන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වන්දනා කරවීම සඳහා මේ ගාථා දෙක කීහ.

වණ්ඩාලී වැරදි පාදානි - ගෞතමස්ස යසසසිනො
 තමෙව අනුකම්පාය - අධ්‍යාසි ඉසි සුත්තමො
 අභිප්පසාදෙහි මනං අරහත්තමහි තාදිනී
 බිප්පං පඤ්ඤාකා වැරදි - පරිත්තං තව ජීවිතං

සැබෑවල උපාසිකාවනි, යශස් ඇත්තා වූ ගෞතමයන් වහන්සේගේ පා වදින්න. ඒ ශ්‍රේෂ්ඨ උත්තමයෝ ඔබ කෙරෙහිම අනුකම්පාවෙන් මෙහි වැඩමවා නැවතුණහ.

කෙළෙස් දුරුකළ අර්හත් ගුණ ඇති උතුමාණන් කෙරෙහි මනාකොට මනස පහදවා ගන්න. වහා දැන් ඔසවා ඇදීලි බැඳ වදින්න. ඔබේ ජීවිතය අවසානය කරා ළඟා වී ඇත.

එහි වණ්ඩාලී උපතින් ලැබූ නාමයෙන් ඇයට ආමන්ත්‍රණය කරයි. වැරදි වදින්න. පාදානි - දෙවියන් සහිත වූ ලෝකයාට පිහිට වූ ශ්‍රීපාදයන්, තමෙව අනුකම්පාය ඔබටම අනුග්‍රහ පිණිස, අපායෙහි ඉපදීම වළක්වා දෙවිලොව ඉපදීම සඳහා යන අදහසයි. අධ්‍යාසි බුදුන්වහන්සේ නගරයට නො පිවිස සිටියහ. ඉසි සුත්තමො ලොකික වූ ද රහත් නො වූ ද රහත් වූ ද රහත් වූ ද, පසේ බුදු වී ද යන (සත්ත්වයන්) සෘෂිත් අතුරෙන් උතුම් වූ, ශ්‍රේෂ්ඨතම වූ එසේ නැතහොත් විපස්සී බුදුන් වහන්සේ සිට ගැනෙන පරිදි පරම්පරාවේ සත්වන බුදුන් වහන්සේ බැවින් ඉසි සත්තමො යයි කියනු ලැබේ.

අභිප්පසාදෙහි මනං - මේ සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේය. ඔබගේ සිත පහදවා ගන්න. අරහත්තමහි තාදිනී කෙලෙසුන්ගෙන් දුරු වූ බැවින් ද එම කෙලෙස් සතුරන් නැසූ බැවින් ද, සංසාර වක්‍රයේ දැති නැසූ බැවින් ද, සිවුපසයන් ලැබීමට සුදුසු වූ බැවින්ද, රහසින් හෝ පවි නොකරන බැවින් ද, අරහත්තො යි යෙදේ. සිතට ප්‍රිය උපදවන දේ කෙරෙහි කෙලෙස් (ආශා) දුරු කළ බැවින් තාදිමහි යයි යෙදේ. බිප්පං පඤ්ඤාකා මැර ඉක්මනින්ම ඇදීලි බැඳ වදින්න. නමස්කාර කරන්න. කුමක් නිසාද යත්, පරිත්තං තව ජීවිතං - ජීවිතය දැන්මම බිඳෙනසුළු ස්වභාවය ඇති බැවිනි. ඉතා කෙටි බවකින් යුක්ත බැවිනි.

මෙසේ තෙරුන් වහන්සේ ගාථා යුගලකින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ගුණ වර්ණනා කරන්නාහු තමන්ගේ ආයුභාවයෙහි පිහිටා ඇයගේ ආයුෂ හීන වූ බව ද දැක්වීමෙන් සංවේග උපදවමින් ශාස්තෘන් වහන්සේ වැන්දවීම සඳහා ඇය මෙහෙයවූහ. ඕ තොමෝ ද එය අසා සංවේග උපදවා ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදුණු සිත් ඇතිව, පසඟ පිහිටුවා වැද ඇදිලි බැඳ නමස්කාර කරමින් බුදුන් කෙරෙහි පිහිටියා වූ ප්‍රීතියෙන් එකඟ සිත් ඇතිව සිටියාය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද, මැයට සග සම්පත් ලැබීමට මෙය ප්‍රමාණවත් යයි දැන හික්කුන් සමග නගරයට පිවිසි සේක. එකල්හි බියට පත්ව දිවයන්නා වූ එක්තරා ගවදෙනක් සිය අඟින් ඇයට අණින ලදින් ඇයගේ දිවි තොරවීය. ඒ සියල්ල දක්වනු පිණිස සංගීතිකාරක තෙරවරහු මේ ගාථා කීහු.

දමනය කරන ලද ඉඳුරන් ඇති, මුගලන් මහරහතන් වහන්සේ විසින් මෙහෙයවන ලද සැඩොලිය යශස් සම්පන්න වූ ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පාදයන් වන්දනා කළහ.

අඳුරට පහනක් වූ බුදුරජාණන් වහන්සේට ඇදිලි බැඳ නමස්කාර කළා වූ උවැසියට එක්තරා ගවදෙනක් විසින් සිය අඟින් අනින ලදුව මරණයට පත් කළාය.

එහි පඤ්ඤාං ධීතං නමසසමානං සමබුද්ධං බුදුරජාණන් වහන්සේ එතැනින් නික්ම ගියකල්හි බුද්ධාලම්භන ප්‍රීතියෙන් සන්සුන් වූ සිත් ඇති බුදුන් ඉන්දදී මෙන්ම ඇදිලි බැඳ නමස්කාර කරමින් සිටියා වූ අඤ්ඤාචාර්ය අවිද්‍යා නමැති අන්ධකාරයෙන් ද, කෙලෙස් නමැති ආලෝකය ඇති කරන්නා වූ ඕ තොමෝ එයින් වූතව තච්චිසා දෙව්ලොව උපන්නීය. ඇයට පිරිවර අස්සරාවෝ ලක්‍ෂයක් වූහ. එකල්හි ඇය විමානය සමගම පැමිණ මුගලන් තෙරුන් වෙත එළඹ වැද සිටියහ. ඒ බව මෙසේ දක්වයි.

වීර්යවත් උත්තමයාණනි, කෙලෙස් ප්‍රහීණ කළා වූ, රජසිත් තොර වූ, තෘෂ්ණාව නැත්තා වූ, ආරණ්‍යයෙහි හුදෙකලාව වැඩ සිටින්නා වූ මහානුභාව සම්පන්න වූ ඔබවහන්සේට මම වන්දනා කරමි. එවිට තෙරණුවෝ මෙසේ විමසූහ.

සම්පතින් යුතු වූ දේවතාවියනි, රත්රන් පැහැයෙන් බබළන්නා වූ, මහත් යසස් ඇත්තා වූ, අප්සරා සමූහයා විසින් පිරිවරණ ලද්දා වූ නන් විසිතුරු විවිධත් බැස මට වදින්නා වූ, ඔබ කවර තැනැත්තියක් ද?

එහි ජලිතා තමන්ගේ ශරීර ප්‍රභාවයෙන් ද, වස්ත්‍රාභරණාදියේ දීප්තියෙන් ද, දිළිසෙමින් බැබළෙමින්, මහායසො මහත් වූ පිරිවරක් සහිත වූවා, විමාන මොරුයහ විමානයෙන් බැස, අනෙක විතතා - නන්වැදැරුම් විසිතුරු බවින් යුත්, සුභෝ, මනා ගුණයන්ගෙන් යුත් තැනැත්තියනි, මම මා මෙසේ තෙරුන් වහන්සේ විසින් ප්‍රශ්න කරන ලදුව, ඕ තොමෝ නැවත ගාථා සතරක් කීවාය.

අහං භද්‍රෙන වණ්ඩාලී - තයා විරෙන පෙසිකා
වන්දිං අරහතො පාදෙ - ගොතමසස යසසිනො

ස්වාමීනි, වීර වූ ඔබවහන්සේ විසින් මෙහෙයවන ලද මම සැබොවි වෙමි. යසසින් යුක්ත වූ ගෞතමයන් වහන්සේ ගේ පා වැන්නදෙමි.

සාහං වන්දිතා පාදානි චූතා වණ්ඩාල යොනියා
විමානං සබ්බතො භද්දං - උපපන්නමිහි නන්දනෙ

බුදුන් වහන්සේගේ පා වැඳ වණ්ඩාල යෝනියෙන් චූත වූ මම නන්දන වනයෙහි, අසුරියන් වූ විමානයෙක්හි උපත ලැබුවෙමි.

අවජරානං සත සහසසං පුරකඛන්ධාන කීට්ඨනි
තාසාහං පවරා සෙට්ඨා වණේණන යසසායුතා

අප්සරාවන් ලක්ෂයක් පෙරටු කරගෙන, සිටින්නා වූ ඒ මම උතුම් වූවා ශ්‍රේෂ්ඨ වූවා වර්ණයෙන් යසසින් හා ආයුෂයෙන් යුක්ත වූවා වෙමි.

පහුන කතකලයාණා සම්පජානා පතිසසතා
මුනිං කාරුණිකං ලොකෙ - තං භනෙන වන්දිතුමාගතා

ස්වාමීනි, බෙහෙවින් යහපත් ලෙස ඇති කරගන්නා වූද, දැනුම ලබා ගත්තා වූ ද, සිහිබුද්ධිය ඇත්තා වූද, මම ලෝකයෙහි කාරුණික වූ මුනින්ද්‍රයන් වහන්සේ වදිනු පිණිස පැමිණියා වෙමි.

එහි පෙසිතා සැබොලියනි, බුදුන් පා වදින්න යනාදී වශයෙන් වැදීම සඳහා මෙහෙයවනු ලැබුවාය. එම වන්දනාමය පින්කම සිදු වූ අවස්ථාව සුළු වූවකි. කෙත මහත් වූ පමණට එහි ඵලයද මහත්වන බැවින්, අතිශයින් මහත් වේ යන්න කියන ලදී. පහුක කත කලාණා - බුදුන් අරමුණුකොට හටගත් ප්‍රීතිය පැවැති කාලය තුළ සිතේ ඇතිවන ප්‍රඥාවෙන් ද සිහි බුද්ධියෙන් ද, හටගත්තා වූ විශාරද බව සලකා සමපජානානං පතිසසතා යනාදිය කියන ලදී.

මෙසේ කියා කළ දෙයෙහි ගුණ දන්නා වූ, පෙර වණ්ඩාලීව සිටි දෙවගන රහතන් වහන්සේගේ පා වැද එතැනින් ගියාය.

මෙම ගාථා සංගීතිකාරක තෙරුන් විසින් රචනා කරන ලදී.

එහි වණ්ඩාලී - පෙර අත්බැවෙහි සැබොලියක් වූවායයි සිහිකොට කියන ලදී. මිනිස්ලොවේ දී යම් ආරෝපිත නාමයක් වූයේ නම්, එය පුරුදු ආකාරයෙන් දෙවිලොවේදී ද භාවිතා වේ. සෙසු කරුණු පෙර කියන ලද පරිද්දෙන් දතයුතුය.

පසුව මේ පුවත මුගලන් තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පවසන ලදුව එය අර්ථෝත්පත්ති කොටගෙන රැස්ව සිටි පිරිසට කථාගතයෝ ධර්මදේශනා කළහ. ධර්මදේශනාව මහජනයාට ඵලදායී වූයේය.

වණ්ඩාලී විමාන වර්ණනාව නිමිසේ ය.

2.5

නිලා පිතා ව කාලා ව යනුවෙන් හදිසි විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවනයෙහි අනේපිඬු සිටුහුගේ ආරාමයේ වාසය කරන සේක. එකල්හි කිම්බිල නම් නුවර ශ්‍රද්ධාවන්ත වූ, පැහැදුණු සිත් ඇත්තා වූ සිල්වත් හැසිරීමෙන් යුක්ත වූ රෝහක නම් ගෘහපති පුත්‍රයෙක් වාසය කෙළේය. ඒ නගරයෙහිම ඔහුට සමාන වූ මහත් වූ සම්පත් ඇති කුලගෙයක ශ්‍රද්ධා සම්පන්න වූ, පැහැදුණු සිත් ඇති, ස්වභාවයෙන් ම යහපත් වූ බැවින් 'හද්දා' නම් නම් ඇති එක් දැරියක් වූවාය. ඉක්බිති රෝහණගේ දෙමාපියෝ ඒ දැරිය ආවාහයට කැමති කරවාගෙන ඇය ද එකඟ වූ කල්හි කැඳවාගෙන අවුත් ඔවුන් දෙදෙනාගේ විවාහය සිදුකළහ. ඒ යුවළද සමගිව වාසය කරන්නාහුය. ඕ තොමෝ තමාගේ ආචාර සම්පන්න භාවය නිසා 'හද්දිඤ්ථී' හෙවත් යහපත් ස්ත්‍රිය යනුවෙන් ඒ නගරයෙහි ප්‍රකටව හඳුනා ගැනීමට පත්වූවාය.

එම කාලයෙහිම අගසවු දෙදෙනා වහන්සේලා පන්සියය පන්සියය බැගින් වූ පිරිවර හිඤ්ඤන් සහිතව ජනපද වාරිකාවේ හැසිරෙමින් කිම්බිල නගරයට පැමිණියහ. උන්වහන්සේලා එහි වැඩමවූ බව දැන සොමිනස් උපදවාගත් රෝහක තෙමේ තෙරුන්වහන්සේලා වෙත එළඹ වැද පසුදින දානය සඳහා ආරාධනා කොට, දෙවන දිනයෙහි ප්‍රණීත වූ බාද්‍ය හෝද්‍ය ආහාරයෙන් පිරිවර සහිතව ඒ තෙරවරුන් මනාව වළඳවා, උන්වහන්සේලා විසින් දේශනා කරන ලද ධර්මය අඹුදරුවන් සහිතව අසා උන්වහන්සේලාගේ අවවාදයෙහි පිහිටමින් තිසරණ ලබාගත්තේය. පන්සිල් ද සමාදන් වූහ. ඔහුගේ භාර්යාව වූ කලී අටවක තුදුස්වක පසළොස්වක හා පුරපස දිනයන්හි පෙහෙවස් සමාදන්ව විශේෂයෙන් සිල්වත් හැසිරීම් සහිත වූවාය. ඇයට දේවතානුකම්පාව ලැබිණ. නිකරුණේ ඇය වෙත පතිත වූ අසත්‍ය දෝෂාරෝපණයන් දේවතානුභාවයෙන් නිදොස් වී ලොව සුපතල කිත් යශස් ඇති තැනැත්තියක් වූවාය.

ඕ තොමෝ කිම්බිල නුවර සිටියදීම, තක්සලා නුවර ව්‍යාපාරික කටයුතුවල යෙදුනු තම සැමියාට නැකැත්කෙළි සඳහා සිතක් උපන්නේ ය. එකල්හි නිවසට අධිපති දේවතාවිය විසින් තමන්ගේ දිව්‍යානුභාවයෙන් ඇය තක්සලා නුවරට පමුණුවා ස්වාමියා සමග එකතුකරන ලද්දීය. ඒ එකතුවෙන්ම දරුගැබක් ඇති වූ ඇය දේවතාවිය විසින්ම නැවත කිම්බිල නුවරට පමුණුවන ලද්දීය. අනතුරුව ගර්භනී භාවය ප්‍රකට වූ කල්හි ඇය සැමියා ඉක්මවා යන කෙනෙකැයි නැන්දනිය ආදීන් විසින් සැක කරනු ලැබුවාහ. එවිට එම දේවතාවිය විසින්ම ස්වකීය ආනුභාවයෙන් ම

මවාපෙන්වූ මහා ගංවතුරෙක කිම්බිලී නුවර ගිලී ගත්තාක් මෙන් පිහිටිකල්හි 'හදිදිකී' තොමො තමන්ගේ පතීවුතාභාවය ප්‍රකාශකොට ඒ පතීවුතාව පිළිබඳ සත්‍යක්‍රියා කර දිවිරිමකින්, වාත වේගයෙන් උඩට නැගුණු රළ පෙළ සහිත ගඟ මහ දියකඳ නවත්වා තමන් මත පතිත වූ සැකයද දුරුකළාය.

ආපසු පැමිණි සැමියා විසිනුදු පෙර නැන්දනියන් ආදීන් විසින් කරන ලද්දාක් මෙන් සැක කරන ලදුව, තක්සලාවේදී ඔහු විසින් ඇයට දෙන ලද ඔහුගේ නම කොටන ලද හැඳුනුම් සලකුණ ජේරැස් මුද්ද දක්වා එම සැකය නැතිකරවා ස්වාමියාගේ ද ඤාතීන් ගේ ද ජනයාගේ ද විශ්වාසය ද ගරුබුහුමන් ද ලබන්නට වූවාය. 'සුවිසුඬු සීලා දවාරතාය අතිවිය ලොකෙ පත්ඵයසා අහොසි' සුපිරිසිදු ශීලාවාර භාවයෙන් ලෝකයෙහි සුපතළ කිත් ඇති තැනැත්තියක් වූවාය යන්න එහෙයින් කියන ලදී.

ඕ තොමෝ පසුකලෙක කළුරියකොට තවිතිසා දෙවිලොව උපන්නීය. එකල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවරින් නික්ම තවිතිසාවට වැඩමවා පරසතු රුක්මුල පඬුඇඹුල් සලස්න මත වැඩඋන් කල්හී, දෙවි පිරිස් පැමිණ වදිද්දී, 'හද්දා' නම් වූ දෙව්දුව ද පැමිණ වැඳ එකත්පස්ව හුන්නාය. එකල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එහි රැස් වූ දස දහසක් ලෝකධාතුන්හී දිව්‍ය බ්‍රහ්ම පිරිස මධ්‍යයේ එම දේවතාවිය විසින් කරන ලද පින්කම් විමසන සේක්, මෙසේ ප්‍රශ්න කළ සේක.

නීලා ව පීතා ව මජ්ඣෙධධා අඵ ලොහිතා
උච්චාවචානං වණණනං - කිඤ්ජකඛ පරිවාරිතා
මඤ්ඤාචානං පුප්ඵානං මාලං ධාරෙසී මුඤ්ඤති
නයි මෙ අඤ්ඤාසු කායෙසු - රුකධාසනති සුමෙධ සෙ

එම්බා දෙවගන! තී වනාහි නිල් කහ කළු මදවිය රතු ආදී විවිධ වර්ණයන් සහිත පත්‍ර කිඤ්ජල්ක කේශර පන්තියෙන් හෙබියා වූ, මදාරාමලින් ගොතා කරන ලද මුදුන්මල්කඩින් හා අනේකප්‍රකාර විචිත්‍ර කර්මාන්තයෙන් හෙබි මල්දම්වලින් සැරසී අනිත් දේවතාවියන් අතර සිටින්නීය. අනෙක් දෙවි දේවතාවුන් අතුරෙහි මෙබඳු සැරසීමක් නැත්තේය. මහත් වූ යශශ්‍රී ඇති දෙව්දුව ගිය දවස තී විසින් කරන ලද කවර කුශල

කර්මයක් හේතුකොටගෙන මේ තව්නිසා හවනෙහි උපන්නිද? මා විසින් විචාරන ලද මෙම පැනයට පිළිතුරු මෙම දෙව් බඹ පිරිස් මැද දී ප්‍රකාශ කරව. යම් කුශල කර්මයකින් මෙබඳු දිවසැපත් ලබන ලද්දේ වී නම් ඒ කුශල කර්මයන් ප්‍රකාශ කරව.

එහි - නීලා ව ජිතා ව කාලා ව මඤ්ජරා අප් ලොහිතා මෙහි 'ව' ශබ්දය යොදා ඇත්තේ පදයන්ගේ සම්බන්ධය දැක්වීම සඳහාය. එම 'ව' ශබ්දය වෙන වෙනම යෙදිය යුතු වේ. අප් යනු අන්‍යාර්ථයෙහි නිපාත පදයෙකි. ඒ පදයෙන් සුදුපැහැ ආදී නොකියන ලද වර්ණයන් එකතුකොට ගැනේ. 'ඉති' ශබ්දය ලොප් කරන ලද්දේ යයි දතයුතු. 'ව' ශබ්දය නො කියන ලද අර්ථයෙන් එකතු කරගැනීම සඳහා කියයි. 'අප්' යනු ඉති ශබ්දාර්ථයේ නිපාතයි. 'උච්චාවචානං වණණනතති' මෙහි උච්චාවචානං යනුවෙන් විභක්තිය ලොප්නොකොට තබන ලදී. උච්චාවචානං වණණනං යනු අනේක විවිධ වර්ණයන්ගෙන් යුත් මල් රොන්වලින් ගහණ වූ යන අර්ථයි. වණණනං යන පදය හෝ වණණවනනානං යන පද දෙකින් එක් පදයක් මෙහි යෙදිය හැකිය. කිඤ්ජකඛ පරිවාරිතා රොන්වලින් ගැවසී ගත් මෙහි සම්බන්ධ විභක්තාර්ථයේ ප්‍රථමා විභක්ති පදයයි. කියන ලද්දේ මේ අර්ථය වේ. නීල වර්ණය ද, කහ වර්ණය ද, කාල වර්ණය ද, මදටිය වර්ණය ද, රක්ත වර්ණය ද, තව ද අන්‍ය වූ සුදු වර්ණය ද, ආදී වර්ණයන් හා මේ ආදී තද හා ලිහිල් වර්ණයන්ගෙන් සැදුණු රේණුවලින් සහ කේශරයන්ගෙන් ගැවසී ගත් විසිතුරු ලක්ෂණයන්ගෙන් ද පෙර කියන ලද තද සහ ලා වර්ණයන්ගෙන් ද යුක්ත වූ පුෂ්පයෝ යන අදහසයි. දිව්‍යමය මදාරා වෘක්ෂයන්හි හටගත් බැවින් මඤ්ජරාවානං පුප්ඵානං මාලං යි කියන ලදී.

දේවතාවියනි, ඔබ (පෙර කියන ලද) මල්වලින් සාදන ලද මල් ඔටුන්නක්, හිසෙහි දරයි. යම්කිසි වෘක්ෂයකින් නෙලා ගන්නා ලද ඒ මල් ඒවායේ විශේෂ වර්ණයන්ගේ හේතුවෙන්, අන්‍ය වූ මල් හා අසමාන වේද? ඒ බව දක්වනු පිණිස නයි මෙ අඤ්ඤසු කායෙසු රුකධා සනති සුමෙධ සෙ යන්න කියන ලදී. (මෙවැනි මල් සහිත ගස් නොමැත්තේය යනුවෙන් කියන ලදී.)

එහි කායෙසු දේව කොට්ඨාසයන්හි. සුමෙධසෙ යනපත් ප්‍රඥාවක් ඇති තැනැත්තිය. එහි නීලා ඉන්ද්‍රනීල මහානීල මාණිකා රත්නයන්ගේ
Non-Commercial Distribution

මෙන් නිල් ආලෝකය ඇතියහ. පීතා යනු පුෂ්පරාග, කක්කේතන, සඵලක, ආදී මාණිකාස රත්නයන්ගේ මෙන් ද, සංගී නම් සුවර්ණයෙහි මෙන් ද, කසාවන් ආලෝකයක් ඇති යනුයි. කාලා යනු අස්මක උපලක ආදී වූ මාණිකාස විශේෂයන්ගේ මෙන් කාල වර්ණයෙන් ද, ආලෝකය දීප්තිය ඇත්තේය යනුයි. මඤ්ඤ්ඨක යනු ජොතිරස, ගොමුත්තක, ගෝමේධ යන මාණිකාස රත්නයන්ගේ මෙන් මදවිය වර්ණ ආලෝකයක් ඇත්තේය යනුයි. ලෝහිත යනු පද්මරාග - ලෝහිතංක පවාල ආදී ඇතැම් කෙනෙක් 'නිල' ආදී පද වෘක්ෂයන් යයි ගෙන ඉමානි නිල රුකකිං මේ නිල් වෘක්ෂයෝ ආදී වශයෙන් යොදා ප්‍රකාශ කරත්. ගස් ද නිල් ආදී පාට ඇති මල්වලින් යුක්ත බැවිනි. නිල ආදිය යෙදීමෙන් නිල ආදී ව්‍යවහාර ලබා ගනියි. 'නීලා -පෙ- ලොහිතා -පෙ- ඉමෙසු පුඤ්ඤසු කායෙසු රුකකා සතති සුමෙධසො' නිල පීතා දී ගාථා දෙකින් මෙසේ අදහස් කළයුතු වේ. ඔබ තද හා ලා වර්ණයන්ගෙන් යුත් රොනින් ගැවසී ගත් මලින් කළ මල්මාලා දරන්නිය යනුයි. එහි දී පෙනෙන්නා වූ වර්ණ විශේෂයන්ගෙන් යුක්ත වූ මල් පිළිබඳව විස්තරකොට ඒවායේ ඇති විශේෂත්වයක් දැක්වීමෙන් ඒවා අයත් වෘක්ෂයන්ගේ ආවේණික ලක්ෂණ දැක්වීම පළමුවන න්‍යාය වෙයි. වෘක්ෂයන්ගේ විශේෂත්වයක් දැක්වීමෙන් ඒවාත් අන්‍ය පුෂ්පයන්ගේ ආවේණික ලක්ෂණයන්ගේ ආසාධාරණ බව දැක්වීම දෙවැනි අදහස වේ. පළමුවන න්‍යායයේ දී ඒවායේ වර්ණ ආදී සමාන ලක්ෂණ ගන්නා ලදී. දෙවෙනි න්‍යායයේ දී ඒවායේ ආශ්‍රිත ලක්ෂණ වශයෙන් ගන්නා ලදී. මේ එහි විශේෂත්වයයි.

කෙන කවර පුණ්‍ය කර්මයකින් කායං තාවනිංසං තච්චිසාවය යන අදහසයි. පුච්ඡතාවිකක මා විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද්දේ පිළිතුරු කියන්න.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ප්‍රශ්න කරන ලදුව ඒ දේවතා තොමෝ මෙසේ පිළිතුරු දුන්නීය.

මා මිනිස් ලොව මිනිස් දුවක්ව ඉපිද කිම්බිල නගරයෙහි සියලු කල්හි ශ්‍රද්ධාවෙන් ද, ශීලයෙන් ද, පරිත්‍යාගශීලී තත්ත්වයෙන් ද ජීවත් වූයෙමි. එකල 'හදිදි සිව්' යන නමින් මා හැදින්විය.

සෘජු පැවතුම් ඇති උතුමන් වෙත වස්තු ද ආහාර ද, සෙනසුන් ද, ගිලන්පස සඳහා අවශ්‍ය දේ ද, ඉතා ප්‍රසන්න වූ සිතින් පූජා කළෙමි. දත් දුනිමි.

අව පක්ෂයෙහි ද පුර පක්ෂයෙහි ද, අටවක, තුදුස්වක, පසළොස්වක, අමාවක යන දිනයන්හි අංග අටකින් යුක්ත වූ උපෝසථය සමාදන් වූවකි. සියලු කල්හි සීලයන්හි සන්සුන්ව හැසිරුණෙමි. ප්‍රාණසාතයෙන්, සොරකමින්, මුසාවාදයෙන් ද සැමියා ඉක්මවා හැසිරීමෙන්, කාම මිථ්‍යාවාරයෙන්, මද්‍යපානයෙන් ඉවත් වූයෙමි. වෙන් වූයෙමි.

පංච ශික්ෂාපදයන්හි ඇලුම් ඇතිව, ආර්ය සත්‍යයන්හි දැනුම ඇතිව පසැස් ඇත්තා වූ බුදුන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධා ඇතිව, උපාසිකාවක් වී සුවරිතශීලීව කරන ලද කුසල් ඇතිව, ඒවායේම යෙදී තමන්ට ආලෝකයක් වී නන්දන වනයෙහි උපත ලදීමි.

අතිශයින්ම හිතානුකම්පා කරන්නා වූ මහත් නුවණ ඇත්තා වූ කෙලෙස් තවා උතුම්භාවයට පැමිණියා වූ සැරියුත් මුගලන් දෙදෙනා වහන්සේට මම ආහාර වැළඳවීමි. සුවරිතශීලීව කරන ලද කුසල් ඇතිව ඒවායෙහි යෙදෙමින් තමන්ටම ආලෝකයක් වී නන්දන වනයෙහි වෙසෙමි.

සීමා රහිත සැපසම්පත් ලබා දෙන්නා වූ අෂ්ටාංග උපෝසථ සීලය නිතර සමාදන් වෙමින් සුවරිතශීලීව කරන ලද කුසල් ඇතිව ඒවායෙහිම යෙදෙමින් තමන්ටම මෙන් ආලෝකයක් වී නන්දන වනයේ වෙසෙමි. එහි හඳුන්වී ති මං අඤ්ඤාසු කිම්බිලායං උපාසිකා මා ආචාර සම්පත්තියෙන් සත්‍යක්‍රියාවෙන්, උදුරා දැමිය යුතු මාන්තය නමැති සැඩපහර වැළැක්වීමෙන්, කඩ නොකරන ලද සිල් ඇත්තියක් යයි හටගත් පිළිගැනීමක් ඇති යහපත් වූ සුන්දර වූ තැනැත්තියකි. එහෙයින් කිම්බිල නුවර වැසියෝ හඳුන්වූ උපාසිකාව යනුවෙන් මා හැඳින්වූහ. සඤ්ඤාසු සම්පන්නා මේ කරුණු ඉහත කියන ලද පිළිවෙළම බැවින් අරුත් පැහැදිලිය. එසේ වුවද, සඤ්ඤා යන මෙයින් ශ්‍රද්ධා ධනය අදහස් වේ. සංවිභාගරතා අවජාදනඤ්ඤා භතඤ්ඤා සෙනාසනං පදීපියං අදාසිං උජ්ඣතෙසු විසසනෙනා වෙතසා මෙයින් ත්‍යාග ධනය අදහස් කරන ලදී. සීලෙන සම්පන්නා වාතුද්දිසිං -පෙ- පඤ්ඤාසිකාඤ්ඤා රතා මෙයින් සීල ධනය - හිරි ධනය ඔත්තප්ප - ධනය අදහස් කරන ලදී. (වැරදි කිරීමට ඇති ලජ්ජාව හා බිය) අරිය සච්චාන කොවිදා මෙයින් සුත ධනය ද ප්‍රඥා ධනය ද දක්වන ලදී. එය තමන්ගේ සන්වැදැරුම් ආර්ය ධන ප්‍රතිලාභයයි. උපාසිකා වකුමනො -පෙ- අනුච්චරාමී නන්දනං මෙයින් ඇයගේ මෙලෝ පරලෝ දෙකටම ඇතිවන්නා වූ ආනිසංසයන් දැක්වේ.

එහි කතාවාසා ඇතිකර ගන්නා වූ සුවරිතානුකූල වාසය සුවරිත කර්මය (පතීවුතා ධර්මය) එම ආත්මයෙහි ද මතු ආත්මයෙහි ද සුවසේ විසීමට හේතුවන බැවින් සුඛ විභරණයට නිවහනක් යයි කියයි. ඒ නිසා කතකුසලා පෙර නො කියන ලද කරුණක් වූ තමන්ගේ දානමය පින්කම් ගැන කියා මේ වනවිට ඒ පින්කම් තමා තුළ පිහිටි අයුරු දැක්වීම සඳහා හිකු ව ආදිය කියන ලදී.

හිකු ශේෂ නොකොටම කෙලෙස් සිදු හරින ලදින් හික්කු යයි කියනු ලැබේ. පරමහිතානුකම්පකෙ උතුම් ලෙස හා බහුල ලෙස මෙලොව ආදී වශයෙන් හිතවත්ව අනුග්‍රහ කරන්නා වූ අහොජයී. ප්‍රණීත වූ ආහාරයෙන් වැළඳ වූයෙමි. තපසස යුගං උතුම් වූ තපසින් සියළු කෙලෙස් තවා සිදු දමා සිටි බැවින් තපස් ගුණයට පැමිණ සිටි (අග සච්) දෙදෙනා වහන්සේගේ මහාමුනිං ඒ හේතුවෙන්ම සෘෂිභාවයට පැමිණියා වූ හෙයින් ද, තමන්ගේ උතුම් ඥානයෙන් අවබෝධ කරගන්නා වූ හෙයින් ද, මහා මුනි නාමය කියනු ලැබේ. මේ සියල්ල දෙඅග සච්චන් සඳහා කියන ලදී.

අපරිමිතං සුඛා වහං මෙහි මූල පදයෙහි අග ඇති අනුනාසිකාක්ෂරය හෙවත් බින්දුව ලොප් නොකොට කියන ලදී. මහණෙනි, වචන කීමෙන් පමණක් සග සැපත කරා යාමට පහසු නොවේ යන භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ කියමනෙන් ද දක්වා ඇති වචන මාර්ගය ඉක්මවූ අප්‍රමාණ වූ සුවදායී උපතක් තමාගේ ආනුභාවයෙන් ලැබුවාය. ප්‍රමාණ රහිත වූ සැපතක් ගෙනදෙන ලද්දේය යන අදහසයි. සත්තං හැමකල්හිම, පෙහෙවස් රක්තා ඒ ඒ දිනයන් අත් නො හැර පෙහෙවස් රක්තා ඒ ඒ දිනයක් කඩ නොකොට පෙහෙවස් රකින්නා, නිරතුරුවම හැමතන්හිම සැපත ලබා දෙන්නේය යන අදහසයි. සැපතට පත්වන්නේය යන අදහසයි.

ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මාතෘ දිව්‍ය රාජයා ප්‍රධානකොට ඇති, දස දහසක් ලෝකධාතුන්හි වෙසෙන දිව්‍ය බ්‍රහ්ම සමුහයාට තෙමසක් විජම් පිටකය දෙසා මිනිස් ලොවට පැමිණ හදිසී විමාන වස්තුව දේශනා කළ සේක. ඒ දේශනාව රැස්ව සිටි පිරිසට ප්‍රයෝජනවත් වූයේය.

හදිසී විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

2.6

අභිකකනෙතන වණෙණන මේ සෝණදින්න විමානය පිළිබඳ කතාපුවතයි. එහි උත්පත්තිය කවරේද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවන විහාරයේ වැඩවාසය කරති. ඒ සමයෙහි නාලන්දාවෙහි ශ්‍රද්ධාවෙන් ඇළලී ගිය පැහැදීමෙන් යුතු සෝණදින්නා නම් එක් උපාසිකාවක් හිකුණුන් වහන්සේලාට සිව්පසයෙන් මනාකොට උවටැන් කරයි. නිරන්තරයෙන්ම පිරිසිදුව පන්සිල් රකී. උපෝසථ දිනවල අටසිල් රකී. මේ තොමෝ ගැලපෙන ධර්ම ශ්‍රවණය (බණ ඇසීමේ) ලැබ උපනිශ්‍රය සම්පන්න බැවින් චතුරාර්ය සත්‍යය කර්මස්ථානය විමසන්නී සෝවාන් බවට පත් වූවාය. ඉක්බිති ටික දවසකින් එක්තරා රෝගයකින් ඔත්පල වී කළුරියකොට තව්තිසා දෙව්ලොව උපන්නීය.

එහිදී මහා මුගලන් හිමියන් පැමිණි කල්හි බැබලෙන්නා වූ වර්ණයෙන් සකල දිසාවන් ආලෝක කරමින් බබුළුවමින්, සිටින්නා වූ දේවතාවිය කවරේද? ඇසීය.

මුගලන් තෙරුන් විසින් තමන්ගෙන් විමසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු කියමින් ඕ දේවතා දූ මෙසේ කීවාය.

මා සෝණදින්නා නමින් දැනගනු මැනවි. මේ මා විසින් කරන ලද කර්මයාගේ ඵලයයි. යශර්ශී වූ ගෞතම භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ දුවකමි.

මා විසින් කරන ලද ඒ පුණ්‍ය කර්මයන්ගේ ආනුභාවයෙන් මේ වැනි සකල දිසා බබුළුවන්නා වූ වර්ණයත් ප්‍රභාවත් දීප්තියත් මම ලදිමි. දෙව්දූව පැහැදිළි කළාය. අනෙක් සියල්ල කලින් කියන ලද පරිදිම දක යුතුයි.

සෝණදින්නා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

2.7

අභිකකනෙත වණෙණන යනු මේ උපෝසථ විමාන වස්තුව පිළිබඳ කථා පුවතයි.

මෙම අර්ථෝත්පත්ති කථනයෙහි, සාකේත නුවර උපෝසථා නම් එක් උපාසිකාවක් වීම ම විශේෂයි. අනෙක් සියල්ල මෙතෙක් දක්වන ලද අනෙක් විමාන සමානම වේ. එහෙයින් කියන ලදී.

බැබළෙන්නා වූ වර්ණයෙන් යුතුව ඕසධී තාරකාව මෙන් සියළු දිසාවන් බබුළුවමින් යම් දෙවි කෙනෙක් ඒ දෙව්දුව කවර හේතුවක් නිසා මෙවැනි වර්ණයක් ලැබුයේද? මෙවැනි උපහෝග පරිහෝග සම්පත් ලැබුවේද? මනා සේ ප්‍රිය උපදවන්නා වූ සිත් සතුටු කරන මෙවැනි හෝගයන් කෙසේ ලැබීද?

මහානුභාව සම්පන්න දෙවි දියණියනි, ඔබ මනුෂ්‍යයෙක්ව සිටි කාලයේ කවර නම් පිංකම් කළේද? මෙවැනි වර්ණයක් සියලු දිසා බබුළුවන්නා වූ මෙවැනි බැබළීමක් දිළිසීමක් කවර නම් පින්කමක විපාක වශයෙන් ලැබුයේද?

මුගලන් තෙරුන් විසින් තමන්ගෙන් විමසන ලද ප්‍රශ්නයට කැමති පරිදි පිළිතුරු දෙන්නී තමන් පෙර කරන ලද පුණ්‍යකර්මයන් පැවසුවාය.

යසසින් යුක්ත වූ ගෞතම සර්වඥයන් වහන්සේගේ කාලයේ සාකේත නුවර 'උපෝසථා' නමින් මම ඉපදී සිටියෙමි.

එකල්හි මා විසින් ප්‍රියමනාප වූ සිතින් කරන ලද පින්කම්වල විපාකයෙන් මේ සා වූ වර්ණයක් ද සම්පත්තීන් ද උපතද ලදිමි.

ඒ හේතුවෙන් සියලු දිසාවන් බබුළුවන මේ ප්‍රභාමත් වූ වර්ණය ලදිමි යයි දේවතා දූව ප්‍රකාශ කළාය.

නිතර නිතර නන්දන වනය, තව්නිසාව ගැන අසා එහි ඉපදීමට කැමති වීම. එහි සිත පිහිටුවා නන්දන වනයට පැමිණියෙමි.

ශාකා වංශ ඇත්තා වූ බුද්ධ වූ ශාස්තෘන් වහන්සේගේ වචනය නො කෙළෙමි. හීන වූ තැනක සිත පිහිටුවා අද මම පසුතැවිලි වන්නෙමි යන ගාථා දෙක කීහ.

එහි උපොසථානි මං අක්කැදිංසු 'උපොසථා' යන නමින් මිනිස්සු මා හැඳින්වූහ. සාකෙතායං සාකේත නගරයේ අභිකඛණං නිතර නිතර නන්දනං සුඛා තව්නිසා භවනයේ නන්දන වන නම් වූ වනය ගැන ද එහි ඇති නානාවිධ දිව්‍ය සම්පත්තීන් ගැන ද අසා ඡන්දො එහි ඉපදීම සඳහා වූ පින්කම් කළේ එහි ඉපදීමට ප්‍රාර්ථනා කළේ තෘෂ්ණා ශක්ත වූයේ උපපජ්ජා ඉපදී තස්ව තව්නිසා භවනයෙහි නන්දන වන ප්‍රදේශයට දෙව්ලොව යයි කියති. එහි උපදිනු කැමැත්තේ එහි ඉපදුනෙමි.

නකාසිං සත්ථුවචනං මහණෙනි, "මම සුළු මොහොතකටවත් භවය වර්ණනා නොකරමි" ආදී වශයෙන් ශාස්තෘන් වහන්සේ වදාළ වචන මම නොකෙළෙමි. භවය සසර පිළිබඳව පවත්නා වූ ඡන්ද රාගය දුරුකරනු යන අර්ථයි. ශාකා වංශ වූ ගෞතම ගෝත්‍ර වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගෞතම ගෝත්‍ර වූ ගෝත්‍රය සහිතවම කියන ලදී. බුද්ධසසාදිව ඛන්ධනො ආදිත්‍යගේ ඛන්ධු (හිරුගේ ඤාතියා) ආදිත්‍ය ඛන්ධු - භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ නිසා සුර්ය ජාතියේ උපන් බැවින් ආදිත්‍යයි. ඔහුගේ ඔෆරස පුත්‍ර වූ බැවින් ආදිව ඛන්ධු නම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේයි. එහෙයින් කියන ලදී.

එම්බා රාහු අසුරය, යමෙක් ගණදුරෙහි එළිය කරන්නේ ද, බබළන්නේ ද මඩුසු සටහන් ඇත්තේ ද උග්‍ර තේජස් ඇත්තේ ද අභසෙහි හැසිරෙතත් එබඳු හිරු නො ගිලව. මා දහම් පුත් හිරු මුදව. හීනෙ ලාමක වූ තමාගේ භව තෘෂ්ණාව සඳහා කියයි. සාමගී ඒ අපි.

මෙසේ ඒ දෙව්දූවගේ භවය පිළිබඳව ආශාව නමින් කරගෙන ඇති වූ විපිළිසර, තේරුම් ගත් ස්ථවිරයෝ සසරෙහි සැරිසරන අතර මේ සම්පත් විඳ මනුෂ්‍යාත්ම භාවයේ ඉපිද සංසාර දුක් ඉක්මවීම කරන්නට පහසු වෙයි. ඒ සියල්ල ඉටුකොට මහත් අනුසස් පිහිටි ක්ෂීණාශ්‍රවයක් වීමට අළුත් වේවා.

උපෝසථ නම් දේවතාවියයි. තව කොපමණ කල් මේ විමානයේ සිටීමට ආයුෂ දන්නේ නම් අසා මට කියන්න.

නැවත ඕ කොමෝ

තුන්කෝටි හැටදහසක් අවුරුදු සිට මෙතැනින් වුතව මනුෂ්‍ය ආත්මයට යන්නෙමි.

නැවත ස්ථවිරයෝ

උපෝසථ බිය නොවන්න. සම්බුද්ධයන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද ආකාරයට සෝවාන් මගට පැමිණ දුගතිය ප්‍රතීණ කරනු මැනවි.

මේ ගාථාවෙන් ඇය දිරිමත් කළේය.

එහි කීව විරං දීර්ඝ මාර්ගය කොපමණද? ඉධ මේ දෙව්ලොව, මේ විමානයේ හෝ ආයුනො ආයු කාලය නො යනු නිපාතයකි. ආයුෂයාගේ දීර්ඝකාලය හෝ ආයුෂ කාලය දන්නේ ද මහා මුනි තෙරුන් වහන්සේට ආමන්ත්‍රණය කරයි. මා ත්වං උපොසථෙ භායි උපොසථා නම් වූ හදාවෙනි, බිය නොවෙව, කවර හෙයින්ද යම් හෙයකින් සම්බුද්ධන ව්‍යාකතා බුදුන් වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කරන ලද හෙයිනි. සොනාපනතා විසෙසයි මාර්ගඵල සංඛ්‍යාත විශේෂාධිගමයකට යා හැකි හෙයිනි. එහෙයින් පහිණා තව සියලු දුගතී දුගතිය මෙය විශේෂයෙන් ගමන් කළ පුරුද්ද හෙයිනි. සෙස්ස පෙර කී නයින් දතයුතු.

උපොසථා විමාන වර්ණනාව නිමිසේ ය.

2.8

අවම වැනි නව වැනි විමානයන් පිළිබඳ නිදානය රජගහ නුවරයි. අර්ථෝක්තත්වය කියන ලද පරිදිය. ශ්‍රද්ධා නම් උච්චය යසස් ඇති ගෞතමයන් වහන්සේගේ මෙබඳු වූ දිලිසෙන වර්ණ ස්වභාවයක්,

සුනන්දා නම් උච්චය යි කිව යුතුය. ඉතිරි කොටස පෙර කියන ලද පරිදීමය. නොඇසූ විරු ගාථා නැත. එසේ වුවත් එක්තරා පොතක පාලි පෙය්‍යාල වශයෙන් සටහන් කර ඇත්තේය. ඒ නිසා කියන ලදී.

බබළන්නා වූ වර්ණයෙන් -පෙ- ඔබගේ වර්ණයෙන් සියළු දිසා ප්‍රභාෂ්වර වේ. බැබළේ.

ඕ දේවතාවී තමාගෙන් විමසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් තමන් විසින් කරන ලද කර්මය කියන ලදී.

රජගහ නුවර වැසියන් විසින් 'ශ්‍රද්ධා උපාසිකාව' නමින් මම හඳුන්වනු ලදීම්. යසස් ඇති ගෞතම සර්වඥයන්ගේ ශාසනයෙහි

ඒ නිසා මේ වර්ණය ද, සියලු දිසාවන් බබළවන සුළු ස්වභාවය ද මා විසින් ලබන ලදී.

ශ්‍රද්ධා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

2.9

සුන්දර වූ දීප්තිමත් වර්ණයකින් සියළු දිසාවන් බබළවයි.

ඕ දේවතා තුමී තමන් විසින්

රජගහ නුවර උපාසිකාවෝ මා සුනන්දා නමින් හැඳින්වූහ. ගොයුම් ගොත් බුදු සසුනේ මම උපාසිකාවක් වීම්. සියළු දිසාවන් බබළවන්නා වූ මෙබඳු වූ වර්ණයක් මා විසින් ලබන ලදී.

සුනන්ද විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

2.10

අභිකකනෙත වණෙණන මේ හිකෂා දායිකා (දන් දුන් තැනැත්තියගේ) විමානය පිළිබඳ කථා වස්තුවයි. එහි උපත කෙසේ වීද යත්.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්තුවර දෙවීරම් වෙහෙරේ වාසය කරති. ඒ සමයෙහි උතුරු මධුරාවෙහි ගෙවුන ආයුෂ ඇති, අපායෙහි ඉපදීමට සුදුසුකම් ඇති එක් ස්ත්‍රියක් විසීය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අරුණෝදයෙහි මහා කරුණා සමාපත්තියෙන් නැගී සිට ලෝකය බලන්නේ ඒ ස්ත්‍රිය තිරයේ ඉපදීමට සුදුස්සියක්ව සිටින බව දැක මහා කරුණාවෙන් යුක්ත වූයේ, ඇය සුගතියෙහි පිහිටුවීමට කැමැතිව, හුදෙකලාව දෙවැන්නෙක් නැතිවම මධුරාවට වැඩම කළ සේක. වැඩමවා පෙරවරුවේ හැද පෙරවා පා සිවුරු ගෙන පිට නගරයේ පිඬු පිණිස වැඩම කළහ. ඒ සමයෙහි ඒ ස්ත්‍රිය ගෙදර ආහාර සකස් කර පසෙකින් තැන්පත් කර කළයක් ගෙන නහන තොටට ගොස් දිය නා වතුර කළයක් ද ගෙන තමන්ගේ ගෙට යන්නී අතරමගදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැක ස්වාමීනී, පිණ්ඩපාතය ලැබුණේදැයි අසා ලබන්නෙමි යයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ කල්හි නොලද බව දැන කළය තබා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹ මනාකොට වැද ස්වාමීනී, මම පිණ්ඩපාතය පූජා කරමි. ඉවසා වදාළ මැනවැයි කීවාය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිහඬ වීමෙන් ඉවසා වදාළහ. ඕ තොමෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉවසු බව දැන පළමුව ගොස් අතු ගා පිරිසිදු කරන ලද ප්‍රදේශයක ආසනයක් පනවා බුදුන් වඩනා පෙරමග බලා උන්නාය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගෙට වැඩමවා පණවන ලද අසුනෙහි වාඩි විය. ඉක්බිති ඕ තොමෝ භාග්‍යවතුන්ට වැළඳවීය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වළඳ අවසන්ව ඇයට භුක්තානුමෝදනා කොට වැඩමවීය. ඕ තොමෝ අනුමෝදනා බණ අසා මහත් වූ සොම්නසට පැමිණියාය. බුදුරදුන් වඩිද්දී ඇස් පෙනෙන තෙක් මානයේ බුද්ධාරම්මණ ප්‍රීතිය උපදවා වැදගෙන සිටියාය. ඕ තොමෝ දින කිහිපයකින් කළුරියකොට තව්තිසා දෙවිලොව උපන්නීය. අප්සරාවෝ දහසක් ඇගේ පිරිවර වූහ.

ඉක්බිතිව ආයුෂ්මත් මුගලන් ස්ථවිරයෝ දේවලෝක වාරිකාවේ යෙදෙන්නේ මහත් වූ දේව සෘද්ධියෙන් මහත් වූ දේවානුභාවයෙන් බුදු

මුඛ්‍ය කියවා නිමකළ නොහැකි දිවා සම්පත් අනුභව කරන්නා වූ ඇය දැක මෙම ගාථාවන්ගෙන් ඇයගෙන් කළ පින්කම් විචාළේය.

එමඛා දෙවදුව ඕසධී තාරකාව මෙන් දස දිසාවන් ඒකාලෝක කරමින් බබලන්නා වූ පැහැපත් වර්ණයෙන් තී යුක්තය. මෙවැනි දීප්තිමත් වර්ණයක් ද මෙවැනි සැප සම්පත් ද ලබා ඔබ ප්‍රියමනාප වූ සතුටු සිතින් සිටින්නීය.

මේ සා මහත් දිවා සම්පත් ලබන්නට ඔබ කරන ලද පුණ්‍යකර්මය කවරේද?

මහ මුගලන් තෙරුන් වහන්සේ තමන්ගෙන් විචාරණ ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දෙන ඒ දේවතාවිය, මම මිනිස්ලොව මිනිස් දුවක්ව ඉපදී සිටිද්දී හදවිල පුබුදන්නා වූ, පහ වූ රජස් ඇති බුදුන් වහන්සේ දුටිමි. ප්‍රසන්න වූ සිතින් හා දැතින් උන්වහන්සේට හික්‍ෂා දානයක් පිරිනැමිමි.

ඒ කුසල කර්මයෙන් මෙබඳු වූ බබළන වර්ණයක් ද සම්පත් ද, අප්සරාවන් ද ලැබ අපමණ සිත් සන්තෝෂයෙන් මෙහි වසම් යනුවෙන් දේවතාවිය ප්‍රකාශ කළාය.

සෙසු සියල්ල පළමු කී පරිද්දෙන් දතයුතුය. ඉක්බිති මුගලන් තෙරණුවෝ පිරිවර සහිත වූ ඒ දෙවඟනට දම් දෙසා පැමිණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත මේ කරුණ ප්‍රකාශ කළේය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එය අර්ථෝත්පත්ති කොටගෙන රැස්ව සිටි පිරිසට ධර්මය දේශනා කළ සේක. ඒ දේශනා තොමෝ දෙවියන් සහිත ලෝකයාට සාර්ථක වූයේය.

හිකධාදායිකා විමාන වර්ණනාව නිමිසේ ය.

2-11

අභිකකනෙනන වණෙණන ආදී වශයෙන් දෙවැනි හික්බාදායිකා විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේ වීද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහනුවර වැඩවාසය කරති. එහි එක්තරා ස්ත්‍රියක් ශ්‍රද්ධාවන්ති, බුදු සසුනෙහි පැහැදීම් ඇත්ති, එක්තරා ක්ෂීණාශ්‍රව තෙර නමක් පිඬු පිණිස හැසිරෙද්දී, ඒ බව දැක තමන්ගේ ගෙට වැඩමවා දානය පිළිගැන්වීය. ඕ තොමෝ පසුකාලයක කළුරියකොට තව්තිසා දෙව්ලොව උපන්නාය. සියල්ල පෙර කියන ලද කථා වස්තුව මෙනි.

බඹළන්නා වූ වර්ණයෙන්, සිටින්නා වූ දෙව්දුවනි, ඔබගේ ශරීර වර්ණය ඉතා පැහැපත්ය. ඒ ඡවි වර්ණයෙන් සියලු දිසාවන් ප්‍රභාස්වර වේ. දිලිසේ. මේ කවර කුශල කර්මයක විපාකද?

ඕ දෙව්දුවද මුගලන් හිමියන් විසින් විමසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දෙන්නී,

මම මිනිස්ලොව මනුෂ්‍ය දුවක් වී ඉපදී සිටියෙමි. රාගාදී කෙලෙස්වලින් දුරු වූ, නික්ලේශී වූ, ඇලීම් නැත්තා වූ එක් හික්ෂුවක් දැක, උන්වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදුනු සිතින් නිවසට වැඩමවා මගේ දෝතින්ම දන් පිළිගැන්වූයෙමි.

ඒ කුශල විපාකයෙන් මේ වගේ වර්ණයක්, මෙවැනි සම්පතක් සියලු දිසාවන් බබුළුවන ඡවි වර්ණයක් මම ලදිමි.

දෙවැනි හික්බාදායිකා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

දෙවැනි වර්ග වර්ණනාව සමාප්තයි.

3.1

පාරිවේශනාත්මක වර්ගයේ උළාරො කෙ යසො වණෙණා ආදී වශයෙන් උළාර විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර වේළුවනගෙහි ලෙහෙණ අභය භූමියේ වැඩවසන සේක. එසමයෙහි ආයුෂ්මත් මහා මුගලන් තෙරුන් වහන්සේගේ උපස්ථායකකුලයෙක දන් දීමෙහි අදහස් ඇති, දන්දීමෙහි රුව ඇති, ඒ පිළිබඳව කුටු පහටු සිත් ඇති දැරියක් වූවාය. ඕ තොමෝ ඒ නිවසෙහි පෙරවරුගෙහි බාද්‍ය, හෝද්‍ය වශයෙන් තැනෙක යමක් වේනම් එහි තමන්ට ලැබුණු කොටසින් අඩක් දන්දෙයි. තමන් අඩක් පරිභෝග කරයි. දන් නොදී අනුභව නො කරයි. ලැබිය යුතු කෙනෙකුන් නො දකිත් වුව ඒ කොටස තබා දුටු තන්හිදී දෙන්නීය. යාවකයනට හෝ දෙන්නීය.

එකල්හි ඇගේ මව මාගේ දියණිය දීමෙහි අදහස් ඇත්තීය. දන් බෙදීමෙහි රුව ඇත්තීය යනුවෙන් කුටුපහටු වූවා ඇයට කොටස් දෙකක් දෙන්නීය. දෙන්නා වූ මව ද එක් කොටසක් ඇය විසින් කොටස් කරන ලද කල්හි තව කොටසක් දෙන්නීය. ඕ තොමෝ දුච්ච එයින් ද අඩක් වෙන් කරන්නීය. මෙසේ කල්යාණේදී ඇගේ මවුපියෝ ඇය නිසි විටෙක වූ විට, ඒ නගරයෙහිම එක්තරා කුලයෙක කුමරෙකුට ඇය විවාහ කර දුන්නේය. ඒ කුලය වනාහී මිථ්‍යාදෘෂ්ටික වූ ශ්‍රද්ධා රහිත වූ (තෙරුන් කෙරෙහි) නො පැහැදුනා වූ කුලයක් විය. එකල්හි ආයුෂ්මත් මුගලන් තෙරණුවෝ රජගහනුවර පිළිවෙළින් පිඬු පිණිස හැසිරෙන සේක් ඒ දැරියගේ මයිළඤ්චන්ගේ ගේ දොරකඩ සිටි සේක. උත්වහන්සේ දැක පැහැදුනු සිත් ඇති ඒ දැරිය පිවිසෙන්න ස්වාමීනියි කැඳවාගෙන වැඳ වඩා හිඳුවා නැන්දතිය විසින් කැවුම, නොදක්නා විට, ඇයට පසුව විස්තර කියා අනුමෝදන් කරවන්නෙමිසි යන විශ්වාසයෙන් යුතුව නැන්දතිය විසින් තබන ලද කැවුම ගෙන තෙරුන්වහන්සේට පිදුවාය. තෙරණුවෝ අනුමෙවෙති බණ වදාරා වැඩි සේක. පසුව දැරිය නැන්දතිය අමතා නැන්දතියෙහි, ඔබ විසින් තබන ලද කැවුම් මම මහ මුගලන් හිමියන්ට දුනිමි යි කීවාය. ඕ තොමෝ එය අසා මේ කවරනම් උඩගුකමක් ද මෙය මා සතුව. මා නො අසාම එය ශ්‍රමණයා හට දුන්නාය කියා හට

තට හඬින් දත් සපමින් ක්‍රෝධයෙන් පෙළෙමින් යුතු අයුතුකම් නොසිතන්නී ඉදිරිපස තිබූ මොහොල්කඩ ගෙන ඇගේ උරෙහිම ගැසුවාය. ඇය සියුමැලි බැවින්ද, පිරිහුණු ආයු ඇති බැවින් ද, බලවත් දුකින් මතිනු ලැබ කීප දවසකින්ම කළුරියකොට තව්තිසා දෙව්ලොව උපන්නාය. ඇයට වෙනත් සුවර්ත කර්මයන් ඇත්තේ නමුදු මුගලන් මහ තෙරුන්ට දෙන ලද දානයම බලවත් වී පිහිටියේය.

මුගලන් මහතෙරුන් දෙව්ලොව වාරිකා කරන සේක් අප්සරාවන් දහසක් පිරිවරා ගත් මහත් වූ දේව ලීලාවෙන් බබළන ඇය දැක, ඇය වෙතට ගොස් ඇ විසින් කරන ලද සුවර්ත කර්ම විමසමින් මේ ගාථාව වදාළහ.

උළාරො තෙ යසො වණේණා සබ්බා ඔභාසනෙ දිසා
නාරියොව නචන්ති ගායනති දෙවපුත්තා අලංකතා

ඔබේ යසස් ද වර්ණය ද උසස් ය. සියලු දස දිසාවන්ම බබුළුවයි. සැරසෙන ලද දිව්‍ය ස්ත්‍රීහු ද දිව්‍ය පුත්‍රයෝ ද නටත්. ගයත්. වාදනය කරත්.

දැකුම්කළු දේවතාවියනි, ඔබට ගරු කිරීමෙන් දෙව්වරු ඔබ සතුටට පත් කරති. පිරිවරා ගනිති. ඔබගේ මේ විමානය ස්වර්ණමය වේ.

කැමතිවන සියලු දෙයින් සමෘද්ධියට පත් වූ ඔබ පරිවාරක දේවතාවන්ට අධිපති වන්නෙහිය. උසස් උත්පත්තියක් ද, මහත් ආනුභාවයක් ද ඇත්තෙහිය. මෙම දිව්‍ය නිකාය තුළ ප්‍රමෝදයට පත්ව සිටින්නෙහිය. එබඳු වූ දේවතාවියනි, මා විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද්දා වූ ඔබ මෙය කවරනම් කුසල ඵලයක් දැයි කියන්න. මනාව ප්‍රිය වූ යමක් වේද, ඒ සම්පත් ඔබට ලැබෙන්නේය. ඔබට එබඳු වර්ණයක් කුමක් නිසා ලැබුණේද? ඔබට එබඳු සමෘද්ධියක් කුමක් නිසා ලැබුණේද?

මහත් වූ ආනුභාව ඇති දේවතාවියනි, ඔබේ වර්ණය සියලු දිසාවන් බබුලුවයි. මෙවැනි දීප්තිමත් ආනුභාවයක් කුමක් නිසා ලැබුණේද, මිනිස් ලොවදී කිනම් පිතක් කළේද? අසන්නෙමි.

මුගලන් මහතෙරුන් විසින් ප්‍රශ්න කරන ලදුව සතුටට පත් සිත් ඇති ඒ දේවතා තොමෝ මේ ඵලය කවරනම් කර්මයක්හුගේ දැයි අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් මෙසේ ප්‍රකාශ කළාය.

මම පෙර භවයෙහි මිනිස්ලොව මිනිසුන් අතර මිනිස් දුවක් වීමි. එහිදී මම දුසිල් ශ්‍රද්ධා රහිත මසුරු කුල ගෙදරක ලේලියක් වීමි.

හැමකල්හිම ශ්‍රද්ධාවෙන්, සීලයෙන් යුක්ත වූ මම, දන් දීමෙහි රුවි වූ මම, පිඬු පිණිස වඩින තෙරුන් වහන්සේට කැවුම් පිදුවෙමි.

ශ්‍රමණයන් වහන්සේ නමක් මෙහි පැමිණි කල්හි උන්වහන්සේට මම කැවුම් පිදුවෙමි. තම අතින් කළ ක්‍රියාවක් මෙන් පැහැදුන මැනව. පින් අනුමෝදන් වනු මැනවැයි මම නැන්දනියට කීමි.

අවිනීත වූ ගැහැනිය, ඔබ ශ්‍රමණයන්ට දන් දෙන්නෙමිදැයි මගෙන් විමසීමට කැමති නොවූවෙහිය යනුවෙන් නැන්දනිය මට අවමන් කළාය.

ඉන්පසු කෝපයට පත් ඇය නැන්දනිය මෝල් ගහකින් මගේ උරහිසට පහර දුන්නාය. ඉන්පසු කලක් ජීවත්වීමට නොහැකි වීමි.

ශරීරයේ වෙනස්වීමෙන්, එම ආත්මභාවයෙන් නිදහස් වූ ඒ මම තව්තිසා වැසියන්ගේ සංගමයට පැමිණියෙමි. තව්තිසාවේ උපත ලැබීමි.

එම ක්‍රියාවන්ගේ හේතුවෙන් මට මෙබඳු වර්ණයක් ඇතිවිය. ඒ හේතුවෙන් මට මේ සමෘද්ධිය ඇතිවිය. මනසට යමක් ප්‍රිය වෙයි ද ඒ සම්පත් මට ලැබෙන්නේ ය.

මහත් ආනුභාව ඇති හික්‍රවරයාණන් වහන්ස, මිනිස් දුවක් වූ මම යමක් කෙළෙමි ද, එයින් මෙබඳු දීප්තිමත් ආනුභාවයක් ඇත්තී වෙමි. මාගේ මරණය ද සියලු දිශාවන් ආලෝකමත් කළේය යනුවෙන් ඔබ වහන්සේට කියමි.

එහි යසො පිරිවර. වණෙණා වර්ණය, ආලෝකය ශරීරාලෝකය. උළාරො යනුවෙන් විශේෂකොට කියන ලද බැවින් ඒ දේවතාවිය පරිවාර

සම්පත්තිය ද වර්ණ සම්පත්තිය ද කියන ලදී. එහි උළාරොතෙ වණේණ වර්ණයේ උදුර බව සංකේෂපයෙන් කියන ලදී. වර්ණ සම්පත්තිය විස්තර වශයෙන් දක්වනු පිණිස 'සබ්බා ඔභාසතෙ දිසා' යයි කියා, 'උළාරො තෙ යසෝ' යි කියන ලදී. උදාර වූ පිරිවර සම්පත්තිය කථා වස්තුව වශයෙන් සවිස්තරව දක්වනු පිණිස 'නාරියො නචනති' ආදිය කියන ලදී. ස්ත්‍රීහු නටත්. සබ්බා ඔභාසතෙ දිසා සියලු දිසාවන්හි බැබළීම් සිදුවෙයි. සියලු දිසාවන් බබළවයි යන අදහසයි. ඔභාසතො යන පද ද සමහරෙක් ඔභාසතො කියා ද අරුත් දක්වති. ඔවුන් විසින් වණේණන යනුවෙන් විභක්ති විපර්යාසයක් ද කළයුතු හේත්වර්ථයේ කරණ විභක්තියයි. හේතු වූ වර්ණයෙන් යන අර්ථයයි. සබ්බාදිසා - සියලු දිසාවන් යනුවෙන් ද, ජාති වශයෙන් දිසාවන්හි ස්ථානභාවය අපේක්ෂා කරනු ලැබූ බැවින් වචන විපර්යාසයෙන් ද ප්‍රයෝජන ඇත්තේ ය. නාරියො මෙහි වනාහි අලංකා යන පදය හා සම්බන්ධ විය යුතුයි.

දෙවපුත්තා මෙහි ව ශබ්දය ලොප්කොට ඇත. එම ව ශබ්දයෙන් නාරියොව දෙවපුත්තාව යනුවෙන් එකතුකොට දැක්වීමක් සිදුවෙතැයි දකියුතු.

මොදෙනති සතුටට පත් කරත්. පූජාය පූජා පිණිස හෝ පූජාව නිමිතිකොට. නචනති ගායනති නටත් ගයත් යන අදහස ගතහැකි වේ. කවීමානී තව+ඉමානී, යන පද දෙකේ සන්ධි වීමකි. සබ්බකාම සම්ඤ්ඤා - සියලු පංචකාම ගුණයන්ගෙන් සම්පූර්ණ වූ යන අදහස වේ. අභිජාතා - මනා උපතක් ඇති. මහනතරී මහත් ආනුභාව ඇති. දෙවකායෙ පමොදයි මෙම දේව කොට්ඨාසයෙහි වූවන් දිවා සම්පත්ති හේතුවෙන් උපන් සන්තෝෂයෙන් සතුටට පත් කරන්නේය.

තෙරුන් වහන්සේ විසින් මෙසේ ප්‍රශ්න කරන ලදුව දෙවි දූ ඒ කරුණ මෙසේ පැහැදිලි කළාය.

අසසඤ්ඤාසු - රත්නත්‍රය කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාවක් ප්‍රසාදයක් ද කර්මඵල විශ්වාස කිරීමක් ද නැති බැවින් ශ්‍රද්ධා රහිත යයි යෙදේ. තද මසුරුකම නිසා කදරියෙසු, නැන්දනියන් ආදීන් කෙරෙහි. අතරෙහි, අහං සද්ධා සීලෙන සමපනනා අහොසිං මම ශ්‍රද්ධාවෙන් ශීලයෙන් සම්පූර්ණ වූයෙහි.

අප්‍රවං පිසීමෙන්, කැවිලි කැවුම් ආදිය. තෙ යනු නිපාතයකි. සසසුයා ආවිකම් ගන්නා ලද බව දැක්වීම සඳහා ද අනුමෝදන් කිරීම සඳහාද යන අදහසයි. ඉතිසසා මෙහි අසස යනු නිපාතයකි. සමණසස දදාමහං - මම ශ්‍රමණයන් වහන්සේට කැවුම් දෙන්නෙමි යනුවෙන් යම්භෙයකින් න මං සමප්‍රවණ්ණං ඉවණි මගෙන් විමසීමට කැමති වීද යන්නයි. ඒ හේතුවෙන් තවං වධු අවිනිතාති ගැහැණියේ, ඔබ අවිනිත වූයෙහි. සසසුපරිභාසී - නැන්දනිය අපභාස කළාය යන තේරුමයි. පභාසී - පහර දුන්නාය. කුටංගච්ඡ අවිධිමං - මෙහි කුටං යන්නෙන් උරහිස කියන ලදී. අංස යනු පෙරපදය ලොප්වීමෙන් කුටං යි ඉතිරි වේ. කුටමෙව අංගං - උරහිස නම් අංගය යන විග්‍රහයෙන් කුටංගං යන පදය නිපදේ. එය කුටංගය සිද දමයි යන අර්ථයෙන් කුටංගං ඡන්දනිති කුටංගච්ඡ මෙසේ ක්‍රෝධයෙන් යටපත් වී මට පහර දුන්නාය. මගේ උරහිස බිඳ දැමුවාය. ඒ උපක්‍රමයෙන් මා මළ බැවින් මැරුවා යයි අදහස් කෙරේ. එහෙයින් නාසකම් ජීවිකුං - ජීවත් වන්නට නොහැකි වීම යයි කිය.

විසමුත්තා - ඒ අතින් මනාව මිදුනා වෙමි. සෙස්ස කියන ලද පරිදීම වේ.

මෙසේ ඒ දෙවිදුව තමන් රැස්කරන ලද කර්මය කීවාය. එසේ කී කල්හි පිරිවර සහිත වූ දෙවිදුවට දහම් දෙසා එතැනින් පැමිණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ඒ පුවත දැන්වීය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ කරුණ අර්ථෝත්පත්ති කොට මෙම ධර්ම දේශනාව පැවැත්වූ සේක. ඒ දේශනාව දෙවියන් සහිත ලෝකයාට වැඩදායී වූයේය.

උළාර විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

3.2

මහාසයිතො පට්ඨි සදෙවකං යනුවෙන් දැක්වෙන කථාව උච්ඡ්‍රදායිකා විමාන වස්තුව වේ. එහි උත්පත්ති කථාව කවරේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර වාසය කරන සේක යනාදී සියල්ල ආසන්න විමාන වස්තුවෙහි කියන ලද පරිද්දෙන් වේ. වෙනස නම් මෙයයි. මෙහිදී උක්තයක් පූජා කරන ලදී. නැන්දනිය විසින් පුටුවකින් පහර දෙන ලද්දීය. ඒ පහරින්ම මරණයට පත්වූ ඕ තොමෝ තව්තිසා දෙව්ලෝ උපන්නාය. ඒ රාත්‍රියේම මුළු ගිජුකුළු පව්වම ආලෝකමත් කරමින් සඳු මෙන් ද හිරු මෙන් ද බබුළුවමින් මහතෙරුන් වහන්සේට උපස්ථානය පිණිස පැමිණ වැද බදැදිලිව නමස්කාර කරමින් එකත්පස්ව හුන්නාය. එකල්හි තෙරුන් වහන්සේ ඇයට මෙසේ වදාළහ.

දෙව්ලොව සහිත මහපොළව බබුළුවා බුන්මයෝ ද, ඉන්දක සහිත වූ තිදස්පුර දෙවියෝ ද, ශ්‍රීයෙන් වර්ණයෙන් යසසින් හා තේජසින් යටපත්කොට, සඳ හිරු මෙන් බබළන්නෙහිය.

රත්තරන් වැනි සමකින් වැසුනු සිරුරක් ඇති අලංකාර වූ උතුම් වස්ත්‍ර දරා සිටින, මා වෙත වඳින්නා වූ සොඳුරු දේවතාවියනි, තී කවරෙක්දැයි පිළිවිසිමි.

පෙර භවයෙහි මිනිස් දුවක වූ ඔබ, පූර්වයෙහි දී කවර අන්දමේ කුසල කර්මයක් කළේද? යසසින් යුක්ත වූ දේවතාවියනි, මනාව පුහුණු කරන ලද දන් දීම ශීලයෙන් සංයමයට පත්වීම ආදී කවර හේතුවකින් සුගතියට පැමිණියෙහි ද?,

දේවතාවියනි, මා විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද මෙය කවර නම් කුසල කර්මයක ඵලයක් දැයි කියන්න.

එහි මහාසයිතො පට්ඨිං සදෙවකං යනු මහාමේරු පර්වතයේ එක් පසෙකින්, නික්මී ආලෝකය විහිදුවන්නා වූ වන්දු සූර්ය දෙදෙනාගේ රශ්මීන් මිශ්‍ර වී බැබළීමෙන් ආකාශයේ දෙවියන් හා සහභාගයට ගියා වූ)

යන අරුතින් සඳෙවකං යි යෙදේ. ආලෝකය පැමිණි බිම් කොටසක් වූ පොළව බවුළුවා, එකම ආලෝකයක් එකම දීප්තියක් බවට පත්කොට යන අදහස වේ. අතිරෝමයී අන් අය යටපත්කොට බබළන්නෙහිය. ඒ අධික බැබළීම කුමක් මෙන් කෙසේ සිදුවීද සිරියා යන්න ආදිකොට ඇති - ගාථා පදයෙන් කියවේ. සිරියා - සෞභාග්‍යය ආදී ශෝභා විශේෂයෙන්, තෙජසා තමාගේ ආනුභාවයෙන්, ආවෙළිනී - රනින් කළ මල්දම් පැළඳ ගත්, මෙසේ තෙරුන් විසින් ප්‍රශ්න කරන ලදුව, දේවතා තොමෝ පහත සඳහන් පරිදි (ගාථාවලින්) පිළිතුරු දුන්නාය.

ස්වාමීනි, පෙරදින ඔබවහන්සේ මේ ගමේම අපගේ නිවසට පිඬු පිණිස වැඩමවූයෙහිය. එහිදී ඔබවහන්සේට අසමාන ප්‍රීතියෙන් උක්දඬු කැබැල්ලක් දාන චේතනාවෙන් පූජා කළෙමි.

මගේ නැන්දනිය, පසුව මා අනුගමනය කරනු ඇතැයි මම සිතුවෙමි. යෙහෙළියනි, උක්ගස කොතැනක ඉවත දමන ලද්දැයි ඇ මගෙන් ඇසුවාය. මා විසින් ඉවතලන ලද්දේ නොවේ. කන ලද්දේ ද නොවෙයි. ශාන්ත වූ හික්‍කුන් වහන්සේ තමකට පූජා කළෙමිසි කීවෙමි.

මේ දේපල ඔබේද මගේද, අසමින් නැන්දනිය මට නින්දා කළාය. පුටුවක් ගෙන මට පහර දුන්නාය. ඒ පහරින් මා කඵරියකොට එතැනින් මම වූන වි දෙවිලොව දේවතාවිය වි උපන්නෙමි.

මා විසින් කරන ලද්දේ ඒ කුසල ඒ කුසල කර්මයයි. මම දැන් ඒ යහපත් කුසල කර්ම විපාකය විදගනිමි. දෙව්වරුන් සමග සැප විඳිමි. පංචකාම ගුණයන්ගෙන් සුව විඳිමි. සතුටට පත් වේ.

මා විසින් කරන ලද්දේ ඒ කුසල කර්මයම වේ. මම දැන් යහපත් වූ කර්ම විපාක විද ගනිමි. දෙව්වරුන් විසින් ආරක්ෂා කරනු ලැබ තිදස්පුර වාසීන් විසින් පිරිවරන ලැබ. පංචකාම ගුණයන්ගෙන් යුතුව වෙසෙමි.

මම දෙව්වරුන් සමග සැප විඳිමි. පංචකාම ගුණයන්ගෙන් සතුටට පත්විමි. මා විසින් දෙන ලද උක්දඬු දානයේ විපාකයෙන් ලැබුණු අනල්ප වූ පුණ්‍යඵලය මෙබඳු වේ.

දෙවිවරුන් විසින් ආරක්ෂා කරන ලදුව, තිදස්පුර වාසීන් විසින් පිරිවරන ලදුව නන්දන වනයෙහි ශක්‍රයා ලෙසින් වෙසෙමි. මා විසින් දෙන ලද උක්දඬු දානයෙන් ලැබුණු මහා තේජස් සම්පන්න වූ අනල්ප වූ පුණ්‍යඵලය මෙබඳු වේ.

ස්වාමීනි, කාරුණික වූ ප්‍රඥාවන්ත වූ, ඔබවහන්සේ වෙත එළඹ වන්දනා කළෙමි. සුවදුක් ද විමසීමි. ඉන්පසු පැහැදුනු සිතින්ද ඉමහත් ප්‍රීතියෙන් ද, යුතුව ඔබවහන්සේට උක්දඬු කැල්ලක් පිදුවෙමි.

එහි ඉදානී ආසන්නව පෙර දිනය ඊයේ දිනය බැවින් මෙසේ කිය. දැන් යනු පදයේ අර්ථයයි. ඉමමෙව ගාමං මෙම ගමෙහිම රජගහනුවර සදහා කියන ලදී. ගම ද නියමිතම ද නගරය ද ගම යනුවෙන් හැඳින්වෙයි. කියන ලද්දේය. මෙය භූමිය යන අර්ථයෙහි ද යෙදේ. උපාගමි - පැමිණියේ මෙහි අතුලායා සමාන නොවන හෝ ප්‍රමාණ රහිත වූ.

අවාකිරී ඉවත් කළේය. අත්හැර දැමීය. විනාශ කළේ යයි ද අදහස් වේ. සන්නසස මනා ස්වරූප ඇති, කෙලෙස් රහිත, සන්සිඳුන නැතහොත් වෙහෙසට පත් නොවූ යන අදහස හෝ වෙයි. කුශාංනු 'නු' ශබ්දය නොසතුව බව දැක්වීමෙහි නිපාතයකි. එය මම යන තැනට ද පමුණුවා යෙදිය යුතුය. එවිට 'මම' නු යනුවෙන් සිටී. ඉදං ඉසසරියං නිවසෙහි අධිපති බව සදහා කීවාය.

තනොවුතා යනු එම මිනිස් බවෙන් වුන වුවා, සිටියා වූ යම් තැනකින් ඉවත් වුවා යන අර්ථයි. ඒ නිසා වුනවීම විශේෂකොට දැක්වීම පිණිස කාලකතා යයි කියන ලදී. කාලකතා කියන ලද්දේමය. කාලකතා යන්න ද යම් ඒ තැනක උපන්නා යයි නො හඟවයි. වැලිදු දිව්‍ය ආත්මයට පැමිණියා යයි දක්වමින් අමහි දෙවතා යයි කිය. තදෙව කමමං කුසලං කතං මයා එම උක්දඬු කැදැල්ල පිදීම පමණක් වූ කුශල කර්මයයි මා විසින් කරන ලද්දේ අනෙක් කුසලයක් කළ බව නො දනිමි යන අදහස වේ. සුබඤ්ච කමමං යහපත් කර්ම ඵලය. කර්ම ඵලයම මෙහිදී කමමං යයි කියන ලදී. උත්තර පද (අග පද) ලෝපයෙන් හෝ කරණෝපචාර නියමයෙන් හෙවත් හේතුව අනුව ඵලය අවබෝධ කරගැනීමේ න්‍යායයෙන්, මෙසේ වේ.

මහණෙනි, කුසල ධර්මයන්ගේ සමාදාන හේතුවම පින් වැඩි කරයි. 'කුසලානං භික්ඛවෙ ධම්මානං සමාදාන හේතු එවමිදං පුඤ්ඤං පවඩ්ඪ' යන වැකිය ද 'අනුභොමී සකං පුඤ්ඤං' ස්වකීය වූ පින්පල විඳිමි යන වැකියද ආදී තන්හි මෙනි. සමහර තැනක 'පුඤ්ඤ ඵලං' වෙනුවට 'පුඤ්ඤං' යන්න පමණක් යෙදී ඇත. එහෙත් ඵලං යන පදයෙහි අර්ථයද එතැන්හි පවතී. කමමං මෙය කරණ විභක්ති අර්ථයෙහි උපයෝග වචනයකි. කමමන කර්මය කරණ කොටගෙන යන අර්ථය වේ. එහි කමම වා භවං කමමං යථා කමමං ක්‍රියාවක් සිදුවීම ක්‍රියාවයි. එයම කර්මය වේ යනුවෙන් ද පද සිද්ධි විග්‍රහ වේ. තවද කැමති වියයුතු බැවින් යන අරුතින් ද කමමං යයි පදය සෑදේ. එහි සුවයෙහි ඇලෙන බැවින් එක්රැස් කළ කාම වස්තූන් පිළිබඳව කැමති විය යුතුය යනුවෙන් කමනීය යන පදය සෑදේ. අත්තනා තමන් විසින්ම යන අදහසයි. එයට කැමතිවන බැවින් ද, තමා කැමති සේ පවතින බැවින් ද 'තමාම' යන අර්ථ ඇත්තේ වේ. පරිවාරයාමහං අත්තනානං යන්න පෙර ගාථාවෙහි දී අත්තනා යයි කියන ලදී. එම පදය විඛන් පෙරළි වශයෙන් අත්තනං යනුවෙන් යෙදිය යුතු වේ.

දෙවිඤ්ඤානා දේවීන්ද්‍ර වූ ශක්‍රයා විසින් ආරක්ෂා කරන ලදී. මහ පිරිවරක් ඇති බැවින් සක්දෙව් රජු මෙන් ආරක්ෂා කරන ලද්දී යන අදහසයි. සමපභිතා මනා ලෙස ආසන්න කරගැනීමෙන් යුක්ත වූ.

මහා විපාකා මහත් ප්‍රතිඵල සහිත. මහා ජුතිකා මහත් තේජසක් ඇති, මහත් ආනුභාවයක් ඇති යන අර්ථයි. තුවං ඔබ අනුකම්පකං කරුණාවන්ත වූ. විදුං ප්‍රඥාවන්ත ශ්‍රාවක පාරමිතාවන්හි මුදුන්පැමිණි යන අර්ථයි. උපෙච්ච පැමිණ. වන්දිං පසග පිහිටුවා වැන්දෙමි. කුසලඤ්ච නිරෝගි බව සුවදුක්. පුච්ඡස්සං විමසුවෙමි. අකුලාය පීතියා මෙය කුසල් සිහි කරමි යන අදහසයි. සෙස්ස පෙර කියන ලද පිළිවෙල අනුවම වේ.

උච්ඡුදායිකා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

3.3

පල්ලංක සෙට්ටේ මණිසොණණ විතෙහ පල්ලංක විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවන මහා විහාරයේ වැඩවාසය කරන සේක. එසමයෙහි සැවැත්නුවර එක්තරා උපාසක කෙනෙකුගේ දුච්ඡ කුල ප්‍රදේශාදියෙන් සමාන වූ ඒ ගමේම එක්තරා කුල පුත්‍රයකුට විවාහකර දෙන ලද්දීය. ඔ තොමෝ වනාහි ක්‍රෝධ නො කරන්නා වූ ශීලාවාර සම්පන්න වූ සැමියා දෙවියකු ලෙස සලකන්නා වූ, පත්සිල් සමාදන්ව රකින්නා වූ, තැනැත්තියක වූවාය. පොහෝදිනයෙහි මනාකොට පෙහෙවස් සිල් රකින්නීය. ඇය පසුකලෙක කඵරියකොට තව්තිසාවෙහි උපන්නීය. ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරුන්වහන්සේ යට කියන ලද පරිදිම දිව්‍යලෝක වාරිකාවේ සැරිසරණ සේක් ඇය දැක ඇයගෙන් මෙසේ විවාළේය.

පල්ලංක සෙට්ටේ මණි සොණණ විතෙහ
පුප්ඵාහි කිණෙණ සයනෙ උළාරෙ
තත්ඵස්සි දෙවි මහානුභාවෙ
උච්චාවචා ඉඤ්චි විකුබ්බමානා
ඉමාව තෙ අච්ඡරායො සමන්ත තෙ
නච්චනි ගායනි පමොදයනි
දෙවිඤ්චිපත්තාසි මහානුභාව
මනුසුසභුතා කිමකාසි පුඤ්ඤං
කෙනාසි එවං ජලිතානු භාවං
වණෙණාව තෙ සබ්බදිසා පභාසති

මහානුභාව සම්පන්න දේවතාවියනි, ඔබගේ නොයෙක් විචිත්‍ර විත්‍ර කර්මාන්තයෙන් නොයෙක් රැස් විහිදෙමින් පවත්නා වූ උදාරතර වූ පර්යංකය මැණික්වලින් හා රන්වලින් විසිතුරු කරන ලද්දේය. මල් අතුරන ලද අගනා එම සයනයෙහි සිටින බව මහත් වූ සෘද්ධි බලයක් දක්වමින් සිටින්නීය.

ඔබගේ පිරිවර වූ අප්සරාවෝ භාක්පසින් නටමින් ගයමින් වයමින් ප්‍රමෝදයට පත් කරත්. ඔබේ ශරීර වර්ණයද සියලු දිසාවන් බබළුවයි. සෘද්ධිමත් වූ මහානුභාව සම්පන්න වූ දේවතාවිය, ඔබ මිනිස් දුවකව සිටි කාලයේ කුමන පින්කමක් කොට මෙම සම්පත්වලට හිමිකාරියක් වූයේද?

මුගලන් හිමියන් විසින් අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් ඕ තොමෝ ද ගඟාවලින් පිළිතුරු දුන්නාය.

මම මිනිස්ලොවදී මිනිස්දුවක වූවා ධනවත් කුලගෙයක ලේලියක වීම්. ක්‍රෝධ නොකරන්නා වූ ස්වාමියාගේ අදහස් අනුව වාසය කළා වූ, පෙහෙවස් රැකීමෙහි අප්‍රමාදී වූ තැනැත්තියක් වීම්.

මම පෙර භවයෙහි මිනිස් දුවක් වූයෙමි. පව් නො කරන කාරුණික අයෙකු වූයෙමි. ප්‍රසන්න සිත් ඇතිව සැමියා සතුටු වන සේ වාසය කළෙමි. දිවා රාත්‍රී ප්‍රිය උපදවන ලෙස හැසිරෙමින් සිල්වත් තැනැත්තියක වූයෙමි.

මම පෙර භවයෙහි ප්‍රාණඝාතයෙන් තොරව, සොරකමින් තොරව පිරිසිදු කාය කර්මයෙන් යුතුව සැමියා හැරුණු විට බ්‍රහ්මචාරීව, මත්පැනින් වෙන්ව, මුසාබස් නොකියමින්, ශික්ෂාපදයන් සම්පූර්ණ කරන්නියක් වීම්.

මම පෙර භවයෙහි පැහැදුනු සිත් ඇතිව අවපසෙහි ද පෙර පසෙහිද, අටවක තුදුස්වක පසළොස්වක දිනයන්හි අෂ්ටාංග ශීල ධර්මයන්හි හැසිරෙමින් ජීවියෙන් යුතුව පෙහෙවස් සමාදන්ව වාසය කළෙමි.

සුව ගෙන දෙන්නා වූ ආර්යමය අෂ්ටාංගයෙන් යුක්ත වූ කුසල් සමාදන් වී ස්වාමියා කෙරෙහිද යටහත්ව, පැවතෙමින් පෙර භවයේ දී සුගතයන් වහන්සේගේ උපාසිකාවක් වීම්.

මම පෙර භවයෙහි ජීවත් වූ ලෝකයේ දී මෙබඳු කුසල කර්මයන් සිදුකොට මරණින් පසුව විශේෂ දිව්‍ය සම්පත්තියක් ලබාගෙන සුගතියට පැමිණ සෘද්ධිමත් දෙවඟනක් බවට පත්වීම්.

මනරම් වූ උතුම් වූ විමාන ප්‍රාසාදයෙහි අප්සරාවන් සමූහයා විසින් පිරිවරන ලදුව, වාසය කරමි. ස්වකීය ප්‍රභාවයෙන් බබළන එම දිව්‍ය අප්සරාවන් සමූහය දීර්ඝායු සහිත වූ දිව්‍ය විමානයට පැමිණ වූ මා ප්‍රීතියට පත්කරත්.

එහි පල්ලංක සෙටෙයි උතුම් වූ ආසනයෙහි, එහි උතුම් බව දැක්වීම සඳහා මණි සොණණ විතෙන යන්න කියන ලදී. විවිධ රත්නයන්ගේ රශ්මි සමූහයෙන් බබළන මැණික්වලින්ද, රත්රනින් විසිතුරු වූ යන අර්ථයි. තත් යනුවෙන් ද, සය නො යනුවෙන් ද කියන ලද සයනය කළහැකි තැනක් වූ උතුම් පර්යංකයේ දී තෙ ඔබගේ, නොහොත් ඔබට සමන්තතො පමොදයනති යන පද අපේක්ෂාකොට ඊට පෙර කී තෙ යන පදය තං යනුවෙන් විභක්ති වෙනස්කොට දැක්විය යුතු වේ. පමොදයනති යනුවෙන් හෝ පමොදං කරොනති යනුවෙන් එම පද යෙදිය හැකිය. ඔබට ප්‍රීතිය උපදවත් යන අර්ථයයි.

දහරාස පාපිකා යනු කාරුණික වූයෙමි. 'දහරාසු ආපිකා' යනුවෙන් ද පාඨයක් වේ. (පෙර කියූ අර්ථයමය.) දහරසස පාපිකා යනුවෙන් ද සමහරු කියති. තරුණ ස්ත්‍රිය ස්වාමියා වෙනුවෙන් පවිත් තොරව ජීවත් වීමය. උපස්ථාන කිරීමෙන් ද, සැමියා ඉක්මවා නො හැසිරීමෙන් ද යහපත් තැනැත්තියක් යන අර්ථයි. ඒ නිසා පසන්න විතතා යයි කියන ලදී. අභිරාධයි. සතුටට පත් කළෙමි. රතෙනා රාත්‍රියෙහි අවොරිකා - සොරකම් නැති, නොදුන් දෙය ගැනීමෙන් වෙන් වූ තොර වූ යන අර්ථයි. විරතාව වොරියා යනුවෙන් ද පාඨයක් එයි. සොරකමින් ද තොර වූ යන අරුත්ය. සංසුද්ධකායා - පිරිසිදු කාය කර්මයන්ගෙන්, මනාව පිරිසිදු චරිතයක් කයක් ඇති තැනැත්තිය. එහෙයින්ම - සුවි බ්‍රහ්මචාරිණී යයි කියන ලදී. සැමියා හැරුණුවිට බ්‍රහ්මචාරීව හැසිරුණු බැවින් එසේ කියන ලදී. එනිසාම

මයඤ්ච හරියා නාතිකක මාම
අමොපි හරියා නාතිකකමනති
අඤ්ඤත්‍ර තාහි බ්‍රහ්මචරියං චරාම
තසමාහි අමහං දහරා නමීයරෙ

තව ද සුවිබ්‍රහ්මචාරිණී යනු පිරිසිදු වූ ශුද්ධ වූ බ්‍රහ්මචරියාවෙන් උතුම් වූ ශ්‍රේෂ්ඨ වූ උපෝසථ සීලයට හෝ මාර්ග බ්‍රහ්මචරියාවට හෝ අනුරූප

වූ පූර්වභාග බ්‍රහ්මවරියා වශයෙන් යන අදහසින් ද සුවි බ්‍රහ්මවාරිණී යයි යෙදේ.

අනුධම්ම වාරිණී ආර්යයන් වහන්සේලාගේ ධර්මයේ අනුශික්‍ෂාවලටද අනුව හැසිරෙන ස්වභාවය ඉමඤ්ච - අනතුරුව කියන ලද කරුණ නිදොස් බැවින් අරියං ය කියනු ලැබේ. අධ්‍යංගවරෙහි උත්තම වූ අංග අටෙන් යන අදහසයි. ආර්යභාවයෙන් මෙන්ම උත්තම වූ ආර්ය අෂ්ටාංගයන්ගෙන් උපෙතං යුක්ත වූයේ, වෙයි. නිරෝගී බව යන අර්ථයෙන් හෝ නිවැරදි බව යන අර්ථයෙන් කුසලං යි යෙදේ. සැප විපාක ඇති බැවින් ද, යහපත් අනුසස් ඇති බැවින් ද, සුබුද්‍රයං උපාවිසි යි යෙදේ.

විසෙස භාගිනී විශේෂ වූ දිව්‍ය සම්පත්තියට හිමිකාරියක් වූවා. සුගතිමහි ආගතා සුගතියට පැමිණි, එහි නියුතු වූ යන අදහස් සුගතියෙහි හෝ සුගතියට හෝ සුගති වූ දිව්‍ය සම්පත්තියට පැමිණි සුගතිංභිවා ආගතා යනුවෙන් ද පාඨයක් වේ. එහි 'හි' යනු නිපාතයකි. එය හේතු අර්ථය සඳහා යෙදේ. යම් හෙයකින් ඇය සුගතියට පැමිණියාද, එහෙයින් විසෙස භාගිනී නම් වේ.

විමානපාසාද වරෙ විමානයන්හි උතුම් ප්‍රාසාදයක විමාන නමින් හැඳින්වෙන උතුම් ප්‍රාසාදයක විමානයෙහි නොහොත් මැනිය නොහැකි අප්‍රමාණ වූ විශාල ප්‍රාසාදයක පරිවාරිතා අවජරා සංගණෙන සයංපතා - ප්‍රීතිමත් වෙමි. අමහි යන පදය මෙහි යෙදිය යුතුයි. දීඝායුතිං පහළ දිව්‍ය ලෝකයන්හි වෙසෙන දෙව්වරුන්ට වඩා දිග ආයු කාලයක් මෙම දෙව්වරුන්ට ඇති බැවින් ද, මෙහි උපන්නවුන් බොහෝ වූ ආයුෂ ප්‍රමාණයක් භුක්ති විඳින බැවින් ද දීඝායුතිං කියන ලදී. මට මෙය පෙර කියන ලද පරිදි වේ. දෙව විමාන මාගතං පැමිණියා වූ. දෙවගණා රමෙනහි යනුවෙන් ද යෙදිය හැකි වේ.

සෙස්ස කියන ලද පිළිවෙළ අනුවම වේ.

පල්ලංක විමාන වර්ණනාව නිමියේය.

3.4

ලතාව සඝ්ඡා පවරා ව දෙවතා යනුවෙන් ලතා විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ වෙසෙති. එසමයෙහි සැවැත්නුවර වැසි එක්තරා උපාසකයකුට පණ්ඨිත වූ වාක්ත වූ ඥානවත්ත වූ, ලතා නමින් දුවක් වූවාය. විවාහ වී ස්වාමියාගේ නිවසට ගිය ඇය සැමියාට ද නැදිමයිලන්ට ද මනාප ලෙස හැසිරෙමින් ප්‍රිය කෙපුල් ඇතිව, අතවැසියනට ද මනාව සංග්‍රහ කරමින් නිවසෙහි පවුල්බර දැරීමට සමත්කම් දක්වමින් ක්‍රෝධයෙන් තොරව ශීලාවාරව, දන්දීමෙහි ඇලෙමින් කඩ නොකොට පන්සිල් රකිමින් පොහොයට පෙනෙවස් රකිමින් අප්‍රමාදීව වාසය කළාය. ඕ තොමෝ පසුකලෙක කලුරියකොට වෛශ්‍රවණ මහරජුට දුවක් වී උපන්නාය. එහිදී ද ඇගේ නම 'ලතා'ම විය. ඇයට සජ්ජාය, සවණාය, අච්චිමතිය, සුතා යනුවෙන් සොහොයුරියන් සතර දෙනෙක් ද වූහ. සක්දෙවි රජු මේ පස්දෙනාව ගෙන්වාගෙන නාටිකාංගනාවන් වසයෙන් පරිවාරිකා භාවයෙහි පිහිටුවන ලදහ.

ලතා නම් දෙවඟන වනාහි නැටුම් ගැයුම් ආදියෙහි දක්වන දක්ෂතා නිසා ඇය සක්දෙවිගේ සිතට වඩාත් ප්‍රිය වූවාය. එකට එකතු වී සුවපහසු ඇතිව උන්නා වූ ඒ දිව්‍ය දුහිතෘන් අතර සංගීත නිපුණතාවය අරභයා විවාදයක් හටගත්තේය. ඔව්හු සියල්ලෝම වෛශ්‍රවණ රජු වෙත ගොස් පියාණනි, අප අතරින් කවර තැනැත්තියක් නැටුම් ආදියෙහි දක්ෂදැයි විමසූහ. යන්න දුවරුනි, අනෝතත්ත විල්තෙර දේව සමාගමයේ දී සංගීතය පවත්වන්න. එහිදී ඔබගේ විශේෂත්වය ප්‍රකට වන්නේ ය යනුවෙන් කීය. ඒ දියණිවරු ද එසේ කළහ. ලතා නටන කල්හි තමන්ගේ ප්‍රකෘති ස්වභාවයෙන් සිටීමට ඒ දිව්‍යපුත්‍රයෝ අසමත් වූහ. හටගත් මහත් ප්‍රීතිය ඇතිවී ආශ්චර්ය අද්භූත සිත් ඇති වී, නිරතුරුව සාදුකාර දෙන්නා වූ, වෙරළ ඉක්මවා යන මුහුදෙහි හඬ මෙන් විශාල ලෙස පැතිරෙන ශබ්ද පවත්වන්නා වූ එම දිව්‍ය පුත්‍රයෝ හිමාලය කම්පා කරන්නාක් මෙන් මහත්සේ හඬ නැගූහ. අනෙක් දෙවඟනන් නටන කල්හි සිසිර ඍතුවෙහි කොවුලන් මෙන් නිහඬව සිටියහ. මෙසේ එහි සංගීතයේදී ලතා

දෙවගනගේ විශිෂ්ටත්වය ප්‍රකට විය. ඉක්බිති එම දේව දුහිතයන් අතරින් 'සුතා' නම් දෙවදුවට මෙසේ අදහසක් උපනි. කවරනම් කර්මයක් කොට මේ ලතා නමැත්තිය වර්ණයෙන් ද යසසින් ද, අප අභිභවා සිටින්නීද, ලතා විසින් කරන ලද කර්මය මා විසින් විමසන්නේ නම් සුදුසු වේ. මෙසේ සිතා ඕ තොමෝ ඇගෙන් විවාළාය. ඇය (ලතා ද) ඕ හට (සුතා දෙවදුවට) ඒ කර්මය පැහැදිලි කර දුන්නාය. වෙසවුණු මහරජ තෙමේ ඒ මේ කරුණු සියල්ල දේවචාරිකා වශයෙන් එහි පැමිණි මහ මුගලන් තෙරුන්වහන්සේට කීවේය.

තෙරුන්වහන්සේ ඒ කරුණු අසා දැන මුලසිටම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සැලකර සිටියේය.

වෛශ්‍රවණ හෙවත් වෙසවුණු රජුට ලතා, සථිපා පවරා, අච්චිච්චි, සුතා යන නම්වලින් යුතු දුවරු පස්දෙනෙක් ඇත්තාහ. ඇලා සක්දෙව් රජුගේ පරිචාරිකා දෙවගනෝ වෙති. ඔව්හු ස්වභාවයෙන්ම පිහිටි ගුණ සේම ශෝභමාන ද වන්නාහුය.

මෙම දිවා ස්ත්‍රීහු පස්දෙන සිසිල් දිය ඇති මහනෙල් මලින් යුත් රමණීය වූ නදියට දිය නැම සඳහා ගියහ. ඒ දෙවගනෝ එහි ජලස්නානය කළහ. ප්‍රීතිමත් වූහ. නැවුහ - ගැයූහ. එහි දී සුතා නම් දෙවගන ලතා දෙවගනට මෙසේ කීවාය.

උපුල් මල් සහිත මල්දම් පැළඳ සිටින්නා වූ, රන්වන් සිරුරක් ඇත්තා වූ මීදෙල්ල මල්වල රොන්වල නොහොත් නිලුපුල් මල් රොන් පැහැයෙන් ඇස් ඇති, අහස මෙන් හොඹනා වූ දීර්ඝායු සහිත නොහොත් හොඳ සෞඛ්‍යයෙන් යුත් සොයුරියේ ඔබගෙන් මෙසේ විමසමි. ඔබගේ යසස කුමන පිත්කමක් කිරීමෙන් ලැබුනේද? සිදුවූයේද?

සුන්දරිය, ඔබ ස්වාමියාට වඩා ප්‍රියවූයේත්, රූපයෙන් විශිෂ්ට වූ වඩාත් සුන්දර තැනැත්තියක් වූයේත්, නැටුම් ගැයුම් වැයුම්හි දක්ෂ තැනැත්තියක් වූයේත්, කවර හේතුවක් නිසාද යන කරුණ දෙවිලොව ස්ත්‍රී පුරුෂයෝ විමසන්නාහ. අපට පහදා දෙන්න. ලතාගෙන් සුතා මෙසේ ඇසුවාය.

ලතා මෙසේ පිළිතුරු දේ.

මම මිනිස්ලොව මිනිස් දුවක් වූවෙමි. උදාර සම්පත් ඇති කුලගෙයක ලේලියක් වීමි. එහි දී මම ක්‍රෝධ නො කරන්නා වූ, ස්වාමියාගේ කැමැත්ත අනුව වාසය කරන්නා වූ, පෙහෙවස් සමාදන් වීමී ආදී කුසල කර්මයන් විසයෙහි අප්‍රමාදී වූවෙමි.

තරුණ මිනිස් දුවක් වූ මම පවී නො කරන තැනැත්තියක් වූයෙමි. ප්‍රසන්න වූ සිතින් යුතුව පැමිණ සතුටට පත්කළෙමි. සැමියා ගේ සොයුරු නැදි මයිලන් දැසි දස්සන් ද සතුටු කළෙමි. අද මේ යසස මා එකල කළ දෙයෙහි ප්‍රතිඵලය.

ඒ මම ඒ කුසල කර්මය හේතුකොටගෙන කරුණු සතරකින් උසස් තත්ත්වයට පත්වීමි. ආයුෂ, වර්ණය, සැපය, බලය යන මේ කරුණු සතරක් ක්‍රීඩාවන්හි ඇලීමත් අනල්ප ලෙස විදගතිමි.

මේ ලතා යමක් කියයිද, ඔබ එය නො ඇසුවේද, අපි යමක් ඇසුවෙමුද, එය අපට කිහ. විශිෂ්ට ස්ත්‍රියක් වන ඒ ඇයගේ ස්වාමියාගේ පැවැත්මද උසස්ය.

අපි සියල්ලෝම ස්වාමිවරුන් කෙරෙහි මනාව හැසිරෙමු. ස්ත්‍රීහූ යම්බඳු වූ වර්යාවෙකිනි යෙදී පතිව්‍රතාවෝ වෙත්ද, එසේ අපි සියල්ලෝම ස්වාමිපුරුෂයන් කෙරෙහි මනා ලෙස හැසිරී මේ ලතා නම් දෙවගන කියන පරිදි ඒ සම්පත් ලබාගනිමු.

මාංශ භක්ෂක වූ පර්වත වනලැහැබ් ආදියෙහි හැසිරෙන්නා වූ සිංහයා යම්සේ මිහිතලය දරා සිටින පර්වතයන්හි වාසයකොට අනෙක් කුඩා සිවුපා සතුන් ආනතය කොට කා දමත්ද, ඒ ආකාරයෙන්ම මෙහි දී ශ්‍රද්ධාවන්ත වූ ආර්ය ශ්‍රාවිකා තොමෝ ස්වාමිපුරුෂයා ඇසුරුකොට ඔහුට අනුකූලව, හැසිරෙමින් ක්‍රෝධය දුරුකොට මසුරු බව මැඩපවත්වා - ධාර්මිකව හැසිරෙමින් ස්වර්ගයේ දී සතුටට පත් වන්නේ ය යනුවෙන් ලතා නම් දෙවගන සුතා දේවතාවාට පිළිතුරු දුන්නාය.

එහි ලතා ව සජ්ජා පවරා අවිච්ඡිකි සුකා එ දවස ස්ත්‍රීන්ගේ නාමයන්ය. 'ව' ශබ්ද එකතුකොට කීමේ අර්ථයෙහි (සමුවවය) වේ. රාජවරසස සතරවරම් මහරජවරුන්ට ශ්‍රේෂ්ට වූ දිව්‍යරාජයා ගේ දුවරු හෙවත් ශක්‍රයාගේ සේවිකාවෝ යන අදහසයි. රඤ්ඤා මහරජුගේ එහෙයින් වෙසසවණසස ධිතා යයි කියන ලදී. මෙය වෙන් වෙන්ව එක් එක් තැනැත්තිය සඳහා යෙදිය යුතු වේ. වචන විපර්යාසයක් හෝ කළ යුතු වේ. දියණිවරු යන අර්ථයයි. වර්ණවත් වෙයි බබළයි යන අදහස සඳහා රාජී යයි යෙදේ. රාජී ලෙසින් දන්නා ලද්දේ ප්‍රකට වූයේ යන අදහසින් රාජමතී යි යෙදේ. මෙය ඒ හැම තැනැත්තියකටම විශේෂණ වේ. 'රාජී' යන මෙය එක් දේවතාවියක ගේ නමක් යයි ඇතැමෙක් කියති. ඔවුන්ගේ මතය අනුව පරවා යන පදය හැම දෙවඟනකටම විශේෂණ පදයක් ම වේ. ධම්ම ගුණෙහි යනු දැහැමි වූ ධර්මයෙන් බැහැර නොවූ. පවත්නා ගුණයන්ගෙන් යන අර්ථයයි. සොහොටා යනු බබළන්නේ ය. බබළන්නාහු වෙති.

පඤ්ඤාත් නාරියො. මෙහි 'පඤ්ඤා' යනු නම් වශයෙන් කියන ලද දේව දියණියෝ පස් දෙනාය. එත්, එම හිමවත පෙදෙසෙහි යන අදහසයි. සීතොදකං උපපලිතිං සිවං නදිං අනවතප්ත විලොත් නික්මුණු ගං මුවදොර සඳහා මෙසේ කියයි. නවවිත්ව ගායිත්වා වෛශ්‍රවණ නම් වූ පියාගේ අණින් දේව සභාවෙහි දී ඒ දියණියන් විසින් කරන ලද නැටුම් ගැයුම් වශයෙන් කියන ලදී. සුකා ලතං බ්‍රැවි සුකා නම් වූ දෙවදුව ලතා නම් වූ තම සොහොයුරියට කියේය. සුකාලතා බ්‍රැවුං යයි ද සමහරු කියත්. සුකා ආදී දෙව්වරු වෙසවුණු මහරජුගේ ලතා දුවට කීහ. තිමිර තමබකඛි මිදෙල්ල මල්හි රොන්වල බැබළීමට සමාන වූ ඇස් ඇති, නහෙව සොහනෙ අහස මෙන් හොබනා වූ, සරත් සමයේ වළාකුළු, මිදුම් ආදී කිඵුවලින් මිදුනා වූ අහස මෙන්, සුපිරිසිදු අංග ප්‍රත්‍යාංග ඇති බැවින් බබළන්නා වූ යන අර්ථයි. එසේ නැතහොත් 'නහෙව' යනු තහ එව යන පදයන්ද විය හැක. එහි එව ශබ්දය සම්පූර්ණයෙන් සඳහන් වේ. අහසෙහි පිහිටි විමානයන්හිද හිමාලය යුගන්ධර ආදී භූමියට සම්බන්ධ සියලු තැන්හි ද, ශෝභමාන වූ යන අර්ථයි. කෙන කතො කවර වූ කුමක් වැනි වූ පිතකින් උපන්නේද හටගන්නේ ද යසො යනු පිරිවර සම්පත්තිය කීර්ති ශබ්දය ගැනීමෙන්, කීර්ති ශබ්දයට හේතු වූ ගුණයන් ද සැළකිල්ලට ගැනේ.

පතිනෝ පියතරා ස්වාමියාට වඩාත් ප්‍රිය වූ. ස්වාමියාට විශ්වාසවන්ත වූ යන අදහසයි. විසිට්ඨ කල්‍යාණී තරසස්ස රූපතො රූප සම්පත්තියෙන් විශිෂ්ට වූ උතුම් වූ වඩා යහපත් වූ, වඩා සොඳුරු වූ යන අදහසයි. අසස්ස යනු නිපාත මාත්‍රයකි. විසිට්ඨ කල්‍යාණ තරාසී රූපතො යයි ද සමහරු කියත්. පදකඛිණා ස්වභාවයෙන් හෝ විශේෂයෙන් හෝ පවත්නා වූ පරිත්‍යාගී ස්වභාවය දක්ෂතාවය. නවවනගීත වාදිතො එහි නවනා යනුවෙන් තැබූ පදයෙහි විහක්තිය ලොප් කරන ලදී. නැටුමෙහි ද ගීත වාදනයෙහි ද යන අරුතයි. නරනාරි පුච්ඡතා දෙවි පුතුන් විසින් ද දෙවිලියන් විසින් ද ලතා දෙවඟනගේ රූපය දැකීම පිණිස ද, ශිල්ප දැකීම සඳහා ද, ලතා කොහිද, ලතා කුමක් කරයි ද, ආදී වශයෙන් විමසන ලදී.

නිත්‍ය ලෙස කායිකව සම්බන්ධ නොවීම නිසා දෙවියකු මෙන් ප්‍රීතීමත් වේ. දෙවො විය රමනී - දෙවරො යනුවෙන් දෙවරො පද නිෂ්පත්තිය වේ. දුතියො වරො යන පද දෙකේ ද දෙවරො පදය සෑදිය හැකිය. ස්වාමියාගේ කණිටු සොහොයුරා සහ දෙවරො යන පද දෙකින් සදෙවරං පදය සෑදේ. සස්ස ව සයුරො ව යන පද දෙකින් සසසස්සරං යන පදය සෑදේ. නැන්දනිය සහ මාමා යන අරුතයි. සස්සරයන් සමග යන අරුතින් සසසස්සරං යන පදය සෑදේ. දාසයන් හා දාසීන් සමග යන අරුතයි. පතීමාහිරාධයිං ස්වාමියා සතුටට පත් කළෙමි යන පදයද එයට සම්බන්ධ වේ. තමනි කතො එම කුලයෙහි එම කාලයෙහි හෝ ලේලියව සිටි කාලයෙහි හෝ ලේලියව සිටි කාලයෙහි කරන ලද කර්මයේ ප්‍රතිඵල යසො නම් වේ. එය ඉපදවීමට පිණිස හට ගැනීමෙන් සිදු වූයේය යන අදහසයි. මම යන මෙය 'කතො' යන පදය, කතො යන්නෙහි අනුක්ත කර්තෘ වශයෙන් අපේක්ෂාකොට 'මයා' යනුවෙන් වෙනස් කළ යුතු වේ.

වතුබනි ධාතෙහි කරුණු සතරින් හෙවත් අරමුණු වූ කරුණු සතරෙහි, විසෙස මජ්ඣගා දැනුමෙන් අතිශයින් උසස් තත්ත්වයට ගියා වූ. ආයුඤ්ච වණණඤ්ච සුඛං බලඤ්ච යන ධර්මයන් සතරෙන් කියන ලද කරුණුවල ස්වභාවය දැක්වීමයි. ආයුෂ ආදිය පිළිබඳ දැනුමෙන් ඇය විශිෂ්ට ස්වභාවයකට පත්ව ඇති හෙයින් 'විසෙසො' යනු යනුවෙන් දැක්වේ. ඒ අයුරින් ඇයට කලකිරීම වශයෙන් ගතයුතු බැවින් හෝ ගෞරවයට හේතුවන බැවින් 'ධානං' යි කියන ලදී. විසෙස මජ්ඣගා යනු කෙබඳු වූවක් ද, ආයුෂ, වර්ණ, සෑප, බල යන මේවා යයි අදහස් කෙරේ.

සුභං නු තං භාසති යං අයං ලතා මේ 'ලතා' අපගේ වැඩිමහල් සොයුරිය යමක් කියන්නීද, එය ඔබ විසින් අසන ලද්දේ ද යනුවෙන් ඉතිරි සොයුරියන් තිදෙනාගෙන් විචාරයි. යංතො යමක් අප විසින් සැක කරන ලද්දේ ද, 'නො' යනු නිපාතයක් පමණි. තව ද, නො යනු අපගේ යන අදහස ද වේ. අවධාරණ අර්ථයෙහි ද යෙදේ. න නො සමං අතී යනාදියෙහි මෙනි. එහෙයින් අකිතකයී - වෙනසක් නොකොටම ප්‍රකාශ කළේමය යන අර්ථයි. පතීනො කීරසමාකං විසිධං නාරීන ගතී ච තාසං' පවරා ච දෙවතා අනර්ථයෙන් (රැකගෙන) පාලනය කරන බැවින් ස්වාමිපුරුෂයා සාමිකා නම් වේ. අපගේ භාර්යාවන් වන ස්ත්‍රීන්ගේ විශිෂ්ට ස්වභාවය ද, ඒ ස්ත්‍රීන්ගේ විශිෂ්ඨ ස්වභාවය ද, ඒ ස්ත්‍රීන්ගේ පිහිටෙන් ශ්‍රේෂ්ඨ වූ උතුම් වූ දෙවියෝ ද මනා ලෙසම ආරාධනා ලැබුවහ. මෙලොවද පරලොවද හිතසුව හෝ දෙති යති අර්ථයි.

පතීසු ධම්මං පවරාම පබ්බා අපි සියල්ලෝම සැමියන් කෙරෙහි තම තමන්ගේ ස්වාමිපුරුෂයන් කෙරෙහි උදෑසන පළමුව අවදි වී ආදි වාරිත්‍ර ධර්මයන් පිළිපදිමු. යසු යමිකිසි නිමිත්තක් අරමුණක් ස්වාමියා කෙරෙහි පැවැත්විය යුතු යමිකිසි වාරිත්‍ර ධර්මයන්හි හැසිරෙන කල්හි ඒ ස්ත්‍රීහු පතීබ්බතා පතීවුතා නම් වෙත්. ලවණමයෙ භාසති යං අයං ලතා යනු, මේ ලතා තොමෝ මෙම වාරිත්‍ර ධර්මයන්ගෙන් යම් සම්පතක් ලබා ගතී යයි කියයිද, ස්වාමිපුරුෂයන් කෙරෙහි වාරිත්‍ර ධර්මානුකූලව හැසිර අපිදු ඒ සම්පත් ලබා ගනිමු.

පබ්බතසානු ගොචරො පර්වත වනලැහැබි ආදියෙහි හැසිරෙන මහිඤ්ඤං පබ්බත මාවසිඤ්ඤා පොළව දරාගෙන සිටී යන අර්ථයෙන් මහිඤ්ඤර යන වෙනත් නමක් ඇති පර්වතයක් මත වාසයකොට හෙවත් අධිගෘහිතව (වාසයකොට) මෙහි මහිං ධාරෙති යන පද දෙකින් සෑදුන කෘදන්ත නාමපදය 'මහිඤ්ඤර' වේ. අවලං යනු පර්වතයට තවත් නමක් වේ. එහි වාසය කරමින් යන අර්ථයයි. මහිඤ්ඤරං යන මෙය ආවසිඤ්ඤා වාසය කොට, යන පදය අපේක්ෂා කොට භූමිය යන අර්ථයෙහි ද යෙදිය හැකි වචනයකි. පසයන මැඩපවත්වා බුද්දෙ ශක්තිය වශයෙන් පහත් වූ යන අර්ථයි. කුඩා ප්‍රමාණ වූ සිංහයා, මහත් වූ විශාල වූ හස්තීන් ඇතුන් ආදී මෘගයන් මරා දමන්නේ ය.

තට්ටු එසේම, මේ ගාථාවෙන් උපමා සංසදය සමග මේ අදහස ඉදිරිපත් කෙරේ. යම්සේ සිංහයා තමාගේ නිවස පිහිටි ස්ථානය වූ පර්වතය ඇසුරුකොට වාසය කරමින් තමා රිසි දෙය ඉටු කරයි ද, එසේම ඔ තොමෝ සද්ධා විශ්වාසවන්ත වූවා වී අරියසාවිකා, ආහාර ඇඳුම් ආදියෙන් පෝෂණය කරමින් භතතාරං පතිං පෝෂණය කරන ස්වාමීපුරුෂයා නිසසාය ඇසුරුකොට වාසය කරමින් සියලු තන්හිදීම සැමියාට අනුකූල බව නම් වූ, පිළිවෙතින් අනුපුබ්බතා සැමියා අනුව පවත්වමින්, කොධං වධිත්වා සේවකාදීන් කෙරෙහි ඇතිවන කෝප සිතිවිලි බැහැරකොට, මච්ඡරං අභිභුක්ත - පරිහරණය කරන වස්තූන් කෙරෙහි ඇතිවන ඉසුරු බව දුරුකොට, පතිවුතා ධර්මයේද උපාසිකා ධර්මයේ ද මනාව හැසිරෙමින්, ධම්මචාරිණී සග්ගමිති ධර්මචාරීව හැසිරෙන ඇය මොදකි - දෙව්ලොව සතුටට පැමිණෙන්නීය යනුයි. සෙස්ස පෙර කියන ලද පරිදීම වේ.

ලතා විමාන වර්ණනාව නිමිසේ ය.

3.5

සත්ත තනතිං සුමධුරං යනාදී වශයෙන් ආරම්භ වන්නේ ගුත්කීල විමාන වර්ණනාවයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර වාසය කරන කල්හි ආයුෂ්මත් මහා මුගලන් තෙරණුවෝ පළමු කී නයින්ම, දෙව්ලොව හැසිරෙන්නේ තච්චිසා භවනට ගොස් එහි පිළිවෙළින් පිහිටියා වූ සතිසක් වූ විමානයන්හි වෙන් වෙන්ව අප්පරාවන් දහස බැගින් පිරිවර ඇතිව මහත් වූ දිව්‍ය සම්පත් විදින සතිසක් වූ දෙව් දූවරුන් දැක ඒ දෙවගනන් විසින් පෙර කරන ලද කර්මයන්, අභිකකනෙතන වණණනා ආදී ගාථා තුනකින් විවාළහ. ඒ දෙවගනෝ ද උන්වහන්සේ ගේ ප්‍රශ්නයට අනුකූලව 'වසුත්ත වදායිකා' ආදී වශයෙන් ගාථාවන්ගෙන් පිළිතුරු ප්‍රකාශ කළහ. ඉක්බිති තෙරණුවෝ එතැනින් මිනිස් ලොවට පැමිණ ඒ සියළු පුවත් තථාගතයන් වහන්සේට සැළකර සිටියහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ අසා ඒ දෙව්ලියෝ හුදෙක් ඔබ විසින්ම අසන ලදුව ඔබට පමණක් ප්‍රකාශ

කරන ලද්දේ නොවේ. පෙර මා විසිනුදු ප්‍රශ්න කරන ලදුව මා සමගද එසේම ප්‍රකාශ කළාහු යයි වදාළහ. තෙරුන් වහන්සේ විසින් එය වදාරන ලෙස ආරාධනා කරන ලදුව තථාගතයෝ තමන්ගේ අතීත ගුණික ජාතකය දේශනා කළහ.

යටහිස දවස බරණැස් නුවර බ්‍රහ්මදත්ත නම් රජු රාජ්‍යය කරන සමයෙහි බෝසතාණෝ ගාන්ධර්ව කුලයෙහි ඉපිද, ගාන්ධර්ව ශිල්ප ඥානයෙන් කෙළපැමිණ තිම්බරු - නාරද ගාන්ධර්වයන්ට සමාන ලෙසම සියලු දිශාවන්හි ප්‍රකට වූ ප්‍රසිද්ධ වූ ගුණික යන නම් ඇති ප්‍රකට ආචාර්යවරයෙක්ව විසීය. හෙතෙම මහළු වූ අන්ධ වූ තම මවුපියන් පෝෂණය කරයි. ඔහුගේ ශිල්ප නිපුණතාවය අසා උදේනී නුවර වාසී මූසිල නම් ගාන්ධර්වයෙක් එහි පැමිණ ඔහු වැද එකත්පස්ව සිටියේය. කුමක් නිසා පැමිණියේ දැයි විමසූ කල්හි ඔබතුමාණන් සමීපයෙන් ශිල්ප ඉගෙනීමට පැමිණියෙමි යි කීය. ගුණික පඬි තෙමේ ඒ තැනැත්තා දෙස බලා දේහ ලක්ෂණ විනිශ්චයෙහි දකෂ බැවින් මේ තැනැත්තා විෂම පැවතුම් හා අදහස් ඇත්තෙකි. නපුරු තැනැත්තෙකි. පරුෂ අයෙකි. අකෘතඥයකු වන්නේ යයි දැක ශිල්පයෙන් සංග්‍රහ නො කළ යුතු යයි සිතා ශිල්ප ඉගෙනීම සඳහා අවසර නුදුන්නේය.

හෙතෙමේ ඉන්පසු ගුණික පණ්ඩිතයන්ගේ මවුපියන් ඇසුරුකොට සිත්ගෙන ඔවුන් ලවා ගුණික පඬිට කියවා යාඥා කරවීය. මවුපියන්ගේ බසට කීකරුවූ ගුණික, මවුපියන්ගේ වචනය නො ඉක්මවා මූසිලට ශිල්ප ඉගැන්වීමෙහි පිහිටුවා තමන් මසුරු නොවන බැවින් ද, කාරුණික බැවින් ද ගුරුමුණිට නො තබාම සියලු ශාස්ත්‍රයම උගැන්වීය. ඒ මූසිල තෙමේත්, පෙර කරන ලද පුරුද්ද ඇති බැවින් ද, අලස නොවන බැවින් ද, නුවණ ඇති බැවින් ද ඉතා ටික කලකින්ම පිරිසිදු ශිල්ප ධාරියෙක් විය. ශිල්ප පුහුණු වූ මූසිලට මෙසේ සිතීණ.

මේ බරණැස්නුවර වූ කලී දඹදිව අගනුවරයි. මා මෙහි රජු සහිත පිරිසට ශිල්ප දක්වන්නේ නම් සුදුසු වන්නේ ය. එසේ කරන මම ඇදුරහුටද වැඩියෙන් දඹදිව ප්‍රකට වූත්, ප්‍රසිද්ධ නමක් ඇත්තා වූත් කෙනෙක් වන්නෙමි යි සිතුවේය. මම රජු ඉදිරියෙහි ශිල්ප දැක්වීමට කැමති වෙමි රජුට මා දක්වන්නැයි හෝ ඇදුරුවරයාට කීය. ගුණික තෙමේ මා සමීපයේ ශිල්ප ලද්දා වූ මොහු පිහිටක් ලබා වා යි කරුණා පෙරදැරිව

ඔහු රජු වෙත පමුණුවා 'මහරජතුමනි, මගේ මේ අතවැසියා ගේ විණා පුහුණුව බලනු මැනවි' යි කීය. රජ තෙමේ යහපතැයි එකඟ වී, ඔහුගේ විණා වාදනය අසා සතුටු වූයේ, ඔබ කැමති නම් ඔහු මා සමීපයේ නවත්වා යන්න. ඇදුරුතුමාට දෙන වැටුපෙන් අඩක් දෙන්නෙමි යි කීය. මුසිල තෙමේ මම ඇදුරුතුමන්ට වඩා දැනුමෙන් අඩු වූවෙක් නොවෙමි. සමසේ ධනය දෙන්නැයි කීය. රජු 'එසේ නො කියව. ඇදුරු තෙමේ ම උතුමිය. ඔබට අඩක් ම දෙන්නෙමි යි රජු නැවත කීය. එවිට මගේ ද ඇදුරුතුමාගේ ද ශිල්ප දක්ෂතාවය බලන්නැයි මුසිල රජුට කියා රජ මැදුරින් නික්ම 'මෙයින් සත්වන දිනයෙහි' 'මගේ ද ගුණකිල ඇදුරාගේ ද ශිල්ප දැක්වීමක් රජගෙදර මහමළුවේ දී සිදුවේ. එය දකින කැමැත්තෝ දකින්නායි ඒ ඒ තත්හි ඇවිදීමින් හඬ නගා කීවේය. ගුණකිල ඒ අසා මේ තෙමේ තරුණයා බලවත්ය. මා වනාහි මහලුය. දුබලය. ඉදින් මට පරාජය සිදුවී නම් ඒ පරාජය ලැබ ජීවත් වනවාට වඩා මරණය උතුමිය. යහපත් වන්නේ ය. එබැවින් වනයට ගොස් ගෙළ වැළලාගෙන මිය යන්නෙමි යි වනයට ගිය නමුදු, මරණ බියෙන් තැතිගෙන ආපසු හැරුණේය. නැවතද මැරෙනු කැමති වී වනයට ගොස් නැවතද මරණ බියෙන් ආපසු හැරුණේය. මෙසේ යාම ඊම කරන ඔහුගේ ගමන්මග පිහිටි තණකොළ ද මැළවී නැති වී ගියේය. මේ දුටු සක්දෙවි රජු ගුණකිල වෙත පැමිණ පෙනෙන රූපය ඇතිව අහසෙහි සිට 'ඇදුරාණෙනි, කුමක් කරන්නේදැයි ඇසීය. ගුණකිල පඬිතුමා සිය අදහස පැහැදිලි කරමින් මෙසේ කීය.

සත්තතනතිං සුමධුරං රාමණෙයං අවාචයිං
සො මං රංගමහි අවෙහති - සරණං මෙ හොති කොසියා

ඉමිහිරි වූ රමණීය වූ විණා වාදනය මුසිලට උගැන්වීම්. හෙනතෙමේ තරඟ බිමේ දී මා පරාජය කරන්නේ ය. කෝසිය නම් වූ සක්දෙවි රජුනි, මට පිහිට වුව මැනවි යනුවෙන් තමන්ගේ සිතෙහි වූ දුක දන්වා සිටියේය.

එහි අර්ථය - මම මුසිල නම් වූ අතවැසියාට විණා ශිල්පය ඉගැන්වීම්. තත් සතක් ඇති බැවින් ද ෂඩ්ප යනාදී සජ්ත ස්වරයන් දැක්වෙන බැවින් ද, සත්ත තනතිං නම් වේ. එම විණා ශිල්පය ප්‍රධාන කොටගෙන සුදුසු පරිදි දෙවිස්සක් වූ ශ්‍රැති හේදයෙන් අඩුවක් නොවන බැවින් මිහිරි බැවින් සුමධුරං යි යෙදේ.

අවබෝධ කරගත හැකි වන්නා වූ සම පිණිසත් වන ගී තනු පිළිබඳව දක්ෂතාවය නිසා ස්වරයෙහි ද විණා තන්හි ද, අන්‍යෝන්‍ය ගැලපීමෙන් අසන්නන් හට අතිශයින් මනරම් වූ ස්වභාවයක් ඇතිවන බැවින් රාමණේශ්‍ය යි යෙදේ. සංගීත ස්වර ආදී කරුණු විස්තර කිරීමෙන් ඡඬප ආදී සිව් වැදැරුම් ගායනයන් අඩු නො කොට ගාන්ධර්ව ශිල්පය අවචයං ප්‍රගුණ කෙරුවෙමි - ඉගැන්වීමි. එහි යෙදවීමි. සො මුසිල තෙමේ අතවැසියා මං තමන්ගේ ආචාර්යවරයා රංගමි රැගුම් වැයුම් කරන භූමියෙහි රමෙන අභියෝග වශයෙන් තමාගේ ශිල්ප දැක්වීමට රඟබිමට එන්න. විශේෂත්වය දැක්වීමට රඟබිමට එන්න. ශිල්ප දක්වන්න යයි මට අභියෝග කරයි. එබඳු වූ මෙ මට ඔබ කොසියං දෙවිරඳුනි, සරණං ඔබගේ පිහිට අවශ්‍ය වේ. හොඟි පිහිටට එන්න.

එය අසා සක්දෙව් රජු ඇදුරුතුමනි, බිය නොවන්න. මම ඔබට පිහිටවීම සඳහා යොමුවී සිටින්නෙමි කියා

**අහං තෙ සරණං හොමි අහමාවරිය පූජකො
නතං ජායිසසතො සිසෙසා සිසසමාවරිය ජෙසස සි**

යනුවෙන් කිය. මම ඔබට පිහිට වෙමි. මම ඇදුරන් පුදන්නෙක් වෙමි. ශිෂ්‍යයා ඔබ පරාජය නො කරන්නේය. ඇදුරුතුමනි, ඔබ ශිෂ්‍යයා පරාජය කරන්නේ ය.

ගුත්තිල පණ්ඩිතයෝ පූර්ව ආත්මභාවයෙහි ශක්‍රයාගේ ගුරුවරයා විය. ඒ නිසා අහමාවරිය පූජකො යනු කීහ. මම ඇදුරන් පුදන්නෙක් වෙමි යි කිය. මුසිල මෙන් තරඟකරුවෙක් නොවෙමි. මා වැනි අතවැසියෙක් සිටින කල්හි ඔබ වැනි ඇදුරු කෙනෙකුට කවර නම් පරාජයක්ද, එහෙයින් නතං ජයසසති සිසෙසා ඒකාන්තයෙන්ම ශිෂ්‍ය මුසිල පරදවා, ආචරිය ආචාර්ය වූ ඔබම ජයගන්නෙහි ය. ඒ මුසිලයා වනාහි පරාජයට පත්වී මරණයට පත්වන්නේ ය යන අදහසයි.

මෙසේ කියා සත්වන දවසේ මම වාද මණ්ඩපයට පැමිණෙන්නෙමි. ඔබ විශ්වාසයෙන් යුතුව වාද කරන්නැයි අස්වසා ගියේය. සත්වන දිනයෙහි රජ තෙමේ පිරිවර සහිතව රාජසභාවේ හුන්නේය. ගුත්තිල ඇදුරා ද, මුසිල ද ශිල්ප දැක්වීම සඳහා සුදානම්ව පැමිණ රජු වැද තමන්ට හිමි

අසුන්වල හිඳ විණා වාදනය කළහ. ශක්‍රයාද පැමිණ අහසෙහි සිටියේය. ගුත්තිල පමණක් ඔහු දකියි. අන් අය නො දකී. පිරිස දෙදෙනාගේම ගායනයෙහි සමසින්ව සිටියහ. දෙදෙනාගේ වාද සම සම විය. ශක්‍රයා ගුත්තිලට එක තතක් සිඳින ලෙස කීය. තත සිඳින ලද්දේ වුවද විණාව පෙරසේම මිහිරිහඬ නංවන්නේ විය. මෙසේ දෙවැන්නද තෙවැන්නද සිවුවැන්න හා පස්වැන්න සයවැන්න හා සත්වැන්නද සිඳින්නැයි කීහ. ඒවා සිඳිනා ලද කල්හිද විණාව මිහිරිහඬ නංවන්නට විය. එය දැක මූසිල පරාජය වූ ස්වරූපයෙන් යුතුව සිරුර නමා ගත්තේය. නැතහොත් බිම බලා ගත්තේය. තුටු පහටු වූ පිරිස මුහුද ගොඩ ගලන්නාක් මෙන් මහ හඬ නගමින් ගුත්තිලට සාධුකාර දුන්නේය. රජතෙම මූසිලව සභාවෙන් බැහැර කරවීය. මහජනයා ගල්මුගුරු ආදියෙන් ගසා මරා දැමීය. සක්දෙව් රජ ගුත්තිල සමග සතුටු සාමිච්චි කථාකොට දෙවිලොව ගියේය. දේවතාවෝ මහරජ, ඔබ කොහි ගියේදැයි විචාරා ඒ පුවත අසා මහරජ, අපින් ගුත්තිල පණ්ඩිතයන් දකින්නෙමු නම් යහපති. ඔහු මෙහි ගෙන්වා අපට දක්වන්නැයි කීහ. ශක්‍රයා දේවතාවන්ගේ වදන් අසා 'යන්න, වෛජයන්න නම් රථයෙන් අපගේ ගුත්තිල පණ්ඩිතයන් කැඳවාගෙන එන්න, දේවතාවෝ ඔහු දකින්න කැමැත්තාහු යයි' මාතලී නම් රියැදුරුට නියෝග කළේය. හෙතෙම එසේ කළේය. ශක්‍රයා ගුත්තිල පඬිවරයා සමග සතුටු සාමිච්චි කථාකොට 'ඇදුරුතුමනි, විණාව වාදනය කරන්න. දේවතාවෝ එය අසනු කැමැත්තාහු වෙති'යි කීය.

අපි ශිල්ප දැක්වීමෙන් ජීවත්වන්නෙමු. වැටුපකින් තොරව ශිල්ප නොදක්වන්නෙමු.

කෙබඳු නම් වැටුපක් කැමැත්තෙහි ද, මට වෙන වැටුපකින් කමක් නැත. මේ දේවතාවියන් තම තමන් විසින් කරන ලද පින්කම් කුසල් කියා පෑම ම මගේ වැටුප වන්නේ ය යයි කීය. ඒ දිව්‍ය ස්ත්‍රීහු යහපතැයි කියා එය පිළිගත්හ. ඉක්බිති ගුත්තිල පඬිතුමා වෙන් වෙන් වශයෙන් ඒ දිව්‍යස්ත්‍රීන් විසින් එකල ලබා ඇති සම්පත් කියා එයට හේතු වූ පෙර අත්බැවිහි කරන ලද සුවර්ත කර්මයන් ආයුෂ්මත් මග මුගලන් තෙරුන් මෙන් විමසන්නේ 'අභිකකනෙනන වණෙණන' ආදී ගාථාවන්ගෙන් ප්‍රශ්න කළේය. ඒ දිව්‍ය ස්ත්‍රීහු ද 'වජ්‍රකතම දායිකා නාරී' ආදී ගාථාවන්ගෙන් තෙරණුවන්ට ප්‍රකාශ කරන අයුරින්ම එම ගුත්තිල ඇදුරාට ප්‍රකාශ කළහ. ඒ නිසා 'මොගගලලානතා -පෙ- පුවජ්ඣා එවමෙවං' යයි කියන ලදී.

මොග්ගල්ලානයෙනි, ඒ දේවතාවියෝ හුදෙක් ඔබ විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද්දාහුම මෙසේ ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ නොවේ. පෙර මා විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද කල්හිද මෙසේම ප්‍රශ්න කළාහු වෙති.

ඒ දිව්‍යස්ත්‍රීහු වනාහි කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේ ගේ කාලයෙහි මනුෂ්‍යාත්ම භාවයෙහි සිට ඒ ඒ පින්කම් කොට තව්තිසාවෙහි වෙන් වෙන් වශයෙන් අප්පරාවන් දහස බැගින් පිරිවරකොට ගෙන සක්දෙව් රජහුගේ පරිවාරිකාවන් වී පිළිවෙළින් පිහිටි සතිසක් දෙව්විමන්හි ඉපිද බුදු තුවණිතුදු පිරිසිද දත නොහැකි මහත් සම්පත් විදින්නාහුය.

එහි එක් ස්ත්‍රියක් වස්ත්‍රයක් දන් දුන්නාය. එකියක් සමන් මල්දමක්, එකියක් සුවද ද්‍රව්‍ය - එකියක් අගනා ඵලයක් ද, එකියක් උක් යුෂ ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ වෛත්‍යයට ගදපසැඟිළි ද දුන්නාය. එකියක් පෙහෙවස් සමාදන් වූවාය. එකියක් වෙලාව ආසන්න වී නැවක දන් වළඳමින් සිටි හික්කුන් වහන්සේලාට ජලය දුන්නාය. එකියක් ක්‍රෝධ සහිත නැදි මයිලන්ට ක්‍රෝධ නැතිව උවැටන් කළාය. එකියක් දාසියක වී නො මැළිව මෙහෙ කළාය. එකියක් පිඩු පිණිස හැසිරෙන හික්කුවකට කිරිබත් පිදුවාය. එකියක් පැණි දුන්නාය. එකියක් උක්ගස් කැබැල්ලක් දුන්නාය. එකියක් තිඹිරි ගෙඩියක්, එකියක් කැකිරි ගෙඩියක් දුන්නාය. එකියක් පිපිඤ්ඤා ගෙඩියක්, එකියක් කොමඩු ගෙඩියක් උගුරැස්ස ගෙඩියක් දුන්නාය. එකියක් අගුරු කබල දුන්නාය. එකියක් පළා මිටක් දුන්නාය. එකියක් මල් මිටක් දුන්නාය. එකියක් නෙළුම් අලයක් දුන්නාය. එකියක් කොහොඹ කොල මිටියක් දුන්නාය. එකියක් කැඳ දුන්නාය. එකියක් තලපොතු දුන්නාය. එකියක් ඉඟ පටියක් දුන්නාය. එකියක් අංසකඩයක් දුන්නාය. එකියක් උරහිස් ලම්බනයක් දුන්නාය. එකියක් දළ පවන්සලනයක් ද, එකියක් විජ්නිපතක් ද, එකියක් මොණර පියාපතක් ද, එකියක් ශීර්ෂාවරණයක් ද, එකියක් පාවහන් සඟලක් ද එකියක් පූපයක් ද, එකියක් අග්ගලාවක් ද, එකියක් සක්කරද දුන්නාය. අප්පරාවන් දහස බැගින් පිරිවරකොට දිව්‍යමය සම්පත්තියෙන් බබළන තව්තිසාවෙහි සක්දෙව් රජුගේ පරිවාරිකාවන් වී උපන්, ගුත්තිල ඇදුරු විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද ඒ එක් එක් දිව්‍යස්ත්‍රීහු 'වසුත්ත මදායිකා නාරී ආදී ගාථාවන්ගෙන් තම තමන් විසින් කරන ලද කුසල් පිළිවෙළින් ප්‍රකාශ කළහ.

දේවතාවියනි, යම්බඳු වූ ඔබ බබළන්නා වූ වර්ණයෙන් යුතුව ඕසධී නම් තාරකාව මෙන් සියලු දිසාවන් බබුළුවමින් සිටින්නෙහිය.

මෙබඳු වර්ණයක් ඔබට කුමක් නිසා ලැබිණිද? ඔබේ මනසට යම්කිසි සම්පත්තියක් ප්‍රිය වේද? ඒවා ඔබට ලැබෙන්නේය.

උතුම් වස්ත්‍ර ඇත්තා වූ ස්ත්‍රිය මනුෂ්‍ය ස්ත්‍රීන් අතර ප්‍රියවන්නීය. උතුම් වන්නීය. මෙසේ ප්‍රිය ස්වභාවය ඇති වස්ත්‍ර දුන් ඒ තැනැත්තිය දෙවිලොවට පැමිණ සම්පත් ලබන්නීය.

එවැනි පින්කළ මාගේ විමානය බලන්න. මට ප්‍රිය උපදවන වර්ණයෙන් යුක්ත වූ, අප්සරාවක් වෙමි. මම අප්සරාවන් දහසකට ශ්‍රේෂ්ට වෙමි. පින්කම්හි විපාක බලන්න.

පෙර කියන ලද ඒ පිනෙන් මට මෙබඳු වර්ණයක් ලැබිණ. ඒ පිනෙන් මට මේ සම්පත් ලැබේ. මනසට යමක් ප්‍රිය වේද, ඒ සියලු සම්පත් මට උපදී.

ඒ කුසලයේ හේතුවෙන් මෙබඳු දීප්තිමත් ආනුභාවයක් ඇත්තී වෙමි. මාගේ වර්ණය ද සියලු දිසාවන් පැහැපත් කරයි. මෙහි දක්වන ලද පරිදීම මතුයෙහි ද සියලු විමාන වර්ණනා විශේෂ දැක්විය යුතු.

(අදහස පෙර සඳහන් පරිදීමය.)

උතුම් මල් දුන්නා වූ ස්ත්‍රිය පුරුෂයන් හා ස්ත්‍රීන් අතර උතුම් වන්නීය. මෙසේ ප්‍රිය ස්වභාවය ඇතිව මල් දුන්නා වූ ඒ තැනැත්තිය උතුම් වන්නීය. දෙවිලොවට පැමිණ සම්පත් ලබන්නීය.

මම ප්‍රිය උපදවන වර්ණයෙන් යුක්ත අප්සරාවක වෙමි. මම අප්සරාවන් දහසකට ප්‍රධාන වෙමි. ඒ උතුම් පින්කම නිසා ලත් විපාකය බලන්න. මාගේ විමානය බලන්න.

(අවිධිකථාවේ එන මෙම ගාථාවල අදහස් කලින් සඳහන් කර ඇත.)

උතුම් සුවඳ දුන්නා වූ ස්ත්‍රිය මිනිසුන් අතුරින් උතුම් වන්නීය. ට

මේ පෙළෙහි අර්ථ එක සමානය.

මම කාශ්‍යප බුදුහාමුදුරුවන්ගේ ධාතු නිධන් කළ ස්තූපයෙහි 'ගඳ පසැඟිලි' දුනිමි. ඒ පිණිත් පහළ වූ විමානය බලන්න. මාගේ වර්ණ සම්පන්නිය බලන්න. එය සියලු දිශාවන් පැහැපත් කරයි.

මගට පිළිපත් හික්කුන් ද හික්කුණින් ද දුටුවෙමි. ඔවුන්ගෙන් දහම් අසා එක් දහවල් දිනක් පෙනෙවස් රැකියෙමි. එබඳු පින් කළ මාගේ විමානය බලන්න. මාගේ වර්ණය ද සියලු දිශාවන් පැහැපත් කරයි.

දියෙහි සිටි හික්කුවකට මම ඉතා පහත් සිතින් ජලය දුනිමි. එබඳු පින් කළ මාගේ විමානය බලන්න. මාගේ වර්ණයද සියලු දිශාවන් පැහැපත් කරයි.

මම නපුරු වූ, එරැඹ වූ, ක්‍රෝධ කරන්නා වූ නැන්දාට ද මාමාට ද ඊර්ෂ්‍යා නොකර උවටැන් කළෙමි. එසේම අප්‍රමාදීව ස්වකීය සීලයෙන් යුතුව වාසය කළෙමි.

අනුන්ගේ වැඩ කරදෙන තැනැත්තියක් වීමි. ප්‍රයෝජනවත් වූ අලස නොවූ දාසියක් වීමි. ක්‍රෝධ නොකරන නිහතමානී තැනැත්තියක් වීමි. තමන්ට ලැබුන දෙය බෙදා දෙන තැනැත්තියක් වීමි. මෙබඳු පින්කම්වලින් උපන් විපාකය අනුව ලද විමානය බලන්න. මගේ ශරීර වර්ණය දස දිශාවන් බබුළුවයි.

පිඬු පිණිස හැසිරෙන එක් හික්කුවක් හට මම කිරිබත් පූජා කළෙමි. මේ පින්කම කරණකොට සුගතියෙහි ඉපිද සැපතට පත්වීමි.

- එාණිතං අහ මදාසිං - මම පැණි දුනිමි.
- උච්ඡු බණ්ඩකං අහමදාසිං - මම උක්දඬු කැබැල්ලක් දුනිමි.
- තිබ්බරූපකං අහමදාසිං - මම තිඹිරි එලයක් දුනිමි.
- කකකාරිකං අහමදාසිං - මම කැකිරි ගෙඩියක් දුනිමි.
- එළාලුකං අහමදාසිං - මම පිපිඤ්ඤා ගෙඩියක් දුනිමි.

- වලීඵලං අභමදාසිං - මම කොමඩු ඵලයක් දුනිමි.
- ඵාරුසකං අභමදාසිං - මම උගුරැස්ස ගෙඩියක් දුනිමි.
- භස්ප්පතාකං අභමදාසිං - මම ගිනි තැපීමට ගන්නා බඳුනක් දුනිමි.
- සාකවුට්ඨිං අනුමදාසිං - මම අලුම්ටක් දුනිමි.
- පුඤ්ඤ මුට්ඨිං අභමදාසිං - මම මල් මිටක් දුනිමි.
- මුලකං අභමදාසිං - මම නෙළුම් අලයක් දුනිමි.
- තිමබ්බුට්ඨිං අභමදාසිං - මම කොහොඹ කොළමිටක් දුනිමි.
- අමබකඤ්ඤිං අභමදාසිං - මම ඇඹුල්කැඳ ටිකක් දුනිමි.
- දොණි නිමමජ්ජනිං අභමදාසිං - මම තෙල් සහිත තළ ටිකක් දුනිමි.
- කායබන්ධනං අභමදාසිං - මම ඉහපටියක් දුනිමි.
- ආසවටකං අභමදාසිං - මම අංසකඩක් දුනිමි.
- ආයොග පටං අභමදාසිං - මම උරහිස් ලම්බනයක් දුනිමි.
- විට්ඨපනං අභමදාසිං - මම සතර පවන් සලනියක් දුනිමි.
- කාලවණං අභමදාසිං - මම විජිනිපතක් දුනිමි.
- මොරභතඵං අභමදාසිං - මම මොණර පිහාටුවලින් තැනූ

අචානක් දුනිමි.

- ජතතං අභමදාසිං - මම කුඩියක් දුනිමි.
- උපාභානං අභමදාසිං - මම මිරිවැඩිසඟලක් දුනිමි.
- පූචං අභමදාසිං - මම පූපයක් දුනිමි.
- මොදනං අභමදාසිං - මම අග්ගළාවක් දුනිමි.
- සකබ්බිං අභමදාසිං - මම සක්කර දුනිමි.

තස්සා මෙ පස්ස විමානං - අච්ඡරා කාම වණ්ණිනී භමසම්
 අච්ඡරා සහස්සස්සාහං - පචරා පස්ස පුඤ්ඤානං විපාකං

ඒ වැනි පින්කළ මාගේ විමානය බලන්න. මම ප්‍රිය උපදවන වර්ණයෙන් යුක්ත වූ අප්සරාවක් වෙමි. මම අප්සරාවන් දහසකට ශ්‍රේෂ්ඨ ද වෙමි. පින්කම්හි විපාක බලන්න.

තෙන මෙ කාදිසො වණ්ණො
 යෙ කෙවි මනසො පියා
 තෙනමහි ඵචං ජලිතානුභාවා
 වණ්ණොච මෙ සබ්බදිසා පභාසති

මෙසේ ඒ දෙවඟනන් විසින් විස්තර කරන ලද යහපත් ක්‍රියාවන් ප්‍රකාශ කරන ලද කල්හි සතුටු සිත් ඇත්තා වූ ගුණිල පඬිතුමෝ, සතුටුසාමීවී කථාබස් කරනුයේ සුවර්ත ක්‍රියාවන් හි මනාව යෙදීම පිළිබඳව හා සසරින් නිදහස්වීම පිළිබඳව අදහස් දක්වමින් මෙසේ කීහ.

සවාගතං වත මෙ අස්ස සුප්පහාතං සුවට්ඨිතං
යං අභුසං දෙවතායො - අව්ඡරා කාම වණ්ණියො
ඉමාසාහං ධම්මං සුඛා - කාහාමී කුසලං බහුං
දා නෙන සම වරියාය - සඤ්ඤාමෙන දමෙනව
සවාහං තස් ගමීසසාමී - යස් ගතඛා න සොවරෙ

මනාව නැගී සිටියෙමි. ප්‍රියකරු වර්ණයන්ගෙන් යුත් දිව්‍ය අප්සරාවන් දුටුවෙමි. මෙහිදී යමක් සිදුවීද, ඒ නිසා මාගේ පැමිණීම ඒකාන්තයෙන්ම යහපත් වූවක් විය. අද සොඳුරු උදෑසනක් විය. මනා ලෙස නැගී සිටියෙමි.

මේ දෙවඟනෝ දන් දීමෙන් ද මනා පැවැත්මෙන් ද, ඉන්ද්‍රිය දමනයෙන් ද යුතු වූ, මෙම කර්ම දැක්වෙන දහම් අසා බොහෝ කුසල් කරන්නෙමි වන්නෙමි. මනුෂ්‍යයෝ යම්තැනක ගොස් නිශ්ශෝකී වෙත්ද, මම ද එහි යන්නෙමි.

එහි වස්තූන්තම දායිකා - වස්ත්‍රයන්ගේ හෙවත් වස්ත්‍ර අතරෙහි උතුම් වූ හා ශ්‍රේෂ්ඨ වූ ද, බොහෝ වස්ත්‍ර අතුරෙන් එක්රැස් කරගත්, උසස් වූ උතුම් වූ හා තත්ත්වයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨ වූ ද වස්ත්‍රවලට වස්තූන්තම යයි කියනු ලැබේ. එය දෙන තැනැත්තිය වස්තූන්තම දායිකා යයි කියනු ලැබේ. පියරූප දායිකා ප්‍රිය වූ ස්වභාව සහිත ප්‍රිය වූ වර්ගවලට අයත් වස්තූන් දෙන දායිකා මනාප මනසට ප්‍රිය වූ, දිබ්බං දෙව්ලොව පවත්නා යන අදහසින් 'දිබ්බං' උපෙච්ච (යම්කිසි තත්ත්වයකට) එළඹ - ඒ පිළිබඳව සිතා මෙබඳු දෙයක් ලබන්නෙමියි අදහස්කොට, යන අර්ථයි. ධානං විමාන ආදිය හෝ සම්පත් පිළිබඳ පැවැත්ම, 'මනාපා' යන පාඨයක් ද ඇතැම් තැනක දක්නට ලැබේ. අන් අයගේ සිත් ප්‍රිය කරන්නියක් වූ යන අර්ථයි.

පසස පුඤ්ඤානං විපාකං උතුම් වස්තු දීම නම් වූ මේ, මෙවන් ඵලය බලන්න. තමන් විසින් ලබන ලද සම්පත්තිය උතුම්කොට දක්වමින් එක්තරා දෙවගනක් කියයි.

පුපුත්තම දායිකා - රත්නත්‍රයට පූජා කිරීම් වශයෙන් උතුම් මල් දුන් දායිකාව යන අදහස. එසේම ගන්ධතම දායිකා යන්න ද දැක්විය යුතු වේ. එහි පුපුත්තමං යනු සමන්මල් ආදියයි. ගන්ධතමං යනු සඳුන් සුවඳ ආදියයි. එලුතමං කොස්ගෙඩි ආදියයි. රසුතමං ගිතෙල් ආදී පස්ගෝ රසය.

ගන්ධ පඤ්චංගුලිකං සුවදින් යුතු පසැඟිලි සටහන් දීම. කසසපසස හඟවතො ධූපසම්. කාශ්‍යප සම්මා සම්බුදුන් වහන්සේගේ යොදුනක් වූ ස්වර්ණමය වූ ස්තූපයෙහි.

පසුපට්ඨකො මගට පිළිපත් අය. එකපොසථං යනු එක් දවසක පෙනෙවස් විසීම.

උදකං අදාසිං යනු මුහුණ සේදීම සඳහා ද පානය සඳහා ද ජලය පූජා කළෙම් යන්නයි.

වණ්ඨිමක දරුණු අනුසසුයිකා ඊර්ණ්‍යා රහිත - පරකකම කරී - අන් අයට උවටැන් කරන්නී - අසෝන ප්‍රයෝජනවත් ක්‍රියාවෙන්, සංවිභාගිනී සකසස භාගසසා තමන් ලත් කොටසින් යදින්නන් හට ද බෙදා දෙන ස්වභාවය ඇති,

බීරොදනං කිරි මිශ්‍ර වූ බත හෝ කිරි සමග වූ බත, තිබ්බරුසනං තිඹිරි ගෙඩිය, පුහුල් වැනි එක්තරා වැල් වර්ගයක් 'තිඹිරි' යයි කියත්. කකකාරිකං කුඩා කැකිරි වර්ගයකි. පුහුල් යයි ද කියති.

හසුපසතාපකං යනු ගිනි තැපීම් සඳහා යොදා ගන්නා භාජනය. අමබකඤ්ජං ඇඹුල කැඳ, දොනි නිම්මජ්ජිං තෙල් සහිත තල රොඩු, විධුපනං සතරැස් විජිනිපත, කාලවණං තල්පතින් කරන ලද රවුම් විජිනිපත, මොරහසුකං මොණර පිල්වලින් කරන ලද මදුරුවන් පලවාහරින විජිනිපත.

සාමාන්‍ය වාත මෙ මාගේ මෙහි පැමිණීම යහපත්ය. ඒකාන්තයෙන්ම සුන්දරය. අස් සුප්‍රසන්න සංවූධීතං අද රාත්‍රිය මට මනාව පහන් විය. යහපත් ලෙසම උදෑසන පහළ විය. යහනින් නැගී සිටීමද යහපත් විය. සුවධීතං යනු මනාව නැගී සිටින ලදී යන අරුතයි. සුවූ වූධීතං යන පද දෙකින් සුවූධීතං යන්න සෑදේ. කවර කරුණකින් එසේ වීද, යං අඟුසං වො දෙවතායො යන ආදිය පිළිතුරු ලෙස කීහ. (දේවතාවිය මම යමක් දුටුයෙමිද, එය යහපත් දැකීමකි) ධම්මං සුඛා කරම එලයෙන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කිරීම් වශයෙන් ඔබ විසින් කරන ලද කුසලකර්මයන් අසා, කාහාමී කරන්නෙමි. සමවරියායානි කායික ක්‍රියාවන්ගේ යහපත් හැසිරීමෙන් සඤ්ඤමෙන. සීලයෙහි මනාව පිහිටීමෙන් දමෙන මනස ප්‍රධානකොට ඇති ඉන්ද්‍රියන් දමනයෙන්, දැන් ඒ කුසලය තමන්ගේ ලෝකයට ද නිවන් පිණිස ද හේතුවන බව, දැක්වීම සඳහා සවාහං තප්ඵමිසාමී යප් ගන්තවා න සොවරෙ මනුෂ්‍යයෙක් යම්තැනක ගොස් නිශ්ශෝකී වෙක්ද එහි යන්නෙමි යයි කියායි.

මෙසේ වක්‍රතම දායිකා විමාන ආදී වශයෙන් දැක් වූ සතිසක් වන විමාන වස්තු සංග්‍රහකොට ආයුෂ්මත් මොග්ගල්ලාන රහතන් වහන්සේගේ මේ දේශනා යම්සේ ගුත්තිල ආදුරුතුමාගේ විස්තර කිරීම් සමානව පැවතුනේද, ඒ හේතුවෙන් ගුත්තිල විමාන යනුවෙන්ම සංග්‍රහකොට කථාවස්තුවට නගන ලදී. මේ විමානයන් වනාහි ස්ත්‍රීන් සම්බන්ධයෙන් පැවති නිසා ඉස්ථිවිමාන ලෙසට සංග්‍රහ කරන ලද්දේම වේ.

කාශ්‍යප බුදුන් වහන්සේගේ කාලයෙහි පෙර කියන ලද පරිදි ධර්මානුකූල හැසිරීමෙන් නැවත නැවත උපන් චේතනාවන්ගේ වශයෙන් දෙවන ආත්මභාවයේ පටන් එක් බුද්ධාන්තර කාලයක් දෙව්ලොවහි සැරිසැරූ ස්ත්‍රීහු වනාහි අපගේ ගෞතම බුද්ධ කාලයේ ද තවතිසාවෙහිම උපන්නාහු ආයුෂ්මත් මහමුලන් තෙරුන් විසින් ප්‍රශ්න කරන ලදුව කර්මයේ සමානත්වය නිසා ගුත්තිල ආදුරන් විසින් විමසන ලද කල්හි මෙසේම ප්‍රකාශ කළාහු සේ දැක්විය යුත්තේ ය.

ගුත්තිල විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

3.6

දද්දල්ලමානා වණේණන යනුවෙන් දද්දල්ල විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේ වීද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවන විහාරයෙහි වැඩවාසය කරන සේක. එසමයෙහි නාල නම් ගමේ ආයුෂ්මත් රේවත නම් තෙරණුවන්ගේ උපස්ථායක වූ එක්තරා කෙළෙඹියකුට දියණිවරු දෙදෙනෙක් වූහ. ඒ අතුරෙන් එක් තැනැත්තියක් හද්දානම් ද අනෙක් තැනැත්තිය සුහද්දා නම් ද වූහ. ඔවුන් අතරින් හද්දා නමැත්තිය පතිකුලයට ගියාය. ඕ ශ්‍රද්ධාවන්ත වූවා, බුද්ධිමත් වූවා ප්‍රසන්න වූවා, නමුත් වඳ අඟනක වූවාය. ඕ තොමෝ තම ස්වාමියාට මෙසේ කීවාය. සුහද්දා නම් වූ මගේ කණිටු සොහොයුරිය සිටී. ඇය ගෙන එන්න ඉදින් ඇයට පුතකු ලැබෙන්නේ නම් ඔහු මට ද පුතු වන්නේ ය. මෙසේ කුල පරපුරද නො තස්නේ ය යි සැමියාට කීවාය. හෙතෙමේ ද යහපතැයි පිළිගෙන එසේ කළේය. ඉක්බිති හද්දා තොමෝ 'සුහද්දාවෙනි, දන්දීමෙහි නියැලෙමින්, ධාර්මිකව හැසිරෙමින්, අප්‍රමාදී වන්න. එසේ කිරීමෙන් මෙලොව වශයෙන් ද, පරලොව වශයෙන් ද යහපතක් අත්පත් වන්නේම වේ.' යයි සුහද්‍රාවට ඔවදන් දුන්නාය. ඇයගේ අවවාදයෙහි පිහිටා කියන ලද පරිද්දෙන්ම පිළිපදින්නා වූ සුහද්දා තොමෝ, එක් දිනක් ආයුෂ්මත් රේවත තෙරණුවන් ඇතුළු අටනමකට දානයට ආරාධනා කළාය. තෙරණුවෝ ද සුහද්දාවට පින් රැස්වීම පිළිබඳව සිතා දානයට සංඝයා තෝරාගැනීම් වශයෙන් හික්කු සන්නමක් ගෙන ඇගේ නිවසට වැඩමවූහ. ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇති මේ තොමෝ ආයුෂ්මත් රේවත තෙරණුවන් හට ද අතික් හික්කුන්ට ද ප්‍රණීත වූ බාද්‍යයෙන් හා බෝද්‍යයෙන් සිතින්ම සංග්‍රහ කළාය. තෙරණුවෝ අනුමෙවෙනි බණ වදාරා ගියහ. ඕ තොමෝ පසුකල්හි කළුරියකොට නිර්මාණරතී දෙවිලොව උපත ලැබුවාය. සුහද්දා තොමෝ තමාගේ දිවසැපත ගැන සලකා බලා කවරනම් පිතකින් මෙහි උපන්නේ වේදැයි සිහි කරන්නී 'හද්දාගේ අවවාදයෙහි පිහිටා සංඝගත කොට දන් දීමෙන් මේ සැපතට පැමිණියා වෙමි'යි දැක හද්දා වූ කලී කොහේ උපන්නාදැයි බලන්නී ශක්‍රයාගේ පරිවාරිකාවක ලෙස උපන් ඇය දැක අනුකම්පා කරන්නී ඇගේ විමනට පැමිණියාය. එවිට හද්දා දෙවඟන ගාථා දෙකකින් මෙසේ විමසුවාය.

දඤ්ඤාමානා වණේණන - යසසා ව යසසසිනී
සබ්බෙදෙවෙ තාවතිංසෙ - වණේණන අතිරෝච්ඡි

ඔබ වර්ණයෙන් අතිශයින්ම බබළන්නීය. යසසින් ද වැඩි යසස් ඇත්තීය. තව්තිසාවෙහි සියලු දෙවියන් ඉක්මවා වර්ණයෙන් බබළන්නීය.

දසසනං නාහිජානාමී - ඉදං පඨමං දසසනං
කසමා කායානු ආගමම - නාමෙන භාසසෙ මමං.

ඔබ කලින් දැක ඇති බවක් නො දනිමි. මේ පළමුවන වර දැක්මයි. කුමක් හෙයින් කොහි සිට පැමිණියෙහිද, මගේ හද්දා නමින් මා අමතන්නෙහිද?

මෙසේ විචාළ කල්හි ඇය පිළිතුරු දෙන්නී,

අහං හඳ්දෙ සුභඥාසිං - පුබ්බෙ මානුසිකෙ භවෙ
සභ හරියා ව තෙ ආසිං - භගිනීච කණිට්ඨකා

හද්දාවෙනි, පෙර මිනිස් ලොවෙහි දී මම සුභද්දා නම් වූයෙමි. ඔබ හා සමාන භාර්යාවක් ද, ඔබගේ කණිටු සොහොයුරිය ද වූයෙමි.

සා අහං කායසස භෙදා - විපපමුත්තා තතො වුතා
නිමමානරතීනි දෙවානං - උපපන්නා සභව්‍යතං

ඒ මම මරණින් පසු එතැනින් වුත වී නිර්මාණරතී දේවසභාවට පැමිණ උපන්නෙමි. ගාථා ද කියේ ය.

එහි වණේණන වර්ණ ආදී සම්පත්තියෙන් දසසනං නාහිජානාමී මින් පෙර ඔබේ දැක්මක් වී යයි නො දනිමි. ඔබ මා විසින් මීට පෙර දක්නා ලදැයි නො සිතමි. පෙර දක්නා ලද්දියක නොවේ යන අර්ථයි. එහෙයින් ඉදං පඨම දසසනං යයි කිය. මේ පළමු දැකීමයි යනුවෙන් කීවාය. කසමා කායානු ආගමම නාමෙන භාසසෙ මමං කවරනම් දේව කොට්ඨාසයකින් පැමිණ 'හඳ්දෙ' යන නමින් මා අමතන්නෙහි ද?

අහං භඥෙ යන මෙහි භඥෙ යනු ආලපනයයි. ආමන්ත්‍රණයයි. සුභඥාසිං මම සුභද්දා නම් වෙමි. ඔබගේ හගිනී කණ්ඨාකා අසිං ඔබගේ කණ්ඨු සොහොයුරිය වූවෙමි. එහි පුබ්බ මුනාසක භවෙ සහ හරියා යන්තෙහි සහ හරියා යනු 'සමාන බිරිඳයි' යන අදහසයි. තෙ ඔබ සමග එක් අයකුගේ බිරිඳක් ඔබේ සැමියාගේම බිරිඳ වූයෙමි යන අර්ථයි.

නැවත භද්දා මෙසේ විචාළාය.

බෙහෙවින් කරන ලද පින් ඇති සත්ත්වයෝම නිර්මාණරතී දෙව්ලොව උපදින සුභද්දාවෙනි, ඒ දෙවියන් අතර වෙසෙන ඔබ තමන්ගේ උපත පිළිබඳව තොරතුරු කියන්න.

ඔබ කෙසේ කවරෙකු විසින් අනුශාසන කරනු ලැබීමෙන් කෙබඳු වූ දානයකින් කවරනම් යහපත් පැවැත්මක් ඇතිව පැවැත්මෙන් මේ සම්පත් ඇති වූවෙහිද?

මෙබඳු විපුල වූ, විශේෂ වූ සම්පත්තියට ඔබ පැමිණ සිටින්නෙහිය. දේවතාවිය, මෙසේ කවරනම් කුසලයක ඵලයකින් ද යන බව මට කියන්න.

සුභද්දා නැවත මෙසේ පිළිතුරු දුන්නීය.

පෙර භවයෙහි පිදුම් ලැබීමට සුදුසු වී සංඝයා හට පැහැදීමෙන් යුතුව සියතින්ම පිණ්ඩපාතය දුනිමි. අට නමක් වඩමවා යම්කිසි දානයක් දුන්නේ නම්,

ඒ පිනෙන් මට මෙබඳු වර්ණයක් ලැබිණ. ඒ පිනෙන් මට මෙබඳු සම්පත් ලැබිණ. මා හට යමක් ප්‍රිය වේද, ඒ සම්පත් මට උපදී.

මහත් ආනුභාව ඇති දේවතාවියනි, ඔබට මෙසේ කියමි. මිනිස්දුවක වූ මම යම්කිසි පිනක් කළෙමි ද, ඒ පිනෙන් මෙසේ දීප්තිමත් ආනුභාවයක් ඇතිව වෙසෙමි. මගේ වර්ණය ද සියලු දිසාවන් බබළුවයි.

එහි පහුත කත කලාණා තෙ දෙවෙ සනති - පහුතකත කලාණ යනු ඒ කරන ලද මහා පින්කම්ය. තෙ යනු නිර්මාණරතී දෙව්වරුය.

දෙවෙනි යනනි යනු ඉපදීම් වශයෙන් එහි යනි යනු අදහසය. පාණිනෝ සත්ත්වයෝ යෙසං - නිර්මාණරතී දෙවිවරු අතරෙහි, ක්‍රම අතතනෝ ජාතිං කිතතයිසසි - කියන්නෙහි යන අදහසයි.

කෙන වණෙණන - කවර කරුණකින් කීදීසෙනවා එව ශබ්දය එකතුකොට දැක්වීමෙහි (සමුච්චයාර්ථයෙහි) නිපාතයි. කවර අයුරකින් හෝ යන අර්ථයි. කීදීසෙන ව යන මේ පාඨයම වුව ද යෙදිය හැකිය. සුඛකෙන යහපත් පැවැත්මෙන්. පිරිසිදු සිලයෙන් යන අර්ථයයි.

අධ්‍යව පිණ්ඩපාතනානි - හික්‍ෂුන් වහන්සේ අටනමකට දෙන ලද පිණ්ඩපාතයන් සඳහා කියවේ. අදදං දුන්නෙමි. සුභද්දා විසින් මෙසේ කියන ලද කල්හි හද්දා නැවත මෙසේ විවාළාය.

මම (ඔබ දන් දුන් හික්‍ෂුන් සංඛ්‍යාවකට වඩා වැඩි සංඛ්‍යාවක් වූ බ්‍රහ්මචාරී වූ හික්‍ෂු සමූහයක් ආහාරපාන ආදියෙන් සියතින් වැළඳවිමි. එහෙත් ඔබ දන් දුන් සංඛ්‍යාවට වඩා වැඩි ගණනකට දන් දී පහත් දෙවිලොවක උත්පත්තියට පැමිණියෙමි.

යම්හෙයකින් පුද්ගලයන් වෙත යොමු වූ දානයට වඩා සාංඝික වූ දානයෙහි මහත්ඵල ඇත්තේද, එහෙයින් සංඝයාට සාංඝික කොට දෙන්න. සංඝයා උදෙසා දානය දෙන්න යයි මට කීහ. තං එම දානය.

ඔබ සුදු ස්වභාවකට (දන් දී) විශේෂ උසස් බවකට පැමිණියේ කෙසේද? දේවතාවියනි, (මා විසින්) විමසන ලද ඔබ මෙය කිනම් කර්මයක ඵලයක්ද බව මට කියන්න.

එම ගාථාවෙහි තයා යනු අවධි අර්ථයෙහි කරුණ විහක්තියයි. නැවත සුභද්දා තමන් විසින් කරන ලද පුණ්‍ය කර්මය මෙසේ කීවාය.

උතුම් ගුණයෙන් මන වඩන්නා වූ මනා අවබෝධයක් ඇත්තා වූ හික්‍ෂුන් මගේ නගරයේ විසූහ. රේචක තෙරණුවන් අටවැන්නා කොට ඇති හික්‍ෂුන් අටනමකට දානය සඳහා මම ආරාධනය කළෙමි.

මගේ යහපත කැමති වූ ඒ තෙරණුවෝ සංඝයාට දන් දෙන්නැයි මට කීහ. මම උන්වහන්සේගේ වචනය අනුව ක්‍රියා කළෙමි.

සාංඝික කොට දෙන ලද ඒ දානය පමණ නොකළ හැකි තරම් ගුණවතුන් කෙරෙහි පිහිටියේය. ඔබ විසින් පුද්ගලයන් කෙරෙහි දෙන ලදී. එය ඔබට මහත්ඵල වූයේ නොවේ.

එහි මනෝභාවනියෝ මන වඩන්නා වූ, උදාර ගුණවත් බව නිසා ගෞරවණීය වූ. සන්ද්‍රවේදී ආරාධනා වශයෙන් අවබෝධයෙන් යුතුව කියන ලදී. ඒ නිසා මේ ගාථාර්ථය කීහ. තාහං භතෙන නිමනෙසිං රේවතං අතතනඨ මනති මන වඩන්නා වූ ඒ රේවත ආර්යයන් වහන්සේ අටවෙනි කොට ඇති, (හෙවත් අටනමක් වූ) හික්කුන් හට දානය සඳහා මම ආරාධනා කළෙමි.

සො මෙ අප්පුරෙකධාරො ඒ රේවත නම් ආර්යයන් වහන්සේ දානයේ මහත්ඵල භාවය ඇති කිරීමෙන් මගේ යහපත පෙරටුකොට ගත්තාහු යහපත කැමති වූහ. සංඝෙ දෙහීති මං අවොව සුභද්දාවෙනි, ඉදින් ඔබ හික්කුන් අටනමකට දෙනු කැමැත්තෙහි නම් යම් කෙනෙක් ඒ සංඝයා උදෙසා මනාසේ දෙන ලද මනාසේ පුදන ලද මනාසේ පරිත්‍යාග කරන ලද දානයක් දෙන්නහුද සාංඝික ලෙස පිහිටියා වූ බුදුරජුන් විසින් වර්ණනා කරන ලද ඒ දානය මහත්ඵල මහානිසංස සහිත වන්නේය.

මෙබඳු වූ දානය සිහිපත් කරන්නා වූ එයින් සොම්තස උපදවා ගත්තා වූ යමෙක් ලෝකයෙහි සිටීද, උත්තම ස්වභාවය ඇති ඔව්හු මසුරු මල සහමුලින් යටපත්කොට ස්වර්ගය නමැති ස්ථානයට පැමිණෙන්නේ ය.

මෙසේ කියූ සුභද්දා තමන්ගේ දේව ලෝකයට ගියාය.

අනතුරුව දෙවියන්ට ප්‍රධාන වූ ශක්‍රයා පැමිණ ශරීරාලෝකයෙන් තව්තිසා දෙවියන් යටපත්කොට බැබළුනා වූ සුභද්දා නම් දෙවියුව දැක දෙවිලියන්ගේ පිළිසඳර කථා ඇසූ නමුත් එකෙණෙහිම සුභද්දා අතුරුදන් වූ බැවින් ඇය කච්චුරු දැකගත නුහුනු නිසා හද්දා දෙවගනගෙන් මෙසේ විචාළේය.

හදාවෙනි, ඔබ සමග සාකච්ඡා කළා වූ, තව්තිසා දෙව්වරුන් මැඩ වර්ණයෙන් බැබළුණා වූ ඒ දෙවඟන කවරියක්ද, ඔබ කෙසේ දන්නේ ද කවර තැනැත්තියක් ද,

දෙව්වරුන්,

පෙර මම මිනිස් ලොව මිනිස් දුවක් වීමි. මට කණිවු සොහොයුරියක් ද වූවාය. මාත් ඇයත් දෙදෙන එකම ස්වාමියකුගේ සමාන භාර්යාවන් වශයෙන් විසුමු. සංඝයා කෙරෙහි දන් දී කරන ලද පින්කම් නිසා ඇය බබළුන්තිය.

ඉක්බිති ශක්‍රයා සංඝගත දක්ෂිණාවේ මහානිසංඝ භාවය දක්වමින්, දහම් පද කීවේය. මෙසේ කියන ලදී.

හදාවෙනි,

ගුණයෙන් අප්‍රමාණ වූ සංඝයා කෙරෙහි ඔබේ සොහොයුරිය යම් දානයක් දුන්නීද, පූර්වයෙහි කරන ලද එම දානයට ධර්මයෙන් සොහොයුරිය ඔබ අභිබවා සිටී.

ගිජුකුළු පව්වෙහි දී මා විසින් ප්‍රශ්න කරනු ලැබූ බුදුන් වහන්සේ මහත්ඵල විපාක ඇත්තේ කවරෙකු වෙත දෙන ලද පරිත්‍යාගයෙන් ද යන බව ප්‍රකාශ කළහ.

කවරෙකු වෙත දෙන ලද දානය පරලොව සඳහා මහත්ඵල වන්නේද යන බව දන්නා වූ පින් බලාපොරොත්තු වන්නා වූ, අය පිළිබඳව බුදුන් වහන්සේ මෙසේ ප්‍රකාශ කළහ.

කර්මය හා ඵලය දැනගෙන යම්කිසිවකුට දෙන ලද දානයේ මහත් වූ ඵලවිපාක ඇතිවන්නේ ද එය බුදුන්වහන්සේ මට වදාළහ.

යම් සඟනමක් මාර්ග හතරට පිළිපන්නේ ද ඵල සතරෙහි පිහිටියේද, ඒ මේ සංඝ තෙමේ සෘජු ප්‍රතිපත්ති ඇත්තේ ය. ප්‍රඥාවෙන් හා සීලයෙන් සන්සුන්ව වෙසෙන්නේය.

දන් දෙන්නා වූ පින් බලාපොරොත්තු වන්නා වූ මනුෂ්‍ය ප්‍රාණීන් සංඝයා වෙත දෙන දානය පරලොච සඳහා මහත්ඵල වන බව බුදුහු වදාළහ.

මේ සංඝ තෙම උතුම් වන්නේ ය. උසස් බවට පත් සිත් ඇත්තේය. මේ සංඝ තෙමේ ගැඹුරු ජලය සහිත සයුර මෙන් මිනිය නොහැකි ගුණ ඇත්තේ ය. බුද්ධග්‍රහවක වූ මේ සංඝයා වහන්සේලා ශ්‍රේෂ්ඨ වන්නාහ. ක්‍රවණ නමැති ආලෝකය දෙන්නාහ. ධර්මය දේශනා කරන්නාහ.

යම්කෙනෙක් ඒ සංඝයා උදෙසා මනාසේ දෙන ලද මනාසේ පුදන ලද මනාසේ පරිත්‍යාග කරන ලද දානයක් දෙන්නාහුද සාංඝික ලෙස පිහිටියා වූ බුදුන්වහන්සේ විසින් වර්ණනා කරන ලද්දා වූ ඒ දානය මහත්ඵල සහිත වන්නේ ය.

මෙබඳු වූ දානය සිහිපත් කරන්නා වූ එයින් සොම්නස උපදවා ගන්නා වූ යමෙක් ලෝකයේ සිටිත්ද, උත්තම ස්වභාවය ඇති ඔව්හු මසුරුමල සහමුලින් යටපත්කොට ස්වර්ගය නමැති ස්ථානයට පැමිණෙන්නේ ය.

එහි ධම්මන හේතුවෙන් හෙවත් සත්‍ය මාර්ගයෙන් තයා අවධි අර්ථයෙහි කරණ විභක්ති වචනයි. දැන් ධම්මන යනුවෙන් කියන ලද ඒ අර්ථය දක්වනු පිණිස යං සංඝසමිං අප්පමෙය්‍ය පතිට්ඨාපෙසි දකඛිණනති යයි කියන ලදී. 'අප්පමෙය්‍ය' යනු තමන් විසින් කරන ලද්දා වූත් කරවන ලද්දා වූත් විශේෂ ගුණානුභාවයාගේ වශයෙන් යන අදහසයි. ප්‍රමාණ කළ නොහැකි යන අර්ථයද ගැනේ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉදිරිපිටදීම අසන ලදී. ඉදිරිපිටදීම පිළිගන්නා ලදී යයි දක්වමින් පුවෂ්කො ආදිය කීහ.

එහි යජමානානං යනු දන් දෙන්නා වූ අයගේ පුඤ්ඤ පෙකඩාන පාණිනං පුඤ්ඤපෙකඩානං කියයුතු තැන අග නිගග්ගිතය හෙවත් බින්දුව ලොප්කොට පුඤ්ඤපෙකඩාන යයි කියා ඇත. ජිනෙහි ඵලය බලාපොරොත්තු වන සත්ත්වයෝ ඔපධිකා උපධි යන ස්කන්ධයෝය. උපධීන් ඇතිකරන ස්වභාවය හෝ උපධීන් ක්‍රියාවෙහි යෙදවීම ඔපධික නම් වේ. ආත්මභාවය ඇතිකරවන යන අදහස ඇතුළත් වේ.

ජාතං කම්මඵලං සකං සත්ත්වයන්ගේ තම තමාට අයත් තමන් විසින්ම රැස්කරගත් ඒ ඒ පිනද පිනෙහි ඵලයද අත්ලෙහි නෙල්ලිගෙඩියක් මෙන් පැහැදිලිව දන්නා වූ සකං යන පදය 'ය' කාරයට 'ක' කාරය ආදේශ කොට කියන ලද්දකි. 'ක' ආදේශයට පෙර සයං යන්න අත්‍යන්තා හෙවත් තමාම යන්න අර්ථ දැක්වේ.

පටිපනනා පිළිපදින්නාහ. සෝවාන් ආදී මාර්ගයන්හි පිහිටියාය යන අර්ථයි. උජුභුතො ඍජු ප්‍රතිපත්තියෙන් ඍජුභාවයට පැමිණ දානමානාදිය පිළිගැනීමට සුදුසුකම් ඇතිකර ගත්තා වූ, පඤ්ඤා සීල සමාහිතො ප්‍රඥාවෙන් ද ශීලයෙන් ද යුක්තව, සන්සුන් වූයේ දෘෂ්ටිය හෙවත් තමන් විශ්වාස කරන ධර්මය පිළිබඳ සීලයෙන්ය යුක්ත වූයේ උතුම් වූ දැක්මෙන් ද සීලයෙන් ද යුක්ත වූයේ වෙයි. එයින් ද එම සංඝයාගේ පරමාර්ථ වශයෙන් පවත්නා සංඝ ස්වභාවයම දැක්වේ. දෘෂ්ටියෙන් ද ශීලයෙන් ද ශ්‍රමණ භාවයෙන් ද සංඝ යන ස්වභාවයෙන් සිටි බැවින් ද, සංඝ යයි කියනු ලැබේ. තව ද, සන්සුන් ස්වභාවය සමාධියයි. ප්‍රඥාවද ශීලය ද, සන්සුන් බව ද මේ අයට ඇත්තේය යන අරුතෙන් පඤ්ඤාසීල සමාහිතො යයි කියනු ලැබේ. එහෙයින් මෙම සංඝයාට සීලාදී ධර්මස්කන්ධ ස්වභාවයෙන් යුක්තවන හෙයින් සංඝයාගේ උතුම් වූ පූජනීය භාවය දැක්වේ.

විපුලො මහගතො ගුණයන්ගෙන් උසස් බවට පත් වූයේය යන අදහසින් මහගතො යයි කියනු ලැබේ. ඒ හේතුවෙන්ම තමන් විසින් කරන ලද්දා වූ ද, කරවන ලද්දා වූ ද, පුණ්‍යඵලයන්ගේ මහත් බව හේතුවෙන් විපුල යයි කියනු ලැබේ. උදධිව සාගරො මෙහි ජලය දරා සිටිය යන අදහසින් සාගරයට උදධි යයි කියනු ලැබේ. සාගරය මෙපමණ ජලාශයකින් යුක්ත වියයි යනාදී ලෙසින් ජලයේ ප්‍රමාණය දැක්විය නො හැක්කේ ය. මෙය ගුණය වශයෙන් මෙසේය යන අර්ථයයි. එකෙහි මෙය හි ශබ්දය අවධාරණාර්ථයෙහි වේ. මේ සංඝයාම ශ්‍රේෂ්ඨ වෙති යන අර්ථය වේ. මෙසේද කියන ලදී. මහණෙනි, සංඝයා හෝ සමූහයා හෝ යම්තාක් තථාගත ශ්‍රාවක සංඝයා වෙත්ද, ඒ පිරිසට අග්‍ර හෙවත් ශ්‍රේෂ්ඨ යයි කියනු ලැබේ යනුයි. නරචිර සාවකා මිනිසුන් අතර චිරය සම්පන්න වූ මනුෂ්‍යයන්ගේ ශ්‍රාවකයෝය යන අදහසයි. පහංකරා ලෝකයට නුවණ නමැති ආලෝකය ඇති කරන්නා වූ, ධම්ම මුදිරයනති ධර්මය පෙන්වා

දෙකි. කෙසේද ධර්මස්වාමී වූ බුදුන්වහන්සේ විසින් ධර්මයේ බැබළීම හෙවත් දහම් අසන ආර්ය සංඝයා මත තබන ලදී.

යෙ සංඝමුද්දිසස දදනති දානං යම් සත්ත්ව කෙනෙක් ආර්ය සංඝයා උදෙසා සම්මුති සංඝයා අතරෙහි (මාර්ග නිත ඉපදීමට පෙර උපදිත් සිතින් යුතුව ගෝත්‍රභූ පුද්ගලයන් කෙරෙහි. හෝ දන් දෙන්ද, ඒ දානය පරිත්‍යාග වශයෙන් දෙන ලද්දේ නමුදු සුදින්නා නම් වේ. පූජා හෝ ත්‍යාග වශයෙන් දෙන ලද්දේ සුහුනං යී යෙදේ. මහා පූජාවක් වශයෙන් පරිත්‍යාග කරන ලද්දේ සුයිධං නම් වේ. කුමක් හෙයින්ද යත්. සා දකඛණ සංඝගතා පතිධිතා මහපඵලා ලොකවිදුන වණණිකා ලෝකය අවබෝධ කරගත්තා වූ සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් ආනන්දය, මම කවර ආකාරයකින් හෝ සාංඝික දානයකට වඩා පෞද්ගලික දානය ඵල සහිතයයි නො කියමි යයි ද 'පින් කැමැත්තවුන්ගේ පූජාවට සංඝයාම ප්‍රමුඛ වේ' යයිද, ලෝකයාට උතුම් පින්කෙන සංඝයාම යයි ද, ආදී වශයෙන් සාංඝික පූජාවේ මහත්ඵල වශයෙන් වර්ණනා කරන ලදී. ප්‍රශංසා කරන ලදී. උසස්කොට දක්වන ලදී යන අර්ථ ඇත්තේ වේ. මෙබඳු වූ සංඝයා උදෙසා තමන් විසින් කරන ලද දන්දීම, සිහි කරන්නා වූ පුද්ගලයෝ වෙදජාතා සොම්නස් උපදවා ගත් අය විනෙය්‍ය මවෙජර මලං මසුරු බවම සිතේ කිලිටි බව ඇතිකරන බැවින් මවෙජරමලං මසුරු මල යයි යෙදේ. තව ද මසුරු බවය අන්‍ය වූ ඊර්ෂ්‍යා ලෝභ ද්වේෂ ආදී කිලිටි ස්වභාවයන්ය යන අදහසින් ද ඉවෙජරමලං මසුරුමල යයි යෙදේ. ඒ 'මල' යන්න ද අවිද්‍යාව සැකය මානසික විපර්යාස යන මූලයන් සමග පවතී යන අදහසින් 'සමූලං' යී යෙදේ. විනෙය්‍ය යනු නික්මවා යටපත්කොට, අනිඤ්ඤා සගග්‍රපෙනති ධානං උත්තම වූ ස්වර්ග නමැති ස්ථානයට පැමිණේ යන අදහසයි. සෙසු සියල්ල පෙර කියන ලද පිළියෙළම වේ.

මේ සම්පූර්ණ ප්‍රවෘත්තිය සක්දෙව් රජ තෙමේ 'දඤ්ඤ මාතා වණණන' යන ආදී වශයෙන් මහ මුගලන් තෙරුන් වහන්සේට කීවේය. ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට කීහ. ඒ කරුණ අර්ථෝත්පත්ති කොටගෙන රැස්ව සිටි පිරිසට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දහම් දෙසූ සේක. මහජනයාට ධර්මදේශනාව සාර්ථක වූයේය.

දද්දල විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

3.7

එලිකරජතහෙමජාලවජනනං යනුවෙන් සෙසවති විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවනයෙහි වාසය කරන සේක. එසමයෙහි මගධ රට නාලක නම් ගමෙහි එක්තරා මහා සතර කුලගෙයක 'සෙසවති' නම් වූ ලේලියක් වූවාය. ඇය වනාහි කාශ්‍යප බුදුන් වහන්සේගේ යොදුනක් වූ ස්වර්ණමය වෛත්‍ය ඉදිකරවනු ලබන කල්හි දැරියක් වී මව සමග වෛත්‍ය ස්ථානයට ගොස් 'මෑණියනි, මේ මනුෂ්‍යයෝ කුමක් කරන්දැයි ප්‍රශ්න කළාය. වෛත්‍යය ඉදිකිරීමට රන්ගඩොල් සකසනිසි මව කීවේය. ඒ අසා ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇතිකරගත් දැරිය 'මෑණියනි, මගේ ගෙලෙහි රනින් කළ මේ කුඩා පළඳනාව තිබේ. මම මෙය වෛත්‍යය සඳහා දෙන්නෙමිසි මවට කීවාය. මව 'යහපති දෙන්න යයි කියා එය දුවගේ ගෙලෙන් ගලවා රන්කරුවාගේ අතට දී මෙය මේ දැරිය විසින් පරිත්‍යාග කරන ලදී. මෙයද ඇතුල්කොට ගඩොල් සාදන්න යයි කීවාය. රන්කරුවා එසේ කළේය. ඒ දැරිය පසුකල කලුරිය කොට ඒ පිනෙන්ම දෙවිලොව ඉපිද භවයෙන් භවය සුගතියෙහි ම හැසිරෙමින් අප බුදුන් කල නාලක නම් ගමෙහි ඉපිද පිළිවෙලින් දොළොස්වන වියට පැමිණියාය. ඇය එක් දවසක් මව විසින් යවන ලද මුදලක් ගෙන තෙල් (ගැනීම) සඳහා යම්කිසි වෙළඳ සැලකට ගියාය. ඒ වෙළඳසැලෙහි එක්තරා වෙළඳ කෙළෙඹි පුත්‍රයෙක් පියා විසින් තැන්පත් කොට තබන ලද බොහෝ වූ රන් කැබලි, රන්මුතු මැණික් ආදී රත්නයන් ගැනීමට ඒවා ඔසවන්නේය. එම බලයෙන් කැබලිහි ගල්කැට බොරලු ආදී ස්වභාවයෙන් තිබුණු බව දැක එයින් එක් කොටසක් යම්කිසි පින්වතුන්ගේ බලයකින් අමු රත්‍රන් හෝ රන් අබරණ ආදිය හෝ බවට පත්වන්නේදැයි විමසීම පිණිස රැස්කොට තැබීය. එකල්හි පෙර කී දැරිය එය දැක වෙළඳසැලෙහි රත්රන් කුමක් හෙයින් මෙසේ තබන ලද්දේද හොඳින් තැන්පත් කළයුතු නොවේද යනුවෙන් ඇසුවාය. වෙළඳ තෙමේ එය අසා මේ දැරිය මහා පිනැත්තියද මැයගේ බලයෙන් මේ සියල්ල රත්රන් ආදිය බවටම පත් වී අපගේ අසුභ බව පහ වී යන්නේ යැයිද ඇය ලබාගත යුත්තේ යයි ද සිතා ඇයගේ මෑණියන් සමීපයට ගොස් මේ දැරිය මගේ පුතා හට දෙනු මැනවයි කියා කැමති කරවාගෙන බොහෝ

ධනය දී ආවාහ විවාහ සිදුකොට ඇය තමාගේ නිවසට ගෙන ආයේය. ඉක්බිති ඇයගේ සිල්වත් හැසිරීම දැන බඩු ගබඩාව විවාහ කොට මෙහි කුමක් නම් දකින්නෙහිදැයි අසා රැස්කරන ලද අමු රත්රන් රත් අබරණ මැණික් ආදිය දකිමි'යි ඇය විසින් කියන ලද කල්හි මේවා ඇගේ කර්ම බලයෙන් අතුරුදන් වූ ඒවාය. ඔබගේ පුණ්‍ය විශේෂත්වය නිසා නැවත රත්තරන් බවට පත්විය. ඒ නිසා මෙතැන්පටන් මේ නිවසෙහි සියල්ලම ඔබම පාලනය කරන්න. ඔබ විසින් දෙනු ලබන දෙයක්ම අප පරිභෝග කරන්නෙමු යයි කියා එතැන් පටන් ඇයට සේසවතී යයි ව්‍යවහාර කළහ.

ඒ අවධියෙහි ආයුෂ්මත් දම්සෙනෙවි සැරියුත් තෙරණුවෝ තමාගේ ආයු සංස්කාරය නිම වී ඇති බව දැන මගේ මෑණියන් වන රූපසාරී බැමණියට මා පෝෂණය කිරීම සඳහා ගෙවිය යුතු මිල ගෙවා පිරිනිවන් පාන්නෙමි'යි සිතා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹ පිරිනිවීම අනුදන්වා ශාස්තෘන් වහන්සේගේ අණින් මහත් වූ ප්‍රාතිහාර්යයක් දක්වා බොහෝ වූ තුනි පිදීම් දහස් ගණනකින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ප්‍රශංසා කොට පෙනෙන තෙක් මාතයේ අවසානය දක්වා බුදුන් වෙත අභිමුඛවම පසුපසට ගොස් නැවත ද වැද හික්කු සංඝයා විසින් පිරිවරනු ලැබූ විහාරයෙන් නික්ම හික්කු සංඝයාට අවවාද දී ආයුෂ්මත් ආනන්ද ස්ථවිරයන් සනසවා (හික්කු හික්කුණි උපාසක උපාසිකා යන) සිවු පිරිස නවත්වා අනුපිළිවෙලින් නාලක නම් ගමට පැමිණ මෑණියන් සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටුවා අලුයම් කාලයෙහි තමා උපන් කුටියෙහිදීම පිරිනිවන්පෑහ. පිරිනිවියා වූ උන්වහන්සේගේ ශරීරයට දෙවියෝ ද මනුෂ්‍යයෝ ද දින සතකම ගරුසත්කාර කරමින් කල්ගෙවූහ. සියක් රියන් උස් වූ විතකයක් අඟල්, සඳුන් ආදියෙන් ඉදි කළහ. 'සේසවතී' ද තෙරුන්වහන්සේ ගේ පිරිනිවීම අසා එහි ගොස් පූජා කරන්නෙමි'යි රත්මලින් ද සුවද වර්ණවලින් ද පුරවන ලද කරඬු ගෙන්වා ගෙන යනු කැමැත්තී මයිලණුවන් විවාරා ඔහු විසින් ඔබ ගරුසරු අයෙකි. මහජනතාව නිසා ඉඩකඩ අඩුය. මල් හා සුවද ද්‍රව්‍ය යවා මෙහිම නවතින්න යයි කියන ලද්දී නමුදු හටගත් ශ්‍රද්ධාව ඇත්තී ඉදින් එහිදී මගේ ජීවිතයට අනතුරක් වන්නේ වුවද එහි ගොසින්ම පූජා සත්කාර කරන්නෙමි'යි (මයිලණුවන්ගේ) එම වචනය පිළිනොගෙන පිරිවර සහිතව එහි ගොස් සුවද ද්‍රව්‍ය හා මල් ආදිය පුදා ඇදිලි බැඳ ගෙන සිටියාය.

එකල්හි තෙරුන්වහන්සේ පිදීමට පැමිණි රජ පිරිස්වල ඇතෙක් මත් වී ඒ (සෙසවතී සිටි) පෙදෙසට පැමිණියේය. එම ඇතු දැක මරණ බියෙන් බියපත් වූ මිනිසුන් පලායන කල්හි මිනිසුන්ගේ තෙරපීමකින් (බිම) වැටුණ සේසවතිය මහජනතාවගේ පැහීමට ලක් වී මරණයට පත් වූවාය. ඕ තොමෝ පූජා සත්කාර කොට තෙරණුවන් කෙරෙහි යොමු වූ ශ්‍රද්ධාවෙන් ප්‍රසන්න සිත් ඇතිවම කාලක්‍රියාකොට තවතිසා භවනයෙහි උපන්නාය. අප්පරාවෝ දහසක් ඇයට පිරිවරද වූහ. ඇය ඒ අවස්ථාවෙහිම තම දිව සැපත දෙස බලා කවරනම් පිනකින් මා විසින් මේ සැපත ලබන ලද්දී දැයි එයට හේතු සලකා බලන්නී තෙරණුවන් උදෙසා කරන ලද පූජා සත්කාර දැක රත්නත්‍රය කෙරෙහි අතිශයින් ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇතිව ශාස්තෘන් වහන්සේ වදිනු පිණිස අප්පරාවන් දහසක් විසින් පිරිවරණ ලදුව ගැල් සැටක බර ඇති අලංකාරයෙන් සැරසුණු ශරීරය ඇතිව අතිමහත් වූ දිව්‍යමය සෘද්ධියෙන් සඳු මෙන් ද හිරු මෙන් ද දසදිසාවන් බඩුලුවමින් විමානය සමගම පැමිණ ඉන් බැස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ ඇදිලි බැඳ සිටියහ.

එවිට ආයුෂ්මත් වංගීස තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අසල සිට 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේ දෙවගන විසින් කරන ලද කර්මය පිළිබඳව ප්‍රශ්න කිරීම සුදුසු යයි මට අදහස් වේ යයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට කීහ. වංගීසයෙහි සුදුසු සේ කෙරේවායි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැවසූහ. ඉක්බිති ආයුෂ්මත් වංගීස තෙරණුවෝ ඒ දේවතාවිය විසින් කරන ලද කර්මය ප්‍රශ්න කරනු කැමැත්තාහු පළමුකොට ම ඇයගේ විමානය වර්ණනා කරමින් මෙසේ පැවසූහ.

එලික නම් වූ මැණික් රිදී හා රත් යන මේවායින් සැදුණ දැල්වලින් ආවරණය වූ නන්වැදැරුම් විසිතුරු මහල් ඇති ඉතා රමණීය වූ මනාව නිර්මාණය කරන ලද තොරණින් යුතු වූ රත්වැලි විසුරුවා ඇත්තා වූ සොඳුරු වූ විශේෂ වූ විමානය දැක ගතිමි.

අඳුර නසන්නා වූ දහසක් රැස් ඇත්තා වූ සරත් කාලයෙහි සූර්යයා අහසෙහි යම් සේ බබලන්නේද එසේම ඔබගේ මේ විමනද රාත්‍රියෙහි අහස් පෙදෙසක බබලන ගින්නක් මෙන් බබලන්නේය.

අභසෙහි පිහිටුවා ඇති සිත් ගන්නා ඔබගේ මේ විමානය විදුලි ඵලියක් මෙන් ඇස් මුසපත් කරවන්නෝය. විණා මිහිඟු බෙර තාළමිපට ආදියෙන් නැගෙන හඬින් යුතු වූ ඔබේ විමානය ශක්‍රපුරය මෙන් සමෘද්ධිමත්ය.

ඔබේ මේ විමානයෙහි පියුම් කුමුදු රතුපුල් නිලුපුල් යන පුෂ්පයන්ද සීනිද්ද බඳුවද කටුකරඬු යන පැලෑටි දක්නට ඇත. තවද මේ විමානය පුෂ්පයන්ගෙන් යුත් සල් අසෝක ආදී විවිධ වූ උසස් වර්ගයෙහි වෘක්‍ෂයන්ගෙන් විහිදෙනා සුවදින් ද සෙවුනා ලද්දකි.

සම්පත් සහිත දේවතාවියනි, කුසතණුවලින්ද මනාව පිපුණු මල් ඇති මිණිදැල් මෙන් එල්ලෙන මල්වැලින් ද ගැවසුණ සළල නම් සුවදවත් ගස්වර්ග ද දෙල්ගස්ද භුජ්න නම් වූ ගස්වර්ගය ද යන මේවායින් රමණීය වූ පොකුණක් ඔබට ලැබී ඇත.

දියෙහි හටගන්නා යම් පුෂ්ප වර්ගයෝ වෙන්ද ගොඩබිම හටගන්නා යම් වෘක්‍ෂ ජාතිහු වෙන් ද මිනිස්ලොවට අයිති දෙය ද මිනිස් ලොවට අයිති නොවන දෙය ද දෙවිලොවට අයත් දෙයද යන ඒ සියල්ලම ඔබේ වාසස්ථානයෙහි හටගෙන ඇත.

සන ඇසිපිය ඇති (හෙවත් මනා වූ ඇස් ඇති) දේවතාවියනි, (ඉන්ද්‍රිය දමනය ආදී) කවර නම් සංයමයක විපාකයක් ද කවරනම් කර්ම බලයකින් මෙහි උත්පත්ති වෙයිද ඔබට මේ විමානය කෙසේ හිමිවිද? මා විසින් අසන ලද පිළිබඳව අනුව එම විස්තර කියන්න.

එහි එලික රජන හෙමජාලඋච්ඡන්නං එලිත නම් වූ මැණික් රිදී රත්රන් යන ආදියෙන් තැනූ දැල්වලින් ආවරණය වූ එලික මැණික්වලින් කළ බිත්තිවලින් සහ රිදී සහ රත්වලින් කළ දැල්වලින් හාත්පසින් යටින් හා උඩින් වැසී ඇති විවිධ වර්ණයන්ගෙන් විසිතුරු ලෙස පිළියෙල කළ තලයන්ගෙන් යුත් භූමි වශයෙන් යන අදහස සඳහා විවිධ විචිත්‍ර තලංගි යෙදේ. අඟුසං දුටුවෙමි. සුරමමං මනා ලෙස රමණීය වූ වාසය කරනු කැමති අය මෙහි වාසය කරත් යන අදහසින් වෘමහං යි යෙදේ.

වාසස්ථානය (භවන) යන අදහසයි. තොරණුප්පනනං විවිධ මල් සැරසිලි ආදියෙන් විසිතුරු වූ ද රන් රිදී මුතු මැණික් වෛදුර්ය දියමන්ති පබළු යන සත්රුවනින් කළා වූ ද තොරණින් යුක්ත වූ තොරණං යනු දොරවුළු අසල ඇති ප්‍රාසාදයට ද නමක් වෙයි. ඒ තොරණින් ද මහල් රැසකින් ද විසිතුරු සැරසිලිවලින් ද ඒ විමානය යුක්ත වේ. රුවකුපකිණණං රත්කැබලි ඉසින ලද මිදුලක් ඇති වියලි වැට සමාන වූ රත් කැබලි 'රුව' නම් වේ. රුව යනු පාදයට රුවක යයි ද කියනු ලැබේ. ශෝභමාන වෙයි. හෙවත් මනාව බබලයි යන අදහසින් සුභ යෙදේ. විමානං විශේෂිත වූ ප්‍රමාණය, ප්‍රමාණයෙන් මහත් වූ යන අර්ථයි.

භාති, බබලයි. දීප්තිමත් වෙයි.

නභෙව සුරියො අභසෙහි මෙන් සරදෙ සරත් සමයෙහි, තමනු දො අඳුර නසා, තථාතපනි මිදනති 'ම'කාරය පද සඳහාය. සරත් කාලයෙහි දහසක් රැස් ඇති සූර්යයා යම්සේ බබළයි ද, මේ තවවිමානං ඔබගේ විමානය, ජලමීව දුමසිබො දිලිසෙන්නා වූ ගින්න මෙන්, ගින්න වනාහි එහි මුදුනෙන් දුමක් පෙනේය යන අදහසින් 'දුමසිබ' නම් වෙයි. ඒ අරුතින්ම දුමකේතු යයි ද කියනු ලැබේ. නිසෙ නිස යන පදය ද යෙදේ. රාත්‍රී යන තේරුමයි. නභග්‍රහ අභසේ කොටසක, ආකාසයේ ප්‍රදේශය යන අරුත් ඇත්තේය. න ගඟෙහි යන පාඨය ද සමහර තැනක යෙදේ. පර්වත මුදුනෙහි යනු එහි අර්ථයි. මෙය ඔබගේ විමානය යන අදහසයි.

මුසතීව නයනං තමන්ගේ අධික වූ ආලෝකවත් භාවය නිසා බලන්නවුන් වෙහෙසට පත් කරවන්නා වූ, දර්ශනය කිරීමට ඉඩක් නො දෙන්නා වූ, බලන්නවුන්ගේ ඇස් මුසපත් කරන්නාක් මෙන් වෙයි. ඒ හේතුවෙන් සතෙරතාවා යි කිය. විදුලියෙන් මෙන් යන අර්ථයි. විණාමුරජ සමමතල සුඨං මහතී ආදී විණාවන්ගේ ද, හේරි ආදියෙන් ද, පටහ නමැති බෙරවලින් ද කයිතාලම්වල ශබ්දයන්ගෙන් ද, සෝෂා සහිත වූ, එකම නාදයක් බවට හැරුණා වූ, දෙව් පුතුන්ගේ ද, දෙව් දූවරුන්ගේ ද, දීව්‍ය සම්පත්තියෙන් සමෘද්ධ වූ, ඉන්ද්‍රපුරං යථා දෙව්වරුන්ගේ ඉන්ද්‍රපුරය වූ සුදස්සන නගරය මෙන්.

පියුම් ද, කුමුදු ද, උපුල් ද, නිලුපුල් ද යනුවෙන් එකක් වශයෙන් කියන ලදී. අත්ථි - ඇත යන පදය එකතුකොට අර්ථ දැන්විය යුතුයි. එහි
Non-Commercial Distribution

'පදුම' යන පදයෙන් සුදු නෙළුම් ගැනේ. 'කුමුද' යන පදයෙන් සුදු රතු යනුවෙන් වර්ණිත සියලුම කුමුදු ගැණුනේ වෙයි. 'උපුල' යන පදය ගැනීමෙන් රතුපුල් හෝ සියළුම උපුල් ගැණුනේ වෙයි. 'කුවලං' යන පදය ගැනීමෙන් නිලුපුල්ම ගැනුනේ වේයයි දතයුතු. යුධික බණ්ඩුකනොපකා ව සහති එහි 'ව' කාරය නිපාත මාත්‍රයකි. සීනිද්ද, බදුවද, කටුකරඬු යන ගස් වර්ග ද ඇත්තේය. ඇතැමෙක් අනෝපකාපිසනති යනුවෙන් පාලි පාඨය ලියා කටුකරඬුද තිබේ යයි අර්ථ දක්වත්. සාල කුසුම්න පුජිතා අසොකා මල් හටගත් සල්ගස් ද, මල් පිපුණ අසෝක ද යනුවෙන් අර්ථ දක්වේ. විවිධ දුමගහ සුගන්ධ සෙවිත මිදං. නන් වැදැරුම් උසස් වෘක්‍ෂයන්ගෙන් මනා වූ සුවඳවලින් සෙවුණා ලද ගැවසුන ඔබගේ මේ විමන යන අර්ථයි.

සලල ලබුප් භුජක සඤ්ඤතා ඉචුරෙහි පිහිටි සලල, දෙල්, භුජක ආදී ගස් වර්ගවලින් යුත්, භුජක යනු සුවඳ විහිදෙන ගස් වර්ගයකි. දෙවිලොවද ගන්ධමාදන පර්වතයේ ද ඇත. අන් තැනක නැත. කුසක සුඵලිත ලතාවලඛිනීහි කුසතණුවලින් ද, තල්, පොල් ආදියෙන් ද තෘණ වර්ගවලින් ද සන්තාන නම් දිව්‍ය වෘක්‍ෂවලින් එල්ලෙන මනා වූ මල් පිපුණු මුල්වලින් ද, සංයුතා යුක්ත වූ, මණිජාල සදීසා මැණික්වලින් තැනූ දූල්වලට සමාන නොයෙක් ජාලයන් ඇති, මණිජලසදීසා යනු ද පාඨයකි. මැණික් වැනි නිල් දිය යනු එහි තේරුමයි. යසසිනී දේවතාවියට ආමන්ත්‍රණය කරයි. උපධීතා තෙ කියන ලද ලක්‍ෂණයන්ගෙන් යුක්ත වූ රමණීය වූ පොකුණක් ඔබගේ විමානය අසල පිහිටියේය.

උදකරුහා පෙර කියන ලද පදුම, කුමුදු, උප්පල ආදිය සඳහා කියයි. යෙතී - යමෙක් වේද, ඵලජා ගොඩබිමෙහි සැදෙන සීනිද්ද ආදිය. යෙ ව සහති මල් හටගන්නා වූ ද ගෙඩි හටගන්නා වූ ද, යම්කිසි වෙනත් වෘක්‍ෂ වර්ගයෝ වෙත්, ඒවා ද ඔබගේ විමානය සමීපයේ තිබේ.

කිසස සමදමසසයං විපාකො මෙය කාය සංවරාදී කෙබඳු සංයමයක හෝ ඉන්ද්‍රිය දමනය ආදී කෙබඳු දමනයක විපාකයක්ද, කෙනාසි ඉපදීම සිදු කරන්නේ අනෙකෙක්මය. පරිභෝග කළයුතු සුව ඉපදීම අනිකෙක්ව වෙයි යනුවෙන්, කෙනාදී කමමඵලෙන ඉඬුපපනතා යන මෙය කියා නැවත යථා ව තෙ අධගතමීදං විමානං යන්න කිය. එහි 'කමමඵලෙන' යනු කර්ම බලයෙන් යන අදහසයි. 'විපච්චිත්‍වං ආරඥන' නො කියා

ඉතිරිකර ඇති වචන වේ. කමමඵලෙන යන්න ඉස්මතුන ලක්‍ෂණාර්ථයෙහි කරණ විභක්ති වචනයයි. 'තදනුපදං අවවාසි' ඒ කර්මය මා විසින් ඒ අයුරින් අසන ලද, පදයට ගැලපෙන පද සහිතව අනුරූප පද සහිතකොට කියන්නේය. 'අළාර පඬුමේ' යනු බොහෝ ඝන වූ ඇසි පිහාටුවල යන අදහසයි.

ඉක්බිති දෙවගන මෙසේ කීහ.

යථාව මෙ අධිගතමීදං විමානං - කොඤච මයුර වකොරසංස වරිතං
දිබ්බ පිලව හංසරාජ වණණං - ඒජ කාරණචච කොකිලාහි නදිතං

යම්සේ මේ විමානය මට අයිතිව තිබේද, එය කොස්වාලිහිණි, මොණර, ඇටිකුකුල් යන පක්‍ෂි සමූහයා විසින් හැසිරෙනු ලැබේ. දියෙහි පිහිනා යන හංසරාජයන්ගෙන් යුක්ත වූයේය. තාරාවන්ද, කොවුලන්ද යන පක්‍ෂීන් විසින් කරනු ලබන නාදයන්ගෙන් යුක්ත වූයේය.

නානා සන්තානක පුඤ්ජකම් විවිධා - පාටලි ජමබු අසොක රුකම් වන්තං
යථාව මෙ අධිගතමීදං විමානං - තනෙන පවදිසසාමි සුණෙහි හනෙන

ස්වාමීනි, බොහෝ වූ විවිධ වූ මලින් ගැවසුනා වූ, පළොල් දැඩු අසෝක ආදී වෘක්‍ෂයන්ගෙන් යුක්ත වූ, උයන සහිත මේ විමානය මට හිමිවූයේ කෙසේද? ඒ බව ඔබවහන්සේට මතු කියමි. අසනු මැනවි.

මගධවර පුරතී මෙන - නාලකගාමො නාම අතී හනෙන
තතං අහොසිං පුරෙ සුණීසා - සෙසවතීති තතං ජාතිංසු මමං.

ස්වාමීනි, මගධ පුරවරයට නැගෙනහිරින් නාලක නම් වූ ගමක් තිබේ. අතීතයෙහි මම එහි එක්තරා පවුලක ලේලියක වී සිටියෙමි. එහිදී නෑ මිතුරෝ සේසවතී යන නමින් මා හැඳින්වූහ.

සාහං අපචිතතං - ධම්මකුසලං - දෙවමනුසස පූජිතං මහන්තං
උපතිසං නිබ්බුතං අපමෙයං - මුදිතමනා කුසුමෙහි අබොහාකිරිං.

ඒ මම ගරුකරන ලද අර්ථ ධර්ම හා කුසල් ඇති, දෙවි මිනිසුන් විසින් පුදන ලද පරිනිර්වාණයට පත් වූ උපතිස්සයන් වහන්සේට හෙවත් සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ වෙත පහන් සිතින් යුතුව මල් පුද කළෙමි. විසුරුවා හළෙමි.

පරමගති ගතඤ්ච පූජයිතා - අනතිම දෙහධරං ඉසිං උළාරං
පහාය මානුසකං සමුස්සයං - තිදසගතා ඉධ මාවසමී ධානනන

අනුපාදිශේෂ නිර්වාණයට පැමිණි උදාර වූ සෘෂිවර වූ, සැරියුත් මහතෙරුන් වහන්සේට පූජාකොට මම මිනිස් සිරුර හැර දමා තව්තිසාවට පැමිණ මේ ස්ථානයේ දිවසැප විදිමින් සිටිමි.

එහි කොඤ්ච මයුරව කොරසංස වර්තං ඒ ඒ තන්හි හැසිරෙන කොස්වාළිහිණි හෝ විල් ළිහිණි මොණර, ඇටිකුකුල් සමූහයා විසින් දිඬු පිලවහංසරාජ විණණං දියෙහි හැසිරෙන බැවින් 'පිලව' යයි යන ලද නම් ඇති, ඒ ඒ තැන්හි හැසිරෙන විල් ළිහිණියන්ගෙන් හා හංස රාජයන්ගෙන් යුතු, අභිජ කාරණධව කොකිලාහි නදිතං කොරවක්, වලිකුකුල් හා වෙනත් පක්ෂීන් විසින් නාද කරන්නා වූ.

නානා සන්තානක පුප්ඵ රුක්ඛ විවිධා නොයෙක් ආකාරයේ ලොකු සහ කුඩා අකුවලින් යුත් බොහෝ මල් ඇති වෘක්ෂ වර්ග, බොහෝ මල් පිපුණු සත්තානක නම් දිව්‍ය වෘක්ෂයෝ යයි ද අරුත් දැක්විය හැකිය. එකී වෘක්ෂයන්ගෙන් විවිධ වූ විසිතුරු ආකාරයන්ගෙන් පිහිටි යනුවෙන්ද අරුත් දැක්විය හැකිය. මේ අර්ථ සඳහා නානා සත්තානක පුප්ඵරුක්ඛ විවිධා යයි කියා ඇත. විවිධං යයි කිවයුතු තැන 'විවිධා' යයි කියන ලදී. නානා සන්තානක යනුවෙන් රුචිය ඇතිකරවන වැල් වර්ගයක් හෙවත් කාම වල්ලි යයි ද අදහස් කෙරේ. නොයෙක් ආකාරයේ මල් ඇති විවිධ වූ ගස් වර්ග මෙහි තිබේ. ඒවායින් ද විවිධ ආකාර ඇති වේ යන අදහසින් හෝ, නා නා සන්තානක පුප්ඵරුක්ඛ විවිධං හෝ කියනු ලැබේ.

නොයෙක් මල් ඇති විවිධ රුක් ඇති යන්න පළොල් - දඹ - අසෝක යනාදී වෘක්ෂයන් ඇති ස්ථානයක් යනුවෙන් ද සමහරු අර්ථ දක්වති. එසේ කියන්නවුන් විසින් 'පුප්ඵරුක්ඛා සන්ති' යන පදය පාටලි ජම්බු අසෝක රුක්ඛ වනනං යන පදයට සම්බන්ධ කළ යුතුය. පුප්ඵ

රුකක විවිධය යන තැන පුළු රුකක යන්න විභක්ති රහිතව දක්වා ඇත. එය පුළු රුකකය යනුවෙන් යෙදිය යුතු වේ.

මගධවර පුරාණමූල උතුම් වූ මගධ දේශයට නැගෙනහිරින් හෙවත් මගධ රටට පෙරදිග පිහිටි අභිසම්බෝධියට පැමිණි තැන වූ උතුම් ස්ථානයෙහි. තප් අහොසිං පුරෙ සුණ්සා යනු පෙර භවයෙහි මම නාලක නමින් වූ ගමෙහි එක් ගෘහපති කුලයක ලේලියක වූයෙමි.

සති තමා සමාදේධිත්ති ද, ධර්මයන්ති ද දක්‍ෂ වූයේ ද යනු අප්‍රධමම කුසල යන්නෙහි අදහසයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ හේතුවෙන් පිදිය යුතු වූයේ ද, අර්ථයෙහි හා ධර්මයෙහි දක්‍ෂ වූයේද යනුවෙන් අපවිතත්‍ය ධමමකුසලො යනුවෙන් සදහන් වේ. එනම් දම්සෙනෙවි සැරියුත්තරෙණුවෝ ද පිදීමට හා පුදනු ලැබීමට සුදුසු වන්නේය. එසේත් නැතහොත් කෙලෙස් සිදු දමන නිර්වාණයයි. එහෙයින් අවශේෂ වූ අර්ථ ධර්මයන්ති දක්ෂ වූ නොහොත් ගෞරව ලැබීමට පිදුම් ලැබීමට සුදුසු වූයේ අර්ථයෙහිද ධර්මයෙහිද නිරෝධයෙහිද මාර්ගයෙහිද දක්ෂ වූ, යන අදහසයි. මහත් වූ උතුම් වූ ගිලස්කන්ධ ආදියෙන් යුක්ත වූ බැවින් මහනතං යී යෙදේ. කුසුමෙහි රනින් කළ අනෙක් මල්වලින්ද,

පරමගති ගතඤ්ච අනුපාදිශේෂ නිර්වාණයට පැමිණි, සමුසසයං ශරීරය, තිදසගතා තච්චිසාවට ගියාහු, තච්චිසා දේව සමුඛයා වෙතට ගොස් උපන්නා වූ, ඉධ මේ දෙව්ලොව, ආවසාමී යානං මේ විමානයෙහි වාසය කරමි.

මෙසේ ආයුෂ්මත් වංගීස තෙරුන් විසින්ද, දේවතා දුව විසින්ද කියන ලද කථා මාත්‍රය අර්ථෝත්පත්ති කොට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැමිණි පිරිසට විස්තර වශයෙන් දහම් දෙසූහ. ඒ දේශනාව මහජනයාට සාර්ථක වූයේය අර්ථ සහිත වූයේය.

සේසවතී විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

3.8

පීත වසේ පීත ධජේ යනුවෙන් මල්ලිකා විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

දම්සක් පැවතුම ආදිකොට ඇති සුභද්ද පිරිවැජ් හික්මවීම කාලය තෙක් කරන ලද බුද්ධකෘත්‍යය ඇති ලෝකනාථ වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කුසිනාරා නුවර මල්ල රජුගේ උපවර්තන උයනෙහි සල්ගස් යුගලය අතරෙහි වෙසක් පුන් පොහෝදින අලුයම් වේලෙහි අනුපාදිශේෂ නිර්වාණ ධාතුවෙන් පිරිනිවන් පා වදාළ කල්හි දෙව් මිනිසුන් විසින් උන්වහන්සේගේ ශරීරයට පූජා කරනු ලබනවිට එකල කුසිනාරාවෙහි විසූ බන්ධුල මල්ලගේ මෙහෙසිය වූ ශ්‍රද්ධාවන්ත වූ, පැහැදුණා වූ, මල්ලරාජ මෙහෙසිය වූ, මල්ලිකා නම් උපාසිකාව විශාඛා උපාසිකාවගේ මහාමේල පළඳනාව සමාන වූ තමන්ගේ මේල පළඳනාව සුවඳ දියෙන් ධෝවනය කොට, තවත් විවිධ පූජා භාණ්ඩ හා මල් ආදිය සමග භාග්‍යවතුන්ගේ ශරීරයට පූජා කළාය. මෙය එම සිදුවීමෙහි කෙටි හැඳින්වීමයි. විස්තර වශයෙන් වනාහි මල්ලිකා කථාවස්තුව ධර්මපද වර්ණනාවේ දක්වන ලද්දේය. ඕ තොමෝ පසුකලක කඵරිය කොට තව්තිසාවෙහි උපන්නාය. එම පූජාවේ ආනිසංසයෙන් ඇයට අත් අය හා සමාන නොවූ උදාර වූ දිව්‍ය සම්පත්තියක් ලැබුවාය. සතරුවනින් බබළන්නා වූ ද, විශේෂයෙන් දිලිසෙන රත්කරනින් විශේෂයෙන් ප්‍රභාවත් වූ අලංකාර වූ විමානය සියලු දිශාවන් රත්රන් දියර ඉසින්නාක් මෙන් රත්පැහැ ගැන්වෙයි. එකල්හි ආයුෂ්මත් නාරද තෙරණුවෝ දිව්‍යලෝක වාරිකාවේ හැසිරෙන සේක් ඒ දෙව් විමන දෑක එහි පැමිණියහ. ඒ මල්ලිකා දෙවගන උන්වහන්සේ දෑක ඇදිලි බැඳ සිටියාය. උන්වහන්සේ ඇයගෙන් මෙසේ විමසූහ.

පීතවසේ පීතධජේ - පීතාලංකාර භූසිතෙ
පීතනතරාහි වගගුහි - අපිළන්ධාව සොහති

රත්වත් ඇඳුම් අදින, රත්වත් කොඩි දරන, රනින්ම බබළන දේවතාවිය, රනින්ම බබළන සඵවලින් සැරසුනා වූ ඔබ ශෝභමාන වන්නෙහිය.

කා කමුකායුර ධරෙ - කඤ්චනා වෙළ භුසිතෙ
හෙමජාලක පච්ඡනෙත - නානා රතන මාලිනී

රත්වත් බාහු පළඳනා දරන, රත්වත් මල්දම් හිසෙහි දරන, රත්වත් දූලෙන් සිරුර වැසුණ, නොයෙක් රුවන්වත් මාලාදාමයන් පළඳින ඔබ කවර්ද?

සොවණණමයා ලොහිතංකමයා - මුත්තමයා වෙචරියාමයා ව
මසාරගලා සහ ලොහිතංකා - පාරාවටකබ්භි මණ්භි විත්තතා

රනින් කරන ලද්දා වූ ද, පද්මරාග ආදී මැණික්වලින් කරන ලද්දා වූ ද, මුතු වලින් කරන ලද්දා වූ ද, වෛදුර්ය මැණික්වලින් කරන ලද්දා වූ ද, පද්මරාග හා වෛදුර්ය මැණික් වර්ග එකතුකොට කරන ලද්දා වූ ද, පරෙවි ඇස් වැනි යයි කියනු ලබන, පාරාවටකබ් නම් මැණික්වලින් කරන ලද්දා වූ ද, සැරසිලිවලින් ඔබ විවිත්‍ර වි සිටින්නෙහිය.

කොවි කොවි එස් මයුර සුසාරො - හංසසාර ශ්‍රෙණුකා කරවික සුසාරො
තෙසං සරො සුයති - වගුරුපො - පඤ්චංගිකං තුර්ය මිවසාපාදිනං

මෙහි යම් යම් ආකාරයෙන් වූ මොණරුන්ගේ නාදය ද, හංසරාජයන්ගේ හඬද, කොවුලන්ගේ මිහිරි ස්වරයද, අසන්නට ලැබේ. මනාව වාදනය කරනු ලබන පංචාංගික තුර්ය නාදය මෙන් ඔවුන්ගේ හඬ ශ්‍රවණය වේ.

රථො ව තෙ සුභො වගු - නානාරතන විත්තිතො
නා නා වණණාහි ධාතුහි - සුවිහතෙතව සොහති

විවිධ රත්නයන්ගෙන් විසිතුරු වූ, යහපත් වූ මනෝඥ වූ, ඔබගේ රථය ද විවිධ ආකාරයේ කොටස්වලින් එකිනෙකට ගැලපෙන සේ පවතිමින් ශෝභමාන වේ.

තසම් රථෙ කඤ්චන බිමබ වණණ - යස්ථධීතා භාසසිමං පදෙසං
දෙවතෙ පුච්ඡනාවිකධි - කිසස කමමසසිදං එලං

ස්වර්ණ බිම්බයක වර්ණය ඇති ඒ රථය යම් තැනක තිබේද, ඒ පෙදෙසම බබළන්නේ ය. දේවතාවියනි, මෙය කවර කර්මයක ඵලයක්ද යන බව ප්‍රශ්න කරන මට කියන්නැයි විචාළේය.

එහි පිතවතෙට පිරිසිදු රත්රන්තවල බැබළීමෙන් කහපැහැ ගත් වස්ත්‍රයෙහි, පීතධජේ විමාන දොරටුවෙහිද රථයෙහිද ඔසවා තබන ලද ස්වර්ණමය වූ විශාල වූ, කොඩියක් වන බැවින් රත්වත් ආලෝකයෙන් බබළන ඒ කොඩියෙහි. පීතාලංකාර භූසිතෙ රත්වත් දීප්තිය විහිදුවන ආභරණයන්ගෙන් අලංකාර කළ, බොහෝ වූ අලංකාර සැරසිලිවලින් හා රැස් දහරා සමූහයකින් බබළන විසිතුරු රත්නයන්ගේ විසිතුරු බවත්, ඇත. ඇගේ ආභරණ විශිෂ්ඨ සැකසීම්වලින් නිමවන ලද බැවින්ම, සුපිරිසිදු රත්රන්හි රැස් දහරින් දිලිසෙයි. එහෙයින් විශේෂයෙන් රත්වත් ආලේපයෙන් බබළන්නේ වෙයි. පීතනනරාහී - පීත වර්ණයෙන් රත්පැහැයෙන් යුත් සඵවලින්, සනතරුතතර පරමං තෙන හිකඛුනා තතො විවරං සාදිතබබං යනාදී තන්හි වස්ත්‍රය යන අර්ථයෙහි, අන්තර ශබ්දය දක්නට ඇත. මෙහිදී වනාහි අන්තරසාටිකා යන ආදියෙහි මෙන් උතුරුසඵව යන අර්ථයෙහි අන්තර ශබ්දය යෙදී ඇත. අනතරා - උතතරියං, උතතර සංසො, උපසම්බපානං යන මේ වචන වස්ත්‍රය යන අර්ථය සඳහා යෙදෙන ස්ථානාර්ථ පදයන්ය. වග්ගුහි යනපත් වූ සිනිඳු වූ, අපිලජ්ඣාව සොහසී ඔබ මේ අලංකාරයන්ගෙන් අලංකාරවත් නො කරනු ලබන්නෙහිය. තමන්ගේ රූප සම්පත්තියෙන්ම ශෝභමාන වන්නෙහිය. ඒ අලංකාරයෝ වනාහි ඔබගේ සිරුරට පැමිණ ශෝභමානවත් වේ. එහෙයින් අලංකාරවත් නොකරන ලද්දා වූ ද ඔබ අලංකාර කරනු ලැබූ තැනැත්තියකට සමාන වේ යන අදහසයි.

කා කම්බුකායුරධරෙ ඔබ නුවර දේවතා කණ්ඩායමකින් පැමිණි කවරනම් තැනැත්තියක් ද, රනින් කළ ආභරණ ඇඳුමක් දරා සිටින දේවතාවියක් නැතහොත් රනින් කළ බාහු වළලු දරා සිටින දේවතාවියක් යන අර්ථයි. කම්බුපරිභාරිකා යනු අතෙහි පළඳින අලංකාර විශේෂයක් යයි කියනු ලැබේ. කෙයුරං යනු බාහු අලංකාර විශේෂයකි. 'කම්බු' යනු රත්රන්ය. එහෙයින් කම්බුකායුරධරෙ යනු රනින් කළ බාහු ආභරණ දරන්නී යන අදහසයි. කඤ්චනා වෙළ භූසිතෙ රනින් කළ හිස් පළඳනාවකින් අලංකාරවත් වූ, හෙමජාලක පච්ඡනෙනා රත්ත්‍රයෙන් මසන ලද රත්මුවා දූළකින් ආවරණය කරගත් සිරුර ඇති නානාරතන මාලිනී

කළුමනේ අධ්‍යයන රාත්‍රියක තරුපෙළක් මෙන් හිසේ පැළඳගත් විවිධ රුවන්වැල්වලින් යුත් නානාරතනමාලිනී යයි කිවහැකි වූ ඔබ කවර තැනැත්තියක් දැයි යට දැක්වූ ගාථාවන් මගින් ප්‍රශ්න කරයි. සොවණණමයා යම්බඳු වූ රත්රන් මල්දම් නිසා, ඒ දේවතා තොමෝ 'නානා රතනමාලිනී' යයි කියන ලදී. ඒ දේවතාවියගේ දැක්ම අදහස් කෙරෙයි. සොවණණමයා-පිරිසිදු රනින් නිමකළ මල්දම. ලෝහිතංකමයා පද්මරාග ආදී රතු මැණික්වලින් කරන ලද, සහලොහිතංක පද්මරාග මැණික්වලින් නිර්මිත නිර්මාණයක් සමග මිශ්‍ර වර්ණ මැණික්වලින් කරන ලද, දෙයද ගත් කළ පද්මරාග නම් රතුවන් මැණික්වලින් කරන ලද යන අර්ථයි. පාරාවටකකීහි මණිහි විතතතා. පරෙවි ඇස් වැනි මැණික්වලින් ද පෙර කියන ලද මැණික්වලින් ද සාදන ලද විසිතුරු ස්වභාවය ඇති මෙය ඔබගේ හිස්මත පිහිටි රන්මල්දම්ය යන අදහසයි.

කොවි කොවි කිසියම් කිසියම්, එක් මේ මල්දම්වල මසුර සුසසරො මොනරා මෙන් සොදුරු නාද ඇති හංසසස රඤ්ඤා ඇතැමෙක් හංස සසරො යයි කියති. අන් කෙනෙක් හංස සදිසසරො යයි කියත්. කරවික සුසසරො කොවුලා මෙන් මනාව හඬ නගන - තෙසං මල්දම්වල, මොණර හඬ හා කොවුල් හඬ යම් යම් සේ වේද, මෙසේ වගු රූපො මිහිරි ස්වභාවයයි. සරො සුසකී කුමක් මෙන් ද යත්, පඤ්ඤාගික තුරිය මිච්චාදිතං ප්‍රවිණයකු විසින් පඤ්ඤාගික තුරිය වාදනය කරන කල්හි මෙන්, මොණර, හංස, කොවුල් හඬ ඇසේ. එය මිහිරි වේ යන අර්ථයි. මෙය ස්ථානය යන අර්ථයෙහි ද යොදාගත හැකි වචනයකි.

නානාවණණාහි ධාතුහි විවිධ ස්වරූප ඇති රථ වක්‍ර සම්බන්ධ කරන අක්ෂ දණ්ඩය, රථ වක්‍රය, රථයේ ඒරියාකඳ ආදී කොටස්වලින් සුවිභකතාව සොහනී අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් සුදුසු ප්‍රමාණයන් අනුව අවයවයන්ගේ බෙදීම සිදුවීමෙන් මනාව බෙදී බබළයි. තව ද සුවිභකතා යනු හුදෙක් කර්මය නිසා උපන්නා වූ ද, මනාව පුහුණු කළ ශිල්පාචාර්යවරයකු විසින් මනාව බෙදන ලද්දාක් මෙන් ද, මනාව සකස් කරන ලද්දාක් මෙන් ද, ශෝභමාන වේ යන අදහසයි.

කඤ්චන බිම්බවණණා අධික පිත වර්ණයෙන් බබළන බැවින් ස්වර්ණ බිම්බයකට සමානව, ඒ රථයෙහි යන අදහසයි. 'කඤ්චන බිම්බවණණා' යනුවෙන් ඒ දේවතාවියට ආමන්ත්‍රණය කිරීම සඳහා යෙදිය

හැකි වන්නේ ද වේ. සුවඳ පැතින් ධෝවනය කොට රත්සිරියෙල් සාරයෙන් මැද දුහුල් රෙදි ගලියකින් මදින ලද රත්රුවක් වැනිය යන අර්ථයි. භාසසීමං පදෙසං මේ මුලු බිම් පෙදෙසම ආලෝකවත් කරන්නෙහිය බබළවන්නෙහිය.

මෙසේ තෙරුන් වහන්සේ විසින් ප්‍රශ්න කරනු ලැබූ ඒ දේවතා තොමෝ මේ ගාථාවන්ගෙන් පිළිතුරු දුන්නාය.

සොවණණ ජාලං මණිසොණ විතතං - මුත්තාවිතං හෙමජාලෙන ඡන්තං
පරිනිබ්බුතෙ ගොතමෙ අප්පමෙය්‍ය - පසන්න විතතා අභමාහිරොපයිං

මැණික්වලින් හා රත්වලින් විසිතුරු කරන ලද, රත්දූලින් ආවරණය කරන ලද මුතු රැස්කොට කළ සැරසිල්ලද, අපමණ ගුණ ඇති ගොතම බුදුන්වහන්සේට පිරිනිව් කල්හි පහන් සිතින් යුතුව මම උන්වහන්සේට පිදුවෙමි.

තාහං කමමං කරිඤ්ඤාන - කුසලං බුද්ධ වණණිතං
අපෙන සොකා සුවිතා - සමපමොදා මනාමයා

මම බුදුන් විසින් වර්ණනා කරන ලද ඒ පුණ්‍ය කර්මය සිදුකොට හෝකය දුරු කළා වූ සුවපත් වූ සතුටට පත් වූ තැනැත්තියක් වූයෙමි.

එහි සොවණණජාලං ශරීර ප්‍රමාණව කරන ලද රතීන් සකස් කළ දූල මණිසොණණ විතතං ශීර්ෂ ආදී ස්ථානයන්හිද, ගෙලට හා අනෙක් අත්පා ආදියට ගැලපෙන අයුරින් ආභරණයක් වශයෙන් නන්වැදැරුම් මැණික්වලින් ද රත්රත් වලින් ද, විසිතුරු කරන ලද, මුත්තාවිතං තැනින් තැන බදින ලද මුතුවැල්වලින් ද යුතු වූ, හෙමජාලෙන ඡන්තං රතීන් කරන ලද ආලෝකය විහිදුවන දූලෙන් වැසුණු යන අදහසයි. එය ද වනාහි නන්වැදැරුම් මැණික්වලින් ද, රත්රත්වලින් ද විසිතුරු කරන ලදුව මුතුවැල්වලින් ද ගහණ වී ඇත. ඉතා පිරිසිදු රත් පැහැගත් රත්රත්වල බහුලතාවය නිසා සූර්ය රශ්මිය වැදීමෙන් අධික වූ ආලෝකය විහිදවන ස්වර්ණමය වූ ප්‍රභා ජාලයකින් වෙළී ඒකාලෝක වී රත් කුඩ අතර මෙන් පිහිටියේ වෙයි. පරිනිබ්බුතෙ අනුපදිශේෂ නිර්වාණ ධාතුවෙන් පිරිනිව්

කල්හි ගොතමෙ මෙහිදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ නම ගෝත්‍රයෙන් දක්වයි. අප්‍රමාදයෙන් ගුණානුභාවයෙන් ප්‍රමාණකොට දැක්වීමට නොහැකි තරම් අධික වූ පසනනවිතකං කර්මඵල විෂයෙහි ද, බුදුන් අරමුණු කරගැනීමෙහි ද, ශ්‍රද්ධාවෙන් පැහැදුනු මනස ඇතිව, අභිරොපයිං - පූජා වහයෙන් ශ්‍රී දේහයෙහි තැන්පත් කළෙමි.

තාහං එසේ වූ මම, කුසලං කුසිත බව බැහැර කිරීම ආදී අරථයෙන් කුසලං යි යෙදේ. බුද්ධ වණ්ණිතං මහණෙනි! යම්තාක් සත්ත්වයෝ පාද රහිත හෝ දෙපා සහිත හෝ වෙන්ද, යනාදී වශයෙන් ප්‍රකාශකොට සම්මා සම්බුද්ධයන් වහන්සේ විසින් ප්‍රශංසා කරන ලද්දේ ද, (එබඳු ප්‍රශංසාවක් බුද්ධ වණ්ණිත යන්නෙන් දැක්වේ.)

අපෙන සොකා ශෝකයට කාරණා වූ හෝග විනාශවීම් ආදිය නැති බැවින් අපගත සොකා ශෝකයෙන් බැහැර වූයේ යයි කියනු ලැබේ. ඒ මගින් සිතේ දුක් නැතිවීම කියන ලදී. සුඛිතා හටගත් සැපය ඇති තැනැත්තිය සැපයට පැමිණි තැනැත්තිය, මෙයින් ජීවිතයේ දුක් නැතිවීම කියවේ. හිතේ දුක් නැතිවීම නිසා ඇය සතුටට පත්වීම සිදුවේ. (පමොදාපතති) ජීවිතයේ දුක් නැතිවීමේ හේතුවෙන් ආරොගතො - නිරෝගී බව ඇති වේ. ඒ නිසා සමපමොදා මනාමයා සිතේ ද ගතේ ද දුක් නැතිවීම කියන ලදී. සෙස්ස පෙර කියන ලද පරිදීමය.

මෙහි දැක් වූ සිද්ධිය එදා තමන් විසින් දෙව්දූවට කියන ලද පිළිවෙළින්ම ධර්ම සංගායනා කාලයෙහි ආයුෂ්මත් නාරද තෙරුන් වහන්සේ විසින් සංගීතිකාරක හික්කුන්ට කියන ලදී. උන්වහන්සේලා ඒ සිද්ධිය ඒ අයුරින්ම සංග්‍රහ කරන ලදී.

මල්ලිකා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

3.9

කා නාමකං විසාලකඩ් යනුවෙන් විසාලකඩ් විමාන වර්ණනාව ආරම්භ වේ. එහි උත්පත්තිය කෙසේ වීද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිනිව් කල්හි, අජාසත් රජතුමන් විසින් තමන් ලත් සර්වඥ ධාතු ගෙනගොස් රජගභ නුවර වෛතාසයක් ඉදිකොට සර්වඥ ධාතු පූජාවක් ද කළ කල්හි, රජනුවර වැසි සෝවාන්ඵලයට පැමිණි සුනන්දා නම් වූ එක් මාලාකාර දියණියක්, පියාගේ නිවසින් යවන ලද බොහෝ වූ මල් ද සුවද දුම් ආදිය ද, පුදමින් දිනපතා වෛතාස පූජාවක් කරයි. පොහෝ දිනයන්හි තමන්ම ගොස් පූජා කළාය. ඕ තොමෝ පසුකලෙක එක්තරා රෝගයකින් කඵරියකොට සක්දෙව් රජුගේ පරිවාරිකාවක් වී උපන්නාය. ඉක්බිති එක්දිනක් ඕ තොමෝ අත් දෙවඟනන්ගේ ශරීර ප්‍රභාවය මල් ආදීන්ගේ ප්‍රභාවයෙන් යටපත් වී විවිධ වර්ණ ඇත්තේ විය. සුනන්දා දෙවඟනගේ ප්‍රභාවය වනාහි යටපත් නොවී යථා ස්වභාවයෙන්ම පිහිටියේය. පැවතුනේය. සක්දෙව් රජ එය දැක ඇය විසින් කරන ලද පුණ්‍යකර්මයක් දැනගනු කැමැත්තේ ඒ පිළිබඳව ඇගෙන් ප්‍රශ්න කළේය.

කා නාම කං විසාලකඩ් - රමෙම විතලතා වනෙ
සමන්තා අනුපරියාසී - නාරිගණ පුරකඛතා

රමණිය වූ විත්‍රලතා උයනේ ස්ත්‍රීන් රැසක් පිරිවරාගෙන, හාත්පස හැසිරෙන දිගු ඇස් ඇති ඔබ පෙර කිනම් තැනැත්තියක් වූයෙහිද?

යදා දෙවා තාවකිංසා - පවිසසනති ඉමං වනං
සං යොග්‍යා සරථා සබ්බෙ - විත්‍රා හොනති ඉධාගතා

යම්චිටක තච්චිසා වැසි දෙවියන් මේ උයනට පිවිසෙත්ද, මෙහි පැමිණි සියල්ලන්ගේ යහන් සහිත වූ රථ ද විචිත්‍ර වෙත්.

තුඤ්ඤව ඉධ පතතාය - උය්‍යානෙ විවරනතියා
කායෙ න දිසසති විතතං - කෙන රූපං තවෙදිසං
දෙවතෙ පුච්ඡතා විකඛ - කිසස කමමසසිදං ඵලං

මෙහි පැමිණ උයනෙහි හැසිරෙන ඔබේ සිරුරෙහි විශේෂ විසිතුරු බවක් දක්නට ඇත. මෙබඳු රුවක් ඔබට කෙසේ ලැබුණිද? මා විසින් ප්‍රශ්න කරනු ලැබූ දේවතාවියනි ! මේ කවරනම් කර්මයක ඵලවිපාකදැයි මට කියනු මැනවි.

එහි කා නාම කවං පෙර ආත්මභාවයේ, ඔබ කිනම් වූයේ ද? කෙබඳු වූයේ ද, යම්කිසි තැනකදී කරන ලද කිසියම් ක්‍රියාවක් හේතුවෙන් ඔබට මෙබඳු වූ ආනුභාව ප්‍රභා සම්පන්න සම්පත්තියක් ලැබී ඇත්තේද? විසාලකබිනී ලොකු දිගු ඇස් ඇත්තී ඇස් ඇති තැනැත්තියේ. (ආලපන විභත්ති)

යදා යම්කලෙක ඉමං වනං මේ විත්‍රලතා නම් වූ වනය විත්‍රා භොනති එම විත්‍රලතා උයනේ දී විසිතුරු ප්‍රභාවය වැදීමෙන් ද, තමන්ගේ ශරීර, වස්ත්‍ර, අලංකාර ආදියේ ප්‍රකෘති ස්වභාවයෙන් විශිෂ්ඨ ස්වභාවයක් ඇතිවීමෙන් විවිත්‍රාකාරයක් මතුවෙයි. ඉධාගතා මෙහි ආවාහුයි. මෙහි පැමිණීමට හේතු ඇත්තේ වෙයි.

ඉධ පතතායා මේ සභාවට පැමිණි කෙන රූපං තවෙදයං කවර කරුණකින් ඔබේ රූපය ශරීරය මෙබඳු ආකාර ඇතිව විත්‍රලතා වනයේ ප්‍රභාවය යටපත් කරමින් සිටින්නේ ද යන අදහසයි.

මෙසේ ශක්‍රයා විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද්දා වූ ඒ දේවතා දුව මේ ගාථාවන්ගෙන් පිළිතුරු දුන්නීය.

යෙන කමෙමන දෙවිඤ්ඤා - රූපං මය්‍යං ගතීව මෙ
ඉඤ්ඤා ආනුභාවොව - ච තං සුභොති පුරිඤ්ඤා

පුරිඤ්ඤා නම් වූ දෙවරජුනි, යම්කිසි කර්මයකින් මගේ රූපයද එහි ස්වභාවය ද, සෘද්ධිය ද ආනුභාවය ද ලද්දා වූ කර්මය අසනු මැනවි.

අහං රාජගහෙ රමෙම සුනන්දා නාමුප පාසිකා
සඤ්ඤා සීලෙන සමපන්නා - සංවිභාගරතා සදා

මම හැමකල්හිම දන් දීමෙහි ලොල් වූ, ශ්‍රද්ධාවෙන් හා ශීලයෙන් යුක්ත වූ උපාසිකාවක්ව රමා වූ රජගහ නුවර උපන්මි. මගේ නම සුනන්දා නම් වී.

අව්‍යාදනඤ්ච භත්තඤ්ච - සේනාසන පදීපියං
අදාසි උජ්‍ර භුතෙසු - විපසනෙනන වෙනසා

සෘජු ප්‍රතිපත්ත වූ ආර්යයන් කෙරෙහි අතිශයින් ප්‍රසන්න වූ සිතින් වස්තු ද ආහාර ද සෙනසුන් සඳහා අවශ්‍ය දේ ද දුන්නෙමි.

වාතුඤ්චිං පඤ්චදසිං - යාව පකඛසස අධ්‍යමී
පාටිභාරිය පකඛඤ්ච - අධ්‍යංගසු සමාගතා
උපොසථං උපවසිසසං - සදා සීලෙසු සංවුතං
පාණාතිපාතා විරතා - මුසාවාදා ව සඤ්ඤතා
ථෙයභව අතිවාරාව - මජ්ජපානා ව ආරකා
පඤ්චසිකඛා පදෙ රතා - අරියසච්චාන කොවිදො
උපාසිකා වකඛුම තො - ගොතමසස යසසසි තො

මම වාතුද්දසී හා පසළොස්වක පෝ දිනවලද, පාටිභාරිය පක්ෂ උපෝසථයේ ද, අෂ්ඨාංග සීල සංඛ්‍යාත උපෝසථයේ පෙනෙවස් සමාදන් වීමේ නිරත වීමි. පෙනෙවස් සමාදන් වන උපාසිකාවක් වශයෙන් ශීලයෙන් සංවර වීමි. ප්‍රාණසාතයෙන්, සොරකම් කිරීමෙන්, බොරු කීමෙන්, සැමියා ඉක්මවා නොයාමෙන්, පතිවත රැකීමෙන්, රහමෙර පානය නො කිරීමෙන් ඊර්ෂ්‍යා පරවශ නොවීමෙන් සීලයෙන් සංවර වූයෙමි. ශික්ෂාපද පහම ආරක්ෂා කරමින්, යසර්ශී වූ ගෞතම බුද්ධ ශාසනයේ ආර්ය සත්‍යයන් තුළින් දකින්නා වූ උපාසිකාවක්ව විසුයෙමි.

තසසා මෙ ඤාතිකුලා දාසී - සදා මාලාහි භාරතී
තාහං භගවතො පූපෙ - සඛිමෙවාහි රොපසීං

එබඳු වූ මට පියාගේ ඤාති කුලයෙන් දාසියක් දිනපතා මට මල් ගෙන එන්නීය. මම ඒ සියල්ලම භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ස්තූපයෙහි තැන්පත් කළෙමි.

උපොසඵ වහං ගන්තවා - මාලා ගන්ධ විලෙපනං
උපසමීං අභිරොපෙසිං - පසන්නා සෙහි පාණිහි

පොහෝ දිනවල මම ම ගොස් පැහැදුණු සිතින් යුතුව සියතින්ම මල් ගඳ විලවුන් වෛතෘයෙහි පූජා වශයෙන් තැන්පත් කළෙමි.

තෙන කමෙමන දෙවිඤ්ඤා - රූපං මඤ්ඤං ගතීංව මෙ
ඉඤ්ඤි ව ආනුභාවො ව - යං මාලං අභිරොපයිං

දෙවරපුත්‍රි, (මම) යම් මල්දමක් පූජා කළෙමි ද, ඒ පුණ්‍යකර්මයෙන් මට මේ රූපය ද, ස්වභාවය ද, සෘද්ධිමත් බව ද, ආනුභාවය ද ලැබිණ.

යඤ්ඤා සීලවතී ආසිං - න තං තාව විපවතී
ආසා ව පන මෙ දෙවිඤ්ඤා - සකදාගාමිනී සියතනී

සක්දෙවිඤ්ඤා, මා යම්කිසි සිල්වතියක් වූයෙමි ද, ඒ සීලය මෙතෙක් විපාක නොදුන්නේ වෙයි. මගේ කැමැත්ත සකදාගාමී වීමයි.

එහි ගතී යනු දිව්‍යමය ස්වභාවය හෝ ඉපදීම වෙයි. ඉඤ්ඤා යනු දේව සෘද්ධියයි. අදහස් ඉටුවීම යයි ද අරුත් දැක්විය හැකිය. ආනුභාවො ප්‍රභාවය. පුරිඤ්ඤා ශක්‍රයාට ආමන්ත්‍රණය කිරීමයි. ඔහු වනාහි 'පෙර දන් දුන්නේය' යන අදහසින් පුරින්දද නම් වේ. (පුරෙ දානං අදාසීති = පුරිඤ්ඤා) යයි කියනු ලැබේ.

ඤාති කුලා පියාගේ නිවස සඳහා මෙසේ කියයි. සදා මාලාහි භාරතී සියලු කල්හිම දවසක් පාසා ඤාති නිවසින් දාසියක විලසින් මා වෙත මල් ගෙන එනු ලැබේ. සබ්බමෙවාහිරොපයිං මගේ පැළඳ ගැනීම සඳහා එවන මල් ද, සුවඳ ද්‍රව්‍ය අන් සියළු දේ ද මා පරිභෝග නොකොට භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ වෛතෘය වෙත පිදීම් වශයෙන් තැන්පත් කළෙමි. පූජා කළෙමි.

උපොසඵ මහං ගන්තවා පොහෝ දිනයන්හි මම ම වෛතෘය ස්ථානයට ගොස්

යං මාලං අභිරොපයිනති එකල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ස්ථූපයෙහි, යම්කිසි මල් හා සුවඳ ද්‍රව්‍ය තැබීමක් කරන ලද්දේ ද, තෙන කමෙමන ඒ කර්මයෙන් යනුවෙන් අදහස් වේ.

න නං තාව විපවහි, සීලවහි ආසිං ඒ සීල් රැකීම හෙවත් රැක්කා වූ සීලමය පුණ්‍යානුභාවය විපාක දීමට තවම අවස්ථාව පැමිණියේ නැත. ඒ පින්කම් මුහුකුරා නොගියේ මුහුකුරා යාමට අවස්ථාව තුඩුයේය. යම්කිසි විටක මිලඟ ආත්මභාවයකදී ඒ පින් විපාක දීම සිදුවනු ඇත්තේය යන අර්ථයි. ආසා ව පන මෙ දෙවිඤ්ඤ සකදාගාමිනී සියං දේවේඤ්ඤ, මම කෙසේ නම් සකදාගාමී වන්නෙමි දැයි ප්‍රාර්ථනාවද, ආර්යධර්මයන්හි හැසිරීමෙන් සිදුකරගත යුතු වේ. භවයෙහි ඇලීමෙන් සිදු කරගත හැකි නොවේ. ඕ තෙම වනාහි සකදාගාමී ඵලයට පැමිණීමට ආර්ය ධර්මයෙහි හැසිරෙනු කැමති බව පළ කළාය. ගිතෙල් ලබාගනු කැමැත්තෙක්, දීකිරි කැළඹීමෙන් ගිතෙල් නිෂ්පාදනය කරගත නොහැකි බව දනගුතුය යන අදහසයි. සෙස්ස පෙර කියන ලද පරිදීම වේ.

සක්දෙව් රජු මේ සිදුවීම් ප්‍රවෘත්තිය තමන්ද ඒ දෙව්දුවද කියන ලද පරිද්දෙන්ම ආයුෂ්මතී වංගීස තෙරුන්ට කීය. ආයුෂ්මත් වංගීස ස්ථවිරයන් වහන්සේ ධර්ම සංගායනා කාලයෙහි ධර්ම සංග්‍රාහක ස්ථවිරයන් වහන්සේලා වෙත දැනුම් දුන්න. ඒ තෙරවරු ඒ පුවත ඒ අයුරින්ම සංග්‍රහ කරන ලද්දේ ය.

විසාලකඬි විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

3.10

පාරිච්ඡිකකෙ කොවිලාරෙ යනු පාරිච්ඡිකක විමාන වස්තුවයි. එහි උත්පත්තිය කෙසේ සිදු වූයේ ද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩවසන සේක. එසමයෙහි සැවැත්නුවර වාසී එක්තරා උපාසකයෙක් භාග්‍යවතුන්

වහන්සේ වෙත එළඹ පසුදින සඳහා දනට ආරාධනාකොට, තමාගේ නිවසේ දොරටුව අසල මහත් වූ මණ්ඩපයක් කරවා වටේට වටකිර ද උඩට උඩුවියන් ද, අවට ධජ පතාක ආදිය ද නංවා භාත්පස අලංකාර කොට මාදු වර්ණ වස්ත්‍ර ද සුවද දුම් මල් ආදිය එල්වා දිය ඉස සුමට කළ පෙදෙසෙහි අසුන් පනවා භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දානය සඳහා වැඩමවීමට සුදුසු කාලය යයි දැන්වීය.

ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පූර්ව පෙරවරු කාලයේ පාසිවුරු ගෙන හැඳ පොරවා දෙව් විමනක් ලෙස සැරසූ මණ්ඩපයට පිවිස නිල්වන් අභස්කුස බබළන සූර්යයා මෙන් පනවන ලද බුද්ධාසනයේ වැඩහුන් සේක. උපාසක තෙමේ ගඳ දුම් මල්පහන් ආදියෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පූජා කළේය. එකල්හි වනාහි දර ගෙනයන්නා වූ එක්තරා ස්ත්‍රියක් 'අඤ්චන' නම් වනයෙහි පිපුණු මල් ඇති අශෝක රුකක් දැක ලා කොල සහ දලු සහිතව පොකුරු වශයෙන් බොහෝ අශෝකමල් ගෙන එන්නී, එහි වැඩසිටි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැක ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇතිව අසුන වටකොට තමන් ගෙනා මල් අතුරමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පූජාකොට වැඳ තෙවරක් පැදකුණු කොට නමස්කාර කරමින් ගියාය.

ඕ නොමෝ පසුකලෙක කඵරියකොට තච්චිසාවෙහි උපන්නාය. අප්පරාවන් දහසක් පිරිවරාගෙන බොහෝසෙයින් නන්දන උයනේ නටමින් ගයමින් පරසතු මල්මාලා ගොතමින් සතුවින් ක්‍රීඩාකරමින් සැණකෙළි සිරි විදගනියි. එකල්හි ආයුෂ්මත් මහමුලෙන් තෙරුන් පෙර කියන ලද පරිදිම දෙව්ලෝ වාරිකාවෙහි යෙදෙන්නේ තච්චිසා හවනට ගොස් ඇය විසින් කරන ලද පුණ්‍යකර්මය කවර්දැයි මේ ගාථාවලින් විමසිය.

පාරිව්ජ්ඣකකෙ කොවිළාරෙ - රමණීයෙ මනොරමෙ
දිබ්බමාලං ගඤ්චානා - ගායනති සමපමොදසී

අලංකාර වූ මනරම් වූ පරසතු හා කෝවිළාර සහිත උයනෙහි දිව්‍යමය වූ මල්මාලා ගොතමින් ගායන කරමින් ඔබ මහත් සේ සතුටු වන්නෙහිය.

තසසා තෙ නවවමානාය - අංග මංගෙහි සබ්බතො
දිබ්බා සඤ්ඤා නිච්ඡරනති - සවණියා මනොරමා
එබ්බදු වූ ඔබ නටන කල්හි අඟපසඟින් සියළු ආකාරයෙන් කන්
පිනවන මනරම් දිව්‍යමය වූ නාදයන් නික්මේ.

විචන්තමානා කායෙන - යා වෙණීසු පිලඤ්ඤා
තෙසං සුධායති නිගෙසා සො - තුරි යෙ පඤ්ඤාංගිකෙ යථා

තීගේ හිසේ මුදුන්මල්කඩින් හා දෙපය පටන් හිස දක්වා ගැවසී
තිබෙන වස්ත්‍රාභරණ මාලා භරණ ආදිය වාත වේගයෙන් කම්පිත වනවිට
පසඟතුරු නද පැතිරෙයි.

වටංසකා වාතයුතා - වාතෙන සමපකම්පිතා
තෙසං සුධායති නිගෙසා සො - තුරියෙ පඤ්ඤාංගිකෙ යථා

වාතයෙන් කම්පිත වන තීගේ පළඳුනා හා ඇදි වස්ත්‍රයන්ගෙන්
පසඟතුරු නාදය පැතිරෙයි.

යාපි තෙ සිරසමිං මාලා සුවිගන්ධා මනොරමා
වාති ගන්ධො දිසා සබ්බා - රුකෙබ්බා මඤ්ඤාසසිතො යථා

මනා සුවදැති සිත් පිනවන යම්කිසි මල්දමක් ඔබේ හිසෙහි තිබේද
එය මංජුසක නම් දිව්‍ය වෘක්ෂය මෙන් සියලු දිසාවන්හි සුවද පැතිරේ.

සායතෙ තෙ සුවිං ගන්ධං - රූපං පසසසි අමානුසං
දෙවතෙ පුච්ඡතාවිකබ් - කිසස කම්මසසිදං එලං

එම මනා සුවද ඔබ ආභාණය කරන්නෙහිය. මනුෂ්‍යත්වය ඉක්මවූ
රූපයකින් යුතුව පෙනෙන්නෙහි ය. දේවතාවියනි, මෙය කවරනම්
පුණ්‍යඵලයෙක විපාකයක්දැයි කියන්න.

එහි පාරිච්ඡින්නක කොවිළාරෙ පාරිච්ඡින්නක හෙවත් පරසතු යන
නම් ඇති කොවිළාර නම් දිව්‍ය වෘක්ෂයේ මල් රැගෙන. දිබ්බමාලං ගන්ධමානං

දිව්‍යමය වූ මල්මාලා ගොතමින්, යනුවෙන් අදහස් වේ. ලෝකවාසීහු යමකට පාරිජාත යයි කියන්නේද, එය මාගධී භාෂාවෙන් පාරිවජ්ජනක යයි ද කියති. 'කොවිළාර' යනු ද කොවිළාර නම් වෘක්ෂ ජාතියට අයත් වන්නීය. එය මිනිස් දුච්ච ද කෝවිළාර මැයි. එයට ද 'ජාති' යයි කියති. ඒ දෙවගන නටන කල්හි ශාරීරික කොටස්හී ඇති 'බර වශයෙන්, ශරීරයෙන් පළඳනාවන්ගෙන් ද, ඉතා මිහිරිහඬ නිකුත් වේ. ගඳ හෝ සුවඳ සදාකල්හිම සියලු දිසාවන්හි සදාකල්හිම පැතිර පවතී එහෙයින් තසසා තෙ නවවිමානාය යන්න කිය.

එහි සවණිය ඇසීමට සුදුසු කණට හිත වූ යන අදහසයි.

විවතමානා කායෙන ඔබගේ වෙනසට පත්වන්නා වූ ශරීරයෙන්, මෙය ඉපැවැත්වූ ලක්ෂණ අර්ථයෙහි කරුණ විභක්ති වචනයයි.

යා වෙණිසු පිලිකානා ඔබගේ කෙස් කැරලිවල යම්බඳු වූ පළඳනාවක් වේද, මෙහි විභක්ති ලෝපයක් ඇති බව දතයුතුය. නැතිනම් නාමපදයක ලිංග විපර්යාසයක් සිදු වී ඇත.

වටංසකා රනින් සැදූ මුදුන් - මුදුන හෝ මුදුන් මල්කඩ යන අර්ථයි. වාතධූතා මද සුළඟින් සෙලවෙන. වාතෙන සමපකමපිතා වාතයෙන් හාත්පසින් කම්පනය වූ නැතිනම් වලිත වූ යන අදහසයි. එසේ නැතහොත් වටංසකා වාතධූතා වාතෙන සමපකමපිතා යනු වාතයෙන් කම්පිත නොවී හෝ වාතය කම්පිත වීමෙන් යම් ඒ නිවාස මුදුන් කම්පනයට පත්වේ ද, එවිට ඒවායේ සෝභාව ඇසේ යන අදහසයි.

වාති ගනෙධා දිසා සබ්බා එබඳු ඔබගේ හිසෙහි දිව්‍යමය මාලාදාමයන්හි සුවඳ හමයි. හැම දිසාවන්හිම පැතිරෙයි. කුමක් මෙන් ද යත්, රුකෙබා මඤ්ඤසසකො යථා යම් සේ වනාහී මඤ්ඤසසක නම් දිව්‍ය වෘක්ෂය බොහෝ යොදුන් ගණනක් ඇත තමාගේ සුවඳ සියලු දිසාවන්හි පතුරුවා හරියි ද, එසේම ඔබේ හිසෙහි පළඳින මල්දමින් ද සුවඳ හමා යයි යන අදහසයි. ඒ වෘක්ෂය වූ කලී ගන්ධමාදන පර්වතයෙහි පසේබුදුවරුන් වහන්සේලා ගේ පොහෝ කරන ස්ථානය ඒ මධ්‍යයෙහි පිහිටා ඇත. දෙවිලොව ද මිනිස්ලොව ද යම් පමණ සුවඳ කුසුම් වේද,

ඒවා ඒ වෘක්ෂයේ අතු කෙළවරෙහි හටගනී. ඒවායින් ඒ රුක අතිශයින් සුවඳවත් වන්නේය. ඒ දෙවඟන පළඳින මල්දම මෙබඳුම වෙයි. ඒ නිසා 'රුකෙකා මඤ්ජුසකො යථා' මඤ්ජුසක නම් වෘක්ෂය මෙහි යනු කීහ. යම්සේ ඒ ස්වර්ගයේ ස්පර්ශ ආයතන සයේ ස්වභාවයන් අනුව එහි රූප ශබ්දාදී අරමුණු සියල්ලම පියකරු වේද, එසේ වුවද ඒ දේවතාවියට සුගන්ධයන් නමැති විශේෂ ස්වභාවයක් ලැබී ඇත. එබැවින් සායනෙ තං සුවිං ගන්ධං රූපං පසසසි අමානුසං' යයි කියන ලදී. එම මනා වූ සුවඳ ඔබ ආඝ්‍රාණය කරන්නෙහිය. මනුෂ්‍යාත්මය ඉක්මවූ රූපයකින් පෙනෙන්නෙහිය.

ඉක්බිති දේවතාවිය ගාථා දෙකකින් මෙසේ පැහැදිලි කළාය.

පහසසරං අවච්ඡිනං - වණණ ගන්ධන සඤ්ඤනං
අසොක පුපථමාලාහං - බුද්ධසස උපනාමයි.

ගින්න මෙන් බබළන්නා වූ වර්ණයෙන් හා සුවඳින් යුක්ත වූ අශෝක මල්දමක් මම බුදුරජාණන් වහන්සේට පිදුවෙමි.

තාහං කමමං කරිඤ්චාන - කුසලං බුද්ධ වණණිතං
අපේතසොකා සුවිතා - සමපමොදාමනාමයා

මම බුදුන් විසින් වර්ණනා කරන ලද ඒ කුසල කර්මයන් සිදුකොට ශෝකය දුරුකළා වූ සතුටට පත් වූ - සුවපත් වූ සිහි ඇත්තා වූ තැනැත්තියක් වීමි.

සුපිරිසිදු පබළු රැසකට සමාන වදමල් කෙසුරු රැසකින් යුතු වූ බැවින් හිරු රැස් දැලකට සමාන වූ ද අලංකාරවත් වූ ද, ඒ අවස්ථාවෙහි තිබුණා වූ අශෝක මල්දම් සඳහා පහසසරං අවච්ඡිනං යනාදිය කියන ලදී. සෙස්ස පෙර කියන ලද පරිදිම වේ.

ඉක්බිති ඒ දෙවඟන විසින් තමාගේ යහපත් ක්‍රියාවන් හෙවත් පුණ්‍යකර්මයන් කියන ලද කල්හී ආයුෂ්මත් මහා මුගලන් තෙරුන්වහන්සේ පිරිවර සහිත වූ ඇයට ද දහම් දෙසා - මිනිස්ලොවට පැමිණ භාග්‍යවතුන්

වහන්සේට ඒ ප්‍රවෘත්තිය දැන්වූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ ප්‍රවෘත්තිය අර්ථෝක්තව කොටගෙන පැමිණ සිටි පිරිසට ධර්මය දේශනා කළහ. ඒ දේශනාව මහජනයාට ප්‍රයෝජනවත් ධර්මදේශනාවක් විය.

පාරිවෘත්තක විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

තුන්වන වර්ග වර්ණනාව සමාප්තයි.

4.1

මාඤ්ඤාසංඝයා වර්ගයෙහි. මඤ්ඤාසංඝයා විමානසමී. යනුවෙන් මඤ්ඤාසංඝයා විමාන වර්ණනාව ආරම්භ වේ. එහි උත්පත්තිය කෙසේ වීද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවන විහාරයේ වැඩවාසය කරන සේක. එහි විසූ එක්තරා උපාසකවරයෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දානය සඳහා ආරාධනා කොට තමාගේ ගෙය දොරකඩ මහත් වූ මණ්ඩපයක් ඔසවා නොයෙක් වර්ණයන්ගෙන් යුත් වස්ත්‍රයන් ද, මල්දම් මල් මාලා ආදිය ද හාත්පස එල්ලා විසිතැරුකොට, පැන් ඉස හැමැද පොළව සමතලාතොට අසුන් පනවා භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සුදුසු කාලයෙහි කාලය සැල කළේය. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පා සිවුරු ගෙන හැද පොරවා, පෙරවරු කාලයේ, දෙවිවිමනක් සේ අලංකාර වූ මණ්ඩපය වෙත වැඩමවා උදයගිරි පර්වතයේ තරුණ සූර්යයා මෙන් බබළමින් පනවන ලද බුද්ධාසනයේ වැඩහුන් සේක. උපාසක තෙමේ සුවඳමලින් හා සුවඳ දුමින් ද සුවඳ පහනින් ද පිරීය.

එකල්හි එක්තරා කුලදාසියක් අන්ධ වනයෙහි මනාව පිපුණු සල් රුකක් දැක එහි මල් කඩා, ඒවා පටියකින් අමුණා මල්දමක් සේ සකසා නැවත වෙන් වෙන්ව කඩාගත් මල් ද අතු අග මල් ද නෙලාගෙන නුවරට

පිටිසියාය. එවේලේ පෙර කී මණ්ඩපයෙහි යුගන්ධර පර්වතය මුදුනේ බබළන්නා වූ තරුණ සුර්යයා මෙන් සවණකඟණ බුදුරැස් විහිදුවමින් සිටින්නා වූ බුදුරජුන් දැක පැහැදුණු සිහින් යුතුව ඒ මල්වලින් බුදුන් පූජා කළාය. මල්මාලාවන් අසුන වටේ තබා ඉතිරි මල් විසුරුවා සකසා වැද තෙවරක් පැදකුණු කළ ඕ තොමෝ ආපසු ගියාය. ඕ පසුකාලයකදී කඵරියකොට තව්තිසා දෙව්ලොව උපන්නාය. එහිදී ඇයට රතු පළිඟුමය විමානයක් ද, එයට ඉදිරියෙන් රන්වන් වැලි අතුල බිමක් ද ඇති මහාසල් උයනක් ද පහළ විය. ඒ දෙවඟන යම්විටක විමානයෙන් නික්ම සල්වනයට පිවිසෙන්නීද, ඒ මොහොතේ සල්අතු බිමට නැවී ඇය මතට සල්මල් විසුරුවයි. ආයුෂ්මත් මුගලන් මහතෙරුන් වහන්සේ දිව්‍යලෝක වාරිකාවෙහි හැසිරෙන්නේ දහසක් දෙවඟනන් පිරිවරාගෙන, සල්මල් විසුරුවමින් සිටින දේවතාවිය දැක ඇයගේ සමීපයට ගොස් මෙසේ විමසූ සේක.

මඤ්ජර්මක විමානසමී. - සොණණ වාලුක සත්තෙ පඤ්ඤාගිකෙන තුරියෙන රමසී සුපවාදිතෙ

රුවන්වැලි විසුරුවා හරින ලද බිමෙහි වූ රතු පළිඟුමය විමානයේ මැනවින් වයනු ලබන පසඟතුරු නාදයෙන් සතුටු වන්නෙහිය.

තසමා විමානං ඔරුයා - නිමමිතා රතනාමයා ඔගාහසී සාලවනං - පුපඵිතං සබ්බකාලිකං

රත්නයන්ගෙන්ම නිර්මාණය වූ ඒ විමානයෙහි බැස යන හැමකල්හිම මල් පිටි ඇත්තා වූ සල් උයනට පිවිසෙන්නෙහිය.

යසස යසෙසව සාලසස - මූලෙ තිට්ඨති දෙවතෙ සො සො මුඤ්චති පුපඵානි - ඔනමිතවා අමුත්තමො

දේවතාවියනි, යම් යම් සල්ගසක් මුල ඔබ සිටින්නෙහිද, ඒ ඒ අගනා වෘක්ෂය පහතට නැමී ඔබ සඳහා මල් මුදා හරියි.

වා තෙරිතං සාලවනං - ආධුතං දීප් සෙවිතා වාති ගණ්ධා දීසා සබ්බා - රුකෙබා මඤ්ජුසසකො යථා

වාතයෙන් කම්පිතව සෙලවෙන්නා වූ, පක්ෂීන් ගැවසෙන සල්උයන මඤ්ඤසාක නම් දේව වෘක්‍ෂය මෙන් සියලු දිසාවන්හි සුවඳ පතුරුවා හරියි.

සායසෙ ත්‍වං සුචිං ගන්ධං - රූපං පසසසි අමානුසං
දෙවනෙ පුච්ඡතා විකඛ - කිසස කමමසසිදං ඵලං

ඔබ ඉතා පිරිසිදු මල්සුවඳ ආඝ්‍රාණය කරන්නෙහිය. මිනිස්බව ඉක්මවූ රූපයකින් යුතුව පෙනෙන්නෙහිය. දෙව් දියණියනි, මේ කවර නම් පුණ්‍යකර්මයක ආනිසංස ඵලවිපාකද, මා විසින් අසන ලද්දට පිළිතුරු කියන්න.

එහි මඤ්ඤධ්‍යානෙ විමානසමීං රතූ පළිඟුවලින් ඉදිකළ විමානයෙහි, නික ගස්වල හා කණේරු ගස්වල මල් කැකුළුවලට සමාන වූ වර්ණයට මාංඤ්ඤධ්‍යාන යයි කියයි. සොණණවාලුක සඳු තෙ හාත්පසින් විසිරුණු රත්වැල්ලෙන් යුතු - භූමිභාගයෙහි රමසි සුප්පවාදිනෙ මනාව වාදනය කරනු ලබන පංචාංගික තුර්යවාදනයෙන් සතුටු වන්නෙහිය.

නිමමිතාරතනාමයා ඔබගේ යහපත් ක්‍රියාවන් නිසා ලත් ශිල්පීය දැනුමෙන් මනාව නිමවූ, රත්නයන්ගෙන් සැදුණු විමානයෙන් ඔගාහසී පිච්චසෙන්නෙහිය. සබ්බකාලකං සියලු කල්හි සුවය ලැබෙන, සියළු සෘතුවලට ගැලපෙන යන අදහසයි. සියලු කල්හි මල් පිපෙන යන අදහස ද ලැබේ.

වාතෙරිතං යම් ආකාරයකින් මල් විසිරී යන්නේ ද එය සිදුවිය හැකි ආකාරයෙන් වාතයෙන් කම්පනය වූ සෙලවුනා වූ ආධුතං මදින් මද, සෙමින් සෙමින් පවත් සැලෙන්නා වූ, දීප්සෙවිතං මොණර කොවුල් ආදී පක්ෂි සමූහයාගෙන් යුක්ත වූ.

තෙරුන් වහන්සේ විසින් මෙසේ ප්‍රශ්න කරනු ලැබූවා වූ ඒ දේවතා දියණියෝ මේ ගාථාවන්ගෙන් පිළිතුරු පැවසූහ.

අහං මනුසෙසසු මනුසසභුතා - දාසී අයිරකුලෙ අනුං
බුද්ධං නිසිනනං දිසවාන - සාල පුපෙථති ඔකිරිං

මිනිස්ලොව මිනිස් ස්ත්‍රියක් වූ මම අධිපතියකුගේ නිවසක දාසියක වීමි. වැඩිදුරින් වූ බුදුන් දැක භාත්පස සල්මල් ඇතිරුවෙමි.

වටංසකඤ්ච සුකතං - සාල පුළු මයං අහං
බුද්ධසස උපනාමෙසිං - පසන්නා සෙහි පාණිහි

මම මගේ දෝතින්ම සල්මලින් මනාව සකස් කරන ලද මල්මාලා පැහැදුනු සිතින් යුතුව බුදුරජාණන් වහන්සේට පූජා කළෙමි.

තාහං කමමං කරිත්වාන - කුසලං බුද්ධ වණණිතං
අපෙන සොකා සුඛිතා - සමපමොද මනාමයා

මම බුදුන් විසින් වර්ණනා කරන ලද ඒ කුසල ධර්මය සිදුකොට ශෝකය දුරුකළා වූ සුවහස් වූ සතුටට පත් සිත් ඇත්තා වූ තැනැත්තියක් වීමි.

එහි අයිර කුලෙ උතුමෙකුගේ නිවසක, ධන ධාන්‍ය ආදියට හිමිකම් ඇත්තෙකුගේ නිවසක යන අදහසයි. අහුං වූයෙමි.

ඔකිරිං නෙලා ගන්නා ලද මල් විසිරවීමි. උපනාමෙසිං පූජා කිරීමි වශයෙන් බුදුන් වහන්සේ වෙත එළඹවීමි.

සෙස්ස පෙර කියන ලද පරිදිම වේ.

ඉක්බිති ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් මහරහතන් වහන්සේ පිරිවර සහිත වූ දේවතාවියට දහම් දෙසා, මිනිස්ලොවට පැමිණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ඒ පුච්ච දන්වා සිටියහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ කාරණය අර්ථෝත්පත්ති කොටගෙන පැමිණ සිටි පිරිසට ධර්මදේශනා කළ සේක. එම දේශනාව දෙවියන් සහිත වූ ලෝකයාට සාර්ථක වූයේය.

මඤ්ජයක විමාන වර්ණනාව නිමිසේ ය.

4.2

පහසුකම් වර්ධනය නිසා යනුවෙන් පහසුකම් විමාන වක්‍රව ආරම්භ වේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහනුවර වාසය කරන සේක. ඒ සමයෙහි රජගහනුවර එක් උපාසකයෙක් මහ මුගලන් තෙරුන් වහන්සේ කෙරෙහි අතිශයින් පැහැදුනේ වෙයි. ඔහුට ශ්‍රද්ධාවන්ත වූ තෙරුවන් කෙරෙහි පැහැදුනා වූ එක් දියණියක් සිටියාය. ඇය ද තෙරුවන් කෙරෙහි බෙහෙවින් ගරුබුහුමන් දක්වන්නියක වේ. ඉක්බිති එක් දිනක් ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරුන් වහන්සේ රජගහ නුවර පිඬු පිණිස හැසිරෙමින් ඒ නිවසට වැඩමවූහ. ඕ තොමෝ තෙරණුවන් දැක සොම්නසට පත්ව අසුනක් පනවා තෙරුන් එහි වැඩසිටී කල්හි සමන්මලින් පුදා ප්‍රණීත වූ මිහිරි වූ උක්සකුරු පානයක් පාත්‍රයෙහි වත්කළාය. තෙරුන් වහන්සේ පින් අනුමෝදන් කරනු කැමතිව වැඩහුන්හ. ඕ තොමෝ ගෞරව දොර වැඩකටයුතු බහුල නිසා අනුමෝදනාව ඇසීමට අවකාශ නැති බව දන්වා, වෙනත් දිනක ධර්මශ්‍රවණය කරන්නෙමැයි කියා තෙරණුවන්ට වැන්දාය. තෙරණුවෝ පිටත්ව වැඩියහ. ඇය එදිනම කල්පයකොට තව්නිසාවෙහි උපන්නාය. ආයුෂ්මත් මුගලන් තෙරණුවෝ ඇය වෙත පැමිණ මෙම ගාථාවන් මගින් කරුණු විචාළේය.

**පහසුකම් වර්ධනය නිසා - සුරතුවස් නිවාසනෙ
මහිඳිකෙ වැනන රුවී ගතො - කාඛං සුභෙ දෙවතෙ වැනසේ මම.**

පැහැපත් දැකුම්කළු වර්ණයෙන් බබළන්නා වූ, ඉතා රත්පැහැ ගත් වස්ත්‍ර හැඳ ගත්තා වූ, මහත් සෘද්ධි ඇත්තා වූ, සඳුන් ආලේපිත ශරීරයෙන් යුතු වූ මා වෙත වන්දනා කරන්නා වූ යහපත් දේවතාවියනි, ඔබ කවර නම් තැනැත්තියක්ද?

**පලංකො ව තෙ මහගෙසා - නානාරතන විතතිතො රුවිරො .
යස් කං නිසින්නා විරොචසී - දෙව රාජා ව නැනෙන වනෙ**

යම් පර්යංකයෙකි හුන්නා වූ ඔබ නන්දන උයනෙහි සක්දෙව්දු මෙන් බබළන්නෙහිය. ඔබගේ ඒ පර්යංකය ද විවිධ රත්නයන්ගෙන් විසිතුරු කරන ලදුව මනෝඥ ලෙස පවත්නේය.

කීං ජං පුරෙ සුවර්ත මාවරී භඥෙ
කිසස කමමසස විපාකං අනුභොසි දෙව ලොකසමිං.
දෙවනෙ පුවර්තා විකඛි, කිසස කමමසසිදං ඵලං

භද්‍රාවෙනි, ඔබ පෙර භවයෙහි දී කවරනම් සත්ක්‍රියාවෙක යෙදුනේ ද, ඔබ පෙර භවයෙහි දී කවරනම් සත්ක්‍රියාවෙක යෙදුනේ ද, දැන් දෙව්ලොවදී කවරනම් කර්ම විපාකයක් අනුභව කරන්නෙහි ද, දේවතාවියනි, මෙය කිනම් කර්මයක විපාකයක්ද යන බව මා විසින් ප්‍රශ්න කරනු ලබන, ඔබ මට කියන්න.

එහි පහසසර මර වණණනිභෙ බබළයි. ආලෝකය විහිදුවයි යන අරුතින් නිභා යයි යෙදේ. වර්ණයම බබළයි. වණණ නිභා යන අරුතින් වණණනිභා යයි යෙදී ඇත. වර්ණය නිසාම බබළයි. බබළන වර්ණ ඇත්තේයි. අතිශයින් පැහැපත් බැවින් පහසසර හෙවත් ආලෝකවත් පැහැයක්ද, සමේ දෝෂයක් නැති හේතුවෙන් ද, උතුම් වූ බබළන වර්ණයක් ද මේ දෙවගනට ඇත්තේය යන අදහසින් පහසසර වණණනිභා යයි යෙදේ. ආමන්ත්‍රණය කිරීම් වශයෙන් පහසසර වණණ නිභො යයි කියන ලදී. සුරතභ වඤ්චිව්‍යාසනෙ මනාව රත්පැහැ ගත් වස්ත්‍ර හැඳගත්තා වූ, වෘද්ධ රුවිරගතෙක සඳුන් ආලේප කරන ලද්දාක් වැනි මනෝඥ ශරීරයෙහි රන්වන් සඳුන් සහ ලෙස ආලේප කරන ලද්දක් වැනි, රත්පැහැ ගත් ශරීරාවයවයන්හි යන අර්ථයි. සඳුන් තවරා ගැනීමෙන් අලංකාර වූ ශරීරයෙහි යන අදහසද වේ.

තෙරුන්වහන්සේ විසින් මෙසේ ප්‍රශ්න කරන ලද්දා වූ දේවතා තොමෝ මෙම ගාථාවන්ගෙන් පිළිතුරු ප්‍රකාශ කළහ.

පිණඩාය තෙ වරනසස - මාලං පාණිතඤ්ච අද දං භනෙන
තසස කමමසසිදං විපාකං - අනුභොමී දෙව ලොකසමිං

ස්වාමීනි, පිඬු පිණිස හැසිරෙන ඔබවහන්සේට මල් පූජාකොට උක්සකුරු පානයක් ද පූජා කළෙමි. එම පුණාකර්මයේ විපාක වශයෙන් මෙම සැපත් දෙවිලොවදී මම අනුභව කරමි.

හොඳි ව මෙ අනුතාපො - අපරධං දුක්කතඤ්ඤා භනෙන
සාහං ධම්මං නාසෙසාසිං - සුදෙසිතං ධම්ම රාජෙන

ස්වාමීනි, ඒ මම ධර්මරාජන් වූ බුදුන් වහන්සේ විසින් මනාව දෙසන ලද ධර්මය එදා ශ්‍රවණය නො කෙළෙමි. එම වරද එම නො කටයුත්ත නිසා මට පසුතැවිල්ලක් ඇතිවේ.

තං තං වදාමි භගුනෙන - යසස මෙ අනුකම්පියො
කොච් ධම්මෙසු තං සමාදපෙඝ්ථ - සුදෙසිතං ධම්මරාජෙන

ස්වාමීනි, එහෙයින් ඔබවහන්සේට මෙසේ කියමි. මට අනුකම්පා කටයුතු යම්කිසිවක් වේනම්, ධර්මරාජයන් වහන්සේ විසින් මනාව දේශනා කරන ලද ධර්මයෙන් ඒ මා සමාදන් කරවන සේක්වා.

යෙසං අඝ්ථ සද්ධාව - බුද්ධෙ ධම්මෙ ව සංඝ රතනෙව
තං තෙමං අති වරොචෙනති - ආයුතා - යසසා සිරියා

යම් කෙනෙකුට බුද්ධ, ධම්ම, සංඝ යන තෙරුවන කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව පවතී ද, ඒ අය ආයුෂයෙන් ද, සම්පතීන් ද, යසසින් ද, මා ඉක්මවා මට වඩා බබළත්.

පතාපෙන වණෙණන - උතතරීතරා
අඤ්ඤා මහිඤ්ඤා මයා දෙවා ති

තේජසින් ද, වර්ණයෙන්, මට වඩා උසස් වූ, මහත් සෘද්ධි ඇත්තා වූ වෙනත් දෙවිවරු සිටිති.

එහි මාලං සමන් මල්. එාණිතං උක් ගස් ගෙන තනන ලද මිහිරි පානයක්.

අනුනාපො විපිළිසර බව, එයට හේතුව මෙසේ කීය. අපරධං දුක්කතකඤ්ච මෙ භතෙන දැන් එයට සමාන හේතු වශයෙන් දක්වයි. සාහං ධමමො නාසෙසාසිං ඒ මම, එදා ඔබවහන්සේ දේශනා කිරීමට කැමති වූ ඔබවහන්සේගේ බණපදය නොඇසුවෙමි. කෙබඳු ධර්මයක් ද යත්, සුදෙසිකං ධමමරාජෙන. සම්මා සම්බුදුන් වහන්සේ විසින් මුල යහපත් ආදී වශයෙන් මනාව දේශනා කරන ලද ධර්මය යන අර්ථයි.

තං එහෙයින් ධර්මරාජයන් වහන්සේ විසින් මනාව දේශනා කරන ලද බැවින්, ධර්මය ශ්‍රවණය නො කරන මා වැන්නවුන්ට පසුකැවීමට හේතු ඇති බැවින්, තං ඔබ ඔබගේ යන අර්ථ ඇත්තේ වේ. යසස (යො+අසස) යමක් වන්නේ නම් යන අදහසයි. අනුකම්පියො අනුකම්පා කරනු ලැබිය යුතුමය. කොවි යම් කිසිවෙක් ධමමසු ශීලාදී ධර්මයන්හි 'ධමමහි' යන පාඨයක් ද වේ. ශාසන ධර්මයෙහි යන අර්ථයයි හි යනු නිපාත මාත්‍රයකි. ධමමසු - ධමමහි යන වචන දෙක අතර වර්ණ විපර්යාසයක් හෝ ඇත. තං අනුකම්පා කරනු ලැබිය යුතු පුද්ගලයා සුදෙසිකං මනාව දේශනා කරන ලද

තෙ මං අති විරොචනති රත්නත්‍රය කෙරෙහි ප්‍රසන්න වූ ඒ දිවාපුත්‍රයන් මා ඉක්මවා බබළත්. පනාපෙන තේජසින්, ආනුභාවයෙන් අඤ්ඤා යම්කිසි වෙනත් අය. මයා අවධි විභක්ති අර්ථයේ කරණ විභක්ති රූපයයි. වර්ණයෙන් මට වඩා උසස් වූ, මහිද්ධිකතරා මහත් සෘද්ධි ඇත්තා වූ, දෙව්වරු ඔවුන් රත්නත්‍රයෙහි වඩාත් ප්‍රසන්න වූවාහුමයයි දක්වයි. සෙස්ස පෙර කියන ලද පිළිවෙළ අනුවම වේ.

පහස්සර විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

4.3

අලංකතා මණිකඤ්චනා විභංග යනුවෙන් ඇරඹෙනුයේ නාග විමාන වස්තුවයි. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බරණැස් නුවර ඉසිපතනයේ මිගදායෙහි වාසය කරන සේක. එසමයෙහි බරණැස් නුවර වාසී වූ, ශ්‍රද්ධාවන්ත වූ තෙරුවන් කෙරෙහි පැහැදුනා වූ සිල්වත් ලෙස හැසිරීමෙන් යුක්ත වූ එක් උපාසිකාවක් තොමෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උදෙසා වස්ත්‍ර යුගලයක් වියවා මනාව පිරිසිදු කරවාගෙන පැමිණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පාමුල තබා මෙසේ කීවාය. ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, බොහෝ කාලයක් මට හිතසුව පිණිස වන්නේද එසේ වනු සඳහා අනුකම්පා උපදවා මේ වස්ත්‍ර යුගලය පිළිගන්වා සේක්වා යනුයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිළිගෙන, ඇයගේ හේතුවාසනා සම්පත් දැක ධර්මදේශනා කළ සේක. ඕ තොමෝ දේශනාවාසනයේ සෝවාන්ඵලෙහි පිහිටා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ පැදකුණු කොට නිවසට ගියාය. ඇය නොබෝ කලකින් කල්පරියකොට යසුන්තරා යන නමින් තව්තිසාවෙහි උපන්නාය. සක්දෙව් රජුහට මනාප ද ප්‍රිය ද විශ්වාසවන්ත වූවාය. ඇගේ පින් බලයෙන් රන් දැලෙකින් ආවරණය වූ උතුම් ඇතෙක් උපන්නේ ය. ඔහුගේ කඳ පෙදෙසෙහි මාණිකාසමය මණ්ඩපයක් ද එහි මැද මනාව පිළියෙළ වූ ස්වර්ණමය ආසනයක් ද පහළ විය. ඔහුගේ දළ දෙකෙහි නෙළුම් මානෙල් මලින් බබළන මනහර පොකුණු දෙකක් විය. එහි නෙළුම් කෙම්වල සිටි දෙවිලියෝ ගන්නා ලද පංචාංගික තුර්යයන් ඇතිව නැටීම් ද ගැයීම් ද කරති. ශාස්තෘන් වහන්සේ කැමතිතාක් කල් බරණැස් වැනි සැවැත්නුවර කරා වාරිකාවෙහි වැඩි සේක. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනුපිළිවෙළින් සැවැත්නුවරට පැමිණ සැවැත්නුවර ජේතවනයේ වාසය කරන සේක. ඉක්බිති ඒ දේවතා තොමෝ තමන් අනුභව කරන දිවසැපත් බලා එහි හේතුව විමසන්නී, ශාස්තෘන් වහන්සේට සඵ සගලක් පිදීම හේතුවෙන් බව දැන හටගත් සොම්නස් ඇතිව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි ප්‍රසාද බහුමාන පුරස්සරව වඳිනු කැමැත්තී මැදියම් රැය ඉක්මගිය කල්හී, උතුම් ඇත්කඳ මතට නැගී අහසින් වූත් ඉන් බැස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ ඇදිලි බැඳ එකත්පස්ව සිටියාය. ආයුෂ්මත් වංගීස ස්ඵරි

තෙමේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ අනුදැනීමෙන් ඇයගෙන් මේ ගාථාවන් මගින් ප්‍රශ්න කළේය.

**අලංකතා මණිකඤ්චනාවිතං සුවණණජාල විතතං මහනතං
අභිරුක්ඛා ගජවරං සුකපපිතං - ඉධාගමා ඔභාසයං අනතලිකෙඛ**

අලංකාර ලෙස මැණික් රන් රුවන් ආදියෙන් සැරසූ, රන්දැලකින් වසා විසිතුරු කළා වූ මහත් වූ යහපත් ලෙස සරසන ලද උතුම් ඇතු පිටට නැගී අහසින් මෙහි පැමිණියෙහි ය.

**නාගස්ස දනෙනසු දුවෙසු නිමමිතා - අවෙජාදිකා පදුමනියො සුචුලලා
පදුමෙසුව තුරිය ගණ පහිස්සරෙ - ඉමාව නව්නති මනොහරායො**

හස්තියාගේ දළ දෙකෙහි නිර්මාණය වූ මනාව පිපුණු තෙළුම් මල් සහිත පිරිසිදු විල් ඇත. ඒ පද්මයන්හි තුරිය ගණයෝ විවිධ නාද නංවති. ඒ තුරියවාදයන්ට අනුව මනහර දෙවගනෝ නටත්.

**දෙවිඬි පතතාසි මහානුභාවෙ - මනුසසභුතා කිමකාසි පුඤ්ඤං
කෙනාසි එවං ජලිතානුභාවා - වණෙණව තෙ සබ්බදීසා පභාසති**

මහානුභාව සම්පන්න දේවතාවිය, ඔබ සෘද්ධිමත්ය. ඔබේ වර්ණය සියලු දිසා බබළවයි. මේ වැනි දීප්තියක් ආනුභාවයක් කුමක් නිසා ලැබුණේද, මිනිස්ලොව ඉපදී කිනම් කුසල කර්මයක් කළේද?

එහි අලංකතා සියලු අබරණින් සැරසුණු, මණිකඤ්චනාවිතං දීප්තිමත් වූ මැණික් රන්රන් ආදියෙන් යුක්ත වූ, සුවණණජාල විතතං රන්දැළින් ආවරණය වූ, මහනතං විශාල වූ, සුකපපිතං ගමනෙහි යොදා ගන්නා හස්තියා වශයෙන් මනාව සන්තද්ධ වූ, වෙභාසයං අහසට නැග ගත් ඇතාගේ පිට මත, අනතලිකෙඛ අහසෙහි, යන අරුතයි. අලංකත මණිකඤ්චනාවිතං යනුවෙන් ද පාඨයක් ඇත. එහි අදහස, දේවතාවියනි, ඔබ සියලු අලංකාරයන්ගෙන් අලංකාරවත් වූයෙහිය. ඇත් කඳ ද, නොයෙක් මැණික් රන් රුවන් ආදියෙන් ද විවිධ හස්තාලංකාරයෙන් ද විසිතුරු කරන ලද්දේය. එබඳු ඇතා ගේ පිට මත හිඳිමින් අපගේ සම්පයට පැමිණියානුය.

නාගසංඝ දනෙතසු දුටුවෙසු නිමමිතා චේරාවණ නම් ඇතරජුගේ මෙන් මේ ඇතුගේ ද දළ දෙකෙහි පොකුණු දෙකක් මනාව අභ්‍යාස ලත් ශිල්පීන් විසින් කරවන ලද්දේය. තුරියගණ සංගීතයේ කාලමාන ආදී දොළොස් ප්‍රභේදයන් වශයෙන්, පවජරෙ යයිද සමහරු කියති. ඒ ඒ ආකාරයන්ගෙන් වාදනය කරනු ලැබෙත් යනු එහි අර්ථයි.

තෙරුන්වහන්සේ විසින් මෙසේ විමසන ලදුව දේවතා තොමෝ මෙම ගාථාවන්ගෙන් පිළිතුරු දුන්නාය.

බාරාණසීං උපසංකමිණ්වා - බුද්ධසසභං වසට්ඨගං අදාසීං
පාදානි වන්දිතා ඡමා නිසීදිං - විතතාවභං අඤ්ඤාලිකං අකාසීං.

මම බරණැස් නුවරට පැමිණ බුදුන්වහන්සේ වස්තු දෙකක් පිදුවෙමි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පා වැද බිම හිඳගෙනම සතුටින් යුතුව අඤ්ඤාලී කර්මයෙන් වන්දනා කළෙමි.

බුද්ධොව මෙ කඤ්ඤන සතති භතතමො
අදෙසයි සමුදය දුක්ඛ නිවහනං
අසංඛතං දුක්ඛ නිරොධ සසසතං
මග්ගං අදෙසයි යතො විජානියං

රන්වන් සිරුරක් ඇති බුදුන් වහන්සේ ද මා හට දුක් දුඛ සමුදය, දුක්ඛ නිරෝධය, මාර්ගය ඇතුළත් සිව්සස් දේශනා කළහ. වතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කළහැකි මාර්ගය මට පහදා දුන්නේය.

අප්පායුකී කාලකතා තතොවුතා - උප්පන්නා තිදසගණං යසසසීනී
සකකසානං අඤ්ඤතරං පජාපතී - යසුත්තරා නාම දිසාසු විසසුතා

අල්පායුෂ්ක ඇත්තියක වී කලුරියකොට ඒ භවයෙන් වුන වී තිදස්පුර වැසියන් අතර, සම්පත් ඇතිව ඉපදුනා වූ මම 'යසුත්තරා' නමින් දිශාවන්හි ප්‍රසිද්ධ වීමි. ශක්‍රයාගේ එක්තරා ප්‍රජාපතියෙක් වීමි.

එහි ඡමා භූමියේ මෙය භූමිය යන අර්ථයෙහි ප්‍රථමා විභක්ති වචනයකි. විතතා සතුට.

යතො ශාස්තෘෂ්ඨන් වහන්සේගේ යම්බඳු වූ සාමූහිකාසික ධර්ම දේශනාවකින්, විජානියං චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කළෙමි. අප්පායුක්ඛි මෙබඳු වූ උතුම් වූ පින්කමක් තිබූ ඇය දුක් බහුල වූ මේ මනුෂ්‍යාත්ම භාවයෙහි මෙසේ නො තැබිය යුතුයයි යනුවෙන් හටගත් අදහස් ගැළපීමක් මෙන් හීන වී ගියා වූ කර්මයකින් අල්පායුෂ්ක වුවා වැනි අඤ්ඤාතරා පජාපතී සොළොස්දහසක් වූ බිසෝවරුන් අතුරෙන් එක්තරා තැනැත්තියක්, දීසාසු විසසුතා දෙදෙව්ලොව සියලු දීසාවන්හි ප්‍රකට වූ හඳුනාගනු ලැබූවා වූ, තැනැත්තියක්.

සෙස්ස පෙර කියන ලද පරිදීම වේ.

නාග විමාන වර්ණනාව නිමිසේ ය.

4.4

අභිකකතොනන වණේණන යනු අලෝමා විමාන වස්තු කථාවයි. එහි උපත කෙසේ වීද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බරණැස් නුවර ඉසිපතනයේ මුවන්ට අභය දානය දුන් තැන වැඩ වසද්දී එක් දවසක් උදය කාලයේ හැඳ පොරවා බරණැස් නුවරට පිඬු පිණිස වැඩමවූහ. එහිදී අලෝමා නම් වූ එක් දුප්පත් ස්ත්‍රියක් භාග්‍යවතුන් දැක පැහැදුණු සිතින් යුතුව පිදිය යුතු කිසිවක් නොතිබුණු බැවින් ඉතා සුළු දෙයක් වුවත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පූජා කළත් මහත්ඵල මහානිසංස වන බව අදහා දුර්වර්ණ වූ ලුණු තැනි කොමු පිඬු පිළිගැන්වූවාය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේද පිළිගත්හ. ඕ තොමෝ ඒ දානය අරමුණුකොට සොම්නස උපදවා මද කලක් ආයු විඳ පරලොව සැපත්ව තව්තිසා දෙව්ලොව උපන්තිය. මහ මුගලන් තෙරුන් දෙව්ලොව වාරිකා කරද්දී මෙම දෙවඟන හමු වී මෙසේ විමසීය.

දසදිග ආලෝක කරන බැබළෙන ශරීර වර්ණයෙන් යුතුව ඕසඩී තාරකාව මෙන් දසදිග ඒකාලෝක කරමින් මෙබඳු දිව ඉසුරක් ලැබීමට ඔබ විසින් කිනම් කුසල කර්මයක් කරන ලද්දේ ද?

ඕ තොමෝ එය දැක්වීමට ඕ දේවතා තොමෝ තමන් විසින් මිනිසත් බවේදී කරන ලද මේ කුසල කර්මය කීවාය.

මම බරණැස් නුවර ඉපිද සිටියදී සුර්යවංශෝද්භූත සම්මා සම්බුදුන් වහන්සේට, ප්‍රසන්න වූ සිතින් යුතුව මගේම දැන්වලින් කටුක වූ කොමුපිඬු පිළිගැන්වීම

නිරස වූ ලුණු රහිත කොමු පිඬු නිර්ලෝභ සිතින් පිදු පිණින් මේසා සුගති විපාක ලද බව දැක දැකත් කවුරුනම් පින්කම් නොකර සිටින්නේද?

ඒ කරන ලද කුසල කර්මයේ විපාක වශයෙන් මෙබඳු වූ බැබළෙන සකල දිගුන් ආලෝකමත් කරන වර්ණයක් ද සම්පත් ද ලැබුයෙමි.

එහි අලෝමං සුවිතං දිසවා අලෝම නම් නිරස වූ කොමු පිඬු පමණක් දී ඒ මෙවැනි දිව්‍ය සුව සැපත් දැක කො පුඤ්ඤං න කරිසසති තමන්ගේ හිතසුව කැමති වන්නා වූ කවරෙක් නම් පින් නොකර සිටින්නෝද ඉතිරි විස්තර පෙර කී නයින් දකයුතු.

අලෝමා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

4.5

අභිකකනේතන වණේණන යනුවෙන් කැප්ක දායකා විමාන වස්තුව ආරම්භ වේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේ වීද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අන්ධක වනයේ වාසය කරන සේක. ඒ දවස්වල භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ කුසෙහි වාත රෝගයක් හටගත්තේය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආනන්ද හිමියන් ඇමතීය. ආනන්දය, ඔබ යන්න. ගොස් පිඬු පිණිස හැසිර මට බෙහෙත් කැඳක් ගෙන එන්න යි වදාළහ. එසේය භාග්‍යවතුන් වහන්සැයි ආනන්ද හිමියන් පිළිතුරු දී මහරජු විසින් දෙන ලද පාත්‍රය ගෙන තමාගේ උපස්ථායක වෛද්‍යවරයාගේ නිවස ඉදිරිපිට සිටියේය. වෛද්‍යුරුතුමාගේ බිරිඳ ආනන්ද හිමියන් දුටුවාය. එසේ දැක ගොස් පාත්‍රය ගෙන ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේට කෙබඳු ඖෂධයකින් ප්‍රයෝජන වන්නේදැයි විචාළාය. බුද්ධිසම්පන්න වූ ඇය බෙහෙතින් ඇති ප්‍රයෝජන වන්නේදැයි විචාළාය. බුද්ධිසම්පන්න වූ ඇය බෙහෙතින් ප්‍රයෝජන ඇති කල්හිම මෙහි පැමිණියේ වන. පිණ්ඩපාතය පිණිස නොවේයයි සලකා, කැඳකින් ප්‍රයෝජන ඇතැයි ආනන්ද හිමියන් කී කල්හි 'මේ බෙහෙත මාගේ මෙම ආර්යයන් වහන්සේට විය නොහැක. එසේමය. මේ පාත්‍රය භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේය. මා ලෝකනාථයන් වහන්සේට සුදුසු කැඳක් සපයා දෙන්නේ නම් සුදුසු යයි සොම්නස් සහිත වී බුහුමන් උපදවා, ධෙබර (මසං) යුෂයෙන් කැඳ සකස්කොට පාත්‍රය පුරවා එයට පරිවාර වශයෙන් වෙනත් ආහාර වර්ගද පිළියෙල කොට යැව්වාය. එය පානය කළවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ඒ ආබාධය සන්සිඳුනේය. ඕ නොමෝ පසුකලෙක කළුරියකොට තව්තිසාවෙහි ඉපිද මහත් වූ දිව්‍ය සම්පත්තීන් අනුභව කරති. සතුටු වෙති.

ඉක්බිති මහ මුගලන් තෙරිඳු දිව්‍ය ලෝකවල චාරිකා කරන්නේ අප්සරාවන් දහසක් පිරිවරාගෙන හැසිරෙන්නා වූ ඇය දැක ඇය විසින් කරන ලද කර්මය විමසීය.

සියලු දිසාවන් බබුලුවමින් දහසක් පිරිවර සමග මනස්කාන්ත ශරීරයක් ඇතිව විවිධ වර්ණයෙන් යුත් අබරණවලින් සැරසී හැසිරෙන්නා

වූ තී කවරෙක්ද, මේසා සම්පත් ලැබීම සඳහා මිනිස්ලොවදී තී විසින් කරන ලද කුසල කර්මය කවරේද?

ඕ තොමෝ පිළිතුරු දෙමින් මෙසේ පැවසුවාය.

අහං අන්ධක වින්දසමී - බුද්ධසසාදිවච බන්ධනො
අදාසිං කොල සමපාකං - කඤ්ජකං තෙලධුපිතං

මම අන්ධක වින්දයෙහි විසූ සුර්ය බන්ධු වූ බුදුන් වහන්සේට තෙල් දැමූ ධෙබර යුෂ කැඳක් පිදුවෙමි.

පිපඵල්‍යා ලසුණෙන ච මීසසං ලාමඤ්ජ කෙනච
අදාසි උජ්ඣ භුතසමී - විප්පසනෙන චෙතසා

සෘජු ගති පැවතුම් ඇති බුදුන්වහන්සේ විෂයෙහි ඉතා ප්‍රසන්න සිතින් යුතුව තීපිපිලි - සුදුලුණු - කරාබුනැටි යන මේවායින් තැනූ මිශ්‍රණයක් පිදුවෙමි.

යාමහෙසි තතතං කාරෙය්‍ය - චකකචතතිසස රාජ්නො
නාරී සබ්බංග කල්‍යාණී - භතතුවචානොම දසසිකා
ඵතසස කඤ්ජක දානසස - කලං නාගසති සොලසිං

සර්වාංගයෙන් සුන්දර වූ උසස් පෙනුමක් ඇත්තා වූ යම්කිසි තැනැත්තියක් සක්විති රජුගේ මෙහෙසිය බවට පත්වන්නේද, එය මේ කැඳ දානයේ පිනෙන් සොළසකින් එක පංගුවක් පමණ හෝ අගය නොවන්නේය.

සතං නිකධා සතං අසසා - සතං අසසතරී රථා
සතං කඤ්ජො සහසසානි - ආමුතත මණී කුණධලා
ඵතසස කඤ්ජක දානසස - කලං නාගසති සොලසිං

නිකධ නම් වූ ලොකු රන් කාසි සියයක් ද, අශ්වයන් සියයක් ද, අශ්වතරයින් යෙදූ රථ සියයක් ද, මාණිකාමය කුණ්ඩලාභරණ පැළඳගත්

කන්‍යාවන් සියක් දහසක්ද යන මේ සියල්ල මේ කැඳ දානමය පින්කමෙන් දහසයෙන් එක් කොටසක් පමණවත් නොවී.

සතං හෙමවතා නාගා - ඊසා දනතා උරුභවං
සුවණණ කව්‍යා මාතංගා - හෙමකප්පන වාසසා
එතස්ස කඤ්ඤ දානස්ස- කලං නාගසති සොළසිං

නගුලිස් වැනි විශාල දත් ඇති, රන් ඇතිරිලි පෙර වූ, රන් පළඳනා පැළඳ වූ හේමවත කුලයේ ඇතුන් සියයක්ද, රන් ඇතිරිලි පෙරවූ රන් පළඳනා පැළඳ වූ අසුන් සියයක් ද, මේ කැඳ දානයේ පිනෙන් දහසයෙන් එක් පංගුවක් තරම්වත් නොවී. අංගය නැත්තේය.

වතුනනම්පිව දීපානං - ඉසසරං යොධ කාරයෙ
එතස්ස කඤ්ඤ දානස්ස කලං නාගසති සොළසිං

සතරමභ දිවයින් අධිපති බව සඳහා යුද්ධ කරන්නේද, ඒ යුද්ධයෙන් ලබන සතරමභ දිවයින් මේ කැඳ දානයේ අගයෙන් දහසයෙන් එකක් පමණවත් නො අගනේය.

එහි අදාසිං කොල සමපාකං කඤ්ඤං තෙල ධූපිතං ධෙබර (මසං) යුෂ ද්‍රාවණයට එමෙන් සිවු ගුණයක් ජලය දමා කලවම් කොට එය සතරෙන් එක් කොටසක් වන සේ පිස එයට (ඉගුරු-ගම්මිරිස්-තිප්පිලි) තිකුළු ද අසමෝදගම් පෙරුම්කායම් - සුදුලුණු ආදිය දමා පිළියෙල කොට වාෂ්පයෙන් පැසවා කරාබුනැටි තෙලින් සුවඳ ගන්වා ප්‍රසන්න සිතින් යුතුව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පාත්‍රයෙහි බහා ශාස්තෘන් වහන්සේ සඳහා පිදුයෙමි. තෙරුන්වහන්සේගේ අතෙහි තැබුවේ යයි මෙසෙයින් කීහ.

පිපඵලා ලසුණෙන ව මසසං - ලාමඤ්ඤකෙනව
අදාසිං උජ්ඣතසමිං - විපසනෙනන වෙතසා

සෘජු ගති පැවතුම් ඇති බුදුන්වහන්සේ විෂයෙහි ඉතා ප්‍රසන්න සිතින් යුතුව තිප්පිලි සුදුලුණු කරාබුනැටි යන මේවායින් තැනූ මිශ්‍රණයක් පිදුවෙමි.

සෙස්ස පෙර කියන ලද පරිදීම වේ.

මෙසේ ඒ දේවකාවිය විසින් රැස්කරන ලද පුණ්‍යකර්මයන් පැහැදිලි කළ කල්හි ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරණුවෝ පිරිවර සහිත වූ ඇයට දහම් දෙසා මිනිස්ලොවට පැමිණ ඒ පුවත භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දැන්වූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එය අර්ථෝත්පත්ති කොටගෙන පැමිණ සිටි පිරිසට දහම් දෙසූහ. ධර්මදේශනාව මහජනතාවට ඉතා ප්‍රයෝජනවත් විය.

කැඳවූකදායිකා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

4.6

අභිකකතෙතන වණේණන යනුවෙන් විහාර විමාන වස්තුව ආරම්භ වේ. මේ එහි උත්පත්ති කථාවයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවන විහාරයේ වාසය කරන සේක. ඒ දවස්වල විශාඛා මහා උපාසිකා නොමෝ එක්තරා උත්සව දිනයක උයනෙහි සචාරය සඳහා සභායිකාවන් හා සේවකයන් විසින් උනන්දු කරන ලදුව මනාව ජලස්නානය කොට, සුවද විලවුන් ගල්වා, රජ බොජුන් වළඳ නවකෝටියක් අගනා මේල පළඳනාව පැළඳ පන්සියයක් පමණ සභායිකාවන් විසින් පිරිවරන ලදුව මහා සම්පත්තීන්ගෙන් යුක්තව ගෙයින් නික්ම උයන දෙසට යන්නී මෙසේ සිතුවාය. බාල දැරියන්ට සුදුසු වූ මේ නිෂ්ඵල ක්‍රියාවෙන් මා වැන්නන්ට කවර එලයක්ද, මා විහාරයට ගොස් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මුණගැසී, ආර්ය ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා දැක, උන්වහන්සේලා වදින්නෙම් දහම් අසන්නෙම්, නම් වඩාත් සුදුසු නොවන්නේද? මෙසේ සිතා විහාරයට ගොස් මහාලතා පළඳනාව ගලවා දාසියකගේ අතට දී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ එකත්පස්ව හුන්නීය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඇයට දහම්

දෙසුහ. මී තොමෝ බණ අසා භාග්‍යවතුන් වැඳ පැදකුණු කොට, මන වඩන හික්කුන් ද වැඳ විහාරයෙන් නික්ම මදක් දුර ගොස් 'දාසිය ආභරණ පළඳින්නෙමි, එම ආභරණ ගෙනෙව'යි කීවාය. ඒ දාසිය එය පොදියක් කොට බැඳ විහාරයෙහි තබා ඒ ඒ තැන්වල ඇවිද ආපසු යන කල්හි එය (මහලිය පළඳනාව) විහාරයේ අමතකව දමා ගිය බැවින්, උත්තමාවියනි, මට එය අමතකව විහාරයේ ආවෙමි. මා දුවගොස් ගෙන එන තෙක් නවතිනු මැනවි යි කීවාය. එසේ කියා නවත්වාලනු කැමති වූවාය. විශාඛා තොමෝ දාසියෙහි, එයම විහාරයේ අමතකව ආයේ නම් එය විහාරයේම ප්‍රයෝජනය සඳහා පරිත්‍යාග කරන්නෙමි යි විහාරයට ගොස් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුවී තම අදහස පැවසුවාය. ස්වාමීනී, මෙය විකුණ විහාරයක් තනවන්නෙමි අනුකම්පා කොට පිළිගනු මැනැවි යි ඉල්ලා සිටියාය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තුෂ්ණිමිභාවයෙන් ඉවසූ සේක.

විශාඛාවෝ ඒ පළඳනාව සඳහා නවකෝටි එක් ලක්ෂයක් වැයකොට මුගලන් තෙරුන් වහන්සේ මගින් කර්මාන්ත පාලකයකු මෙහෙයවා ඔහු ලවා මනාව බෙදන ලද බිත්ති, කණු, දෙපස සමවන සේ යොදා ගොනැස් නම් යට ලී, පරාල, යොදා කර්ණිකාව සහිත මුදුනක් ඇතිවැ දොර කවුළු තරප්පු පේළි ආදියෙන් සමන්විතවැ මනහර ලෙස කාමර බෙදා රමණීය වූ දැව කර්මාන්ත මනාව නිමකොට, සුදුහුණු පිරියම්කොට, ශෝභන ලෙස කරන ලතා ලතා කර්ම මාලා කර්මයන්ගෙන් සරසා, සිනිඳු ලෙස මැණික්මය ලැලි වැනි පුවර බිමට අල්ලා, දෙවි විමනක් වැනි බිම් මහලෙහි පන්සියයක් කාමර ඇතිව, උඩුමහලේ හිස පන්සියයක් කාමර ඇතිව, කාමර දහසකින් යුත් ආවාසයක් කරවා භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පූජා කළහ. හික්කු සංඝයාගේ වාසය සඳහා සුදුසු මහත් ප්‍රාසාදයක්ද කරවා එයට පිරිවර ප්‍රාසාද දාහක් කරවා, අමතරව කුටි සක්මන්මළු, මණ්ඩප ආදියද කරවා නව මාසයකින් විහාර කර්මාන්තය නිමා කරවීය. එසේ නිමා කරවා විහාර පූජාව කරවා තම සහායිකාවන් සමග විහාරයේ උඩු මහලට නැග එහි ඵෙශ්වර්යය දැක හටගත් සොම්නසින් සහායිකාවන් කැඳවා 'මෙබඳු ප්‍රාසාදයක් කරවන්නා වූ මා විසින් යම් පිනක් ලබන ලද්දේ නම් ඒ පින ඔබලා අනුමෝදන් වන්න. ඔබලාට ප්‍රාප්ති දානය ලබාදෙන්නෙමි'යි කීවාය. ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇති සියල්ලෝම අනේ සාධු අනේ සාධු යි කියා අනුමෝදන් වූහ. එහි එක්තරා සත්‍රී උපාසිකාවක් ඒ ප්‍රාප්ති දානය විශේෂ වශයෙන් මෙනෙහි කළාය.

ඕ තොමෝ තොබෝ කලකින් කළුරිය කොට තවිතිසාවෙහි උපන්නාය. ඇගේ පුණ්‍යානුභාවයෙන් බොහෝ වූ කුටාගාර, උයන්වතු, පොකුණු ආදියෙන් යුතු සොළොස් යොදුන් දිග පළල ඇති උස ඇති යොදුන් සියයක් පැතිරෙන තමන්ගේ ප්‍රභාවයෙන් යුත් අහසෙහි හැසිරෙන මහත් වූ විමානයක් පහළ විය. ඇය යන්නී නම් අප්සරාවන් දහසක් පිරිවරාගෙන විමානයක් සමගම යන්නීය. ඒ විශාලා මහෝපාසිකා තොමෝ නිර්මාණරතී දෙවිලොව ඉපිද සුනිර්මිත දිව්‍යරාජයන්ගේ අගමෙහෙසිය බවට පත්වූවාය.

එකල්හි ආයුෂ්මත් අනුරුද්ධ තෙරණුවෝ දිව්‍යලෝක වාරිකාවේ යෙදෙන්නේ විශාලාවගේ සහායකාව තවිතිසාවේදී සමුවී ගාථා මගින් ඇගෙන් පහත සඳහන් ප්‍රශ්න ඇසීය.

දේවතාවිය, යම්බඳු වූ ඔබ මෙහි සිටින්නෙහිද? ඒ ඔබ මනස්කාන්ත වර්ණයෙන් යුතුව, සියළු දිශාවන් බබුළුවමින් ඕසධී නම් තාරකාව මෙන් සිටියේය.

නැටුමෙහි යෙදෙන්නා වූ ඒ ඔබගේ අංගෝපාංගයන්ගෙන් හැම අයුරින්ම කන්කළු වූ මනරම් වූ දිව්‍ය ශබ්දයෝ නික්මෙහි.

නැටුමෙහි යෙදෙන්නා වූ ඒ ඔබගේ අංගෝපාංගයන්ගෙන් හැම අයුරින්ම මනා සුවඳ ඇති මනරම් වූ දිව්‍යමය වූ සුවඳ වහනය වන්නෝය. කයෙන් ගිලිහෙන්නා වූ ඔබගේ යම් ශීර්ෂ පළඳනාවක් වේද, ඒවායේ සෝෂාව පංචාංගික තුර්යනාද සෝෂා මෙන් ඇසේ.

ඔබගේ ශීර්ෂාහරණයෝ වාතයෙන් සෙලවේද, වාතයෙන් දැඩිව කම්පනය වෙත්ද, ඒවායේ සෝෂාව පංචාංග තුර්ය සෝෂා මෙන් ඇසේ.

ඔබේ හිසෙහි මනා සුවඳැති මනරම් වූ යම්බඳු මල්මාලා පවතීද ඒවා මංජුසා නම් දිව්‍ය වෘක්‍ෂය මෙන් සියලු දිශාවන් සුවඳවත් කරයි.

දේවතාවිය, අන් අයට ඒ පිරිසිදු සුවඳ ආඝ්‍රාණය කරවන්නෙහිය. මෙය කවරනම් කුසල කර්මයක විපාකයක්ද යන බව මම ප්‍රශ්න කරමි. එහි විස්තර මා හට කියන්න.

තෙරණුවෝ මෙසේ ප්‍රශ්න කළවිට ඒ දෙවිඳුව මෙසේ පිළිතුරු දුන්නීය.

අනුරුද්ධ හිමියනි, සැවැත්නුවර මගේ සහායකාව විශාඛාව සංඝයා සඳහා මහා විහාරයක් කරවීය. මා හටද ප්‍රිය වූ ඒ මන්දිරය දැක එහි පැහැදී එහි පින් අනුමෝදන් වීම්.

මාගේ ඒ හුදු පුණ්‍යානුමෝදනාවෙන් පමණක්ම ලබාගන්නා ලද අද්භූත වූ දර්ශනීය වූ විමානය මගේ සෘද්ධි බලයෙන් හාත්පසින් සොළොස් යොදුනක් අහසේ ගමන් කරයි.

ප්‍රමාණානුකූල වූ කොටස් වශයෙන් බෙදන ලද්දා වූ මාගේ කුටාගාර නිවාසයන් හාත්පසින් යොදුන් සියයක් දීප්තිමත්ව බබළයි.

මත්ස්‍යයන්ගෙන් ගැවසී ගත් රන්වැල් පිරි පවත්නා මෙහි ඇති මගේ පොකුණු ද, පැහැදිලි ලෙස ප්‍රසන්නව පවතී.

එහි නොයෙක් රත් නෙළුම් මල්, සුදු නෙළුම් මල් පිපී විසිරී ඇත්තාහ. සිත්කලු වූ වාතයෙන් කම්පිත වූ සුවඳ හමා ගෙන යයි.

දඹ, කොස්, තල්, පොල් ආදී නානා වෘක්ෂ වර්ග සහිත උයන්වතු නිවාස සීමාව තුළම රෝපිත වී ඇත.

නොයෙක් තුර්‍ය භාණ්ඩයන්ගෙන් සෝභා සහිත වූ, අප්සරාවන් සමූහයා විසින් සෝභා කරන ලද්දා වූ විමානයෙහි වෙසෙන මා යමෙක් සිහිනෙන් හෝ දකින්නේ ද, ඒ තැනැත්තා පවා සතුටට පත්වන්නේය. හෙවත් සම්පත්ලාභියෙක් වන්නේ ය.

අද්භූත වූ දර්ශනීය වූ හාත්පසින් බබළන්නා වූ මෙවැනි විමානයේ මාගේ පුණ්‍යක්‍රියාවන් නිසාම පහළ විය. එබැවින් පින් කිරීම කළ යුත්තේමය.

එහි සාවකථීයං මයාං සධි හදනෙන සංඝසස කාරෙසි මහා විහාරං මෙහි හනෙන යනු අනුරුද්ධ ස්ථවිරයන් සඳහා කියන ලදී. සාවකථීයං යනුවෙන් සැවැත්නුවර සම්පයේ නැගෙනහිර දෙස අදහස් කරන ලදී.

'මානව මනස' යනු මගේ සහායකා විශාල උපාසිකාවය. එම මහ උවැසිය සිව්දිගින් එන මහා සංඝයා උදෙසා රත්රන් (මුදල්) නවකෝටියක් පරිත්‍යාග කිරීමෙන් පූර්වාරාමය නම් සුවිශාල විහාරය කරවන ලදී. තස්පසසනනා අනුමානුමොදිං කටයුතු නිමකරන ලද එම විහාරය සංඝයා වෙත පවරා දෙන කල්හි විශාලව විසින් කරන ලද පින් අනුමෝදනාවෙහිදී ඇයට ප්‍රශංසා වේවා. පින් ලැබීමට සුදුසු වූ මා වෙතට පින් අනුමෝදන් කිරීම කරන ලද්දේයයි සැලකීමෙන් ප්‍රසන්න සිත් ඇති වී රත්නත්‍රයෙහිද, කර්ම ඵලයෙහි ද උපදවාගත් පැහැදීම් ඇතිව එම පින් අනුමෝදන් වීම්. කථා වස්තුව සයෙන් සැලකීමේදී ඇයගේ අනුමෝදනාවෙහි උදාර බව දැක්වීම පිණිස දිසවා අගාරඤ්ච පියඤ්ච මෙතං යයි කිය. ගර්භ හෙවත් කාමර දහසක් ඇති අතිශයින් රමණීය වූ දිව්‍ය විමානයක් හා සමාන වූ ඒ මන්දිරයද විශාල වූ ප්‍රාසාදයද මා හට ප්‍රිය වූ බුදුන් ප්‍රමුඛ මහා සංඝයා උදෙසා කරන ලද එබඳු මහත් වූ ධන පරිත්‍යාගය දැක එහි පින් අනුමෝදන් වීම් යන අදහසයි.

තායෙව මෙ සුදධානුමොදනායා කියන ලද පරිදි පිදිය යුතු පරිත්‍යාග කළයුතු දෙයක් නැති බැවින් හුදු තනිකර අනුමෝදනාවෙන්ම ලදබං විමානං අබහුතං දසසනීයං මට පෙර මෙවැන්නක් නොවූ බැවින් එය අද්භූතය. හැම අයුරකින්ම යහපත් වූ බැවින් මේ විමානය දර්ශනීයය. එය මවිසින් ලබන ලදී. හිමිකරගන්නා ලදී. මෙසේ මේ විමානයේ අලංකාරවත් බව දක්වා, දැන් ප්‍රමාණයේ මහත්බව ද ප්‍රභාවයෙන් මහත් බව ද, භාවිතා කරන වස්තූන්ගේ සංඛ්‍යාවේ මහත් බව ද, හඳුන්වනු පිණිස සමන්තකො සොළස යොජනානි යන්න කියන ලදී. එහි ඉදධියා මම යනු මාගේ පුණ්‍ය සෘද්ධි බලයෙන් යන අදහසයි.

පොකබරඤ්ඤා පොකුණු. පුපුලොම නිසෙවිතා දිව්‍යමය මසුන් විසින් ඇසුරුකරන ලද, නානා පද්මසඤ්ජනනා සියපත් සහස්පත් ආදී හේද ඇති නානාවිධ රත් පිඹුම්, රතු කමල්, ආදියෙන් පිරී ඇත්තා වූ, පුණ්ඩරික සමෝ තතා නානාවිධ සුදු නෙලුම් මල්වලින් හාත්පස විසුරුවා හළ. නානාරුකධා අරොපිමා - සුරහි සමපවායනහි රෝපණය කර ඇති නානා වෘක්‍ෂයන්ගෙන් සුවදවත් වූ වාතය පවා ගෙන යයි.

සොපි සිහින දකින ඒ තැනැත්තා. විතො සතුටට පත් වූ. සබ්බො පහං හාත්පසින් බබළන්නා වූ, කමෙමහි කර්ම නිමිත්ත 'හි' යනු නිපාත

පදයකි. සිතුවිලිවල හෝ මතු මතු ඉපදීම්වල හෝ බහුලතාවය නිසා කමෙහි යයි කියන ලදී. අලං කළයුතු, කාතවෙ සිදු කිරීමි.

දැන් මිළඟට විශාඛාව උපන් තැන කියවනු කැමති තෙරුන් වහන්සේ,

තායෙ ව තෙ සුඛානුමොදනාය - ලඬං විමානං අබහුතං දසසනීයං
යා වෙව සාදාන මදායි නාරී - තසසා ගතිං බුද්ධි කුහිං උපපන්නා

ඔබගේ ඒ හුදු අනුමෝදනාවෙන් පමණක් ලබන ලද විමානය ආශ්චර්යවත්ය. දැකුම්කථය. යම් ඒ විශාඛා නම් කාන්තාව විහාර දානයක් දුන්නද, ඇයගේ පරලොව ගති ස්වභාවය උපත කියන්න.

යා වෙව සා දාන මදාවි නාරී යම්කිසි දානයක පින් අනුමෝදන් වීමෙන්, ඔබ මෙවැනි සම්පතක් ලබා ගත්තෙහිද, ඒ දානය යම් කාන්තාවක් දුන්නාද, ඒ විශාඛා මහලපාසිකාව සඳහා කියන ලදී. මෙම දේවතාවිය ලවාම ඇගේ සම්පත් කියවනු කැමැත්තාහු එසේ හෙයින් තසසා ගතිං බුද්ධි කුහිං උපපන්නා ඇය උපන් දෙවිලොව, නැතිනම් ඇය උපන් ස්ථානය යන අදහසයි.

දැන් තෙරුන් වහන්සේ විසින් අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දෙන දේවතා දූ මෙසේ කීවාය.

ස්වාමීනි, යම් තැනැත්තියක් මාගේ මිතුරිය වූවාද, ඇය සංඝයාට මහා විහාරයක් කරවූවාය. අවබෝධ කරගත් ධර්මය ඇති ඇය දන් දුන්නාය. පසුව ඇය නිර්මාණරතී නම් දෙවිලොව උපන්නාය.

එහි සුනිම්මිත දෙවරජාණන්ගේ මෙහෙසිය වූ ඇගේ කර්ම විපාකය සිත ගැනීමටද නොහැක්කේය. විශාඛා නම් වූ ඇය කොහි උපන්නීදැයි අසන්නා වූ ඔබවහන්සේට මම සත්‍යය ප්‍රකාශ කළෙමි.

එහි විඤ්ඤාත ධම්මා අවබෝධ කරගත් ශාසන ධර්මය, චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය ඇත්තේය යන අර්ථයි. සුනිම්මිතසස සුනිම්මිත නම් දිව්‍ය රාජයාගේ අවිනතියො කමම විපාක තසසා විභක්තිය ලොජ්කොට දක්වන

ලදී. නිර්මාණයකි දෙවිලොව උපන් මගේ ඒ මිතුරියගේ පුණ්‍යකර්මයේ විපාකයෙන් හටගත් කුසලවිපාක සිතන්නටවත් නොහැකි තරම් උසස් වේ. ප්‍රමාණ කළ නොහැකි වේ යන අර්ථයි. අනඤ්ඤථා පවත්නා ස්වභාවයෙන් වෙන් නොවූ ඇයගේ මෙම සම්පත්තිය කෙසේනම් දැනගත්තේද යත්, හදා වෙත පැමිණි සුභද්‍රා මෙන් විශාඛා දෙවිද්‍රව මේ තැනැත්තිය සම්පයට පැමිණියාය.

දැන් දෙවිද්‍රව අන් අයට පින් සමාදන් කරවීම වස් ගාථා කීපයක් මගින් ධර්මය දේශනා කළාය.

එහෙයින් අන්‍යයන්ද සමාදන් කරවන්න. සංඝයාට උසස් ලෙස දන් දෙන්න. ප්‍රසන්න සිතින් යුතුව ධර්මයද ශ්‍රවණය කරන්න. ලැබුණු මනුෂ්‍යාත්මභාවය ඉතා දුලබ වූවකි.

රන්වත් සිරුරක් ඇති, බ්‍රහ්ම ස්වරයෙන් යුත් බුදුන්වහන්සේ යම් උතුම් මාර්ගයක් දෙසු සේකද, එයම උතුම් මාර්ගය වේ. යම්බඳු පුද්ගලයන් කෙරෙහි දෙන දානය මහත්ඵල සහිත වේද එම සංඝයාට මනා ලෙස දන් දෙන්න.

බුද්ධාදී සත්පුරුෂයන් විසින් ප්‍රශංසා කරනු ලැබූ යම් පුද්ගලයෝ අටදෙනෙක් වේද, ඔව්හු නම්, සෝවාන් ආදී මාර්ග සතරට ද එල සතරටද පැමිණි අය, ඒ අටදෙන වෙති. ඔව්හු දකෂිණ ලැබීමට සුදුස්සෝය. ඒ උතුමන් කෙරෙහි දෙන දානය මහත් වූ ඵල සහිත වන්නේ ය.

ආර්ය මාර්ගයට පිළිපත් සතර දෙනද, ඵලයෙහි පිහිටි සතර දෙනද යන සංඝයා ඍජු ප්‍රතිපත්ති ඇත්තාහු, ප්‍රඥාවෙන් හා සීලයෙන් සන්සුන් වූවාහුය.

පුද පූජා කරන්නා වූ මිනිසුන් හට ද, පින් බලාපොරොත්තු වන සත්ත්වයන් හටද, පැවැත්ම සඳහා පින් කරන්නවුන්ටද සංඝයා කෙරෙහි දුන් දෙය මහත්ඵල වන්නේය.

මේ සංඝ තෙමේ උදාරය. උතුම් අරමුණුවලට යොමු වූ සිත් ඇත්තෝය. සාගර ජලය මෙන් මිණිය නොහැකි ගුණ ඇත්තෝය.

බුද්ධශ්‍රාවක වූ මුත්තන්තේලා ශ්‍රේෂ්ඨත්වයට පත් වූවෝ ලෝකය ආලෝකමත් කරමින් දහම් දෙසන්නාහුය.

යමෙකු සංඝයා උදෙසා දන් දෙන්නේ ද, උත්තන්තේලාට මනා ලෙස දෙන ලද මනා ලෙස පුදන ලද්දේද, එම දානය උතුම් පූජාවක්ම වන්නේය. සංඝයා හට හිමි කරන්නා වූ සංඝයා වෙත පිහිටවන්නා වූ ඒ දානය මහත්ඵල වන්නේමය. ලෝකවිදු සර්වඥයන් වහන්සේ විසින් වර්ණනා කරන ලද්දේ ද,

මෙවැනි වූ තමන් විසින් කරන ලද පූජාවක් නැවත සිහිපත් කරන්නා වූ යම් ඥානවන්තයෙක් ලෝකයෙහි වෙසෙත්ද, ඔව්හු මසුරුමල සම්පූර්ණයෙන් දුරුකොට පැසසිය යුතු තත්ත්වයට පැමිණෙත්.

තෙන හඤ්ඤාහි තෙනහි+අඤ්ඤාපි යන පද දෙකේ සන්ධියකි. තෙන ඒ කාරණයෙන් යන අර්ථයි. හි යනු නිපාතයක් පමණි. සමාදපෙථ සමාදන් වන සේ කියා සමාදන් වන ආකාරය දක්වනු පිණිස සංඝසස දානානි දදාථ සංඝයාට දන් දෙවූ ආදිය කිය. අයෝග්‍ය වූ අවස්ථා අටෙන් තොර වූ මනුෂ්‍යාත්මභාවය සඳහා සුදුලලහො ලඳො මනුසසලාහො ලැබුණා වූ මනුෂ්‍යාත්මභාවය ඉතා දුර්ලභ වූවකි යයි කියන ලදී. එහි අයෝග්‍ය වූ අවස්ථාවන් අට නම් අපාය තුන, අරුපී අසංඤී ලෝකය, ඇත පිටිසර දේශය, ඉන්ද්‍රියයන්හි විකල ස්වභාවය, නියත මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය හා අබුද්ධෝත්පාද කාලය යන මේවායි.

යං මග්ගං යෝග්‍ය වූ ස්ථානයක් විෂයෙහි දෙන ලද යම් දානයක් වේ නම්, එය මෙයින් අදහස් වේ. එය ඒකාන්තයෙන් සුගතියට පමුණුවන බැවින් සුගතියාමී මාර්ගය නම් වෙයි. එය අපායගාමී මාර්ගයෙන් ද අනුගමනයෙහි අපහසු මාර්ගයන්ගෙන් ද වෙන් වූ අතිශයින් ශ්‍රේෂ්ඨ වූ ස්වභාවයෙන් යුක්ත වන බැවින් එම මාර්ගයෙහි අධිපති බව දැනගෙන දෙන්නා වූ එම දානය වනාහි ශ්‍රද්ධාව හා හිරිය හෙවත් පවට ලජ්ජාවීම වැනි වූ දෙවිලොව යන මාර්ගයයි කියනු ලැබේ. එහෙයින් මෙසේ කියන ලදී.

යම්බදු වූ ශ්‍රද්ධාවත්, පාපයට ලජ්ජාවීමක්, කුසලයක් හා දන්දීමක් වේද, මේ ධර්මයේ සත්පුරුෂයන් විසින් අනුගමනය කරන ලදහ. මෙය දිව්‍යමය වූ මාර්ගයයි කියත්. මේ මාර්ගයෙන් දෙවිලොවට පැමිණේ.

මෙහි එන 'මග්ගාධිපති' යන පාඨයට ආර්ය මාර්ගයෙහි ගියේ දෙවියන් සහිත වූ ලෝකයාට අධිපති වූ, ශාස්තෘෂ්‍යන් වහන්සේ යන අර්ථය දැක්විය යුතු වේ. සංඝසඬ්ඨ දානානි දදාං යනාදියෙන් නැවත ද, දක්ෂිණෙයා වූ ආර්ය සංඝයා විෂයෙහි දානය බෙදීමෙහි යොදවන්නාය යන අර්ථය කියන ලදී. දැන් මිළඟට ඒ දක්ෂිණෙයා වූ ආර්ය සංඝයා කෙබඳු ස්වරූපයෙන් යුක්තදැයි දක්වමින් 'යෙ පුගලො අට්ට සතම්ප සඤ්ඨා' යන ගාථාව කියන ලදී.

යෙ අනියම් බව දැක්වීමයි. පුගලො සත්ත්වයෝ අට්ටා උත්චහන්සේලාගේ සංඛ්‍යාව පිරිසිදු දැක්වීම සිදු කෙරේ. ඒ සංඝයා වනාහි මාර්ගයට පිළිපන්නාහුද, එල සතරෙහි පිහිටියාහුද, වශයෙන් අටක් වේ. සතංපසඤ්ඨා බුදු පසේබුදු මහ සවු යන සත්පුරුෂයන් විසින්ද, අන්‍ය වූ දෙව් මිනිසුන් විසින්ද ප්‍රශංසා කරන ලදහ. කුමක් හෙයින්ද යත්, උත්පත්තිය සමග ඇති වූ සීලාදී ගුණ යෝගයෙනි. සපු-මුණමල් ආදී පුෂ්පයන් හට සහජාත වූ වර්ණ හා සුගන්ධයන් ආදිය පවතින්නාක් මෙන්ම ආර්යයන් වහන්සේලාට ද සහජාත වූ සීල සමාධි ආදී ගුණයන් පවතී. එබැවින් උත්චහන්සේලා වර්ණ සුගන්ධ ආදියෙන් යුක්ත වූ මල් මෙන් සත්පුරුෂ වූ දිව්‍ය මනුෂ්‍යයන්ට ප්‍රිය වූවෝ ද, මනාප වූවෝ ද ප්‍රශංසා ලැබීමට සුදුස්සෝද වන්නාහ. එබැවින් 'යෙ පුගලො අට්ට සතම්ප සඤ්ඨා' යනාදිය කියන ලදී. ඒ පුද්ගලයෝ වනාහි සැකෙවින් සෝවාන් මාර්ගස්ථ, එලස්ථ, සකදාගාමී මාර්ගස්ථ එලස්ස, අනාගාමී මාර්ගස්ථ එලස්ථ, අරහත් මාර්ගස්ථ එලස්ථා යනුවෙන් යුගල සතරක් වෙති. එබැවින් චක්‍රාභි ඵනානි යුගානි භොතනි තෙ දක්ඛිණෙයා යනුවෙන් කියන ලදී. තෙ පෙර අනියම් වශයෙන් කියන ලද දෙය නියමකොට දැක්වීමයි. ඒ සියල්ලෝම කර්මයද කර්මඵලය ද අදහා දිය යුතු දේ නම් වූ දක්ඛිණාවට (දක්ඛිණෙයාං) සුදුසුය යනුවෙන් 'දක්ඛිණෙයා' යයි කියනු ලැබෙත්. ගුණ විශේෂයෙන් යෙදීම නිසා දානයේ මහත්ඵල බව ඇතිවීම නිසාද දක්ඛිණෙයා වෙති. සුගතසස සාවකා සම්මා සම්බුදුරදුන්ගේ දහම් ඇසීමේ අවසානයේ ආර්ය ජාතියෙහි උපදින පිණිස ඒ ධර්මශ්‍රවණය කරයි යන අදහසින් සාවකා යි යෙදේ.

එකෙසු දිනනානි මහපඵලානි සර්වඥයන් වහන්සේ මෙම ශ්‍රාවකයන් කෙරෙහි පුදන ලද ස්වල්ප වූ හෝ දානයක් පිළිගැනීමෙන් එම දක්ෂිණාව උසස් තත්ත්වයට පත්වීමෙන් මහත්ඵල ඇතිවේ. එහෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මහණෙනි, යම්තාක් සංඝයා හෝ සමූහයා හෝ වෙත්ද, ඒ අය අතරෙහි තථාගත ශ්‍රාවක සංඝයාට අග්‍ර වන්නාහුය යනාදී වශයෙන් කියන ලදී.

වත්තාරොව පටිපන්නා මේ ආදිය පෙර කියන ලද අර්ථ ඇත්තේ වේ. එසේම සෙස්ස කියන ලද පිළිවෙළින්ම අර්ථාවබෝධ කරගත යුතු වේ. මෙහිදී වනාහි ආයුෂ්මත් අනුරුද්ධ තෙරුන් විසින් තමන් විසින් ද දේවතාවිය විසින් ද කියන ලද කරුණු මිනිස්ලොවට පැමිණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට කියන ලදී. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ කරුණු අර්ථෝත්පත්ති කොටගෙන පැමිණි පිරිසට දහම් දෙසූහ.

ඒ දේශනාව මහජනයාට ප්‍රයෝජනවත් විය.

විහාර විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

4.7

අභිකකනෙතන වණ්ණෙන යනුවෙන් චතුර්තී විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්තුවර වාසය කරන කල්හි ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරුන් වහන්සේ යට කියන ලද පරිද්දෙන්ම දෙව්ලොව වාරිකා කරන සේක් තච්චිසා භවනට වැඩි සේක. උන්වහන්සේ එහිදී පිළිවෙළින් පිහිටි විමාන හතරෙක්හි වෙන් වෙන් වශයෙන් අප්සරාවන්

දහස බැගින් පිරිවර ඇතිව දිවසැපත් විඳින දෙවිදුවරුන් සතරදෙනෙකු දැක ඒ දේවතාවන් විසින් පෙර කරන ලද පුණ්‍යකර්මයන් විමසන සේක්,

**අභිකකනෙනන වණෙනන -පෙ-
වණෙනාව තෙ සබ්බදිසා පභාසති**

සියලු දිසාවන් බබුළුවමින් දහසක් පිරිවර සමග මනස්කාන්ත ශරීරයක් ඇතිව විවිධ වර්ණයෙන් යුත් ආභරණවලින් සැරසී හැසිරෙන්නා වූ තී කවරෙක්ද මේසා සම්පත් ලැබීම සඳහා මිනිස් ලොවදී ඔබලා විසින් කරන ලද කුසල ධර්ම කවරේද?

මේ ගාථාවන් මගින් පිළිවෙළින් දේව දුහිතෘෂ්ටගෙන් ප්‍රශ්න කළහ. ඒ දෙවි දුවරුන් ද උන්වහන්සේගේ ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු වශයෙන් පිළිවෙළින් පහත සඳහන් කරුණු කීවාහුය.

(සම්පූර්ණ ගාථා සහ අර්ථ කලින් දක්වා ඇත.)

මේ ස්ත්‍රීහු වනාහි කාශ්‍යප බුදුරදුන් දවස 'ඒසිකා' නම් වූ රටෙහි 'පණණකක' නම් නුවර කුලගෙයක ඉපිද විසපත් වී ඒ නගරයෙහිම පතිකුලයන්ට ගොස් සමගිව වාසය කරති. ඒ ස්ත්‍රීන් අතුරෙන් එක් තැනැත්තියක් පිඬු පිණිස හැසිරෙන එක්තරා හික්කුවක් දැක ප්‍රසන්න සිත් ඇතිව මහනෙල් මල් කළඹක් පිදුවාය. වෙනත් තැනැත්තියක් එක් හික්කුවකට නිලුපුල් මල් කළඹක් දුන්නාය. අනෙක් තැනැත්තිය සමන්මල් කළඹක්ද ඉතිරි තැනැත්තිය නෙළුම් මල් මිටියක් ද පූජා කළහ. ඔව්හු පසුකලෙක කළුරියකොට තව්තිසා දෙවිලොව උපන්නාහ. එක් එක් දේවතාවියක දහස දහස බැගින් අප්සරාවෝ පිරිවර වශයෙන් සිටියහ. ඇලා දිවි ඇති තාක් එහි දිවසැපත් වීද එයින් වුතව, තවදුරටත් පින්පල ඉතිරිව තිබූ බැවින් නැවත නැවතත් එහිම උත්පත්තිය ලැබූහ. මෙම ගෞතම බුදුන්ගේ කාලයේද ඇලා එහිම ඉපදී හැසිරෙමින් උන්නාහ. පෙර කියූ පිළිවෙළින් ආයුෂ්මත් මුගලන් තෙරුන් වහන්සේ විසින් ඔවුන්ගෙන් ප්‍රශ්න කරන ලද්දේ එසේ සිටියදී ය.

ඒ එක් තැනැත්තියක් විසින් තමන් විසින් කරන ලද පෙර පින් තෙරුන් වහන්සේට කියන්නී,

ඉඤ්චරාණං භස්ථකං අභමදාසිං - හිකඛුනො පිණ්ඩාය වරන්තසස
එසිකානං උන්තතසමීං - නගරවරෙ පණණකතෙ රමෙම

ඒසිකා නම් රටෙහි උස්බිමක් වූ රම්‍ය වූ පණණාසක නම් නගරයේ පිඬු පිණිස හැසිරෙන හිකඛුවකට මම මහනෙල් මල් කළඹක් පිදිමි.

ඒ කරන ලද කුශල කර්මයෙන් මේ සා මහත් සම්පත්තියක් ද සියලු දිසා බබළවන වර්ණ සම්පත්තියක් ද ලදිමි.

අනෙක් තැනැත්තිය මෙසේ කීවාය.

නීලුප්පල භස්ථකං අභමදාසිං - හිකඛුනො පිණ්ඩාය වරන්තසස
එසිකානං උන්තතසමීං - නගරවරෙ පණණකතෙ රමෙම

එසිකා නම් රටෙහි උස් බිමක පිහිටි පණණකත නම් නගරවරයෙහි පිඬු පිණිස හැසිරෙන හිකඛුවකට මම නීලුපුල් මල් මිටියක් පූජා කළෙමි.

ඒ කුසල කර්මයෙන් මේ සා මහත් සම්පත්තියක් ද, සියලු දිසා බබුළුවන වර්ණ සම්පත්තියක් ද ලදිමි.

අනෙක් දෙවඟන මෙසේ කීවාය.

ඔදාන මූලකං හරිත පතං - උදකසමීං පරෙජාතං අභමදාසිං
හිකඛුනො පිණ්ඩාය වරන්තසස - එසිකානං උන්තතසමීං නගරවරෙ
පණණකතෙ රමෙම

ඒසිකා නම් රටේ උස්බිමක රම්‍ය වූ පණණකත නම් නගරයේ පිඬු පිණිස හැසිරෙන එක් හිකඛුවකට සුදු මුල් ඇති කොළ පැහැ පත්‍ර දරන විලේ ජලයෙහි උපන් නෙළුම් මල් මිටියක් පූජා කළෙමි.

ඒ කරන ලද පුණ්‍යකර්මයේ හේතුවෙන් මේසා මහත් සම්පත්තීන්ද සියලු දිසා බබළවන වර්ණ සම්පත්තියක්ද ලදිමි.

ඉතිරි දෙවඟන මෙසේ පැවසුවාය:
Non-Commercial Distribution

අහං සුමනා සුමනස්ස සුමන මකුළානී - දන්තවණණානී අහමදාසිං
හිකඛුනො පිණ්ඩාය වරන්තස්ස - එසිකානං උන්තනස්මී.

ඒසිකා නම් රටේ උස්බිමක වූ රමා වූ පණණාසක නගරයේ මා ඉපදී සිටියදී, පිණ්ඩපාතයේ වඩින හිකුණුන් වහන්සේ නමක් දැක යහපත් මනසක් ඇති ඒ හිකුණුවට ඇත් දත්වල පැහැය ඇති සමන් මල් කළඹක් පිදිමි.

ඒ කුසල කර්මයෙන් මේසා මහත් සම්පත්තියෙන් පිරි දිව්‍ය ආත්මයන් ද සකල දිසා බබුළුවන වර්ණ සම්පත්තියක් ද ලද්දෙමි.

එහි ඉන්ද්‍රවරානං හස්සං උද්දාලක කළඹක්, මල්මිටක්, ඇසළ මල් කළඹක්. එසිකානං ඒසික නම් රටේ, උන්තනස්මී නගර වරෙ උස් බිම් පෙදෙසක තනන ලද, වළාකුල් ස්පර්ශ කරන්නාක් වැනි, ඉතා උස්ව පිහිටි ප්‍රාසාද කුටාගාර ආදියෙන් යුත් උතුම් නගරයෙහි පණණකතෙ. එනම් වූ නගරයෙහි.

නීලුපාලහස්සං නිලුපුල් මල් කළඹක්. ඔදාතමුලකං සුදු මුල් ඇති, නෙළුම් මුල්වල සුදු බව සලකා කියන ලදී. නෙළුම් මල් කළඹක් සඳහා මෙය කියයි. එනිසා හරිතපතනං යන ආදිය කියන ලදී. එහි හරිතපතනං යනු කොල පැහැති පත්‍රයයි. නෙලුම් මල් කැකුළෙහි බාහිර පත්‍රය ඉවත් නොවූයේ නම් එම බාහිර පත්‍ර කොළ පැහැ ඇති වේ. උදකසමී සරෙජාතං විල් දියෙහි හටගත් 'සරොරූහ' නෙළුම් මල්, යන අර්ථයයි.

සුමනා එනම් තැනැත්තිය, සුමනස්ස යහපත් මනසක් ඇති තැනැත්තකු හට, සුමන මකුළානී දැසමන් මල් කැකුළු, දන්තවණණානී සෝදා පිරිසිදු කරගත් අවස්ථාවෙහිම පෙනෙන්නාක් වැනි, ඇත් දත්වලට සමාන ඇති වර්ණය ඇති.

මෙසේ මෙම දෙවගනෝ තමන් විසින් කරන ලද පුණ්‍ය කර්මයන් කියනු ලැබූ කල්හි ස්ථවිර තෙමේ ඒ දෙවගනන්ට අනුපිළිවෙල කථාව කියා වතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රකාශ කළහ. ආර්ය සත්‍ය දේශනාව කෙළවර ඒ සියලු දෙවගනෝම පිරිවර භහිතව සෝවාන් වූහ.

ස්ථවිර තෙමේ මිනිස්ලොවට පැමිණ ඒ ප්‍රවාහනීය භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දැන්වීය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එය අර්ථෝත්පත්ති කොටගෙන පැමිණි පිරිසට ධර්මදේශනා කළහ. ඒ ධර්මදේශනාව මහජනයාට සාර්ථක ලෙස ප්‍රයෝජනවත් වූයේය.

වතුරිත්ථි විමාන වර්ණනාව නිමිසේ ය.

4.8

දිඛධනෙත අමෙවනං රමමනති යනුවෙන් අමෙ විමාන වස්තුව ඇති වේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර වාසය කරන සේක. එකල්හි සැවැත්නුවර එක්තරා උපාසිකාවක් ආවාස දානයෙහි මහත්ඵල මහානිසංස භාවය ද අසා ඒ පිළිබඳව කැමැත්තක් උපදවාගෙන භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැඳ 'ස්වාමීනි, මම ආවාසයක් කර පූජා කිරීමට කැමැත්තෙමි. ඒ සඳහා අවසරය ප්‍රකාශ කරන සේක්වා' යනුවෙන් කීවාය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හික්කුන් හට ඒ සඳහා අණ කළහ. හික්කුහු ඇයට ඒ අවසරය දුන්හ.

ඕ තොමෝ මනරම් ආවාසයක් කරවා එය හාත්පස අඹ ගස් රෝපණය කළාය. ඒ ආවාසය අවට හාත්පස අඹරුක් සෙවණින් සෙවණ වූ හා මිහිරි ජලයෙන් යුක්ත වූ මුතුදැලක් වැනි සුදුවැලි විසුරුවන ලද්දේ ඒ ආවාසය අතිශයින් මනරම් විය. ඕ තොමෝ ඒ විහාරය නා නා වර්ණයන්ගෙන් යුත් රැළි පාලම්වලින් ද, මල්දම් සුවඳ දුම් ආදියෙන් ද දෙවි විමනක් සේ අලංකාර කොට තෙල් පහන් දල්වා අඹරුක් ද අළුත් වස්ත්‍රයන්ගෙන් ඔතා සංඝයා හට පවරා දුන්හ.

ඇය පසුකලෙක කළුරියකොට තව්තිසා භවනයේ උපත ලැබුවාය. ඇයට දිව්‍යමය අඹ වනයකින් වට වූ මහත් විමනක් පහළ විය. ඕ තොමෝ අප්සරාවන් පිරිසක් විසින් පිරිවරණ ලදුව එහි දිවසැප අනුභව

කළාය. ආයුෂ්මත් මුගලන් තෙරණුවෝ දෙවිලොවට වැඩ සැරිසරන්නේ ඇය වෙත පැමිණ මෙසේ ප්‍රශ්න කළාහ.

දිබ්බතෙත අමබවනං රමමං - පාසාදෙඤ්ඤා මහලලකො
නානා තුරිය සංඝුට්ඨො - අවජරා ගණ සොසි තො

ඔබගේ දිව්‍යමය වූ අමබවනය රමණීය වේ. මෙහි ඇති විශාල වූ ප්‍රාසාදය නොයෙක් තුර්ය නාදයන්ගෙන් සමන්විතය. අජරා සමූහයා විසින්ද විවිධ මනහර ශබ්ද පවත්වනු ලැබේ.

පදීපො වෙඤ්ජලනි - නිව්වං සොවණණ යො මහා
දුඤ්ඤා ඵලෙහි රුකෙඛනි - සමනතා පරිවාරිතො

ස්වරණමය වූ උතුම් පහනක් මෙහි නිතර බබළයි. රෙදිවලින් ආවරණය කළ අඹගස් ඵලයන්ගෙන් යුක්තය. රුක්පෙලින් හාත්පස ආවරණය වී වට වී තිබේ.

ඔබගේ දීප්තිමත් වර්ණය ද දස දිසාවන් බබළවයි. මේසා සම්පත් හා ප්‍රභා සම්පන්න සිරුරක් ලබන්නට ඔබ විසින් කරන ලද පුණ්‍යකර්ම කවරේද?

ඒ දේවතා දූව තමන් විසින් කරන ලද කුශල කර්මයන් විස්තර කරමින්,

අහං මනුසෙසසු මනුසස භුතා
සුරිමාය ජාතියා මනුසස ලොකෙ
විහාරං සංඝසස කාරෙසිං - අමෙඛි පරිවාරිතං

පෙර භවයෙහි මම මිනිස් ලොව මිනිස් දූවක්ව ඉපදී - මනහර වූ විහාරයක් කරවා මහා සංඝයාට පූජා කළෙමි.

පරියොසිතෙ විහාරෙ - කාරෙනෙත නිට්ඨිතෙ මහෙ
අමෙඛි අවජාදයිත්වාන - කත්වා දුඤ්ඤාමයෙ ඵලෙ

විහාරයේ ඉදිකිරීම් නිම වූ කල්හි, විහාරය වටා අඟගස් සිටුවා ඒ ගස්වල කඳන් විවිධ වර්ණ රෙදිවලින් ආවරණය කර විසිතුරු කළෙමි.

පදීපං තස් ජාලෙඤා - භොජයිඤා ගණුතතමං
නිය්‍යාදෙසිං තං සංඝසස - පසනනා සෙහි පාණිහි

විහාරය තුළ නිතර දැල්වෙන පහන් දැල්වීමි. ශ්‍රාවක සංඝයා වෙත දන් දී විහාරය පවරා දුනිමි.

පදීපො වෙසු ජලනි - නිචං සොවණණයො මයා
දුසස ඵලෙහි රුකෙඛනි - සමනනා පරිවාරිතො

ස්වර්ණමය වූ දහම් පහනක් නිතර මෙහි බැබළෙයි. වස්ත්‍රවලින් වැසූ ඵලයන්ගෙන් යුත් අඟ රුක් මෙහි හාත්පස වටකරගෙන සිටී.

මේ කරන ලද පුණ්‍යකර්මයේ විපාක වශයෙන් මෙබඳු වූ සම්පත් ද, දිව විමන් ද, සියලු දිසාවන් බබලවන මනහර ජවී වර්ණයක් ද ලදුයේ වෙමි.

එහි මහලලතො මහත් වූ, දිගින් පළලින්, උසින් ද විශාල වූ, උදාරතම වූ යන අරුත් දැක්වේ. අවජරාගණා සොසිතො ඇය ප්‍රීතිමත් කරවීම පිණිස සාමූහිකව හි ගැයීම් වශයෙන් ද ප්‍රියසල්ලාප වශයෙන් ද, අප්සරාවන් සමූහයා විසින් මනහර හඬ නගන ලදී.

පදීපො වෙසුජලනීති බබළන හිරු රැස් නිසා පෙනෙන හිරු රැස් වියනට අමතරව රුවන්මුවා පහන ද මෙම ප්‍රාසාදයේ දිවා රාත්‍රී දැල්වේ. දීප්තිමත්ව බබළයි. දුසසඵලෙහි රෙදිවලින් තැනූ ගෙඩි මේවාට ඇතැයි යන අදහසින් දුස්සඵල යයි යෙදේ. කියනු ලබන්නා වූ එම දිව්‍යමය වස්ත්‍රයන්ගෙන් යන අදහසයි. කාරෙතෙනා නිධිකෙ මහෙ ඉදිකොට නිම වූ විහාරය පැවරීමේ දී පූජාව කරනු ලබන කල්හි, කඤ්ඤා දුසසමයෙ ඵලෙ ඒ අඟරුක් රෙදිවලින් සරසා රෙදිවලින් තැනූ ගෙඩි එල්ලා අලංකාර කරන ලදී.

ගණකමං සමූහයක් අතරින් උතුම් වූ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සංඝ සමූහයා නියයාදෙසි පවරා දුන්නේය. පිළිගැන්වූයෙමි. භාරදුනිමි යන අර්ථයි.

සෙස්ස පෙර කියන ලද පරිදිම වේ.

අම්බ විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

4.9

පිත වසෙ පිත ධජෙ යනුවෙන් පිත විමාන වස්තුව ඉදිරිපත් වේ.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිනිව් කල්හි අජාසත් රජු, තමන් විසින් ලබාගත් සර්වඥයන් වහන්සේගේ ශාරීරික ධාතුන් ගෙන ඒ සඳහා චෛත්‍යයක් තනවා එහි ප්‍රථම පූජා පවත්වන අවදියේ, රජගහනුවර වැසි එක්තරා උපාසිකාවක් උදෑසනම කරන ලද සිරුරු පිළිදැගුම් ඇත්ති, ශාස්තෘන් වහන්සේගේ මූපයට පූජා කරන්නෙමිසි සිතා තමන්ට සපයා ගතහැකි වැටකොළ මල් සතරක් ගෙන ශ්‍රද්ධා වේගයෙන් උත්සාහවත් වී මාර්ග අපහසුතාවයන් ද නොසලකා සැදැහැ සිතින් ස්ථූපය වෙත ගමන් කළාය. එහිදී දුවමින් යන එක් එළදෙනක් පැමිණ ඇයට ඇත ඇය ජීවිතක්‍ෂයට පත්කළාය. මරණයෙන් පසු තව්තිසාවෙහි ඉපදුනු ඇය උයන්කෙළියට යන සක්දෙව් රජුගේ පිරිවර වූ කෝටි දෙකහමාරක් පමණ වූ නාටිකාවන් මැද, තමන්ගේ ශරීරාවලෝකයෙන් ඒ සියලුදෙන මැඩ පවත්වමින් රථයක් ද සහිතව එම පෙරහැරෙහිම පහළ වූවාය. සක්දෙව් රජ තෙමේ ඇය දැක ඒ අදහුක ආශ්චර්යයෙන් විශ්මයට පත් සිත් ඇතිව කෙබඳු වූ ඕළාරික කර්මයකින් මෙවන් සෘද්ධිමත් දිව්‍ය සෘද්ධියකට පැමිණියාදැයි මෙම ගාථාවන් මගින් ඇගෙන් ප්‍රශ්න කළේය.

පීත වසේ පීත ධජේ - පීතාලංකාර භූසිතෙ
 පීත වඤ්ඤා ලිතනංගෙ - පීත උපුල මාලිනී
 පීත පාසාද සයනෙ - පීතාසනෙ පීත භාජනෙ
 පීතව්ශ්කො පීතරථෙ - පීතසෙස පීත විජනෙ
 කිං කමම මකරී භඤ්ඤා - පුබ්බෙ මානුසකෙ භවෙ
 දෙවනෙ පුච්ඡතා විකබ් - කිසස කමමසසිදං ඵලං

රත්වත් වස්ත්‍ර, රත්වත් කොඩි ද දරණ රත්වත් අලංකාරයෙන් බබළන, රත්වත් සඳුන් අලේප කළ ශරීර අවයව ඇති, රත්වත් උපුල් මල් මාලා පළඳින, ප්‍රාසාද හා යහන් ආදී සියල්ල රත්වත් වූ ආසන භාජන ඡත්‍ර රථ අශ්වයන් විජිනිපත් ද ඇති හද්‍රාවනි! ඔබ මේ සැප සම්පත් ලබන්නට මිනිස්ලොවදී කවරනම් පුණ්‍යකර්මයක් කළේද? දේවතාවියනි, මෙය කවර නම් පුණ්‍යකර්මයක විපාකයක්ද? ප්‍රතිඵලයක්ද යන බව මම දැනගනු කැමැත්තෙමි. නොවළඟා ඵය කියනු මැනවි.

ඒ දේවතා දූ මෙසේ ඔහුට පිළිතුරු ප්‍රකාශ කළාය.

කොසාතකී නාම ලතඤ්ඤා - භනෙන කිතතිතා අනභිකම්පිතා
 තසසා වතතාරී පුපථානි - ධූපං අභිභරිං අභං

සක්දෙවිඳුනි! ප්‍රසිද්ධ වූ කිසිවෙකු විසිනුත් ලෝභ නොකරන වැටකොළ නමින් වැල් වර්ගයක් ඇත. මම එයින් මල් හතරක් වෙත ය වෙත ගෙන ආවෙමි.

සඤ්ඤා සරීර මුඤ්ඤා - විපසසනෙනන වෙනසා
 නාසස මගං - අවෙකඛිසසං - තදග මනසාසනී

ශාස්තෘන් වහන්සේගේ ශාරීරික ධාතුන් උදෙසා බෙහෙවින් පැහැදුනු සිතින් යුතුව උන්වහන්සේගේ ගුණ සිහිකරමින් යද්දීම මහා මාර්ගය නුදුටුවෙමි.

තතො මං අවධි ගාවිත - ධූපං අප්පත්ත මානසං
 තඤ්ඤාභං අභිසංකෙච්ඤාං - භියො නුන ඉතො සියා

වෛතාසය කරා එන්නා වූ මා, වෛතාසයට නො පැමිණි බව මනසෙහි තිබියදීම, (වෛතාසය පෙනී පෙනීම) එක්කරා එළඳෙනක් විසින් අඟින් ඇත මා මරණයට පත්කරන ලදී.

තෙත කමෙමත දෙවිඤ්ඤ මඟවා දෙව කුඤ්ඤර
පහාය මානුසං දෙහං - තව සභවාස මාගතා

දෙවිඤ්ඤ, මඟවා නම් දෙවිලොව ඇත් රජුනි, මිනිස්ලොව ආත්ම භාවය අත්හළ මා ඔබගේ සභවාසයට පැමිණියෙමි.

එහි පීත වඤ්ඤ ලිඛකංග රත්වත් සඳුන්වලින් ආලේපිත වූ සිරුර ඇති,

පීත පාසාද සයනෙ සම්පූර්ණයෙන්ම ස්වර්ණමය වූ ප්‍රාසාදාදියෙන්ද රනින් නිම වූ යහන්වලින් ද යුක්තව යන අදහසයි. මෙහි මතු හමුවන සෑම 'පීත' යන වචනයක්ම රත්රන් සඳහා කියන ලද බව දකියුණයි. ලහසී වැළක් ඇත. හනෙන ශක්‍ර දිව්‍යරාජ්‍යයාට ගෞරවයෙන් අමතයි. අනභජ්‍යා කැමති නොවූ.

සරීරං ශාරීරික ධාතු - අවයවයන් යන අදහස ගෙනේ. සරීර යන්න පොදුවේ ව්‍යවහාර වේ. 'පට දඩ්ඪ - සමුඤ්ඤ දිට්ඨ' යන පද අර්ථ සමූහයක් දක්වන්නා මෙනි. අසසා ගෝ රූප වූවනුගේ, මග්ගං පැමිණෙන මාර්ගය, නඤ්ඤකම්මසං නො බැලුවේය. කවර හෙයින්ද, යම් හෙයකින් තදඟ මනසා සතී එම ගවදෙනට යා යුතු, නැවතිය යුතු වෙත තැත් නැත. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ වෛතාසය වෙත යාමට යන අදහසයි. 'තදංග මනසා සතී' යයි ද පාඨයක් වේ. එහිදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ධාතුන් කොටසක් (තදංග) සිත (මනෝ) මැය වෙත පවතී. එනිසාම යනුවෙන් තදංග මනසාසතී යන පදය සැදේ. මෙසේ වූ මම එදින - ගවදෙනගේ මාර්ගය නොදුටු යන බව දැක්වේ.

දූපං අපතත මානසං ස්ඵූපය හෙවත් වෛතාසය වෙතට නොපැමිණි බව යන අදහස සිතෙහි හටගනියි. (මනසි - හවොහි = මානසො යනුවෙන් පදය හැදේ. අජ්‍යාසය යනු කැමැත්තයි. වෛතාසය වෙත ගොස් මලින් පුදන්නෙමි යන අදහස, සිතිවිල්ල උපන් ආශාව සම්පූර්ණ නොවූ නිසා

මෙසේ කියන ලදී. එහෙත් ස්ථූපය - වෛත්‍යය මලින් පිදීමේ සිත සම්පූර්ණ විය. එයින් ඇය දෙව්ලොව උපන්නේය. කඤ්චාභං අභි සඤ්චයං ස්ථූපය මලින් පිදීමේ සිත මා ඉදින් සිතන්නේ නම් එයම 'පිත' වන්නේය. මම වෛත්‍යය වෙත ගොස් රිසි සේ පූජා කිරීමෙන් මනාව හික්මෙන බව පින් රැස් කරන්නෙමි යන අර්ථය යි. භීයො නූන ඉතො සියා යමිසේ මෙයින් ලැබූ සම්පතටද වඩා වැඩියෙන් මත්තෙහිදී උසස් සම්පත් ලැබේ යයි අදහස් කෙරේ.

මසවා දෙවකුඤ්ජරා ඇමතීමයි. එහි දෙව කුඤ්ජරා යනු සර්ව බල පරාක්‍රම ආදී වශයෙන් සෙසු දෙව්වරුන් අතරෙහි ඇතකුට සමාන යන අදහසයි. සහවාතං සහය පිණිස. සහය බව.

ඉදං සුඛවා තිදසාධිපති - මසවා දෙව කුඤ්ජරො
තාවතිංසෙ අසාදෙනො - මාතලී එතදබුද්ධි

මෙය අසා තිදස්පුරට අධිපති මසවා නම් දිව්‍ය භස්තියා තච්චිසාවෙහි දෙවියන් තුණුරුවන් කෙරෙහි පහදවමින් මාතලීට මෙසේ කීය.

මාතලිය ආශ්චර්යය බලන්න. මේ කර්මඵලය යන්න විචිත්‍ර වූවකි. සුඵ වශයෙන් හෝ කළ දෙයෙහි පිත මහත්ඵල මහානිසංස වන්නේමය.

බුදුන් කෙරෙහි ද බුදු සච්චන් කෙරෙහි ද පහන් සිත් ඇතිව දුන් දාන වස්තුව, මල් පූජා කිරීම් ආදියේ විපාකය ස්වල්ප වන්නේ නොවේ. නුග බිජුවට කුඩා වුවත් ගස් මහත් වන්නා සේ දාන වස්තුව ස්වල්ප වුවත් ඵලය මහත් වන්නේ ය.

මාතලිය එන්න. උයන්කෙළියට යාමෙන් ප්‍රයෝජන නැත. අපි බුදුන්ගේ ධාතු පූජාවට යමු. බුදුන්ගේ ධාතු පූජාව කුශලයන් අතුරෙන් උසස් කුශලයක් වන්නේය.

බුදුන් කෙරෙහි යට අදහස් ඇතිව යමක් පිදුයේ විනම් බුදුන්ට කළා වූ පූජාවන් පිරිනිවන් පෑ කල කරන උද්දේසික පූජාවන් සම විපාක

වන්නේය. සිත මනාව පවත්වා ගැනීමේ හේතුවෙන් ද සත්ත්වයෝ සුගතියට යති.

යම්බඳු වූ උතුමන් කෙරෙහි කළ යුතු දේ කොට දිය යුත්තක් කෙරෙහි දෙන තැනැත්තේ ස්වර්ගයට යෙත්. බොහෝ දෙනෙකුගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා තථාගතයෝ පහළ වෙති.

එහි පසාදෙනො පැහැදුනවුන් බවට පත් කරන්නෝ. කම්මඵලනි දෙනු ලබන දෙයෙහි වටිනාකමක් නැති වූයේ නමුදු, කෙණ්ත්‍ර සම්පත්තියේ හෙවත් දීම ලබන උතුමන්ගේ ශ්‍රේෂ්ඨත්වය නිසා ද, විත්ත සම්පත්තිය හෙවත් දෙන්නාගේ විත්ත පාරිශුද්ධිය නිසාද, උදාර වූ පුණ්‍යකර්මයක් සිදුවේ. විතතං විචිත්‍ර වූ සිතා නිමකළ නොහැක්කා වූ. කම්මඵලං දෙනු ලබන දෙයෙහි උසස් විමක් ලබන ලද්දේ නමුදු, කෙණ්ත්‍ර සම්පත්තියද නිසාද, දෙන්නහුගේ විත්ත පාරිශුද්ධිය නිසාද, උදාර වූ පුණ්‍ය කර්මයන් සිදුවේ. එහි ඵලය බලන්න.

අපසකම්පි කතං දෙයාං පුඤ්ඤං හොති මහපඵලං මෙහි 'කතං' යනු ක්‍රියාව වශයෙන් ද, සංග්‍රහ කිරීම් වශයෙන් ද, කාර්යයෙහි යෙදුනා වූ දෙයාං දිය යුතු වස්තුව පුඤ්ඤං ඒ අනුව පවත්නා වූ පුණ්‍යකර්මය, දැන් මිලඟට යම් අරමුණක් කෙරෙහි කරන ලද්දේ සුඵ වුවද පිත මහත්ඵල වන්නේ ය. එය පැහැදිලි කොට දක්වමින් නඤ්චි විතෙත පසතනමි කිය.

අමෙහපි අපිද ගරු කරමු. පූජා කරමු. මහෙමසෙ වෙතො පණ්ඩිතෙහු තමාගේ සිතේ මනාව පවත්නා නිමිත්ත - සිත මනාව පිහිටුවා ගැනීමෙන් යන අර්ථයි. එහෙයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වදාළහ.

'මනාව පිහිටුවා ගත් සිත හෙවත් මනාව දමනය කළ හිත, උතුම් ලෙස යහපත සිදු කරන්නේ ය. මව හෝ පියා හෝ අන්කිසි නෑ මිතුරෙක් හෝ ඒ යහපත සිදු නො කරන්නේ ය.

සක්දෙවිරද මෙසේ කියා උයන්කෙළි පිණිස පැවැති අදහස යටපත්කොට එතැනින්ම හැරී ආපසු ගොස් තමන් විසින් නිතර පුදන්නා වූ සිඵමණි සෑයෙහි සන්දිනක් පුදපූජා පැවැත්වූහ.

පසුදිනක දෙවිලොව වාරිකාවේ යෙදුනු ආයුෂ්මත් නාරද තෙරුන් සමග සක්දෙවරජ මේ පුවත විස්තර කළේය. නාරද තෙරුන්වහන්සේ ධර්ම සංගායනා කරන සංඝ ස්ථවිරයන් වහන්සේලා වෙත යොමුකළහ. ඒ තෙරවරු එය සංගායනා කළහ.

පීත විමාන වර්ණනාව නිමිසේ ය.

4.10

ඔහාසයිකවා පඨවිං සදෙවකං යන මෙය උච්ඡු (උක්) විමාන වස්තුවයි. එය මෙයට පළමු උච්ඡුදායක විමාන වස්තුවට සමානය. අර්ථෝත්පත්තිය ද සමානය. හුදෙක් එහි මාමා පුටුවකින් පහරදී ලේලිය මැරීය. මෙම කථා වස්තුවේ ඇත්තේ වයිල ගලකින් පහර දී මැරූ බවයි. මෙය පමණක් මෙහි වෙනසයි. කථාවස්තු වෙනස් නිසා දෙකම සංග්‍රහ කළ බව දතයුතුය.

දෙවියන් සහිත වූ පෘථුවිය, සඳ හිරුගෙන් බැබළෙන මෙන් බබළවයි. ඉන්ද්‍රයා සහිත වූ තච්චිසා වැසි දෙවියන් බ්‍රහ්මයා මෙන් ද සිරියාවෙන්ද, වර්ණයෙන් ද කීර්තියෙන් ද තෙදින් ද බබළයි.

උපුල් මල් දරන්නා වූ රන් රිදී ආදී ස්වර්ණ පුෂ්පයන්ගෙන් සැරසුණු අලංකාර වූ දිවසඵවලින් සැරසී මා වදිමි. ඔබ කවිද?

පෙර හවයේ මිනිස්ලොව මිනිසකු වී මනාකොට සකසා දන් දුන්නේද සීලයෙහි පිහිටියේද කවර අන්දමේ කුසල කර්මයක විපාක වශයෙන් මේ දෙවිලොව යසස් ඇත්තියක් බවට පැමිණියේද? කවර කර්මයකින් මෙහි උපත ලැබිද දේවතාවිය මට කියනු මැනවි.

ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරණුවෝ මෙසේ විවාළහ. ඉක්බිතිව දෙවිදුව මෙම ගාථාවලින් ප්‍රකාශ කළහ.

ස්වාමීනි, මම මිනිස්ලොව ඉපිද එක්තරා ස්වාමි කුලයක ඉපිද එක්තරා භික්ෂු නමක් ගමේ පිඬු පිණිස හැසිරෙන්නේ අපේ ගෞරව පිණිස පාතය සඳහා වැඩියේය. අසමාන ප්‍රීතියෙන් ප්‍රසන්න සිතින් යුතුව උක්දඬු කැබැල්ලක් පූජා කළෙමි.

පසුව නැන්දා උක් කොහේදැයි මගෙන් ඇසුවාය. ඉවත නොදැමිමි. මවිසින් නොකන ලදී. සාන්ත භික්ෂු නමකට මම දුන්නෙමි.

හි මගේ ගෞරව යස ඉසුරු සම්පත් විනාශ කරන්නීය යනුවෙන් මට පරිහාස අවලාද කියා මැටි ගලක් ගෙන මට පහර දුන්නීය. ඒ පහරින් මරණයට පත් මම ඒ කුසල කර්මයෙන් දෙවියන් පිරිවරකොට ඇතිව පංචකාම ගුණයෙන් සතුටු වෙමි.

එසේම මා විසින් කරන ලද පුණ්‍යකර්මය නිසා අද දිවා සම්පත්ති විඳිමි. දෙවියන් විසින් රකිනා දෙන ලද තිදස පුරයෙහි විස්කම් සැපත අනුභව කරමි.

බලවත් සැදැහැයෙන් යුතුව මා විසින් කළ උක්දඬු පූජාවෙන් පමණක් දෙවියන් පිරිවරා පස්කම් සැපෙන් යුතුව වෙසෙමි.

මෙබඳු වූ උක්දඬු කැබැල්ලක් දන් දීමෙන් මහත් ආලෝකයක් පතුරමින් සක්දෙවීමෙන් නන්දන වනයෙහි ද සතුටු වෙමින් දෙවියන් විසින් රකිනා ලදුව ඉමහත් සතුටෙන් වසමි.

ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ මා කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් පැමිණ මගේ කුසල් විමසීය. අසමාන වූ ප්‍රීතියකින් යුක්තව උක්දඬු පූජාවෙන් මේ ප්‍රීතිය විඳිමි.

සෙස්ස කියන ලද පරිදීමය.

උච්ඡු විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

4.11

අභිකකනෙනන වණෙණන යනු වන්දන විමාන වස්තුවයි. එහි උපත කෙසේ වීද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්තුවර වැඩ වසති. එකල්හි බොහෝ හික්කුන් වහන්සේලා එක්තරා ග්‍රාමීය ආවාසයක වස් වැස වස් පවාරණය කිරීමෙන් පසුව සෙනසුන සකසා පා සිවුරු ගෙන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැකීම සඳහා එක්තරා ගමක් පසුකර වඩිද්දී එක්තරා උපාසිකාවක් මේ හික්කුන් වහන්සේලා දැක ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇතිව ඒ හික්කුන් පසඟ පිහිටුවා වැඳ සිරසෙහි ඇදිලි බැඳගෙන ඒ හික්කුන් වහන්සේලා වඩින තෙක් දෙ ඇස්වලට පෙනෙන තෙක් මානයේ ඇස් දල්වා සැදැහැයෙන් බලා සිටියාය. ඕ තොමෝ පසුකාලයක කලුරියකොට තව්තිසා දෙව්ලොව උපන්න. ඇය එහිදී දිව්‍ය සම්පත් අනුභව කරත්. ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරුන් ඇය දැක මේ ගාථාවලින් විවාළහ.

විශිෂ්ට වූ රූප සම්පත්තියෙන් හා ඡවි වර්ණයෙන් සකල දිසාවන් බබුළුවමින් මෙහි කිසියම් දේවතාවියක් සිටින්නී ද ඇගේ තොරතුරු කෙසේද කිනම් පුණ්‍ය කර්මයක් කරන ලද්දේ ද?

ඒ දෙව්දූව මුගලන් හිමියන් විසින් තමන්ගෙන් විමසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් තමන්ගේ කර්මඵල විපාකය දක්වමින්

මා මිනිස් ලොව මිනිස් දූවක් වශයෙන් ඉපදී සිටින කාලයේ සීලවත්ත වූ සංවර වූ ශ්‍රමණයන් වහන්සේලා දැක සිත ප්‍රාසාදයට පත්කර ගනිමින් උන්වහන්සේලා දෙපා නැමැද හිසෙහි දෙ අත් බැඳ නමස්කාර කෙළෙමි.

ඒ කුශල කර්ම විපාකයෙන් මෙවැනි දීප්තිමත් වර්ණයක් ද මේ දිව්‍ය සම්පත් ද සියලු දිසා බබළවන ප්‍රභාවක් ද ලදිමි.

එහි සමණෝ යනු පව් බැහැර කරන ලද සීලවනෙතා සීලාදී ගුණ යුත් මනං පසාදයිං මනා රූපය ඇති ධර්මයෙහි හැසිරෙන ඒ ආර්යයන්

වහන්සේලා ගේ ගුණ කෙරෙහි සිත පහදවා ගත්තෙමි. විතතා වහං අක්‍ෂරලිකං අකාසි සතුටු හා සෝමනස්ස සිතුවිල්ලෙන් යුතුව මම වැන්දෙමි. සුපේශල වූ මනාව හික්මුණු ඒ හික්‍ෂුන් වහන්සේලා කෙරෙහි පැහැදි සිතින් දෙ ඇස් විවෘත කරමින් දෙ ඇස් මානයේ බලා සිටිමින් මෙසේ දකිමි පමණකින් සත්ත්වයන්ට මේසා මහත් සම්පත් ලබා දී උපකාර කිරීම නිසා එය යහපත් වන්දනාවක් ම විය. තෙන මෙ තාදිසො වණේණා ආදිය කීහ.

වඤ්ඤා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

4.12

අභිකකනෙනන වණේණන යනුවෙන් රජ්ජුමාලා විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්තුවර දෙවරමිහි වාසය කරන සේක. එසමයෙහි 'ගයා' නම් ගමේ එක්තරා බ්‍රාහ්මණයකුගේ දියණියක් ඒ ගමේම එක්තරා බ්‍රාහ්මණ කුලපුත්‍රයෙකුට විවාහ කර දුන්නේ ය. ස්වාමියාගේ නිවසට ගියා වූ ඇය ඒ නිවසෙහි අධි බව පවත්වමින් වෙසෙයි. ඕ තොමෝ ඒ නිවසේ දාසියගේ දුව නො ඉවසයි. නොරැස්සයි. දුටු වේලෙහි පටන් ක්‍රෝධයෙන් දත් සපමින් ඇයට බැනවදියි. නින්දා කරයි. සමහරවිට පහර දෙයි. යම්කලෙක වනාහි ඇය වැඩ කිරීමට සුදුසු වයසට පත්වී වැඩ කිරීමෙහි නිරත වූවාද, එකල්හි පෙර හවයක බැඳ ගත් ක්‍රෝධයක් නිසා ඇයට දණහිසින් වැලඹිටින් අත්මටෙන් පහර දෙන්නීය.

ඒ දැරිය කාශ්‍යප බුදුන්ගේ කාලයේ දී ඇගේ ස්වාමීදුව වූවාය. අද ස්වාමීදුව එදා දාසිය වූවාය. එදා ස්වාමීදුව (අද දාසිය) එදා දාසියට අතින් පයින් ගල් මුගුරු ආදියෙන් පහර දුන්නීය. එයින් කලකිරුණු (එදා)

දාසිය පුළුවන් හැමවිටකම දානාදී පින්කම් කොට, අනාගතයේ ස්වාමිදුව විමට ප්‍රාර්ථනා කළාය. එසේ ස්වාමිදුව වී (අද) දාසිය මත ආධිපත්‍යය පැතිරවීමට ප්‍රාර්ථනා කළාය. ඉක්බිත්තෙන් ඒ දාසිය එයින් චූත වී මතු මතුද හැසිරෙමින් මේ බුද්ධෝත්පාද කාලයේ පෙර කී පරිදි 'ගයා' නම් නගරයේ බමුණු කුලයෙක ඉපිද අනෙක් බමුණු කුලයකට විවාහ ගොස් එහි ස්වාමිදුව වූවාය. අන් තැනැත්තිය දාසිය වූවාය. මෙසේ බඳින ලද ක්‍රෝධය නිසා ඕ තොමෝ ඇයට හිංසා කරයි. මෙසේ වෙමින් හේතුවක් නැතිවම කෙස්වලින් අල්ලාගෙන පහර දුන්නාය. අත්වලින් ද පාවලින්ද දැඩිව පහර දුන්නාය. ඕ තොමෝ ජලස්නාන ශාලාවට ගොස් හිස මුඩුකොට ගෙදර ගියාය. ස්වාමිදුව බොල දුෂ්ට දාසිය, හිස මුඩු කිරීමෙන් තී නිදහස ලද්දී යැයි සිතන්නිද නැත යයි කියා රැහැනක් ගෙන හිසෙහි බඳවා එතැනින් ඇය අල්වා නමා බැඳ හෙළා පහර දෙයි. ඇයට ඒ රැහැන ලිහන්නට ද ඉඩ නොදේ. ඒ නිසා ඇය රජ්ජුමාලා නමින් හඳුන්වන්නට විය.

එක් දවසක් ශාස්තෘන් වහන්සේ අලුයම් වේලෙහි මහා කරුණා සමාපත්තියෙන් ලොව බලා වදාරන්නේ රජ්ජුමාලාවට සෝවාන් වීමේ නිශ්‍රය සම්පත් ඇති බව දැක, ඇගේ ස්වාමී දූ බැමිණියට සරණ සිල්හි පිහිටීමට ඇති වාසනාව දැක වනයට පිවිස එක්තරා ගසක් මුල සවණක් රැස් විහිදුවමින් වැඩ සිටියේය. රජ්ජුමාලා ද දිනපතා ගුටි කැමෙන් කලකිරී මේ දිවියෙන් කවර අර්ථයක්දැයි සිතා මියයාමට කැමැත්තී ලණුවක් ද කළය ද ගෙන දිය ගෙන එන්නට යන්නාක් මෙන් ගෙයින් පිටවී වනයට ගියාය. ගොස් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩහුන් වෘක්‍ෂය නුදුරෙහි වූ වෘක්‍ෂයක අත්තක ලණුව ගැටගසා කෙළවර මළපුඩුව තනා එය උඩ අත්තේ බඳිනු කැමැතිව, එහා මෙහා බලන්නී එහි වැඩ උන්නා වූ, පැහැදීම ඇති කරන්නා වූ පැහැදීමට සුදුසු වන්නා වූ උතුම් වූ දමනයට හා සන්සුන් බවට පැමිණියා වූ සවණක් බුදුරැස් විහිදුවන්නා වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දුටුවාය.

දුටු පමණින්ම බුද්ධ ගෞරවයෙන් ඇදී ගිය සිත් ඇත්තී කිම බුදුහු වනාහි වා වැන්නියන්ටත් දහම් දෙසන්ද, මම යමක් අසා මේ දුක්ඛිත තත්ත්වයෙන් මිදෙන්නේ නම් යෙහෙකිසි සිතුවාය. එකල්හි බුදුන්වහන්සේ ඇගේ සිතේ හැසිරීම බලා රජ්ජුමාලාවෙනි! යි ඇමතු සේක. ඕ තොමෝ එය අසා අමාත්‍යයන් අභිෂේක ලද්දියක් මෙන්, ප්‍රීතියට පත්ව භාග්‍යවතුන්

වහන්සේ වෙත එළඹ වැඳ එකත්පසෙක හුන්නීය. භාග්‍යවත්හු ඇයට පිළිවෙළින් අනුපිළිවෙළ කථාවද වතුරාර්ය සත්‍යයද දේශනා කළහ. ඕ තොමෝ බණ අසා සෝවාන් වූවාය. ශාස්තෘන් වහන්සේ රජ්ජුමාලාවට මේ අනුග්‍රහය ඇතැයි ප්‍රමාණවත්ය සැහෙන්තේ ය. දැන් මැය කිසියම් වූ නො වැසෙන තත්ත්වයට පත්වූවා යයි දැන, වනයෙන් නික්ම ගමට නුදුරෙහි එක්තරා ගසක් මුල වැඩහුන්හ.

රජ්ජුමාලාද තමන් දැන් පහත් තත්ත්වයකට හෙළිම අයෝග්‍ය බැවින් ද, තමා ඉවසීම, මෙමති, කරුණාව ආදියෙන් යුක්ත බැවින්ද, බැමිණිය මට අහර දෙනු, හිංසා කරනු, හෝ වෙනත් යමක් කරනු ලැබේවා යි සිතා කළයෙන් දිය ගෙන නිවසට ගියාය.

ඒ යනවිට ගෙදොර දොර අසල සිටි ගෙදර ස්වාමියා (බමුණා) ඇය දැක දියතොටට ගිය නුඹ අද බොහෝ වෙලාවක් ගතවී පැමිණියාය. ඔබේ මුහුණෙහි පැහැය අද ඉතා ප්‍රසන්නයහ. ඔබ අන්‍ය වූ ආකාරයකින් එළඹ සිටින්නීද වන්නේය. මේ කුමන තත්ත්වයක්ද යයි විචාළේය.

ඕ තොමෝ (රජ්ජුමාලා) ඔහුට ඒ පුවත කීවාය. බමුණා ඇයගේ වචන අසා සතුටට පත්ව ගෙනුළුට ගොස් රජ්ජුමාලාවට මිනී මතු කිසිවක් නොකළ යුතුයයි, රජ්ජුමාලා අභිභවා යමක් නොකළ යුතුයයි සිය ලේලියට (ස්වාමිඳුවට) කියා සතුටු සිත් ඇතිව ඉක්මණින් ශාස්තෘන් වහන්සේ සමීපයට ගොස් වැඳ ආදර සහිතව කරන ලද පිළිසඳර කථා ඇත්තේ ශාස්තෘන් වහන්සේට ආරාධනා කොට ගෙදරට වඩමවා ප්‍රණීතව බාද්‍ය හෝද්‍යාදියෙන් සකසා දන් දී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැළඳවූයේය. දන් වළඳ නිමවූ උන්වහන්සේ වෙත පැමිණ එකත්පසෙක හුන්තේය. ඔහුගේ ලේලියද පැමිණ වැඳ එකත්පසෙක හුන්නාය. ගයා නම් ගමෙහි ගම්වැසි බමුණු ගැහැවියෝ එපවත් හුන්නාය. ගයා නම් ගමෙහි ගම්වැසි බමුණු ගැහැවිගේ එපවත් අසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹ වැඳ එකත්පසෙක හුන්හ. ඇතැමෙක් සාමීචී කථා කොට එකත්පසෙක හුන්හ.

ශාස්තෘන් වහන්සේ රජ්ජුමාලාද, ඇගේ බැමිණියද පෙර භවයන්හි කරන ලද කර්මයන් විස්තරකොට වදාරා පැමිණි පිරිසට ගැළපෙන ධර්ම දේශනාවක් කළහ. එය අසා බැමිණිය ද එහි පැමිණි මහජනයාද රැස් වූ

සියල්ලෝම තිසරණ සහිත ශීලයන්හි පිහිටියාහුය. ශාස්තෘෂාන් වහන්සේ සැවැත්නුවරට වැඩමවූහ.

බමුණු තෙමේ රජ්ජමාලා දියණි තනතුරෙහි තැබීය. ඔහුගේ ලේලිය (ස්වාමිද්ව) රජ්ජමාලා දෙස ප්‍රිය ඇසින් බලමින් දිවි ඇති තෙක් මන වඩන සෙනෙහසින් ඇසුරු කළාය. රජ්ජමාලා පසුකලෙක කලුරිය කොට තව්තිසාවෙහි උපන්නාය. අප්සරාවෝ දහසක් ඇයට පිරිවර වූහ. ගැල් සැටක් පමණ බඳැති දිව අබරණින් සැරසුනු ඇය නන්දන වන ආදියෙහි මහත් වූ දිව්‍ය සම්පත්තීන් අනුභව කරමින්, සතුටින් යුතුව හැසිරෙන්නීය.

ඉක්බිති ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් ස්ථවිරයෝ දේව වාරිකාවෙහි යෙදෙන්නේ මහත් වූ දිව්‍යානුභාවයෙන් ද, මහත් වූ දිව්‍ය සෘද්ධියකින්ද බබළන්නා වූ ඇය දැක ඇය විසින් කරන ලද පුණ්‍යකර්මයන් විචාළේය.

දේවතාවිය, යම්බඳු වූ ඔබ මනස්කාන්ත වූ වර්ණයෙන් යුතුව සිටින්නෙහි. එබඳු වූ ඔබ විවිධ ලෙස අත් පා චලනය කරමින් සොඳුරු වූ තාලයකට අනුව නටන්නෙහිය.

එබඳු වූ ඔබ නැටීමෙහි යෙදෙන කල්හි අවයවයන්ගෙන් හැම අයුරින්ම සවන් පිනවන්නා වූ ද මන පිනවන්නා වූ ද, දිවසඵල ශබ්ද පැතිරී යයි.

එබඳු වූ ඔබ නැටුමෙහි යෙදෙනවිට අවයවයන්ගෙන් හැමවිටම මන පිනවන්නා වූ දිව්‍යමය සුවඳක් හමා යන්නේ ය.

කයෙන් ගිලිහෙන්නා වූ කිසියම් ශීර්ෂ පළඳනාවක් වේද, ඔබේ ඒ ශීර්ෂ පළඳනාවේ සෝෂාව පංචාංගි තුර්ය නාදය මෙන් ඇසේ.

ඔබගේ ශීර්ෂාභරණයන් වාතයෙන් සෙලවේද, වාතයෙන් දන්ව කම්පනය වේද, ඒවායේ සෝෂාව පංචාංගික තුර්ය නාදය මෙන් ඇසේ.

ඔබේ හිසෙහි මනා සුවදැති වූ මනරම් වූ මෙබඳු මල් මාලා පවතීද ඒවා මංජුසාක නම් දිව්‍ය වෘක්ෂය මෙන් සියලු දිසාවන් සුවඳවත් කරයි.

දේවතාවිය, මිනිස් බව ඉක්මවූ රූපයෙන් යුතුව ඔබව පෙනෙන්නෙහිය. ඔබේ සිරුරෙන් පිරිසිදු සුවඳ ආඝ්‍රාණය වන්නේ ය. මෙය කවරනම් කර්මයක ප්‍රතිඵලයක්ද?

මේ මා විසින් ප්‍රශ්න කරනු ලැබේ. එය මා හට කියන්න.

එහි හස් පාදෙ ව විග්‍රහණා අත් පා හා විවිධ ආකාරයන්ගෙන් ප්‍රයෝජනයට ගෙන මල් මිටි මල් ඇඳිලි (දෝන මතට ගත් මල්) මල් අතු ආදිය මවා පෙන්වන්නාක් මෙන් අත් පා ආදී අවයවයන්ගේ අභිනයන් දැක්වීමෙන්, විවිධ ආකාරයට අත් පා යොදවන යන අර්ථයි. 'ව' යන්නෙන් ශාඛාවන් ශාඛා අභිනයන් මවා පෙන්වීම යන්න ගැනේ. නවවතී නටන්නෙහිය. යාකං යම්බඳු වූ ඔබ කියන ලද පිළිවෙළ අනුව නැටීම කරන්නෙහිය යන අර්ථයි. සුප්පවාදිතෙ සොදුරු නාදයන් පවත්නා කල්හි ඔබේ නැටුමට එයද සුදුසුවන බැවින් විණා බටනළා තාලම්පට බෙර ආදිය වාදනය වන පංචාංගික තුර්ය යොදාගැනීම යන තේරුමයි.

සෙස්ස පෙර විමානවක්‍රම කථාවෙහි කියන ලද පරිදිම වේ.

මෙසේ තෙරුන් විසින් ප්‍රශ්න කරන ලදුව ඒ දේවතා තොමෝ තමාගේ පෙර භවය පිළිබඳව මෙසේ විස්තර කරයි.

මම පෙර ගයා නම් ගමෙහි බමුණාගේ දාසිය වූයෙමි. පින් මද වූ භාග්‍ය හීන වූ මා 'රජ්ජුමාලා' නමින් හැඳින්වූහ.

බැණ වැදීමිවල ද, වඩ දීමිවල ද, තර්ජනය කිරීමිවල බැරැරුම් අධික වූ ද අවස්ථාවේ කළය ගෙන දිය ගෙන ඒම සඳහා නික්මී ගියෙමි.

මගින් බැහැරව කළය තබා, වනලැහැබට ගියෙමි. මම මෙහිම මිය යන්නෙමි. මට මේ ජීවිතයෙන් කවර ඵලයක්දැයි සිතා.

දැඩි මළපුඩුවක් තනා රුක් මුලක තබා වනය ඇසුරු කරන කවරෙකු හෝ වෙත්දැයි එතැන සිට දිසාවන් බැලුවෙමි.

මම එහිදී රුක් මුල වැඩ උන්නා වූ ධ්‍යාන වඩන්නා වූ, කිසි බියක් නැත්තා වූ, සම්මා සම්බුද්ධ වූ, මුලු ලොවටම හිතසුව සලසන්නා වූ මුනීන්ද්‍රයන් වහන්සේ දුටුවෙමි.

කවරෙක් මේ වනය ඇසුරුකොට වෙසෙත්ද, මනුෂ්‍යයෙක්ද, නොහොත් දේවතාවෙක්ද යනුවෙන් ඒ මා තුළ සංවේග සහිත වූ අද්භූත වූ ලොමුදැහැමක් හෙවත් බියක් ඇතිවිය.

පැහැදීම ඇතිකරන්නා වූ, පැහැදීමට යොමුවිය යුතු වූ, කෙලෙස් නමැති වනයෙන් නික්මී නිවනට පැමිණියා වූ, උන්වහන්සේ දැක මේ නම් එසේ මෙසේ කෙනෙක් නොවේ යයි මගේ මතස ප්‍රසන්න වූයේය.

මේ වනාහි රකින ලද ඉඳුරන් ඇති ධ්‍යාන වැඩීමෙහි ඇලුනා වූ, බැහැරට විසිර නොයන සිත් ඇති සියලු ලෝවැස්සන්ට හිතවත් වූ, බුදුරජාණන් වහන්සේ වන්නාහ.

මිසදිටුවන් බියට පත්කරන්නා වූ, ගුණයෙන් නුවණින් සමානයෙක් නැත්තා වූ, ගුණවතුන් ඇසුරු කරන්නා වූ, සිංහයෙකු වැනි වූ මේ බුදුන්වහන්සේ දිවුල්මලක් මෙන් දැකීම දුර්ලභය.

ඒ තථාගතයන් වහන්සේ 'රජයේ මාලාවෙහි'යි මෘදු වචනයෙන් කථාකොට තථාගතයන් වහන්සේ සරණ යන්නැයි මට කීය.

මම දොස් රහිත වූ අරුත්බර වූ, පිරිසිදු වූ, රළු නොවූ, මෘදු වූ කන්කලු වූ, සියලු දුක් දුරලන්නා වූ ඒ වචන අසා.

යෝග්‍ය වූ සිත් ඇත්තියක් ද, පැහැදුනා වූ තැනැත්තියක් ද, පිරිසිදු මනස් ඇත්තියක් ද බව දැන මුළු ලොවටම හිතවත් තථාගතයන් වහන්සේ මට අනුශාසනා කළහ.

මෙය දුක යයි ද, මෙම දුක ඉපදීමේ හේතුවයයි ද එම දුක නැතිකිරීම දුක්ඛ නිරෝධයයි ද, එය නැතිකිරීම සඳහා දුක නැතිකිරීමේ මාර්ගයේ ගමන් කළයුතු යයි ද, මා හට දේශනා කළ සේක.

අනුකම්පා කරන්නා වූ ද, අවවාද දීමෙහි සහ විනයනයේ ද දක්ෂ වූ තථාගතයන් වහන්සේගේ අවවාදයෙහි පිහිටියා වූ මම මරණයෙන් තොර වූ ශාන්ති ස්ථානය වූ පරලොවක් නැත්තා වූ නිර්වාණපදයට පැමිණියෙමි. හෙවත් මාර්ගඵලවලට පැමිණියෙමි.

එබඳු වූ මම තෙරුවන කෙරෙහි ප්‍රසාදයෙන් ද, තෙරුවන කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාවෙන් ද යුතුව ඒ පිළිබඳව වංචල නොවී සත්‍යාවබෝධය නමැති මූලයෙන් හටගත් ශ්‍රද්ධාව නිසා බුදුරදුන්ගේ ඕරස දුහිතාවක් ලෙස විසුයෙමි.

ඒ මම බියෙන් තොර බැවින් ක්‍රීඩා කරමි. ප්‍රීති වෙමි. සතුටට පත් වෙමි. දිව්‍යමය වූ මල්මාලා දරමි. මධුමද්දව පානය කරමි.

මාගේ මේ පිබිදීම සිදුකරන්නා වූ තුර්යයෝ හැටදහසක් ඇත. ආලම්බරය, ගඟ්ගය, හිමය, සාධුවාදීය, සංසයය. අප්සරාවෝ ද

පොක්බණ, සුඵස්සය, විණාය, මොක්බාය, නන්දාය, සුනන්දාය, සොණදින්නාය, සුවිම්භිකාය, අලම්බුසාය, මිස්ස කෙසිය, පුණ්ඩරිකාය, අතිවාරුණිය, ඵණි ඵස්සාය, සුඵස්සාය, සුභද්දාය, මුදුවාදිනීය යන මේ අප්සරාවෝ ද,

ප්‍රබුද්ධ වූ අප්සරාවන් අතර ශ්‍රේෂ්ඨ ලෙස සිටින්නා වූ අන්‍ය වූ අප්සරාවෝ ද යන සියලුම දේවතාවියෝ නියම කල්හි මා වෙත පැමිණ ආමන්ත්‍රණය කරත්.

සත්‍ය ලෙසම අපි නටමු. ගයමු. ඇත්තෙන්ම සතුටින් සිටිමු. මෙය වූ කලී නොකළ පින්ඵල නොවේ. කරන ලද පින්වල විපාකයි.

තිදසපුර වැසි දෙවියන්ගේ රමණීය වූද, ශෝක නැතිකරන්නා වූද, මහා වනය මෙහි වෙයි. නොකළ පින් ඇති අයට මෙහි හෝ පරලොව හෝ සුවයක් නැත්තේ ය.

සැපය වූ කලී පින් කළවුන් හටම මෙලොවදී ද පරලොවදී ද ලැබේ. පින්කළ දෙව්වරු හා එක්වීමට කැමැත්තවුන් විසින් බොහෝ කුසල් කළයුතු වේ. පින් කළ අය ස්වර්ගයේ දී සම්පත්තියෙන් යුක්ත වී සතුටට පත්වෙති.

මිනිසුන් විසින් දක්ෂිණෙයා වූ, පින් කෙත් සඳහා ආකර වූ, තරාගතයන් වහන්සේලා මිනිසුන් සඳහාම උපදිත්. ඒ තරාගතයන් වහන්සේලා අබියස පුණ්‍යකර්මයන් සිදුකරන දායකවරු ස්වර්ගයෙහිදී සතුටට පත්වෙති.

එහි විස්තර දැසී පුරෙ අහං ආසිං පෙර පුර්ව භවයෙහි මම ගෙදරම උපන් දාසියක වීමි. එහිදී කවුරුන්ගේ ගෙදරද අසන්නේ නමි. ගයායං බ්‍රාහ්මණසස යනු ගයා නමි පෙදෙස එක් බ්‍රාහ්මණයකුගේ යනුයි. 'හ' යනු නිපාත මාත්‍රයකි. අප්පුඤ්ඤං භාග්‍යය අඩු පින් නැති. අලකම්භා සිරිමත් බවින් තොර වූ, කාලකණ්ණි වූ, රජයේ මං විදුං කෙස්වලින් අල්ලාගෙන ඇදීම්, තල්ලු කිරීම් දුකින් මිදීම සඳහා හිස මුඩු කළ කල්හි නැවත ද ඒ සඳහාම හිසෙහි බඳින ලද රැහැන් කොනක් නිසා 'රජයේ' යන නමින් මිනිස්සු මා හැඳින්වූහ.

වධානං පහරදීම් පිළිබඳ, තජ්ජතාය බිය කිරීමෙන් හා තර්ජනය කිරීමෙන්, උකකතා වැරදි ක්‍රියාවෙන් දොම්නස් ඉපිදවීමෙන්,

උදකභාරියා දිය ගෙන ඒමට දිය ගෙන එන්නී ලෙස මෙහි පෙනී සිටී යන අදහසයි.

විපථෙ නියම මාර්ගය නොවන තැනෙක - මාර්ගයෙන් ඉවත්වී යන අර්ථයි. කච්ඡො කො - අච්ඡො - කචර අර්ථයකින්.

දළුං පාසං කරිඤ්ඤා ස්ථිර වූ නො කැඩෙන්නා වූ මළපුඩුවක් තනා අසුමහිඤ්ඤා පාදපෙ ගසේ කරුවක එල්ලී සිටින සේ ගසෙහි තබා තතො දීසා විලොකෙසිං කොනු බො වනමසසිතො යම්කිසි විධියකින් මගේ මරණයට බාධා විය හැකි, කිසියම් අයෙක් පිවිස හෝ සිටිත් ද යන අදහසයි.

සමබ්‍රුද්ධිය යන ආදිය එදා ඇය එවැනි නිශ්චයක් නොමැති කල්හි වුවද, ස්වභාව වශයෙන් සලකා කියන ලදී. එහි අර්ථය තමා විසින්ම මනාව අවබෝධ කළයුතු - සියල්ල අවබෝධ කළ බැවින් සමමා සමබ්‍රුද්ධිය නම් වේ. මහා කරුණාවෙන් අඩු හා වැඩි ආදී හේදයන්ගෙන් බිඳී ගිය මුළු ලොවටම ඒකාන්ත වශයෙන් හිතවත් බැවින් සබ්බලොකං යන වචනය යෙදේ. දෙලොවම අවබෝධ කරගත් බැවින් මුනි නම් වේ. හිදගැනීම වශයෙන් ද, කෙලෙස් රැස්කිරීම වශයෙන් ද පහදා දීමක් නැති බැවින් ද, නිසිනනං යි යෙදේ. අරමුණක් අනුව ධ්‍යාන වැඩිමෙන් ද ලක්ෂණයක් අනුව ධ්‍යාන වැඩිමෙන් ද යන අදහස සඳහා ක්‍රියානතං යි යෙදේ. බෝවුල්හිදීම බියට හේතුවක් සියල්ල සිදුහු හෙයින්, කොතැනින් හෝ බියක් නොඑන බැවින්, අකුතො භයං යි යෙදේ. සංඛගො නම් දුකට බිය වීම සහිත වූ නුවණයි. එය භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ දර්ශනයෙන්ම ඇයට ඇතිවිය.

පාසාදිකං පැහැදීම ඇතිකොට, දෙතිස් මහපුරිස් ලකුණු අසු අනනු ව්‍යාඤ්ජන, බ්‍යාමප්‍රභා කේතුමාලාලංකාර යන මේ ලක්ෂණයන්ගෙන් භාත්පසින්ම ප්‍රභේද ඇතිකරවන, තමන්වහන්සේ ශරීර ශෝභාවෙන් ද යුත් රූපකාය දර්ශනය කරගැනීමෙහි යෙදුනේ ජනතාවගේ ප්‍රසාදය මනා අයුරින් වර්ධනය වේ යන අදහසයි. පසාදනීයං දශබලය, චතුර් වෛශාරද්‍ය, ෂඩ් අසාධාරණ ඤාණ, අටළොස් වැදෑරුම් වූ බුද්ධ ධර්මය ආදී ආවේණික ධර්මයන්ගේ පටන් අප්‍රමාණ ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වූ ධර්ම සමූහයෙන් තථාගතයන් පිළිබඳව පරීක්ෂා කරන ජනයාගේ පැහැදීමට හේතු වූ, ප්‍රසාදය ඇතිකරවන්නා වූ යන අර්ථයයි. වනා කෙලෙස් වනය මැඩ, නිබ්බාණ මාගතං තෘෂ්ණා රහිත බව වූ නිර්වාණයට පැමිණියා වූ, කීදිසො යම් ඒ කෙනෙක් බොහෝ දෙනා.

අර්භත් මාර්ගය රැකගැනීම සඳහා මනස සයවැනි කොට වූ ඉන්ද්‍රියයන්ගේ ආරක්ෂිත බව ගුණනිත්‍රිය නම් වේ. රහත්ඵලයෙහි හා ධ්‍යානයෙහි ඇති කැමැත්ත ක්‍රියානතො නම් වේ. එහෙයින්ම බැහැර පවත්නා වූ රූප ආදී අරමුණුවලින් ඉවත් වූ අධ්‍යාත්මික විෂයන්හිද නිර්මාණයෙහි ද, බැසගත් බැවින් යන අදහසින් අබ්හිග්ගතමාන සො යි කියනු ලැබේ. වැරදි ලෙස පිළිගෙන තිබෙන අදහස්වලින් මිදීමට ඇති බිය නිසා වැරදි අදහස් සහිත මිසදිටු බියට පත්විය යුතු බැවින් නොහොත් ඔවුන් හට බිය උපදවන බැවින් යන අදහසින් භය හෙරවො.

වැරදි දෙයට සිත යොමුකරගෙන සිටින්නවුන් ළංචිය නොහැකි බැවින්, කෙසේ හෝ ආසන්න විය නොහැකි යන අදහසින් දුරාසඳො දුලභං මෙය දුර්ලභ යන අදහසයි. දසසනාය දැකීමට පවා පුප්ඵ ඔදුමබරං යථා යම් සේ වනාහි දිඹුල්ල ගසෙහි මල් හටගැනීම දුර්ලභ බැවින්, ඒ දර්ශනය කචදා හෝ සැබෑ ලෙස සිදුවන්නේද එසේ එබඳු උතුම් පුද්ගලයෙකු දැකගැනීම සිදුවීමය යන අරුතයි.

සො තථාගතො මුදුහි වාචාහි මෘදු වචනයෙන්. රජ්ජුමාලෙහි මං ආලපිඤා රජ්ජුමාලා යයි මා අමතා සරණං ගච්ඡ තථාගතං තථාගතයන් සරණ යන්න යයි මං අවොච මට කියේය.

තාහං ඒ මම. ගිරං වචනය. නෙලං දොස් නැති - අපථවතීං අර්ථයෙන් යුක්ත වූ, අර්ථ සහිත වූ, ඒකාන්ත වශයෙන් හිතවත් වූ වචන නිසා, පිරිසිදු බව නිසා යන අර්ථයේ සුචිං යෙදේ. රථබවින් තොර වූයේ යන අදහසින් සණ්ඨං හික්මිය යුතු පුද්ගලයන් මෘදුභාවයට පත්කරවන බැවින් මුදුං යනු වේ. ඇසීමට ප්‍රියය යන අදහසින් වගු සබ්බසොකා අනුදනං, ඥාතීන්ගේ විනාශය ආදී වශයෙන් හටගන්නා සියලු ශෝකයන් දුරුකිරීමේ වචන අසා ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇත්තියක වූයෙමි. දානකථා ආදිකොට ඇති මේ සියල්ල නෛෂ්ක්‍රමය කෙරෙහි සිත උනන්දු කරවා එහි ආනිසංස දැක්වීම වශයෙන් කරන ලද භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ අනුපිළිවෙළ කථාව සදහා කිය. ඒ නිසා 'කලල විතතඤ්ච මං දත්වා' යන්න කිය.

එහි කලලවිතතං යනු ක්‍රියාවෙහි යෙදිය යුතු සිත ඉහත පැවැත්වූ දේශනාවෙහිදී ශ්‍රද්ධාවෙන් තොරවීම නම් වූ විත්ත දෝෂයන් නැති බැවින් කර්මය දැනගෙන සිටීමේ සිත යයි හැදින්වෙන සිත වනාහි භාවනා කිරීමට යෝග්‍ය වූ සිතය යන අර්ථ ඇත්තේ වේ. ඒ නිසා පසන්න සුඛ මානසං යන්න කිය. එහි පසන්නං යනු ශ්‍රද්ධාව නැතිකමින් තොරවීමයි. සුඛමානසං යනු කාමච්ඡදා ආදියෙන් තොරවීම නිසා මෘදු වූ සිතක් ඇති බව ද, නීවරණ රහිත වූ සිතක් ඇති බව ද කියවේ. අනුසාසිං අනුසාසනා කළේය. සාමුක්කංසික ධර්ම දේශනාවෙන් සහ ක්‍රියාත්මක භාවයෙන් සසරෙහි නැවැත්ම සදහා උපදෙස් දුන්හ. ඒ නිසාම ඉදං දුකඛං ආදිය කීහ. මේ අනුශාසනා කරන ආකාරය දැක්වීමයි.

එහි ඉදං දුක්ඛනති මං අවොච මේ තණ්හාව දුරුකරන්නා වූ ත්‍රෛභූමක ධර්ම ස්වභාව වූ, දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යයයි. මට කීයේය. අයං දුක්ඛසස සමභවො මේ කාම තණ්හාදී වූ තෘෂ්ණාවන් තුනයි. තෘෂ්ණාව වූ කලී යම් පරිද්දෙකින් දුක්ඛයාගේ උපදීම, ඇතිවීම දක්වයි. දුක්ඛ හේතුව වශයෙන් සමුදය ආර්ය සත්‍යය වදාළහ. අයං නිරොධො මග්ගො දුක් නිවීමේ මාර්ගයයි. අසංඛත ධාතු වූ නිර්වාණයයි. දුක්ඛ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යයයි. අන්ත දෙකින් වෙන්වීමේ ස්වභාවයයි. අන්ත දෙක දුරු කිරීමයි. අඤ්ඤා ඵය නිර්වාණගාමී ප්‍රතිපදාව බවයි. අමනොගධො මග්ගො මේ සතර ආර්ය මාර්ගයන් දෙසීම පිළිබඳව සම්බන්ධයයි. පිළිවෙළයි.

කුසලසස අවවාද දීමෙහි හික්මවිය යුත්තන් හික්මවීමෙහි දක්ෂ වූ තැනැත්තන්ගේ ප්‍රමාද රහිත ප්‍රතිපත්තියෙන් හෝ එය මස්තකප්‍රාප්ත වීමෙන් නිවැරදි තැනැත්තන්ගේ ඔවාදංහි අහංඝීතා අනුශාසනා ලැබ ශික්ෂාවන් තුන සම්පූර්ණ කිරීමෙන් සත්‍යය මනාව අවබෝධ කරගැනීමෙන් කියන ලද පරිදීම අවවාදයෙහි පිහිටියාය. එහෙයින් 'අජ්ඣතා අමතං සතතිං නිබ්බාණං පද මචචුතං' යනුවෙන් කිය. එය අවවාදයෙහි පිහිටීමට හේතුවන කියමනකි. යම් තැනැත්තියක් නිත්‍ය ලෙසට මරණයෙන් තොර බැවින් අමතං යන තත්ත්වයට ද සියලු දුක් සන්සිඳවූ බැවින් සතතිං යන තත්ත්වයට ද අවබෝධ කරගත් නිර්වාණයේ හේතුවෙන් අචචුතං නිබ්බාණ පදං අජ්ඣතා යන තත්ත්වයට ද පැමිණ ඇය ඒකාන්තයෙන් ශාස්තෘන් වහන්සේගේ අවවාදයෙහි පිහිටියා නම් වෙයි.

අවධංගිතා පෙමා දැඩි භක්තිය රත්නත්‍රයෙහි නිශ්චල වූ ප්‍රසාදයි. හෙවත් ස්නේහය කුමක් නිසාද යත්, දසසනෙ අවිකම්පිනී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධයහ. ධර්මය ස්වාක්ඛාතය. සංඝයා මනාව පිළිපන්නාහ යන මේ සමයක් දර්ශනයෙහි නොසෙල්වෙන්නීය. කචුරුන් විසිනුත් සෙල්විය නො හැකි වන්නේමය. මූල ජාත්‍ය සද්ධාය 'ඉතිපිසො භගවා අරහං' යනාදියෙන් සම්මා සම්බුදුන් කෙරෙහි ද 'සවාකධාතො භගවතා ධම්මො' යනාදියෙහි ධර්මය කෙරෙහි ද 'සුපටිපනො භගවතො සාවක සංඝො' යනාදියෙන් ශ්‍රාවක සංඝයා කෙරෙහි ද, සත්‍යය අවබෝධ කරගැනීම නම් වූ මූලයෙන් හටගත් මූලික ශ්‍රද්ධාව ඇති මම කම්පනයට පත් නොවන්නේ ය. එහෙයින්ම ධීතා බුද්ධසස ඔරසා බුදුරුදුන්ගේ ඔගරස දුහිතෘවක් වන්නේම ය.

සාහං රමාමි එබඳු වූ මම එකල්හි ආර්ය ජාතියෙන් දැන් දෙව්ලොව ඉපදීමට පැමිණ මාර්ගයෙහි ඇල්මෙන් ද එලයෙහි ඇල්මෙන් ද සතුටට පත් වෙමි. කාම ගුණයෙහි ඇලීමෙන් ක්‍රීඩා කරමි. මොදාමි සතුටු වෙමි. තමන්ට දොස් පැවරෙන බිය පහව ගිය බැවින් අකුණොහය යන්න යෙදේ. මටු මඳදුටු මිපැණි නම් වූ මෘදු කාරකය නැටුම් වැයුම් කරන කල්හි, ශරීරයටද කටහඬටද මෘදු බව ගෙන එයි. මෘදු බව ගෙන එන සුවඳ සුගන් සඳහා 'මටු මාධව' යයි සමහරු කියති. ක්‍රීඩාවේ ආරම්භයේ පටන් ක්‍රීඩාවේ නිමාව දක්වා හෝ ක්‍රීඩා කරන කල්හි ක්‍රීඩාව සඳහා හෝ මටුපානය කරන බව කීමයි.

පුඤ්ඤකෙඛනා නමාකරා දෙවියන් සහිත ලෝකයාගේ පුණ්‍යකෂේත්‍ර වූ ආර්යයන් හට මාර්ග එලස්ථානයක් වූ ආර්ය සංඝයාට උත්පත්ති ස්ථානය තථාගත නම් වේ. යම් පින්කෙතක් සංඝ රත්නයක්. යථා යන්තෙන් කියවේ.

ඉක්බිති ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරණුවෝ තමන් විසින්ද දේවතාවිය විසින්ද කියන ලද මේ කථා පුවත මිනිස් ලොවට පැමිණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සමග කීයේය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එක් අර්ථෝත්පත්ති කරගනිමින් පැමිණ සිටි පිරිසට ධර්මය දෙසූහ. එම දේශනාව මහාජනයාට සාර්ථක විය.

රජයේ මාලා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

ස්ත්‍රී විමාන වර්ණනා

සතරවෙනි වර්ගය සමාප්තයි.

5.1

මහා වර්ගයෙහි කො මෙ වැනි පාදානී යනු මණ්ඩුක දේව පුත්‍ර විමානය එහි උපත කවරේද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වම්පා නුවර ගඟගරියා පොකුණ තෙර වාසය කරති. උන්වහන්සේ අරුණ නැගෙන්නට පළමුව බුදු සිරිත ලෙස මහා කරුණා සමාපත්තියට සමවැදි එයින් නැගිට හික්මවිය යුතු පිළිසරණ විය යුතු සත්ත්වයන් දෙස බලන්නේ අද සවස මා විසින් ධර්මදේශනා කරන කල්හි එක්තරා මැඩියෙක් මගේ හඬ පිළිබඳව බැති පෙම් උපදවා නිමිති ගෙන වෙනත් උවදුරකින් මියගොස් දෙව්ලොව ඉපිද, මහත් වූ දෙව්පිරිස් සමග මහජනයා දකිද්දීම එන්නේය. එහිදී බොහෝදෙනාට ධර්මාභිසමය වන්නේය යයි දැක පෙරවරුයේ හැඳ පොරවා පා සිවුරු ගෙන මහත් වූ සහ පිරිවර සමග වම්පා නුවරට පිඬු පිණිස පිවිස හිඤ්ඤාත් වෙත ලත් සුලභ පිණ්ඩපාතය ගෙන, කරන ලද බත්කිස ඇත්තේ, විහාරයට පිවිස හිඤ්ඤාත් වත් දක්වා තම තමන්ගේ වසන තැන්වලට ගිය පසු ගඳකිළියට පිවිස එලසමවත් සුවයෙන් දහවල් කාලය ගෙවා සවස් භාගයේ සිව් පිරිස් රැස් වූ කල්හි රම්‍ය වූ සුවදවත් ගඳකිළියෙන් නික්ම ඒ අවස්ථාව ගැලපෙන ප්‍රාතිහාර්යයෙන් පොකුණු තෙර දම්සභා මණ්ඩපයට පිවිස දැකුම්කළු බුද්ධාසනයේ වැඩසිටියේ මනෝ සිලාකලයෙහි සිංහනාදය කරන්නා වූ අභීත බිය දැක කේසර සිංහයකු මෙන් අංග අටකින් සමන්විත වූ බ්‍රහ්මස්චර විහිදුවමින් සිතිය නොහැකි, උපමා රහිත බුද්ධ ස්වභාවයෙන් ධර්මය දෙසීමට ආරම්භ කළහ.

එම මොහොතෙහි

එක්තරා මැඩියෙක් පොකුණෙන් එළියට විත් 'මෙනෙමේ ධර්මය කියයි'යි ධර්ම සංඥාවෙන් දහම් හඬ පිළිබඳව නිමිති ගත්තේ පිරිස් කෙළවර හොත්තේය. මේ අතර එක් ගොපළු දරුවෙක් ඒ පෙදෙසට පැමිණියේ උපසමයෙන් යුක්ත වූ ධර්මය අසන පිරිස ද ධර්මය දේශනා කරන්නා වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ ද දැක අතැති දණ්ඩ බිමට ඇන එයට බර තබා සිටගෙනම බණ අසන්නේ මැඩියා නොදැකම ඒ මැඩියාගේ ඔළුව උඩ දණ්ඩ සිටවාගෙන සිටියේය. මැඩියා පහන් සිත් ඇතිව ධර්මය

පිළිබඳ සංඥාවෙන් ප්‍රසන්න සිතින් සිටියදීම කළුරියකොට තව්තිසා භවනයෙහි දොළොස් යොදුනක් වූ රන් විමනක ඉපිද එහි දිව්‍ය අප්සරාවන් සමූහයා පිරිවර ඇතිව සිටින තමන් දැක 'කවර පින්කමක් නිසා මා මෙහි උපන්නේදැ'යි ආවර්ජනා කරන්නේ පෙර ආත්මභාවය දැක මම නම් මෙහි ඉපිද මෙබඳු සම්පත් ලැබිමි. කවරනම් කුසල කර්මයක් පින්කමක් කරන ලද්දේ දැයි සිහි කරන්නේ 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ස්වරයෙහි ධර්ම නීතිත්ත ගැනීම හැර වෙනත් හේතුවක් නො දක්නේය. හෙතෙම එකෙණෙහිම විමානයෙන් අවුත් විමානයෙන් බැස මහජනයා බලා සිටියදීම මහත් වූ දිව්‍යානුභාවයෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹ භාග්‍යවතුන් ගේ සිරිපතුල් වැඳ ඇදිලි බැඳ නමස්කාර කරමින් සිටියේය. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත පිරිවර සහිතව එළඹ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සිරිපතුල් සිරසින් වැඳ ඇදිලි බැඳ නමස්කාර කරමින් සිටියේය. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැන සිටියද මහජනයාට කර්ම විපාකයන් බුද්ධානුභාවයත් ප්‍රත්‍යක්ෂ කිරීම සඳහා මෙසේ විමසූ සේක.

1. සෘද්ධියෙන් ද යසසින් ද බබළමින් නොයෙක් වර්ණයන්ගෙන් දිළිසෙන ආහරණවලින් සැරසී සියළු දිසාවන් බබුළුවමින් මහත් සම්පතීන් යුතුවූ මාගේ දෙපා වදින්නා වූ ඔබ කවරෙක්ද?

එහි කො යනු දේව යක්ඛ නාග මනුෂ්‍ය ආදීන් අතුරෙන් කවරෙක්ද යන අර්ථයි. මෙ යනු මගේ පාදානි සිරිපතුල් ඉඳියා යනු මෙබඳු වූ දේව සෘද්ධියෙන් යසසා මෙබඳු වූ පරිවාර සම්පතීයෙන් යුක්තව ජලං යනු බැබළෙමින් අභිකකනෙනන යනු කාන්තීමත් වූ සිත් අලවනසුලු යහපත් බවින් යුතුව වණෙණන යනු (සමේ) ඡවි වර්ණයෙන් යරීර වර්ණයෙන් බබළයි යනු අර්ථයි.

ඉක්බිති දේවපුත්‍රයා තමන්ගේ පෙර අත් බව පිළිබඳ විස්තර කියන්නේ මේ ගාථාවන් කීහ.

2. මම පූර්ව ආත්මයේ දියම ගොදුරු කොටගෙන (දිය ගොඩ දෙකම හැසිරෙන මැඩියෙක් වීම. ඔබවහන්සේගේ ධර්මය අසමින් සිටියදීම, ගොපලු දරුවකු අතින් (මම මරණයට පත්වීම)

3. ඔබවහන්සේගේ ධර්මයෙහි මොහොතක් සිත පැහැදවීමෙන් ඇසු කුසලයෙන් මා ලැබූ පිරිවර ද ශරීරාලෝකය ද සම්පත් ද බලනු මැනවි.

4. ගෞතමයන් වහන්ස, යම්කිසි කෙනෙක් නුඹවහන්සේගේ ධර්මදේශනාව බොහෝකලක් ඇසුවේ නම් ඔව්හු සසර ව්‍යසනයට නොපැමිණ නිවනට යන්නේය.

එහි පුරෙ පෙර ආත්මයෙහි උදකෙ යනු එකල්හි තමන් උපන් ස්ථානය දක්වයි. 'උදකො මණ්ඩකො' දියෙන් ඉදිමුණු ගොඩබිම මණ්ඩුකයා වාසය කරයි. ගාවො වරනති (ගොදුරු සඳහා) ගවයන් හැසිරේනුයි ගොවර නම් වේ. තණබිම පිටිටනිය යන තේරුමයි. වාරි උදකං ගොවරො ජලය වතුර ගොදුරු බිම්කොට ඇත්තා. මොහුනුයි වාරි ගොවර නම් වේ. දියෙහි හැසිරෙන සමහරු මස් කැසුණු ආදීහු අවාරි ගොවර නම් ද වේ. මෙහි විසේසයෙන් වාරි ගොවර යයි කියන ලදී. තව ධම්මං සුණන්තසස යනු බුන්ම ස්වරයෙන් කුරවි කෙවිල්ලන් හඬින් දේශනා කරන්නා වූ ඔබගේ ධර්මය ධම්මො එසොච්චවතීති මේ ධර්මයම යයි යන හැඟීමෙන් බුද්ධ ස්වරයෙහි නිමිති ගැනීම් වශයෙන් අසන්නවුහුට මෙය අනාදාරාර්ථයේ ඡෂ්ඨී වචනයයි දතයුතුය. අවධි මච්ඡපාලකො වස්සන් ආරක්ෂා කරන්නා වූ ගොපලු දරුවෙක් මගේ සම්පයට පැමිණ ඔහු අත තිබූ කෝටුව බිමට ඔබාගෙන සිටින්නේ මගේ ඔලුවෙහි දණ්ඩ ඇමිණී මා මළේය.

මුහුතං විතතපසසාදසස යනු ඔබවහන්සේගේ ධර්මය කෙරෙහි සුළු මොහොතක් විත්තප්‍රාසාදයෙන් සිටීමේ හේතුවෙන් ඉදධං යනු සමෘද්ධිය දවස යස ඉසුරු ලැබිය යන අර්ථයි. යසං යනු පිරිවරයි. ආනුභාවං යනු පස්කම් සුව වර්ණය ආදී දිව්‍යානුභාවයන් වණණං යනු ශරීර වර්ණ සම්පත් ජූතිං යනු දොළොස් යොදුන් පමණ වූ පැතිරී පවත්නා වූ ප්‍රභා විශේෂය.

යෙ යනු යම් සත්ත්වයෙක් 'ච' ශබ්දය අන්වය හා සම්බන්ධ නැති බවයි. තෙ යනු ඔබගේ දීඝ මඤ්චානං බොහෝ කාලයක් අසෙසාසුං යනු ඇසුහ. ගොතමා යනු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ගෝත්‍ර නාමයෙන් ඇමතීමයි. අවලධ්‍යානං යනු නිවනයයි. මෙය එහි අර්ථයයි. මා මෙන් සුළු කාලයක් නො අසා යමෙක් වනාහි කරන ලද පින් ඇත්තෙක්ව ඔබගේ ධර්මය බොහෝ කාලයක් ඇසීමට ලබන්නාහුය. තෙ බොහෝ කලක් සසර දුක්

විදින මේ සත්ත්වයෝ යසව ගනකවා යනු සෝකයට පත් නොවන්නෝය. හේ ශෝක නොකොට ඒකාන්තයෙන්ම ස්ථිර වූ නිර්වාණාධිගමයට පත්වන්නෝමය. ඔවුන් උත්පත්ති අත්තරාවක් නො වන්නෝමය.

ඉක්බිතිව ශාස්තෘන් වහන්සේ පැමිණ සිටි පිරිසෙහි උපනිශ්‍රය සම්පත් බලා විස්තර වශයෙන් ධර්ම දේශනා කළේය. දේශනාවසානයේ ඒ මණ්ඩුක දේවපුත්‍රයා සෝවාන් පෙළෙහි පිහිටියේය. දේවපුත්‍රයා භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැඳ තුන්වරක් පැදකුණු කොට හික්කු සංඝයාට ඇඳිලි බැඳ වැඳ සහපිරිවරින් දෙවිලොවට පිවිසියහ.

මණ්ඩුක දේවපුත්‍ර විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

5.2

උධ්‍යාහි සුපාප ධමෙම යනුවෙන් රේවතී විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේ වීද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බරණැස් නුවර ඉසිපතනයෙහි මිගදායෙහි වාසය කරන සේක. එකල්හි බරණැස් නුවර ශ්‍රද්ධා සම්පන්න වූ දන් දෙන්තා වූ දෙන දෙය ද මනාව සකස්කොට දෙන්තා වූ, සංඝයාට උවටැන් කරන්නා වූ කුලගෙයක 'නන්දිය' නම් වූ උපාසකයෙක් වාසය කළේය. එකල්හි ඔහුගේ මව්පියෝ ඉදිරිපස පිහිටි නිවසකින් මාමා කෙනෙකුගේ දියණියක වූ රේවතී නම් කාන්තාවක කැඳවාගෙන ඒමට කැමති වූවාහුය. ඇය වනාහී ශ්‍රද්ධා නැත්තීය. දන් නොදෙන සුළුය. ඒ නිසා නන්දිය තෙමේ ඇයට කැමති නුවූයේය. ඔහුගේ මව රේවතියට, දුවනියනි, ඔබ මේ නිවසට පැමිණ හික්කු සංඝයාට හිඳිනා තැන් ද, පලාවන් ගොමවලින් පොළව පිරිබඩගා පිරිසිදු කොට එහි අසුන් පනවන්න.

ආධාරක ස්ථාන පිළියෙල කරන්න. හික්කුන් පැමිණිකල වැඳ පාත්‍රා ගෙන වඩා හිඳුවා පෙරහන්කඩයෙන් පැන් පෙරා ආහාර පූජාකොට ආහාර වැළඳු කල්හි පාත්‍රා සෝදන්න. මෙසේ කිරීමෙන් මගේ පුත්‍රයාගේ සිත් රුහනීමට කටයුතු කරන්න යැයි කීවාය. ඉක්බිති ඇය අවවාද ඉවසන තැනැත්තියක් වීම නිසා ඇය එසේ කළාය. ටික දවසක් මෙසේ කරද්දී මව නැවත පුතා හට කියා ඔහු විසින් යහපතැයි පිළිගනු ලැබූ කල්හි දින නියමකොට ආවාහය සිදු කළේය. ඉන්පසු නන්දිය තෙමේ ඇයට 'ඉදින් හික්කු සංඝයාට ද මගේ මව්පියන්ට ද උවටැන් කරන්නෙහි නම් මේ නිවසෙහි විසීමට අවසර ලබන්නෙහිය' යයි කීය. ඕ තොමෝ යහපතැයි පිළිගෙන යම්කිසි කලක් ශ්‍රද්ධාවන්තියක ලෙස වාසය කරමින් ස්වාමියාගේ සිත් ගෙන පුතුන් දෙදෙනෙකු ද ලැබුවාය. නන්දිය ගේ දෙමව්පියෝ කළුරිය කළහ. නිවසෙහි සියලුම සම්පත්වල භාරකාරිය ඇයම වූවාය. නන්දිය තෙමේද මහා දානපතියකු වී හික්කු සංඝයාට දානය පැවැත්වීමද, දුගී මගී යාවකාදීන්ට ගෙදර දොරටුවෙහි දන්සැල් පැවැත්වීමද කරවීය. ඉසිපතන විහාරයේ කුටි හතරකින් යුත් සාලුවක් හතරක් කරවා ඇඳ පුටු ආදියට රෙදි අතුරුවා, බුද්ධ ප්‍රමුඛ මහා සංඝයා වෙත දන් පුදා ශාස්තෘෂත් වහන්සේගේ අතෙහි පූජාව පිණිස වූ අත පැන් වත්කොට ඒ පැන් බිඳුවලින් බීම ස්පර්ශ කරවා ශාලාව සංඝයාට පවරා දුන්නේය. එසේ අත පැන් වත්කිරීමක් සමගම තව්තිසා භවනයෙහි දිගින් හා පුළුලින් අවටින් යන වශයෙන් දොළොස් යොදුන් වූ, යොදුන් සියයක් උස් වූ සන්රුවන්මය වූ දහසක් අප්සරාවන් සහිත වූ දිවා ප්‍රාසාදයක් ඔහු වෙනුවෙන් පහළ වූයේ ය.

ඉක්බිති දිවාලෝකයේ චාරිකාවේ යෙදුනු මහ මුගලන් තෙරණුවෝ ඒ ප්‍රාසාදය දැක තමන්ට වැදීම පිණිස ආ දෙව්වරුන්ගෙන් 'මේ ප්‍රාසාදය කාගේදැ' යි විමසූහ. ස්වාමීනි, මේ ප්‍රාසාදයේ හිමිකරුවා බරණැස් නුවර නන්දිය නම් කෙළෙඹි පුත්‍රයාය. ඉසිපතන විහාරයේ ශාලාවන් සතරක් කරවා මහා සංඝයාට පූජා කිරීම නිසා ඔහු වෙනුවෙන් පහළ වූ ප්‍රාසාදයයි කීහු. ප්‍රාසාදයෙහි සිටි අප්සරාවෝ ද පැමිණ තෙරුන්වහන්සේ වැඳ 'ස්වාමීනි, අපි බරණැස් නුවර නන්දිය නම් උපාසකයාගේ පරිචාරිකාවන් වීමට මෙහි පහළ වූයෙමු කීවාහුය.

ඔබවහන්සේ වැඩමවා ඔහුට මෙසේ කියන්න. 'ඔබේ පරිචාරිකාවන් වීමට පහළ වූ දේවතාවියෝ ඔබ (මෙහි පැමිණීම) පමාවන කල්හි උකටලීව

වෙසෙත්. දෙවිලොව සැපත යනු මැටිබඳුනක් බිඳ දමා රත්බඳුනක් ගැනීමෙන් ඉතා මනාප වුවකැයි කියා 'මෙහි පැමිණෙන ලෙස ඔහුට කියන්නැ'යි කීහු. තෙරුන්වහන්සේ යහපතැයි එකඟ වී, වහා දෙවිලොවින් පැමිණ සිටිපිරිස් මැද 'ස්වාමීනි! මිනිස්ලොව සිටිමින් පින් කරන්නවුන්ට, ඔවුන් මිනිස්ලොව සිටියදීම දෙවිලොව දිව්‍ය සම්පත්ති පහළ වන්නේ' දැයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් විචාළහ. ඔබම දක්නා ලද්දේ නොවේද? කුමක් නිසා මගෙන් ප්‍රශ්න කරන්නේදැයි විමසීය. එසේය ස්වාමීනි, එසේ සම්පත් උපදින්නේ වෙයි. ඉක්බිති මුගලන් තෙරුන් වහන්සේ 'යම් සේ කාලයක් ඇත පෙදෙසක වාසයකොට පැමිණි අයෙකුට ඤාතිමිත්‍රයෝ අහිතන්දනය කෙරෙත් ද, මහ ඉහලින් පිළිගන්නේ ද එසෙයින් මෙලොවින් පරලොවට ගිය පින්කළ පුද්ගලයා තමන්ගේ පුණ්‍යසම්පත්ති නමැති අත්වලින් භාර ගනිමින් පිළිගනිති යයි දක්වමින් මෙසේ වදාළහ.

කලක් දුර පෙදෙසකට ගොසින් සුවසේ ආපසු එන්නා වූ පුද්ගලයන්ගේ පැමිණීම ඤාතිමිත්‍රාදීන් විසින් ඉතා සතුටින් පිළිගනු ලැබේ.

එසේම කරන ලද පින් ඇති මෙලොවින් පරලොවට ගිය පුද්ගලයා ආපසු තමන් වෙත එන ප්‍රියතම ඥාතියකු ලෙස පුණ්‍යකර්මයන් විසින් පිළිගනු ලැබේ.

නන්දිය තෙමේ ඒ අසා වැඩියෙන් දන් දෙයි. පින්කරයි. වෙළඳම සඳහා යන්නා වූ නන්දිය තෙමේ, රේවතීය අමතා,

'සොඳුර, මා විසින් සංඝයා කෙරෙහි තබන ලද දානය ද අනාථයන් කෙරෙහි ද තබන ලද දන්වැට ප්‍රමාද නොවී ඔබ විසින් පවත්වාගෙන යා යුතුය'යි කීය. ඇය යහපතැයි කියා එකඟ වූවාය. ඒ නන්දිය වෙළඳ ගමේ දුරු රට ගියේ නමුදු යම් යම් තැන නවාතැන් ගනියි ද, ඒ ඒ තන්හිදී හිඤ්ඤන්ට ද අසරණයන්ටද සම්පත් ඇති පරිද්දෙන් දන් දෙන්නට පටන් ගත්තේය. ඔහුට අනුකම්පාවෙන් රහතුන් වහන්සේලා දුර සිට පැමිණ දන් පිළිගත්හ.

රේවතීය වනාහි ඔහු ගියකල්හි ටික දිනක් දන්වැට පවත්වා අසරණයන්ට දෙන දන්වැට නවත්වා දැමීය. හිඤ්ඤන්ට ද සුන්සහල් බත් හා ඇඹුල් කාඩ් සමඟ දුන්නාය. හිඤ්ඤන් අහර වැළඳූ තැන තමන් විසින්

බන් කා මාලු කටු, ඇටකැබලි, කරපිංච කොළ ආදී අපද්‍රව්‍ය දමා හැඬිකර, 'ශ්‍රමණයන්ගේ හැටි බලන්න. සැදැහැකියෝ දුන් දෙය මෙසේ ඉවත දමකිසි ශ්‍රද්ධාවන්තයින් ගෙන්වා ඔවුන්ට පෙන්වා හිඤ්ඤන්ට දොස් පවරයි.

වෙළඳම සඳහා පිරවට ගිය නන්දිය තෙමේ වෙළඳ කටයුතු නිමවා ලැබුණු ලාභ ඇතිව ආපසු පැමිණ, දන්වැට නැවතීමේ තොරතුරු අසා රේවතිය නිවසින් බැහැර කරවා නිවසට පිවිසියේය. දෙවන දිනයේ බුදුන් ප්‍රමුඛ හිඤ්ඤ සංඝයා නිවසට වඩමවා මහදන් පවත්වා නිතිපතා දෙන සලාක බත නැවත පිහිටුවා අසරණයන්ට දෙන බන් ද මනාව පැවැත්වීය. පසුව තමාගේ සහායකයන්ගේ පෙරැත්තෙන් රේවතිය නැවත කැඳවා ආහාර හා ඇඳුම්වලට පමණක් සීමාකර තැබුවේය.

හෙතෙමේ පසුකලක කළුරියකොට තව්නිසා භවනයේ තමන් වෙනුවෙන් පහළ වූ විමානයේම උපන්නේ ය. රේවතිය වනාහි සියලුම දන් දීම් සිදු දමා 'මොවුන් නිසා මගේ ලාභසත්කාර පිරිහී ගියේ යයි හිඤ්ඤන්ට ආක්‍රෝශ කොට පරිභව කෙරෙමින් හැසිරෙයි. ඉක්බිති වෛශ්‍රවණ තෙමේ යක්‍ෂයන් දෙදෙනෙකුට මෙසේ අණ කළේය. 'කොල්ලනි, යච්. බරණැස් නුවර මෙසේ උද්ඝෝෂණයක් කරවු. අදින් සත්වන දවසෙහි රේවතිය ජීවත්වෙමින් සිටියදීම (පණ පිටින්ම) නිරයට ඇද දමනු ලබන්නී යනුවෙනි. එය අසා මහාජනයා සංවේගයට පත්වූහ. බියෙන් ක්‍රස්ත වූහ. රේවතිය වනාහි ප්‍රාසාදයට නැගී දොර වසාගෙන හුන්තීය. සත්වන දිනයෙහි ඇගේ පාපකර්මය විසින් මෙහෙයවනු ලැබූ වෙසවුනු රජු විසින් අණකරන ලදින්, නිල්පැහැ කෙහෙ රැවුලින් බබළන්නා වූ, විරූපී කැඩුණු නාසිකා ඇති, වැඩුණා වූ දළ ඇති, ලේ පැහැගත් ඇස් ඇති, ජලය සහිත වළාකුලු වර්ණයෙන් යුත්, ඉතා භයානක රූපයෙන් යුත් යක්‍ෂයෝ දෙදෙනෙක් පැමිණ 'පවිකාර රේවතිය නැගිටිනු' යනාදිය කියමින් අත්වලින් අල්වාගෙන මහජනයා දැක ගනිත්වායි මුළු නුවරම විදියක් විදියක් ගානේ ගෙන යමින් විචී රවුම්වල ඇවිද්දවා අහසට නැගී තව්නිසා භවනට පමුනුවා නන්දියගේ විමානය ද සම්පත්තිය ද ඇයට පෙන්වා විලාප නගන්නට වූ ඇය උස්සද නම් නිරය අසලට පැමිණවූහ. යමපල්ලෝ ඇය උස්සද නිරයේ බහාලූහ.

උදෙසාහි රෙවතෙ සුපාප ධමමො
 අපරාරුකං ද්වාරං අදාන සීලෙ
 නෙසසාමී තං යසථ චූනනති දුගගතා
 සමපජ්ජකා නෙරයිකා දුකෙඛනා

පවිකාර රේවතිය, නැගී සිටුව. දන් දෙන ස්වභාවය නැති තැනැත්තේ ඔබට නිරයට යාමට දොර විවෘතව ඇත. නිරයෙහි වෙසෙන දුකින් වැසී ගිය, දුක් විඳින සත්ත්වයෝ යම් නිරයක දුක් විඳී ද? අපි ඔබ එහි ගෙන යන්නෙමු.

එහි උදෙසාහි නැගී සිටුව. මේ දාන රසයට ඔබ අපාය දුකින් රැක ගැනීමට හැකි නොවේ. එබැවින් වහා නැගිට එනු - යන අර්ථයි. රෙවතෙ ඇයට නමින් ආමන්ත්‍රණය කිරීමයි. සුපාප ධමමෙ යන ආදියෙන් නැගී සිටීමට හේතු දක්වයි. යම්හෙයකින් ඔබ ආර්යයන් වහන්සේලාට බැණීම් නිග්‍රහ කිරීම් ආදිය කෙළෙහි ද, එහෙයින් බොහෝ ලාමක පවු කළ තැනැත්තියේ යම් හෙයකින් අපාරුකද්වාරං ඔබට නිරයට පිවිසීම සඳහා දොර විවෘතව තිබේද, එහෙයින් නැගී සිටුව යන අදහසයි. අදාන සීලෙ කවරෙකුට හෝ කිසිවක් නොදෙන ස්වභාවය ඇති ලෝහී මසුරු තැනැත්තියේ, එයද ඇය නැගිටුවා ගැනීම සඳහා කියන ලද වචනයකි. යම්සේ දන් දෙන සිල් රකින මසුරු නොවන ඔබේ ස්වාමියා වැනි අයට සුගතියෙහි විමාන පහළ වේද, එසේම ඔබ වැනි දන් නොදෙන සිල් නොරකින මසුරු අයට නිරයෙහි නිවාස පහළ වෙයි. ඒ නිසා නැගී සිටුව, මොහොතක් හෝ ඔබට මෙහි සිටීමට ඉඩ නොදෙමු යන අදහසයි. යසථ චූනනති දුගගතා දුක් සහිත ස්වභාවයට ගිය බැවින් දුගගතා යන පදය යෙදේ.

නෙරයිකා නිරයෙහි විඳින දුකෙන්. සමාජ්ජකා යුක්ත වූවාහුය. යම්කිසි නිරයෙක දුක් විඳිත්ද, යම්තාක් කල් පාප කර්මය අවසන් නොවේද, ඒ තාක් කල් නිරයෙන් නික්මීමට නො ලබමින් දුක්විඳියි. ඔබ එහි නෙසසාම පමුණුවන්නෙමු. බහාලන්නෙමු.

යම රජුගේ දූතයන් වූ රතු ඇස් ඇත්තා වූ, මහත් ශරීර ඇත්තා වූ ඒ යක්‍ෂයෝ දෙදෙන, මෙසේ කියා රේවතිය වෙත් වශයෙන් අත්වලින් අල්ලාගෙන දේව ගණයා වෙත ගෙන ගියහ.

එහි ඉවෙවච වක්වාන මෙසේ නැගී සිටුව ආදී වශයෙන් කියා යමසස දුකා ප්‍රතිෂේධාර්ථයක් නොමැතිම නම් ඒ යමරජු ගේ දුකයෝ, වෛශ්‍රවණ විසින් ඔවුන් යවන ලද්දාහු විය හැක. එසේම ඔව්හු තව්නිසා භවනයට රේවතිය ගෙන ගියහ. ඇතැමෙක් ඔවුන් යම දුකයන් නොවෙතියි අදහස්කොට 'න' කාරය යම යන පදය හා සම්බන්ධකොට ඒ දුකයෝ වෛශ්‍රවණ දුකයෝය යනුවෙන් අර්ථ කියති. එය නොගැලපේ. යමදුක යන්නෙන් වෛශ්‍රවණගේ දුකයන් යන අර්ථය නොලැබේ. යාඥා කරති. එහි බිලි රැගෙන යන අරුතින් යකො යන පදයෙක්. ලොහිකකො රතු ඇත් ඇත්තේ, යක්‍ෂයන් ගේ ඇස් වනාහී ඉතා තද රතුපාට වේ. රේවතං රේවතී නම් තැනැත්තී ඇගේ නාමයයි. ඒ නිසා රෙවතෙ කියන ලදී. පකකාමයුං පැමිණම රැගෙන ගියහ. දෙවගණසස තව්නිසාවේ දේව සමුහයා ගැනේ.

මෙසේ ඒ යක්‍ෂයෝ විසින් තව්නිසා භවනට පමුණුවා නන්දියගේ විමානයට නුදුරෙහි තබන ලදී. සුර්ය මණ්ඩලය මෙන් බබළන ඒ විමානය දැක රේවතිය ඒ යක්‍ෂයන්ගෙන් මෙසේ විචාළාය.

සුර්යයාගේ වර්ණය ඇත්තා වූ මනෝඥ වූ ආලෝකය විහිදුවන්නා වූ සොඳුරු වූ ස්වර්ණ ජාලයකින් වැසුණා වූ විමානයක් මෙහි වේ. ජනයාගෙන් පිරුණා වූ සුර්ය රශ්මිය මෙන් බබළන්නා වූ මේ විමාන කවරකුගේද?

සඳුන් සාරය ආලේප කරගත් කාන්තාවෝ විමානය අවටින් ශෝභමාන කරත්. එය සුර්ය වර්ණයට සමානව පෙනේ. පැමිණියා වූ කවරනම් තැනැත්තෙක් මේ විමානයේ සතුටින් වෙසේද?

ඒ යක්‍ෂයෝ ඇයට මෙසේ පිළිතුරු දුන්හ.

මසුරු නොවූ බොහෝ සේ දන් දෙන්නා වූ, යාවකයන්ගේ ඉල්ලීම් ගැන අවබෝධයෙන් යුක්ත වූ නන්දිය නම් උපාසක කෙනෙක් බරණැස් නුවර වාසය කළේය. දෙව්ලොව ජනතාවගෙන් පිරුණා වූ සුර්ය රශ්මියෙන් බබළන්නා වූ මේ විමානය ඒ නන්දිය උපාසකයාගේ ය.

සඳුන් සාරය ආලේප කරගත් දිවා කාන්තාවෝ විමානය අවටින් ශෝභමාන කරත්. එය සුර්ය වර්ණයට සමානව පෙනේ. ස්වර්ගයට පැමිණවූ ඒ නන්දිය නමැත්තා මෙහි සතුටින් වෙසේ.

විස්තර මෙසේ කීහු. වැනන සාරලිතත තෙල් බවට හරවා ගත් සුචුද සඳුන් ආලේප කරගත් ශරීර ඇති. උභතො විමානං දෙපසින් ද අවටින් ද සංගීත නැටුම් ගැයුම් ආදියෙන් ද ශෝභමාන කරති.

ඉක්බිති රේවතිය මෙසේ කීවාය.

නන්දියගේ බිරිඳ වූ මම සම්පූර්ණ නිවාසයටම අධිපති වූ ගෘහනිය වීමි. දැනුදු මට ස්වාමියාගේ විමානයෙහි සතුටින් සිටිය යුතු වෙමි. නිරය දැකීමට මම කැමති නොවෙමි. අගාරිනී ගෘහයේ ස්වාමි දියණිය, හරියා සගාමිණී යයි ද සමරහැ කියති. 'එක්ව ක්‍රියා කරන බිරිඳ' යන අර්ථයි. සබ්බ කුලසස ඉසසරා භක්තූ මගේ ස්වාමියා වූ නන්දියගේ සියලු සම්පතටම අධිපති ස්වාමි දියණිය වීමි. එහෙයින් දැනුදු විමානයේ අධිපතිනිය වන්නෙමියි කීවාය. විමානෙ රමීසසාමි දානහං මෙසේ පෙළඹවීමි වශයෙන්ම ඔව්හු ඇය එහි පැමිණවූහ. න පහයෙ නිරයං දසසනාය නුඹලා මා කිසියම් නිරයකට ගෙනයනු කැමැත්තනුද, ඒ නිරය දැකීමට පවා කැමති නොවෙමි. එහි යන්නටය යනුවෙන් කුමක් කියන්නේද?

මෙසේ කියන්නා වූ ම ඇයට ඔබ කැමති වන්නෙහි හෝ වේවා, කැමති නොවන්නෙහි හෝ වේවා, ඒ ඔබේ කැමැත්තෙන් කවර ඵලයෙක්ද යයි යක්‍ෂයෝ කියා ඇය නිරය අසලට පමුණුවා මේ ගාථාව කීහ.

පාපී ස්ත්‍රිය, මේ ඔබගේ නිරයයි. ඔබ විසින් මිනිස් ලොවදී පිනක් නොකරන ලදී. මසුරු වූ, අනුන් කෝපයට පත් කරවන්නා වූ, පාපී තැනැත්තියකි. දෙවියන්ගේ සභායට යාම නො ලබන්නෙහිය.

මේ ඔබේ නිරයයි. ඔබ විසින් දිගුකලක් මහ දුක් අනුභව කළයුතු වන ස්ථානයයි. කුමක් හෙයින් ද යත්, පුඤ්ඤං භයා අකතං ජීව ලොකෙ යම්භෙයකින් මිනිස්ලොවදී ඔබ විසින් අල්පමාන වූ හෝ පින්කමක් නොකරන ලද්දේ ඔබ නිරයට යා යුතු වන්නේ එහෙයිනි. මෙසේ නොකරන ලද පින් ඇති ඔබ වැනි සත්වයෙක් මචජරී. තමාගේ සම්පත් සඟවා

තබාගැනීමේ ලක්ෂණ වශයෙන් මසුරු බවින් යුක්ත වූයේ, යන අරුතයි. අනුන් කුළ කෝපය ඉපිදවීම යන අරුතින් රොසකො යි යෙදේ. ලෝකය ආදී පාපී ස්වභාවය යන්නෙන් යුක්ත වූ බැවින් පාප ධර්මයා හෙවත් පාපී ස්වභාවය ඇති තැනැත්තා යයි කියනු ලැබේ. සගගුප්‍යානං දෙවියන්ගේ සහව්‍යානං සමාගමය නො ලබන්නේ ය. මෙසේ කියා ඒ යක්ෂයන් දෙදෙන එහිදී අතුරුදන් වූහ. එවැනි වූ යමපල්ලක් දෙදෙනෙකු 'සංසවක' නම් වූ ගුප්ත නරකයේ දැමීමට තමන් අදිනු දැක ඒ නිරය ගැන මෙසේ විවාදය.

මළ මුත්‍ර සහ අසුවි කුමක් නිසා දක්නට ලැබේද, අසුවියෙහි පැසවූ මේ දුගඳ කුමක් ද, මේ හමාගෙන යනුයේ කුමන දුගඳක්ද?

යමපල්ලන්ගේ පිළිතුර.

රේවතියනි! ඔබ අවුරුදු දහස් ගණනක් යම් නිරයක පැසෙන්නෙහිද, ඒ නම් පුරුෂයන් සිය දෙනෙකුගේ ගැඹුර ඇති 'සංසවක' නම් මේ නිරයයි.

එය කියන ලද කල්හි එහි ඉපදීමට හේතු වූ කර්මය විමසමින් රේවතිය මෙසේ ඇසුවාය.

කයින් වචනයෙන් මනසින් කවරනම් වැරදි දෙයක් මා කරන ලද්දේද, පුරුෂයන් සියයකගේ ගැඹුර ඇති සංසවක නම් නරකය කුමක් නිසා මා විසින් ලබන ලද්දේ ද?

ශ්‍රමණයෝ ද බ්‍රාහ්මණයෝ ද අන්‍ය වූ යාවකයෝ ද වෙළඳුන් ද ඔබ විසින් බොරුවක් වංචා කළෙහිය. ඔබ විසින් ඒ පව කරන ලදී යනුවෙන් ඇගේ ඒ පාපකර්මය කියා නැවතත් ඔව්හු ඒ යමපල්ලෝ මෙසේද කීහ.

රේවතිය, ඉහත කී ඒ කර්මයේ හේතුවෙන් පුරුෂයන් සියයකගේ ගැඹුර ඇති සංසවක නම් නිරය ඔබ විසින් ලබන ලදී. ඔබ එහි අවුරුදු දහස් ගණන් පැසෙන්නෙහි ය.

සංසවකො නාම හැමකල්හිම මළ මුත්ත ආදී අසුවී ගලාගෙන යන බැවින් ද, පැතිර පවත්නා බැවින් ද සංසවක නම් වේ. ඔබට එහි හුදෙක් සංසවක නිරයේ උපත පමණක් ලැබෙන්නේ නොවේ. මෙහි බොහෝ අවුරුදු දහස් ගණනක් පැසී ඉන් නැගී අත් සිඳදැමීම් ආදී දුක් විඳීමට ද ලැබෙන්නේ ය.

අපායෙහි වධ දීම් වශයෙන් ඇගේ අත් ද පාදයන් ද, සිඳිත්. කන්ද නාසය ද සිඳිත්. තව ද කැලෑ කවුඩු ගණයා සාමූහිකව එක් වී වෙවුලන්නා වූ ඇය කා දමත් යනුවෙන් එහි දී ලැබිය යුතු ලැබිය හැකි දේ කීහ.

එහි කාකොලගණා කවුඩු සමූහයෙන් ඔව්හු වූ කලී මැගේ තුන්ගවු පමණ වූ ශරීරයේ බොහෝ වූ සිය සිය ගණන් තල්කඳ සමාන වූ, මනාව මුවහත් කඩු ඇත්තා වූ, යකඩෙන් තැනූ මුව තුඩුවලින් විද විද අනුභව කරති. මස් කඩා ගත් ගත් තුනී කර්ම බලයෙන් නැවත පිරෙන්නේය. ඒ නිසා කාකොළ ගණා සමෙව ආගමම බාදනති විඵඤ මානනති යි කියන ලදී.

නැවත ඇය තමන් මිනිස්ලොවට ආපසු ගෙන්වා ගැනීම සඳහා යාඥා කිරීම් වශයෙන් විවිධ විලාප නැගීම් කළාය.

දන් දීමෙන් ද මනා හැසිරීමෙන් ද සංයමයෙන් ද තමා දමනය කර ගැනීමෙන් ද යන මේවායින් යමක් කොට යමෙකු සුවසේ වෙසේද, පසුතැවිල්ලට පත් නොවේද, එබඳු බොහෝ කුසල් කළ හැකිවනු පිණිස මා නැවත ආපසු යවන්න.

යමපල්ලෝ නැවත මෙසේ කීහ.

ඔබ පෙරදී ප්‍රමාද වී සිට දැන් වැළපෙන්නෙහිය. තමන් විසින් කරන ලද කර්මයන්ගේ විපාක දැන් අනුභව කරන්නේ ය.

නැවතත් ඇය මෙසේ කීවාය.

දෙවිලොවින් මිනිස්ලොවට ගොස් ප්‍රශ්න කරන ලද්දා වූ කවර නම් අයෙක් දඬු බහා තබා (පරහිංසාවෙන් වැළකී) ඇඳුම් ද යහපත්

ආහාරපානද, දන්දෙන්ත. මසුරු වූ කෝපවන්ත වූ පාපී ස්වභාවය ඇත්තා වූ තැනැත්තා ස්වර්ගයට ගොස් සිටින්නවුන්ගේ සහාය නොලබන්නෙහිය යනුවෙන් මෙසේ මට කියන්නහුද, එසේ මට කී කෙනෙක් නැත.

ඒ මම ඒකාන්තයෙන් මේ හවයෙන් ගොස් මිනිස් දිවියක් ලබාගෙන පරිත්‍යාගශීලීව, ශීලයෙන් යුතුව, දන් දීමෙන් ද මනා හැසිරීමෙන් ද, සංයමයෙන් ද, දමනයෙන් ද, යුතු බොහෝ කුසල් කරන්නෙමි.

ප්‍රසන්න වූ සිතින් යුතුව උයන් වතු රෝපණය කිරීම, යාමට අපහසු මාර්ග සකස් කිරීම, දන්සල් හා ළිං තැනවීම, අව පක්‍ෂයෙහි පුර පක්‍ෂයෙහි අවචක් කුදුස්වක් පසළොස්වක් යන සියලු දිනයන්හි සංවර ලෙස අටසිල්වලින් යුතු උපෝසථය සමාදන් වෙමි. දන් දීමෙහි ප්‍රමාද නොවෙමි. අනුගමනය සඳහා මේ කරුණු දක්නා ලදී.

මෙසේ විලාප කියන්නා වූ එසේම වෙවුලන්නා වූ ඇය පාදයන් ඉහලට ද හිස පහළට ද සිටින සේ සෝර වූ නිරයෙහි බහාලූහ.

මේ සංගීති කාරකයන්ගේ වචනය. ඇය නැවත අවසානයේ මෙසේ කීවාය.

මම පෙර මසුරු තැනැත්තියක වීමි. ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ට ආයාස කරන්නියක් ද වූයෙමි. ස්වාමී පුරුෂයා ද බොරුවෙන් වංචාකොට මම සෝර වූ නිරයෙහි පැසෙමි.

අහං පුරෙ මච්ඡරීනි යන කථාව නිරයෙහි උපන්කල්හි කියන ලදී. අත්‍ය වූ ගාථාවන් එහි ඉපදීමට පෙර කියන ලදී.

සෙස්ස පහසුවෙන් අවබෝධ කළහැකි වේ.

හික්කුහු, රේවතිය යක්‍ෂයින් විසින් අල්ලාගෙන ගිය බව ශාස්තෘන් වහන්සේට දැන්වූහ. එය අසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මූල පටන් මේ කථාවස්තුව වදාරා පසුව විස්තර වශයෙන් දහම් දෙසූහ. දේශනාවගේ අවසානයේ බොහෝ දෙනා සෝවාන් ආදී මාර්ගඵලවලට පැමිණියහ.

රේවතිය පිළිබඳ කථාව බොහෝ සෙයින්ම, රේවතී විමානය යයි ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ. යම්හෙයකින් රේවතිය විමාන දේවතාවියක් නො වන්නීය. එසේ වුවත් නන්දිය දිව්‍ය පුත්‍රයාගේ විමානය ආදී සම්පත් සමග මේ කථාවස්තුව සම්බන්ධ වේ. එනිසා පුරුෂ විමාන වස්තු කථාවන්හිදී මෙය සංග්‍රහවට නංවන ලද්දේ යයි දතයුතුය.

රේවතී විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

5.3

යො වදනං පවරො මනුජෙසු යනුවෙන් ජනත මානවක විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවනාරාමයේ වාසය කරන සේක. එ සමයෙහි සේතව්‍ය නගරයේ එක්තරා බ්‍රාහ්මණයකු හට අපහසුවෙන් ලැබුණු ජනත නම් වූ තරුණ බ්‍රාහ්මණ කුමරෙක් වූයේය. හෙතෙම පියා විසින් මෙහෙයවනු ලැබුයේ උක්කට්ඨ නම් වූ නුවරට ගොස් පොක්බරසාතී නම් බ්‍රාහ්මණයාගේ සම්පයේ, තමන් නුවණැති බැවින් ද අනලස් බැවින් ද, සුලු කලකදීම මන්ත්‍රයෙන් ද දතයුතු දේ ද ඉගෙන බ්‍රාහ්මණ ශිල්පයේ නිමාවට පැමිණියේය. හෙතෙම ආචාර්යවරයා වැඳ මා විසින් ඔබගේ සම්පයේ ශිල්ප ඉගෙන ගන්නා ලදී. ඔබට කවර නම් ගුරු පූජාවක් දෙමිදැයි විමසීය. ඇදුරුතෙම ගුරු පූජා නම් ශිෂ්‍යයාගේ සම්පත් අනුව සිදුවිය යුතුය. කහවණු දෙදහසක් ගෙන එන්න යයි කීය. ජනත මානවක තෙමේ ඇදුරුකුමන් වැඳ සේතව්‍ය නුවරට ගොස් මවුපියන් වැඳ ඔවුන් අධික සන්තෝෂයට පත්කරනු ලැබුයේ, කරන ලද පිළිසඳර කථා ඇත්තේ, එම ගුරු පඬුරු පූජාව පිළිබඳ කථාව පියාට දන්වා දිය

යුතු දෙය මා හට දෙන්න. අද ම දී එන්නෙමි යි කිය. මව්පියෝ ඔහුට දරුව, අද සුදුසු කාලය නොවේ. හෙට යන්නැයි කිය. මව්පියෝ ඔහුට දරුව, අද සුදුසු කාලය නොවේ. හෙට යන්නැයි කියා කහවණු පිටතට ගෙන මිටියක් සේ බැඳ තැබූහ. මේ පුවත දැනගත් සොර මුලක් ඡන්ත මානවකයා යන ගමන්ගෙහි එක්තරා වන ලැහැබෙක මාණවකයා මරා කහවණු ගන්නෙමැයි සැඟවී සිටියහ.

උදෑසන කාලයෙහි මහා කරුණා සමාපත්තියෙන් නැගී ලොව බලා වදාරණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඡන්ත මාණවකයා ගේ සරණ සිල්හි පිහිටීම ද, සොරුන් විසින් මරණ ලද කල්හි ඔහුගේ දෙවිලොව ඉපදීම ද, ඉන්පසු විමානය සමග පැමිණෙන ඔහු නිසා පැමිණ සිටින පිරිසට පැමිණෙන ධර්මාවබෝධය ද දැක මාණවකයාට පළමුව ගොස් මාණවකයා යන මගෙහි එක්තරා රුක්මුලෙක වැඩහුන් සේක. මාණවකයා ආචාර්යවරයා සඳහා වූ ධනය රැගෙන සේතව්‍ය නගරයෙන් නික්ම උක්කට්ඨා නුවරට යන්නේ අතරමගදී වැඩහුන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැක උන්වහන්සේ සමීපයට පැමිණියේය. මාණවකයා! ඔබ කොහි යන්නෙහිදැයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ප්‍රශ්න කරන ලදුව, හෙතෙමේ ගෞතමයන් වහන්ස, මාගේ පොක්බරසාහි නම් ආචාර්යයන් වහන්සේට ගුරු දක්‍ෂිණා දීම සඳහා 'උක්කට්ඨා නුවරට යමි'යි කිය. එවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මාණවකය, ඔබ තුන්සරණය හා පන්සිල් දන්නෙහිදැයි ඇසීය. අසා ඔහු විසින් මම නො දනිමි. මම නො දනිමි. ඒවායින් කවර ප්‍රයෝජනයක්ද, ඒවා කෙබඳු දැයි විමසූ කල්හි මේ මේ යයි සරණාගමනයේ ද, සීල සමාදානයේ ද පිළිවෙළ ප්‍රතිඵල හා ආනිසංස පැහැදිලිකොට මාණවකය, සරණ යන මේ ආකාරය ඉගෙන ගන්නැයි වදාළහ. ඒ මාණවකයා විසින් ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යහපති. එය උගනිමි කියා මැනවැයි ඉල්ලා සිටි කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔහුගේ රුවියට අනුව සමණයා පිළිබඳ ගාථා බන්ධන වශයෙන් දක්වමින් ගාථාවන් තුනකින් මෙසේ දෙසූ සේක.

යො වදනං පවරො මනුජේසු
 සකාමුතී භගවා කතකිච්චො
 පාරගතො බල විරිය සමංගී
 නං සුගතං සරණස්ථ මුපෙ හි

රාග විරාග මනෙජ මසොකං
ධම්ම මසංඛ ත මප්පට්ඨකං
මධුරමීමං පගුණං සුචිහත්තං
ධම්ම මීමං සරණස් මුපෙති

යස්ව දින්න මහපඵල මාහු
වතුසු සුවිසු පුරිස යුගෙසු
අධ්ව ව පුගල ධම්ම දසා තෙ
සංඝං මීමං සරණස් මුපෙති

යන මේ ගාථා තුන වදාළහ. මිනිසුන් අතර ඉතාම උතුම් වූ කෙලෙස් නැසීම සඳහා නිමකරන ලද කටයුතු ඇත්තා වූ, ආත්ම දෘෂ්ටියෙන් එතෙර යයි අදහස් වන, පරතෙරට ගියා වූ කය නුවණ යන දෙ ආකාරයෙන් ම බලවත්, සමාස් ප්‍රධන් වීර්යය යන මේවායින් ද යුක්ත වූ ශාක්‍ය මුනින්ද්‍ර වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙනෙක් වෙත්ද, ඒ සුගතයන් වහන්සේ සරණ යන්න.

ආර්ය මාර්ගය වූ ආර්ය ඵලය වූ, පරමාර්ථ ධර්මය වූ, හේතුවකින් හට නොගන්නා වූ, අප්‍රිය නොවන්නා වූ, මධුර වූ සර්වඥතා ඥානය ඇසුරුකොට පවතින්නා වූ, මෙම ධර්මය සරණ යන්න.

යම්බදු වූ ආර්ය සංඝ රත්නය වෙත දෙන ලද දෙය මහත්ඵල වන්නේ යයි කියන ලද්දේද, නිකෙලෙස් බැවින් පිරිසිදු වූ යුගල වශයෙන් සතරක් ලෙස දක්වන පුද්ගලයන් වශයෙන් අටක් වූ මෙම සංඝයා සරණ යන්න.

එහි යො යනු නියමිත නොවන වචනයයි. එහි සිව්වන පාදයේ මුල ඇති, තං යන්නෙන් මෙහි යො යන්නෙහි ස්ථිර අර්ථය ලැබේ. වදනං යනු (පුද්ගලයන් වශයෙන්) කියනු ලබන්නවුන් අතර පවරො ශ්‍රේෂ්ඨයා කියනු ලබන්නවුන් අතර උතුම් වූ බුදුන් වහන්සේ යන අර්ථයි. මනුජෙසු 'සථා දෙව මනුසසානං' දෙවි මිනිසුන්ට ශාස්තෘ වූ යනුවෙන් යම්සේ ඉතා උසස් යයි දක්වන ලද්දේ යන අදහසයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වනාහී දෙවි මිනිසුන් හට ද, බ්‍රහ්මයන් හට ද, සියලු සත්ත්වයන් හට ද,

උතුම් වන්නේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අවසාන භවයෙහි මිනිස්ලොව උපන් බැවින් මනුෂ්‍යයෙකු යයි කියන ලදී. එහෙයින්ම සක්‍යමුනී යයි කියන ලදී. සක්‍ය ශාක්‍ය රාජකුලයෙහි උපන් බැවින් සක්‍ය යයි ද, කාශ්‍යකව උසස් ලෙස හික්මීම් ආදියෙන් යුක්ත වූ බැවින් හා දකුණු සියල්ල දැනගත් බැවින් මුනී යයි ද යන වචනය යොදා 'සක්‍යමුනී' නම කියනු ලැබේ. භාග්‍යවත්ත ආදී කරුණු සතරකින් හඟවා නම් වේ. සෝවාන් ආදී මාර්ග සතරෙන් සිදුකළ යුතු ගැඹුරු අවබෝධය ආදී ප්‍රභේද ඇති සොළොස් වැදෑරුම් කාර්යයන් කරන ලද හා නිමකරන ලද බැවින් 'කතකිවච' නම් වේ. සක්කාය දිට්ඨියෙන් එතෙර පරතෙර වූ නිවනට ගියහ. තමාගේ නුවණින්ම අවබෝධ කළෙහිය යන අදහසින් පාරගතෝ නම් වේ. අසමාන කාය බලයෙන් ද අන් අයට සමාන නොවන ඤාණ බලයෙන් ද, සිව් වැදෑරුම් සමයක් ප්‍රධන් වීර්යයෙන් ද, යුක්ත වූ බැවින් බල වීර්ය සමංගී යයි යෙදේ. ශෝභන වූ ගමන් ඇති බැවින්ද, නිවන නම් වූ සුන්දර තැනට පැමිණි බැවින් ද, මනා ලෙස ගිය බැවින් ද, සුගත නම් වේ. තං සුගත නම් වේ. තං සුගතං සම්මා සම්බුද්ධයන් වහන්සේගේ සරණස්ථං සරණ පිණිස පිහිට පිණිස සසර දුකෙන් අපාය දුකෙන් ආරක්ෂා වීම පිණිස, උපෙති පැමිණෙන්න. අද පටන් අතිතකර දෙය නැවැත්වීමෙන් ද, හිතකර දෙය වර්ධනය කර ගැනීමෙන් ද, මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මා හට පිහිටිය. ආරක්ෂා වන ස්ථානයය. ගමනට පිළිසරණය යනුවෙන් ඇසුරු කරන්න. සේවනය කරන්න. මෙසේ දැන ගන්න. අවබෝධ කරගන්න යන අර්ථයි.

රාග විරාග යනුවෙන් ආර්ය මාර්ගය ගනු කිය. එම ආර්ය මාර්ගයෙන් ආර්ය පුද්ගලයෙක් ඉතා දිගුකලක් භාවිත වූද, රාගය බැහැර කෙරෙත්. අනෙජමසොකං ආර්යඵලයයි. එය වනාහි එජා නම් වූ තෘෂ්ණාවගේ ඉතිරි වූ ශෝක නිමිති වන, ක්ලේශයන් හැම අයුරින්ම සංසිදුවීමේ හේතුවෙන් අරියං අශෝකං යි කියනු ලැබේ. ධම්මං ස්වභාව ධර්මය, ස්වභාවයෙන් ගතයුතු ධර්මය වන මෙය මාර්ගඵල නිර්වාණයන් ද වේ. පර්යාප්ති ධර්මය (හෙවත් උගතයුතු ධර්ම කොටස්) මෙන් නොවේ. පර්යාප්ති ධර්මය හෙවත් උගතයුතු ධර්ම කොටස් මෙන් නොවේ. ප්‍රඥප්ති හෙවත් ව්‍යවහාරික ධර්ම වශයෙනි. ධම්මං යනුවෙන් පරමාර්ථ ධර්මය ද හඟවයි. එයට නිර්වාණය යන අර්ථ වේ. එකතු වී එකට එක් වී, හේතූන් විසින් කරන ලද්දේය යන අරුතින් සංඛතං යන පදය සෑදේ. හේතූන්ගෙන්

සිදු නොවනුයේ 'අසංඛත' නම් වේ. එයම නිර්වාණයයි. එහි කිසි පිළිකුල් බවක් නැත යන අදහසින් අප්පටිකුලං යි යෙදේ. ශ්‍රවණය කරන ලද වේලෙහිද, පිළිපදින වේලෙහි ද, යන සියලු කල්හිම සිත් ගත්තේ වේ යන අරුතින් මධුරං යි යෙදේ. සර්වඥතා ඥානය ආශ්‍රයෙන් අවබෝධ කරගැනීමේ සම්ප්‍රදායයෙහි පවත්වන ලදබැවින් ද, මනාව පවත්වන ලද බැවින් ද, හුරු පුරුදු වූ බැවින්ද අදහස් සඳහා පගුණං යන්න යෙදේ. බෙදිය යුතු යයි යන අර්ථයේ ස්කන්ධාදීන්ගේ වශයෙන් ද කුසල් ආදී වශයෙන් ද, පැහැදිලි කිරීම් ආදී වශයෙන් ද, මනාව බෙදන ලද බැවින් සුවිභක්තං යි යෙදේ. ඉහත කී පද තුනෙන්ම පර්යාප්ති අවබෝධ කළ යුතු, ධර්මයම කියවේ. ඒ නිසාම මෙයට ඉදිරියට හමු වූ අවස්ථාවක මෙන් බැහැර වී යන කාලයක වුව ද, කියන තැනැත්තන් සේම අසන තැනැත්තන් ද හමුවීමෙන් දෙපසින්ම සිදුවන ප්‍රත්‍යක්‍ෂ ලෙස දැකීම ඒ සඳහා ඉමං යි කියන ලදී. ධම්මං තත් වූ පරිදි අපාය දුකට වැටීමෙන් ධක ගැනීම යන අදහසින් එම අරුතින් ධමමො යයි යෙදේ. මෙසේ මේ අර්ථයට මේ විමානයට සාධකයක් (සාක්‍ෂියක්) ලෙස දැක්විය යුතුය. සාධාරණ භාවයෙන් පෙර කියන ලද, ධර්මය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කොට දක්වමින් නැවත ඉමං යි කියන ලදී.

යඤ්ඤා යම්බදු වූ ආර්ය සංඝරත්නයක් කෙරෙහි දිනනං පරිත්‍යාග කරන ලද ආහාර ආදී දිය යුතු දේ දිනන මහපථලං ගාථාවේ පහසුව සඳහා (දිනනං යන පදයේ තිබූ) අනුනාසිකය ලොප් කරන ලදී. අපිරිසිදු කෙලෙස්වලින් අතිශයින්ම පිරිසිදු කරන බැවින්, සුවිසු යන පදය යෙදේ. සෝවාන් වූ තැනැත්තා එලය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කිරීම සඳහා පිළිගත්තේ ය යනාදී වශයෙන් කියනු ලැබූ කල්හිය යන අදහසින් වතුසු පුරිසයුගෙසු යයි කියන ලදී. අධ්‍ය මාර්ගඵලයන්හි පිහිටියවුන් යුගල වශයෙන් කොටස් නොකොට වෙන් වෙන්ව ගැනීමෙන් අධ්‍ය පුගල යයි යෙදේ.

ගාථාවෙහි පහසුව තකාම මෙහිදී පුගල ධම්මාදසා යනුවෙන් (පුගල යන වචනයේ 'ලා' යන්නෙහි 'ආ' යන්න 'අ' යනුවෙන් හුස්ව කොට දක්වන ලදී. ධම්මදසා වතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මයෝ ද, නිර්වාණ ධර්මයෝ ද, ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වශයෙන් දැක ගැනීමයි. දැහැමීමය ශීලයන් ශ්‍රමණ භාවයක් දියුණුකර ගන්නා ස්වභාවය නිසා සංඝා යන පදය සෑදේ.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ගාථා කුතකින් තිසරණයේ ගුණ දැක්වීමත් සමගම, සරණාගමන විධි කියන ලද කල්හි ඒ මානවක තෙමේ ඒ ඒ සරණ ගුණයන් සිහිකිරීම් වශයෙන් සරණාගමන විධිත් තමා ගේ හදවතෙහි පිහිටුවා ගත් බව දක්වමින් එක් එක් ගාථාවට අනතුරුව ගාථාවන් වෙන වෙනම කීවේය.

බුදුන් වහන්සේට අනුව ගාථාවන් කියවා සිටි ඔහුට, ශික්‍ෂාපද පහ ඒවායේ යථා ස්වභාවය වශයෙන් ද, විපාක හා අනුසස් වශයෙන් ද, පැහැදිලිකොට ඒවා සමාදන් වන ආකාරය ද වදාළහ. හෙතෙමේ එයද මනාව සිත්හි දරාගෙන ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇත්තේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට එසේනම් මම යන්නෙමි යි කියා රත්නත්‍රයේ ගුණය සිහි කරමින් මාර්ගයට පිළිපත්තේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද මොහුට දෙවිලොව ඉපදීම මේ පින ප්‍රමාණවත් යයි දැන ජේතවනයට වැඩි සේක. ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇති මාණවක තෙමේ, තෙරුවන් ගුණ සැලකීම් වශයෙන් සරණ යම් යන්තම තමන්ගේ සිතෙහි පහළ වූ බැවින් තෙ සරණයෙහි පිහිටියේය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද පිළිවෙළ අනුව පන්සිල් ඉටා ගැනීමෙන් පංච ශීලයේ ද පිහිටියේ ය. ඒ ආකාරයෙන්ම රත්නත්‍රයෙහි ම ගුණ සිහි කරමින් යන අතරමගදී සොරු ඔහු වටකළහ.

හෙතෙමේ ඔවුන් නො සළකාම තෙරුවන් ගුණ සිහි කරමින්ම යයි. වන ගොමුවක් තුළ ආවරණය ලැබ සිටි එක් හොරෙක් තියුණු විෂ පෙවූ හීයකින් ඔහුට විද ජීවිතක්‍ෂයට පමුණුවා කහවණු පොදිය ගෙන තමාගේ සහවරයන් සමග පිටවී ගියේය. මාණවකයා කළුරියකොට තව්තිසා භවනයේ තිස්සොදුන් රන් විමනෙක නිදා පිබිදියාක් මෙන්, දිව්‍යඵලසරාවන් දහසක් පිරිවරා ගැල් සැටක් බර ආභරණයන්ගෙන් සැරසුණු සිරුරක් ඇතිව උත්පත්තිය ලැබුවේය. ඔහුගේ විමානයේ ආලෝකය යොදුන් විස්සකට වැඩි දුරක් පැතිර පවතී. ඉක්බිතිව මානවකයා කළුරිය කළ බව දැන සේතව්‍ය නුවරට යන මිනිස්සු සේතව්‍ය නුවරට ගොස් ඔහුගේ දෙමව්පියන්ට ද, ඤාතීන්ට ද මේ බව දැන්වූහ. උකකට්ඨා නුවරට යන මිනිස්සු එහි ගොස් පොකඩරසාති බමුණාට කීහ. එය ඇසූ ඔහුගේ දෙමාපිය නෑ හිත මිතුරෝ ද පොකඩරසාති ඇදුරුතුමාද, කඳුළු පිරි මුහුණින් යුතුව එහි පැමිණියහ. සේතව්‍ය නුවර වැසියෝ ද උක්කට්ඨා නුවර වැසියෝ ද නගුල් - වෑ ආදියද රැගෙන වැඩකරමින් සිටි ගමන්ම පැමිණියෝය. එය මහා සමාගමයක් විය. මානවකයාගේ ඤාතීහු මාර්ගයට

නුදුරෙහි විකකයක් සාදවා මෘත ශරීරයට කළයුතු අවසන් ගෞරව පුද කිරීමට පටන් ගත්හ.

ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ සිතූහ. මා දැන් එහි ගියකල්හි ජත්තමාණවකයා මා වැදීමට එහි එන්නේ ය. පැමිණියා වූ ඔහු ලවා කරන ලද පුණ්‍ය කර්මය කියවමින් කර්මඵලය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරවා දහම් දේසනා කරන්නෙමි. එසේ කළ කල්හි මහජනයා ධර්මාවබෝධය වන්නේ යයි, මෙසේ සිතා මහත් වූ හික්‍ෂු සංඝයා පිරිසක් සමග ඒ පෙදෙසට පැමිණ බුදුරැස් විහිදුවමින් එක්තරා රුක් මූලක වැඩහුන්නහ.

ඉක්බිති ජනතා මානවක දිව්‍යපුත්‍රයා ද තමාගේ සම්පත් ගැන සලකා බලා එයට හේතු වූ කරුණු විමසනුයේ සරණාගමනය ද සීල සමාදානය ද, දැක විෂ්මයට පත්ව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි උපන් ප්‍රසාද ගෞරව ඇතිව, මම දැන්මම ගොසින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද හික්‍ෂු සංඝයා ද වදින්නෙමි. රත්නත්‍රයෙහි ගුණයද මහජනයාට පැහැදිලි කරන්නෙමි යි සිතමින් කෘතඥභාවය නිසා ඒ මුලු වන පියසම ඒකාලෝක කරමින් විමානය සමගම පැමිණ විමානයෙන් බැස මහ පිරිවර සමග පෙනෙන රූ ඇතිව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹ ශ්‍රී පාදයන්හි සිරස තබා වැද ඇදිලි බැඳගෙනම එකත්පස්ව සිටියේය. මහජනයා ඔහු දැක මේ කවර නම් දෙවියෙක් ද, කවර නම් බ්‍රහ්මයෙක්දැයි ආශ්චර්ය අද්භූත භාවයට පත්ව භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සමීපයට පැමිණ පිරිවරා ගත්හ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද ඔහු විසින් කරන ලද පින්කම් ප්‍රකට කිරීම පිණිස ඒ දේවපුත්‍රයාගෙන් මෙසේ විචාළහ.

න තථා තපති න භසමිං සුරියො
වඤ්ඤා ව න භාසති න පුඤ්ඤා
යථා අතුල මිදං මහප්‍යභාසං
කොනු ත්‍වං තිදිවා මහිං උපාගා

අභසෙහි සුරියයා හෝ වන්දයා මෙසේ දීප්තිමත් නොවේ. පුස්ස තාරකාව ද මෙසේ නො බබළයි. වෙනත් කිසිවක් හා සමාන නොවන මේ මහත් ආලෝකයක් ඇතිව දෙවිලොවින් පොළවට පැමිණි ඔබ කවරනම් තැනැත්තෙක් වන්නෙහිද?

ඡිකුකී ව රංසි පහංකරසස
 සාධිතං විසති යොජනානි ආභා
 රතනිමපිව යථා දිවං කරොති
 පරිසුඛං විමලං සුභං විමානං

පිරිසිදු වූ විමල වූ, සුන්දර වූ ඔබේ විමානය සුර්යයාගේ රශ්මිය ද යටපත් කරයි. යොදුන් විස්සකට වැඩි දුරක් ආලෝකය විහිදුවයි. රාත්‍රියද දහවල මෙන් ආලෝක වේ.

බහු පද්ම විචිතන පුණඩරීකං
 වොකිණණං කුසුමෙහි නෙක විතතං
 අරජ විරජ හෙමජාලාවජනතං
 ආකාසෙ තපති යථාපි සුරියො

බොහෝ වූ රත් පියුමින් ද, විසිතුරු සුදු නෙළුමින් ද වෙනත් මල්වලින් ද ගැවසීගෙන විසිතුරු ලෙස රජසිත් තොරව රන්දැලින් වැසී සුර්යයා මෙන් අහසෙහි බබළයි.

රතනමිර පීත වාස සාහි
 අගරු පියංගු වඤ්ඤාසසදාහි
 කඤ්ඤන තනු සනති හතත වාහි
 පරිසුරං ගගනං ච තාරකාහි

රතු සුදු කහ පැහැති වස්ත්‍රයන්ගෙන් සැරසී අඟිල් පුවගු, සඳුන් ආදී රාශියකින් ද, ආලේපිතව, රත්රන් පැහැති සමකින් යුතුව තරුවලින් පිරුණු ගුවන මෙන් බබළයි.

නර නාරියො බහුතෙසු නෙක වණණා
 කුසුම විභුසිතා හරණෙසු සුමනා
 අකීලපමුඤ්ඤිතා පවනති සුරහිං
 තපනීය විතත සුවණණවජාදනා

විවිධ වර්ණයන්ගෙන් යුත් බොහෝ වූ දිව්‍ය ස්ත්‍රී පුරුෂයෝ වෙන් තවද මෙහි මල්වලින් අලංකාර වූ ආහරණ පැළඳී සොඳුරු සිත් ඇති

දෙවිලියෝ ද පුරුෂයෝ ද වෙත්. වාතය නිසා නිදහස් වූ සුගන්ධය හමාගෙන යයි. ආලෝකය විහිදෙන්නා වූ රත්තරන් ශරීර ආවරණය කරගෙන ඇත.

තිස්ස සමදස්ස අයං විපාකො - කෙනාසි කමමඵලෙනි ධූපපතෙනා යථා ච තෙ අධිගත මිදං විමානං - තදනුපදං අව්වාසි ඉංසච්චධො

මෙය කවරනම් දමනය වීමක ඵලයක්ද, කවරනම් කර්ම විපාකයකින් ඵලයකින් මෙහි උපන්නෝ වනුද, ඔබට මේ විමානය යම් අයුරකින් ලැබුනේ ද එයද ප්‍රශ්න කරනු ලැබූ පිළිවෙළින් මට කියන්න.

මෙසේ ඒ දේව පුත්‍රයාගෙන් විචාළේය.

එහි තපති බැබළේ. නහසමිං - අහසේ, චුස්සො චුස්ස නම් තාරකාව. අතුලං උපමා රහිත අප්‍රමාණ යන අදහස හෝ විය හැක. මෙය කියන ලද්දේ වෙයි යන අදහස සඳහා. යථාඉදං යම්සේ මේ ඔබේ විමානය බබළන ස්වභාවයෙන් සමාන කළ හැක්කකින් තොරය. ප්‍රමාණ රහිතය. එහෙයින්ම මහප්‍රභාසං මහත් වූ ආලෝකය අහසෙහි බැබළේ. තාරකා එසේ නො බැබළේ. නවඤා සඳ ද නො බබළයි. ඒවා එසේම පවතීවා. සුරියො සුරියයාද නො බබළන්නේ වේ. මෙසේ වූ කොනු ත්‍වං දෙවිලොචින් මේ භූමි ප්‍රදේශයට පැමිණි ඔබ කවරෙක්ද, එය ප්‍රකටකොට කියන්න.

ඡ්ඤති විනාශ කරයි. පැවතීමට ඉඩ නොදෙමින් විනාශ කරයි. රංසි රශ්මිහු, පහංකරස්ස සුරියයාගේ, ඒ විමානයේ ආලෝකය හාත්පසින් විසි යොදුනක් පැතිර සිටියි. එහෙයින් සාධිකං විසති යොජනානි ආහානි රත්තිමපිච යථා දිවං කරොති තමාගේ ප්‍රභාවයෙන් අදුර තසමින් රාත්‍රී කාලය ද දිවා කාලය ද දිවා කාලය මෙන් කරයි. හාත්පසින් ඇතුළෙහි ද පිටතද පිරිසිදු නිසා පරිසුද්ධං හැම අයුරකින්ම අපිරිසිදු බවක් නැති විමලං සොදුරු බව නිසා සුභං යි කියන ලදී.

බහු පදුම විචිත්ත පුණ්ඩරීකං බොහෝ වූ රතු නෙළුම් ද විසිතුරු වර්ණයෙන් සේ සැලකෙන සුදු නෙළුම් ද යන වර්ග දෙක සුදු නෙළුම් පදුම යයි ද රතු නෙළුම් පුණ්ඩරීක යයි ද කියත්. වොකිණ්ණං කුසුමෙහි අන්‍ය වූ ද විවිධ මල්වලින් ගැවසී ගත් නෙක විත්තං මල්කම් ලියකම් ආදී

නොයෙක් අයුරින් විසිතුරු වූ අරජ විරජ හෙමජාලවජනනං දුරු වූ රජස් ඇති තමා, රජස් නැත්තා වූ දෝෂ නැත්තා වූ, පිරිසිදු වූ රන්දැලින් වසන ලද.

රත්තමබර පීත වාසසා රතු වස්ත්‍ර ද කහපාට වස්ත්‍ර ද, එක තැනැත්තියක් රතු දිව්‍ය වස්ත්‍රයක් හැදගෙන, කහපාට වස්ත්‍රයක් උතුරු සඵල කරයි. ඒ සඳහා රත්තමබර පීත වාසසාය යනු කියන ලදී. අගරු පියංගු වැනි වස්ත්‍රයන්හි අඟිල් සුවඳින් පුවගු මල්වලින් හා සඳුන් සුවඳින් පිරුණා වූ ඉතා අධික වූ දිව්‍යමය අඟිල් සුවඳ ආදියෙන් යුක්ත යන අදහසයි. කඤ්චනනනු සනතිහත්ත වාහී රන් හා සමාන වර්ණ ඇති සියුමැලි සමෙන් පුරිපුරනනි ඒ ඒ තන්හි හැසිරෙන සංගීත බිහිකළවුන් විසින්ද සම්පූර්ණ කරන ලදී.

බහුතෙතථ මෙහි බොහෝ දෙනෙක් අනෙක වණණාති. විවිධ වර්ණවත් කුසුම විභූසිත හරණා විශේෂ වශයෙන් සුවඳ හැමීම සඳහා දිව කුසුමින් අලංකාර කරන ලද, දිව්‍යාහරණ, එසේ මේ විමානයෙහි, සුමනා සොඳුරු මනසක් ඇති, සතුටු සිතක් ඇති, අනිල පමුඤ්චිතා පවත්නි සුරහිං වාතයෙන් මිදුණු සුවඳ ඇති මල්වල වාතයෙන් මිදුණු කොළ ගොටුවක් මෙන් බැඳීමෙන් තොර බැවින් ද, පිපී ඇති බැවින් ද සුවඳ හමා යයි. 'අනිලපඬුපිතා' යයි ද සමහරු කියත්.

කණේරු ආදී මල්වලින් කෙහෙරැළි ඔතා සරසාගෙන යන අදහසින් තපනීය විතතා යනු යෙදේ. බෙහෙවින් ස්වර්ණාහරණවලින් වැසූ සිරුරු ඇති බැවින් සුවණණවජ්ජනා යි යෙදේ. නර නාරියො දිව්‍ය පුත්‍රයෝ සහ දිව්‍ය දුතීතෘෂා වූ, බහුතා එසේ බොහෝ දෙනෙක් මෙහි එති. ඔබගේ විමානයෙහි යයි දක්වයි.

ඉංස වෝදනා කිරීම් අර්ථයෙහි නිපාතයි. පුට්ඨො ප්‍රශ්න කරනු ලැබුයේ, මේ මහජනතාව කර්මඵල ප්‍රත්‍යක්ෂ වීම පිණිස.

ඉක්බිති දේවපුත්‍රයා ගාථාවන්ගෙන් පිළිතුරු ප්‍රකාශ කළහ.

1. මේ මහා මාර්ගයේ පැමිණ අනුකම්පා සහිත වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ ජත්ත මාණවයාට යම් අනුශාසනාවක් කළහ. සර්වඥයන් වහන්සේගේ ඒ අනුශාසනය අසා ජත්ත මාණවක තෙමේ ඒ අනුව ක්‍රියා කරන්නෙමිසි.
2. බුදුන් වහන්සේ ද ධර්මය ද සංඝයා ද සරණ යමි. ස්වාමීනි, මම පළමුව තෙසරණ හා සිල් නො දනිමිසි කිමි. එහෙත් පසුව ඔබ වචනය එසේම ඉටු කළෙමි. හෙවත් තිසරණ පන්සිල් ගතිමි.
3. විවිධ වූ කෙලෙස්වලින් අපිරිසිදු වූ ප්‍රාණඝාතයෙන් වළකින්න යයි ප්‍රඥාවන්ත ලෙස ඔබවහන්සේ වර්ණනා කළහ. ස්වාමීනි, මම පළමුව නොදනිමිසි කිවෙමි. පසුව ඔබවහන්සේගේ වචනය එසේම ඉටු කළෙමි.
4. අනුන් විසින් රැකබලා ගැන්නා ලද අනුන්ගේ වස්තු නොගත යුතුයයි දැන ගතිමි. ස්වාමීනි, මම පළමුව නො දනිමිසි කිමි. පසුව ඔබවහන්සේගේ වචනය ඉටු කළෙමි.
5. අනුන් විසින් රක්තා ලද පර ස්ත්‍රීන් වෙත යාම අන්තරා යයි ඔබවහන්සේගෙන් දැනගෙන ඉන් වැළකෙනෙමි. පළමුව මම නොදනිමිසි කිවෙමි. පසුව ඔබවහන්සේගේ වචනය ඉටු කළෙමි.
6. කියු දේ වෙනස්කොට නො කියන්නයි කිය. මුසාවාද නො කියන්නැයි නුවණින් කිහ. ස්වාමීනි, මම පළමුව සරණ සිල් නොදනිමිසි කිමි. පසුව ඔබවහන්සේගේ වචන සේ එය ඉටුකළෙමි.
7. කිසියම් පුද්ගලයකුගේ සංඥාව සිහිය කල්පනාව පහවේද ඒ සියලු මද්‍ය පානය අත්හරින්නැයි නුවණින් කිහ. ස්වාමීනි, මම පළමුව මත්පැනෙහි දොස් නො දනිමිසි කිවෙමි. පසුව ඔබවහන්සේගේ වචනය අනුව එය සමාදන්ව ඉටු කළෙමි.
8. ඒ මම මේ මාර්ගයෙහි පන්සිල් සමාදන් වී තරාගත ධර්මය පිළිපැද යම් දෙයකට මා පිටත්විනිද, එය ඉටුකිරීම සඳහා සොරුන් මැදදීම ගියෙමි. ඔව්හු ධනය හේතුවෙන් වනයේදී මා මරා දැමීය.

9. මේ කුසලය පමණක් සිහිපත් කරමි. ඉන් වැඩි කුසලයක් මා හට නැත්තේය. එම යහපත් පුණ්‍යකර්මයෙන් මම කැමති තම ගුණයන් ද ඇතිව දෙව්ලොව උපන්නෙමි.

10. ක්‍ෂණයක් මොහොතක් රකින ලද සීලය ප්‍රතිපත්ති රැකීමෙහි විපාක බලනු මැනවි. යසසින් බබළන මා දෙස බලන්න. මා දෙස බලන්නා වූ අඩු පුණ්‍යකර්ම ඇති බොහෝ දෙනා මගේ තත්ත්වයට පැමිණීමට ප්‍රිය කරති.

11. බලන්න දේශනාවන් කීපයකින් පමණක් සුගතියට ගියෙමි. සුවයට පැමිණියෙමි. යමෙකු ඔබවහන්සේගේ ධර්මය නිතර ශ්‍රවණය කරන්නම් ඔවුන් ආරක්ෂා සහිතව නිවනට පැමිණෙන්නාහුයයි සිතමි.

12. තථාගත ධර්මයෙහි අවවාදයෙහි පිහිටා කරන ලද සුදු වූ පුණ්‍යකර්මය පවා මහත් විපාක සහිත උදාර ඵල ලබා දෙන්නේ ය.

13. මේ කුසලය නම් කුමක්ද, කෙසේ නම් හැසිරෙමුද, මෙසේ ඇතැමෙක් එකතු වී සාකච්ඡා කරති. නැවත ද ලබන ලද මිනිස් බවට පිළිපන්නා වූ ඒ අපි සීලවත්තව වාසය කරමු.

14. බොහෝ උපකාර සහිත වූ කාරුණික වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙසේ මගේ සිහිය ඇතිකල්හි ම දවසේ දහවල් කාලයේ ඒ ඡත්ත මාණවක නම් වූ මම සත්‍ය වූ නාමයට හෙවත් බුදුන් වහන්සේගේ නාමයට එළඹුනෙමි. අනුකම්පා කරනු මැනවි. නැවත නැවතද ඔබවහන්සේගේ ධර්මය අසන්නෙමි.

15. යමෙක් මේ සංසාර ගමනෙහි දී භවයෙහි ආශාව හා මෝහය ද ඉවත්කොට කාම රාගය දුරු කරත් ද ඔව්හු නැවත ඉපදීමකට නො පැමිණෙත්. කුමක් හෙයින් ද යත් සන්සිදීමට පත් වූ බැවිනි.

විස්තර - යම්ධ පටේ සමෙච මාණවෙතා ඉධ යනු මෙහි යන අදහසයි. පටේ යනු මහා මාර්ගයෙහි ය. තමාම හුදෙකලාව පැමිණ බ්‍රාහ්මණ කුමාරයා විසින් සමෙච පැමිණ මෙලොව වශයෙන් ද පරලොව වශයෙන් ද, පරමාර්ථ ධර්මයන්ගෙන් සත්ත්වයන් හට සුදුසු සේ අනුශාසනා

කරන බැවින් සඝා නම් වෙති. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔබවහන්සේ යං යම් මාණවකයකුට ධර්මානුකූලව අනුසාසි අනුකම්පමානෝ අනුග්‍රහ කරමින් නව රත්නවරසස අග්‍ර රත්නය වූ සම්මා සම්බුදුන් වහන්සේගේ ධම්මං සුඝා ඉති ධර්මය අසා මෙසේ කර්සසාම් අනුශාසනා කළ පරිදි පිළිපදින්නෙමි යි එම ඡතො ඡත්ත මාණවකයා බ්‍රවිසු කීවේය යනුවෙන් පද යෙදීම වේ.

මෙසේ ප්‍රශ්න කරන ලද පරිදි කර්මය කරුණු වශයෙන් දක්වා දැන් එය යථා තත්ත්වය වශයෙන් ද විස්තර වශයෙන් ද දක්වනුයේ තථාගතයන් වහන්සේ විසින් සමාදන් කරවන ලදී. පසුව තමා එහි පිහිටි බවද දක්වනු පිණිස ජිනවර පවරං යනාදිය කීහ.

නොති පයමං අවොවාහං භනෙන ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, සරණාගමනය දන්නෙහිදැයි ඔබවහන්සේ විසින් මගෙන් අසන ලදී. නො නොදනිමි යි මම පළමුව කීවෙමි. පවසා තෙ වචනං තථෙව කාසිං පසුව ඔබවහන්සේ විසින් කියන ලද ගාථාව අවබෝධ වුණු ප්‍රමාණයට තේරුම් කරගනිමින් ඔබවහන්සේගේ වචනය එසේම පිළිපැද්දෙමි. තුන් සරණයට පැමිණියෙමි යන අර්ථයි.

විවිධං උසම් පහත් ලොකු කුඩා අල්ප සාවද්‍ය මහා සාවද්‍ය සුඵ වැරදි මහ වැරදි යන අදහසයි. මා වරසසු සිදු නොකරනු. අසුඵං කෙලෙස් මල මිශ්‍ර වූ නිසා පිරිසිදු නොවන. පාණෙසු අසකුකුතං ප්‍රාණසාතයෙන් ඉවත් නොවූ, නහි අවණණසුං වර්ණනා නොකරත්. මේ අතීතකාල වචනය වර්තමාන කාලාර්ථයෙහි වේ. අවණණයිංසු එක කොටසකින් සම්පූර්ණ කාලයේම වෙනස සලකා බැලීමයි. එහෙයින් යම් සේ අතීත කාලය පිළිබඳව වර්ණනා නො කළාහුද, එසේම දැනුදු වර්ණනා නො කරන්නේයයි කියන ලද්දේ වේ.

පර ඡනසස රකඛිතං අනුන් හට අයිති වස්තුව එහෙයින්ම අදිනනං යයි කීහ.

මා අගමා ඉක්මවා නොයන්න. විතථං අතථය මුසාව යන අර්ථයි. අකුකුථා අන් ආකාරයකින්ම පැවතීම. අසත්‍යය යන සංඥාව, ඇති බව

මෙසේ අසත්‍යයයි දන්නා තැනැත්තාම මාභාණී නො කියන්නැයි කියන අර්ථයයි.

සවානං එකල්හි ජත්ත මාණවක වූ ඒ මම ඉධ ඒ මාර්ගයෙන් 'ඉධ' යන්නෙහි ඔබවහන්සේගේ මෙම සසුනෙහි යන අර්ථය ද ඇත්තේය. එහෙයින් තථාගතසස ධම්මෙ තථාගතයන් වහන්සේගේ ධර්මයෙහි යයි කිය. පඤ්චසිකඛා පන්සිල්. කරිඤ්චා අවබෝධ කරගෙන, දැනගෙන, රැගෙන - අධිෂ්ඨාන කොටගෙන යන අර්ථයි. දොපථං ග්‍රාම සීමාවන් දෙකට මධ්‍යයෙහි වූ ප්‍රදේශයේ සීමාවන් අතර මහමග, තෙ ඒ සොරු. භොගහෙතු සුළු ආමිෂයක් නිමිති කොට, කතො පෙර කියන ලද කුසලයෙන් පරං මත්තෙහි අඤ්ඤං කුසලං නවිජ්ජති මම යමක් සිහිකරන්නෙමිද, එය නොලැබේ යන අර්ථයයි. කාමකාමී කැමතිවන කාම ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වූ.

ධණ මුහුත්ත සඤ්ඤාමසසා ක්‍ෂණයක් මොහොතක් පැවතුනා වූ සීලයේ අනුධම්මපටිපත්තියා යම්සේ පැමිණි ඵලයට අනුරූපී වූ, දහම් පිළිවෙතින් කියන ලද ආකාරයෙන්ම සරණාගමනය ද සීල සමාදානයද යන අර්ථයි. ජලමිච යසසා සෘද්ධියෙන් ද පරිවාර සම්පත්තියෙන් ද බබළන්නාක් මෙන් සමෙකඛමානා බලන්නාහු, බහුකා බොහෝ වූ. පිහයනති කෙසේ නම් අපිදු මෙසේ වන්නෙමු යයි ප්‍රාර්ථනා කරත්. හීන කාමා පතත් පෙළේ හෝගයන් සහිත වූ මගේ සම්පත්තියෙන්,

කතිපයා අල්ප වූ, යෙහි යම්කිසි හික්කුහු ද, උපාසක ආදීහුද, ව ශබ්දය අමතර කරුණක් සඳහාය. තෙ ඔබවහන්සේගේ සත්‍යං දිනපතා.

විපුලං ඵලං උසස් වූ ප්‍රතිඵල විපුල වූ ආනුභාවය, තථාගතසස ධම්මෙ තථාගතයන් වහන්සේගේ සසුනෙහි, අවවාදයෙහි පිහිටා, කතං කරන ලද්දේය යන අදහසයි. මෙසේ අනුද්දේසික වශයෙන් කියන ලද අර්ථයට අනුද්දේසික වශයෙන් දක්වමින් පසස බලන්න යනාදිය කීහ. පසස යනුවෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගැන කියයි. තමාම හෝ අන් අයකු මෙන් හෝ සලකා එසේ කියයි.

කිමිදං කුසලං කිමාවරෙමා මේ කුසල වනාහි කුමන ස්වභාවයක් ඇත්තේද කෙබඳු වේද එය කෙසේනම් සිදු කරන්නෙමුද, ඉවෙවතෙහි

සමෙවම මනනයනති මෙසේ ඇතැම් අය එකතු වී එක්ව පැමිණ පොළව පෙරලන්නාක් මෙන් ද, මහාමේරු පර්වතය උගුලුවන්නාක් මෙන් ද අති දුෂ්කර වූ බව සලකා විමසා බලත්. සාකච්ඡා කරත්. අපි වනාහි අපහසුතාවයකින් තොරව නැවත ද කුසල්හි හැසිරෙමු යන අදහසයි. මේ නිසා මයං ආදිය කිය.

බහුකාරො බොහෝ සේ උපකාරී වූ හෝ මහත් සේ උපකාරී වූ අනුකම්පකො කරුණාවන්ත වූ, ඉති මෙසේ මෙය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි පිළිගත් ආකාරය සඳහා කියයි. වෙසති මගේ සිහිය පවත්නා කල්හිම සොරුන් විසින් තසනු ලැබූ කල්හිම යන අර්ථයි. දිවා දිවසස දවසේ දවල් කාලයේ යන අර්ථයි. සවාහං ජනතමාන වූ ඒ මම සවචනාමං හගවා ය, අරහං ය, සම්මා සම්බුද්ධය යන ආදී නම්වලින් යුත් සත්‍ය වූ නාමයි. සිද්ධීන්හි අර්ථයන් අනුව ඇති වූ නාමය. අනුකම්පසසු අනුග්‍රහ කරන්න. පුනපි බොහෝසෙයින් සුඤ්ඤ මු තව ධම්මං ඔබගේ ධර්මය අසන්නෙමු.

යම්සේ දිව්‍යපුත්‍ර තෙමේ මේ සියල්ල කෘතඥතා ස්වභාවයෙහි සිට ශාස්තෘන් හා ඇසුරු කිරීමෙහි ද, ධර්මශ්‍රවණයෙහි ද, ඇතැයි යන ස්වභාවයක් නැති බව දක්වමින් කියයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දිව්‍යපුත්‍රයාගේ ද, එහි රැස්වූ පිරිසගේ ද අදහස බලා අනුපිළිවෙළ කථාව දෙසූහ. දේශනාවගේ අවසානයෙහි දිව්‍යපුත්‍ර තෙමේ ද ඔහුගේ මව්පියෝ ද සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියාහුයි මහත් වූ ජනකායට ද ධර්මාවබෝධය විය. ප්‍රථම ඵලයෙහි පිහිටි දිව්‍යපුත්‍ර තෙමේ උසස් මාර්ගයන්හි සිත තමාගේ ගෞරව දැක්වීම ද එම උසස් මාර්ගය වෙත පැමිණීමේ මහත් ආනිසංස ද පැහැදිලි කරයි. 'යෙධ පජහනති කාමරාගං' යන අවසාන ගාථාව කීහ.

යෙ ඉධ මෙ සසුනෙහි සිටියාහු පජහනති ඉතිරි නොකරම විනාශ කරයි. කාමරාගං කාමරාගය, නව තෙ පුන උපෙනති ගබ්භසෙය්‍යං ඕරම්භාගිය සංයෝජනයන් මුළුමනින්ම සිදී ගිය බැවින් යමෙක් වනාහි පහාය මොහං සර්වප්‍රකාරයෙන් ම මෝහය උදුරා දමා භවරාගානුසයඤ්ච භවයෙහි ඇලීම නම් වූ ක්ලේශය ඉවත් කරති. දුරු කරති. ඔවුන් නැවත උපදින්නාහු යයි කිවයුතු වන්නේ නොවේ. කුමක් නිසාද යත් පරිනිබ්බාණ

ගනාහි සිකිභූතා ඒ උතුම් පුද්ගලයෝ අනුපාදිශේෂ පරිනිර්වාණ ධාතුවෙන් පිරිනිවීමට ගියාහුය. මෙසේ මෙහිම සියලු වින්දනයන්ගේ ද, සියලු දැවිම්වල ද නැතිවී යාමෙන් සංසිදීමෙන්, සිදුවිය.

මෙසේ දිව්‍යපුත්‍ර තෙමේ තමාගේ ආර්ය ප්‍රවාහයට පැමිණි බව දන්වමින් අනුපාදිශේෂ නිර්වාණ ධාතුවෙන් දේශනාව කුළුගන්වා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැද පැදකුණු කොට හික්කු සංඝයාට ගෞරව දක්වා, මවිපියන් විවාරා දෙවිලොවටම ගියේය.

ශාස්තෘන් වහන්සේ ද හුනස්නෙන් නැගිට හික්කු සංඝයා සමග වැඩි සේක. මාණවකයාගේ මවිපියෝ ද පොක්ඛරසාති බ්‍රාහ්මණයා ද, සියලු මහජනතාව ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනුව ගොස් නැවතුනහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ජේතවනයට ගොස් රැස් වූ පිරිසට මෙම විමාන වර්ණනාව විස්තර වශයෙන් වදාළහ. ඒ දේශනාව මහජනයාට සාර්ථක විය.

ජත්ත මාණවක විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

5.4

උච්චමිදං මණිදුතං විමානං යනුවෙන් කක්කටක රසදායක විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහනුවර වේළුවනයෙහි වාසය කරන සේක. එකල්හි එක්තරා හික්කුවක් කණේ රුජාවකින් පෙළුනේ, සෞඛ්‍යයේ හීනතාවය නිසා විදර්ශනාව දියුණු කරගැනීමට නොහැකි වූයේ ය. වෛද්‍යවරුන් විසින් කියන ලද ආකාරයෙන් පිළියම් කළේ නමුදු රෝගය සන්සිදුනේ නැත. හෙතෙමේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මේ බව දැන්වීය. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ හික්කුවට කකුළු රසය සහිත මාළුවක්,

(කකුළු වැංජනයක්) සුදුසු යයි දැන 'හික්කුළු, ඔබ යන්න. මගට කේන්ද්‍රයේ පිඬු පිණිස හැසිරෙන්නැ'යි කීය. ඒ හික්කුළු දුර දක්නා වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ නුවණින් යමක් දකින්නට ඇතැයි සිතීමෙන් එසේය ස්වාමීනිය පිළිවදන් දී භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැඳ පාසිවුරු ගෙදන මගට දේශයට ගොස් එක් කේන්ද්‍රයක, කේන්ද්‍ර පාලකයකුගේ ගෙදොර ඉදිරිපිට පිඬු පිණිස සිටියේය. එදින කකුළු වැංජනයක් සකස්කොට බත් පිස මදක් විඩා හරිමියි සිතා කේන්ද්‍ර පාලකයා නිවිහැනේ සිටියහ. එසේ සිටිද්දී ඔහු තෙරුන් වහන්සේ දැක පාත්‍රය ගෙන සිය කුටියේ වඩා හිඳුවා කකුළු වැංජනය සහිත බත් පිළිගැන්වීය. ඒ බත් මදක් වැළඳු සැනින්ම තෙරුන්ගේ කණේ වේදනාව සංසිඳුනේය. වතුර කළුගෙඩි සියයකින් තහන්නකු මෙන් විය. යෝග්‍ය වූ ආහාර ගැනීම් වශයෙන් සිතට පහසුවක් ලැබී විදර්ශනාව වෙත නැමී ගිය සිත් ඇති ඒ තෙරණුවෝ විදර්ශනා වඩා කෙලෙස් අවසන්කොට රහත් බැව්හි පිහිටා කේන්ද්‍ර පාලකයාට 'උපාසකය, ඔබේ පිණිඩපාතය වැළඳීමෙන් මගේ රෝගය සන්සිඳී කය ද සිත ද සුවපත් විය. ඔබ ද මේ පින් බලෙන් කය ද සිත ද දුකින් වෙන්වූවෙක් වන්නෙහි යයි කියා අනුමෝදන් කොට පිටත් වී ගියහ.

ඒ කේන්ද්‍ර පාලක තෙමේ පසුකලෙක කලුරියකොට තව්නිසා හවනයේ දොළොස් යොදුන් වූ මැණික්මය කුළුණින් යුතු රන් විමනෙක්හි සත්සියයක් කුටාගාර සහිත වෛදුර්වය මැණික්මය කාමරයක උපන්නේ ය. ඔහුගේ දොරෙහි ද රැස්කරන ලද පුණ්‍යකර්මය දක්වමින් කත් ලී කොණකින් එල්ලෙන්නාක් වැනි රන්මය කකුළුවෙක් එල්ලී සිටියේය. ඉක්බිති ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරණුවන් පෙර කියන ලද පරිදිම දිව්‍ය ලෝක වාරිකාව සඳහා තව්නිසා හවයට ගොස් මහත් වූ දිව්‍යමය සෘද්ධියෙන් බබළමින් දහසක් අප්සරාවන් පිරිවරකොට සැට ගැල් පමණ දිව අබරණවලින් බබළන සිරුරු ඇතිව, හාත්පස සඳු මෙන් ද, හිරු මෙන් ද බබළන ඒ දිව්‍යපුත්‍රයා දැක මේ ගාථාවන් මගින් ප්‍රශ්න කළහ.

උස් වූ මැණික්මය කුළුණු ඇති මේ විමානය හාත්පසින් දොළොස් යොදුන් වේ. උස් වූ කුටාගාර සත්සියයක් වේ. වෛදුර්වමය කුළුණු ද ඒ මහල්හි අතුරන ලද ස්වර්ණමය මනෝඥ වූ ඵලකයන් ද වේ.

ඔබ එහි වෙසෙන්නෙහි ය. දිව්‍යමය ආහාරපාන ගන්නෙහි ය. මිහිරිමය වූ දිව්‍යමය වූ විභාවන් ඔබ වෙනුවෙන් වාදනය කෙරෙත්.

මෙහි දිව්‍යමය වූ පංචකාම ගුණ ඇතුළත් රසයන් පවතී. රන් අබරණින් සිරුර වසා ගත් දිව්‍ය ස්ත්‍රීහු නැටීමෙහි යෙදෙති.

මනසට ප්‍රිය වූ යමක් වේද, ඒ සම්පත් ඔබට ලැබෙන්නේ ය. ඔබට බබළන වර්ණයක් කුමක් නිසා ලැබුණේද, ඔබට එබඳු සමෘද්ධියක් කුමක් නිසා ලැබුණේද,

මහත් වූ ආනුභාව ඇති දිව්‍ය පුත්‍රයාණනි, ඔබේ වර්ණය සියලු දිශාවන්ම බබළවන මෙවැනි දීප්තිමත් ආත්මභාවයක් කුමක් නිසා ලැබුණේද, මනුෂ්‍යයකුට සිටීමින් කවරනම් පිනක් කළෙහිදැයි ඔබෙන් අසන්නෙමි.

ඒ දිව්‍යපුත්‍රයා තෙරුන් වහන්සේට මෙසේ පිළිතුරු දුන්නේ ය.

මුගලන් මහතෙරුන් විසින් ප්‍රශ්න කරන ලදීත් සතුවට පත් සිත් ඇති ඒ දිව්‍යපුත්‍ර තෙමේ මේ එලය කවරනම් පුණ්‍යකර්මයක්හුගේ දැයි යනුවෙන් අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් පහත දැක්වෙන අයුරින් ප්‍රකාශ කළේය.

සිහිය ඇති කරවන්නා වූ මතක් කරවන්නා වූ රිදීයෙන් තනන ලද පාද දහයක් ඇති කකුළුවෙක් දොරටුවෙහි සිටියේය.

මා පෙර කළ ඒ ක්‍රියාවන්ගේ හේතුවෙන් මට මෙබඳු වර්ණයක් ඇතිවිය. එම හේතුවෙන්ම මට මේ සමෘද්ධිය ඇතිවිය. මනසට යමක් ප්‍රිය වෙයි ද ඒ සම්පත් ද මට ලැබෙන්නේ ය.

ඒ පින්කමේ හේතුවෙන් මෙසේ දීප්තිම මෙසේ දීප්තිමත් ආනුභාවයක් ඇත්තෙක් වෙමි. මාගේ වර්ණය ද සියලු දිසාවන්ම ආලෝකමත් කරයි.

එහි ගාථා පද විස්තර උච්චං ඉතා උසස්. මණිපුෂ්පං පද්මරාග මැණික් ආදියෙන් තැනූ කුළුණු. සමන්තකො සතර දිසාවන්හි. රුවකස්ථතා ඒ ඒ භූමියෙහි, මහලෙහි, රත්මුවා ලැලි අතුරා ඇති,

පිවසි බාදසි ව කලින් කල ප්‍රයෝජනයට ගන්නා වූ සුවඳ පානයක් ද දිව්‍ය භෝජන ද සඳහා මෙසේ කියයි. පවදනති වාදනය කරත්. දිබ්බාරසා කාම ගුණෙසු පංචා දිව්‍යමය වින්දනයෙන් යුත් බොහෝ වූ පංචකාම ගුණයන් එසු ඔබගේ මෙම විමානයෙහි පවත්නේ ය යන අර්ථයි. සුවණණ ඡනනා රන් අබරණින් අලංකාරවත් වූ,

සතිං සමුපපාදකරො සිහිය හෙවත් මන කය උපදවා ගැනීම කරන්නා වූ, යම් පිනකින් මේ දිව්‍යමය සම්පත්තිය මා විසින් ලබන ලද්දේද, යන බව සිහියට නගා ගැනීම කරවන්නා වූ කකකටක රස (කකුළු රසයක්) දීමෙන් මා විසින් මේ සැපත ලබන ලද්දේ යයි යනුවෙන් මෙසේ මගේ සිහියට ලබාගැනීම කරවන්නා වූ යන අර්ථයි. නිට්ඨිතො ජාත රූපසස රිදීවලින් නිමවන ලද රිදීයෙන්ම කළ එක් එක් පැත්තෙහි පහත් පහත් බැගින් කැනුන පාද දහයක් මෙහි ඇත යන අදහසින් දස පාදකො යයි යෙදේ. දස පාදකො ද්වාර කකකටකො ධීතො සොහති එම කකුළු නිර්මාණයට මගේ පුණ්‍ය කර්මය එබඳු මහෝත්තමයන් හට පැහැදිලිව දක්වයි. මෙහි මා විසින් කිවයුතු යමක් නැත්තේය යන අදහසයි. එහෙයින් කෙන මෙ තාදිසො වණෙණා යන ආදිය කියන ලදී.

සෙස්ස කිය ලද පරිදිම වේ.

කකකටක රස දායක විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

5.5

උච්ඡේදං මණිචූනං යනු ද්වාර පාලක විමානයයි. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර නිසා වෙළඳවන විහාරයේ වැඩවාසය කරන සමයෙහි රජගහනුවර එක්තරා උපාසකයෙක් මහා සංඝයා වෙත නිති බත් සතරක් පූජා කරයි. ඔහුගේ ගෙදර පිට පැත්තේ මහදොරින් සොරු ඇතුළට එන නිසා බොහෝසෙයින් දොර

වසා තිබේ. ඔහුගේ දානය පිණිස වැඩිමවන හික්කුන් වහන්සේලා සමහර දවස්වල දොර සමීපයට වැඩ දොර වසා ඇති බැවින් දානය නොලැබ ආපසු යන්නාහු වෙති. උපාසකයා තම බිරිඳගෙන් දිනක් මෙසේ ඇසීය. කෙසේද, ඔබ ආර්යයන් වහන්සේලාට සකස්කොට දානය පිරිනැමුයේද? ඕ තොමෝ සමහර දවස්වල හික්කුන් වහන්සේලා නොවඩින බව කීවාය. කවර හේතුවක් නිසාද? සමහරවිට ගෙයි දොර වසා ඇති බැවින් වන්ට පුළුවන. ඒ අසා උපාසකයා සංවේගයට පැමිණ එක් පුරුෂයෙක් දොරටුපාලයා ලෙස පත් කළේය. ඔබ අද පටන් මේ දොරටුව ආරක්ෂා කරව. යම්කිසි විටක ආර්යයන් වහන්සේලා වැඩිම කළවිට ඒ බව අපට දන්වා පිවිස උන්වහන්සේලාගේ පාත්‍රා ගෙන ආසන පැනවීම් ආදී සියලු ඇවැත් කාර්යයන් සම්පූර්ණ කරව. හෙතෙම මැනවැයි පිළිගෙන හික්කුන් සමීපයෙන් බණ අසා උපන් ශ්‍රද්ධාව ඇතිව කර්මඵල අදහා තෙසරණ සරණයෙහි ද, ශීලයෙහි ද පිහිටා, සකසා හික්කුන්ට උවටැන් කළේය. පසුකලෙක නිති බත් දුන් උපාසකයා කළුරියකොට යාම දිව්‍ය ලෝකයේ උපන්න. දොරටුපාලයා වනාහි සකස්කොට හික්කුන් වඩා හිඳුවා අනුන්ගේ දේ පරිත්‍යාග කොට වතාවත් කිරීමෙන්ද, අනුමෝදනා ඇසීමෙන්ද තව්තිසා දෙව්ලොව උපන්න. ඔහුට දොළොස් යොදුනක රන් විමනක් ද ආදී කර්කට විමාන වස්තුවෙහි දැක් වූ පරිදි සියල්ල පහළ වූ බව දතයුතුයි. ප්‍රශ්න විචාරණ ගාථාව මෙසේ ආවේය.

දොළොස් යොදුනක් හාත්පස පැතිරුණා වූ ඉතා උස් වූ මැණික්වලින් කරන ලද මේ විමානයේ සන්සියයක් කුළුගෙවල් වෙති. වෛදුර්ය මැණික්වලින් උසට තනන ලද ස්ථම්භ ඇත්තාහ. තමන් යමක් කැමති වේද ඒ කැමති වන්නා වූ කැ යුතු දේ ද පිය යුතු දේද ඇත. දිව්‍ය විණාවන්ගෙන් සංගීත රාවය උපදවයි. දිව්‍යමය වූ පංචකාම ගුණ සම්පත් වෙති. රන්වන් වූ දෙවගනෝ රන්වන් වස්ත්‍ර හැඳ නටත්.

සියලු දිසාවන් බබුළුවන්නා වූ මේ අන්දමේ වර්ණයක් හා මේ අන්දමේ මාහ සම්පත් කවර කුසලයකින් ලැබුයේද?

ඒ දේවපුත්‍රයා තමන් විසින් කරන ලද කර්ම හා එයින් ලත් විපාක විස්තර කරමින් මෙසේ කීය.

මම මිනිස්ලොව ඉපිද එක් දොරටු පාලකයෙක් වීම. එහිදී ආර්ය භික්ෂු සංඝයාට මෙහෙන් වඩින්න, මෙහෙන් වැඩ ඉන්න ආදී වශයෙන් ගෞරවයෙන් අසුන් පැනවීම. මේ ආර්යයන් වහන්සේලා ධර්මචාරී බුන්මචාරී සුපේශල භික්ෂුන් යයි සිත පහදවා ගනිමි. දානය පිරිනැමුවෙමි. මේ පින්කම් නිසා දිව්‍යමය වූ පංචකාමයන්ගෙන් පරිසේවිත වූ මෙබඳු සම්පත් හා විමාන ද ලදිමි. මම දිව්‍යමය වර්ෂ අවුරුදු දාහක් ආයුෂ ඇත්තේ වෙමි.

එහි දිඛං මමං වසස සහසසමායු යනු යම් දේව නිකායෙකි තෙමේ උපන්නේ ඒ තාවකිංස දෙවියන්ගේ ආයු ප්‍රමාණයම කියයි. මිනිසුන්ගේ ගණනින් වර්ෂ සියයක් එක් දවසකි. (දිවා රැයකි) එබඳු වූ රාත්‍රී තිහක් මාසයක් වේ. එවැනි මාස දොළසක් එක් වසරක් වේ. එවැනි අවුරුදු දහසක් ආයු කාලය වේ. එය මිනිස් ලොව ගණනින් වර්ෂ කෝටි තුනක් වර්ෂ හැටලක්ෂයක් වේ.

වාචාහිගීතං යනු වචනයෙන් අහිගීත ගැයීමයි. මෙහෙන් වැඩමවන්න. මෙහි වාඩිවන්න. ආර්යයන් වහන්සේලාගේ සුවදුක් වසයෙන් කිම් පමණකි. මානස පවතතිකං මේ ආර්යයන් වහන්සේලා සුපේශල ශික්ෂාකාමීය බුන්මචරියාවේ හැසිරෙන්නෝය. ධර්මයෙහි හැසිරෙන්නෝය. ආදී සිතෙන් ප්‍රසාදයට පත්වූයේ පමණයි. මා සතුව පරිත්‍යාග කිරීමට වස්තුවක් තිබුනේ නැත. එතතාවතා මෙතෙකින් කිම් පමණක් හා ප්‍රසාද සිත් ඇතිවීම පමණකි. ධ්වංසනි පුඤ්ඤ කමෙමා මේ කරන ලද පින්කම්වලින් දෙවිලොව සිටිමි. බොහෝ කලක් සැප විදිමි. සිටින්නේ ද දිබ්බහි දිව්‍ය පංචකාම සම්පත්තියෙන් යුක්ත වූයේ වෙමි. එම දේව නිකායෙහි දෙවියන් සැප වළඳින ලෙසින්ම සුව විදිමි. දිබ්බහි පඤ්චහි කාම ගුණෙහි සමංගිභූතො දිව්‍යමය වූ පංචකාම ගුණයන්ගෙන් සමන්විතව ඉඤ්ඤයන් පිරිවරා වසන්නේ යන අර්ථයි.

ද්වාරපාල විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

5.6

උච්චමිදං මණිපුණං යනු කරණිය විමාන වස්තුවයි. එහි උත්පත්තිය කවරේද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවනයෙහි වැඩවාසය කරති. ඒ කාලයේ සැවැත්නුවර වැසි එක් උපාසකයෙක් නාන උපකරණ ගෙන අවිරවතී ගඟට ගොස් නා ආපසු එන්නේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත් නුවර පිඬු පිණිස හැසිරෙනු දැක උත්වහන්සේ වෙත එළඹ වැඳ මෙසේ කීය. ස්වාමීනි, කවරෙකු විසින් ආරාධනා කරන ලද්දේද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිශ්ශබ්ද වූහ. හෙතෙම කිසිවකු විසින්වත් ආරාධනා නොකළ බව දැන, මෙසේ කීය. ස්වාමීනි, මා කෙරෙහි අනුකම්පා උපදවා අද දානය මගෙන් පිළිගත මැනවයි ආරාධනා කළේය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ ආරාධනය ඉවසා වදාළහ. හෙතෙම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තමන්ගේ ගෙදරට වඩමවාගෙන ගොස් බුදුන්ට සුදුසු ආසනයක් පනවා එහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වඩා හිඳුවා ප්‍රණීත ආහාරපානවලින් සැතැප්වීය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිමවන ලද බත්කිස ඇත්තේ ඔහුට අනුමෝදනා කොට වැඩමවූහ.

ඉතිරි ශේෂය අනන්තර විමාන වස්තුව හා සමානයයි. එහෙයින් කියන ලදී.

දොළොස් යොදුනක් හාත්පස පැතිරුණා වූ ඉතා උසස් වූ මණිකවලින් කරන ලද මේ විමානයේ සත්සියයක් කුළුගෙවල් වෙති. වෛශ්ඨ්‍රිය මැණිකවලින් උසට තනන ලද ස්තම්භ ඇත්තාහ.

තමන් යමක් කැමති වේද, ඒ කැමති වන්නා වූ කෑ යුතු දේද පිය යුතු දේද ඇත. දිව්‍ය විණාවන්ගෙන් සංගීත රාවය උපදවයි. දිව්‍යමය වූ පංචකා ගුණ සම්පත් වෙති. රන්වන් වූ දෙවගනෝ රන්වන් වස්තු හැඳ නටත්.

සියලු දිසාවන් බබුළුවන්නා වූ මේ අන්දමේ වර්ණයක් හා මේ අන්දමේ මහා සම්පත් කවර කුසලයකින් ලැබුයේද?

ඒ දේවපුත්‍රයා මහා මුගලන් තෙරුන් විසින් තමන්ගෙන් විමසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දෙමින් තමන් විසින් කරන ලද කර්මය හා කර්මඵලය විස්තර කරමින්

කළයුතු කටයුතු දන්නා වූ පණ්ඩිතයන් විසින් පින්කම් නම් කළ යුතුමය. යහපත්කොට පැමිණි බුදුවරුන් විෂයෙහි යමක් දෙන ලද නම් එය මහත්ඵල මහානිසංස වේ.

අරණයෙහි සිට එන මට හිත වැඩ පිණිස බුදුන් වහන්සේ හමුවිය. උන්වහන්සේ කෙරෙහි සිත පහදවාගෙන දන් දුන් පිනින් තවිතිසා දෙව්ලොව උපත ලදිමි.

ඒ පින්කමේ විපාකයෙන් සකල දිසාවන් බබලවන වර්ණය හා අනෙක් සම්පත් ලදිමි.

එහි පණ්ඩිතෙත ප්‍රඥා සහිත වූවන් විසින් විජානතා තමන්ට හිත අහිත බව දැනගත්තවුන් විසින් සම්මග්ගතෙසු මනාව පිළිපන්නා වූ බුද්ධෙසු සම්මා සම්බුද්ධයන් වහන්සේලා කෙරෙහි අත්ථාය හිතවැඩ පිණිස අරක්කුකුනි වාසය කරන්නේ ජේතවන විහාරය සඳහා කියන ලදී. තාවකිංසුපගො තවිතිසා දිව්‍ය සමුහයා තවිතිසා දෙව්ලොව ඉපදීමි වශයෙන් පැමිණියේ සෙස්ස පළමු කී නයින් ම දතයුතු.

කරණිය විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

5.7

සත්වැනි විමාන වස්තුවයි. සයවැන්න හා සමානයි. එක්තරා උපාසකයකු විසින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ආහාර පුජාව පවත්වන්නේය. දිනක් මේ උපාසක තෙමේ එක්තරා තෙරණුන් වහන්සේ නමක් හමු වී

උන්වහන්සේ ගෙදරට වැඩමවාගෙන ඇවිත් සකසා දන් දුන්නේය. සෙස්ස පෙර කථාවල සඳහන් අයුරින් දතයුතුය.

දොළොස් යොදුනක් භාත්පස පැතිරුණා වූ ඉතා උස් වූ මැණික්වලින් කරන ලද මේ විමානයේ සත්සියයක් කුළුගෙවල් වෙති. වෛශ්ඨ්‍රිය මැණික්වලින් උසට තනන ලද ස්තම්භ ඇත්තාහ.

තමන් යමක් කැමති වේද ඒ කැමති වන්නා වූ කැ යුතු දේද, දිය යුතු දේද ඇත. දිව්‍ය විණාවන්ගෙන් සංගීත රාවය උපදවයි. දිව්‍යමය වූ පංචක ගුණ සම්පත් වෙති. රන්වන් වූ දෙවගනෝ රන්වන් වස්ත්‍ර හැඳ නටත්.

සියලු දිසාවන් බබුළුවන්නා වූ මේ අන්දමේ වර්ණයක් හා මේ අන්දමේ මහා සම්පත් කවර කුසලයකින් ලැබුයේද?

ඒ දේවපුත්‍රයා මහ මුගලන් තෙරුන් විසින් තමන්ගෙන් අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් තමන් විසින් කරන ලද කර්මයන් පිළිබඳ විස්තරය ප්‍රකාශ කරන ලදී.

බුද්ධිමත් නුවණැත්තන් විසින් පින්කම් කළ යුතුය. තුන් සිත පහදවාගෙන බුදුවරුන් කෙරෙහි දෙන දානය මහත්ඵල මහානිසංස වේ.

ආරණ්‍යයේ සිට ගමට වඩින්නා වූ එක් හික්කුනමක් මට හමුවිය. උන්වහන්සේ කෙරෙහි සිත පහදවා ගෙදරට වඩමවා මගේ අර්ථය සඳහා උන්වහන්සේට සකස්කොට දන් පිරිනැමීමි. ඒ පිනෙන් තවකිසා දෙව්ලොව උපත ලැබුවෙමි. සියලු දිසාවන් බබළන වර්ණයක් හා මේ සියලු සම්පත් ඒ දන්දීමේ පිනෙන් මම ලදිමි.

දෙවැනි කරණිය විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

5.8

උඩමිදං මණිපුනං යනු සුවි විමාන වස්තුවයි. එහි උපත කෙසේ වීද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර ඇසුරුකොට වෙළඳවනයෙහි වැඩ වසති. එ සමයෙහි ආයුෂ්මත් සැරියුත් තෙරණුවන්ගේ සිවුරු මැසීම කළයුතු වූයේය. ඒ සඳහා ඉදිකටුවල අවශ්‍යතාවයක් විය. සැරියුත් හිමියෝ රජගහ නුවර පිඬු සිඟා හැසිරෙමින් කර්මාන්තකරුගේ ගෙදරට වැඩ ගේ දොරකඩ වැඩ සිටියේය. කර්මාන්තකරු උන්වහන්සේ දැක පැමිණ ස්වාමීනි, කුමක් අවශ්‍යදැයි ඇසීය. සිවුරක් මසා ගැනීමට තිබේ. ඉදිකටුවල අවශ්‍යතාවයක් ඇත. කර්මාන්තකරු ප්‍රසන්න වූ සිතින් ආරක්ෂා කරන ලද ඉදිකටු දෙකක් ගෙනැවිත් පූජාකොට, ස්වාමීනි, නැවතත් ඉදිකටුවල අවශ්‍යතාවයක් ඇතොත් මා වෙත දන්වන්නැයි කියා පසඟ පිහිටුවා වැන්දේය. ස්ථවිරයන් වහන්සේ ඔහුට අනුමෙවැනි බණ වදාරා වැඩියහ. හෙතෙම පසුකලෙක කළුරියකොට තව්තිසා දෙව්ලොව උපැණී. ඉක්බිති මහා මුගලන් ස්ථවිරයන් වහන්සේ දෙව්ලොව වාරිකාවේ හැසිරෙන්නේ ඒ දේවපුත්‍රයා වෙතින් මේ ගාථාවන්ගෙන් කරුණු විචාළේය.

දොළොස් යොදුනක් භාත්පස පැතිරුණා වූ ඉතා උස් වූ මැණික්වලින් කරන ලද මේ විමානයේ සත්සියයක් කුළුගෙවල් වෙති. වෛදුරිය මැණික්වලින් උසට තනන ලද ස්තම්භ ඇත්තාහ.

තමන් යමක් කැමති වේද, ඒ කැමති වන්නා වූ කෑ යුතු දේද, පිය යුතු දේද ඇත. දිව්‍ය විණාවන්ගෙන් සංගීත රාවය උපදවයි. දිව්‍යමය වූ පංචක ගුණ සම්පත් වෙති. රන්වන් වූ දෙවඟනෝ රන්වන් වස්ත්‍ර හැඳ නටත්.

කුමන කුසල කර්මයක් හේතුවෙන් මේ අන්දමේ රූප සම්පත්තියක් මෙවැනි භවභෝග සම්පත් ලැබුවේද? සිතේ සතුටින් කරන ලද කුසලය කවරේද?

මහානුභාව සම්පන්න දෙවිය, සියලු දිසාවන් බබුළුවන්නා වූ ප්‍රභාවයක්, වර්ණයක් කෙසේ ලැබුවේදැයි විමසමි.

ඒ දේවපුත්‍රයා මහා මුගලන් හිමි තමන්ගෙන් අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් තමන් විසින් කරන ලද කුසල කර්මය ප්‍රකාශ කරමින් ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු සැපයීය.

යමක් දෙයිද, එයම නො ලැබේ. යමක් පිරිසිදු සිතින් දෙන්නේ ද ඒ දීම ම ශ්‍රේෂ්ඨ ය. ඉදිකටු දානය ඉදිකටු තුඩ මෙන් ම ශ්‍රේෂ්ඨ ය.

ඉදිකටු දානය කුසල කර්මයෙන් මේ සමාන වර්ණයක් සකල දිසා බබුළුවන රු සපුවක් ලදිමි.

එහි යං දදාති යම් බඳු වූ දාන වස්තුවක් දෙයා ධර්මයක් න තං හොති යනු ඒ දෙන දෙයක්ම විපාකය වශයෙන් නොලැබේ. ඉක්බිති කේන්ද්‍ර සම්පත්තිය ද චිත්ත සම්පත්තිය ද මහත් වූ ද විපුලතර වූ ද විපාක ලබා දෙයි. එහෙයින් යකොච්ච දජ්ජා තකොච්ච සෙයො පෙනෙන්නා වූ යම්කිසි දෙයක් දෙන්නේ නම් එයම දීම ශ්‍රේෂ්ඨය. නිවැරදි අන්දමින් දෙන්නා වූ දෙයා ධර්මයම දාන වස්තුවම ශ්‍රේෂ්ඨය කවර හෙයින්ද, මා විසින් සුවිදිනනා සුවි මෙව සෙයො දෙන ලද ඉදිකටු දානය ශ්‍රේෂ්ඨය. මෙවැනි සම්පත් ලැබුයේ ඒ කුශලයෙනි.

සුවි විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

5.9

උච්චිදං මණිදුනං යනුවෙන් ආරම්භ වන දෙවැනි සුවි විමාන වස්තුවයි. එහි උපත කවරේද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර වෙළඳ ව්‍යාපාරයේ වැඩවසන සේක. ඒ සමයෙහි දී රජගහ නුවර වැසි එක් රෙදි විසන්තෙක් විහාරය අසල ජීවත් වූයේ දිනක් විහාරයට පැමිණියේය. එහිදී එක්තරා හික්කුන්

වහන්සේ නමක් ඉදිකටුවකින් සිවුරු ගෙත්තම් කරනු දැක, ඉදිකටු ගලාවක්ද සහිතව ඉදිකටු පූජා කළේය. ඉතිරි සියල්ල පෙර කියන ලද අයුරිනි.

භාත්පසින් උස්ව නැංගා වූ මිණිමය ටැම් හා කුළුගෙවල් සහිත ස්වර්ණමය විමානයකි. භාත්පස දොළොස් යොදුනක් ඒ විමානය පැතිර සිටී. ඔබගේ ඡවි වර්ණය ද සියලු දිසාවන් බබුළුවයි. ආදී වශයෙන් මුගලන් තෙරුන් විමසීය.

ඒ දේවපුත්‍රයා මුගලන් මහතෙරුන් විසින් තමන්ගෙන් විමසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දෙමින් තමන් විසින් යම් කර්මයක් කරන ලද එහි කර්ම විපාකය පවසන්නේ,

මෙයින් පෙර ආත්මභාවයේ මම මිනිස්ලොව මිනිසකු වී ඉපදුනෙමි. එහිදී

හද කුළ ප්‍රසාදය උපදවන්නා වූ රජස් දුරු කළා වූ එක් හික්කුන් වහන්සේ නමක් හමු වී උන්වහන්සේට ප්‍රසන්න වූ සිහින් මගේ දැකිත්ම ඉදිකටුවක් පූජා කළෙමි. ඒ ඉදිකටු පූජාවේ ආනිසංසයෙන් සියළු දිසා බබළවන්නා වූ මෙවැනි ප්‍රභාවයක් ද, මෙබඳු ඡවි වර්ණයක් ද ලැබුවෙමි.

ඉතිරි සියල්ල පෙර කී පරිද්දෙන් දත යුතු.

දෙවැනි සුවි විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

5.10

සුසුකකන්ධං අභිරුය්‍ය නාගං යනුවෙන් ආරම්භ වන්නේ නාග විමාන වස්තුවයි. එහි උත්පත්ති කථාව කවරේද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනයෙහි වැඩවසන සේක. එසමයෙහි ආයුෂ්මත් මහා මුගලන් තෙරණුවෝ දෙව්ලොව

වාරිකාවේ සැරිසරන්නේ මින් පෙර කියන ලද පරිද්දෙන්ම තවිකිසා දෙවිලොවට වැඩි සේක.

එහිදී සම්පූර්ණයෙන්ම ධවල වූ හොඳ උස මහන ඇති දිව්‍ය හස්තිරාජයකු පිට නැගී මහත් පිරිවර සමගින් මහත් දිව්‍යානුභාවයෙන් හිරු සඳු නැගුණා සේ සකල දිසාවන් බබළවමින් යන්නා වූ එක්තරා දිව්‍ය පුත්‍රයකු දැක්කේය. ඔහු දැක ඒ දේවපුත්‍රයා වෙත වැඩමවීය. ඉක්බිති දිව්‍යපුත්‍රයා උන්වහන්සේ දැක ඇත්කදින් බැස ආයුෂ්මත් මුගලන් තෙරුන් නැමද ඇදිලි බැඳගෙන සිටියේය. ඉක්බිති තෙරුන් වහන්සේ

සර්වාංගයම ධවල වූ මනාව වැඩුණු දළ ඇති මහත් ජව සම්පන්න වූ මනා සිරුරින් යුත්, උතුම් වූ ගජයානයට නැගී අහස් කුස පුරා ආලෝකය පතුරුවමින් කොහි යන්නෙහිද?

ඇතාගේ දළ දෙක අග පිරිසිදු සිහිල් දිය සපිරි මනාව පිපී ගියා වූ නෙළුම් මානෙල් ආදී මල්වලින් ගැවසී ගත් පොකුණු ඇත්තේය. ඒ පොකුණුවල පිපුණු මල් පෙති සිට තුර්යනාදයන්ට අනුව මනහර නර්තනයන් දක්වන දිව්‍යාංගනාවෝ රඟ දෙන්නාහ.

මහානුභාව සම්පන්න දේව පුත්‍රයාණනි, මෙවැනි දිලිසෙන්නා වූ සිරුරක් ලබා, සියලු දිසා බබුළුවන ප්‍රභාවයක් සහිත මේ මහා සම්පත් ලබන්නට ඔබ මිනිසෙකු වී කිනම් පුණ්‍ය කර්මයක් කළේද?

එහි සුසුකඛන්ධං යනු මනාව ධවල වූ ශරීරය ඒ ඇතුගේ පා සතර වස්ති කෝෂය මුහුණු පෙදෙස, කන් දෙක වලිගය ඇතුළත් මෙපමණක් හැර මුළු සිරුරම ධවලය. කඳ පෙදෙස අතිශයින්ම ධවල වේ යයි කියන ලදී. ඒ නිසා සුසුකඛන්ධං යනු කීහ. නාගං දිව්‍යමය වූ හස්ති නාගයා අකාවිනං දොස් රහිතය. කබර ලකුණු තිත් පැල්ලම් කැළැල් ආදී කිසිවක් නැති යන අර්ථයි. 'ආජාතීයං' පෙළ ආජාතීය ලක්ෂණ දක්වන්නේ යයි කියන ලද දන්තීනං දත් මනාව වැඩුණු සිත්කළු දළ ඇත්තේය. බලිං මහා බලවත්ය. මහාජවං ශීඝ්‍ර වූ ගමන් වේග ජව ඇත්තාය. අහිරුක්කා යනු මෙහි අනුනාසිකය ලොප් වූ බව දතයුතුයි. ආරෝහ පරිණාහයෙන් යුත් දේහයකින් යුක්තය. සෙසු විස්තර සඳහන් පරිදිය.

මෙසේ තෙරුන් වහන්සේ විසින් විවාරන ලදුව ඒ දේවපුත්‍ර තෙමේ තමන් විසින් කරන ලද පුණ්‍යකර්මය විස්තර කරමින්

මහරම්භි වූ කාශ්‍යප බුදුන් වහන්සේගේ ධාතු නිදන් කළ ස්ථූපය වෙත ප්‍රසන්න වූ සිතින් මගේ දැතින්ම මල් අටක් පූජා කළෙමි.

ඒ කුසල කර්මය හේතුවෙන් සියලු දිසා බබුළුවන සුළු මෙවැනි වර්ණයක් ද ජච්චි වර්ණයක් ද මේසා සම්පත්තීන් ද ලදිමිසි මේ ගාථාවලින් හෙළි කළේය.

එහි අර්ථය,

අතීතයේ යටගිය දවස කස්සප සම්මා සම්බුදු රජුන් උදෙසා තනවන ලද යොදුනක් පමණ වූ රත්වන් ස්ථූපය අබියස කසී රජ වූ කිකී රජු පිරිවර සහිතවද නාගරිකයෝ ද ගම්වැසියෝ ද ජනපද වැසියෝ ද දිනපතා මල් පූජා කරති. මේ නිසා මල් ඉතා මිල වැඩි වූද අනර්ඝ වූද දුර්ලභ වූද වස්තුවක් විය. ඉක්බිති එක් උපාසකයෙක් මල් කඩ ඇති විදියේ ඇවිද එක කහවණුවකට එක මලක්වත් මිලදී ගත නොහැකි වූයේ මල් නොලැබ කහවණු අට ගෙන උයන් ගොවිවා වෙත ගොස් මේ කහවණු අට ගෙන මල් අටක් දෙන්නැයි ඉල්ලීය. යහළුව, එකම මලක්වත් උයනේ නැත. සියළුම මල් කඩා දී ඇත. මිත්‍රය, මම එසේ නම් මල් උයනට ගොස් මල් තිබේ නම් කඩා ගන්නැයි කීය. උපාසකයා මල් උයනට ගොස් විමසන්නේ සොයා බලන්නේ එක් මල් ගහක් යට නටුවෙන් ගිලිහී බිම වැටුණු මල් අටක් දැක එය ගෙන මල්කරු වෙත ගොස් යහළුව, මම මල් අටක් ලදිමි. ඒ වෙනුවෙන් මේ කහවණු අට ගන්නැයි උපාසකයා පැවසීය. එවිට මල්කරු යහළුව, මේ මල් අට ඔබගේ පිතින් ලද දෙයකි. ඒ සඳහා මම මුදල් නොගනිමිසි පැවසීය. උපාසක තෙමේ මේ මල් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත මම පූජා කරමිසි මල්කරු ඉදිරියේ කහවණු තබා මල් ගෙන සෑ මළුව වෙත ගොස් පැහැදුණු ශ්‍රද්ධා සිතින් සෑයට මල් පූජා කළේය.

හෙතෙම සන්ධ්‍යා සමයේ කළුරියකොට තච්චිසා දෙව්ලොව ඉපිද ඒ පින් බලෙන් නැවත නැවත දිව්‍යලෝක උත්පත්තිය ලබා මිනිස්ලොව හා දෙව්ලොව සැරිසරන්නේ අපගේ බුදුරදුන්ගේ කාලයේ තච්චිසා දෙව්ලොව උපත ලැබීය. මේ කාරණය පැහැදිලි කිරීම සඳහා ඉහත

සඳහන් පුවත කියන ලදී. තසු අදාස අකුකුතරං දෙවපුතකං ආදී විස්තරය සඳහන්ය.

මේ පුවතේදී ආයුෂ්මත් මහා මුගලන් තෙරණුවෝ මිනිස්ලොවට පැමිණ තරාගතයන් සමග පැවසීය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එම පුවත අර්ථෝක්තවත් කොටගෙන සහභාගිව සිටි පිරිසට විස්තර වශයෙන් ධර්මය දෙසූ සේක. ඒ දේශනාව මහජනයාට සාර්ථක විය.

නාග විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

5.11

මහනං නාගං අභිරුක්ඛා මේ දෙවැනි නාග විමාන වස්තුවයි. එහි උත්පත්තිය කවරේද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර වෙළඳවන විහාරයෙහි වසන සමයෙහි රජගහ නුවර ශ්‍රද්ධාවන්ත උපාසකයෙක් වූයේය. ඔහු පන්සිල්හි පිහිටියේ පොහෝ දවස්හි උපෝසථ සීලය සමාදන්ව පෙර බත් කාලයේ තම සම්පත් අනුව හික්කුන්ට දන් දී තමන් ද අහර ගෙන සවස් කාලයේ පිරිසිදු වස්ත්‍රයක් ඇඳ පිරිසිදු වස්ත්‍රයක් උතුරු සඵව වශයෙන් පැළඳ බොහෝ වූ අධ්‍යයන පාන වර්ග ගෙන විහාරයට ගොස් හික්කු සංඝයාට පරිත්‍යාගකොට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹ බණ අසයි. මෙසේ හෙතෙම සකස්කොට දන් දී සිල් රැක බොහෝ සුවරිත කුලක කර්මයන් කොට මිනිස්ලොව ආයු ගෙවා මනුලොවින් වූතව තව්තිසා දෙව්ලොව උපන්නේය. ඔහුගේ පුණ්‍ය මහිමයෙන් සම්පූර්ණයෙන් ධවල වූ දිව්‍ය හස්තියෙක් පහළ විය. හෙතෙම ඒ ඇතුළුට නැගී මහත් වූ පිරිවරින් මහත් වූ දිව්‍යානුභාවයෙන් කලින් කලට උයන්කෙළි පිණිස යයි.

ඉක්බිති එක් දවසක් කළගුණ සළකන්නෙමි යි යන පිරිසිදු අදහසින් අර්ධ රාත්‍රී කාලයේ ඒ ඇතුළුව නැගී මහත් පිරිවර සහිතව භාග්‍යවතුන් නමදින්නෙමි යි යන සැදැහැ සිතින් දෙව්ලොවින් ඇවිත් වෙළුනු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත සපිරිවරින් පැමිණ තර්කයන් වැද ඇදිලි බැඳ ගත්වනම එකත්පස්ව සිටියේය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සමීපයේ සිටි වංගීස තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන්ගේ අනුදැනීමෙන් මෙම ගාථා මගින් මෙසේ කරුණු විවාළන.

සකල ශරීරයම ධවල වූ, උතුම් වූ දිව්‍යමය හස්ති රාජයකු පිට නැගී පිරිවර වශයෙන් දෙව් දේවතාවියන් පෙරවූ කරගෙන සමස්ත වෙළුනුම බබළුවමින් ඕසධී තාරකාව මෙන් දීප්තිමත්ව බැබළෙමින් මෙහි පැමිණියා වූ ඔබ

මෙවැනි ජවී වර්ණයක්, ප්‍රිය උපදවන්නා වූ පැහැපත් සිරුරක් සියළු දිසා බබළවන්නා වූ ප්‍රභාවක් මේ අන්දමේ පිරිවරක් ලබන්නට ඔබ මිනිස්ලොව මිනිසකු වී කිනම් පුණ්‍යකර්මයක් කළේද කවර කුසලයකින් මේ සම්පත් ලද්දේද?

වංගීස තෙරුන් විසින් තමන්ගෙන් විමසන ලද ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු වශයෙන් තමන් විසින් කරන ලද කර්මයන් විස්තර කරමින් පිළිතුරු දෙමින් මෙසේ කීය.

'මම මිනිස් ලොව මිනිසකු වී නුවණැති උපාසකයකු වීම. ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකුණෙමි. නුදුන් දේ තමන්ට අයත් නැති දේ ගැනීමෙන් දුරු වූයෙමි.

මත්ථුවා පානය නො කෙළෙමි. මුසාවාදාදිය නොකීවෙමි. ස්වකීය භාර්යාවන්ගෙන් සතුටට පත් වී පරදාර කර්මයෙහි නො ඇලුනෙමි. ප්‍රසන්න වූ සැදැහැ සිතින් ආහාරපාන ආදිය සකසා මනාකොට මහත් සේ දන් දුන්නෙමි.

මේ කුසල කර්මයන්ගේ විපාක වශයෙන් සියලු දිසා බබුළුවන ප්‍රභාවය ද මෙවැනි ඡවි වර්ණයක් ද ලද්දේමි.

එහි පෙර නොකී අලුත් යමක් නැත. ඉතිරි සියල්ල කලින් කී ක්‍රමයෙන් ම දකියුතුය.

දෙවෙනි නාග විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

5.12

කොනු දිබ්බින යානෙන යනුවෙන් ඇරඹෙන තුන්වන නාගවිමාන වස්තුවයි. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර වේළුවනයෙහි කලන්දක නිවාපයෙහි හෙවත් ලෙහෙණ අභය භූමියෙහි වාසය කරන සේක. එසමයෙහි රහතන් වහන්සේලා තෙනමක් ගැමි ආවාසයක වස් එළඹියහ. වැස නිමවන ලද වස් ඇති උන්වහන්සේලා පවාරණය කොට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදින්නෙමු යි රජගහ නුවර වෙතට යන්නාහ. අතරමග සවස් වේලෙහි එක්තරා ගමක මීසදිටු බමුණකුගේ උක් කෙතක් ළඟට ගොස් මිත්‍රය, අපට අද රජගහ නුවරට යාමට හැකිවේදැයි උක් කෙතෙහි පාලකයාගෙන් විමසූහ. නොහැක ස්වාමීනි, රජගහ නුවර මෙයින් අඩ යොදුනක් දුරින් පිහිටියේය. මෙහිම නැවතී හෙට යනු මැනවැයි කීය. වාසයට සුදුසු කිසියම් ආවාසයක් මෙහි තිබේද? නැත ස්වාමීනි, ඔබ වහන්සේලාට වාසයට සුදුසු ස්ථානයක් මම දනිමි.

තෙරුන් වහන්සේලා එයට එකඟ වූහ. හෙතෙමේ උක්ගස් එසේ තිබියදීම උක්දඬු එකට බැඳ උක් පත්‍රවලින් මතුපිට වසා යටට පිදුරු

අතුරා එක් තෙර කෙනකුන් හට දුන්නේ ය. දෙවන තෙරුන් හට උක්ගස් තුනක් සුළුවෙන් බැඳ තණපතින් වසා යටට ද තණපත් ඇතිරිල්ලක් එළා, සකස්කොට දුන්නේ ය. අනෙක් තෙරුන් හට, තමාගේ කුටියෙහි උක්දඬු ශාඛා දෙක තුනක් ඉවත්කොට සිවුරෙන් ආවරණය කරමින් සිවුරු කුටියක් තනා දුන්නේය. උන්වහන්සේලා ඒ ඒ තන්හි වාසය කළහ. ඉක්බිති රැය පහන් වූ කල්හි කල් ඇතිවම බත් පිස දැහැටි ද මුව දෝනා පැන් ද දී උක්පැණි සමග බත් දුන්නේ ය. ආහාර වළඳ අනුමෝදනාකොට පිටත්ව යන්නා වූ උන්වහන්සේලා හට මෙය මාගේ කොටස වන්නේ යයි සිතා එක් උක්ගස බැගින් දුන්නේ ය. ටික දුරක් උන්වහන්සේලාට පසුගමන් කළා වූ හෙතෙමේ, තමාගේ වතාවක ද දානය ද අරභයා උදාර වූ සතුටක් සොම්නසක් විඳිමින් නැවතුනේය. යන්නා වූ හික්කුන්ගේ ඉදිරිපිට එන්නා වූ කෙත්තිමියා මුණගැසී, ඔබ කොතැනින් උක්ගස් ලැබුවානුදැයි ඇසීය. උක් කෙතෙහි පාලකයා විසින් දෙන ලදැයි හික්කුහු කීහ. එය අසා කෝපයෙන් නො සතුටු සිත් ඇතිව තට තට හඬින් දත් සපමින් ක්‍රෝධයෙන් මඩනා ලද බ්‍රාහ්මණයා ඒ උක්කෙත පාලකයාගේ පිටුපසින් දුවගෙන ගොස් මුගුරකින් ඔහුට පහර දී එක පහරින් ම ඔහුගේ දිවි තොර කළේය. ඒ උක් කෙත පාලකයා තමන් විසින් කරන ලද පුණ්‍යකර්මයම සිහිකරමින් කළුරියකොට සුධර්මා නම් දේව සභාවෙහි උපන්නේ ය.

ඔහුගේ පින් මහිමයෙන් සම්පූර්ණයෙන්ම සුදු පැහැති වූ මහත් වූ දිව්‍යමය වූ උතුම් හස්තියෙකු ද උපන්නේය. උක් කෙත පාලකයාගේ මරණය අසා ඔහුගේ මවුපියෝ ද, ඥාති මිත්‍රයෝ ද කඳුළු වගුරුවමින් හඬමින් එතැනට ආහ. සියලු ගම්වැසියෝ ද රැස්වූහ. එහිදී ඔහුගේ මවුපියෝ ඔහුගේ මළසිරුර සඳහා කළයුතු අවසන් කටයුතු ආරම්භ කළහ. එකෙණෙහිම ඒ දෙවිපුත් තෙමේ ද තම දිව්‍යමය හස්තියා පිට නැගී සියලු තුර්‍ය වාදනයන් සහිතව මහත් වූ පිරිවරින් යුතුව, මහත් වූ දිව්‍යමය ඍද්ධියෙන් යුතුව එම පිරිස අතරට පැමිණ, එම පිරිසට පෙනෙන අයුරින් අහසෙහි සිටියේය. එකල්හි එහි සිටි එක්තරා තුවාණැති පුද්ගලයෙක් ඔහු විසින් කරන ලද පුණ්‍යකර්මය මේ අන්දමින් විමසීය.

සම්පූර්ණයෙන්ම සුදු පැහැති වූ ඇතෙකු දිව්‍යමය වූ යානාව වශයෙන් යොදාගෙන, තුර්‍යවාදන සෝභා සහිතව අහස් ගැබෙහි බුහුමන් ලබමින් සිටින ඔබ කවරනම් අයෙක්ද?

ඔබ දේවතාවෙක් ද, ගාන්ධර්වයෙක් ද, නොහොත් පුරිත්දද නම් වූ ශක්‍රයාද, ඒ බව නොදන්නා වූ අපි ඔබගෙන් විමසමු. ඔබ කවරෙකුදැයි අපි හඳුනා ගන්නෙමුද?

ඒ දිව්‍යපුත්‍ර තෙමේ ද ඔවුන් විසින් අසන ලද ප්‍රශ්නයන්ට පිළිතුරු දෙමින් මෙසේ පැවසීය.

මම දෙවි කෙනෙක් නො වෙමි. ගාන්ධර්වයෙක් නො වෙමි. පුරිත්දද නම් ශක්‍රයා ද නොවෙමි. සුධර්මා නම් යම් දේව කොට්ඨාශයක් වෙයිද මම ඔවුන් අතුරෙන් එක් අයෙක් වෙමි.

ඒ නුවණැති පුරුෂයා යළි මෙසේ විචාළේය.

සුධර්මා නම් වූ දේව නිකායෙහි වූ ඔබ වෙතට ඇදීලි බැඳේ. මිනිස්ලොවදී කීනම් පුණ්‍යකර්මයක් කොට ඔබ සුධර්මා නම් දේව නිකායෙහි උපන්නේ දැයි විමසන්නෙමු යයි නැවත ප්‍රශ්න කළේය.

නැවත මෙසේ ඔහු පිළිතුරු දුන්නේය.

යමෙක් උක්දඬුවලින් තැනූ ගෙයක්, තණපතින් තැනූ ගෙයක් රෙදිවලින් වැසූ ගෙයක් දෙන්නේද, නැතහොත් ඒ නිවෙස් තුනෙන් එකක් දී හෝ සුධර්මා නම් දිව්‍ය නිකායේ උපදිත් යනුවෙන් පිළිතුරු දුන්නේ ය.

ගාථාවන්හි විස්තර - කුරියනාළික නිගෙසාසො වාදනය කරනු ලබන දිව්‍යමය පංචාංගික කුරිය වාදනයෙහි හඬ, තමා උදෙසා වාදනය කරනු ලබන දිව්‍යමය කුරිය නාදයේ ශබ්ද, අනතලිකෙබ මහියති අහසෙහි සිට අහසෙහි සිටින්නා වූ ම මහත් පිරිවර විසින් පුදනු ලැබේ. ගරු කරනු ලැබේ.

දේවතානුසි දේවතා නු අසි - යන පද තුනෙහි එකතුවයි. කිම ඔබ දේවතාවෙක් වන්නෙහි ද යන අර්ථයි. ගන්ධබ්බා ගාන්ධර්ව නිකායික දේවතාවෙක් වන්නෙහි ද යන අර්ථයි. ආදු සකෙකා පුරිඤ්ඤො එසේ නැතහොත් පෙර නගරයන්හි දන් දෙන තැනැත්තා විය යන අදහසින්

පුරින්දද යන නමින් ප්‍රසිද්ධ වූ ශක්‍රය වන්නෙහි ද යන අර්ථයි. තවද ශක්‍ර නම් නම් වූ දිව්‍ය රාජයා වන්නෙහි ද, මෙහිදී ශක්‍ර ගාන්ධර්ව ආදී දිව්‍ය ස්වභාව ඇත්තවුන් ඇති කල්හි ද ඔවුන් වෙත්කොට ගන්නා ලද බැවින් 'ගෝබලිවද්ද' න්‍යායයෙන් ඔවුන්ගෙන් වෙනස් වූ දිව්‍ය කොට්ඨාශයක් හැඳින්වෙන දේව ශබ්දයන් හෙවත් නාම ප්‍රකෘතියක් ලෙස දැක්විය යුතු වේ.

ඉක්බිති ඒ දේවපුත්‍ර තෙමේ ප්‍රශ්නයන්ට පිළිතුරු දීම නම් ප්‍රශ්නයන් අනුව සිදුවන්නේ යයි සිතා මිනිසුන් විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද දිව්‍ය බ්‍රහ්ම ශක්‍ර ස්වභාවයන් ප්‍රතිකෂේප කොට තමා කවරේදැයි හෙළි කරනුයේ නමහි දෙවො න ගන්ධබ්‍රො යනාදිය කීහ. නමහි දෙවො ඔබ විසින් අනුමාන කරනු ලැබූ යම්කිසි දෙවියෙක් නො වෙමි. ගාන්ධර්වයෙක් නො වෙමි. ශක්‍රයෙක් නො වෙමි. එසේ වුවද සුධම්මා ආම යෙ දෙවා තෙසං අඤ්ඤාතරො අහං සුධර්මා දෙවියෝ නම් තච්චිසා දේව නිකායේම එක්තරා දේව නිකායකි. මම එහි එක් අයෙක්මි.

ඒ උක්චතු පාලකයා එම දෙව්වරුන්ගේ සම්පත් පිළිබඳව අසා පෙර සිටම එහි සිත පිහිටුවා සිටියේ යයි ඇතැම්හු කියත්.

පුපුං මහත් වූ සම්පූර්ණකොට යන අර්ථයි. සැලකිල්ලෙන් යුතුව ක්‍රියා කිරීම දැක්වීම පිණිස මෙය කියන ලදී. සුධර්මා නම් දිව්‍ය ස්වභාවයට පැමිණීම පිළිබඳව විමසන ලද්දා වූ, දිව්‍යපුත්‍ර තෙමේ කටුසු නිමිත්තක් කියන්නකු මෙන් දක්නා ලද දෙයම පමණක් සිතට ගෙන තමා විසින් කරන ලද පිත පිළිබඳව කියන්නේ උච්ඡාගාරං යන ගාථාව කීය.

එහි සණණ මඤ්ඤාතරං දතවා ඉදින් මා විසින් නිවාස තුනක් දෙන ලද්දේද, ඒ තුනෙන් එකකින් ද මේ අර්ථය සිද්ධ වන්නේය යන න්‍යාය ගෙන දිව්‍යපුත්‍ර තෙමේ මෙසේ කීය. සෙස්ස පහසුවෙන් අවබෝධ වේ.

මෙසේ එම නුවණැති පුරුෂයා විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද කරුණට පිළිතුරු දී ඒ දිව්‍යපුත්‍රයා රත්නත්‍රයෙහි ගුණයන් ප්‍රකාශ කරමින් මවුපියන් සමග පිළිසඳර කරාකොට දෙව්ලොවට ගියේය. මිනිස්සු දිව්‍ය පුත්‍රයාගේ

ගෝබලිවද්ද න්‍යාය. ගව්‍යා යනු ද බලිවද්ද යනු ද ගව්‍යා මැයි. එසේම දෙවියා යනු ද, සුධර්මා නම් දේව නිකාය යනු ද දෙවියා මැයි.

කීම අසා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහිද භික්ෂු සංඝයා කෙරෙහි ද හටගත් ප්‍රසාද බුහුමන් ඇත්තාහු බොහෝ දානෝපකරණ පිළියෙලකොට ගැල් පුරවා වේඵ්‍යවනයට ගොස් බුදුන් ප්‍රමුඛ භික්ෂු සංඝයාට මහදන් දී ශාස්තෘන් වහන්සේට ඒ ප්‍රවෘත්තිය කීහ. ශාස්තෘන් වහන්සේ ඒ ප්‍රශ්න විසඳීම එසේම ප්‍රකාශකොට ඒ කරුණම හේතුකොටගෙන විස්තර වශයෙන් දහම් දෙසා ඔවුන් තිසරණයෙහි ද සිල්හි ද පිහිටවූහ. ඒ මිනිස්සු ද පිහිටි ශ්‍රද්ධාව ඇත්තාහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වැද තමන්ගේ ගමට ගොස් උක් කෙත් පාලකයා මළ ස්ථානයේ විහාරයක් කරවීය.

තුන්වන නාග විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

5.13

දැන ධම්මා නිසාරසස යනුවෙන් චූළරථ විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිනිව් කල්හි ධාතු නිධන්කොට ස්තූප පිහිටුවන අවධියෙහි, මහා කසුප් මහතෙරුන් ප්‍රමුඛ ධර්ම සංගායනාව කිරීම සඳහා තෝරාගන්නා ලද ශ්‍රාවකයන් වස් එළඹීම දක්වා විනයනය ලැබීමේ අපේක්ෂාව ඇති තමාගේ පිරිස සමග ඒ ඒ තන්හි වසන කල්හි ආයුෂ්මත් මහා කච්චායන තෙරණුවෝ පසල් දනව්වෙක එක්තරා ආරණ්‍ය ආයතනයක වාසය කරති. ඒ සමයෙහි අස්සක නම් රටෙහි මහාකලී නම් නගරයෙහි අස්සක නම් රජතෙමේ රාජ්‍යය කරයි. ඔහුගේ අග මෙහෙසියගේ පුත් සොළොස් හැවිරිදි පමණ වූ සුජාත නම් කුමාරයා රජුගේ කණිටු බිසවගේ මෙහෙයවීමෙන් පියාගේ රටින් තෙරපනු ලැබුයේ වනයට පිවිස වනවාසීන් ඇසුරුකොට වනයෙහි වාසය කරයි. හේ තෙමේ වූ කලී කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශාසනයේ පැවිදි වී යම්කිසි සීලයක පිහිටියේ පුහුදුන් අයකු ලෙස කඵරියකොට තච්චිසාවෙහි ඉපිද එහි ආයු ඇති තෙක් වැස මතු මතු ද සුගහියෙහිම හැසිර මෙම ගෞතම බුදුන් දවස භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ තිස්වන වස අස්සක රටෙහි අස්සක රජුගේ අග මෙහෙසියගේ කුසෙහි

උපන්නේ ය. ඔහුගේ නම සුජාත නම් විය. හේ මහත් පිරිවරින් යුතුව වැඩෙයි. ඔහුගේ මව කළුරිය කළ කල්හි රජු වෙතත් රජ දියණියක අග මෙහෙසුන් තනතුරේ තැබීය. පසුකලෙක ඇය පුතකු වැදුවාය. රජතෙමේ ඇයගේ පුතු දැක පහන් සිත් ඇත්තේ සොඳුර, ඔබ කැමති වරයක් ගනු යයි වරයක් දුන්නේ ය. ඇය ඒ වරය ගන්නා ලද්දක් සේ තිරකොට තබා සුජාත කුමාරයා සොළොස් හැවිරිදි පමණ වයස් ඇත්තේ වීද, එකල්හි රජුට මෙසේ කීවාය. දේවයිනි, මගේ පුතු දැක සතුටු සිතින් ඔබ විසින් මට වරයක් දෙන ලදී. එය දැන් දෙන්න. දේවිය එය ගන්න. මගේ පුතාට රජකම දෙන්න.

එසේ විය නොහැක. වසලිය, මගේ දෙටු පුත් වූ දෙව්කුමරු වැනි. සුජාත පුතු සිටින කල්හි කුමක් නිසා මෙසේ කියන්නෙහිදැ'යි කියා එය ප්‍රතිකෂේප කළේය. දේවිය නැවත නැවත ද පෙළඹවීම් කරන්නී, වුවද කැමැත්ත නො ලබා සිට එක් දවසක් මෙසේ කීවාය. දේවයන් වහන්ස, ඉදින් ඔබ සත්‍යයෙහි පිහිටන්නෙහි නම් මට මේ දුන් වරය දෙන්නෙහිමය. රජතෙමේ මා විසින් කල්පනා නොකොට මැයට මේ වරය දෙන ලදී. මැය ද මෙසේ කියන්නී යයි පසුතැවිල්ලට පත්වී සුජාත කුමරුන් කැඳවා මේ කරුණ කියා කඳුළු සැලුවේය. කුමාරයා සෝක කරමින් වැළපෙන්නා වූ පියාණන් දැක සොම්නස් වූයේ කඳුළු සලා පියාණන් වහන්ස, මම අන් තැනකට යන්නෙමි. එයට අවසර දෙනු මැනවි යි කීය. එය අසා රජු විසින් 'ඔබට වෙතත් නගරයක් තනවන්නෙමි' එහි වාසය කරන්නැ'යි කියන ලද කල්හි කුමාරයා එය නො ඉවසීය. මගේ සහායක රජදරුවන් වෙතට ඔබ යවන්නෙමි'යි කී කල එය නො පිළිගත්තේය. දේවයන් වහන්ස, මම ආරණ්‍යයටම යන්නෙමි යි කීය. රජ තෙමේ පුතු වැළඳගෙන හිස සිඹ සනසා 'මගේ ඇවෑමෙන් පසු මෙහි පැමිණ මගේ රාජ්‍යයෙහි පිහිටන්නැ'යි කියා පිටත් කළේය.

ඒ කුමාරයා වනයට පිවිස වනයෙහි වෙසෙන්නේ එක් දිනක් මුව දඩයමේ ගියේය. ඔහු මහණ වී සිටි සමයේ සහායව සිටි එක් දිව්‍ය පුත්‍රයෙක් මිතුරු බව නිසා මුවකුගේ රූපයෙන් ඔහු ආශාවට පත්කරවමින් දුවගොස් මහා කච්චන තෙරුන් වසන තැන අසලට පැමිණ අතුරුදහන් වූයේය. ඒ කුමාර තෙමේ මේ මුවා දැන් අල්වා ගනිමි යි සිත සිතා පසුපසින් දුවන්නේ තෙරුන් වහන්සේ ළඟට පැමිණ උග නොදක්නේ පන්සලෙහි පිටුපස උන් තෙරුන් දැක උන්වහන්සේ ඉදිරියේ දුනු කෙළවරට

බර දී සිටගත්තේය. තෙරණුවන් ඔහු දැක ඔහුගේ සියලු පුවත් දැන අනුග්‍රහ කරමින් නො දන්නා මෙන් සංග්‍රහ කරන්නාහු,

දැන ධම්මා නිසාරසස - ධනුං ඕලුබහ තිට්ඨසී
බතතියොනුසී රාජකොඤ්ඤා - ආදු පුඤ්ඤා මනෙ වරො

රුකක තද අරටුවෙන් තැනූ ශක්තිමත් දුන්නට බර දී සිටින ඔබ ක්‍රියායෙක් ද, රාජ කුමාරයෙක් ද, නැතිනම් වයේ හැසිරෙන වැදි පුත්‍රයෙක්ද?

එහි දැන ධම්මා දළුභ ධනු හෙවත් ශක්තිමත් දුන්න දැන ධනු යනුවෙන් අවිසභසසථාව හෙවත් දෙදහසක් වන වීර්යයන් ගැන ද කියනු ලැබේ. අවිසභසසථාව යනුවෙන් යමකට සම්බන්ධ කරන ලද දුනු දිය හෙවත් ලණුවට බැඳුණු ලෝහ ඊයම් ආදී බර ද්‍රව්‍යයක් ලියක් ගෙන පොළවෙන් ඊ තලයක් පමණ උසක් ඉහළට ඔසවා මුදාහැරීමයි. නිසාරසස අතිශයින් හරවත්, උසස් අරටුවක් ඇති වෘක්‍ෂයේ ධනුං දුන්න අදහස් වේ. තද අරටුවක් ඇති වෘක්‍ෂයකින් කරන ලද දුන්න යන අර්ථයයි. ඕලුබහ බරකින් තදකරගෙන රාජකොඤ්ඤා රාජ කුමාරයෙක් වනවරො වනයෙහි හැසිරෙන්නා.

ඉක්බිති හෙතෙම, තමන් කවරෙක්දැයි හඟවමින් හෙළි කරමින් මේ ගාථා කිය.

අසසකාධිපතිසසාහං භනෙන පුතො වනවරෙ
නාමං මෙ භිකඛු තෙ බුමි සුජාතො ඉති මං විදු
මිගෙ ගවෙසමානොහං ඔගාහනො බුභාවනං
මිගං තකොච්ච නාඤ්ඤං - තකොච්ච දිසවා ධිතො අහං

ස්වාමීනි, වනයෙහි හැසිරෙන මම අස්සක රටේ අධිපතිවරයා ගේ (රජුගේ) පුත්‍රයා වෙමි. භික්‍ෂුවරයාණනි, මගේ නම ඔබවහන්සේට කියමි. මා සුජාත නමින් හඳුන්වයි.

මම මුවන් සොයමින් මහ වනයට ඇතුළු වීමි. ඒ මුවා ද නො දිටීමි. ඔබවහන්සේ දැක මම නැවතුවෙමි.

අසසකාධිපතිසස අස්සක නම් රටේ අධිපති අස්සක රජුගේ හිකඩු තෙරුන් වහන්සේට ආමන්ත්‍රණය කරයි.

මිගෙ ගවෙසමානො මුව හුරු ආදීන් සොයමින්, හැසිරෙමින්.

ඒ අසා තෙරණුවෝ ඔහු සමග පිළිසඳර කථා කරමින්

සවාගතනෙත මහා පුඤ්ඤ - අථො තෙ අදුරාගතං
එතෙතා උදක මාදාය - පාදෙ පකඛාලයසසු තෙ
ඉදම්පි පාතීයං සීතං සසථතසම් උපාවිසා

මහා පිනැතියාණනි, ඔබට ශුභ වූ පැමිණීමක්ම වේවා. වඩාම දුර සිට නො පැමිණියේ වුවත් මෙතැනින් ජලය ගෙන ඔබේ පා සෝදාගත මැනවි.

ගිරි ගුහාවෙන් ගෙන එන ලද මේ පැන් සිසිල්ය. රජ කුමරුනි, එයින් පැන් බී මේ ඇතිරිල්ල මත හිඳගනු මැනවි යනුවෙන් කිය.

විස්තර, අදුරාගතං දුර ගමනින් තොර, මහා පුඤ්ඤතෙ මහා පිනැතියාණනි, ඔබගේ මෙහි පැමිණීම යහපත් වූවකි. ඔබගේ ද මගේ ද ප්‍රීතිය සොමිනස ඉපදවීමෙන් සිදුවන සුලු හෝ අයහපත් යමක් සිදු වී නැත යන අදහසයි. අධුනාගතං යි ද පාඨයක් වේ. දැන් මේ පැමිණීම යන අර්ථයයි.

සසථතසම් උපාවිසා ස්පර්ශ වන තරම් ආසන්න භූමියෙහි හිඳ නොගෙන මෙම තණ ඇතිරියෙහි හිඳ ගන්න. ඉක්බිති රජ කුමරුවෝ තෙරුන්ගේ පිළිසඳර කථාව පිළිගනිමින් මෙසේ කිය.

කලායාණී වත තෙ වාචා සවණියා මහාමුනී
නෙලා වසථතී වගගු මනඝවා අසඤ්ඤ වාසයෙ

ගෞරවනීය මුණිවරයාණනි, ඔබගේ වදන් සත්‍ය වශයෙන්ම සොදුරුය. ඇසීමට සුදුසුය. දොසින් තොරය. අර්ථවත්ය. මිහිරිය. අවබෝධ කරන්නේම අර්ථ සහිතව කියන්නෙහිය.

කා තෙ රති වනෙ විහරතො - ඉසිනිසහ වදෙහි පුටොයා
තව වචන පථං - නිසාම යිතො අසු ධම්මපදං සමාවරෙ මසෙ

උතුම් වූ සෘෂිවරයාණනි, වනයෙහි විසීමෙන් ඔබට ඇතිවන
ප්‍රියතාවය කුමක්ද යන බව ප්‍රශ්න කරනු ලැබූ ඔබ මට කියන්න. අර්ථවත්
වූ දහම්පද අනුව පිළිපදින්නෙමු.

එහි කලාණී සොදුරු වේ. ශෝභන වේ. සවණියා අසා ගැනීමට
සුදුසුය. නෙලා දොස් රතිතය. අසුවහි අර්ථයෙන් සම්පූර්ණ වූ, මේ
භවයට අයත් වූ, යහපත් දෙයින් යුක්ත වූ, වගු මිහිරි වූ මනනවා
දැනගෙන, ප්‍රඥාවෙන් පිරිසිදු අසු අර්ථයෙන් තොර නොවූ, ඒකාන්තයෙන්
යහපත ගෙන දෙන්නා වූ,

ඉසිනිසංග සෘෂින් අතුරෙහි ශ්‍රේෂ්ඨ වූ අශ්වයන් අතර ආචාර්යකු
වැනි, වචනපථං වචනයයි. වචනයම අර්ථාවබෝධයට හේතුවන බැවින්,
වචනපථං යනුවෙන් කියන ලදී. අසු ධම්මපදං සමාවරෙමසෙ
මෙලොවෙහිද, පරලොවෙහි ද යහපත ගෙන දෙන සීලාදී ධර්ම කොටස්
පිළිපදින්නෙමු.

මීළඟට තෙරණුවෝ තමාගේ යහපත් ප්‍රතිපත්ති ද, එහි සුදුසු බවද
දක්වමින් මේ ගාථා දෙක කීහ.

අහිංසා සබ්බපාණිනං - කුමාරමහාක රුවහි
ථෙය්‍යාව අතිවාරාව මජ්ඣිමනිකා ආරති
ආරති සමවරියාව බාහු සවචං කතඤ්ඤාතා
දිට්ඨව ධම්ම පාසංසා - ධම්මා එතෙ පසංසියා

කුමරුනි, සියළු ප්‍රාණීන් කෙරෙහි අහිංසාව ද, සොරකමින් වැරදි
කාම සේවනයෙන් හා මත්පැනින් තොරවීම ද අපට රුචි වේ.

පාපයන්ගෙන් වෙන්වීම, සන්සුන් පැවැත්ම, බහුශ්‍රැත භාවය හා
කෘතඤ්ඤාවය යන මේවා මෙලොවදීම ප්‍රශංසා ලබන ධර්මයන් වේ. මේ
ධර්මයන් පැසසිය යුතුය.

විස්තර ආරති සමවරියාව කියන ලද්දා වූ පාපධර්මයන්ගෙන් වෙන්වීම වේ. ඉවත්වීම වේ. කායික සම බව ආදී වූ වර්යාවන් අදහස් කෙරේ. බාහුසවම. පර්යාප්ති බහුශ්‍රැත භාවය, කතඤ්ඤතා අත් අය විසින් තමාට කරන ලද උපකාර දන්නා බව. පාසංසා යහපත කැමති කුලපුත්‍රයන් විසින්, පිළිවෙළක් ඇතිව ආශීර්වාද කළ යුතු ධම්මා එතෙ කියන ලද ආකාර ඇති අභිංසා ආදී ධර්මයන් පසංසියා ඤාණවන්තයින් විසින් ප්‍රශංසා කළයුතු.

මෙසේ තෙරණුවෝ ඔහුට සුදුසු වූ යහපත් ප්‍රතිපත්තිය කියා අනාගත ඥානයෙන් ආයු සංස්කාරය බලන්නාහු පස්මසක් පමණ වේයයි දැන ඒ පිළිබඳව සංවේග උපදවා දැඩි සමයක් ප්‍රතිපත්තියක පිහිටනු පිණිස මෙසේ කීහ.

සනතිකෙ මරණං තුඤ්ඤං - ඔරං මාසෙහි පඤ්චති
රාජ පුත්ත විජනාහි - අත්තානං පරිමොචයා

රජ කුමරුනි, ඔබගේ මරණය පස් මසකට පෙර සමීප කාලයකදී සිදු වේ. ඒ නිසා තමන් අපාය දුකින් මිඳෙන්න. ඒ සඳහා වෙර දරන්න.

එවිට කුමාරයා තමන්ට අපාය දුකින් මිඳෙන්නට උපායක් විමසමින්,

කඤ්චා සොභං ජනපදං ගන්ඤ්චා කිං කමමං කිඤ්ච පොරිසං
කාය වා පන විජජාය භවෙය්‍යං අජරාමරො

මා කවරනම් ජනපදයකට ගොස් කිනම් කර්මයක් පුද්ගලයන් විසින් කළහැකි කිනම් කර්මයක් ක්‍රියාවක් කයින් හෝ දැනුමෙන් විද්‍යාවෙන් සිදුකොට අජරාමර වූවෙක් වන්නෙමිද, අපායෙන් ගැලවිය හැකිද,

එහි කතමං සවාහං කතමං සු අහං යන පද එකතුවයි. කවරනම් යන අර්ථයයි. කිං කමමං කිඤ්ච පොරිසං පුද්ගලයකු විසින් කළයුතු කාර්යයන්.

ඉක්බිති තෙරණුවෝ ඔහුට මෙසේ දහම් දෙසූහ. ඒ සඳහා ගාථාව වදාළහ.

රජකුමරුනි, මනුෂ්‍යයා යම්තැනකට ගොස් අපරාමර වන්නේ ද, එබඳු ප්‍රදේශයක් කර්මයක්, විද්‍යාවක් හෝ පුද්ගල ක්‍රියාවක් නොවන්නේය නො පවත්නේය.

මහත් වූ ධනය ඇත්තාහු ද, රටවල් හිමියෝ ද, ඤාතියයෝ ද බොහෝ ධන ධාන්‍ය ඇත්තෝ ද, යන ඔවුන් හෝ අපරාමර නො වන්නේය.

ඉදින් ශූර වූද, විරියවන්ත වූද, ආක්‍රමණශීලීව පහර දෙන්නා වූද අන්ධක වෙණුගේ පුත්‍රයෝ වුවද, ආයු නිමවීමෙන් වැනසී ගියහ. සදාකාලිකයී කියනු ලැබුවාවහුද එසේ නොවූහ.

ඤාතිය, බ්‍රාහ්මණ, වෛශ්‍ය, ශුද්‍ර, වණ්ඩාල, පුක්කුස යන මේ ජාතීහු ද කිසිවෙක් අපරාමර නොවෙත්.

යමෙක් අංග සයකින් යුත් බ්‍රහ්මයන් විසින් සිතා දක්වන ලද වේද, මන්ත්‍ර ජප කරත් ද මොව්හු ද අන්‍යයෝ ද අපරාමර නොවෙත්.

ශාන්ත වූ සිත් ඇත්තා වූ තපසින් යුක්ත වූ යම් ඤාතීහු වෙත්ද ඔව්හු ද කලකදී සිරුර හැරදා යත්.

දමනය කළ ඉඳුරන් ඇත්තා වූ, සිදුකොට නිමවන ලද ක්‍රියාවන් ඇත්තා වූ කෙලෙස් රහිත වූ රහතුන් වහන්සේලා ද, පින්කම් ඤාය විමෙන් මේ ශරීරය හැර දමත්.

විස්තර යථා ගන්‍යා යම් පෙදෙසකට ගොස් කර්මයද, දැනුමද පුරුෂ කාර්යයද යන තත්ත්වයකට ශාරීරිකව යෙදීමෙන් හෝ වෙනත් යෙදීමකින් හෝ එළඹ පැමිණ අපරාමර වන්නේ ද යන අර්ථයි. යටත්පිරිසෙයින් කෝටි සියයක් ආදී ප්‍රමාණයක් එකතුකොට තබන ලද මහත් වූ ධනයක් මේ අයට ඇතැයි යන අදහසින් මහද්‍රව්‍යා යන පදය සැදේ. කළගෙඩි තුනක පමණ කහවණු වැය කළ හැකි මහත් වූ සම්පත් මොවුන්ට ඇත යන අදහසින් මහා භෝගා යන පදය සැදේ. රට්ඨවනෙතා රටෙහි ස්වාමිවරු, බොහෝ යොදුන් ගණනකින් යුත් රටකට අනුශාසනා කරන්නෝ, ඛනිකා ඤාතීය වර්ගයකට අයත් වූවෝ, පහුත ධන ධනාකෘතිය මහත් වූ ධන ධාන්‍ය රාශියක් ඇත්තාහු තමන්ගේ පිරිසට ද අවුරුදු හත

අටකට සැහෙන ධන ධාන්‍ය රාශියක් ඇත්තාහු තෙ පී න අපරාමරා පරාමරණ ස්වභාවවය ඇත්තාහුමය. මහා ධනවතුන් ගේ වුව ද ඔවුන් මත පතිතවන පරා මරණ නැවැත්වීමට අපොහොසත් වන්නාහුය යන අර්ථයි.

අත්ක වෙණු පුතො අත්ක වෙණුගේ පුත්‍රයෝ යයි ප්‍රකට, සූරා කීර්තිමත්, වීරා වීර්යවන්ත විතතපපභාරිතො ශූර වීර භාවයෙන්ම සතුරු බලය මැඩපවත්වා වීර්යයෙන් යුතුව පහරදෙන ස්වභාවයෙන් යුත්, විද්ධසනා විනාශ වූ සසසති සමා කුල පරපුරෙන් සදාකාලිකයයි කියනු ලබන, සඳ හිරු ආදීන් සමාන වූ අය, ඒ කුල පරම්පරාවන් ද සුළු කලක් පමණක් පැවැත්තාහුය.

ජාතියා තමාගේ ජාතියෙන්, වඩාත් උසස් වූ ජාතියෙන් ද ඔවුන්ගේ පරාමරණ නැවැත්වීමට නොහැක්කෝ වූහ.

මනතං වේදය ඡලංගං කල්ප ව්‍යාකරණ, නිරුත්ති, ශික්‍ෂා ඡන්දස්, ජ්‍යොතිෂ, යන අංග සයෙන් යුක්ත වූ. බ්‍රහම විනතිතං අට්ඨක ආදී බ්‍රහ්මයන් විසින් සිතන ලද ප්‍රඥාව නමැති ඇසින් දක්නා ලද.

සනතා උපශාන්ත වූ කාය කර්ම හා වාක් කර්ම ඇති, තතනං සංයත වූ සිත් ඇත්තාහු, තපසසිනො කෙලෙස් තවන්නා වූ,

මිලුගට කුමාරයා තමන් විසින් කළයුත්තා වූ, දෙය කියන්නේ

සුභාසිතා අත්වතී ගාථායො තෙ මහා මුත්ති
නිජ්ඣතොමි සුභට්ඨන ත්වං ච මෙ සරණං භවා

ගරු කටයුතු මුනිවරයාණනි, ඔබගේ ගාථාවන් මනාව කියන ලදී. අර්ථවත්ය. ඒවායේ යහපත් වූ කියමනෙන් වටහා ගනිමි. මට පිහිට වන්න.

ඉක්බිති ස්ථවිරයෝ ඔහුට අනුශාසනා කරන්නේ මේ ගාථාව කිය.

මා මං ත්වං සරණං ගච්ඡ - තමෙව සරණං වර
සකාස පුතතං මහාචීරං - යමහං සරණං ගතො

ඔබ මා සරණ නො යන්න. මම යම්ඳු මහා වීර්ය වූ ශාක්‍යපුත්‍රයන් වහන්සේ කෙනෙක් සරණ ගියෙමි ද ඔබ ද උන්වහන්සේ සරණ යන්න.

ඉක්බිති රජ කුමරු මෙසේ ඇසීය.

කතරසමීං යො ජනපදෙ සඤ්ඤා තුමහාක මාරිස
අහමපි දට්ඨං ගච්ඡෙසං ජනං අපපටි පුගලං.

උතුමාණනි, ඔබගේ ශාස්තෘන් වහන්සේ කිනම් ජනපදයක වෙසෙත්ද, අසමාන පුද්ගලයා වූ ඒ බුදුන් වහන්සේ දැකීමට මම ද යන්නෙමි.

තෙරණුවෝ නැවත කීහ.

පුරතීමසමීං ජනපදෙ ඔක්කාක කුල සමහවො
තඤ්ඤා පුරිසා ජකෙඤ්ඤා - සො ච ඛො පරිනිබ්බතො

මෙයින් පෙරදිග ජනපදයෙහි ඔක්කාක කුලයෙහි උපන් පුරුෂ ශ්‍රේෂ්ඨ වූ උන්වහන්සේ වාසය කළහ. උන්වහන්සේ ද පිරිනිවියහ.

තෙරණුවන් සිටි මධ්‍ය දේශයට පෙරදිගින් පිහිටි යයි කියවුනේ පෙරදිග ජනපදයෙහි යන අදහස සඳහා පුරතීමසමීං ජනපදෙ යන්න කියන ලදී.

මෙසේ රජකුමරුවෝ තෙරුන්ගේ ධර්ම දේශනය අසා පහන් වූ සිත් ඇත්තේ සරණ සිල්හි පිහිටියේය.

ඒ නිසා ඉන් පසුව මෙසේ කීහ.

උතුම් තෙරණුවනි, ඉදින් ඔබගේ ශාස්තෘ වූ බුදුරජුන් වැඩසිටින සේක් නම් උන්වහන්සේ ඇසුරු කිරීම සඳහා යොදුන් දහස් ගණනක් වුවද යන්නෙමි.

උතුම් තෙරණුවනි, යම්හෙයකින් ඔබගේ ශාස්තෘන් වහන්සේ පිරිනිවියානු ද, එම නිවී ගියා වූ එම මහා වීරයන් වහන්සේ සරණ යමි.

මම බුද්ධ රත්නය ද, උතුම් වූ ධර්ම රත්නය ද සරණ යමි. බුදුන් වහන්සේගේ සංඝ රත්නය ද සරණ යමි.

මහාම ප්‍රාණසාතයෙන් වෙන් වෙමි. ලොව නුදුන් දෙය දුරු කරමි. මද්‍ය පානය නො කරන්නෙමි. මුසාබස් නො කියමි. සිය බිරිදගෙන්ම තුටු වෙමි.

මෙසේ සරණයෙහි ද සිල්හි ද පිහිටි ඔහුට තෙරණුවෝ මෙසේ කීහ. රජකුමරුනි, ඔබට මෙහි වන වාසයෙන් ප්‍රයෝජන නැත. ඔබේ ජීවිතය වැඩිකල් පවතින්නේ නැත. පස් මසක් තුළම කළුරිය කරන්නෙහිය. එබැවින් ඔබ පියා වෙතට ගොස් දානාදී පින්කම් කොට ස්වර්ගයට පැමිණෙන්න.

මෙසේ කියා තමා සමීපයෙන් ධාතුන් ද දී පිටත් කළේය.

ස්වාමීනි, මම ඔබවහන්සේ වචනයෙන් මින් යමි. ඔබවහන්සේ ද මට අනුකම්පාවෙන් එහි පැමිණෙන්න කියා තෙරණුවන් එය ඉවසූ බව දැන වැද පැදකුණු කොට පියාගේ නුවරට ගොස් උයනට පිවිස තමන් පැමිණි බව පියරජුට කියා යැවීය. රජතෙම එය අසා පිරිවර සමග උයනට ගොස් කුමරු වැළඳගෙන ඇතුළු නුවරට පමුණුවා අභිෂේක කරනු කැමැත්තේ විය. කුමර තෙම,

දේවයන් වහන්ස,මගේ ආයුෂය මෙයින් මාස හතරක ඇවෑමෙන් මරණය වන්නේ ය. මට රජයෙන් කවර පලක්ද, ඔබ ද පිහිට කොට පින්ම කරන්නෙමි යි කියා තෙරුවන්ගේ ගුණ ද ආනුභාවය ද දැක්වීය. මෙය අසා රජු සංවේගයට පැමිණියේ රත්නත්‍රයෙහි පැහැදුණු සිත් ඇත්තේ මහත් වූ විහාරයක් කරවා කච්චායන හිමියන් වෙත දූතයන් යැවීය. තෙරණුවෝ රජුට ද මහජනයාට ද අනුකම්පාවෙන් එරටට පැමිණි සේක.

රජතෙමේ පිරිවර සහිත වූයේ දුර සිටම පෙරගමන් කොට තෙරුන් වහන්සේ විහාරයට වැඩමවා සිවුපසයෙන් මනාව උවටැන් කරමින් සරණ

සිල්හි පිහිටියේය. කුමාරයා ද සිල් සමාදන් වී තෙරුන්ට ද, හික්කුන්ට ද මනාව උවටැන් කරමින් දන් දෙමින් දහම් අසමින් සිට සිටි මසක් ඇවෑමෙන් කළුරියකොට තව්තිසා දෙව්ලොව උපන්නේ ය.

ඔහුගේ පින් මහිමයෙන් සත් රුවනින් යුක්ත වූ සත්යොදුන් පමණ වූ රථයක් ද පහළවිය. අප්සරාවෝ දහස් ගණනින් පිරිවර වූහ. රජු කුමාරයන්ගේ සිරුරට සත්කාරකොට හික්කු සංඝයාට මහදන් පවත්වා වෛත්‍ය පුජාවන් ද කළහ. එහි මහජනයා රැස්වූහ. තෙරණුවෝ ද පිරිවර සහිත ඒ පෙදෙසට පැමිණියහ. ඉක්බිති දෙව්පුත් තෙමේ තමන් විසින් කරන ලද පුණ්‍යකර්මය කුමක්දැයි පිරික්සා බලා කෘතඥතාවයෙන් යුතුව ගොස් තෙරුවන් වදින්නෙමි යි ද ශාසන ගුණය ප්‍රකට කරන්නෙමි යි ද සිතා දිව්‍ය රථයට නැගී පිරිවර සහිතව පෙනෙන රූපයෙන් යුතුව අවුත් රියෙන් බැස තෙරණුවන්ගේ පා වැද පියා සමග පිළිසඳර කථාකොට තෙරුන් ඇසුරු කරමින් ඇදිලි බැඳ සිටියේය. තෙරණුවෝ මේ අන්දමින් ඔහුගෙන් ප්‍රශ්න කළේය. ප්‍රශ්න කළ ගාථාවන්ගේ අදහස්.

මහත් වූ ප්‍රභාවයක් ඇති සුර්යයා යම්සේ බබළන්නේ ද, ගමන් කරමින්ම දිසාවන් බබුළුවන්නේ ද එබඳු ආකාර ඇති ඔබගේ මහා රථය හාත්පසින් සත් යොදුන් ප්‍රමාණයක් බබුළුවයි.

රන්මුවා පිළියෙන් වටටම වැසී ගියා වූ ඒරියා කඳෙහි මුල මුතු මැණික්වලින් විසිතුරු වූ රන් හා රිදී වස්ත්‍රයන්හි කරන ලද විසිතුරු රූ ඇති වෛරෝධි මාණික්‍යමය වූ රථය බබුළුවයි.

වෛරෝධි මැණිකෙන් යුක්ත වූ රිය හිස ද, රතු මැණිකෙන් විසිතුරු කළ ඒරියා කඳ ද රන් හා රිදී යොදා සැරසූ රථය ද මනා වේගයෙන් දුවන අශ්වයෝ ද ශෝභමාන වෙත්.

එබඳු වූ ඔබ දහසක් වාහන ඇති ශක්‍රයා මෙන් ස්වර්ණමය රථයෙහි අධිගෘහිතව සිටින්නෙහි ය. යසසින් යුක්ත වූ දක්ෂ වූ ඔබගෙන් මම මෙසේ ප්‍රශ්න කරමි. මේ උතුම් යසස ඔබ කෙසේ ලබන ලදද?

ගාථා විස්තර :- සහසසරංසි සුර්යයා. ඒ සුර්යයා වනාහි බොහෝ වූ රැස් දහස් ගණනකින් යුක්ත වූ බැවින් සහස්ස රංසි යයි කියති. යථා
Non-Commercial Distribution

මහජනතා කමාගේ උසස් බවට අනුරූප වූ ප්‍රභාවය. යම්සේ මහත් වූ සූර්ය මණ්ඩලය හා සමාන වූ බබළන තාරකා මණ්ඩලයක් නැත්තේ ද, එසේම ප්‍රභා මණ්ඩලයක් නැත්තේ ද, එසේම එය එක ක්‍ෂණයකදී මහද්වීප තුනක ආලෝකය පතුරවමින් පවතියි. දීසං යටා භාති නහෙ අනුකකමං නහෙ අහසෙහි සුදුසු දිසාවකට අනුකකමනෙතා යමින්, යම්සේ යම් ආකාරයකින් බබළයිද, දිළිසේද, ප්‍රකට වේද යන අදහස් ඇත්තේය. තථපසකාරො එබඳු ආකාර ඇති, තවයං තව+අයං යන පද දෙකේ සන්ධියයි. ඔබගේ මෙම යන අර්ථයයි. සුවණණ පටෙට්ඨි රත්මුවා පිළියෙන් සමන්ත මොක්ඛො භාත්පසින් වැසුණු, උරසස මොහුගේ උරය යනු එක් අරුතකි. රථසස උරො යනුවෙන් ඒරියාකදෙහි මූල යන අදහසද කියවේ. ලොබා වෛරෝධි මැණිකෙන් කළ මල්කම් ලියකම් ආදී රේඛාවන් ඒ ඒ තැන්හි ස්වර්ණමය වස්තුවලද රජතමය වස්තුවලද දිස්වන බැවින් සුවණණසස ව රූපියසසව යයි කියන ලද සොහනති. රථය සෝභමාන කරත්.

සීසං රථයේ ඒරියා කදේ හිස වෙළුරියසස නිමමිතං වෛරෝධි මැණික්වලින් තැනූ වෛරෝධි මාණිකාමය යන අදහස. ලෝහිත කායා රත් පැහැයෙන් සලකුණු වූ මැණිකෙන් ඇතැමුන් විසින් රතු මැණිකෙන් යයි ද කියනු ලැබේ. යුක්තා යොදන ලද්දානු, නොහොත් රනින් ද රිදීයෙන් ද කළ රැහැන් සැකිල්ල යන අර්ථය.

අධිට්ඨිතො කමාගේ දිව්‍යමය සෘද්ධියෙහි මේ සියලු දේ යටපත්කොට සිටියේය. සහසස වාහනො දහසකින් යුත් වාහන ඇති. ආජාතීය අසුන් යෙදූ රථය. දෙව්‍යානමිඤ්ඤා ශක්‍රයාගේ බඳුය. යසවනතා ආලපන විභක්තියි. යශස් ඇත්තාණනි, කොවිදං දක්ෂ බව නුවණැති. අයං උළාරො මේ උතුම් යසස් යසස - යන අදහසයි.

තෙරණුවන් විසින් මෙසේ ප්‍රශ්න කරනු ලැබූවා වූ දිව්‍ය පුත්‍ර තෙමේ මෙසේ පිළිතුරු දුන්නේ ය.

ස්වාමීනි, මම පෙර භවයෙහි සුජාත නම් රජකුමරුවෙක් වීමි. ඔබවහන්සේ අනුකම්පාවෙන් යුතුව මා සංයමයෙහි පිහිටුවීය.

හිත ආයුෂ ඇති මා පිළිබඳව ඔබවහන්සේ දැන, ශාස්තෘන් වහන්සේගේ ශාරීරික ධාතුන් වෙත මා භාර කළේය.

සුභාතයෙනි, එසේ වූ මේ ධාතුන් වහන්සේට පූජා කරන්න. එය ඔබගේ යහපත පිණිස පවතින්නේය.

ඒ මම උනන්දුවෙන් යුතුව සුවඳ දුමින් සුවඳ මලින්, පුදා මිනිස්ලොවින් වූත වී නන්දන උද්‍යානයෙහි උපන්නිමි.

විවිධ පක්ෂීන්ගෙන් ගැවසී ගත් නන්දන (වනය) උයනෙහි අප්සරාවන් විසින් පෙරටු කරගෙන කරනු ලබන නෘත්‍ය ගීතයන්ගෙන් සතුටට පත් වෙමි.

ගාථා විස්තර : සරීරං ශාරීරික ධාතු. හෙගීති සිදුවන්නේය. සමුය්‍යතො මනාව යොදන ලදී. උසස් ලෙස යොදන ලදී.

මෙසේ දිව්‍යපුත්‍ර තෙමේ තෙරණුවන් විසින් විමසන ලද කරුණට පිළිතුරු කියා තෙරුවන් වැඳ පැදකුණු කොට, පියාගෙන් විමසා රථයට නැගී දෙව්ලොවට ගියේය. තෙරණුවෝ ද ඒ කරුණ අර්ථෝක්තපත්ති කොටගෙන පැමිණි පිරිසට විස්තර වශයෙන් ධර්ම කථාවක් දේශනා කළහ. ඒ ධර්ම කථාව මහජනයාට ප්‍රයෝජනවත් විය. ඉන්පසුව ඒ තෙරණුවෝ මේ සම්පූර්ණ පුවත පිළිවෙලින් සංගීති කාලයෙහි සංගීතිකාරක තෙරුන් වහන්සේලාට දැන්වූහ. උන්වහන්සේලා එය සංගායනාවට එකතු කළහ.

වුළු රථ විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

5.14

සහසස සුතතං භයවාහනං සුභං යනුවෙන් මහාරථ විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වාසය කරන සේක. එසමයෙහි පෙර කථාවෙහි කියන ලද පරිදිම දිව්‍යලෝක වාරිකාවේ යෙදුනු ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් මහ රහතන් වහන්සේ, තච්චිසා භවනයේ තමන්ගේ විමානයෙක් නික්ම, දහසක් අසුන් යෙදූ මහත් වූ දිව්‍යරථයට නැග මහත් පිරිවරක් සමග මහත් වූ දිව්‍යමය සෘද්ධියෙන් යුතුව උයන්කෙළි සඳහා යන්නා වූ ගෝපාල නම් දිව්‍යපුත්‍රයාගේ නුදුරෙහි පහළ වූ සේක. දිව්‍ය පුත්‍ර තෙමේ උන්වහන්සේ දැක හටගත් ගරු බුහුමන් ඇත්තේ වහාම රථයෙන් බැස තෙරණුවන් සමීපයට පැමිණ පසඟ පිහිටුවා වැඳ හිසෙහි ඇඳිලි බැඳ සිටියේය. ඔහුගේ පූර්ව කර්මය මෙසේ විය.

ඇත අතීතයේ එක් කාන්තාවක් විපස්සී නම් බුදුන් හට රන් මලින් පුදා මේ පිනේ ආනුභාවයෙන් මට භවයක් පාසා ස්වර්ණමය වූ ළය වසන ළය ආචරණ මාල ලැබේවායි ප්‍රාර්ථනා කළාය. ඒ පිනෙන් බොහෝ වූ කල්ප ගණනක් සුගතීන්හි සැරිසරමින් කාශ්‍යප බුදුරදුන්ගේ කාලයෙහි 'කිකී' නම් වූ කාසි රජුගේ අග මෙහෙසියගේ කුසෙහි උපන්න. ඇගේ ප්‍රාර්ථනාව අනුව ළය පෙදෙස සැරසීම සඳහා ලැබීමෙන් 'උරව්‍ෂ්ඨ මාලා' යන නම් ඇතිව දේව කන්‍යාවකට සමාන වූ රජදුවක්ව උපතී. ඇගේ ආචාර්ය වූ ගෝපාල නම් වූ බ්‍රාහ්මණයා, ශ්‍රාවක සංඝයා සහිත වූ කාශ්‍යප බුදුරජාණන් වහන්සේට අසදස මහා දානය ආදී මහදන් පවත්වා ඉඤ්ඤායෙන් මුහුකුරා නො ගිය බැවින් තමාද රජ දුවද උදෙසා ශාස්තෘන් වහන්සේ ධර්මය දේශනා කළද සෝවාන් ආදී විශේෂත්වයක් උපදවාගත නොහැකි වූයේ පුහුදුන් ලෙසටම කඵරියකොට රැස් කරගෙන තිබූ පින් බලයෙන් තච්චිසාවේ යොදුන් සියයක් වූ රන් විමනෙක උපන්නේය. කෝටි සංඛ්‍යාත ප්‍රමාණයක් අප්සරාවෝ පිරිවරා සිටියහ. ඔහුට සත්රුවනින් හෙබි දහසක් අසුන් යෙදුවා වූද මනරම් ලෙස විසිතුරු කරන ලද බිත්ති ඇත්තා වූ සිනිඳු මිහිරි නාද ඇත්තා වූද, තමන්ගේ ප්‍රභා රශ්මීන්ගෙන් සූර්ය මණ්ඩලයට අපහාස කරන්නාක් වැනි වූ දිව්‍යමය වූ ආජාතීය අශ්වරථයක් පහළ විය. ඒ දිව්‍යපුත්‍ර තෙමේ එහි දිවි. ඇති තාක් දිව සැපත්

අනුභවකොට නැවත නැවත දෙවිලොවම සැරිසරමින් මෙම ගෞතම බුද්ධෝත්පාද සමයෙහි ඒ පෙර කථමයේම විපාක ඉතිරිව තිබූ බැවින් කියන ලද ආකාර සම්පත් ඇතිව, ගෝපාල යන නමින්ම තවකියාවේම උපති.

ඒ සඳහා 'තෙන ව සමයෙන ආයසමා මහා මොගගලලානො -පෙ- අඤ්ඤාපිං සිර පගගඤ්ඤා අධ්‍යාසි' යයි කියන ලද්දේය.

මෙසේ තමා වෙතට එළඹ සිටි ඒ දිව්‍ය පුත්‍රයාගෙන් ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරණුවෝ ගාථා මගින් මෙසේ ප්‍රශ්න කළහ.

(ගාථාවන්හි අදහස්)

දහසක් අසුන් යෙදූ යහපත් වූ අනේක ලෙස විචිත්‍ර වූ අශ්ව වාහනයට නැග උයන් බිම සමීපයට යන්නා වූ ඔබ, දෙවියන්ගේ නායකයා වන ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයා ලෙස බබළන්නේය.

උසස් ලෙස ශිල්ප දන්නා වූ පුරුෂයන් විසින් තනන ලද ඔබගේ රථයෙහි දෙපස බිත්තිවලින් ද කුළුණුවලින් ද යුක්තය. සියල්ල රත්තරනින් නිමවන ලද්දේය. ඔබගේ රථයෙහි ඉදිරිපස කිඹුල් මුව දෙක පසළොස්වක පුත්සද මෙන් බබළයි.

රන් දැලකින් වසා ඇති මේ රථය බොහෝ වූ රත්ත වර්ගයන්ගෙන් විසිතුරු කර ඇත. එය මනා වූ හඬකින් යුක්තය. ශෝභමානය. වාමර ගත් අත් ඇති අප්සරාවෝ සමූහයක් එහි වසති. ඔව්හුද බබළති.

මේ රථ රෝදයන්හි බොස්ගෙඩි විචිත්‍ර ලෙස නිමාකොට ඇත. රථයේ වක්‍ර හා නිම්වළලු වක්‍රාකාරයෙන් විදුලිය මැද දිළිසෙන්නා සේය. සිය දහස් ගණන් රේඛා සමූහය ගත රනින් නිමියේ ය.

අනේකවිධ රත්තයන්ගෙන් නිමියා වූ, නිම් වළලු සහිත රිය සක් පෙල ශෝභාමත් වෙයි. ඒවායේ හඬ පංචාංගික තුර්ය නාදය මෙන් ගීතවත්ව ඇසේ.

රථ ශීර්ෂයෙහි යොදා ඇති රන්වන් රේඛාවන් නිසා මනෝඥ වූ ප්‍රභාවයක් ඇති වන්නේය. වෛදුර්ය මැණික්වල රශ්මිය වන්ද්‍ර මණ්ඩලයේ සදරැස් මෙන් බබළන්නේය.

රථයෙහි යොදා ඇති අශ්වයෝ නියම උසින් ද, ඊට අනුරූප වූ මහතින් ද යුක්තය. මනා ලෙස ජව සම්පන්නය. හැම අතින්ම වැඩිදියුණු වී ඇති ඔව්හු බලසම්පන්නය. මේ අශ්වයන් ඔබගේ සිත අවබෝධ කරගෙන ඒ අනුව හැසිරෙන්නෝය.

ජවය ආදී ගුණයන් දරන්නා වූ, මෘදු ස්වභාව ඇත්තා වූ, සන්සුන් ගති ඇත්තා වූ, ප්‍රමෝදයට පත් කරන්නා වූ, මේ සියලුම සත්ත්වයෝ ඔබගේ සිතැඟි අවබෝධ කරගෙන ඒ අනුව හැසිරෙති.

මනාව පිළියෙල කළ ඇඳුම් පැළඳුම් සහිතව අහසෙහි සිටින අය විවිධ නෘත්‍යයන් දක්වති. සමහරු සාමාන්‍ය ලෙස පවතී. ඔවුන්ගේ ඇඳුම් පැළඳුම් වලනය වීමේ දී පසඟතුරු නද ඇසේ. වාදනය කරනු ලබන සංගීත භාණ්ඩයන්ගේ හඬද මිහිරි ලෙසින් ඇසේ.

රථයේ හඬ ද, පළඳනාවන්ගේ හඬද, අස්කුර නාදයද අශ්වයන්ගේ වේගවත් ගමන් හඬද, යන මේ සියලු ශබ්ද චිත්‍රලතා වනයේ ගාන්ධර්ව තූර්ය නාද මෙන් ඇසේ.

රථයෙහි සිටින අප්සරාවන්ගේ ඇස් ළඳරු මුව පොව්වන් ගේ ඇස් වැනිය. ඇලා වසු පැටවුන්ගේ මෙන් ඇසිපිය ඇත්තාහ. සිනහ සහිත මුව ඇත්තාහ. පියකරු තෙපුල් ඇත්තාහ. වෛරෝඩි මාණිකා වැනි දැළින් වැසුණු ශරීර ඇත්තාහ. හැම කල්හිම ගාන්ධර්වයන්ගේ හා සුරයන්ගේ ගෞරවයට පාත්‍ර වන්නාහ.

සිත්කලු රූපයන් ද රතු සහ කහ පැහැති වස්තු ද රතු රේඛාවන්ගෙන් අලංකාර වූ ඇස් ද සොඳුරු සිරුරු ද ඇති ඒ අප්සරාවෝ සිත්ධව කුලයේ උපන්නාහු වෙති. ඇලා ඇදිලි බැඳගෙනම රථයට පැමිණ සිටිති.

රනින් කළ බාහු වළලු පැළඳ, මනා වූ සුවඳ සුණු ගා පිරිමැදි අගපසඟ ඇති, සොඳුරු ඉඟටියක් ඇති, මනා වූ කලවා හා පියයුරුවලින්

යුක්ත, රවුම් ඇඟිලිවලින් හා සොදුරු මුහුණකින් සෝභමාන වූ අප්සරාවෝ ඇදිලි බැඳ රථයේම උන්නේ දැකීමට ප්‍රිය උපදෙයි.

ඇතැම් අප්සරාවෝ යහපත් කෙස් කළඹකින් යුක්ත වූවාහ. ළාබාල වූවාහ. මිශ්‍ර ලෙස සැරසූ කෙස් වැටී ඇත්තාහ. සමහරු මැණික් ආදියෙන් සැරසූ, විවිධ ලෙස බෙදුණු කේශකලාප ඇත්තාහ. ඒ අප්සරාවෝ ඔබගේ සිතැඟි අනුව මනසට ප්‍රිය ලෙස ඇදිලි බැඳගෙනම ඔව්හු රථයේ සිටිත්.

පියුම් හා උපුල් මල්වලින් කරන ලද මල්දම් සිරුර වැසෙන සේ පැළඳගත් සුවඳ සඳුන් සුනෙන් සුවඳවත්ව, ඔබේ සිතැඟි අනුව මනසට ප්‍රියමනාප ලෙස ඒ අප්සරාවෝ ඔබගේම රථයේ සිටිති.

නෙළුම් මානෙල් හෙල්මැලි ආදී මල්වලින් කළ මල්දම් පැළඳ සඳුන් සුණු ඇඟ තවරා, ඔබගේ සිතැඟි අනුව ප්‍රියමනාප ලෙස ඒ අප්සරාවෝ සැරිසරති.

ඔබගේ ගෙළෙහි ද අත් පාවලද, හිසෙහිද ඇති පළඳනාවන් දස දිසාවන් බබළවත්. සරත් කාලයේ සූර්යයා නැග එන්නාක් මෙනි.

වාතයේ වේගය නිසා වලනය වන මල් මාලා සහ පළඳනාවන් මනහර වූ සොදුරු වූ, යහපත් වූ වාදන ශිල්පය දන්නවුන් විසින් ශ්‍රවණය කළයුතු වූ නාදයන් නිකුත් කරති.

දෙවිඳුනි, උයන් බිමෙහි අඩක් දෙපසින් සිටි රිය පෙළ ඇත්තේද, ඒ රථවල කුර්ය භාණ්ඩයන්ගෙන් නිකුත්කරන හඬ ඔබ ප්‍රමෝදයට පත් කරත්. සොදුරු අත්වලින් වාදනය කරන විණා වාදනයන් මෙන්.

මේ විණාවන්හි බොහෝ වූ මිහිරි ස්වරයන්ගේ මනෝඥ වූ, හෘදයාංගම වූ ප්‍රීතියට හේතුවන්නා වූ වාදනයන් වාදනය කරනු ලබන කල්හි පුහුණු වූ අප්සරා කන්‍යාවියෝ පියුම් මත නැටුම් දක්වත්.

මේ ගීතයන් ද වාදනයන් ද, මේ නැටුම් ද එකට ඒකරාශී වේ. මේ උතුම් අප්සරාවන්ගේ නැටුම් මනහර ලෙස බබළති.

බෙහෙවින් මිහිරි වූ මේ විෂා වාදනයන්හි මනෝඥ ස්වරූපය හදවතට ගත් ඔබ, තුර්ය වාදනයන් විසින් බුහුමන් ලැබුවා වූ ද ප්‍රබෝධමත් කරනු ලැබුවා වූද ශක්‍රයා මෙන් ඔබ ද ප්‍රබෝදයට පත් වන්නේය.

ඔබ පෙර කවරනම් පුණ්‍යකර්මයක් කළෙහිද, පෙර භවයෙහි මිනිසෙක් වී කවරනම් පෙහෙවස් රැකීමක් කළෙහිද, කවරනම් ධාර්මික ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමන කළෙහිද,

මෙය අල්ප වූ කුසල කර්මයක ඵලයක් විය නොහැක. පෙර දිගු කලක් පුහුණු කළ පෙහෙවස් සමාදානයක ඵලයක් හෝ විය යුතුය. ඔබගේ මෙම මහත් වූ දිව්‍ය සමූහයා බෙහෙවින් සතුටට පත් වන්නෙහිය.

ඔබගේ මෙම පුණ්‍ය ඵලය දන් දීමෙහි ඵලයක් ද නැතහොත් සිල් රැකීමේ ඵලයක් ද, එසේත් නැත්නම් වන්දනා කිරීමක ඵලයක් ද, මා විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද්දට පිළිතුරක් දෙන්න.

ගාථාවන්හි විස්තර :- සහසස යුක්තං දහසකින් යුක්ත වූයේ, දහසක් යොදනු ලැබූයේ, යොදන ලද්දේ මෙහි ය යන අදහසින් සත්‍යය යුක්තං යන පදය සෑදේ. මෙය කවුරුන්ගේ නම් දහසක් ද යත් භයවාහනං අශ්වයන් නමැති වාහනයයි. අනතුරුව කියවෙන බැවින් 'අශ්වයන්ගේ' යන අර්ථය ඇතැයි අවබෝධ වේ. අශ්වයන් විසින් වහනය වූයේ මේ රථයෙහි යන අරුතින් භයවාහනං වේ. ඇතැමෙක් සහසසු යුක්ත භයවාහනං' යනුවෙන් සිටින මේ අනුනාසිකය හෙවත් බින්දුව ලොප්කොට එකම සමාස පදයක් ලෙස යොදත්. මෙසේ කීමෙන් අශ්වරථය වැනි වාහන යයි ද අර්ථ යෙදිය හැකිය. අශ්වරථ දහසකින් යුත්, යොදන ලද අඩිහු ඇති, වාහන දහසක් ඇති යන අර්ථ ඇත්තේ වේ. වෙනත් අය වනාහි සහසස යුක්තං යන්නෙන් දහසක් වූ දිව්‍යමය ආජාතේය අසුර යෙදූ යන අදහස ඇතැයි කියති. සන්ධ්‍යා රථය, නෙකබ්‍රිතං බෙහෙවින් විසිතුරු බොහෝ ආකාරයන්ගෙන් විසිතුරු බව ඇති, උය්‍යාන භූමිං අභිතො උයන්බිම සම්පයෙහි 'අභිතො' යන පදය අපේක්ෂාකොට ස්වාමි අර්ථයෙහි හෙවත් සම්බන්ධ විභක්ති අර්ථයෙහි මේ වචනය යෙදේ. ඇතැමෙක් වනාහි 'උය්‍යාන භූමියා' යයි ද කියත්. ඔව්හු වචන පිළිබඳ නීතියද පරීක්ෂාකොට එසේ කියත්. අනුකකමං යන්නාහු, පූර්වදො භුක්තපතීව වාසවො බබළන්නෙහිය යන්න හා සම්බන්ධ වේ.

සොවණණමයා රත්තරනින් කරන ලද, තෙ ඔබගේ රථකුබ්බරා උභෝ රථයේ දෙපස වේදිකාවත්ය. යමෙකු රථයේ ශෝභනත්වය සලකා ද, රථය තුළ සිටින්නවුන්ගේ ආරක්ෂාව සඳහා ද, දෙපාර්ශවයෙහි වේදිකා ආකාරයෙන් ආවරණයන් කරනු ලැබේ. ඒ රථයේ ඉදිරි කොටසේ දෙපසෙහි රථ ශීර්ෂය දක්වා අත්වලින් මනාලෙස අල්වා ගැනීමට යෝග්‍ය වූ රථයේ පවත්නා අවයව විශේෂයකි. මෙහිදී එයම කුමඹර යන්නෙන් අදහස් වේ. එහෙයින්ම 'උභෝ' යයි කිය. අන් තැන්හි වනාහි රථයේ ඒරියා කඳ 'කුබ්බරෝ' යයි කියන ලදී. ඊළඟ රථයට උපකාරී වන දකුණෙහි හා වමෙහි ඇති තට්ටු (තල) වැනි ලැලිවලින්, මෙහිදී තල යනුවෙන් කෙළවරවල් ද අදහස් කෙරේ. අංසෙහි කුබ්බර ඵලයෙහි පිහිටි යට කොටසෙහි, අතීව සංගතා ඉතාම මනාලෙස එකිනෙකට ආසන්න ලෙස ස්පර්ශ වූ, සිදුරු රහිත යන අදහසයි.

මෙය ද ශිල්පීන් විසින් නො සාදන ලද කෘත්‍රීම රථයෙහි ලැබෙන විශේෂයෙකි. එය ආරෝපණය කොට කියන ලද්දකි. එය ද පුද්ගලයකු විසින් නොසාදන ලදතමාම හටගත් කිසිවක් හා සම්බන්ධ නොවූවකි. සුජාත ගුමබා මනාව පිහිටි කුළුණු රැසකින්, වේදිකාවෙහි නිරතුරුව මනා හැඩයකින් යුත්, ජෙකඩ ආදී අවයව කොටස් යම් කුළුණු රැසකින්, ඒවා ස්වභාවය අනුව 'යේ. සුජාත ගුබ්බ යි මෙසේ කියන ලදී.

නරවීර නිධිතා ශිල්ප දන්තවුන් විසින් තනා නිමවන ලද, ශිල්ප දන්තා අය තමාගේ ශරීරයේ වෙහෙස ගැන ද නොසිතා ශක්තියේ බලයෙන්, ශිල්ප මැනවින් යෙදීමෙන් මිනිසුන් අතර විර්සවන්තයෝය යන අදහසින් මෙහිදී නරවීර යයි කියන ලදී. නරවීර යන්න ඇතැම් විට මෙහි යට සඳහන් දිව්‍ය පුත්‍රයාට කරන ආමන්ත්‍රණයක් ද වේ. නිධිතා යනු නිමකරන ලද, සම්පූර්ණ වූ උසස්ම ශෝභාව යන අදහස් ඇත්තේ වේ. 'නරවීර නිධිතා' යයි ද පාඨයක් වේ. මිනිසුන් අතර ධෛර්යය සම්පන්නයන් විසින් සාදන ලද යන අර්ථයයි. මෙසේ වූ ඒරියා කඳ නිසා ඔබේ එම රථය විරොච්ඡි බබළයි. කුමක් මෙන්ද යත්, පණණරසෙව වඤ්ඤා පුරපස පසළොස්වක සම්පූර්ණ වූ දවසේ පෙනෙන වන්ද්‍රයා මෙනි.

සුවණණාජාලාව තනො රන් දැලකින් ආවරණය කරන ලද වසන ලද යන අදහසයි. 'සුවණණාජාලා විහතොපි' කියා ද පාඨයක් වේ.

කේශවලින් ගැවසීගත් යන අදහසයි. බහුතී බොහෝ වූ, නානා රතනෙහි පද්ම රාග, පුෂ්පරාග, ආදී නත් වැදැරුම් රත්නයන්ගෙන් සුනන්දිසොසො මැනවින් සතුටු වියහැකි නාදයක්. ඇසීමට මිහිරි වූ නාදයක්, 'සුනන්දිසොසො' යන්නෙන් මනාව නිකුත් කරන ලද ප්‍රිය උපදවන හඬ යන අර්ථය ද ලැබේ. නැටුම් ආදිය දැක්වීමෙහි දී පැවැත්වෙන සාධුකාර ශබ්දය ආදී වශයෙන් සතුට සඳහා කරන නාද යන අදහසද එහි ඇත. කලින් කලට ආශීර්වාද වශයෙන් මනා ලෙස කරනු ලබන ප්‍රීතිමත් හඬ නැංවීම යයි ද කියත්. සුභසසරො මනාව අතිශයින් බබළන ස්වභාවය. එහි පැවැත්වෙන දෙවිවරුන්ගේ මනා වූ ශීත වාදනය කළ, ස්වරය නිසා සුභසසර යයි කියන ලදී. වාමර හඬ බාහු හි වාමර ගත් අත්වලින් යුත් දෙවියෝ බබළති. පෙරපසට ද පසුපසට ද සලන වාමර කලාපවලින් ඒ දෙවිවරුන්ගේ බැබළීම තියුණු වේ.

නාභො රෝදවල නාහීන් හෙවත් මධ්‍යය - බොස් ගෙඩිය - මනසාහි නිමමිතා මේවා මෙසේ වෙන්වායි හා සිතින් සාදා නිමකරන ලද. රථසස පාදනකර මජ්ඣ භුසිතා රථයන්ගේ පාදයන්ගේ හෙවත් රථ රෝදවල බාහිර නිම් වළල්ලෙන් විවිධ රත්නයන්ගෙන් බැබළෙන අරයන්ගේ හෙවත් ගරාදිවල බැදින් සරසන ලද. සතරාජ් විතතිතා බොහෝ වර්ණවලින් යුත් අනේක සියගණන් ජෙලි සහිත රේඛවලින් සිතුවම් කරන ලදුව විචිත්‍රභාවයට පත් වූ, සතෙරතා විජ්ජරීව සතරෙත නමින් හඳුන්වන විදුලිය මෙන්, පභාසරෙ බබළන්නේ ය.

අනෙකවිතතාවතතො බොහෝ වූ මාලා කර්මාදී විත්‍රයන්ගෙන් ආචරණය වූ, ගැවසී ගත්තා වූ, අනෙක විතතා විතතො යනුවෙන් ද පාඨයක් වේ. ගාථාව කියවීමේ පහසුව සඳහා ස්වරය දීර්ඝ කරන ලදී. පුටුව නෙමී ව පුළුල් නිම් වළලු ඇති යන අදහසයි. 'ව' කාර දෙකින් එක් 'ව' කාරයක් නිපාතයි. සහසසරංසිනො බොහෝ දහස් ගණන් රැස් දහරා ඇති, යන අදහසයි. සහසස රංසියො යනු ද පාඨයකි. 'නතා රංසියො' යයි ද සමහරු කියත්. එහි 'නතා' යනු දුනුදිය නැති, දුනු දඬුව මෙන් පහතට නැමුණු නිම්වළලු යන අදහසයි. සහසසරංසියො යනු හිරුමඬල මෙන් පැතිරෙන රශ්මි සමූහයක් ඇති තෙසං එල්ලෙන මිණිගෙඩි යෙදූ නිම්වළලු ප්‍රදේශයන්ගේ,

සිරසමී. රථයේ හිසෙහි, මේ රථයෙහි සිරස යන අදහස ද වේ. විතනං විසිතුරු කරන ලද. මණිවැනුකපපිතං සිදුරු කිරීමෙන් දැක්වෙන මාණිකාමය (මණ්ඩල) රවුම් ඇති, සඳමඩලට සමාන සේ මැණික්වලින් විද සකස් කළ, රුවිරං පහසසරං අලංකාර වූ පැහැසර වූ, යන මෙයින් වන්දු මණ්ඩලයට ඇති සමානත්වය දැක්වේ. සඳා විසුද්ධං යන මෙයින් ඒ රථය වන්දු මණ්ඩලයට ද වඩා හොඳෙන් යයි දැක්වේ. සුවණණ රාජ්‍යීනි තැනින් තැන රවුම් ආකාරයෙන් සටහන් වූ ස්වර්ණමය රේඛාවලින් සංගතං යුක්ත වූ, වෙළුරිය රාජීව රථයේ තැනින් තැන ඇති ස්වර්ණමය රේඛා, ඔබ්බන ලද මැණික්මය මණ්ඩලයක් ලෙස වෛරෝධි මැණික්වලින් සැරසූ රේඛාවන් ලෙස ශෝභමාන වේ. 'වෙළුරියරාජ්‍යී' යනුවෙන්ද සමහරු කියත්.

වාළී කෙදි සහිත සම්පූර්ණ වල්ගා ඇති, මෙය අශ්වයන් සඳහා කියති. වාජී යයි ද පාඨයක් වේ. මණිවැනුක කපපිතං වාමරයන් එල්වන ස්ථානයන්හි මැණික්වලින් වන්දුරූපය කැටයම් කළ ආරොහ කමඬු උස් වූ ද එයට අනුරූප වූ මහතින් ද යුක්ත වූ, සුඡවා යහපත් වූ වේග ඇත්තා වූ, මහත් වේගයෙන් දුවන, බහුපමා මහත් වූ ශරීරයක් ලෙස ප්‍රමාණ කළ යුතු. තමාගේ ප්‍රමාණයට වඩා වැඩි වූ අය මෙන් පෙනෙත්. බ්‍රෑහ වැඩි යන අර්ථයි. සියලු අඟපසඟ වර්ධනය වූ, මහනතා මහානුභාව වූ, මහත් සෘද්ධි ඇති. බලිනො ශරීරයේ බලයෙන් ද, උත්සාහයේ බලයෙන් ද බලවත් වූ, මහා ඡවා ශීඝ්‍ර වේග ඇති. මනො තවඤ්ඤා ඔබ්බේ සිත හඳුනාගත් තපේව සිතට අනුරූප වූ, සිංසරෙ හැසිරේ. පවතී.

ඉමෙ යනු පෙර කියන ලද අශ්වයින් සඳහා කියයි. සබ්බෙ දහසක් පමණ වූ, සහිතා සමාන වේග ඇති බැවින් ද සමාන ගමන් ඇති බැවින්ද, ගමනෙහි යුක්ත වූ නිසා අධික ගමන් ඇති.

පා සතරින් ගමන් කරයි යන අරුතින් වතුකකමා නම් වේ. සමං වහනති යන පද සහිතා යන පදයෙන් කියන ලද අර්ථයම වඩාත් ප්‍රකට කරයි. මුදිකා මාදු ස්වභාවය ඇති, යහපත් ආඡාතීය යන අර්ථ දරයි. එහෙයින් අනුදානා යන අර්ථ දරයි. උඩඟු බවින් තොර වූ මම එසේ නො කරන්නා වූ මම, ආමොදමා නො සතුටට පත් වන උතුම් ගති ඇති බැවින් රථයෙහි වූවන්ගේ අනෙත්‍යාන්‍ය තෘප්තිය ප්‍රකාශ කරන්නහු යන අර්ථයි.

ධුනනති වාමරයන් ද රෝමයන් ද වලිගයන් ද සොලවත්. වගහනති ඇතැම්විට, පියවරෙන් පියවර තබන්නා වූ, පතනති ඇතැම්විට ගලාගෙන යන්නාක් මෙන් වේගයෙන් යන, ඇතැමෙක් 'පලවනති' යයිද කියත්. අඛණ්ඩානනා කර්මාන්ත ශිල්පියකු විසින් මනාව කරන ලද, මනාව නිර්මාණය කළ, අශ්වාලංකාරයෙන් මනාව ඔසවමින්, අධික ලෙස ඔසවමින්, කෙසං ඒ පළදනාවන්ගේ.

රථසස සොසො. රථයෙහි සෝභාව. අපිළිඤ්ඤානකඤ්ඤා පළදින්නා වූ ආභරණයන්ගේ මූල අකාරය නිපාත මාත්‍රයෙකි. අපිලන්ධනං යනුද ආභරණ යන්නට සමාන පදයකි. රථයේ ද ආභරණවල ද සෝභාව, හඬ, බුරසස නාදො අශ්වයන්ගේ කුර ගැටෙන හඬ, අහසෙහි යන්නා වූ අශ්වයන්ගේ යහපත් වූ කුර ගැටෙන හඬ ඔවුන්ගේ කර්ම ශක්තියෙන් මිහිරිව ඇසේ යන අර්ථයි. අභිනිංසනාය ච අශ්වයන්ගේ අධිකතර ගැටීමෙන් ද වරින් වර අශ්වයින් විසින් වරින්වර කරන හේසාරව නාදයෙන්ද, ඇතැමෙක් 'අභිභෙසනාය ච' යයි ද කියත්. සමිතසස ප්‍රමෝදයට පත් වූ, දෙවියන්ගේ සෝභාව ද මනහර ලෙස මිහිරි ලෙස ඇසේ. කුමක් හෙයින් ද ඇසීනම් ගන්ධබ්බතුරියානි විචිතත සංවනෙ විත්‍රලතා නම් දේව උද්‍යානයෙහි ගාන්ධර්ව දිව්‍ය පුත්‍රයන්ගේ පංචාංගික තුර්ය නාදය මෙනි. තුර්ය භාණ්ඩයන් ඇසුරු කළා වූ ශබ්දය තුර්යානි යනුවෙන් කියන ලදී. ගන්ධබ්බ 'තුර්යානිව විත්‍ර සංවනෙ' යනුවෙන් ද පාඨයක් එයි. තුර්යානං යනුවෙන් අනුනාසිකයක් ගෙන යෙදිය යුතුය. ඇතැමෙක් ගන්ධබ්බ තුර්යානි විචිත්‍ර පවනෙ යනුවෙන් කියත්.

රථෙ ධීතා කා රථයෙහි සිටින අප්සරාවෝ මිගමන්ධලොවනො මුව පැටවුන්ගේ වැනි මුදු සිනිදු බැල්මෙන්, ආළාරපමහා මනා ලෙස ඝනව වැඩුණු ඇසිපිය සමග, ගව පැටවුන්ගේ ඇස් වැනි යන අර්ථයි. හසිතා සිතහ සහිත මුහුණු ඇති, පියංවදා ප්‍රිය වචන කියන, අප්සරාවන්, වෙළුරියජාලවකතා වෛරෝධි මැණික්වලින් තැනූ දැලෙන් ආවරණය කරගත් සිරුරු ඇති, තත්‍රවච්චා සියුම් සමක් ඇති. සදෙව හැමකල්හිම. ගන්ධබ්බ සුරගග පූජිතා ගාන්ධර්ව දේවතාවන්ගේ හා වෙනත් දේවතාවන්ගෙන් ලබන ලද පූජා ඇති,

කා රත්තරත්තමබර පිත වාසසා රතු සහ කහ පැහැති වස්ත්‍රවලින් ඔපවත් වූ සිත්කළු රූප ඇති, අභිරත්තලොවනා විශේෂයෙන් රතුවත්

රේඛාවන්ගෙන් ඔපවැටුණු ඇස් ඇති, කුලෙ සුජාතා විශිෂ්ඨ වූ සින්ධව නම් කුලයෙහි උපන්, සුතනු සුන්දර ශරීර ඇති, සුවිචිතා සොදුරු සිතා ඇති,

තා කම්බුකෙසුරධරා සිහින් සොදුරු දෙ අත්වල රන් වළලු පැළඳගත්, සුමජකධිමා සොදුරු ඉඟටි ඇති, උෟරුඵනුපපනනා සම්පූර්ණ වූ කෙසෙල්කදන් වැනි කලවා ද, කරඬු වැනි හැඩ හා උල් වූ පියවුරු ඇති, වටංගුලියො අනුපිළිවෙළින් රවුම් වූ සිහින් ඇඟිලි ඇති, සුමුඛා ප්‍රමුදිත වූ පිපුණු සොදුරු මුහුණු ඇති, සුදසසනා දැකීමට ප්‍රියමනාප වූ.

අඤාඤා ඇතැම් අප්සරාවෝ සුවෙණි සොදුරු කෙස්වැටි ඇති, සුසු තරුණ වූ, මිසසකෙසියො රත්පැහැති මල් ගැවසු කෙස්වැටි ඇති සමං විභතනාහි පහසසරාහි ව එක් එක් කොටස්වලට බෙදා ඒ ඒ කොටස්හි වෙන් වෙන්ව රත්රන් පටි, ඉඳුනිල් මැණික්, ආදියෙන් සැරසිලි කරන ලදුව, විවිධ පැහැයෙන් හා විවිධ මාදිලියෙන් බබළන කෙස්වැටි ඇති අප්සරාවෝ, අනුබන්ධා අනුකුල වූ ක්‍රියාවන් ඇති ඒ අප්සරාවෝ,

වන්දනසාරවාසිතා දිව්‍යමය සදුන් සාරය සිරුරෙහි ආලේප කොට, උලාගත් විසුරුවාගත් අප්සරාවෝ,

කණෙය්සු බෙල්ල, අත් පා, කන්, නාස්, හිස් ආදී තන්හි විවිධ ආභරණ පැළඳ, මේ සියලු අවයවයෝ බබළන්නේ යන අදහසයි. අබහුඤ්ඤාං ඉහළට මතු වනුයේ, 'අබහුඤ්ඤාං' යි ද පාඨයක් වේ. පෙර කී අර්ථමැයි. සාරදිකො සරත් කාලයට අයත්, භානුමා වළාකුළු ආදී බාධා රහිතව දස දිසාවන් බබුළුවන සුර්යයා -

වාතසස වෙගෙන ව සුවද හමා යන්නා වූ වේගයෙන්, ශබ්ද විහිද යන්නා වූ වේගයෙන් වාතයේ වේගයෙන්, රියෙහි යෙදූ අශ්වයෝ (වේගයෙන් යති යන අදහසයි). මුඤ්ඤානි මුදාහරිත්. රුචිරනති පසඟතුරු නද මෙන් මතු මත්තෙහි ද රුචිය වඩන්නා වූ, සුචිං පිරිසිදු වූ මිශ්‍ර නොවූ, සුභා මනෝඥ වූ, සබ්බෙහි විඤ්ඤාහි සුතබ්බ රූපං සියලුම ඤාණවත්ත වූ, ගාන්ධර්ව ශාස්ත්‍රය දන්නා වූ අය විසින් ඇසිය යුතු වූ උතුම් ස්වභාවය ඇති ශබ්ද, මුඤ්ඤානි මුදා හරිත්.

උයානාන භූමියා උයන් බිමෙහි දුවදකො අඩක් බැගින් දෙ පසෙහි පිහිටි, 'දුභතො වනෙයීතා' යයි ද කියත්. රථා රථයනී. නාගා ඇත්තු, මෙය කරණාර්ථයෙහි ප්‍රථමා විභක්ති වචනයයි. සරො රථවල ඇතුන් හා තුර්ය නාදවලින් උපන් හඬ, දෙවිඤා දෙවිපුතුට ආමන්ත්‍රණය කරත්. විණා යථා පොකකර පතන බාහු හී යමිසේ බාහුවට තදකොටගෙන මනාව දරාගත් විණාව වාදනය කරන්නා. අසන්නවුන් මුසපත් වනසේ ප්‍රමෝදයට පත් කරවන්නේ ද එසේම රථ ආදිය තම නාදයෙන් ඔහු ප්‍රබෝධයට පත් කරයි. මනාලෙස පුහුණු වූ බැවින් නියම තතටම පැමිණ විණාවාදකයාගේ අතින් වාදනය වූ විණාව යමිසේ මහජනයා ප්‍රමෝදයට පත් කරයිද, එසේම රථ ආදිය හඬවන්නා වූ නාදයෙන් ඔහු ප්‍රමෝදයට පත් කරයි.

ඉමාසු විණාසු මේ ගාථාවේ කෙටි අදහස මෙසේයි. උජු, කෝටි, වංක, බ්‍රහ්මි, නනිඤ්ඤී යනුවෙන් ස්වර ආදී හේද ඇති මෙම බොහෝ විණාවන්හි සිතිඳු මිහිරි නාදය නිසා වගුනු ඉතා මනෝඥ යයි කියන ලද්දේද, ඒ හේතුව නිසාම මනෝඥ වූ රූප ඇත්තා වූ, හදයෙරිතං හෘදයංගම වූ හද බැඳගන්නා වූ, පති ප්‍රීති නිමිත්ත, පවිජ්ජමානා, මනාව වාදනය කරන කල්හි, අවජරා දිව්‍ය කන්‍යාවන් ප්‍රීතියෙන් උද්දාම වී සිටින බැවින්, තමාගේ මනා පුහුණුව නිසාද, දෙවිලොව පියුම් මත නටමින් හැසිරෙති.

ඉමානි මේ පද වෙන් වෙන්ව යෙදිය යුතුය. මේ ගීතයන් මේ වාදනයන්, මේ නැටුම් ආදී වශයෙන්, සමෙනහි එකතො එකට එකතු වේ. තව ද සමෙනහි එකතො යනු එක් අයුරකින් යුතුව, එක්වත් වූ ස්වභාවයකට පත් කරත්. විණා තත්හි ස්වරය ගීත ස්වරය සමගද, ගීත ස්වරය විණා තත්හි ස්වරය සමග ද සසඳමින් නැටුමෙන් අවබෝධ කරවූ හාසාය ආදී රසයන් නො පිරිහෙළමින් එකතු වේ. එක තැනකට ගෙන එයි යන අදහස දරයි. අපේඤා නවවනහි අනෙඤා අවජරා ඔහාසයනහි මෙසේ ගීත ආදී එක්ව ගායනා කරන්නියෝ ද, අන්‍ය වූ ඇතැම් අප්සරාවෝද, මේ ඔබගේ රථයෙහි නටත්. වරිත්තියො උතුම් ස්ත්‍රීහු නැටුම් බලමින් තමන්ගේ ශරීරා ලෝකයෙන් ද මෙහි මේ ප්‍රදේශයන්හි ද, දෙපසෙහිද දස දිසාවන්ම බබළවන්නාහ.

සො මෙසේ වූ, ඒ ඔබ තුරියගණපපබොධනො දිවා තුරිය සමූහයෙන් කරන ලද ප්‍රීති ප්‍රබෝධය ඇත්තේ, මනියමානො බුහුමන් කරනු ලබන්නේ, වජිරාවුධො රිව ශක්‍රයා මෙනි.

උපොසථං කං වා භුවං උපාවසී අන් අය විසිනිදු උපෝසථ ශීලය සමාදන් වනු ලැබේ. ඔබ කවරනම් වූ කෙබඳු වූ පෙහෙවස් සීලයක් සමාදන් වූයේ ද. ධම්මවරියං දන් දීම් ආදී පුණ්‍යක්‍රියාවන්හිදී, වතං පිළිවෙත් සමාදන් වීම, අභිරොවසී ප්‍රිය කළෙහි ද, රුචිය වර්ධනය කොට පිළිපත්තෙහිද, 'අභිරාධයිති' යනුවෙන්ද පාඨයක් පෙනේ. භාවනා කරන්නෙහිය. නිපදවන්නෙහිය යන අර්ථයි.

ඉදං නිපාත මාත්‍රයකි. මේ ප්‍රතිඵලය යන අදහසයි. අභිරොව සෙ අන් අය යටපත් කොට බබළයි.

මෙසේ මහතෙරුන් විසින් විචාරන ලදින්, එයට පිළිතුරු වශයෙන් මෙසේ කියන ලදී.

දිනන ලද ඉඳුරන් ඇති, සම්බුද්ධත්වයට පත් වූ, කෙලෙස් තවන විරියයෙන් යුතු වූ, නිවහෙහි දොරටුව විවෘත කළා වූ දෙවියනට දෙවි වූ, සිය ගණන් පුණ්‍ය ලක්ෂණයන්ගෙන් හෙබි, මනුෂ්‍යයන්ට උත්තම වූ, ශ්‍රේෂ්ඨ පුද්ගල වූ කාශ්‍යප නම් වූ

කෙලෙස් මැඩීමෙන් ඇතෙකු වැනි වූ, ක්ලේශ ප්‍රවාහයෙන් එතෙර වූ ස්වර්ණමය රූපයක් හා සමාන වූ උන්වහන්සේ දුටුවෙමි. උන්වහන්සේ විසින් දේසික ධර්මය නැමති කොඩිය දැක වහාම පිරිසිදු සිත් ඇත්තේ වීම.

උන්වහන්සේට ආභාරපාන ද, සිවුරු ද පිදීමි. මල් විසුරුවා හරින ලද නිවසෙහි දී ඇලීම්වලින් තොර වූ, සිතින් යුතුව ප්‍රණීත රසයෙන් යුත් ආභාර පිදුවෙමි.

ආභාරපානයෙන් ද සිවුරුවලින් ද රසවත් බාද්‍ය හෝද්‍යයන්ගෙන්ද බුදුරජුන් සන්තර්පණය කළ ඒ මම අද ස්වර්ගයෙහි උපදිමින් දේව පුරයෙහි ප්‍රීතියෙන් වෙසෙමි.

කසුප් බුදුන්වහන්සේට දන් පිදූ මම පිළිවෙළින් තුන් ආකාරයකින් පිරිසිදු වූ මහදන් දී මිනිස් සිරුර අත්හැර දෙවිපුරයෙහි ශක්‍රයා මෙන් ප්‍රීතියෙන් වෙසෙමි.

මුනින්ද්‍රයන් වහන්ස, ආයුෂ්‍යය ද වර්ණය ද සැපය ද බලය ද යන මේවායින් යුත් ප්‍රණීතාභාර මනාව සකස්කොට රූපය කැමැත්තවුන් විසින් නික්ලේශීන් වෙත පිදිය යුතුයි.

මේ ලෝකයේ ද, වෙනත් ලෝකයක ද, බුදුන් සම වූවෙක් නැත්තේය. පින් කැමැත්තේ පිදිය යුත්තන් අතර පරම පූජනීය බුදුන් පුදා තමන් ද පූජනීය බවට පත්වේ.

ගාථා විස්තර ජිතින්ද්‍රියං මනස සයවැනි කොට ඇති ඉන්ද්‍රියයන් බෝධි මූලයෙහිදීම උතුම් වූ මාර්ගයෙන් දිනන ලද බැවින් මමත්වය නැති කරන ලද බැවින් 'ජිතින්ද්‍රිය' නම් වේ. දැනගත යුතු දෙය දන් බැවින් නිරවශේෂයෙන් මනාව අවබෝධ කළ බැවින් බුද්ධ නම් වේ. සම්පූර්ණ විර්යයෙන් යුක්ත වන බැවින් අනොමතිකකම නම් වේ. අංග සතරකින් යුත් විර්යයෙන් ද, සිව් වැදෑරුම් සමාස් ප්‍රධානයන්ගෙන් ද සම්පූර්ණත්වයට පත්විය යන අර්ථයි. නරුත්තමං මිනිසුන් අතර උත්තම වූ, දෙපා ඇත්තවුන් අතර උත්තම වූ, කසසපං භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිළිබඳව ගෝත්‍ර නාමයෝ සඳහන් කරයි. අවාපුරනතං අමතසස ආරං කෝනාගමන බුදුන්ගේ ශාසන අන්තර්ධානයේ පටන් වැසී තිබුණු නිර්වාණ නමැති මහා නගරයේ දොරටුව හෙවත් ආර්ය මාර්ගය විවෘත කළා වූ, සහ පුඤ්ඤ ලක්ඛණං බොහෝ වූ සිය ගණන් පින් ඵල වශයෙන් හටත් මහා පුරුෂ ලක්ෂණ ඇති.

කුඤ්ජරං කෙලෙස් සතුරන් මැඩ පැවැත්වූ ඇතකු සම වූ මහා හස්තියා යන අර්ථයි. සතරමහා ඕසයන් ද, සසර නමැති මහෝසයද තරණය කළ බැවින් ඔසතිණණං නම් වේ. සුවණණ සිංගී නද බිම්බ සාදිසං ජාමිබෝ නද ස්වර්ණයාගෙන් කළ රූපයක් බඳු වූ, රත්වත් ජවියෙන් යුක්ත වූ යන අර්ථයි. තං දිසවා බිප්පමඤු සුවිමතො ඒ කාශ්‍යප සමාස් සම්බුද්ධයන් වහන්සේ දැක එකෙණෙහිම, මේ සමාස් සම්බුද්ධයන් වහන්සේ යයි ප්‍රසාද වශයෙන් කෙලෙස් මල පහ කිරීමෙන් පිරිසිදු මනසක්

ඇති වූයෙක් වූයෙමි. තමෙව දීඝවාන එය දැනගෙනම සුභාසිත ආසම් දහම් නමැති කොඩිය.

තමහනන පානනති ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත ආහාර ද පාන ද පිළිවෙමි. අපාපි චීවරං. එයට අමතර වශයෙන් සිවුරු ද, රසසා උපෙතං රසයෙන් යුක්ත වූ, උදාර වූ මිහිරි රස, පුප්‍රභාහිකිණ්ණමහි ගොතනු ලැබූවා වූ ද, ගොතනු නොලැබූවා වූ ද, මල් එල්වීමෙන් ද, අතුරා තැබීමෙන් ද, විසුරුවා තබනු ලැබූ 'මල් දම්' සිය නිවසෙහි පතිට්ඨාපෙසිං පිළියෙළ කළෙමි. දන් දුනිමි. අසංගමානසො කිසියම් අරමුණෙක නො ඇලුණ සිත් ඇති ඒ මම යන අදහයි. සගගසො මතු මත්තෙහිද හවයෙන් හවයට ඉපදීම් වශයෙන් ස්වර්ගයෙන් ස්වර්ගය වශයෙන් ඉපදීම් වශයෙන් ස්වර්ගයෙන් ස්වර්ගය වශයෙන් ඉපදී. එහිදී ද දෙවපුරෙ සුදර්ශන නම් මහා නගරයෙහි රමාමි ක්‍රීඩා කරමි. සතුටු වෙමි.

එතෙකුපායෙන ගෝපාල බ්‍රාහ්මණ කාලයෙහි ශ්‍රාවක සංඝයා සහිත කාශ්‍යප නම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට යම්සේ අසදාස දානය දුන්නෙමිද, මේ පිළිවෙතින් (මම දෙවිලොව ඉපදුනෙමි.) ඉමං නිර්ගලං යඤ්ඤං යජ්ඣා තිවිධං විසුද්ධං විවෘත වූ දොර ඇති බැවින් ද මුදාහළ (දෙන ලද) පරිත්‍යාගයෙන් ඇති බැවින් ද, බාධා රහිත වූ, තුන්කල්හි කාර්යයන් කිරීම කරවීම, සිහිකිරීම යන ආකාරයන්ගෙන් යුක්ත වූ යන තිවිධ තුන් ආකාරය එහි කිලිටු දේ නැති බැවින් විසුද්ධ වූ බොහෝ වූ මහා පරිත්‍යාග කිරීමෙන් මහා ත්‍යාගවන්ත භාවයෙන් යඤ්ඤං යජ්ඣා මහදන් දී ගෙන යන අදහසයි. බොහෝකලක් කරන ලද කෙත්වත් වලින් ලත් ධනය පිළිබඳව උදාර ලෙස නොකඩවා සිහිකොට එයින් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ ලෙස ලැබුණු දෙයින් ඒ දානය 'ඉමං' යනුවෙන් කියන ලදී.

මෙසේ දේවපුත්‍ර තෙමේ තමන් විසින් කරන ලද පුණ්‍යකර්මයන් තෙරුන් වහන්සේට කියා, දැන් මිලගට එවැනි සම්පතෙහි අන් අයද පිහිටුවාලීමේ කැමැත්තෙන් තපාගතයන් වහන්සේ කෙරෙහි වූ තමාගේ උතුම් ප්‍රසාද ගෞරවයන් දක්වමින් ආයුඤ්ඤ වණ්ණඤ්ඤ යන ගාථා දෙක කිය.

ගාථාවන්හි විස්තර. අහිකංබතා කැමති වන්නවුන් විසින්, මුනි මේ තෙරුන් වහන්සේට ආමන්ත්‍රණය කරන වචනයයි.

ඉමසමී. ලොකෙ දිව්‍යපුත්‍ර තෙමේ තමන්ට ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වූ ලෝක ගැන කියයි. පරසමී. එයින් අන්‍ය වූ ලෝකයෙහි මෙයින් දෙවිලොව සහිත සියලු ලෝකයන් දක්වනු ලැබේ. සමොව විජ්ජති ශ්‍රේෂ්ඨයාණෝ තවම සිටින සේක. ඒ හා සමාන වූ වෙනත් අයෙක් නොවන බවයි. ආහු නෙය්‍යානං පරමා හුකිංගතො මෙලොව පිදිය යුතු පුද්ගලයන් යම්තාක් වෙසෙත් ද ඒ සියලු දෙනා අතරෙහි පරම පූජනීය බවට පූජාවට යෝග්‍ය බවට පැමිණියහ. 'දකඛිණෙය්‍යානං පරමග්ගතං ගතො' යයි ද පාඨයක් වේ. එහි පරමග්ගතං යනු අතිශයින් උත්තම වූ ස්වභාවයයි. උසස් වූ පිදිය යුතු යන අදහසයි. පුඤ්ඤාදීකානං විපුල ඵලෙසිනං පිනෙන් ප්‍රයෝජන ඇති මහත් වූ පුණ්‍ය ඵලයන් ලබාගැනීමට කැමැත්තවුන් විසින් තථාගතයන් වහන්සේම ලොවට පින්කෙත යයි දක්වයි.

මෙසේ කියන කල්හිම තෙරුන්වහන්සේ, ඔහු තුළ සත්‍යාවබෝධයට යෝග්‍ය වූ සිත් ඇති බව, මාදු වූ සිත් ඇති බව, නිවරණ රහිත වූ සිත් ඇති බව ප්‍රීතිමත් සිත් ඇති බව, පැහැදුනු සිත් ඇති බව දැන සිව්සස් ප්‍රකාශ කළහ. හෙතෙම වතුරාර්ය සත්‍ය දේශනාවසානයේ සෝවාන් ඵලයෙහි පිහිටියේය.

ඉක්බිති තෙරුන් වහන්සේ මිනිස්ලොවට පැමිණ තමන් විසින් ද දිව්‍යපුත්‍රයා විසින් ද කියන ලද පරිද්දෙන්ම එම කරුණු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දන්වා සිටියහ. ශාස්තෘන් වහන්සේ එකී කරුණු අර්ථෝත්පත්ති වශයෙන් ගෙන පැමිණි සිටි පිරිසට ධර්ම දේශනා කළහ. ඒ ධර්ම දේශනාව මහාජනයාට සාර්ථක වූයේය.

මහා රථ විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

පස්වැනි වූ මහාරථ වර්ගය සමාප්තයි.

6.1

යථාචනා විකලතා පහසුකම් යනුවෙන් ආරම්භ වෙන්නේ අගාරිය විමාන වස්තුවයි. එහි උත්පත්ති කථාව කවරේද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහනුවර වෙළඳ ව්‍යාපාරයේ වැඩවසන සමයෙහි රජගහනුවර එක් කුල ගෙදරක අඹුසැමි යුවලක් ජීවත් වූහ. ඔවුහු ශීලාවාර සම්පන්නය. හික්කු හික්කුණින්ට ඉතා අවනතයහ. දන් දෙන සුඵය. මේ ජයම්පතිහු රත්නත්‍රය උදෙසා දිවි හිමියෙන් පින්කම් කොට මිනිස්ලොවින් වූහ වී තව්තිසා දෙව්ලොව උපන්නාහ. ඔවුන් වෙනුවෙන් දස යොදුන් පමණ වූ රන් විමකක් තව්තිසාවේ පහළ විය. ඔවුහු එහි සම්පත් විදිද්දී ආයුෂ්මත් මුගලන් තෙරණුවෝ පෙර සඳහන් පරිද්දෙන්ම දෙව්ලෝ වාරිකාවේ හැසිරෙන්නේ මේ යුවල දැක මෙසේ විවාළේය.

එම්බා දෙව්පුත්වරුනි, ඉතා දීප්තිමත්ව බබළන විත්‍රලතා වනය යම්සේද, එපරිද්දෙන් තව්තිසා දෙවියන් අතුරෙන් ශ්‍රේෂ්ට වූ උයනකින් යුතුව නොයෙක් දිව්‍යාලංකාරයෙන් යුක්තව තොපගේ කනක විමානය ආකාශයේ බබළමින් සිටින්නේය.

මහත් වූ උදාරතර ආනුභාව සම්පන්න දෙව්පුත්වරුනි, තොප විසින් පෙර අත්බැවිහි මිනිසකු වශයෙන් කිනම් කුසල කර්මයක් කළේද මෙබඳු වූ දිව්‍ය සාද්ධියක් දේවානුභාවයක්, දිව්‍ය සම්පත් කවර පින්කමක් නිසා ලැබුණේද?

ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් ස්ථවිරයන් විසින් අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දුන් ඒ දෙව්පුත් මෙසේ පැවසීය.

ස්වාමීනි, මම ද මගේ භාර්යාව ද මීට පෙර ආත්මභාවයේ මිනිස්ලොව මිනිසකු ව ඉපිද, රත්නත්‍රය කෙරෙහි ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇතිව හික්කු හික්කුණින්ට අවනතවැ ආහාරපාන ආදියෙන් හික්කු හික්කුණින්ට සංග්‍රහ කිරීමේ කුසල කර්මයන් හේතුවෙන් මෙබඳු සැප සම්පත් ලද්දෙමු.

මෙවැනි ඡවි වර්ණයක් සියලු දිසා බබුලුවන ප්‍රභා සම්පන්න බවක් ඒ කුසල් බලයෙන් ලදිමු. මෙසේ තමන්ගේ සම්පත්ති පිළිබඳ විස්තරයක් කළහ. ගාථාවන්හි නො ඇසුචිරු අර්ථයක් නැත්තේය.

අගාරිය විමාන වස්තු වර්ණනාව නිමියේ ය.

6.2

යථාවතං විකාලතං ආදි වශයෙන් දැක්වෙන දෙවැනි අගාරිය විමාන වර්ණනාවයි. මෙහි ද අර්ථෝත්පත්තිය අගාරිය විමාන කථාවස්තුව හා සමාන වන්නේය.

එම්බා දේවතාව, ඉතා දීප්තිමත්ව බබළන්නා වූ විත්‍රලතා වනය යම්සේද එපරිද්දෙන් තව්තිසා දෙවියන් අතරින් ශ්‍රේෂ්ට වූ උයනකින්ද නොයෙක් දිව්‍ය අලංකාරයෙන් යුක්ත වූ අහස්කුස බබළන්නා වූ විමානයක් තොපට පහළ වී ඇත.

මහත් වූ සෘද්ධි සම්පන්න වූ දේවතාව, තොප විසින් මේසා විශාල සම්පත් ලබන්නට මනුෂ්‍යයකු වශයෙන් කිනම් කුසල කර්මයක් කරන ලද ද, වස්ත්‍රාභරණ ආදියෙන් ද ශරීර වර්ණයෙන් ද දසදිග් බබුළුවාද ඒ සම්පත් ලද්දේ කවර පිනකින් ද?

ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරුන් විසින් තමන්ගෙන් විමසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් දේවතාවා මෙසේ පැවසීය.

මාද බිරිඳ ද මිනිස්ලොව ඉපිද ගිහිගෙයි වසන්නේ ප්‍රසන්න වූ සිතින් ආභාරපාන සකස්කොට ප්‍රසාද වූ සිතින් ශ්‍රමණ බමුණන්ට දන් දුනිමි. රත්නත්‍රය කෙරෙහි පැහැදීමෙන් යුතුව මෙම පින්කම් කළෙමි.

ඒ පින්කම්වල බලයෙන් මේ අන්දමේ වර්ණයක් සකල දිශා බබුළුවන ප්‍රභාවයක් ලද්දෙමිසි තමන්ගේ සම්පත්තින් විස්තර කළේය. ගාථාවන්හි නො ඇසූ විරූ දෙයක් නැත.

දෙවැනි අගාරිය විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

6.3

උච්චිදං මණිපුතං යනුවෙන් ඵලදායක විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර වේළුවන විහාරයේ වාසය කරන සේක. එකල්හි බිම්බිසාර රජුට නො කල්හි අඹ කෑමට කැමැත්තක් උපන්නේය. රජ තෙමේ උයන්පල්ලා අමතා කොලනි! මට අඹ කෑමෙහි කැමැත්තක් ඇතිවිය. එහෙයින් මට අඹ ගෙනැත් දෙවයි කිය.

දේවයිනි, දැනට අඹ ගස්වල අඹ ගෙඩි නැත. එහෙත් දේවයන් වහන්ස, සුලුකලක් ඉවසන්නේ නම් යම්සේ ඉක්මණින් අඹගස් ඵල දරණ යම් ක්‍රියාවක් වේද මම එබන්දක් කරමිසි උයන්පල්ලා කිය. යහපති, කොලනි, එසේ කරවයි රජු කිය.

යම්සේ සුළු කලකදී අඹ ගස්වල කොල හැලෙන්නේ ද, එසේ වනු පිණිස උයන්පල්ලා උයනට ගොස් අඹරුක් මුල්හි වූ පස් ඉවත්කොට, ඒවාට සමානව පෙනෙන පස් ගෙන්වා විසිරවීය. එබඳු ජලයද දැමීය. ඉක්බිති ඒ පස් ඉවත්කොට බොරලු දමන නම් ගස්වල කසට මිශ්‍ර කළ ස්වාභාවික පස් විසුරුවා මනා ලෙස ජලය දැමීය. එවිට අඹගස් සුලු කලකදී කුඩා මල් කැකුළු, දලු හා මල් කැකුළු මතුකොට දරා සිටියේය. අනතුරුව ගැට හැදී ගෙඩි හටගත්තේය. එහි එක් අඹ රුකක මුලින්ම

හටගත් ගෙඩි සතර මනෝසීල පැහැයට හුරුව රතු පැහැයෙන් යුතුව සුවදින් හා රසයෙන් පිරුණේ ය. ඒ උයන්පලු තෙමේ ඒවා රැගෙන රජුට දෙනතෙමිසි සිතා යන්නේ අතරමගදී පිඩුසිගා වඩින ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරුන් වහන්සේ දැක අග්‍රඵලය වූ මේ අඹ ආර්යයන් වහන්සේට පුදන්නෙමි. රජතුමා මා රටින් නෙරපන්නේ හෝ නසන්නේ හෝ වේවා, රජුට දුන් කල්හි අල්ප වූ ඵලයක් ලැබෙන්නේ ය. ආර්යයන් වහන්සේට දුන්කල්හි මෙලොව වශයෙන් ද පරලොව වශයෙන් ද අප්‍රමාණ වූ ඵලයන් ලබන්නේ යයි සිතුවේය. මෙසේ සිතා ඒ අඹ තෙරුන් වහන්සේට පුදා රජු වෙත පැමිණ ඒ බව දන්වා සිටියේය. ඒ අසා රජ තෙමේ මොහු කියන දෙය එසේ සිදුවී දැයි පිරික්සා බලන්නැයි රාජපුරුෂයන්ට කීවේය. තෙරණුවෝ වනාහි ඒ ඵලයන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිදුවේය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉන් එකක් සැරියුත් තෙරුන්ට ද, එකක් මුගලන් තෙරුන්ට ද, එකක් මහා කාශ්‍යප හිමියන්ට ද දී එකක් තමන් වහන්සේ වැළඳූහ.

රාජපුරුෂයෝ මේ පුවත රජුට දැන්වූහ. රජ තෙමේ ඒ අසා තමාගේ ජීවිතයද පරිත්‍යාගකොට පුණ්‍යකර්මයක් කළා වූ මේ පුද්ගලයා සත්‍ය වශයෙන්ම ධීරයෙකි. තමාගේ පරිශ්‍රමය නියම තැනට යෙදවිය යි සතුටු සිත් ඇත්තේ ඔහුට එක් ගම් වරයක් ද අලංකාර වස්ත්‍ර ද දී, කොලනි, ඔබ විසින් අඹඵල පිදුමෙන් යම් පිනක් අත්කර ගත්තේ ද ඒ පින් මට ද අනුමෝදන් කරවන්නැයි කීය. හෙතෙමේ දේවයන් වහන්ස, අනුමෝදන් කරවමි. රිසිසේ පින් ලබාගන්නැයි කීය.

උයන්පලු තෙමේ පසුකලෙක කළුරියකොට තවිකිසාවෙහි උපන්නේය. කුටාගාර සත්සියයකින් යුත් රන් විමනක් පහළ විය. එය දුටු ආයුෂ්මත් මුගලන් තෙරණුවෝ ගාථාවන් මගින් මෙසේ විවාළහ.

මාණිකාමය වූ මැද කණුවකින් යුක්ත භාත්පසින් සොළොස් යොදුන් වූ උත්තම තත්ත්වයේ කුටාගාර සත්සියයක් ඇත්තා වූ වෛරෝඨි මැණික්වලින් සැදුණු රුවිය උපදවන්නා වූ සුන්දර වූ මෙය උතුම් විමානයකි.

ඔබ එහි වෙසෙන්නෙහිය. දිව්‍යමය ආහාරපාන ගන්නෙහිය. දිව්‍යමය වූ විණාවන් ඔබ වෙනුවෙන් වාදනය කරත්. මනා රූප ඇත්තා වූ ද, කිදස

පුරයෙහි උදාර ගති ඇත්තා වූ අටදෙනා බැගින් වූ දිව්‍ය කන්‍යාවෝ එහි කුටාගාරවල වෙසෙත්.

තට්ඨි. ගයති. ප්‍රමෝදයෙන් ජීවත් වෙති. දිව්‍ය සෘද්ධියට පත් වූ මහානුභාව ඇති දිව්‍යපුත්‍රයා සියලු දිසාවන් බබළවති.

උජුපට්ඨන්ත ගුණ යුත් උතුමන්ට සෘජු වූ ද ප්‍රසන්න වූ ද සිතින් යුතුව අඹඵල පිදීමේ විපාකය මහත්සේ ලබයි. තිදසාවෙහි සිටිමින් හෙතෙමේ සතුටු වෙයි. වඩාත් සතුටු වෙයි. මහත් වූ උදාර වූ පුණ්‍යඵල විපාකයන් විදියි.

මම එසේ වීමි. මහා මුනිවරයාණනි, මම ඵල හතරක් පිදුවෙමි.

එහෙයින් සුවය පතන මිනිසුන් විසින් ද, දිව්‍යමය සැප පතන්නවුන් විසින් ද, මිනිසුන් අතර වෙසෙමින්ම, සෞභාග්‍යය කැමති වන්නවුන් විසින් ද නිතර දන් දිය යුතුය. එය ඵලදායී වේ.

ඒ කුසලයෙන් මෙවැනි වර්ණයක් ද සියළු දිසාවන් බබුළුවන පැහැයක් ද ලදිමි.

අටධ්‍යාකා එක් එක් කුටාගාරයෙහි අටදෙනා බැගින් හැටහතරක ප්‍රමාණයක් වූ, සාධුරූපා රූප සම්පත්තියෙන් ද, ශීලවාර සම්පත්තියෙන් ද, ශික්‍ෂා සම්පත්තියෙන් ද, යහපත් ස්වභාවයන් ඇති බැවින්, දිබ්‍යව කඤ්ඤා දිව්‍ය අප්පරාවෝ, තිදසවරා තිදස පුරයෙහි හැසිරෙන්නා වූ, සුවසේ වාසය කරන්නා වූ, උළාරා මහත් සම්පත් ඇති,

ඵලදායී තමන් විසින් අඹ ඵලයක් දෙන ලද බැවින් තමන් සඳහා කියයි. ඵලං පිනෙහි විපාකය, විපුලං මහත් වූ, ලහනි මිනිස්ලොව සිටියදීම ලැබේ යන අදහසයි. දදං දෙන්නා වූ දීමට හේතුවන්නා වූ, උජුගතෙසු සෘජු ප්‍රතිපත්ති ඇත්තවුන් කෙරෙහි, සග්ගතො ඉපදීමි වශයෙන් ස්වර්ගයට ගියා වූ, තිදිවෙ තච්චිසා දෙවිලොව, අනුභොතිව පුඤ්ඤඵලං විපුලං යම්සේ මම සියල්ල ලැබුවෙමි ද, එසේම අන් අය ද ලබති. යන අර්ථයයි.

කසමා කවර හෙයින්, අඹ එල සතරක් දීමෙන් මෙවන් සම්පත්තියට පැමිණියේ ද, එහෙයින්, අලමෙව පින්කම් කළයුතු වන්නේම ය. නිවං. හැමකල්හි දිබ්බාහි දෙවිලොව, ඇතුළත් වන සේ මනුසස සොහගතං මිනිසුන් කෙරෙහි න භාග්‍යවන්ත බව

සෙස්ස පෙර කියන ලද සේමැයි.

එලදායක විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

6.4

වඥො යථා විගත වලාභකෙ නභෙ යනු උපස්පදායක විමාන වස්තුවයි. එහි උත්පත්තිය කෙසේ වීද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර වෙළඳවනාරාමයේ වැඩ වසති. ඒ සමයෙහි එක්තරා හිකුණුවක් ග්‍රාමීය ආවාසයක වස් වසා වස් පවාරණයෙන් පසුව භාග්‍යවතුන් වැදීමට රජගහ නුවරට එන අතරමගදී සවස් භාග්‍යේ එක්තරා ගමකට පිවිස වසන තැනක් සොයා යද්දී එක්තරා උපාසක කෙනෙක් දැක විවාළේය. උපාසකය, පැවිද්දකුට උපාසක කෙනෙක් දැක විවාළේය. උපාසකය, පැවිද්දකුට වසන්නට තරම් යෝග්‍ය තැනක් මේ ගම තිබේද? උපාසකයා පැහැදුනු සිතින් සිය ගෙදරට ගොස් බිරිඳ සමග සාකච්ඡා කර තෙරුන්ට විසීමට සුදුසු ගෝචර තැනක් පිරිසිඳ දැන එය පිරිසිදුකොට එහි අසුන් පනවා පා දෝනාදිය ද පා පුටු ආදී ද තබා තෙරුන් වඩමවා උන්වහන්සේගේ පා සෝදා පහනක් දල්වා ඇදෙහි ඇතිරිලි අතුරා දුන්නේය. තමාගේ කැමැත්තෙන් ම ආරාධනා කොට දෙවැනි දවසේ තෙරුන්ට වළඳවා ගිලන්පස පිණිස උක්සකුරු බුලත් ද දී තෙරුන් වඩිද්දී පසුගමන් ගොස් නැවතුණේය. කලකට පසුව ඔහුද බිරිඳ ද කළුරියකොට තවිකිසා දෙවිලොව උපන්න. ඔවුන්ට දොළොස් ගව්වක් විශාල රත්රන් විමානයක් පහළ විය. ආයුෂ්මත් මහා මුගලන්

තෙරණුවෝ දෙවිලොව වාරිකාවෙහි හැසිරෙද්දී මේ විමානය සහ දෙවිවරුන් දැක ගාථා දෙකකින් කරුණු විවෘත.

පහවූ වළාකුල්වලින් යුතුව අහස් මැද බබළන සඳ සේ දිළිසෙමින් මහත් වූ සෞභාග්‍යයෙන් යුතුව අහසේම ඒ මේ අත ගමන් කරන්නා වූ තොපගේ මේ විමානය අහස් බබළවමින් සිටී.

මහත් වූ දිව්‍ය සෘද්ධියකින් යුතුව වැජඹෙන දිව්‍ය පුත්‍රය, මේසා විශාල දිව්‍ය විමානයක් ද දිව්‍ය සම්පත් ලැබීමට හේතු භූත වූ තොපගේ කුසල කර්මය කුමක්ද?

ඒ දේවපුත්‍රයා මේ ගාථාව පැවසීය. තමන් විසින් පූර්ව භවයේදී කරන ලද කර්මඵලයේ විපාක දක්වයි.

මිනිස්ලොව ඉපිද සිටියදී මම ද මගේ භාර්යාවද රහත් හික්කුන් වහන්සේ තමකට සේනාසන ද දාන ගිලන්පස ආදියද ප්‍රසන්න වූ සිතින් පූජා කළෙමු. මනාව සකස්කොට සැදැහැ සිතින් පිරිනැමුවා වූ ඒ කුශල කර්මයේ විපාක වශයෙන් මේ සා මහත් සම්පත් ද විමානයක් ද ලද්දෙමි. මේ ගාථාවන්හි යමක් කිවයුතු වන්නේ නම් මෙය ඉහත සඳහන් විස්තර අනුව දත යුක්තේය.

උපසංදායක විමාන වර්ණනාව නිමිතේ ය.

6.5

සුරියෝ යථා විගතවලාහකෙ නහෙති යනුවෙන් ආරම්භ වන්නේ දෙවැනි උපසංදායක විමාන වස්තුවයි. එහි උපත කෙසේ වීද කවුරු වෙනුවෙන් උපන්නේ ද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර නිසා වෙළඳන විහාරයේ වැඩවසන සමයේ බොහෝ හික්කු පිරිසක් ග්‍රාමීය ආවාසයක වස් වැස

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දකිනු සඳහා රජගහ නුවර වෙත යන්නේ සවස් කාලයේ ගමකට පිවිසියහ. ඉතිරි විස්තරය අනන්තර විමාන වස්තුව ඉහත කියන ලද විමාන වස්තුව සමානය.

වළාකුල්වලින් ආවරණය නොවූ සූර්යයා අහසේ යම් සේ බබළාද යම්සේ යට සඳහන් කළ විමාන විස්තරය මෙන්ම විස්තරය දත යුතුය.

ශරීර වර්ණයෙන් සියලු දිසාවන් බබළවති.

මේ ගාථාවල අසූර්වත්වයක් හෝ නොවැටහෙන යමක් නැත.

දෙවැනි උපස්සදායක විමාන වර්ණනාවයි.

6.6

උච්චිදං මණිපුණං විමානං යනු හික්බාදායක විමානය පිළිබඳ කථාවයි. එය කවුරුන් නිසා කෙසේ උපන්නේද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර ඇසුරු කරමින් වෙළඳන විහාරයේ වැඩ වසති. ඒ දවස්වල එක්තරා හික්කුවක් මහමගට පිළිපන්නේ එක්තරා ගමකට පිඬු පිණිස වැඩමවා එක් ගෙදරක දොරකඩ සිටියේය. ඒ ගෙදර එක් පුරුෂයෙක් ආහාර ගන්නට සුදානම්ව මුහුණ කට සෝදා ආහාර ගනු පිණිස ඉදගෙන ආහාරපාන ගෙනා කල්හි ඒ හික්කුව දැක බෙදාගත් බත් ඒ හික්කුවගේ පාත්‍රයෙහි බහාලූයේ කොටසක් ප්‍රමාණවත් යයි කියද්දීත් සියල්ලම පිරිනැමුවේය. ඒ හික්කුව අනුමෙවෙහි බණ වදාරා නික්ම ගියේය. පුරුෂයා බඩගින්නෙන්ම සිටිමින් මා අනුභව නොකරම හික්කුව සියල්ල පූජා කළෙමියි ප්‍රීතිය හා සතුට වින්දේය. හෙතෙම මෑත භාග්‍යයෙහි කඵරියකොට තව්තිසා දෙවිලොව ඉපදුනේය. ඔහුට දොළොස් යොදුනක රන් විමනක් පහළ විය. ආයුෂ්මත් මහා මුගලන් තෙරණුවෝ

දෙවිලෝ වාරිකාවේ සැරිසරන්නේ මහත් වූ දේව සෘද්ධියෙන් බබළන ඒ දෙවියා දැක ඔහුගෙන් කරුණු විමසීය.

වෛදුර්ය මැණික්වලින් තැනූ කුළුණු ඇති, දොළොස් යොදුනක් (හතළිස් අටගව්වක්) විශාල වූ සත්සියයක් පමණ කුළුගෙවල් ඇති රත්රුවන් වලින් තැනූ බිත්ති දොර කවුළු ඇති මේ උදාර වූ විමානය ශෝභාමත්ව බැබළෙයි. ඔබගේ ශරීර වර්ණය ද සකල දිශාවන්හි ප්‍රභාවය විහිදුවයි. මෙබඳු සම්පත් ලැබීමට ඔබ කවර නම් පුණ්‍යකර්මයක් කළෙහිද?

හෙතෙමේ ද මේ ගාථාවලින් කරුණු පැවසීය. ඒ දේවපුත්‍රයා තමාගේ පෙර කර්මයෙන් විග්‍රහ කරමින් මම මිනිස්ලොව මිනිසකු වශයෙන් උත්පත්තිය ලබා සිටිද්දී එක් දවසක් ආහාරයෙන් ක්ලාන්ත වූ එක් හික්කුවක් පිඬු පිණිස ගේ දොරකඩ සිටිනු දැක මා පරිභෝජනයට ගත් ආහාර සකුටු සිතින් උන්වහන්සේට පූජා කළෙමි.

ඒ කුසල කර්මය හේතුවෙන් මේ අන්දමේ සියලු දිසාවන් බබුළුවන ප්‍රභාසම්පන්න ශරීර වර්ණයක් ද මෙම දිව්‍ය සම්පත්තීන් ද ලද්දේ වෙමි.

එහි එකාහං හිකබං යනු එක් බතකින් යැපෙන්නා වූ එක් හික්කුවක් යන අර්ථයි. පටිපදායිසසං පිළියෙළ කළ ආහාරය පිරිනැමුවෙමි. සමංග භතෙතන ලැබුවා වූ හික්කාව යන අර්ථයි. මෙසේ ඒ දේව පුත්‍රයා විසින් තමන්ගේ සුවර්ත කර්මය මහතෙරුන් සමග පැවසීමෙන් පසුව පිරිවර සහිත ඔහුට දහම් දෙසා මිනිස්ලොවට පැමිණ ඒ පුවන සම්මා සම්බුදුන් වහන්සේට පැවසීය. ශාස්තෘන් වහන්සේ එය අර්ථෝත්පත්ති කොටගෙන රැස්ව සිටි පිරිසට ධර්මය දෙසූ සේක. ඒ දේශනාව මහජනයාට සාර්ථක දේශනාවක් වූයේය.

හික්බදායක විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

6.7

උච්චිත මණිපුනං යනු යව පාලක විමාන වස්තුවයි. එය පහළ වූයේ කෙසේද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහනුවර ඇසුරුකොට වෙළඳ ව්‍යාපාරයේ වාසය කරති. ඒ සමයෙහි රජගහ නුවර එක්තරා දුගී දරුවෙක් යව කුඹුරක් රකී. හෙතෙම එක් දවසක් උදේ ආහාර වේල සඳහා කොමුපිඬු ලැබ කෙතට ගොස් කන්තෙමියි ඒ කොමුපිඬු ද ගෙන කුඹුරට ගියේය. ගොස් ගසක් මුල වාඩි විය. ඒ වෙලාවේ එක්තරා ක්ෂීණාශ්‍රව තෙරනමක් මගට පිළිපත්තේය. ඒ ක්ෂීණාශ්‍රවයන් වහන්සේ මධ්‍යාහ්නයේ එතැනට පිවිස යව පාලකයා සිටි රුක්මුල වෙත වැඩමවීය. යව පාලකයා වේලාව බලා කෙසේද ස්වාමීනි, ආහාර ලැබුනේදැයි ඇසීය. ස්ථවිරයෝ නිශ්ශබ්ද වූහ. හෙතෙම ආහාර නොගත් බව දැන ස්වාමීනි, දැන් මධ්‍යාහ්න වේලේ පිඬු පිණිස හැසිරී දන් වැළඳීමට කල්වේලා නැත. මා කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් මේ කොමුපිඬු ආහාර වශයෙන් පිළිගෙන වළඳවනු මැනවි යනුවෙන් පවසා තෙරුන්වහන්සේට කොමුපිඬු පිළිගැන්වීය. ස්ථවිර තෙමේද ඔහු කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් එය පිළිගෙන ඔහු ඉදිරියේදීම වළඳ අනුමෝදන්කොට නික්ම ගියහ. ඒ දුගී දරුවාද මා විසින් මෙබඳු වූ කොමුපිඬු දානයක් පූජා කළෙමියි සිත පහදවාගෙන සවස් කාලයේ කළුරියකොට තව්තිසා දෙව්ලොව ඉහත කථාවලදී කියන ලද පරිදි මහා සම්පත් ඇතිව සුවිසල් විමානයක උපත ලැබුවේය. ආයුෂ්මත් මුගලන් තෙරුන් වහන්සේ දෙව්ලොවදී මේ දිව්‍ය පුත්‍රයා මුණගැසී ගාථා කිහිපයකින් තොරතුරු විචාළේය.

භාත්පසින් උස්ව නැගුණා වූ මැණික්මය ටැම් ඇත්තා වූ රන්මිණිවලින් කරන ලද මේ විමානයේ සිටිමින් සියළු දිසාවන් බබුලුවන ශරීර වර්ණයකින් ද යුක්ත වූ මහා සම්පත් ඇති දේවපුත්‍රය ඔබ කිනම් පුණ්‍ය කර්මයක් නිසා මේ සා සම්පත් ලැබීද?

ඒ දේවපුත්‍රයා තමන් විසින් කරන ලද පුණ්‍ය කර්මය හා එහි විාපකයන් පවසමින්

මම මිනිස්ලොව දුප්පත්ව ඉපදුනෙමි. මම රැකියාව වශයෙන් යවකෙතක් මුර කළෙමි. එක් දවසක් ප්‍රසන්න වූ හදවතක් ඇත්තා වූ දැකීමට ප්‍රියමනාප වූ කෙලෙස්මල දුරු කළා වූ තෙරුන්වහන්සේ නමක් මට හමුවිය. උන්වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදුනු මම කොමුපිඩු කීපයක් වැළඳීම සඳහා උන්වහන්සේට පූජා කළෙමි. එසේ පුදා පින් අනුමෝදන්ව ඒ පිනින් අද නන්දන වනයෙහි දී සතුටු වෙමි.

මෙබඳු වූ භාක්ෂ සබ්බඵලන ශරීර වර්ණයක් ද විමාන ආදී සියලු සම්පත් ඒ කුසලයෙන් මට ලැබිණ. එම ගාථාවල අළුත් විශේෂයක් නැත.

යවපාලක විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

6.8

අලංකතො මලාධරො සුවභෝ - යනුවෙන් ආරම්භ වන්නේ කුණ්ඩලී විමාන වස්තුවයි. එහි උපත කවරේද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩවසන සමයෙහි දෙඅග සවුචෝ තවත් හික්කු පිරිවර කොට ඇතිව කාසි රටෙහි සැරිසරමින් හිරු බැස යන වේලේ එක්තරා විහාරයකට පැමිණියාහුය. දැග සවිචන් වැඩි බව ආරංචි වූ ඒ විහාරයට අයත් ගොදුරු ගමේ එක්තරා උපාසකයෙක් තෙරුන් වෙත එළඹ වැඳ පා දෙවීමට ජලය පාවල ගැමට තෙල් ඇඳ පුටු ඇතිරිලි ආදිය සපයා තමන්ගේම අදහස අනුව ආරාධනා කොට දෙවන දින මහා දන් පැවැත්වීය. තෙරවරු ඔහුට අනුමෙවෙති බණ වදාරා නික්ම වැඩියාහු වෙති. ඒ උපාසක තෙම පසුකලෙක කලුරියකොට තවිතිසා දෙවිලොව රන් විමනක උපන්න. ආයුෂ්මත් මුගලන් තෙරුන් දෙවිලෝ වාරිකාවේ සැරිසරන්නේ ඒ උපාසකයා හමු වී මේ ගාථාවලින් තොරතුරු විචාළේය.

අලංකාර ලෙස පිරා සකස් කරන ලද කෙස්කළඹක් ඇති මනාව ඔපමට්ටම් කරන ලද මණිකොඩොල් පැළඳ දිව්‍යමය වස්ත්‍රාභරණයන්ගෙන් සැරසී අනේකවිධ රත්නයන්ගෙන් නිමා වූ පාදාභරණාදියෙන් සැරසී, මේ දිව්‍ය විමානයේ පෝතිමත්ව වන්ද්‍රයා මෙන් බබලමින් සිටී. මනා රූ ඇති දෙවගනෝ විණා වාදනය කරමින් නටමින් ඔබව සකුටු කරවයි. නැටුම් ගැයුම්වලින් ප්‍රීතිමත්ව සිටින මහානුභාව සම්පන්න ඔබ මේ අන්දමේ වර්ණයක් හා සම්පත් ලද්දේ කවර කුශල කර්මයකින්ද?

ඒ දිව්‍ය පුත්‍රයා මුගලන් හිමියන්ගේ කරුණු විමසීමට පිළිතුරු දෙමින් මෙසේ ප්‍රකාශ කළේය.

මම මිනිස්ලොව මිනිසකුට ඉපදී සිටියදී සීලවන්ත වූ විද්‍යාවරණ ගුණයන්ගෙන් පාරිපෝෂිත වූ බහුශ්‍රැත වූ තණ්හාව දුරුකලා වූ ශ්‍රමණයන් වහන්සේලා වෙත

ආහාර ද බීම වර්ගද මනාකොට සකසා මහත් සේ දන් දුන්නෙමි. ඒ කුශල කර්මයෙන් මේ අන්දමේ සම්පත් ද මේ අන්දමේ ප්‍රභාෂ්වර වූ ශරීර වර්ණයක් ද ලද්දෙමි.

එහි සුකුණ්ඩලි අලංකාර කරන ලද දැකුම්කළු වූ කෙස්කළඹ, සකුණ්ඩලි කියාද සඳහන් වේ. දැකුම්කලු බොකුටු ඇත්තා සකුණ්ඩලි එවැනි බොකුටු හිසකෙස් ඇත්තී සකුණ්ඩලි, ඔවුනොවුන්ට ද තොපටද සුදුසු වූ කොඩොල් යන අර්ථයි. කප්පිත කෙසමසසු මනාකොට සැරසූ කෙස් රවුල් ආමුත්ත හස්ථාභරණො ඇඟිලි අත් ආදියෙහි පළඳින ලද ආභරණ ඇති තණහකබ්‍රහ්මපනෙන තෘෂ්ණාව ඤය කළ අර්හත්වයට නිවනට පැමිණි යන අර්ථයි. ඉතිරි කොටස පෙර කී ආකාරයෙනි.

කුණ්ඩලි විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

6.9

අලංකතො මලයධරො සුවාසො ආදී ගාථාවෙන් ආරම්භ වන්නේ දෙවැනි කුණ්ඩලී විමාන වස්තු කථාවයි. එම විමාන වස්තුවේ උත්පත්තිය කෙසේ සිදුවීද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්තුවර නිසා ජේතවනාරාමයේ වැඩවසන සේක. ඒ සමයෙහි දෙ අග සවුචෝ කාසි ජනපදයේ සැරිසරමින් සිට හිරු බැස ගිය වේලේ එක්තරා විහාරයකට වැඩම කළාහු වෙති. ඉතිරි සම්පූර්ණ විස්තරය කුණ්ඩලී විමාන වස්තු වර්ණනාවේ කී පරිදීමය. සියල්ල සමාන වේ.

යහපත් සේ තබන ලද රැළි වැටුණු කේශ කලාණය හෙවත් දැකුම්කළු සිත් ඇදගන්නා වූ කේශ කලාපයක් ඇති, අලංකාර වූ දිව්‍යමය වූ වස්ත්‍රාභරණයන් ද මැණික්මය වූ කුණ්ඩලාභරණයන්ගෙන් ද අනේකවිධ රත්නයන්ගෙන් නිම වූ අත්වල පැළඳි ආභරණයන්ගෙන් ද, පාද ජාලා පාදකිංකිණි ආදී පාදාභරණයන්ගෙන් ද සැරසී දිව්‍ය විමානයෙහි වන්ද්‍රයා සේ බැබළීමෙන් සිටී.

අට අට පමණ මනා වූ හික්මුණා වූ දිව්‍යාංගනාවෝ ස්ත්‍රී අලංකාරයෙන් සැරසී විණා ගායනා කරමින් ද තාලයට අනුව පාද තබා නටමින් ද මහත් සේ සැප අනුභව කරමින් ඔබව සතුටු කරවති. මහාර්ථි වූ දේවතාවිය ඔබගේ ශරීර වර්ණයද දසදිසා බබුළුවයි. මෙවැනි මහානුභාව වූ දිව්‍ය ශරීරයක් ද සැපසම්පතින් ද සුව සැපත් ද ලැබීමට ඔබ විසින් කළා වූ කුශල කර්මය කවරේද?

ඕ දෙවි දූ තමන්ගෙන් විමසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් තමන් විසින් කරන ලද පුණ්‍යකර්මය විස්තර කළාය. මා විසින් යම්කිසි කර්මයක් කළේද මේ එහි ප්‍රතිඵල විපාක වන්නේය.

මම මිනිස්ලොව මිනිසකු වී ඉපිද සිටිද්දී සීලවන්ත වූ බහුශ්‍රැත වූ යසර්ශී වූ විද්‍යාවරණයන්ගෙන් සම්පූර්ණ වූ යහපත් ඇවතුම් පැවතුම් ඇති ශ්‍රමණයන් වහන්සේ තමක් දැක උන්වහන්සේට මනාව සකස් කළා

වූ ආහාරපාන මහත් වූ මනාව පැහැදුණු සිතින් මගේ දැකිත්ම පූජා කළෙමි.

ඒ කුසල කර්මයාගේ ආනිසංසයෙන් විපාක වශයෙන් මේ අන්දමේ ඡවි වර්ණයක් ද සියලු දිසාවන් බබුළුවන ප්‍රභාශ්වරයක් ද ලද්දෙමි.

මින් පෙර නො ඇසුවීරු දෙයක් නැත.

කුණ්ඩලී විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

6.10

යා දෙවරාජසස සභා සුධම්මා ආදී වශයෙන් ආරම්භ වන්නේ උත්තර විමාන වස්තුවයි. එහි උත්පත්තිය කෙසේ වීද යත්,

අප තථාගතයන් වහන්සේ පිරිනිවන් පා, ධාතුන් බෙදා දී ඒ ඒ තන්හි ස්ථූප පිහිටුවීමෙන් පසුව ධර්ම විනය සංගායනා කිරීමට මහා කාශ්‍යප ස්ථවිරයන් ප්‍රමුඛ කොට මහ තෙරවරුන් නියමකොට වස් විසීමට නියමිත දින වකවානු පැමිණෙන තෙක් තම තමන්ගේ පිරිස් සමග ඒ ඒ තන්හි වාසය කරන්නේ ආයුෂ්මත් කුමාර කාශ්‍යප ස්ථවිරයන් වහන්සේ පන්සියයක් හික්කුන් සමග සේතව්‍ය නුවර පැමිණ ඇට්ටේරිය වනයෙහි විසූහ.

ඉක්බිති පායාසි රාජකුඤ්ඤ තෙමේ තෙරුන් වහන්සේ එහි වසන බව දැන, මහජනයා විසින් පිරිවරන ලදුව උන්වහන්සේ වෙත එළඹ, පිළිසඳර කටාකොට අසුන් ගත්තේ තමන් අදහන පිළිගත් දෘෂ්ටිය ප්‍රකාශ කළේය. ඉක්බිති තෙරුන් වහන්සේ සඳු හිරු ආදිය උපමාවට ගෙන පරලොචක් ඇති බව ප්‍රකාශ කරන්නේ නොයෙක් අත පැතිරී ගිය හේතු උපමාවන්ගෙන් සමන්විතව දෘෂ්ටිගත ගැටළු විසඳමින් නොයෙක් ලෙසින් විචිත්‍ර වූ විසිතුරු වූ පායාසි සුත්‍රය දේශනාකොට ඔහු සමයක් දෘෂ්ටියෙහි

පිහිටුවීය. හෙතෙමේ පිරිසිදු දෘෂ්ටි ඇත්තෙක් වී මහණ බමුණු දුගී මගී යාවකාදීන්ට දන් දෙමින් උදාර නොවූ අදහසින් කැඳ ඇඹුල් දෙවෙනි කොට නිවුඩු සාලේ බත් දෙයි. දළ පිළි හා මහත් දහ ඇති වස්තු දන් දෙයි. මෙසේ සකස් නොකොට අක්‍රමානුකූලව දන් දී මරණින් මතු වාතුර්මහා රාජික දිව්‍ය ලෝකයේ හීන දේව කුලිකයන්ගේ සහභාවයට ගියේය. එකල්හි ඔහුගේ දාන කටයුතුවලට උදව් දුන් උත්තර නම් මානවකයා එක් දිනක් මනාව සකස්කොට දන් දී තව්තිසා දෙව්ලොව දොළොස් යොදුනක් ප්‍රමාණ වූ දෙව් විමනක උපන්නේ ය. හෙතෙමේ කරන ලද පින්කම්වල ආනුභාවයෙන් බැබළෙමින් විමානය සමගම කුමාර කාශ්‍යප තෙරුන් වහන්සේ වෙත පැමිණ විමානයෙන් බැස පසඟ පිහිටුවා වැඳ ඇඳිලි බැඳගෙන සිටියේය. ඒ ස්ථවිරයෝ 'යා දෙවරාජසා' ආදි ගාථාවන් මගින් මෙසේ විවාළහ.

එම්බා දිව්‍ය පුත්‍රය, තව්තිසා වැසි දෙවියන් රැස්වන්නා වූ සක්දෙව් රජුගේ සුධර්මා නම් දිව්‍යසභාව මෙන් ඔබගේ විමානය අහසෙහි දීප්තිමත්ව බබළන්නේය. ඔබද දෙවියන් පිරිවරා බබළන ශක්‍රයා මෙන් දිස්වේ.

මහානුභාව වූ දේව පුත්‍රය, මෙබඳු ආනුභාව සම්පන්න දිව්‍ය සම්පත් ලබන්නට ඔබ විසින් කරන ලද කුසල කර්මය කවරේද?

ඒ දේවපුත්‍ර තෙමේ තමන්ගෙන් අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් තමන් විසින් කරන ලද පුණ්‍ය කර්මයන් විස්තර කරමින්

මම මිනිස් ලොව මිනිසකුව සිටියදී පායාසි රාජඤ්ඤගේ කුදුමහත් කටයුතුවල නියැලී හුන්නෙමි. ඒ සමයෙහි දන් දීමෙහි සතුටු සිත් ඇතිව කර්මපල අදහමින් ලැබුණු ධනය සැලසුම් සහගතව වියදම්කොට සීලවන්න වීමි.

එසේ සිල්වත් වී ආහාරපාන වර්ග මනාව සකස්කොට පහන් සිකින් යුතුව සිල්වතුන්ට දන් දුනිමි.

ඒ දානමය කුසල කර්මයාගේ විපාක වශයෙන් මේ අන්දමේ ඡවි වර්ණයක්, සියලු දිසා බබලවන ප්‍රභාවයක් හා මේ සියලු සම්පත් ද ලදිමි.

මෙසේ ඒ දේවපුත්‍රයා මේ අන්දමට ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දෙති.

එහි දේවරාජස්ස ශක්‍රයාගේ හා සුධම්මා නම් වූ රැස්වීම් ශාලාව සන්ථාගාරය යථා යනු යම් සභාවක අවජ්ඣී තිදිසි. දෙවසංඝො තාවකිංස දෙවිලොව දිව්‍ය සමුහයා සමගෙහා සමග කැටුව රැස්වීම. පායාසිසස අහොසි මාණවො පායාසි රාජඤ්ඤාගේ කෘත්‍යයයන්ට උපකාරී වූ (ලදරු) මානවකයා උත්තර නම් විය. සංවිභාග අකාසිං මම වූ කලී මා ලත් දේ නොකා නොබි එකතු කළ ධනය දාන මුඛයෙහි වියදම් කිරීම වශයෙන් මනාව සැලසුම් කළෙමි. 'අනනඤ්ච පානඤ්ච පරිච්චජනෙතා' වදන් ශේෂයයි. දානං විපුල අදාසි කෙසේ සකකචං කෙබඳු වේද, අනනඤ්ච පානඤ්ච යනු යෙදිය යුතුය.

උත්තර විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

සයවෙනි වර්ගය සමාජකයි.

7.1

යථා වනං විත්තලතං පහාසති ආදී ගාථාවෙන් දැක්වෙනුයේ විත්තලතා විමාන වස්තු විස්තරයයි. එහි උත්පත්ති කතාව කවරේද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවන විහාරයේ වැඩ වසති. ඒ කාලයෙහි සැවැත්නුවර එක්තරා උපාසක කෙනෙක් දිළිඳු වූයේ හෝග සම්පත් හීන වූයේ අනුන්ට බැල මෙහෙවර කොට ජීවත් වෙති. හෙතෙම ශ්‍රද්ධාවන්තය. තුණුරුවන් කෙරෙහි ප්‍රසන්නය. වියපත් වූ මව්පියන් පෝෂණය කරන්නේ,

'ස්ත්‍රීහු නම් පතිකුලයෙහි පිහිටියාට පසු ඉසුරු සම්පත් බොහෝසෙයින් බලාපොරොත්තු වෙති. වැඩිහිටි නැදී මයිලන්ට හෝ ස්වාමියාට නිසි සේ සත්කාර නොකරති. යහපත් ගති පැවතුම් ඇති ස්ත්‍රීන් නම් දුර්ලභමය.' එබැවින් මව්පියන්ගේ සිත් සතත් පිනවමින් දුක් සන්සිදුවමින් විවාහයක් කර නොගෙන තමන්ම දෙමාපියන් රැකබලා

ගනිමින් උවදුරක් කරයි. සිල් රකියයි. පෙහෙවස් සමාදන් වෙයි. තම සම්පත් අනුව දන් දෙයි.

හෙතෙම පසුකලෙක කළුරියකොට තව්නිසා දෙවිලොව දොළොස් යොදුන් පමණ වූ දිව්‍ය විමානයක ඉපදුනේය. ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරණුවෝ මෙයට පෙර කථාවල කී ආකාරයෙන්ම දෙවිලෝ වාරිකාවල යෙදෙමින් මේ දිව්‍ය පුත්‍රයා වෙත ගොස් ඔහු විසින් පෙර කරන ලද කර්මයන් ගැන මෙම ගාථා මගින් විමසූහ.

පින්වත් දේවතාව, ඉතා දීප්තිමත් ව බබළන්නා වූ චිත්‍රලතා වනය යම්සේද එපරිද්දෙන් තව්නිසා දෙවියන් අතුරෙන් ශ්‍රේෂ්ඨ වූ උයනකින් යුක්තව, එසේම නොයෙක් දිව්‍යාලංකාරයන් යුක්ත වූ තොපගේ මේ විමානය මහත් ආලෝකයෙන් බබළමින් ආකාශයේ සිටී.

දිව්‍ය සෘද්ධියට පත් මහානුභාව සම්පන්න දෙවිය, මේ වැනි ප්‍රභා සම්පතියක් හා ඡවි වර්ණයක් ලබන්නට ඔබ විසින් කරන ලද පුණ්‍යකර්ම කවරේද?

ඒ දේව පුත්‍රයා තමාගෙන් විමසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් තමන් විසින් කළ කර්මයන් හා එහි විපාකයන් පැහැදිලි කරන්නේ,

මම මිනිස්ලොව මිනිසකු වී සිටියදී ඉතා දිළින්දෙක් වීමි. ආරක්ෂාවක් නැති කෙනෙක් වීමි. කම්කරුවෙක් වීමි. දුගියෙක් වූ මම වයෝවෘද්ධ වූ මව්පියන් දෙදෙනා රැකබලා ගත්තෙමි. එමෙන්ම මම සීලවන්තයෙක් ද වීමි.

ආහාරපාන මනාව සකස්කොට කම්පල අදහා දන් දුනිමි. ඒ කුශල කර්මයන්ගේ විපාක වශයෙන් මේ අන්දමේ දිව්‍ය සම්පත්තී ද ඡවි වර්ණයක් ද සියළු දිසා බබළවන ප්‍රභාවක් ද ලද්දෙමි.

හෙතෙමේ මේ අන්දමින් විස්තර කීවේය. සෙස්ස පළමු ප්‍රකාශ කළ පරිද්දෙන්මය.

විත්තලතා විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

7.2

යථාචනං නන්දනං විතතලතං පභාසති ආදී වශයෙන් ආරම්භ වන්නේ නන්ද විමාන කථා වස්තුවයි. එය කවරෙකු වෙනුවෙන් උපන්නේද යන පිළිවෙළ කථාව මෙසේය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවන මහා විහාරයෙහි වැඩ වසති. ඒ සමයෙහි සැවැත්නුවර එක්තරා උපාසකයෙක් වූයේය. ඒ උපාසකයාගේ විස්තරය මෙයට පෙර සඳහන් කරන ලද විත්තලතා කථා වස්තුව හා සමානය. මෙතෙම වනාහි අඹුදරුවන් පෝෂණය කරමින්ම මව්පියන්ට උපස්ථාන කරමින් රැකබලා ගත්හ. ඒ අඹුදරුවන් පෝෂණය කිරීමම වෙනසයි.

තව්නිසා දෙව්ලොව ශ්‍රේෂ්ඨ වූ නන්දන වනය හා සමානව විත්තලතා වනය බබළයි. එවැනි උයනකින් යුක්තව නොයෙක් දිව්‍යාලංකාරයන් යුක්ත වූ තොපගේ මේ විමානය මහත් ආලෝකයෙන් බබළමින් අහසේ සිටී.

මහත් වූ උදාරතර සම්පත් අනුභව කරන දෙවියා ඔබ මේ සා සම්පත් ලබන්නට මීට පෙර මිනිසක් භවකදී කවර කුශල කර්මයක් කළේද, කවර කුසලයකින් මේ සෑද්ධිය හා දිව්‍යානුභාවය ලැබුවේද?

ඒ දේවපුත්‍රයා තමන්ගෙන් විචාරන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් තමන්ගේ කුශල කර්මයන් විස්තර කරන්නේ,

මිනිස් ලොව මිනිසකු ව සිටියදී මම ඉතා දිළින්දෙක් වීමි. දුප්පතෙක් වීමි. කම්කරුවෙක් වීමි. බැලමෙහෙ කරන දුගියෙක් වීමි. එසේ සිටි මම වයෝවෘද්ධ වූ මගේ දෙමාපියන් පෝෂණය කළෙමි. ඔවුන්ට දුකක් නොදී රැකබලා ගනිමි. අඹුදරුවන් පෝෂණය කළෙමි. සිල්වත්ව ජීවත්වීමි.

මගේ සම්පත් අනුව පුළුවන් හැමවිටකදීම පහත් සිතින් ආහාරපාන ආදිය සකස්කොට හිකුණන් වහන්සේලා වෙත දන් දුනිමි.

ඒ කුසලානිශංසයන් නිසා මෙවැනි ජීවි වර්ණයන්, සියලු දිසා බබුළුවන ප්‍රභාශ්වරයක් හා මේ සම්පත් ද මට උපන්නේ ය ආදිය ප්‍රකාශ කළහ. මේ ගාථාවල නොඇසූ විරූ යමක් නැත.

නන්ද විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

7.3

උච්චිත මණ්ඩුනං විමානං ආදි වශයෙන් විස්තර කරන්නේ මණ්ඩුන විමාන වස්තුවයි. එහි උපත කවරේද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර නිසා ජේතවන මහා විහාරයේ වැඩ වසති. ඒ හික්කුන් වහන්සේලා පිඬු පිණිස ගමට වැඩමවන ගමන්ගම මංමාවත් එක් උපාසකයෙක් පිළිසකර කරති. විසම තැන් සම කරති. කටු කොහොල් පහ කරයි. වනලැහැබි කපා දමා හෙළි කරයි. වැහි කාලයේ දිය පහරවල් ඇලවල්වල ඒදඬු පාලම් සාදවයි. හිරු රැස් තදින් වැසෙන පාරවල්වල සෙවණ සඳහා ගස් සිටුවයි. නාන ජලාශයන්හි මැටි උගුල්වා පුළුල් හා ගැඹුරු කෙරෙයි. දිය නාන හා වතුර බොන තොටුපළවල් සකස් කරයි. ශක්ති පමණින් දන් දෙයි. සිල් රකියයි.

මෙසේ පින්කම් කරමින් සිටියදී කාලානුරූපව මියගිය ඔහු තව්තිසා දෙව්ලොව දොළොස් යොදුන් වපසරියක් ඇති රන් විමානයක උපන්නේය.

ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරණුවෝ ඔහු වෙත එළඹ මෙම ගාථාවලින් ඔහුගේන කරුණු විවෘත.

හාත්පසින් උස්ව නැංගා වූ පද්මරාග මාණිකාමය කුළුණු ඇති උදාර වූ සත්සියයක් පමණ රත්වත් කුළුගෙවල් ඇති වෛදුර්ය මිණිමය ගබඩාවලින් යුක්ත දොළොස් යොදුන් පමණ වූ රත් විමනකි.

ඒ රත්විමනේ දිව්‍ය රස භෝජනයෙන් හා සියුම් මොළොක් සුවපහස් ඇති යහන් ද වෙති. නොයෙක් අලංකාරයෙන් සැරසුණු දෙවඟනෝ මධුර නාද පවත්වති. මියුරු ගී සිංදු කියති. දිව බෙර විණා ආදී වාද්‍යයන්ගෙන් ද ඒ වාද්‍ය තලයන්ට අනුව පා තබමින් රත්වත් පහන්සිළු මෙන් නටන්නා වූ නාට්‍යංගනාවෝ වෙති. පංචකාම සම්පත්තියෙන් අඩුවක් නැති. මේ අන්දමේ සැප සම්පත් ද, සියලු දිසා බබුළුවන ප්‍රභාවයක් ද, දුටුවත් සිත් ගන්නා ඡවි වර්ණයක් ද ඇතුළු මේ සියලු සම්පත් කවර කුශල කර්මයක් හේතුකොට ගෙන ඔබ ලැබුවේද? මේ කවර කුශල කර්මයක ආනිශංසද? (විවාළහ.)

ඒ දිව්‍ය පුත්‍රයා තමාගෙන් විමසන ලද ඒ ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් මේ ගාථා කීහ.

මම මිනිස්ලොව මිනිසකුව ඉපදී සිටින කාලයෙහි වනලැහැබ පිරිසිදු කළෙමි. සෙවන සඳහා ගස් වැවීමි. පාර තොට මං මාවත් හෙළි පෙහෙළි කළෙමි. එමෙන්ම ඒදඬු පාලම් තැනීම් සිල්වතෙක්ව ජීවත් වෙමින් පිරිසිදු ආහාර පාන, කර්මපල අදහන්නා වූ සිතින් මනාව සකස් කොට බහුල වශයෙන් දන් දුනිමි. ඒ කුශල කර්මයන්ගේ විපාකයෙන් මේ අයුරු සම්පත් මෙවැනි වර්ණයක් සියලු දිසා ඔපකරවන ප්‍රභා සම්පත්තියක් ලදුයෙමි.

විවනෙ ආරණ්‍යයෙහි. ආරාම රුකබානිවාති ආරාම වටා රුක් රෝපණය කළෙමි යන අර්ථයයි. ඉතිරි ශේෂය පෙර කියන ලද පරිදිය.

මණිපුත විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

7.4

සෞචණ්ණමයෙ පබ්බතසමී යනුවෙන් සුවණ්ණ විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අන්ධක විෂයෙහි වාසය කරන සේක. එසමයෙහි ශ්‍රද්ධාවන්ත වූ පැහැදුණා වූ භෝග සම්පත්තියෙන් යුක්ත වූ එක්තරා උපාසකවරයෙක් ඒ ගමට නුදුරෙහි මුඩු බිමක් වූ එක්තරා පර්වතයෙක්හි සර්වාකාරයෙන්ම සම්පූර්ණ වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වාසයට යෝග්‍ය වූ ගඳකිළියක් කරවා එහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වාසය කරවමින් සකසා උවටැන් කළේය. තමා ද නිත්‍ය සීලයෙහි පිහිටියේ පිරිසිදු සීල සංවරයෙන් යුක්ත වී සිට කලුරිය කොට තව්තිසා භවනයෙහි උපන්නේය. ඔහුගේ කර්මානුභාවය දක්වන්නා වූ නා නා රත්නයන්ගේ රශ්මීන් සමූහයෙන් බබලන්නා වූ විසිතුරු වේදිකාවකින් වට වූ නන්වැදැරුම් මහත් අලංකාරයන්ගෙන් හොඹනා වූ මනාව බෙදා වෙන් කළ බිත්ති කුළුණු හා සෝපාන (පඩිපෙළවල්) සහිත වූ වනරොදිත් රමණීය වූ විමනක් රත්තරන් පර්වතය මුදුනෙහි පහළ විය. දිව්‍යලෝක චාරිකාවේ යෙදෙන මහ මුගලන් තෙරණුවෝ එය දැක මේ ගාථාවන් මගින් ප්‍රශ්න කළහ.

ස්වර්ණමය පර්වතයෙහි හැම අයුරින්ම බබලන විමානය රන්දැලකින් ආවරණය වූයේ ද කිකිණි දැලකින් සුන්දර වූයේද විය.

වෛදුර්ව මැණික්වලින් ද රත්රනින් ද පලිඟු හා රිදීයෙන් ද මැසිරිගල් නම් වූ මැණික්වලින් ද රතුමැණික්වලින් ද (එම විමානය සෑදී ඇත.)

විසිතුරු වූ මනරම් වූ විමාන භූමියෙහි දූවිලි මද නොවේ. කහ පැහැයෙන් යුත් ගොනැස් නම් පරාලවලින් දරාගෙන සිටිනා ලෙස වහලවල්හි මුදුන් නිර්මාණය වී ඇත.

සිවු දෙසින් නිර්මාණය කර ඇති හිණිපෙළ සතර නිසා සැදුන විවිධ රත්නයන්ගෙන් යුත් කාමර සහිත විමානය සුර්යයා මෙන් බබලයි.

එහි වෙන්කොට බෙදා ඇතිව වේදිකා සතර හාත්පසින් සතර දෙසින් දීප්තිමත් වෙමින් බබලයි.

ඒ උතුම් විමානයෙහි මහත් ප්‍රභාවයෙන් යුත් දිව්‍යපුත්‍රයා උදාවන්නා වූ සුර්යයා මෙන් වර්ණයෙන් අතිශයින් බබලයි.

ඔබගේ එම (පුණ්‍ය) ඵලය දන්දීමක හෝ නොයෙක් සිල් රැකීමකින් හෝ එසේත් නැතහොත් වන්දනා කිරීමක ඵලයක් ද යන බව මා විසින් ප්‍රශ්න කරනු ලබන ඔබ මට කියන්න.

ඒ දිව්‍යපුත්‍ර තෙමේ උන්වහන්සේට මේ ගාථාවලින් පිළිතුර ප්‍රකාශ කළේය.

ප්‍රීතියට පත් වූ මුගලන් මහතෙරණුවන් විසින් ප්‍රශ්න කරනු ලැබූ ඒ දිව්‍යපුත්‍ර තෙමේ මෙය කවරනම් (පුණ්‍ය) කර්මයේ ඵලයක් ද යන බව ප්‍රකාශ කළේය.

එම අන්ධක වින්දයෙහි සුර්ය බන්ධු වූ ශාස්තෘෂ්‍ය වූ බුදුන්වහන්සේට ප්‍රසන්න සිතින් යුතුව සියතින්ම විභාරයක් කරවීම්.

සුවද ද්‍රව්‍ය ද මල් ද ප්‍රත්‍යයන් ද විලේපනයන් ද ප්‍රසන්න වූ සිතින් යුතුව එහි වූ ශාස්තෘෂ්‍යන් වහන්සේ පිදුවේය.

ඒ පින්කමින් මා විසින් ලබන ලද මේ පුණ්‍ය ඵලය සතුවින් යුතුව පරිභෝග කරමි. නොයෙක් ශක්ති සමූහයෙන් යුතුව වූ රම්‍ය වූ නන්දන නම් වූ උතුම් උයනෙහි අප්සරාවන් විසින් පෙරටු කරනු ලබමින් නෘත්‍ය ගීත ආදියෙන් සතුවින් වෙසෙමි.

එහි විස්තර සබ්බකොපභං හැම අයුරින්ම බබළන්නා වූ, ප්‍රභාවය, විහිදවන්නා වූ, කිංකිණිජාල කප්පිතං සරසන ලද කිකිණිදැල් ඇති, සබ්බ වෙළුරියාමයා වෛදුර්ය මාණික්‍යයෙන් කළ සියළු කුළුණු එහි වනාහි එකමෙකාය අංසියා පැති අටක් බැගින් ඇති කුළුණුවල එක් අංශයෙක්හි බැගින් රතනාසත්ත නිමිත්තා සත්රුවනින් කළ (සැරසිලි) කම්වලින් නිම

වූ එක් එක් අංශය සත්‍රුවනින් කරන ලද්දේය යන අර්ථයයි. වෙළුම් සුවණණසස යන ආදියෙන් විවිධ රත්නයන් දැක්වේ.

වෙළුම් සුවණණසසා වෛදුර්‍ය මැණික්වලින් හා රත්රනින් නිමිකා විසිතුරු කරන ලද්දේය යන අදහසයි. මෙය (සුවණණ+සස යන්න) කරණ අරුතෙහි සම්බන්ධ විභක්ති වචනයකි. එලිකා රූපියසසව මෙහිදී එම පිළිතුරුම වේ. මසාරගලලමුත්තාහි මිශ්‍ර වර්ණයෙන් යුත් මැණික් වර්ගයකින්ද ලොහිතංගමණිහිව රතු මැණික්වලින් ද (යුක්ත වූ) න තසුදුඛංසනී රජෝ මාණිකාරමය භූමියක් වන බැවින් එම විමානයෙහි දූවිලි මද නොවේ. ගොපානසිගණාහි වක්‍රාකාර වූ යටලී සමුහයා පීතා කහපාට සහිත රනින් කරන ලද්දා වූ ද පුෂ්පරාගී ආදී මැණික්වලින් කරන ලද්දා වූ ද යන අර්ථයයි. කුචං ධාරෙනහි සත්‍රුවනින් සැදූ කැණිමඬල (වහලක් නැති උල් මුදුන) දරාගෙන සිටිත්. නානාරතන ගබ්‍රෙහි විවිධ රත්නයන්ගෙන් සාදන ලද කාමරවලින් වෙදියා වේදිකාව. වතසෙසා සකර දිශාවන්හි යන අරුතින් වතසෙසායි යෙදේ. එහෙයින් සමනතා වතුරෝ දිසා යයි කියන ලදී. මහපපහෝ මහත් දීප්තියක් ඇති. උදයනෙතා මතු වෙන්නා වූ. භානුමා සූර්යයා. සෙහි පාණිහි කය යොදාගෙනම කරන බැවින් හරවත් පිනක් සිදුකරනුයේ තමාගේ අත්වලින් ඒ ඒ කාර්යය කරනුයේ (ඒ නිසා) විහාරං සපු කාරෙසිං ශාස්තෘන් වහන්සේට විහාරයක් කළෙමි යයි කියන ලදී. එසේ නැතහොත් සෙහි පාණිහි යනු තප් අන්ධකවිඤ්ඤාමං ගන්ධඤ්ඤ වාලඤ්ඤ පවචයඤ්ඤ විලෙපනඤ්ඤ ඒ අන්ධක විඤ්ඤෙහි සුවඳ ද මල් ද ප්‍රත්‍යය ද විලවුන් ද පූජා කිරීම වශයෙන් කෙසේද යත්, විහාරඤ්ඤ විප්‍රසන්නෙන වෙනසා සපුනො අදාසිං පූජා කෙළෙමි. භාර කෙළෙමි යනුවෙන් මෙසේ මෙහි දී අදහස් කෙරේ යයි දතයුතුය. තෙන කියන ලද පරිදි හේතුකාරණා වූ එම පුණ්‍ය කර්මයෙන් මඤ්ඤා මා විසින්. ඉදං මේ පුණ්‍ය ඵලය නොහොත් මේ දිව්‍යමය ආධිපත්‍යය ඒ නිසා වසං වනෙතමි වසඟයෙහි පවත්වමි යයි කියන ලදී. නන්දනො ප්‍රියජනක වූ දිව්‍යමය සමාදේධිය උපදින ස්ථානය වූ මෙම දිව්‍ය ලෝකයෙහි, එහිදී විශේෂ වශයෙන් නන්දනෙ වනෙ රමෙම මෙසේ රමණීය වූ මෙම නන්දන නම් උයනෙහි ප්‍රීති වෙමි යන අදහසයි. සෙස්ස පෙර කියන ලද පරිදිම වේ.

මෙසේ දේවතාවා විසින් තමාගේ පින්කම පැහැදිලි කර කියූ කල්හි තෙරණුවෝ පිරිවර සහිත වූ ඒ දිව්‍ය පුත්‍රයාට දහම් දෙසා අවුත්

භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ඒ පුවත දැන්වූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ කරුණ අර්ථෝක්තත්ව කොට පැමිණි පිරිසට දහම් දෙසූහ. ඒ දේශනාව මහජනයාට ප්‍රයෝජනවත් වූයේය.

සුවණණ විමාන වර්ණනාව නිමිසේ ය.

7.5

උවච්ඡිං මණි චූනං යනුවෙන් අම්බ විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යන,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර වේළුවනයෙහි වසන සේක. එසමයෙහි රජගහනුවර වැසි එක්තරා දුගී පුරුෂයෙක් බත් වැටුපෙන් රැකී අඹ වනය රකියි. හෙතෙමේ එක් දිනක් ශ්‍රීෂ්මයෙහි සූර්ය තාපයෙන් රත් වූ, සුදු වැල්ලෙන් ගැවසී ගත්තා වූ, ඒ ඒ අත පෙනෙන මිරිඟු ජලයෙන් යුක්ත වූ භූමි භාග ඇති දුරුමගට පැමිණි දහඩියෙන් යුත් ශරීර ඇතිව ශ්‍රීෂ්මයෙන් ක්ලාන්තව අඹ උයන සමීපයෙන් වැඩමවන ආයුෂ්මත් සැරියුත් තෙරණුවන් දැක හටගත් ගරු බුහුමන් ඇතිව සමීපයට එළඹ මෙසේ කීය. ස්වාමීනි, මේ මහත් වූ ශ්‍රීෂ්ම දාහය ඉතාම වෙහෙසකර සේ පෙනේ. ස්වාමීනි, ආර්යයන් වහන්ස, අනුකම්පාකොට මේ අඹ උයනට පිවිසි මොහොතක් විශ්‍රාම ගෙන ගමන් වෙහෙස දුරුකොට වඩිනු මැනවි.

තෙරණුවෝ විශේෂයෙන් ඔහුගේ චිත්තපසාදය වැඩිදියුණු කරනු කැමැත්තේ එම අඹ උයනට පිවිස එක්තරා රුකක් මුල වැඩ උත්ත. නැවත ඒ පුරුෂයා ස්වාමීනි, ඉදින් දිය නහනු කැමැත්තේ නම් මේ ලීඳෙන් ජලය ගෙන ඔබවහන්සේ නහවන්නෙමි. බීමට ද පැන් දෙන්නෙමියි කීය. තෙරණුවෝ ද නිශ්ශබ්දතාවයෙන් ඉවසූහ. හෙතෙම ලීඳෙන් ජලය ගෙන පෙර තෙරනුවන් නැවීය. අත් පා දොවා නාවා හුන් තෙරණුවන්

හට බිමට පැන් පිළිගැන්වීය. තෙරණුවෝ පැන් පානය කොට සන්සිඳුණු පිපාස ඇත්තේ, ඒ පුරුෂයාට නැවීමෙහි ද, පැන් දීමෙහි ද පින් අනුමෝදන් කොට වැඩියහ. ඉක්බිති ඒ පුරුෂයා ශ්‍රීෂ්මයෙන් තැවුණු තෙරුන්ගේ ශ්‍රීෂ්ම ධාන්‍ය සන්සිඳුවීම් යයි ද, පිපාසය සන්සිඳුවීම් යයි ද, එයින් බොහෝ පින් කරගත්තේ යයි උදාර වූ සතුටු සොම්නස වින්දේය. හෙතෙම පසුකලෙක කළුරියකොට තව්තිසාවෙහි උපන්නේය. මහ මුගලන් තෙරණුවෝ ඔහු වෙත එළඹ ඔහු විසින් කරන ලද පින් පිළිබඳව ප්‍රශ්න කළහ.

මැණික් කුළුණු මහ පිහිටි මේ විමානය උස්ව පිහිටා ඇත. භාත්පසින් දොළොස් යොදුන් වේ. එහි වෛදුර්යමය කුළුණ රූවිය පතුරන ශෝසාන ගතියෙන් යුක්තය.

ඔබ ඒ විමානයෙහි වෙසෙන්නෙහි, ආහාරපාන ගන්නෙහි,

වාදකයෝ දිව්‍යමය විණාවන් මිහිරි ලෙස වාදනය කෙරෙත්. මෙහි දිව්‍යමය පංචකාම ගුණ රසයන් පවතී. රත්රනින් සිරුරු වසාගත් දිව්‍ය ස්ත්‍රීහු නැටීමෙහි යෙදෙත්.

මෙවැනි ශරීර වර්ණයක්, සියලු දිසා බබළවන රූ සිරියක්, කවර කුසලයකින් ලැබුවේද,

ඒ දේව පුත්‍රයා තමන් විසින් කරන කුසලය මෙසේ විස්තර කළේය.

මම බත් වැටුප් පමණක් ලබමින් අනුන්ගේ අඹ උයනක් රැකබලා ගත්තෙමි. එසමයෙහි ශ්‍රීෂ්ම සතුටෙහි පස්විම වූ ඇසල මාසයේ හිරු රැස් තදින් පැතිරී තිබියදී,

සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ (ශ්‍රීෂ්මය නිසා) අවිච්චිම පැමිණ ශරීරය ක්ලාන්ත වී ඒ අඹ වනය අසලට පැමිණියේය.

එකල උන්වහන්සේ දැක නමස්කාර කොට අඹ ගස මුල වඩා හිඳුවා පැන් වළඳවා, යම් යහපතක් මට වේනම් එය සිදුවනු පිණිස ඔබවහන්සේ නාවන්නෙමියි මම කීවෙමි.

එසේ කී විට මට අනුකම්පා පිණිස පා සිවුරු තැබුවේය. එක් සිවුරකින් යුතුව ගහ මූල ඉඳ ගත්තේය.

පැහැදුනු සිත් ඇතිව පිරිසිදු පැවැත්මෙන් රුක් මූල එක් සිවුරකින් සිටි උන්වහන්සේ මම නැවිමි.

මා විසින් ජලය ඉසින ලදී. තෙරුන් වහන්සේ නඟවා අල්ප වූ පිනක් කරගන්නා ලදැයි ප්‍රීතිමත් විය.

ඒ මනුෂ්‍ය ජාතියෙහි ඒ එකම පින්කම පමණක් සිදු කළෙමි. මිනිස් ලොවින් වූත වී නන්දන උයනෙහි උපනිමි.

විවිධ පක්ෂි සමූහයාගෙන් යුක්ත වූ රම්‍ය වූ උත්තම වූ නන්දන නම් උයනෙහි අප්සරාවන් පෙරටුකොට නැටුම් ගැයුම් බලමින් ප්‍රීති වෙමි.

ගිමහාන පව්ශ්මේ මාසෙ ඇසළ මස පතපනෙන අතිශයින් හිරු රසින් බබළන කල්හි, හැම අයුරින්ම උෂ්ණය ඇති වන කල්හි, දිවංකරො සූර්යයා, දිවාකර යනු ද පාඨයකි.

අසිඤ්චති ජලය ඉසියි. 'අ' කාරය නිපාත මාත්‍රයකි. සිඤ්චති යනු අඹ රුක්මූලට ගෙනැවිත් වතුර වත්කරති යන්නයි. පරෙසං භතකො පොසො එකල එම අඹ උයනට ජලය වත්කරමින් සිටියෙමි යන අර්ථයි.

තෙනා ඒ අඹ උයන යම් තැනකද, එහි අගමා ගියේය. අකිලනෙතාව වෙතසා සිතේ දුක අර්භන් මාර්ගයෙන් ප්‍රභීණ කළ බැවින් සිතින් වෙහෙසට පත් නොවන්නේම වේ. කය එසේ නොවෙයි යන අදහසයි.

අවොචං මම එකල්හි, අමබසිඤ්චකො දිය ඉසින්නෙක් වී යන අදහසයි. එකවීචරො නඟනු කැමැත්තේ, මෙසේ කීය.

අමෙබ්‍යා ව සිතෙනා - සමණොච නඟාපිතො
මයා ව පුඤ්ඤං - පසුතං අනප්පකං

මා විසින් ජලය ඉසින ලදී. තෙරුන් වහන්සේ ද නඟවනු ලැබූහ. අල්ප නොවන පිනක් කර ගත්තෙමි.

එකම ක්‍රියාවකින් ප්‍රයෝජන තුනක් ලබාගන්නා ලදී. පීතියා සො ප්‍රීතියෙන් යුතු වූ ඒ පුරුෂයා සබ්බං කායං එරති නිරතුරුවම පතුරුවා හැරීම කරයි යන අදහසයි. අතීතාර්ථයෙහි එන එරති යන්න වර්තමාන කාලීන වචනයකි.

තදෙව එතතකං කමමං යන එහි එතතකං මෙසේ මේ පින පමණක්, කමමං අකාසි තාය තාය යන්න තෙ කප්ප යනු වෙනුවට යෙදී ඇත. ජාතියං අන්‍ය වූ ජාතිය සිහිපත් නොවේ.

සෙස්ස යට කියන ලද පරිදීමය.

අමබ විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

7.6

දිසවාන දෙවං පටිපුච්ඡි භික්ඛු යනුවෙන් ගෝපාල විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවර වේඵවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක. එකල්හි රජගහ නුවර එක්තරා ගොපල්ලෙක් උදේ ආහාර සඳහා රෙදිකඩක බැඳගත් පිට්ටුවක් ගෙන නුවරින් නික්ම ගව දෙනුන් හැසිරෙන ගොදුරුබීමට පැමිණියේය. ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරණුවෝ, මේ ගොපල්ලා දැන්ම කළුරිය කරන්නේ ය. මා එහි වැඩියොත් පිට්ටුව මා වෙත පුදා මොහු තව්තිසාවේ උපදින්නේ යයි දැන ඔහුගේ සමීපයට ගියහ. හෙතෙම වේලාව බලා දන් වළඳන වේලාව බව දැන තෙරණුවන්ට පිට්ටුව දන් දෙන්නට අදහස් කළේය. ඒ වෙලෙහි ගව දෙන්නු ධාන්‍ය

කෙතට පිවිසෙමින් සිටිති. ඉක්බිති ඒ ගොපල්ලාට 'කිමිද, තෙරණුවන්ට පිට්ටුව පළමුව දන් දෙන්නේ ද, නැතිනම් ගව දෙනුන් ධාන්‍ය කෙතෙන් පළමුව බැහැර කරන්නේ දැයි විමතියක් ඇති විය. කෙත් හිමියෝ මට යමක් කරනු කැමැත්තෝ ද එය කරත්වා. තෙරුන් ගිය කල්හි මාගේ පිට්ටු දන් දීමට බාධාවක් ඇති වේ. එබැවින් මම පළමුකොට ආර්යයන් වහන්සේට පිට්ටු දානය දෙමි යි සිතා එය තෙරණුවන් හට පිළි ගැන්වීය. තෙරණුවෝ අනුකම්පා පූර්වකව පිළිගත්හ. ඉන්පසු ඔහු වෙහෙස නොබලා ගවදෙනුන් නැවැත්වීම සඳහා ඔවුන් පසුපස දුවන්නා වූ ඔහුගේ කකුළේ ගැටුණු සර්පයෙක් ඔහුට දෂට කළේය. තෙරණුවෝ ද ඔහුට අනුකම්පා කරන්නාහු ඒ පිට්ටුව වැළඳීමට පටන් ගත්හ. ගව දෙනුන් නවතා පැමිණි ගොපල්ලා පිට්ටු වළඳනා තෙරුන් වහන්සේ දැක ප්‍රසන්න වූ සිත් ඇත්තේ උදාර වූ ප්‍රීති සොම්නස විඳ ගනිමින් හිඳ ගත්තේය. එවිට විෂ වේදනා ශරීරය පුරා පැතිර සිටියේය. විෂ වේදනා ක්‍රමයෙන් හිස් මුදුනට පැමිණි කල්හි හේ කඵරිය කළේය. කඵරිය කළ හෙතෙම තව්තිසාවේ දොළොස් යොදුන් රන් විමනෙක උපන්නේ ය. ආයුෂ්මත් මුගලන් තෙරණුවෝ පසුදිනක ඔහු දැක මේ කරුණු විමසූහ.

දිඤ්චාන දෙවං පටිපුච්ඡ හිකඛු
 උචෙච විමානමහි විරට්ඨිති කෙ
 ආමුත්ත හස්වාහරණං යසසසිං
 දිබ්බෙ විමානමහි යථාපි වන්දිමා

උසස් වූ විමානයෙහි බොහෝකල් වාසය කරන්නා වූ හස්තාහරණ පැළඳ ගත්, යසස් ඇත්තා වූ, දිව්‍ය විමානයෙහි වන්ද්‍රයා වැනි වූ ඒ දෙවියන් දැක හිකඛුන් වහන්සේ (මුගලන් තෙරුන්) ප්‍රශ්න කළහ.

අලංකතො මාලාහාරී සුවසෝථා
 සුකුණ්ඩලී කපපිත කෙස මසසු
 ආමුත්ත හස්වා හරණො යසසසී
 දිබ්බෙ විමානමහි යථාපි වන්දිමා

අලංකාරවත් වූ මල් මාලා බර දරන්නා වූ සකස් කළ කෙහෙ රවුල් ඇත්තා වූ, මනා වස්ත්‍ර හැඳ ගත්තා වූ, කුණ්ඩලාහරණ දරන්නා වූ

හස්තාභරණ පැළඳ ගත්, යසස් ඇත්තා වූ දිව්‍ය විමානයේ වන්ද්‍රයා වැනි වූ,

දිබ්බා ව විණා පවදනති වග්ග
අධ්‍යධ්‍යකා සිකඛිතා සාධුරූපා
දිබ්බා ව කඤ්ඤා තිදසවරා උළාරා
නවවනති ගායනති පමොදයනති

පුහුණු වූ මනා රූ ඇති තිදස් පුරයෙහි උදාර වූ, දිව්‍ය කන්‍යාවන් අට දෙනා බැගින් මිහිරි ලෙස දිව්‍යමය විණාවන් වාදනය කරත්. නැටීමෙහි යෙදෙත්. ගායනා කරත්. ඔබ ප්‍රමෝදයට පත් කරත්.

මෙසේ විවාල විට ඒ දේව පුත්‍රයා තමන් විසින් කරන ලද කුසල කර්මය ප්‍රකාශ කරන්නේ.

මිනිස්ලොව මිනිසෙක් වූ මම, අනුන්ගේ ගව දෙනුන් රැස්කොට රැක බලා ගතිමි. එකල්හි ශ්‍රමණයන් වහන්සේ මා වෙතට පැමිණියහ. ගව දෙන්නු ධාන්‍ය කෑමට ගියහ.

ස්වාමීනි, දැන් කළ යුතු කාර්යයන් දෙකකි යනුවෙන් එදා මම සිතුවෙමි. ඉක්බිති සිහියෙන් යුතුව 'දෙන්නෙමි ස්වාමීනි' යන සංඥාව ඇතිව පිටිටු ඔහා තිබූ රෙදිකඩ අතෙහි තැබුවෙමි.

මේ ගව දෙනුන් යමෙකුගේ කා විනාශ කරත්ද, ඊට පෙර ධාන්‍ය කෙතට මම වහ වහා ගියෙමි. එකල්හි ඔහා විෂ සහිත වූ කලු සර්පයෙක් ඉක්මන් වූ මගේ පා දෂ්ට කළේය.

ඒ මම පීඩිත වීමි. දැන් මම යහපත් වූ කර්මඵලය අනුභව කරමි. ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ විසින් බෙහෙවින් අනුකම්පා කරනු ලැබුවෙමි. කෘතඥතාවයෙන් යුතුව ඔබවහන්සේ වදින්නෙමි.

දෙවියන් මරුන් සහිත වූ ලෝකයේ ඔබවහන්සේ වැනි අනුකම්පා සහගත වූ අන් පැවිදි කෙනෙක් නැත. ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ විසින් මම

බෙහෙවින් අනුකම්පා කරනු ලැබුවේම්. කෘතඥතා පූර්වකව ඔබවහන්සේ විදින්නෙමි.

මෙලොව හෝ පරලොව ඔබවහන්සේ වැනි අනුකම්පා සහගත අන් පැවිදි කෙනෙක් නැත. ඔබවහන්සේ විසින් මම වෙසෙසින් අනුකම්පා ලැබුවේම්. කෘතඥතාවයෙන් යුතුව ඔබවහන්සේ වදින්නෙමි.

ඉක්බිති ආයුස්මත් මහ මුගලන් තෙරණුවෝ, තමන් විසින් ද දේවතාවා විසින් ද කියන ලද පිළිවෙළින් ම ඒ පුවත බුදුන් වහන්සේට සැළ කළහ. ශාස්තෘන් වහන්සේ එය අර්ථෝත්පත්ති කොට ගනිමින් පැමිණි පිරිසට දහම් දෙසූහ. ඒ සඳහා 'දිසවාන දෙවං පටිපුච්ඡි භික්ඛු' යනාදිය වදාළහ.

ගාථාවන්හි විස්තර. දෙවං ගෝපාල දිව්‍ය පුත්‍රයා භික්ඛු ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරුන් සඳහා ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙසේ කියති. ඒ වචනය වනාහි මෙසේ අරුත් දැක්විය යුතුය. හැම අයුරින්ම බිඳුණු කෙලෙස් ඇති බැවින් භික්ඛු නම් වේ. විමානයේ බොහෝ කල් සිටීම සිදුවන බැවින් 'චිරට්ඨිතිකෙ' යයි කියන ලදී. චිරට්ඨිතිකං යයි ද සමහරු කියත්. 'දෙවං' යනු මේ හා සම්බන්ධ විය යුතුයි. ඔහු වනාහි වර්ෂ තිස්කෝටි හැටලක්ෂයක් එහි වෙසෙනු ඇති බැවින්. 'චිරට්ඨිතිකෙ' යයි කියති. යථාපි චන්ද්‍රිමා යමිසේ චන්ද්‍ර දිව්‍යපුත්‍රයා පියකර වූ සිසිල් වූ මනහර වූ රශ්මි ජාලාවකින් බබළන තමාගේ, දිබ්බවිමානමහි දිව්‍ය විමානයෙහි බබළන්නේ වෙයිද, එසේම 'විරොචනං' යනු යෙදිය යුතු ඉතිරි වචනය වේ.

අලංකතො යනාදිය ඒ දිව්‍ය පුත්‍රයාගෙන් තෙරණුවන් විසින් ප්‍රශ්න කරන ලද ආකාරය දැක්වීම සඳහා වෙයි. එය යට කියන ලද අර්ථ ඇත්තේ වේ.

සංගමම එකතු වී, හේතු අර්ථය ද මෙහි ඇතුළත් වේ. බොහෝදෙනා එකතුකොට යන අර්ථයි. ආගා පැමිණියේය. අභයජ්ජානී අද මේ වේලෙහි කරුණු දෙකක්, කිවමං කළ යුත්ත උභයඤ්ච කාරියං කලින් කියූ කරුණට පරියාය වචනයකි. සඤ්ඤං ධර්ම සංඥාව, එහෙයින් යොනිසො යයි

කියන ලදී. පවිලඬා ලබා ගන්න, බිපිං පිළිගැන්වීම් වශයෙන් අතෙහි තැබුවෙමි. අනන්‍යකං රෙදිකඩක පිටිවූ තබා බැඳ තබන ලද රෙදි කැබැල්ල මුල ඇති ආකාරය නිපාත මාත්‍රයකි.

සො ඒ මම කුරිතො ඉක්මණින් එකතු වූයේ, අවාසරිං පැමිණියෙමි. 'පාවිසිං' යන වචනය ද තිබිය හැකිය. පුරා අයං හඤ්ජති යසසිදං ධනං යම්කිසි කෙත් හිමියකුට මාස් වර්ගයේ ශස්‍යය ධනය වේද, එය මේ ගවරැළ කා දමයි. එය කා දැමීමට පාගා දැමීමට පෙර, ම යන අර්ථයයි. තතො එහි කුරිතසස මෙ සතො කැරකෙන්නා වූ මට සමාන වූ වහා ගමන් කිරීමෙන් මාර්ගයෙහි කලු සර්පයකු නොදැක ගමන් කළ යන අදහසයි.

අටොමහි දුකෙඛන පීළිතො ඒ සර්පයා විසින් දෂ්ට කරනු ලැබීම නිසා හිංසාවට උවදුරට පත්වූයේ මරණ දුකින් පෙළුණේ වෙමි. අභාසි පරිභෝග කළේය යන අර්ථයි. තතො වුතො කාලකතොමහ දෙවතා ඒ මනුෂ්‍යාත්ම භාවයෙන් චූත වූයෙමි මැරෙන කාලයට පැමිණියෙමි. එහි ආයු සංස්කාරය ගෙවා දැමීම නම් වූ කාලය කරන ලද බැවින් යන අර්ථයෙන් 'කාලකතො' යන පදය සෑදේ. ඊට අනතුරුව දේවතාවෙක් වීම. දේවත්ම භාවයට පැමිණීමෙන් දෙවියෙක් වෙමි' යන අර්ථයයි.

තයා ඔබ වැනි අඤ්ඤා මුනි උසස් හික්මීම් ගුණයෙන් යුතු වූ ඉසිවරයෙක් නත්ථී නැත. තයා යන මෙය නිසසකක අර්ථයෙහි කරණ විභක්ති වචනයකි. සෙස්ස පෙර කියන ලද පරිදීම වේ.

ගෝපාල විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

7.7

පුණණමාසෙ යථා වන්දො යනුවෙන් කප්‍රක විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩවාසය කරන සේක. එකල්හි ආයුෂ්මත් මහා මුගලන් තෙර යට කියන ලද පරිදීම දිව්‍යලෝක වාරිකාවේ හැසිරෙන්නේ තච්චිසා භවනට වැඩියහ. එකෙණෙහි කන්ඵක දේවපුත්‍රයා සිය භවනයෙන් නික්ම දිව්‍ය යානාවට නැගී මහත් පිරිවරින් මහත් සෘද්ධියෙන් යුක්තව උයනට යද්දී ආයුෂ්මත් මහා මුගලන් තෙරුන් දැක ගරු බුහුමන් ඇතිව වහාම යානයෙන් බැස තෙරුන් වෙත එළඹ පසඟ පිහිටුවා වැඳ හිසෙහි, ඇදිලි බැඳ සිටියේය.

ඉක්බිති තෙරණුවෝ ඔහු විසින් ලබන ලද සම්පත් ඔහු ලවාම කියවන්නෙමිසි සිතා ඔහු විසින් කරන ලද පුණ්‍ය කර්මය විවාළේය.

පසළොස්වක පොහෝදා තරු පිරිවරා ගත් පුන්සද යම්සේද ඒ තරුවලට අධිපති වූ සඳ ගමන් කරමින් සිටී.

එසේ උපමා කළ හැකි මේ දිව්‍යමය විමානය දෙවිලොවදීද උදාවන සුර්යයා මෙන් වර්ණයෙන් අතිශයින් බබළයි.

වෛදුර්ය මැණික්වලින් ද, රත්රනින් ද පළිඟුවලින් ද, රිදීයෙන්ද මැසිරිගල් නම් වූ මැණික්වලින් ද, මුතු වලින් ද, රතු මැණික්වලින් ද යුක්ත වේ.

විසිතුරු වූ මනරම් වූ භූමිය වෛදුර්ය මැණික්වලින් විසිරී ඇත. යහපත් වූ රමණීය වූ කුටාගාර සහිත වූ ප්‍රසාදයක් බවට ඔබට ඇත.

ඔබේ රමණීය වූ පොකුණ මසුන්ගෙන් ගැවසී ගත්තේය. දියෙන් පිරී ඇත. ඉතා ප්‍රසන්නය. රන්වන් වැල්ලෙන් විසිරී ඇත.

ඔබේ පොකුණ නොයෙක් පියුම් වර්ගවලින් වැසී ඇත. එහි සුදු නෙළුම්, විසිරී පවතී. සුවඳවත් වූ මනෝඥ වූ වාතය හමාගෙන යයි.

ඒ පොකුණ දෙපස මනාව වඩන ලද වනගොමු ඇත. මල් හටගන්නා රුක්වලින් ද එල හටගන්නා රුක්වලින් ද දෙපස සෑදී ඇත.

රත්තරනින් කළ පාද ඇති මෘදු රෙදි අතුරා ඇති, අසුනෙහි හුන් දිව්‍යරාජයා ඉදිරිපිට අස්සරාවෝ හිඳිත්.

සර්වාභරණයෙන් සැරසුණු නොයෙක් මල්වලින් අලංකාරවත් වූ අස්සරාවෝ ඔහු සතුටු කරවති. හේ වසවත් දෙවරද මෙන් සතුටු වෙමින් සිටී.

බෙර සක් මිහිඟු බෙර ආදියෙන් ද විණාවන්ගෙන් ද සණ වූ කුඩා බෙර විශේෂයන්ගෙන් ද මනාව වාදනය සිදුවන කල්හි, ප්‍රීතියෙන් යුක්තව, ඒ දේවපුත්‍ර තෙමේ කැමති සේ සැප විඳිති.

දිව්‍යමය වූ විවිධ රූපයන් ද, දිව්‍යමය වූ ශබ්දයන් ද රසයන් ද ගන්ධයන් ද ස්පර්ශයන් ද මනරම් වේ.

උතුම් වූ එම වචනයෙහි මහත් වූ ප්‍රභාවයෙන් යුත් දිව්‍ය පුත්‍ර තෙමේ වර්ණයෙන් හිරු මෙන් අතිශයින් බබළයි.

ඔබගේ මේ පුණ්‍යඵලය දාසනයක ද නැත්නම් ශීලයකද, එසේත් නැතහොත් වන්දනාවකද, විමසනු ලබන්නා වූ මේ කරුණ මට කියන්න.

යනුවෙන් මෙසේ ඒ දිව්‍ය පුත්‍රයා විසින් ලබන ලද සම්පත්තිය කියවා ගැනීම සඳහා ඔහු පෙර කරන ලද කර්මය විමසූහ.

මුගලන් මහතෙරුන් විසින් විමසන ලද්දා වූ, සතුටු සිත් ඇත්තා වූ, ඒ දේවපුත්‍ර තෙමේ. මෙය කවරනම් ඵලයක්දැයි යන බව පිළිතුරු වශයෙන් ප්‍රකාශ කළේය.

මම ශාක්‍යයන්ගේ උතුම් පුරවරය වූ. කපිල වස්තුවෙහි සුද්ධෝදන රජුගේ පුත්‍රයා වූ සිද්ධාර්ථ කුමරු හා එක් දිනම උපන් කන්ථක නම් අශ්වයා වෙමි.

යම් දිනක මැදි රැයෙහි හෙතෙමේ සම්බුද්ධත්ව සඳහා නික්මුණේද, මෘදු වූ අතුල්වලින් ද බබළන තඹ පැහැති නියවලින් ද යුතු වූ හෙතෙම මා සමග නික්මුණේය.

පා වලින් මා තද කරගෙන මිත්‍රය, මා රැගෙන යන්න. මම උතුම් වූ සම්බෝධියට පැමිණි ලෝකයා තරණය කරවන්නෙමි යි හෙතෙම මට කීය.

ඔහුගේ ඒ වචන අසන්නා වූ මගේ සතුට පැතිරුණේ විය. සිත ඉතා ප්‍රීතිමත් වූ මනාව යහපත් වූ මම අභිෂේක ලදුවෙක් මෙන් වීමි.

ශාකාපුත්‍ර වූ මහතාණන් මා පිට නැග ගත් බව දැනගෙන ප්‍රීතිමත් සිත් ඇත්තේ ඒ උතුම් පුරුෂයා උසුලාගෙන ගියෙමි.

හිරු උදාවන කල්හි වෙනත් රජෙකුගේ රටකට ගොස් හෙතෙමේ මා ද ඡන්ත ද අත්හැර අප කෙරෙහි ආරක්ෂා රහිතව බැහැර වී ගියේය.

ඔහුගේ පාදයන්හි තඹ පැහැ නියපොතු මම දිවෙන් ලෙවකෑවෙමි. පිටවී යන්නා වූ එම මහා වීරයන් දෙස කඳුළු සලමින් බලා සිටියෙමි.

ශ්‍රීමත් ශාකාපුත්‍ර කුමාරයන් නොපෙනී යාම සිදු වූ අවසානයේ රෝගයකින් තොරවම වහාම මගේ මරණය සිදුවිය.

එතුමාගේ ආනුභාවයෙන් දිව්‍යපුරයෙහි කැමති වන සියලු ගුණයන්ගෙන් යුක්ත වූ මෙම දිව්‍ය සම්පත්තිය විඳිමින් සිටිමි.

බෝධි මූලයෙහි ශබ්ද අසා මට යම් සතුටක් ඇතිවීද, ඒ කුසල මූලය හේතුකොටගෙන කෙලෙස් නැසීම සිදු කළෙමි.

ස්වාමීනි, ඉදින් ශාස්තෘෂ්‍ය වූ බුදුන්වහන්සේ සම්පයට යන්නේ නම් මාගේ වචනයෙන් හිස නමා උන්වහන්සේට වඳින්න.

මම ද අසමාන පුද්ගල ජීනයන් වහන්සේ දැකීමට යන්නෙමි. එබඳු ලෝකනාථයන් වහන්සේලොගේ දර්ශනය දුර්ලභ වන්නේ ය.

මේ අයුරින් ඔහු තමන් විසින් කරන ලද කර්මය කියේය.

මෙතෙමේ වනාහී පෙර ආත්ම භාවයෙහිදී අපගේ බෝසතුන් සමග එකඳා උපන් කන්ථක නම් අශ්වරාජයා වූයේය. ඒ අශ්වයා මහබිනික්මන් වෙලෙහි බෝසතුන් තමා පිට නංවා ඒ රාත්‍රියේ අවසානයෙහි ම රාජ්‍යයන් තුනක් ඉක්මවා අනෝමා ගංතෙරට පැමිණවීය. ඉක්බිති හිරු උදාවන කල්හි සටිකාර නම් මහා බ්‍රහ්මයා විසින් පිළිගන්වන ලද පා සිවුරු ගෙන පැවිදිව, බෝසතුන් විසින් ඡන්ත ඇමති සමග කපිලවස්තු පුරය දෙසට යොමුකරන ලද ඒ අශ්වයා සෙනෙහසින් බර වූ හදවතින් මහා පුරුෂයාගේ පා තබන්නේ දිවෙන් ලෙව කා ප්‍රසාදයෙන් සෞම්‍ය වූ ඇස් විවරකොට පෙනෙන තෙක් මානය ඉක්මවා ගියකල්හි, මම මෙඛද්‍ර ලෝකාග්‍ර නායක මහා පුරුෂයකු උසුලාගෙන සිටියෙමි. මාගේ ශරීරය එල සහිත වී යයි ප්‍රසන්න සිත් ඇතිව නැවත බොහෝකල් එක්ව විසූ ප්‍රේමයේ හේතුවෙන් විශෝද්‍රක නො ඉවසිය හැකි වූයේ ලැබිය හැකි ඇති දිව්‍ය සම්පත්තිය උදෙසා ධර්මතාවය විසින් මෙහෙයවනු ලැබ කළුරියකොට තව්තිසා භවනෙහි උපන්නේ ය. ඒ සඳහා 'පුණණමාසෙ යථා වඤ්ඤා' සො අහං කපිලවස්තුසමිං යන ආදිය කියන ලදී.

එහි පුණණමාසෙ පසළොස්වක, පුරපස පසළොස්වක්හි, තාරකාධිපති - තාරකාවන්ට අධිපති, සසි සාවකුගේ සලකුණ ඇති, 'තාරකාධිප දිසසති' යනුවෙන් සමහරු කියයි. 'තෙසං තාරකාධිපා' යනු විහක්ති රහිත බව දැක්වීමකි. 'තාරකානං අධිපො හුත්වා දිසසති' යනු විහක්ති සහිතව වැකිය පැවැති ආකාරයයි. අනුපරියාති යනුවෙන් ද යෙදිය හැකි වේ.

දිබ්බං දෙව පුරමහි ව දේව පුරයට යනු ද දිබ්බං යන අදහසම දරයි. යම්සේ මිනිසුන්ගේ ස්ථානයේ සිට බලනවිට දෙවපුරං යනු උතුම් තැනක් වේද, එසේම දෙවිපුරයක් හා සමඳ, ඉදං මෙම ඔබේ විමන බලනවිට උතුම් යයි දැක්වේ. ඒ නිසා අතිරොවති වණෙණන උදයනෙතාව රංසිමා කිය. මතුචී එන සූර්යයා හා සමානය යන අර්ථයි.

වෙළුරිය සුවණණසස වෙවුරිය මැණික්වලින්ද රත්තරනින් ද, ඉදං ව්‍යඹං නිර්මිත කරන ලද වචනය නො යොදා ශේෂ වී ඇතැයි

සදහන් වේ. එලිකා පළිඟු මැණික් පොකබරණි පොකුණු තසසා ඒ පොකුණෙන්. වනගුමබා උයනෙහි මනාව වැඩුණු ගස් ගැන යයි.

දෙවරාජං වා යනු ශක්‍රයා මෙන්, උපතිට්ඨනති උවටැන් කරත්.

සබ්බාහරණ සඤ්ජනනා සියලු ස්ත්‍රී ආහරණයන්ගෙන් ආවරණය වූ, හැම අයුරකින්ම අලංකාරවත් වූ සිරුර යන අදහසයි. වසවතනි වානී වසවර්ති දිව්‍යරාජයා මෙන්.

හෙරිසංඛ මුද්දිංගාහි (නාම පදයන්ගේ ලිංග විපර්යාසයක් මෙහි කියන ලදී. හෙරිහි, සංඛෙහි, ඉදංගෙහි බෙරවලින් සක්ගෙඩිවලින්, මිහිඟු බෙරවලින් යන අදහසයි. රතිසමපනෙනා දිව්‍යමය ආශාවෙන් යුක්ත වූයේ නවව ගීතෙ සුවාදිතෙ නැටුමෙහිද ගීතයෙහිද, සොදුරු වාදනයෙහිද හේතු වූ කරුණෙහි නිමිත්ත යන අර්ථයෙහි මෙය හේතු වේ. 'පවතතිතේ' යන වචනය ද යෙදිය හැකියි.

දිබ්බා තෙ විවිධා රූපා දෙවිලොව ඇතුළත් නානාප්‍රකාර වූ ඔබේ ඇසට යොමුවන රූප අදහස් වේ. කෙසේ අදහස් වේදැයි දැක්වීමට මෙසේ කියන ලදී. මනොරමා විජ්ජනති යන ක්‍රියා පදය බැහැරින් ගෙන යෙදිය යුතුයි. දිබ්බා සඤ්ජා ආදියෙහිද මෙසේමැයි. (දිව්‍ය ශබ්ද)

කප්පකො සහජො අහං මෙහි 'අහං' යනු නිපාත මාත්‍රයකි. 'අහු' යයි ඇතැමෙක් කියති. කන්ථක නම් අශ්වරාජයා මහ බෝසතුන් සමග එකම දිනයෙහි උපන් බැවින් සහජ නම් වූයේ ය.

අඬුඬු රතනායං අඬු රැයෙහි මධ්‍යම යාමයෙහි යන අර්ථයයි. බොධාය මහනිකඬුම් 'ම' කාරය පද සම්බන්ධීකරණය සදහාය. අභිසම්බෝධිය සදහා මහබිනික්මත් කළේය. මුදුහි පාණිහි මෘදු අත්ල ඇති බව මහා පුරුෂ ලක්ෂණයකැයි කියයි. ජාලතඹ නංහි ගිනිදැල් වැනි වර්ණයෙන් යුත් තද රතු නියවලින්, ගිනිදැල් වැනි වර්ණයෙන් යුත් අත්ල, මහා පුරුෂ ලක්ෂණය. තඹවත් නියපොතු ඇතිවීම අනුව්‍යඤ්ජන ලක්ෂණ යැයි දැක්වේ.

සඳු කෙණ්ඩා. මෙහි වනාහි කෙණ්ඩාවල ආසන්න ස්ථානය වන කලවා ප්‍රදේශ සඳහා සඳු කියන ලදී. ආකොට්ඨිකාන අත්පොළසන් දී, වහ සම්මානි ව බුට්ඨි මිතුරු කන්ථකයෙහි අද එක රැයකට මා උසුලාගෙන යන්න මට උපකාරී වන්න යයි කීය. ඉසිලීමෙහි ප්‍රයෝජනය වනාහි එදා මහබෝසතුන් විසින් දක්වන ලද්දේ යයි කියන්නේ අහං ලොකං තාරයිසසං පනෙනා සමෙබ්බාධි මුත්තමං යයි කීය. ඒ හේතුවෙන් මම උත්තම වූ අනුත්තර වූ සම්මා සම්බෝධියට පැමිණෙන්නෙමි. දෙවියන් සහිත ලොව සසර නමැති මහ දිය පහර තරණය කරන්නෙමි. එහෙයින් මෙය යම්කිසි ගමනක් යනු පමණක් නොවේ යයි සිතන්න යනුවෙන් සිය ගමනේ උතුම් බව දක්වයි.

භාසො සතුට, විපුලො මහත් වූ උදාර වූ. අහිසිං සි ආසිරි පැතුයෙමි. කැමැති වූයෙමි. පිළිගනිමි.

අහිරුළහඤච ම ඤඤා සකක පුත්තං මහායසං පැතිරුණු මහත් යසස් ඇති ශාකා රාජපුත්‍ර වූ මහබෝසතුන් මාගේ පිට මත නැගී සිටින බව දැන වහිසසං උසුලාගෙන ගියෙමි. පැමිණවිමි.

පරෙසං වෙනත් රජුන්ගේ, විජිතං ප්‍රදේශ, වෙනත් රාජ්‍යයක් ඔහාය අත්හැර, අපකකම් ඉවත්වීමට ආරම්භ කළේය. 'පරිබ්බජි' යයි ද කියත්.

පරිලෙහිසං හාත්පසින් ලෙවකෑවෙමි. උදිකබිතං බැලුවෙමි.

ගරුකා බාධ බරපතළ වූ දරුණු වූ ආබාධයක්, මරණාන්තික දුකක්, එහෙයින් බිප්පං මෙ මරණං අහු එහිදීම මගේ මරණය සිදුවිය යි කීය. ඒ අශ්වයා වනාහි නොයෙක් ජාතීන්හි මහබෝසතුන් සමග දැඩි හක්තියක් ඇතිව පැමිණෙන්නේ යි. එහෙයින් විශේෂ දුක ඉවසීමට නොහැකි විය. සමාස් සම්බෝධිය ලබාගැනීමට නික්මුණේය අසා නිරාමිස වූ උදාර වූ, ප්‍රීති සොම්නසක් ද උපන්නේ ය. එහෙයින් මරණින් පසු තව්තිසාවෙහි උපන්නේ ය. ඔහුට උදාර වූ දිව්‍යසැප පහළ විය. එහෙයින් ආනුභාවෙන යයි කියන ලදී. ස්ථානගත වූ ප්‍රසාදමය පුණ්‍ය බලයෙන් දෙවො දෙව පුරමහි තව්තිසා භවනයෙහි සක්දෙව් රජ මෙන්,

යඤච මෙ අනුවා - භාසො සද්දං සුඛාන ඛොධියා පතොතා සමෙබ්බාධි මුක්තමං' උතුම් සම්මා සම්බුද්ධත්වයට පැමිණියහ. බුදුවීම පිළිබඳව පළමුවම දැනගන්නට ලැබී සතුටු වීම්. ප්‍රීතිය ඇතිවීම සතුට යන යමක් වේනම් තෙතෙව කුසල මූලෙන එම කුසල මූලය හේතුවෙන් ජුස්සසං ස්පර්ශ කරන්නෙමි. පැමිණෙන්නෙමි.

මෙසේ ඒ දේවපුත්‍ර තෙමේ අවබෝධ කරගත් පරිදි අනාගත භව සම්පත්තියට හේතුව තමාගේ කුසල කර්මය කියමින්, දැන් තමන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ සම්පයට යනු කැමැත්තේ මමද පළමුව තෙරණුවන් මගින් ශාස්තෘන් වහන්සේට වන්දනා කිරීම පිළිබඳව පණිවුඩ යවනු ලබන්නේ සවෙ යනාදිය කිය.

එහි සවෙ ගවෙඡය්‍ය ඉදින් යන්නෙහි නම් සවෙගවඡසී යයි ඇතැම් අය කියත්. ඒ අර්ථයමය. 'මමා පි නං වචනෙන හුදෙක් මම ඔබ වෙනුවෙන් පමණක් නොවේ. වැළිදු මගේ වචනයෙන් ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වදින්න. වඡ්ඡාසි කියන්න.

මමාපි සිරසා වඤ්ඤානං මගේ ද හිස නමා වන්දනා කිරීම යන අදහස්ය. ඉදින් දැන් වන්දනාව යවමිද, එය යථා පමණක් නො සිටිමිසි දක්වමින් අහමපි දටුටුං ගවඡ්ඡසං ඡ්ඡනං අපපථ පුගගලං අප්‍රති පුද්ගල වූ බුදුන්වහන්සේ දැකීමට මම ද යන්නෙමි යි කිය. ගමනෙහි දැඩි බව දැක්වීම පිණිස 'දුලලභං දසසනං හොති ලොක නාථාන තාදිනං' යනාදිය කීහ.

කෘතඤ්ඤාවයෙන් යුතු වූ කෘතවේදී වූ. හේ තෙමේ ශාස්තෘන් වහන්සේ වෙත එළඹියේය. බුදු වදන් අසා දහම් ඇස පිරිසිදු කරගත්තේය.

දෘෂ්ටිගතව තිබූ විචිකිච්ඡාව ද මුක්තයන් ද පිරිසිදුකොට ශාස්තෘන් වහන්සේගේ පා වැඳ එහිම අතුරුදහන් වූයේය.

මේ ගාථා දෙක සංගීති කාරක තෙරුන් විසින් රචනා කර ඇත.

සුඛා ගිරං වකඛුමතො පස්වැදැරුම් නෙන්වලින් යුක්ත වූ. සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ වචනය අසා - ධම්මවකඛුං සෝවාන් මාර්ගය

විසොධයී අවබෝධ කළේය. අවබෝධ කිරීමට එහි විසෝධන යනුවෙන් අදහස් වේ.

විසොධෙකවා දිට්ඨිගතං දෘෂ්ටිගතව තිබු අදහස් උගුළුවා දමා විවිකිව්‍යං වතානි සොළසක් වූද, අලුත් වූද විවිකිව්‍යා සීලවුකයන් මගින් පිරිසිදු වේය යන අදහසින් පවත්වන ශීල වුකයන් තදින් අල්ලාගෙන සිටීම ද සෝදා හළේය යන අදහසයි. එහිදී වතානි සහ පරියාය යන වචනයෙන් එසේ අල්ලාගැනීම් හා වුකයන් කියන ලදී.

සෙස්ස පෙර කියන ලද පරිදිම වේ.

කප්පක විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

7.8

අනෙක වණණං දර සොක නාසනං යනුවෙන් අනෙක වරණ විමාන වර්ණනාව ආරම්භ වේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේ වීද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවන නම් විහාරයේ වැඩවාසය කරන කල්හි ආයුෂ්මත් මහ මූගලන් හිමියෝ පෙර සඳහන් කළ අයුරින්ම දිව්‍යලෝක වාරිකාව කරමින් තව්තිසා දෙව්ලොවට වැඩි අවස්ථාවේ අනේකවර්ණ නම් දිව්‍යපුත්‍රයා උන්වහන්සේ දැක සම්පයට පැමිණ ඇදිලි බැඳ සිටියේය. එම දෙවියන් ලවාම ඔහුගේ සම්පත් කියවාගනු පිණිස ඔහු විසින් කරන ලද පුණ්‍යකර්මයන් පිළිබඳ විස්තර විචාළහ.

අනෙක වණණං දර සොක නාසනං
විමාන මාරුයාන අනෙක විතනං
පරිවාරිතො අව්ඡරා සංගණෙන
සුනිමමිතො භුතපතීව මොදසි

බොහෝ වර්ණ ඇති සිත් සෝක පරිලාභ නසන බෙහෙවින් විවිත්‍ර වූ විමානයට ඇතුල් වී අප්සරා සමූහයා විසින් පිරිවරන ලදුව, මනාව පිළියෙළ වූ, දෙවරපේකු මෙන් සකුටු වන්නෙහි ය.

සමසසමො නන්ථී කුතො පනුත්තරො
යසෙන පුඤ්ඤනව ඉද්ධියාව

යසසින් ද පිනෙන් ද, සෘද්ධියෙන් ද ඔබට සම වූවෙක් නැත. එබැවින් ඔබට වැඩි වූවෙක් කොයින්ද?

සබ්බෙව දෙවා තිදසගණා සමෙච
තනතං නමසසනති සසිංච දෙවා
ඉමා ච තෙ අච්ඡරායො සමනන තො
නචනති ගායනති පමොදයනති

තිදසපුරේ වැසි සියලු දේව සමූහයා එක්ව එබඳු ඔබ වන්ද දේවතාවාට මෙන් නමස්කාර කරයි. ඔබගේ අප්සරාවෝ ද හාත්පසින් නටත්. ගයත්. වයත්. ඔබ ප්‍රමෝදයට පත් කරත්.

ඔබ දිව්‍යමය සෘද්ධියට පැමිණියේය. මහානුභාව ඇත්තේය. ඔබේ ශරීර වර්ණයද සියලු දිසාවන් ආලෝකමත් කරයි. මේ සමාපත්තීන් ලබන්නට ඔබ මනුස්ස ලෝකයේ දී කවර නම් පින්කම් කළේද? මේ කවරනම් පින්වල විපාක වශයෙන් මෙම සම්පත් ලැබුවේද?

මේ අන්දමට සම්පත් ලබන්නට ඔබ විසින් කරන ලද පුණ්‍යකර්මයන් කවරේද?

ඒ දේවපුත්‍රයා මුගලන් හිමියන්ගේ ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු දීම් වශයෙන්,

ස්වාමීනි! මම පෙර සුමේධ බුදුන් දවස උන්වහන්සේගේ ශ්‍රාවකයෙක් වීම්. මම සත්‍යය අවබෝධ නොකොට පෘථග්ජනයෙක්ව සත් වසක් පැවිද්දෙක් පමණක් වීම්.

කෙලෙස්වලින් එතෙර වූ රහත් වූ, ශාස්තෘෂ්‍ය වූ සුමේධ සර්වඥයන් වහන්සේ පිරිනිවි කල්හි, උන්වහන්සේ වෙනුවෙන් නිමා වූ රත්දැලකින් ආවරණය කර තිබූ ධාතු වෛත්‍යයෙහි සිත පහදවා ගනිමි.

මා විසින් දන් නොදෙන ලදී. දන් දීමට යමක් මා වෙත නොතිබිණ. පූජනීය වූ ඒ ධාතු පුදන්තකු වී මෙසේ කොට මෙලොවින් ස්වර්ගයට යන්නැයි අනුන්ද පෙළඹවිමි.

මා විසින් කරන ලද කුශල කර්මය මෙය වෙයි. මම දැන් දෙවිසැප විදිමි. තිදසපුරේ දිව්‍ය සමූහයා මැද මම සතුටින් වෙසෙමි.

මෙයින් කල්ප තිස්දහසකට පෙර සුමේධ නම් සම්බුද්ධයන් වහන්සේ ලොව පහළ වී දෙවියන් සහිත ලෝකයා එකසේ ආලෝකවත් කොට කරන ලද බුදුකිස ඇත්තේ, පිරිනිවි සේක. මිනිසුන් විසින් සර්වඥයන්ගේ ධාතුන් ගෙන රත්තමය වෛත්‍යයක් කරවන ලදී. මෙහි එක් පුරුෂයෙක් ශාස්තෘෂ්‍ය ශාසනයෙහි පැවිදි වී සත්වසරක් මහණදම් පුරා වංචල වූ සිත් ඇතිව උපැවිදි වූයේය. උපැවිදි වූයේ නමුදු සංවේග බහුලභාවයද ධර්මයට ඇති කැමැත්ත ද හේතුකොට ගෙන වෛත්‍ය අංගනය හැමදීම් පිරිසිදු කිරීම් පිරිබඩගැමි ආදිය කරමින් නිත්‍ය සීලය උපෝසථ සීල ආදිය රකිමින් දහම් අසමින් අන් අයද පින්කම්හි සමාදන් කරවමින් කල්ගත කළේය. ආයු කෙළවර කඵරියකොට තව්තිසාවෙහි උපන්නේය. ඔහුගේ පුණ්‍යකර්මයේ උදාරභාවය හේතුකොටගෙන මහේශාකාස වූයේ මහානුභාව සම්පන්න වූයේ ශක්‍ර ආදී දෙව්වරුන් විසින් සකස්කොට පුදනු ලබන්නෙක් වී, එහි ආයු කෙළවර එයින් වූක වී මතු මත්තෙහි ද දෙවි මිනිසුන් අතර සැරිසරනුයේ මේ බුද්ධෝත්පාද කාලයේත් ඒ කුසල කර්මය ඉතිරිව තිබුණු බැවින් තව්තිසාවෙහි උපන්නේ ය. දේවතාවෝ ඔහු 'අනේකවර්ණ' යන නමින් හැඳින්වූහ. ඒ සඳහා මෙසේ කියන ලදී.

'අඵනං අනෙක වණෙණ දෙවපුත්තො -පෙ- න තසස පුඤ්ඤසස බයමපි අජ්ඣගතති කපෙසි'

එහි අනෙකවණණං නීල පීත ආදී වශයෙන් විවිධ වර්ණ ඇති බැවින් ද ආසන්නයේ ඇති විමානයේ විවිධ සටහන් හා විවිධ වර්ණ

ඇති බැවින් ද, නානාවිධ වර්ණ - දර සොක නාසනං සීතලභාවය නිසා විධාව ධාතය දුරුකිරීමෙන් සිතේ සතුට ඇති බැවින් ද විධාව ශෝකය නැති කිරීම සිදුවේ. අනෝමා විතතං නොයෙක් ආකාරයේ විත්ත රූප. සුනිමමතො භුතපතිව තච්චිසාවේ වෙසෙසින්ම උදාර වූ දිව්‍ය සම්පත් නිසා මනාව පිළියෙළ වූ දිව්‍යරාජයා මෙන්, මොදසි සතුටු වන්නෙහි ප්‍රීති වන්නෙහි.

සමසසමො සමාන තත්ත්වයටම පත් වී, ඔවුහු ඔබට සමාන නොවෙති ය න අදහසයි. කුතොපන කිනම් කරුණකින් උසස් වූයේද, කවරෙක් නම් වන්නේද, කවරනම් කරුණකින් සමාන වෙත්ද, උත්තරීතර වන්නේදැයි ඇසිය. යසෙන පුඤ්ඤන ව ඉඬියා යසෙන පිරිවරින් ඉඬියා ආනුභාවයෙන්, යසෙන යනු සම්පත්තියෙන් ද, ඉඬියා යනු දිව්‍යමය සෘද්ධියෙන් ද, දිව්‍යමය ආනුභාවයෙන් ද යනුවෙන් ද අරුත් දැක්විය හැක. යසෙන යනු වස්තු සම්පත්තියෙන් ද, ඉඬියා යන්නෙන් තමන් කැමති දිව්‍යමය කාම සම්පත්තිය යනුවෙන් ද අරුත් දැක්වීමටද පුළුවන. යසෙන යනු කීර්ති සෝභාවත් යයි ද, ඉඬියා යනු සමෘද්ධියෙන් යනුවෙන් යයි ද අරුත් දැක්විය හැක. පුඤ්ඤන ඒ ඒ තන්හි විදිනු ලැබීමෙන් ඉතිරි වූ පින් ඵලයෙන්.

සබ්බෙව දෙවා යන්නෙන් සාමාන්‍ය ස්වභාවයෙන් ගන්නා ලද තිදස ගණා තිදස්පුර දේව සමූහයා - එය මෙයින් විශේෂකොට කියන ලදී. ඇතැමෙකුට වෙන් වෙන්ව ගෞරව කිරීම් කරන්නේ නමුදු සතුටකින් එසේ නොකරති. එහෙත් මේ දිව්‍යපුත්‍රයාට එසේ නොවේ. මොහුට වනාහි සතුටකින්ම එසේ කරන්නේ යයි දක්වයි. සමෙව්ව එක්වී යනුවෙන් කියන ලද්දේය. තං තං ඒ ඔබ සසිංව දෙවා යමිසේ පූර්ව පක්ෂයේ පළමු දිනයේ පෙනෙන භාවාගේ සලකුණු සහිත වන්ද්‍රයාට මිනිස්සුද දෙවියෝද ආදරයෙන් නමසසති නමස්කාර කරන්නේද, එසේම මේ දේවතාවාට සියලුම, තිදසගණා නමසසනති දෙවියෝ නමස්කාර කරත්.

හදනෙන තෙරණුවන් පිළිබඳව ගරුබුහුමනින් යුතුව සඳහන් කර අනුවාසිං වූයෙමි. පුබ්බෙ පෙර භවයෙහි. සුමෙධ නාමසස ජනසස සාවකො සුමෙධ නමින් ප්‍රසිද්ධ වූ සම්මා සම්බුදුන්ගේ ශාසනයෙහි පැවිදි වූ බැවින් ශ්‍රාවකයෙක් යයි කියවේ. පුපුජ්ජනො ආර්ය භාවයට නො පැමිණි - එහිදී

සත්‍යයන් අවබෝධ කිරීමේ මාත්‍රයක් නොමැති වීම නිසා අනන්‍යබෝධ යයි දැක්වේ. සො සත්‍යවස්‍යානි පරිබ්බජ්‍යසනං ඒ මම අචුරුඤ්ඤා හතක් පැවිදි ගුණ පමණකින් වාසය කළෙමි. උතුරු මිනිස්දම්වලට නොපැමිණියෙමි.

තෙතුවවයං මැණික් රත්රන් ආදී රත්තයන්ගෙන් උසස්කොට සාදන ලද උස් වූ රත්ත වෛත්‍යය, හෙම ජාලෙන ඡන්තං අවටින් ද හාත්පසින්ද රත්දැලකින් වසන ලද. වන්දනා වැද ඒ ඒ තන්හිදී පසඟ පිහිටුවා වැද, ධූපසමිං මනං පසාදයිං මේ ස්තුපය සර්වඥයන් වහන්සේගේ ගුණ සිහිපත් කිරීම වශයෙන් කරන ලද්දේ යයි වෛත්‍ය කෙරෙහි සිත පහදවා ගනිමි.

සමාසිදානං මා විසින් කරන ලද දන් දීමක් නැත. ඒ කුමක් නිසාද යත්, නවමසු දාතුං දන් වශයෙන් දීමට යමක් නොතිබුණු නිසා. පරෙව බො අනෙක් සත්ත්වයන්, තසු එම දානයෙහි සමාදපෙසිං සමාදන් කරවිමි. 'පරෙසඤ්ඤා තසු සමාදපෙ යනුවෙන් ද පාඨයකි. එහි 'පරෙසං' යනු උපයෝග වචනයෙහි සම්බන්ධ විභක්ති වචනයයි. සුජෙඨ නං ආදිය සමාදන් කරවන ආකාරය දැක්වීම පිණිස කියන ලදී. එයට ධාතුං යයි යෙදිය යුතුය. එවං කිරා කිර ඉබ්දය බැහැරින් අසන්නට ලැබෙන්නකි.

නතසස පුඤ්ඤස ඛයමපි අජ්ඣගං එකල්හි සුමේධ බුදුන් උදෙසා එම පින් කිරීමේ නිමවීමකට නොපැමිණියෙමි. ඒ පුණ්‍යකර්මයේ ඉතිරි වූ විපාක විදගනිමිසි දැක්වේ. මෙහි යමක් කියන ලද්දේ ද එය පෙර කියන ලද පරිදිම දතයුත්තේය. මනාව දැකිය හැකි වන්නේය.

මෙසේ තෙරණුවෝ ඒ දිව්‍යපුත්‍රයා විසින් තමාගේ පෙර පින්කම් දක්වන ලද කල්හි පිරිස සහිත වූ ඔහුට දහම් දෙසා මිනිස්ලොවට පැමිණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට කීහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ පුවත අර්ථෝත්පත්ති කොටගෙන පැමිණි පිරිසට දහම් දෙසූහ. ඒ දේශනාව දෙවියන් සහිත ලෝකයාට ප්‍රයෝජනවත් විය.

අනෙක වණණ විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

7.9

අලංකතො මට්ට කුණ්ඩලී යනුවෙන් මට්ටකුණ්ඩලී විමාන වස්තුව ඇරඹේ. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩවසන කල්හි ආඨාස වූ, මහත් සම්පත් ඇති, ධනවත්, සැදැහැ නැති, පැහැදීමක් නැති, මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ගති ඇති කිසිවෙකුට කිසිවක් නොදෙන බ්‍රාහ්මණයෙක් සැවැත්නුවර සිටියේය. හේ කිසිවකුට කිසිවක් නොදෙන බැවින්ද නො දුන් බැවින් ද, අදින්න පුබ්බක නමින් හැඳින්වීය. හෙතෙම මිථ්‍යාදෘෂ්ටික බැවින්ද ලෝහී බැවින් ද, තථාගතයන් වහන්සේ හෝ ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා දකින්නටවත් නො කැමැතියේය. තමන්ගේ පුත් මට්ටකුණ්ඩලීට ද මේ උපදෙස් ම දුන්නේය. පුත්‍රය, ඔබ විසින් තථාගතයන් හෝ තථාගත ශ්‍රාවකයන් හෝ නො හමුවිය යුතුය. ඔවුන් වෙත ඔබ නොයා යුතුය. හෙතෙමේ ද එසේම කළේය. ඉක්බිත්තෙන් ඒ පුත්‍රයා එක් දවසක් අසනීප විය. බ්‍රාහ්මණ පියා මුදල් වියදම් වන්නේ ය යන බියෙන් පුතාට වෛද්‍යවරයකු ලවා වෛදකම් නො කළේය. රෝගය අසාධ්‍ය වූ විට වෛදකු ගෙන්වා රෝගියා පෙන්වීය. වෛද්‍යවරයා රෝගියා පරීක්ෂාකොට අසාධ්‍ය වූ රෝගියාට දැන් කළයුතු පිළියමක් වෛදකමක් නැතැයි ආපසු ගියේය. පුතා ගේ තුළ මියගිය විට බැහැර කිරීම දුකක් වන්නේ යයි ද, අවමගුලට එන උදවිය තමන්ගේ ධනය දකිවිසි ද සිතු බමුණා ලෙඩ වූ තම පුතා බිහිදොර කොටුවෙහි හොවා තැබීය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එදින රාත්‍රිය ඉක්ම වූ අලුයම් කාලයෙහි මහා කරුණා සමාපත්තියෙන් නැගී ලොව බලද්දී මට්ටකුණ්ඩලී මාණවකයා ආයුෂ අවසන් වී සිටින බව ද, මරණ දොරටුවේ සිටින බව ද ඔහුට නිරයට වැටීමට ඉඩ ලැබෙන බව ද දුටු සේක. සර්වඥයන් වහන්සේ ඉදින් මම එහි යන්නෙමි නම් ඒ මට්ටකුණ්ඩලී මා වෙත සිත පහදවා දෙවිලොව උපදී. ආදාහන ස්ථානයේ හඬන පියා වෙතට පැමිණ ඔහු සංවේගයට පමුණුවන්නේ ය. මෙසේ ඔහු ද ඔහුගේ පියා ද මා වෙතට පැමිණෙත්. මහජනයා ද රැස්වෙති. එහි දී මා දහම් දෙසූ කල්හි මහත් ම ධර්මාවබෝධය වන්නේ යයි මෙසේ දැන පෙරවරුයෙහි හැඳ පෙරවා පා සිවුරු ගෙන බොහෝ වූ හික්කු සංඝයා සමඟ සැවැත් නුවර පිඬු පිණිස

පිටිය මට්ටකුණ්ඩලී මානවකයාගේ පියාගේ නිවසෙ අසසල සිට සවණක් බුදුරැස් විහිදුවිය.

මාණවක තෙමේ එය දැක මේ කීමෙක්දැයි ඔබමොබ බලන්නේ දමනය වූ රක්තා ලද ඉඳුරන් ඇති දෙතිස්මහ පුරුෂ ලකුණෙන් හෙබි අසු අනු වාසැප්පනයන්ගෙන් යුත් බඹයක් පමණ වූ දුර ප්‍රභාවය ඇතිකරන කේතුමාලායෙන් ද බබළන අනුපම බුද්ධශ්‍රීයෙන් ද නොමිනිය හැකි බුද්ධානුභාවයෙන් ද, බබළන සර්වඥයන් වහන්සේ දුටුවේය. බුදුරදුන් දුටු ඔහුට මෙසේ සිතිණ.

මෙහි මේ පැමිණ සිටින්නේ බුදුන් වහන්සේ නොවේද, යමෙකුට මේ රූප සම්පත්තිය වේද, හෙතෙමේ තමාගේ තේජසින් සුර්යයාද කාන්තියෙන් වන්ද්‍යා ද උපශාන්ත භාවයෙන් සියලු ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන්ද අභිභවනය කරයි. සන්සිද්ධී වශයෙන් මෙසේම සිදුවිය හැකිය. මෙලොව අග්‍ර පුද්ගලයාට මුත්වහන්සේ යයි සිතමි. මටම අනුකම්පාවෙන් මෙහි පැමිණියා වන්නේය යනුවෙන් බුදුන් වහන්සේ කෙරෙහි හටගත් ප්‍රීතියෙන් අතරක් නැතිව පැතිරුණු ශරීර ඇත්තේ අනල්ප වූ ප්‍රීති සොම්නස් වින්දනය කරමින් පහන් සිත් ඇතිව, ඇදිලි බැඳ වැදහොත්තේය. එය දැක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මොහුට ස්වර්ගයට පැමිණීම සඳහා මෙපමණක්ම සෑහේ යයි දැන ඉවත්ව වැඩියහ. මට්ටකුණ්ඩලී තෙමේ ද සතුට සොම්නස් පහන් සිත අත් නොහැරම කචර්යකොට තව්තිසාවෙහි දොළොස් යොදුන් විමනෙක උත්පත්තිය ලදහ. ඔහුගේ පියා මළ සිරුරට කළයුතු සත්කාර කොට අහෝ මට්ටකුණ්ඩලී, අනේ මට්ටකුණ්ඩලී කියමින් වැළපෙමින් ආදාහන ස්ථානය වටා හඬමින් වැළපෙමින් ඇවිදීයි.

දිව්‍ය පුත්‍ර තෙමේ තමාගේ වස්තු සම්පත්තිය බලා මම කිනම් පුණ්‍යකර්මයකින් කොතැනක සිට මෙහි පැමිණියේ දැයි බලන්නේ තමන්ගේ පූර්වාත්මභාවය දැක එහි දී මරණ මොහොතේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි පැවති විත්ත ප්‍රසාදය ඇදිලි බැඳ වැදීම ආදිය දැක අහෝ භාග්‍යවත් බුදුන් වහන්සේලා මහානුභාව ඇත්තාහු යයි තථාගතයන් වහන්සේ කෙරෙහි අතිශයින් පැහැදීම් හා බුහුමන් උපදවා ගත්තේය. තවද අදින්නප්‍රබබක නම් බමුණා කුමක් කරන්නේ දැයි සලකනුයේ, ඔහු ආදාහන මළුවෙන් හඬනු දැක මෙ තෙමේ පෙර මා හට බෙහෙත් පවා නොකොට දැන් ප්‍රයෝජනයක් නැතිව හඬයි. ඔහු සංවේගයට පමුණුවා

කුසලයෙහි පිහිටුවන්නේ නම් යහපතැයි සිතා දෙවිලොවින් අවුත් -
මට්ටකුණ්ඩලී රූපයෙන් යුතුව හඬමින්

අහෝ සඳ! අහෝ හිරු! යයි කියමින් අත් උඩට ඔසවා හඬමින්
පියා සමීපයේ සිටියේය. ඉක්බිති බ්‍රාහ්මණ තෙමේ මේ මට්ටකුණ්ඩලී
පැමිණියේ වනැයි සිතා, ගාථාවකින් ඔහුට මෙසේ කීය.

අලංකතො මට්ටකණ්ඩලී - මාලාධාරී හරි වන්දනුසුදො
බාහා පගායා කන්දසී - වනමණ්ඩ කිං දුකඛිතො තුවං

අලංකාර ලෙස සැරසී මල් මාලා දරමින් සිරුරෙහි රත්සඳුන්
ආලෝප කළ මට්ටකුණ්ඩලීයෙනි, අත් උඩට ඔසවා වන මැද හිඳගෙන
කුමකට අඬන්නෙහි ද, කුමක් නිසා දක්වන්නෙහිද?

අලංකතෙ සැරසුණා වූ, මට්ටකුණ්ඩලී ශරීරයේ නො ගැටෙන ලෙස
මල් මාලා මල්වැල් ආදිය නො පෙන්වා, තැලීමෙන් මට්ටම්කොට කරන
ලද කුණ්ඩලාහරණ එසේ නැතහොත් රත්කොට රත්සිරියෙල්වලින් පිරිමැද
සෝදා හුසෑ ලොම්වලින් මදින ලද කුණ්ඩලාහරණය යන අර්ථයි.
මාලාධාරී මල් මාලයක් දරණ, මල්මාලා පැළඳ සිටින තැනැත්තා.
හරිවන්දනුසුද රත්සඳුන් සුඤ්චලින් හැම අයුරින්ම ආලෝප කළ සිරුර,
කිං ප්‍රශ්න කිරීමයි. දුකඛිතො දුකට පත් තැනැත්තා කිං දුකඛිතො යනු
එකම පදයක් විය හැකිය. කවරනම් දුකකින් දුකට පැමිණියේ ද යන
අර්ථයි.

සොවණණමයො පහසුරො - උප්පනො රථපඤ්ඤරො මම
තසු වකකයුගං නවිනුමි - තෙන දුකෙතන ජනිසසං ජීවිතං

රත්තරනින් කරන ලද ප්‍රභාවයෙන් යුත් රියමැදිරියක් මට තිබේ.
එයට රෝද දෙකක් නැත ඒ දුකින් ජීවිතය අත්හරිමි.

ඉක්බිති බ්‍රාහ්මණයා ඔහුට මෙසේ කීය.

සොවණණමයං මණිමයං - ලොහිතංකමයං අථරූපියාමයං
ආච්ඤා මෙ හද්ද මාණව - වකකයුගං පටිලාහියා මි තෙ

සොදුරු මාණවකය, මට කියන්න. රත්තරනින්, මැණික්වලින්, පද්මරාගවලින් හෝ රිදීයෙන් තනන ලද ඕනෑම විධියේ රෝද රෙදක් ඔබට දෙන්නෙමි.

ඒ අසා මාණවකයා 'මේ තෙමේ පුතාට පිළියම් නොකොට පුතා ලෙස පෙනී සිටින මා දැක හඬමින් රත්තරන් ආදියෙන් රථ වක්‍ර දෙකක් තනන්නෙමි යි කියයි. ඔහුට නිග්‍රහයක් කරන්නෙමි යි සිතා කොපමණ විශාල වූ රෝද දෙකක් මා හට තනන්නෙහිදැයි කියා, උවමනා විශාලත්වය කියන්නැයි කියූ කල්හි 'සඳ හිරු දෙකින් ප්‍රයෝජන ඇත. මට ඒවා දෙන්නැයි' ඉල්ලන්නේ.

ඒ මානවක තෙමේ ඔහුට මෙසේ කීය. සඳ හිරු දෙදෙනා මෙහි දක්නට ඇත. මගේ ස්වර්ණමය රථයට ඒ සඳ හිරු දෙකම අවශ්‍ය වන්නේය. ඒ සඳ හිරු දෙක රෝද වශයෙන් යෙදීමෙන් රථයේ ශෝභාව ඇති වන්නේ ය.

ඉක්බිති බ්‍රාහ්මණයා ඔහුට මෙසේ කීය.

මානවකය, ඔබ නො පැතිය යුත්තක් පතන්නෙහි ය. ඒ හේතුවෙන් ඔබ නුවණ නැත්තෙක් වන්නෙහි ය. ඔබ සඳ හිරු දෙදෙන නො ලබන්නෙහිම ය. එහෙයින් ඔබ මිය යනු ඇතැයි මම සිතමි.

ඉක්බිති මානවකයා ඔහුට, ඇයි ද, පෙනෙන දෙයක් සඳහා අඬන්නෙක් මෝඩයා වේ ද, නො පෙනෙන්නක් නිසා හඬන්නා මෝඩයෙක් වේද, (ඇසීය.)

යව එන මාර්ගය දක්නට ඇත. දෙපස විචින්නී පැහැයද පෙනෙයි. ඉර සඳ දෙක පෙනෙන්නට තිබේ. ඒ සඳහා අඬන්නා මෝඩයෙක්ද මියගිය පුද්ගලයා පෙනෙන්නට නැත. එසේ නො පෙනෙන දෙයක් සඳහා අඬන්නා මෝඩයෙක් ද, මෙහි හඬන්නන් දෙදෙනාගෙන් වඩා මෝඩයා කවරෙක් ද?

ඒ අසා බ්‍රාහ්මණයා මෙ තෙමේ සුදුස්සක්ම කියන්නේ යයි සලකා මෙසේ කීය.

මානවකය, ඔබ ඇත්තක්ම කියන්නේ ය. හඬන්නන්ගෙන් මම ම වඩා මෝඩ වන්නෙමි. කුමක් නිසාද, සඳ හිරු ඉල්ලා හඬන දරුවෙකු මෙන්, කළුරියකොට පරලොව ගිය අයෙකු ලබාගැනීම ප්‍රාර්ථනා කරමි. එබැවිනි.

මෙසේ කියා ඔහුගේ කථාවෙන් ශෝක රහිත වී මානවකයාට ස්තුති කරමින් මෙසේ කීය.

ගිනිගන්නකු මෙන් වූ මා සන්සුන් කරන ලදී. ගින්න ගිතෙල් දමා නිවුණක් මෙන් විය. ජලය ඉසීමෙන් නිවන්නාක් මෙන් සියලු ධාතයන් නිවන ලදී.

මාගේ හදවත ඇසුරෙහි තුබූ ශෝක නමැති හුල ගලවා දැමුවෙහිය. යමෙක් ශෝකාග්නියෙන් පීඩිත වූ මාගේ පුත්‍ර ශෝකය ඉවත් කළේද, එසේ කළ ඔබ කවරෙක්ද?

මානවකය, ඔබගේ කීම අසා ඒ මම ගැල වූ ශෝක උල් ඇතේ වෙමි. සිසිල් වූයේ වෙමි. නිවුනේ වෙමි. ශෝක නො කරමි. නොහඬමි.

ගාථාවල විස්තර - රථපඤ්ඤා රිය මැදිරිය, න විනනුමි. නො ලබමි. හඳු මාණව සොදුරු මානවකයා යන ඇමතීමයි. පටිපාදයාමි සපයා දෙමි. රෝද දෙකක් නැති හේතුවෙන් දිවි අත් නො හරින්න යන අදහසයි. උභයස්ථ දිසසරෙ මෙහි සඳ හිරු යන දෙකම අහසෙහි පෙනෙන්නට තිබේ. 'ය' කාරය පද සන්ධි කිරීම සඳහාය. උභයෙ එස් යයි ද පද විසන්ධි කළ හැක.

ගමනාගමනං දවසක් දවසක් පාසා බැස යාම සහ නැගී ඒම වශයෙන් සඳ හිරු දෙදෙනාගේ යාම ඊම දැක්වේ. ගමනො ගමනං යනු ද පාලියට අනුකූල වේ. ඉහලට සහ පහලට යාම ඊම යන අර්ථ ඇත්තේය. වණණධාතු සිසිල් බවෙන් විශිෂ්ඨ වූ සිත් ගන්නා ස්වභාවයෙන් බබළන්නා වූ. උභයස්ථ සඳ හිරු යන දෙකෙහි ද වර්ණයන් දැක්වේ යයි යන අදහස යෙදිය යුතුය. විචීයං පවත්නා විචීයෙහි අහසෙහි නාග විචී ආදියෙහි හෝ යන අදහස් ඇති පාඨයන් දෙකම මෙහි යෙදීම සුදුසු වේ.

උභයෝඵති යනු උභයෙකුට යන්තෙහි පද විසන්ධියයි. බාලාතරෝ වඩා අනුවණ, අතිශයින් මෝඩ,

දිව්‍ය පුත්‍රයාගේ මෙම කථාව අසා අදින්නප්‍රබවක බමුණා මා නොලැබෙන්නක් පතා මෙසේ දුක්ගිනි පමණක් ලබාගෙන තැවෙමි. නිරර්ථක වූ අනවශ්‍ය විපත්වලින් මට කවර ඵලයක්ද, යයි සලකා බලන තත්ත්වයට පත්ව සිටියේය. ඉක්බිති දිව්‍යපුත්‍රයා මටටකුණ්ඩලී වේශය අත්හැර තමාගේ දිව්‍යාත්මභාව වේශයෙන්ම පෙනී සිටියේය. බමුණාද ඔහු දෙස නොබලාම මාණවකය, යනුවෙන් ව්‍යවහාර කරමින් 'සචං බො වදති මාණව' යනාදිය කීය.

එහි වැදගත් විය දාරකො රුදං සද ලබාගැනීමේ අදහසින් කුඩා දරුවකු මෙන්, යන අර්ථයයි. කුල කතාහි පසුපසනි මළ ගිය අයකු ලබාගැනීමට ප්‍රාර්ථනා කරයි. අහි විශායං යි ද පාඨයක් ඒ.

ආදිතතට ශෝක නමැති ගින්නෙන් තැවෙන, නිබ්බාපයෙ දරං පීඩාව ශෝකය නැතිව නිවා දැමීම,

අබ්බහී උදුරා දැමීම, ඉක්බිති බ්‍රාහ්මණයා ශෝකය පහකොට තමන්ට උපදෙස් දෙන තැනැත්තා දිව්‍යමය වේශයෙන් සිටිනු දැක ඔබ කවරෙක්දැයි විමසනුයේ මෙසේ කීය.

දෙවතානුසී ගන්ධබ්බො ආභු සකෙකා පුරිඤ්ඤො
කොවාචං කසසවා පුතොතා කථං ජානෙමු තං මයං

ඔබ දේවතාවෙක් ද, ගාන්ධර්වයෙක් ද, නොහොත් පුරිත්දද නම් වූ ශක්‍රයා ද, කවරෙකුගේ පුතෙක් ද, කවරනම් අයෙක් ද, අපි ඔබ කවරෙකු යයි හැඳින ගන්නෙමුද?

ඒ දිව්‍ය පුත්‍රයා තමන් පිළිබඳ කථාපිළිවෙළ මෙසේ කීය.

ආදාහන මඵවේ තමාම තම පුතා ආදාහනය කොට යම් ඒ පුතකු වෙනුවෙන් හඬන්නේ ද වැළපෙන්නේ ද ඒ පුතා වන මම කුශල කර්මයක් කොට තිදස්පුර දෙවියන් හා එක්වීමට පැමිණියෙමි.

යඤ්චකඤ්ඤි යඤ්චරොදසී ඔබගේ පුතු වන යම් මට්ටකුණ්ඩලී නම් පුතු උදෙසා හඬන්නෙහි ද, කඳුළු හෙළන්නෙහි ද, ඒ පුතා මම වෙමි යන අදහසයි. ඉක්බිති බ්‍රාහ්මණයා ඔහුට මෙසේ කීය.

තම නිවසේ දී සුළු වූ හෝ මහත් වූ හෝ දන්දීමක් ද, පෙහෙවස් සමාදන් වීමක් ද, නො දුටුවෙමි. එසේ වන කල්හි කවරනම් පුණ්‍යකර්මයකින් දෙව්ලොව ගියෙහිද?

එහි උපොසථ කමම. වාතාදිසං නාඤ්ඤාමා යයි ද යෙදිය යුතුය.

ආබාධිතො දුකඛිතො ගිලානො
ආතුර රූපොමහි සකෙ නිවෙසනෙ
බුද්ධං විගතරජං විකිණණ කංඛං
අදකඛිං සුගතං අනොප මඤ්ඤං
සවාහං මුදිත මනො පසන්ත විතො
අඤ්ඤිං අකරිං තථාගතස්ස
තාහං කුසලං කරිඤ්ඤාන කමම.
තිදසානං සහව්‍යතං පතො

මම සිය නිවසෙහිදී ආබාධිත වී දුකට පත් වී, ගිලන් වී ආතුරයෙක් වී බරාදයේ සිටිද්දී බුද්ධත්වයට පත් වූ, කෙලෙසින් තෙර වූ විචිකිච්ඡාවෙන් තොර වූ ප්‍රඥාවෙන් පිරිපුන් වූ සුගතයන් වහන්සේ දුටුවෙමි.

ඒ මම සතුටු සිත් ඇතිව පැහැදුණු සිත් ඇතිව, තථාගතයන් වහන්සේට වන්දනා කළෙමි. මගේ ඒ කුඹල කර්මය හේතුකොට ගෙන මම තිදස්පුර දෙවියන් හා එකතුවට පැමිණියෙමි.

ආබාධිතො ආබාධයෙන් යුක්ත වූයෙන් දුකඛිතො ඒ ආබාධය නිසා දුකට පත් වූයෙමි ගිලානො ගිලන්බවට පත්වූයෙමි. ආතුර රූපො දුක් වේදනාවන්ගෙන් මඩනා ලද ශරීරය ඇත්තෙමි, විගත රජං පහ වූ රාගාදී කෙලෙස් ඇති, විකිණණකංඛං සැක තැන් සම්පූර්ණයෙන් බිඳ දැමූ බැවින් සැක ඉක්මවා සිටී. අනොම පඤ්ඤං සම්පූර්ණ වූ ප්‍රඥාව ඇති, සර්වඥ යන අරුතයි. අකරිං සිදු කෙළෙමි. තාහං+තංඅහං ඒ මම.

ඔහු මෙසේ කියමින් සිටින කල්හිම බ්‍රාහ්මණයාගේ සකල ශරීරයම සතුටින් ඉපිළි ගියේය. ප්‍රීතියෙන් පිරී ගියේය. හෙතෙම ඒ ප්‍රීතිය ප්‍රකාශ කරන්නේ,

වැදීමේ පමණකින් මෙබඳු විපාකයක් ඇතැයි යන්න ආශ්චර්යය. අද්භූත සහිතය. මම ද සතුටු සිතින් යුතුව පැහැදුණු සිත් ඇතිව අදම බුදුන් සරණ යන්නෙමි.

නිතර සිදුනොවන දෙයක් බැවින් අසුර ගැසීමට සුදුසුය යන අදහසින් අවජරියං යයි යෙදේ. පෙර කල සිදු නොවූ දෙයක් බැවින් අබභූත යයි යෙදේ. මේ පද දෙකින්ම විෂමය ගෙන දෙන බව දන්වා අහමයි මුදිතමනෝ පසන්න විතො අජේච බුද්ධ සරණං වජාමී මමද සතුටු සිතින් පැහැදුණු සිතින් අදම බුදුන් සරණ යෙමියි කිය.

ඉක්බිති දේවපුත්‍රයා ඔහු සරණාගමනයෙහිද සීල සමාදානයෙහි ද යොදවමින් මෙසේ කීහ.

අජේච බුද්ධ සරණං වජාහි - ධම්මඤ්ච සංඝඤ්ච පසන්න විතො
තථෙව සිකඛාය පදානි පඤ්ච - අබණ්ඩ ඵුල්ලානි සමාදියසසු
පාණිනිපාතා විරමසසු විතං - ලොකෙ අදින්නං පරිවජ්ජයසසු
අමජ්ජපො මා ව මුසා භණ්ඩි - සකෙනදාරෙහි ව හොති තුට්ඨො

පහන් සිත් ඇතිව බුදුන් ද, ධර්මයා ද සංඝයා ද සරණ යන්න. එසේම නො කඩවා සම්පූර්ණ පන්සිල් ද සමාදන් වන්න.

පරපණ නැසීමෙන් වහාම වෙන්වන්න. ලොව තමාට තුදුන් දේ ගැනීම අත්හරින්න. මත්පැනින් වළකින්න. මුසාවාදයෙන් වළකින්න. තම සහායිකාවගෙන්ම සතුටුවන්න.

තථෙව පැහැදුනු සිතින් යුතුව 'සමමා සමබුද්ධො භගවා' යනුවෙන් බුදුන් සරණ යන්න. එසේම සවාකඛානො ධම්මො, සුපටිපනෙනා සංඝො යනුවෙන් දහම් හා සඟුන් සරණ යන්න. යම්සේ පහන් සිතින් යුතුව තෙරුවන් සරණ යන්නෙහි ද, පහන් සිතින් කරන මේ සරණ යාම

ඒකාන්ත වශයෙන්ම මෙලොවද පරලොවද හිතසුව පිණිසම වෙයි. සිකඩාය අධිශීල ශික්ෂාවෙහි පදානානි ශික්ෂාපදයන් කොටස් කරන ලද අධිචිත්ත අධිපක්ෂා (සමාධි පක්ෂා) යන ශික්ෂාවන්ගෙන් ද, පිළිපැදිය යුතු මාර්ගය වූ පන්සිල් කඩ නොකිරීමෙන් ද කිලිටි නොකිරීමෙන් ද අඛණ්ඩ පුලලානි සමාදී යනු සමාදන් වී පිළිපදින්න යන අදහසයි.

මෙසේ දිව්‍යපුත්‍රයා සරණාගමනයෙහි ද සීල සමාදානයෙහි ද යොදවනු ලැබූ බ්‍රාහ්මණ තෙමේ ඔහුගේ වචනය හිස්මුදුනෙන් පිළිගනිමින් මෙම ගාථාව කිය.

දේවතාවාණනි, ඔබ මගේ යහපත කැමති වන්නෙහිය. ශුභසිද්ධිය කැමති වන්නෙහිය. ඔබේ වචනය ඉටු කරමි. ඔබ මගේ ගුරුවරයෙක් වන්නෙහිය. එහි පිහිටමින් මෙසේ ද කිය.

මම බුදුන් සරණ යමි. උතුම් වූ දහම් සරණ යමි. සඟුන් සරණ යමි.

ප්‍රාණඝාතයෙන් වහා වෙන් වෙමි. ලොව නොදුන් දෙය ගැනීමෙන් වැළකෙමි. මත්පැන් නොබොමි. මුසාබස් නොකියමි. තම සහායිකාවගෙන්ම සතුටු වෙමි.

ඉක්බිති දේවපුත්‍ර තෙමේ බ්‍රාහ්මණයාට කළයුතු යුතුකම් මා විසින් කරන ලදී. දැන් තමා ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත යන්නෙමි යයි එහිදී අතුරුදහන් විය. බ්‍රාහ්මණයා වනාහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි උපදවාගත් ප්‍රසාද බහුමාන පුරස්සරව දේවතාවා විසින් ද මෙහෙයවනු ලද්දේ ශ්‍රමණ ගෞතමයන් වහන්සේ වෙත එළඹෙන්නෙමි යි විහාරය දෙසට පියවර නැගුයේය.

ඔහු දැක මහජනයාද මේ බමුණා මෙතෙක් කල් තර්ථාගතයන් වහන්සේ වෙත නොගොස් අද පුත්‍ර ශෝකයෙන් උන්වහන්සේ වෙත යයි. කෙබඳු නම් ධර්මදේශනාවක් සිදුවන්නේදැයි සිතා ඔහු අනුව ගියහ. බ්‍රාහ්මණයා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹ පිළිසඳර කථාකොට මෙසේ කිය. 'භවත් ගෞතමයෙනි, කිසියම් දානයක් නො දී සිල් නො රැක හුදෙක් ඔබ කෙරෙහි පැහැදීමකින් පමණක් ස්වර්ගයෙහි ඉපදීමට හැකි වන්නේද?

බ්‍රාහ්මණය, අද උදෑසන මට්ටකුණ්ඩලී දිව්‍යපුත්‍රයා විසින් තමා දිව්‍යලෝකයේ ඉපදීමට හේතු වූ කරුණු ඔබට කියන ලද්දේ නොවේද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඇසීය. එකෙණෙහිම මට්ටකුණ්ඩලී දිව්‍යපුත්‍රයාද විමානය සමග පැමිණ පෙනෙමින්ම විමානයෙන් බැස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ ඇදිලි බැඳගෙන ම එකත්පස්ව සිටියේය.

ඉක්බිති බුදුහු ඒ පිරිස ඉදිරියෙහි ම ඒ දෙව්පුත්‍රන් විසින් කරන ලද යහපත් ක්‍රියාව වදාරා පිරිසගේ චිත්ත යෝග්‍යතාව දැන සාමුක්කංසික ධර්මදේශනාව කළහ. දේශනාව අවසානයේ දිව්‍යපුත්‍රයාද බ්‍රාහ්මණයා ද, රැස් වූ පිරිසද අසුභාර දහසක් දෙනාට ධර්මාවබෝධය විය.

මට්ටකුණ්ඩලී විමාන වර්ණනාව නිමියේය.

7.10

සුඤ්ඤාඵ යකඛසස ව වාණිජාන ව යනුවෙන් ඇරඹෙන සේරිස්සක විමාන වස්තුවයි. එහි උත්පත්ති කථාව කෙසේද යත්,

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිනිව් කල්හි පන්සියයක් හික්කුන් සමග සෙනව්‍ය නගරයට පැමිණි කුමාර කාශ්‍යප රහතන් වහන්සේ එහිදී තමා වෙත පැමිණි පායාසි නම් රාජවංශිකයා ඔහුගේ විපරිත තත්ත්වයෙන් වෙන් කරවා සමගේ දර්ශනයෙහි පිහිටුවාලූහ. එතැන් පටන් පින් කරන්නෙක් වී ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයන් හට දන්දෙන්නා වූ හෙතෙමෙ පුරුදු නැති බැවින් සකස් නොකොට (මනා පිළිවෙළින් තොරව) දන් දී පසුකල්හි කඵරියකොට වාතුර්මභාරාජික හවනයෙහි ශුන්‍යය වූ සෙරිස්සක (මහරි නම් වූ විමානයෙහි උපන්නේය. අතීතයෙහි කාශ්‍යප බුදුන්ගේ කාලයෙහි එක් රහත් තෙරුන් වහන්සේ නමක් එක්තරා ගමක පිඬු පිණිස හැසිර ගමෙන් බැහැර එක් පෙදෙසක දිනපතා ආහාර කිස කළහ. එය දුටු එක් ගව පාලකයෙක් ආර්යයන් වහන්සේ හිරු රැසින් වඩා විදිකිසි පහන් සිත් ඇතිව මහරි තණ සතරකින් අතු මඩුවක් තනා දුන්නේය. මඩුව අසලමහරි

ගස් රෝපණය කළේ යයි ද කියත්. හෙතෙම කළුරියකොට ඒ පින්කමෙන්ම වාතුර්මහා රාජ්කයෙහි උපන්නේය. ඔහුගේ පූර්ව පුණ්‍යකර්මය හෙළි කරමින් විමානයේ දොරටුවෙහි වර්ණයෙන් සුවදිත් යුත් මල්වලින් සියලු කල්හිම ශෝභමාන වන්නා වූ මහරි ගස් උයනක් පහළ විය. ඒ නිසා ඒ විමානය සෙරිස්සක (මහරි විමානය) යයි හැදින්වූහ. ඒ දිව්‍යපුත්‍ර තෙමේද එක් බුද්ධාන්තරයක් දිව්‍ය ලෝකයෙහි ද මනුෂ්‍ය ලෝකයෙහි ද සැරිසරනුයේ මේ බුද්ධෝත්පාදයෙහි 'යස' තෙරුන්ගේ විමල ආදී ගිහි මිතුරන් සිවුදෙනා අතුරෙහි ගවම්පති නමින් ඉපදී භාග්‍යවතුන්ගේ දහම් දෙසුමෙන් අර්හත් ඵලයෙහි පිහිටියේ පෙර පුරුදු බව නිසා ඒ හිස් විමන දැක නිතර දිවා විහරණය සඳහා යන්නේය. ඒ තෙරණුවෝ පසුකලෙක එහි පායාසි නම් දිව්‍යපුත්‍රයා දැක 'ඇවැත්නි, ඔබ කවරෙක්දැ'යි විචාරා ඔහු විසින් 'ස්වාමීනි, මට පායාසි නම් රාජ ඥාතිවරයා මෙහි උපනිමියි කියන ලද කල්හි ඔබ මිථ්‍යාදෘෂ්ටික වූවා නොවේද? වූයේ විපරීත දර්ශන සහිත වූයේ නොවේද? කෙසේ නම් එහි උපන්නෙහිදැයි ඇසූහ. ඉක්බිති පායාසි දේවපුත්‍රයා උන්වහන්සේට මෙසේ කියා ආර්ය වූ කුමාර කාශ්‍යප තෙරුන්වහන්සේ විසින් මිථ්‍යාදෘෂ්ටියෙන් වෙනස් කරගන්නා ලද්දෙමි. පින් කිරීමේදී එය මනාව නොකිරීමේ හේතුවෙන් හිස් වූ විමානයෙක උපනිමි. ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේ මිනිස්ලොවට ගියකල්හි පායාසි රාජ්‍යයා නොමනා ලෙස දන් දී (එහි ඵලය වශයෙන්) හිස් වූ (මහරි) සෙරිස්සක විමානයෙකහි උපන්නෝ යයි ද ඔබ මනාලෙස පින්කොට එහි ඉපදීමට ප්‍රාර්ථනා කරන්න යයි ද මාගේ පිරිවර ජනයාට කියන්න යයි ඉල්ලා සිටියේය. තෙරණුවෝ ඔහුට අනුකම්පාවෙන් එසේ කළහ. ඔව්හුද තෙරුන්ගේ වචනය අසා ඒ අයුරින් සිත යොදවා පින්කොට සෙරිස්සක (මහරි) විමානයෙහි උපන්න. වෛශ්‍රවණ මහරජ තෙමේ වැලිකතරෙහි සෙවණ හා ජලය රහිත මාර්ගයෙහි මගට පිළිපත් මිනිසුන් අමනුෂ්‍ය උපද්‍රවවලින් මුදාගැනීම පිණිස සෙරිස්සක දේවපුත්‍රයා (මහරි දේවපුත්‍රයා) මාර්ගාරක්‍ෂකයකු ලෙස පිහිටුවීය. ඉක්බිති පසුකලෙක අංග මගධ දේශයන්හි වැසි වෙළෙන්දෝ ගැල් දහසක් භාණ්ඩවලින් පුරවා සින්දු සෙන්විර දේශයට යන්නාහු වැලිකතරෙහි දහවල්හි උෂ්ණයට බියෙන් මගට නොබැස රාත්‍රියෙහි තරු සලකුණෙන් මගට පිළිපත්හ. ඔවුහු මංමුළා වී අන් දේශයකට ගියහ. ඔවුන් අතරෙහි ශ්‍රද්ධාවන්ත වූ තෙරුවනෙහි පැහැදුණා වූ සිල්වත් වූ රහත් බවට පැමිණීමට හේතුසම්පත් ඇත්තා වූ මව්පියන් හට උච්චාත් කරනු පිණිස වෙළඳමට ගියා වූ එක් උපාසකවරයෙක් විය. ඔහුට අනුග්‍රහ පිණිස සෙරිස්සක (මහරි) දිව්‍යපුත්‍රයා විමානය සමගම

තමා දක්වා සිටියේය. දක්වා නුඹලා කුමක් හෙයින් සෙවන හා ජලය නැති මෙම වැලිකතරට පිළිපත්නහුදැයි විමසීය. ඔව්හු වනාහි එහි තමා පැමිණි සැටි කීහ. ඒ විස්තර දැක්වීම දේව පුත්‍රයාගේ ද වෙළෙඳුන්ගේ ද වචන හා ප්‍රතිවචන ගාථාවන්ද වේ. මුල් ගාථා දෙක වනාහි ඔවුන්ගේ සම්බන්ධය දැක්වීම පිණිස ධර්ම සංගායනා කාරකයන් වහන්සේලා විසින් කරන ලදී.

සුභොථ යකඛසස ව වාණීජාන ව
 සමාගමො යඤ්ඤා අහොසී
 යථා තථං ඉතරිතරෙන වා පි
 සුභාසිතං තඤ්ඤා සුභොථ සබ්බෙ

ඒ ගමනෙහි යෙදෙන කල්හි යම් ස්ථානයකදී (සෙරිසසක නම්) දිව්‍යපුත්‍රයා හා වෙළෙඳුන් ගේ හමුවීමක් වී නම් එය අසන්න. එකල්හි ඔවුනොවුන් අතර යම්කිසි යහපත් වූ සාකච්ඡාවක් වී නම් ඔබ සියලු දෙනාම එය ද අසන්න.

යො සො අහු රාජා පායාසී නාමො
 භුමමානං සභවාගතො යසසසී
 සො මොදමානොව සකෙ විමානෙ
 අමානුසො මානුසෙ අජකඛාසී'ති

පායාසී නම් වූ යම්බඳු ඒ රජකෙනෙක් වූයේද භූමාස්ථ දෙවියන් හා එක්වීමට ගියා වූ පරිවාර සම්පත්තියෙන් යුක්ත වූ ඒ දෙවතෙර ස්වකීය ස්ථානයෙහි සතුටුවෙමින්ම මනුෂ්‍යයන් හට මෙසේ කීවේය.

ගාථාවෙහි වචන විස්තර සුභොථ ශ්‍රවණ සඳහා අණ කිරීමේ වචනයකි. අපි දැන් යමක් කියන්නා මෙන් ද එය අසන්න. යකඛසස දෙවියාගේ දෙවියා වනාහි මිනිසුන්ගේ ද ඇතැම් දෙව්වරුන්ගේ ද පූජනීය ස්වභාවයෙන් යකඛ යයි කියනු ලැබේ. තවද ශක්‍රයා ද සතරවරම් දිව්‍යරාජයෝ ද වෙවුශ්‍රවණගේ පිරිසෙහි වූ පුරුෂයෙක් වුවද යකඛ යයි කියනු ලැබේ. එසේමය.

අතිබාහුං බො අයං යකෙඛ පමනෙතා විහරති,

යනනුනාහං ඉමං යකඛං සංවෙජ්ජයයාං යන ආදී තැන්හි ශක්‍රයා 'යකඛ' යන පදයෙන් කියන ලදී. වතතාරො යකඛා ඛගගතප්ඵා යන ආදී තැන්හි සිව්වරම් දෙව් රජවරු කියන ලදහ. සතති හි භනෙන උළාරා යකඛා භගවතො අප්පසනනා යන ආදී තැන්හි වෛශ්‍රවණයාගේ පිරිසෙහි වූවෝ කියන ලදහ. එතතාවතා යකඛස්ස සුද්ධි යන ආදී තැන්හි පුද්ගලයෙකු ගැන කියන ලදී. මෙහිදී සුඤ්ඤාපට්ඨානං යකඛස්ස යන තැන වනාහි වෛශ්‍රවණගේ පිරිසෙහි වූ අයකු යයි අදහස් වේ. වාණීජානවා ගාථා බන්ධනයේ පහසුව තකා (න.ව අතරෙහි වූ) අනුසාසිකය (0 බිත්දුව = 0) ලොප් කොට කියන ලදී. සමාගමො එක්වීම යස් යමිකිසි වැලි පොළවක තදා ඔවුන් රැ මුළා වී හා කල්හි ඉතරිතරෙනවාපි ඔවුනොවුනට පවා මෙය යථා යන මේ පදය සමග නොදිය යුතුයයි එහි අර්ථය මෙසේය. සෙරිස්සක දිව්‍ය පුත්‍රයාගේ ද වෙළඳුන්ගේ ද එකල්හි යම් සමාගමයක් අහොසි සිදුවී එය අසන්න. යථාවාපි ඔවුන් විසින් ඔවුනොවුන් සුභාසිතං මනාව කියන ලදී. කථං පවත්නා ලද්දේ ද, තඤ්ච සබ්බෙ යොමුකරන ලද සිත් ඇතිව අසන්න. භූමමානං බිම සිටින දෙව්වරුන්ගේ දැන් යකඛස්ස (යක්‍ෂයාගේ දෙවියාගේ) ප්‍රශ්නකොට ගාථා දැක්වේ.

වංකෙ අරඤ්ඤා අමනුසසට්ඨානෙ
කතතාරෙ අප්පොදකෙ අප්පහකෙඛ
සුදුගගමෙ වණ්ණපට්ඨස්ස මජ්ඣෙඛ
වංකා භයා නට්ඨමනා මනුසසා

අමනුෂ්‍යයන් වෙසෙන ශුභ නොවන වනාන්තරයෙහි ජලය හිඟ ආහාර හිඟ කාන්තාරයෙහි ද ගමනට අපහසු වලිකතර මැද ද සැකයෙන් බියෙන් වැනසෙන මිනිසුනි,

නයිධ ඵලා මූලමයා ව සතති
උපාදානං නපී කුතො ඉධ භකෙඛා
අඤ්ඤත්‍ර පංසුති ව වාලුකාහි ව
තතතාහි උණ්ණාහි ව දාරුණාහි ව

මෙහි ගෙඩිද මුල්ද නැත. දැල්විය හැකි දෙයක් නැත. රත් වූ උණුසුම් වූ රළ වූ පස් වැලි හැර මෙහි කවර නම් ආහාරයක් වේද?

උස්ගලං තත්තමිවං කපාලං
 අනායසං පරලොකෙන කුලාං
 ලුඤාන මාවාසමීදං පුරාණං
 භූමිප්‍රදේසො අබිසත්තරූපො

නපුරු කාන්තාරයක් වූ උණුසුම් කබලක් වූ යසසින් තොර නරලොව (හෙවත් අපායට සම වූ) වැද්දන් හට වාසභූමියක් වූ පරන බිමක් වූ එය සෑම සාපයට භාජනය වූවක් වෙති.

අප් කුමෙහ කෙන වණෙණන
 කිමාසමානා ඉමං පදෙසං හි
 අනුප්‍රවිධ්‍යා සහසා සමෙච
 ලොභා භයා අප්වා සමපමුඤ්ඤා

තවද නුඹලා කවර හේතුවකින් කුමක් බලාපොරොත්තුවකින් ඉක්මන් වී එකතු වී පැමිණියහද, පැමිණියේ ලෝභයකින්ද, බියකින්ද, නැතහොත් මුළුවට පත්වීමකින්ද?

ගාථාවන්හි වචන විස්තර වංකෙ සැක සහිත තැන යම්තැනකට පැමිණි අයට ජීවත්වෙමුද, නොහොත් මැරෙමුද යනුවෙන් ජීවිතයෙහි සැකයක් ඇතිවේද? එවැනි අරඤ්ඤා ආරණ්‍යයෙහි අමනුසසට්ඨානෙ අමනුෂ්‍ය ආදීන් පිසාව ආදීන් හැසිරෙන ස්ථානයෙහි, මිනිසුනට නොසුදුසු තැන්ය. කනකාරෙ ජලය නැති නිසරු බිමෙහි මෙහි අපහසුවෙන් තරණය කරන්න. පැමිණෙත් යන අදහසින් කාන්තාර නම් වේ. ජලය රැගෙන තරණය කළයුතු තැනකි. එහෙයින් අප්‍රාදකෙ යයි කීහ. (ජලය හිඟ) මෙහි අප්‍රා ගබ්ද මෙහිදී අප්‍රිච්ඡ අප්‍රානිගෙසා යන ආදියෙහි මෙන් වණඤ්ඤාපට්ඨස මජ්ඣෙක වැලිකතරේ මැද යන අරුතයි. වංකං භයා අශ්‍රහ නිසා බිය වූ වංක බව නිසා මේ අයට බිය ඇතැයි යන අරුතයි. වංක භයා යනුවෙන් කිවයුතු තැන්හි ගාථාවෙහි පහසුව තකා අනුනාසිකයක් යොදා වංක වංකං ගතා යනුවෙන් කියන ලදී. මෙයද වැලිකතරට පිවිසීමට පෙර ඔවුන්හට උපන් බිය සඳහා කියන ලදී. නට්ඨමනා මාර්ගය පිළිබඳ සිහිය වෙනස් වීමෙන් නැසුණ මගක් ඇති මංමුළා වූ යන අර්ථයයි. මනුසසා ඔවුන්හට කරන ආමන්ත්‍රණයයි. ඉධ මෙ වැලි කතරෙහි එලා අඹ දඹ තල් පොල් ආදී එල වර්ග වනයක් යන අදහස යෙදේ. මූලමයාව

මූලයන්ම මූලම වේ. වැල් අල ආදිය සඳහා කියයි. උපාදානං නතී කිසිසේත් කිසියම් ආහාරයක් නැත. දර හෝ උණුසුම් කාරකයක් හෝ ගින්නෙන් උණුසුමක් හෝ වැඩ ලැබීමට නැත. කුතො කවර කරුණකින් මෙහි වැලිකතරෙහි භකේධා (කෑ යුතු දෙයක් තිබේද යන අර්ථයයි. එහිදී එය දැක්වීම සඳහා යමක් වේ නම් එය දැක්වීම පිණිස අක්කැකු පංසුහි යන ආදිය කියන ලදී. උජ්ජංගල ජංගල යනුවෙන් රළු වූ විසලි පැහැ (කහ පැහැ) ගත් ජලය රහිත බිම්පෙදෙසක් කියවේ. ඒ ස්ථාන වනාහි නිසරු බීමටත් වැඩියෙන් නිසරු බැවින් උජ්ජංගල යැයි යෙදේ. එබැවින් තත්තම්චං කපාල යයි කීහ. තත්තං යනු යකඩ කබලක් වැනි යන අර්ථය ඇත්තේය. ගාථාවෙහි පහසුව තකා මෙහිද අනුනාසිකයක් එකතුකොට කියන ලදී. තත්තංච යනුවෙන් ම දැක්විය යුතුය. අනායසං මෙහි ලැබීම් පිළිබඳ සැපයක් නැත යනුවෙන් අනායං යයි කියනු ලැබේ. ඒ නිසාම ජීවිතය නිසරු වේ. විනාසෙති යනුවෙන් ද අනායසං යි යෙදේ. නැතහොත් ආයුෂ නැත යන අරුතින් ද අනායසං යි යෙදේ. පරලොකෙන අපාය හා සමානාය යන අරුතයි. අපාය වනාහි සත්ත්වයන් හට ඒකාන්ත අනර්ථය පිණිස පවතින සතුරු වූ ලෝකයක්ය යන අදහසින් විශේෂයෙන් පරලෝක යයි කියනු ලැබේ. භාත්පසින් යකඩවලින් කරන ලද්දේය. යන අදහසින්ද ආයස යයි යෙදේ. මේ වනාහි එය නොවන බැවින් යන අරුතින් අනායස වේ. මහත් වූ දුකකට උත්පත්ති ස්ථාන වන බැවින් පරලෝකං යන ස්ථානය දැක්වේ. ඇතැමෙක් අනසසයං යයිද කියත්. සැපය නොනැවතීමට හේතු වූ යන අර්ථයි. ලුඤ්ඤානමාවාසමීදං පුරාණං මේ ස්ථානය දිගුකලක පටන් වැද්දන් හට, දරුණු අයට, පිසාව ආදීනට වාසස්ථානයක් වී අභිසත්තරූපො මෙසේ දෘඪ වූ සොර ආකාර ඇත්තා වූ තැනක් වේවයි පුරාණ සෘෂින් විසින් සාපකරන ලද්දක් වැනි සාපයක් දෙන ලද වැනි හා අර්ථ ඇත්තේය. කෙන වණෙණනාති කිනම් කරුණකින් කිමාසමානා කුමක් බලාපොරොත්තු වන්නහුද හී නිපාත මාත්‍රයකි. පදෙසංපි යි ද සමහරු කියති. මෙයද ප්‍රදේශ යන අර්ථය ඇතිවන්නකි. සහසා සමෙච ඉක්මනින් ආදීනව ආනිසංසයන් නොවීමය. එකතුවීමෙන් අනුපවිට්ඨා ඇතුළට පිවිසියහ. ලොභා භයා අඵවා කිසියම් අනාර්ථකාමියෙකු විසින් කරන ලද ලෝභ ත්‍රිභාවකින් කිසියම් අමනුෂ්‍යය ආදීන් විසින් කරන ලද බියගැන්වීමකින් හෝ නැතහොත් සමපමුඤ්ඤා මංමුලාවීමකින් මේ පෙදෙසට පිවිසියානුය යන අදහස යෙදේ. මෙහිදී වෙළෙන්දෝ මෙසේ කීහ.

අංග මගධ දෙරට වැඩුනා වූ සාර්ථ වාහකයෝ වෙමු. ගැල්වල බඩු පුරවාගෙන වැඩි ලාභ ලැබීම් සඳහා වස්තු ලෝභයෙන් සිනු සෝචීර දේශයට යමු.

දහවල් කාලයේ උෂ්ණය බලවත් බැවින් ශ්‍රීෂ්මය ඉවසිය නොහී දිය පිපාසාවෙන්, මිනිසුන් හා ගොනුන් බලවත් පීඩාවට පත්වෙති. එනිසා දවල් කාලයේ තැනක වාසයකොට රාත්‍රියෙහි ගමන් කරමු.

අවේලාවේ ගමන යහපත් නොවේ. යකෂාධිගෘහිත වාලුකා කාන්තාරය මැද අතරමං වූ බැවින් නොදැනුවත්කම නිසා විනාශයට පැමිණියෙමු.

අප විසින් පෙර නොදක්නා ලද ඔබගේ මේ දිව්‍යප්‍රසාදය හා නුඹවහන්සේ හමුවීමෙන් මෙතැන් පටන් දිවි ලබමහයි ප්‍රීතියෙන් උතුම් වූයෙමු.

ගාථාවන්හි අර්ථ විස්තර :

මගධෙසු අංගෙසු ච සත්ථාහා මගධ රටෙහිද අංග රටෙහිද උසස් ධනවත්හු එහි නිවැසි වෙළෙන්දෝ වෙළඳුන්ගේ වාහන ද වෙළඳ බඩු රැගෙන යන පිරිසද වෙළඳ කාර්යයන්හි හිමියන් හා පිරිස පණියං භාණ්ඩ තෙ ඒ අපි යාමසෙ යන්නෙමු. සිනු සෝචීරභූමිං සින්දු දේශය හා සෝචීර දේශය උදෑය ප්‍රතිඵලය අතිරේක ලාභය අනධිවාසයනනා ඉවසා සිටීමට නොහැකි අය. යොගගානුකම්පං ගව ආදී සතුන් හට අනුගත කිරීම එතෙත වෙගෙන මෙම ශක්තියෙන් යම් දෙයකින් ඔබගේ දැක්මට ආයාම පැමිණියෙමු. රතනිං මගගං පටිපනනාති රාත්‍රියෙහි මගට පිළිපන්නාහු විකාලේ නොසුදුසු කාලයේ අවේලාවෙහි දුපපයාකානි වැරදි ලෙස ගියා වූ වැරදි මග ගියා වූ ඒ නිසාම අපරඬා මගගා අනධාකුලානි අන්ධයින්ගෙන් අවුල් වූ මාර්ගය දැක්වීමට සමත්වන ප්‍රඥා නමැති ඇස නැති බැවින් අන්ධ නම් වෙති. ඒ නිසාම අවුල් වූවාහ. විප්‍රහතධ්‍යා යනුද මාර්ගය පිළිබඳව මූලාවීමෙන් යන අරුතයි. දිසං යා යුතු දිසාව ඒ දිශාව යම් දිශාවක සින්දු හා සෝචීර යන දේශයක් වේද ඒ දිශාව පමුණු විතතා දිශාව පිළිබඳ සැකයෙන් මුළා වූ සිත් ඇත්තාහ. තවඤ්ච ඔබගේද යකඩා යනුවෙන් ආමන්ත්‍රණය කෙරේ. තතුතනරිං ජීවිතමා සමානා යමෙක් මෙයින් මතු අපට ජීවිතයක් නැතැයි ජීවිත සැකය උපන්නේ ද දැන්

එයින් පසු ද ජීවිතයක් බලාපොරොත්තු වන්නාහු. දිසවා දැකීමට හේතුව පතිතා සතුටු වූවාහ. සුමනා සොම්නසට පැමිණියාහු උදගා උදම් වූ ප්‍රීතියෙන් ප්‍රීතියට පත් වූ සිත් ඇති.

මෙසේ වෙළඳුන් තමන්ගේ පැවැත්ම ප්‍රකාශ කරන කල්හි නැවත දිව්‍යපුත්‍රයා ගාථා දෙකකින් මෙසේ විචාළේය.

පාරං සමුද්දසස ඉදඤ්ච වණණං - වෙනතාවරං සංකුප්පඤ්ච මගං
නදී යො පන පබ්බතානඤ්ච දුගගා - පුපුද්දීසා ගච්ඡට භොග හෙතු

පකබ්ඤ්ඤාන විජ්ජං පරෙසං - වෙරජ්ජකෙ මානුසෙ පොකබ්මානා
යං වො සුතංවා අථවාපි දිට්ඨං - අචෙජරකං තං වො සුණොමිතාත

එම්බා පින්වත්නි, මුහුදෙන එතෙර ද මෙබඳු වැලිකතරෙහි ද වේවැල් බැඳ යා යුතු මාර්ගවල ද කණු සිටුවා යා යුතු මාර්ගවල ද, නදී පර්වතාදී දුර්ගම ප්‍රදේශවල ද වස්තු බලාපොරොත්තුව තෙපි නොයෙක් දිග යන්නාහු,

අනෙක් රජවරුන්ගේ විජිතයන්ට පැමිණ, නොයෙක් රටවල මිනිසුන් දකිමින් තොප විසින් යමක් අසන ලද්දේ ද, දක්නා ලද්දේ ද දරුවෙහි, ඒ ආශ්චර්යය තොප විසින් අසමිහ.

විස්තර පාරං සමුද්දසස මුහුදින් එතෙර ඉදං මෙබඳු වූ වණණුට වැලිකතර, වේවැල් බැඳ යායුතු හෙයින් වෙනතාවරං යයි යෙදේ. උල් කණු සිටුවා යායුතු බැවින් සංකුප්ප මගං නදියොපන වන්දනාශා දී ගංගා, පබ්බතානඤ්ච යාමට අපහසු කඳු සහිත ප්‍රදේශ, මේවැනි දුගගා පුපුද්දීසා භොග නිමිතං ගච්ඡට භෝග හේතුවෙන් මෙසේ යන්නහු ද, පකබ්ඤ්ඤාන පැනගෙන ඇවිත් ඇතුළට පිවිස පරෙසං වෙනත් රජුන්ගේ විජිතං එහි වෙනත් රජුන් හට අයත් විදේශයන්හි වෙසෙන මිනිසුන් පෙකබ්මානා ගච්ඡට මෙසේ වූ වො ඔබ විසින් යං සුතංවා අථවා දිට්ඨංවා අචෙජරකං ආශ්චර්යය තංබො සමීපයෙහි තාතා වෙළෙන්දෝ, සුණොම තමන්ගේ විමානයේ අසිරිය ඔවුන් ලවා කියවනු කැමැත්තේ මෙසේ විමසයි. දිව්‍යපුත්‍රයා විසින් මෙසේ විමසනු ලැබුවා වූ වෙළෙන්දෝ මෙසේ කීහ.

එමිබා දේව කුමාරය, මානුෂික වූ සියලු යසලසුරු සම්පත් ඉක්මගිය මේ සැපතට වඩා අතිශයින් ආශ්චර්ය වූවක් අප විසින් දක්නා ලද්දේ හෝ අසන ලද්දේ හෝ නොවේ. තවද ඒ අලාමක වර්ණය දැක තෘප්තියට නො පැමිණියමිහ.

බොහෝ වූ හෙළපියුම් ආදී මල්වලින් ගැවසී ගත් පොකුණු අහසෙහි ගලා බසිත්. එලයෙන් ගැවසී ගත් අතිශය සුවඳවත් වූ මේ වාක්‍ෂයෝ සුවඳ වහනය කරත්.

සියක් රියන් පමණ වූ උස් වූ බොහෝකල් පවත්නා වෙරළමිණියෙන් පබළුයෙන් ඉදිකළ කුළුණු මසාරගල්ල හා රතු මැණික්වලින් කළ කුළුණු යන මොහු බැබළෙමින් සිටී.

දහස් ගණන් ටැම් ඇති අසමාන වූ ආනුභාව ඇති රනින් ගැවසුණු කසුන්මුලා වේදිකාවෙන් යුත් රන්පටින් මනාව වසන ලද ඔබගේ මේ සුන්දර විමානය මහා කුළුණු මත පිහිටියේ වෙයි.

මේ විමන අතිශයින් ඔප් දැමූ දඹරනින් නිමියේය. බබළන්නේ ය. එහි සුමට වූ ප්‍රාසාද සෝපාන එලකයෙන් යුත්, ස්ථිර වූ මනෝඥ වූ මනාව සංගත වූ ප්‍රාසාදයේ කොටස් ඉතා දැකුම්කළුව මනරම්ව බබළයි.

මේ රුවන් විමන ඇතුළේ බොහෝ ආහාර පාන ඇත්තේය. දිව්‍යස්පරා සමූහයා විසින් පිරිවරන ලද්දෙහි ද, මිහිඟු බෙර පනාබෙර ආදී කුර්ය නාදයෝ පවතිත්. ස්තූති ගීතිකායෙන් අභිවාදනය කරන්නෝය.

වෙසවුණු රජ නලිනී නම් ක්‍රීඩා ස්ථානයෙහි සතුටු වන්නේ යම්සේද, ඔබ ද නාරිගණයා විසින් පිරිවරන ලදුව එසේම සතුටු වේ. නොසිතිය හැකි ඇත්තෙකි. සියලු ගුණයෙහි යුක්ත වූවෙහි මනරම් වූ ඒ විමාන ප්‍රාසාදයේ සතුටු වෙහි.

ඔබ දෙවියෙක් වෙයිද, නැතිනම් යක්‍ෂයෙක් වෙයි ද, එසේම සක්දෙවිද වෙහි ද මිනිසෙක් වෙහිද, ඔබ කිනම් වෙහිදැයි වෙළෙන්දෝ විචාරති.

එහි කුමාරා මුල් වියෙහි සිටි බැවින් දිව්‍ය පුත්‍රයාට කුමාරා යයි අමතයි. සබ්බං දිව්‍යපුත්‍රයා ද ඔහුගේ විමානය හා සම්බන්ධ සියලු දේ ද, සඳහා කියයි.

පොකධරකොඤ්ඤා පොකුණු, සතමුසසිතාසෙ, සියක් රියන් උස් වූ, සිලාපවාළසස මැණික් ගල්වලින් හා පබලුවලින් කළ පළිඟු ගලින් හා පළිඟුවලින් කළ යන අදහසයි. ආයතංසා දිගට පිහිටි අටක් සොළසක් දෙතිසක් ආදී පැතිවලින් යුත්, තෙසුපරි ඒ කණුවල මුදුනෙහි සාධුමීදං ඔබගේ සුන්දර වූ විමානය.

රතනනතරං විවිධ රත්නයන්ගෙන් යුත් නන්වැදෑරුම් විවිධ රත්නයන්ගෙන් යුත් බිත්ති ටැම් - හිණිපොළවල් ආදියෙන්, කඤ්චන වෙදි මිසසං වටකරන ලද රත්මුවා වේදිකා සහිත වූ, තපනීය පටෙහි ව සාධු ඡතනං බබළන්නා වූ නොයෙක් රත්නයන්ගෙන් ද, ආවරණයන්ගෙන් ද, ඒ ඒ තන්හි මනාව ආවරණය කරන ලද, වසන ලද.

ජමෙබා නදුතතනමීදං ඔබේ මෙම විමන වෙසෙසින් රත් වී දිලෙන දඹරනින් බබලන.

සුමට්ඨො පාසාද සොපාන ඵලුපපනො ඒ විමානයෙහි ද ඒ ඒ ප්‍රදේශ සුමටය. මනාව මදින ලද්දේය. එකිනෙක ප්‍රාසාද මාලකයෙහි සෝපාන විශේෂයන්ගෙන් ද, රමණීය වූ ඵලකයන්ගෙන් ද යුක්ත වන්නේ ය. දළො ස්ථිර, වගඟු අලංකාරවත්, සුමුබො සුසංගතො මනාව සකස් කළ කොටස් ඇත්තේ, එකිනෙක ගැළපෙන ප්‍රාසාද අවයව ඇත්තේ, අතීව නිජකඩානකබමො පැහැසර බවෙහි ද අතිශයින් දැකුම්කථය. මනුකොඤ්ඤ මනරම්ය.

රතනතරසම්ඨං රත්මය වූ රනින් කළා වූ වටිනා විමානයක් ඇතුළත. බහු අනනාතානං පිනෙන් පහළ වූ බොහෝ වූ ආහාරපාන ඇත. ඒවා ලබාගත හැකිය යන අදහසයි. ධුරජ්ජ ආලම්බ ර කුරිය සුට්ඨො මිහිඟු බෙර හා ගැටබෙර ද වෙනත් කුරිය භාණ්ඩයන්ගේ ද හඬින් නිතර සෝෂා රහිත වූ, අභිවඤ්ඤා මෙසේ කරනු ලැබුයේ හෝ අසනු ලැබුයේ හෝ වන්නෙහිය. එහෙයින් ථුඛිවඤ්ඤා යයි කිය.

අවිනතියො නො සිතිය හැකි තරම් නළිනායා එම නම ඇති ක්‍රීඩා පිටියේ, යථා වෙසසවණො මහාරාජා වෛශ්‍රවණ නම් මහරජු මෙන් ඔබ සතුටු වන්නෙහිය. ආසී සිදුවන්නෙහි ය. දෙවිඥා. ශක්‍ර දිව්‍යරාජයා. මනුසසභුතො මිනිසුන් අතර සිටියේ මනුෂ්‍යයෙක් වූයේ, යකෙබා දිව්‍ය ආදී ස්වභාවය විමසීමෙන් සැක කරමින් මෙසේ කියත්.

එමබා වෙළඳුනි, කතරෙහි නියුක්ත වූ, වැලි කතරෙහි ආරක්ෂකයා වූ මම සේර්ස්සක නම් යක්ෂයා වෙමි. වෙසවුණු රජුගේ වචනය කරන්නෙමි. මේ ප්‍රදේශය පාලනය කරමි.

එහි අහමපි යකෙබා මම යක්ෂයෙක් වෙමි. කතාරියො ආරක්ෂාව සඳහා කාන්තාරයෙහි නියුක්ත වෙමි. ගුණො ආරක්ෂකයා. එහෙයින් 'අහිපාලයාමි' යයි කිය.

දැන් වෙළෙන්දෝ ඔහුගේ කර්මය විමසුහ.

එමබා දිව්‍යපුත්‍රය, තාගේ මේ සම්පත් අහේතුකව ලදද, කාල පරිණාමයෙන් ලදද, තමන් විසින්ම නිපදවූවක්ද, නැතිනම් දෙවියන් විසින් දෙන ලද්දක්ද, මනෝඥ වූ මේ සැපත තා විසින් කෙසේ ලදදැයි වෙළඳුන් විසින් විචාරනු ලැබිණි. එය කියනු මැනවි.

එහි අධිවචලදාං අහේතුකව ලැබුනේද, කැමතිලෙස ලැබුනේද යන්නයි. පරිණාම ජනෙන නියතියක් න්‍යායධර්මයක් වශයෙන් හෝ හේතු එක්වීමක් වශයෙන් හෝ, ස්වාභාවික පරිණාමයක් වශයෙන් හෝ නැතිනම් කාලය අනුව සිදු වූ පරිණාමයක් වශයෙන්, සයංකතං ඔබ විසින්ම කරන ලද්දක්ද, දේව සෘද්ධියෙන් ඔබ සඳහා ඔබ විසින්ම කරන ලද්දේද, උදාහු නොහොත් දෙවෙහි දිනනං දෙවියන් විසින් දෙන ලද්දක් ද,

දැන් දිව්‍යපුත්‍රයා සතර ආකාරයෙන්ම පරිණාමය ප්‍රතිකේෂ කොට පුණ්‍යකර්මය ම දක්වමින්

වෙළඳුනි, මෙය අහේතුකව ලබන ලද්දක් නොවේ. කාල පරිණාමයෙන් ලද්දක්ද නොවේ. තමන් විසින් නිපදවන ලද්දක්ද නොවෙයි.

දෙවියන් විසින් දෙන ලද්දක් ද නොවෙයි. අලාමක ස්වකීය පුණ්‍යකර්මය කරණකොටගෙන මා විසින් මේ මනෝඥ සම්පත් ලබන ලද්දෙමි.

ඒ අසා වෙළෙන්දෝ නැවත 'නාධිවලඳාං' ගාථාවෙන් කියන ලද අධික පුණ්‍යකර්මය යට කී සතර ආකාරය වෙත ආරෝපණය කොට පුණ්‍යකර්මයේ ස්වරූපය විමසූහ.

එම්බා දේවපුත්‍රය, ඒ ඔබගේ වුත සමාදානය කුමක්ද, ඔබගේ උතුම් හැසිරීම කුමක්ද, මේ විපාකය කිනම් කුශල කර්මයක්හු ගේ ද, මේ විමන ඔබ විසින් කෙසේ ලබන ලද්දේද?

නැවත දේවතාවා ඒ සියල්ල ප්‍රතිකේෂප කොට තමන් විසින් කරන ලද පිත දක්වමින් මෙසේ කීය.

මම යම්කලෙක කොසොල් රට රජය කරවීමද, ඒ මට පායාසි රාජඤ්ඤ යයි නමක් විය. එකල්හි මම නාස්තික දෘෂ්ටි ඇති තද මසුරු වූ පාපධර්මයේ නියැලුණු උච්ඡේදවාදියෙක් වීමි.

එකල්හි බහුශ්‍රැත වූ චිත්‍රකථික වූ උදාර වූ කුමාර කස්සප නම් ශ්‍රමණ කෙනෙක් වූහ. උන්වහන්සේ බණ වදාළහ. මාගේ දෘෂ්ටිහු දුරුකළහ.

මම උන්වහන්සේගේ ඒ ධර්මකථාව අසා උපාසකයෙක් වූයෙමි. ප්‍රාණඝාතයෙන් දුරුවූයෙමි. නුදුන් දෙය ගැනීමෙන් දුරුවූයෙමි. රහමෙර නොබිවෙමි. මුසාබස් නො කීවෙමි. තම අඹුව සමග සතුටු වීමි.

ඒ මාගේ වුත සමාදානයයි. ඒ මාගේ උතුම් හැසිරීමයි. මේ ඒ කුශල කර්මයාගේ විපාකයි. ඒ අලාමක වූ කුශලකර්මයන් කරණ කොටගෙන මා විසින් මේ විමානය ලබන ලදී.

ඉක්බිති වෙළෙන්දෝ දිවාපුත්‍රයා ද විමානය ද ප්‍රත්‍යක්ෂ වශයෙන් දැක කර්මඵල අදහාගෙන කර්මඵලයෙහි තත්ත්ව ශ්‍රද්ධාව දක්වන්නේ මේ ගාථා කීහ.

කළ පින් ඇති පුද්ගලයා යම් යම් තැනක යේ නම් ඒ ඒ තත්ති කැමති සම්පත් ඇතිව සතුටු වෙයි නුවණැති මිනිස්සු සැබෑවක්ම කීවාහුය. විසතුන්ගේ වචනය වෙනස් නොවේ.

අකුසල් කළ පුද්ගලයා යම් යම් තැනක ඉපදීම් වශයෙන් යේද, හෙතෙමේ ඒ ඒ තත්ති සෝක වැළපීම් ඇත්තේ වද විදුම් ඇතියේ අවැඩ දැන්වීම් ඇතියේ කිසිකලෙකන් දුගතියෙන් නොමිදේ.

එහි සොක පරිඥාවෝ ශෝකය හා වැළපීම. පරිකකිලෙ සො යන්නෙන් අනර්ථයන්ගේ උපත කියන ලදී.

ඔවුන් මෙසේ කථා කරමින් සිටියදීම විමාන දොරටුවේ මහර රුකෙන් මේරීම නිසා බැඳීම්වලින් ලිහිල් වී පැසුණා වූ මල්කොපුවක් වැටුනේය. එයින් පිරිවර ජනයා හා දිව්‍යපුත්‍රයා දොම්නසට පැමිණියේය. ඒ දුටු වෙළෙන්දෝ

දෙව් පිරිස මේ වෙලාවේ කැළඹුණු අය මෙන්ද, හැමතින් මුළා වූ ස්වභාව ඇතියකු මෙන් ද විය. කුමාරය, මේ පිරිවර ජනයාගේ ද තාගේ ද මේ දොම්නස කුමක් නිසා වීද?

එහි සමමුණුරූපොවා සෝක කිරීම් වශයෙන් හැම අයුරකින්ම කැළඹීමට පත්වූහ. ජනෝ දිව්‍ය ජන සමූහයා, අසමී මුහුතෙතා මේ මොහොතෙහි, කලලිකතෝ මඩ පිඩක් සේ කරන ලදී. මඩ කැළඹුණු ජලය සේ කැළඹුණු ස්වභාවයක් දැක්වීය. ජනසම්මසස කුශාඤ්ච ඔබේ මේ පිරිවර ජනයාටද ඔබට ද අප්‍පච්චයෝ දොම්නසකි. එය අසා දේවපුත්‍රයා.

දරුවනි, මහර රුක් වනයෙන් මේ දිව්‍ය සුවඳ හමා එයි. ඒ දිව ගඳහු රාත්‍රී අඳුර නසා මේ විමානයට හමන්.

මේ මහර රුකේ එක් එක් මල්පෙති අවුරුදු සියයක්හුගේ ඇවැමෙන් පැසී වැටෙයි. යම්දිනක පටන් මේ දිව්‍ය ආත්මයෙහි උපන්නෙමි වෙමිද, එතැන් පටන් මිනිස් සියවසරක් ඉක්මණි.

දරුවනි, මේ විමානයේ මම පන්සිය වසරක් සිට ආයු හා පින් පිරිහීමෙන් ව්‍යුහ වන්නෙමිසි දැක ඒ ශෝකයෙන් අතිශයින් මුසපත් වීමි.

එහි සිරිසුපවනා මහරි උයනෙන්, කාක යනුවෙන් වෙළඳුන් අමකයි. ඉමෙ නුඹලාට ද මට ද ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වූ, දිබ්බා ගන්ධා සුරංහි බොහෝ වූ සුවද භාත්පසින්ම පවනනි හමා යයි. ඒ වාතය දිව්‍යමය සුවද වහනය කරමින් ඉමං විමානං සමපවායං මනා ලෙසම සුවද ගෙන්වත්. හුදෙක් හමාගෙන යන්නක් පමණක් නොවේ. තමාගේ ආලෝකයෙන් අඳුරද බැහැර කරයි. ඒ නිසා දිවා ව රතෙතාව තමං නිහත්තා යයි කිය.

ඉමෙසං මහරි වෘක්‍ෂයන්ගේ සිප්පාටිකා මල්පෙති හෝ ගෙඩිවල පොතු. එලකි පැසි නටුවෙන් මිදෙයි. පෙති හෝ ලිහිල් වී වියැළේ. මානුසසකං වසසසතං අතීතං යම්හෙයකින් වර්ෂ සියයක්හුගේ ඇවැමෙන් මේ මහරි ගසේ මල්පෙති වියලී මෙයද වියැළිණි. එහෙයින් මාගේ මිනිස් වර්ෂ සියයක් ඉක්මිණි. යදගෙහ යම් අවස්ථාවක පටන් කායමහි මෙහි මේ දේව නිකායෙහි උපපනො ඉපදුනේ ද, මගේ ද දෙවි පිරිසගේ ද පන්සිය වසක් ආයුෂ ඇත. එහෙයින් මගේ ආයුෂ පිරිහේ යයි ශෝක කිරීමි වශයෙන් සිහි මුළා වූයේ යයි දක්වයි. එනිසා 'දිසවාහං පෙ පමුච්ඡෙසසම් යයි කිය. ඉක්බිති වෙළෙන්දෝ ඔහු සනසන්නාහු මේ ගාථාව කීහ.

එම්බා දේව පුත්‍රය, විරායුෂ්ක වූ අතුලය වූ මේ විමානය ලැබූ එබඳු වූ ඔබ කෙසේ නම් ශෝක කරන්නේ ද, මද ආයු ඇතිව මද පින් ඇතිව උපන් යම්කෙනෙක් වේනම් ඔහු ශෝක කළයුතුය.

යම්කිසි අල්පායුෂ්කයකු මරණයේ හේතුවෙන් ශෝක කළයුතු වේද, එබඳුම වූ දිව්‍යානුභාව සම්පත් හිමි අයෙක්, අවුරුදු අනුදහසක් ආයු ඇත්තේ වී කෙනෙක් කෙසේ නම් ශෝක නොකරන්නේ ද, ශෝක නොකළ යුතුමය යන අදහසයි. දිව්‍යපුත්‍රයා එපමණකින්ම සනසවා ඔවුන්ගේ වචන පිළිගනිමින් ඔවුන් හට උපදෙස් දෙමින් මෙසේ කීහ.

එම්බා දරුවෙනි, මා පිළිබඳව ඒ මට සුදුසු ප්‍රිය වූ අවවාද වචනයක් යම් හෙයකින් මට කියනුද, ඒ තෙව්ද මා විසින් රක්ෂිත වූවාහු යම් ඒ කැමති තැනකට සැපසේ යවි.

එහි අනුප්‍රේමය සුදුසු වේ. ඔබටම සුදුසු රූපයකි. ඔවදියඤ්ච මෙතෙ
 මෙ මා හට ඔබ විසින් අවවාද වශයෙන් මෙය කිව යුතුය. යං යම්
 හෙයකින් මං මට තුමෙහ කථනනු සොවෙය්‍ය යනාදියෙන්, පෙය්‍යවාචං
 ප්‍රියවචන කියන්න. යම්කිසි වදනක් ප්‍රිය වචනයක් කීමක් සිදු වේද,
 ඔබටම සුදුසුය යන අදහසයි. නැතහොත් යං යම්හෙයකින් තුමෙහ
 පෙය්‍ය වාචං වදෙය්‍ය එහෙයින් සුදුසු අවවාදයක් දිය යුතුයයි ද, අවවාදයට
 අනුව කළයුතු ක්‍රියාවන් ද මා විසින් කරන ලදී. එයනම් කුමක්ද යත්,
 තුමෙහ ව නාතා යනාදිය කීහ. එහි මයානුගුත්තා අමනුෂ්‍ය ග්‍රහණයෙන්
 යුතු මෙම වැලිකතරෙහි කාන්තාරය ඉක්මවන තෙක් මා විසින් ආරක්ෂා
 කරනු ලැබේ. යෙනිච්ඡකං කැමති වූ පරිද්දෙන් සොඤ්චං ආරක්ෂා සහිතව,
 පලෙඨ ගමන් කරවූ යන අර්ථයි.

ඉක්බිති වෙළෙන්දෝ තමන්ගේ කෘතඥභාවය පළ කරමින්,

ධනය බලාපොරොත්තුවෙන් හා එහි වැඩීම බලාපොරොත්තුවෙන්
 සෝචීර දේශයට යන අපි එහි ගොස් ප්‍රතිඥා වූ පරිදි පිරිපුන් ත්‍යාග
 ඇත්තාහු උදාර වූ සේර්ස්සක පූජාවක් කරන්නෙමු.

නැවත දේවපුත්‍රයා දේව පූජාව ප්‍රතිකෂේප කරමින් කළයුතු
 කාර්යයන්හි යොදවමින් මෙසේ කීය.

සේර්ස්සක පූජා නොකරවූ. යමක් තෙපි කියවූද ඒ සියල්ල
 ඉටුවන්නේය. පච්ඡිකම් හරිවූ. දහම් අනුව හැසිරීම ඉටා ගනිවූ.

එහි යංවදෙඨ යම්සේ මම ආරක්ෂා සහිතව සිත්තූ දේශයට පිවිසීමද,
 එහිදී විශාල ලාභයක් බලාපොරොත්තු වන්නහුද එසේ හෙයින් 'ගන්තවා
 මයං' ආදිය කියන්නේ ද. සබ්බං ඒ සියල්ල. වො තොපට. තථෙච සිතු
 පරිද්දෙන්ම, සිදුවන්නේ ය. එහෙයින් ගමන් අරඹවූ තෙපි වනාහි මෙතැන්
 පටන් පාපානි කමමානි ප්‍රාණඝාත ආදිය නොකරවී. විචජ්ජයාඨ අත්
 හරිවූ. ධම්මානුයොගනති දානාදී කුසලධර්මයන්හි යෙදෙවී. අධිට්ඨභාතා
 අනුව පිළිපදිවී. මෙය සේර්ස්සක හෙවත් මහරි රුක් පූජාව වේ.

යම් උපාසකයකුට අනුග්‍රහ කරන්නේ ද, ඔවුන් හට රැකවරණය

දෙනු කැමැත්තෙමි. ඔහුගේ ගුණ කියා එය ඔවුන් හට දක්වමින් මෙසේ කීහු. ගාථාවන්ගෙන් කියන ලදී.

මේ සත්ත්ව සමූහයා අතරෙහි බහුශ්‍රැත වූ ශීලයෙන් යුතු වූ සැදැහැවත් ත්‍යාගවත් සුපේශල වූ විචක්‍ෂණ වූ ප්‍රීතිමත් වූ කම්පල දැනීමේ නුවණ ඇති, උපාසකයෙක් ඇත.

දැන දැන බොරු නො කියන්නේ ය. පර පණ නැසීම පිණිස නො සිතන්නේ ය. සමගි වූවන් වෙන් කරුණු සඳහා පිසුණු බස් නොකියන්නේ ය. සියුම් මෙළෙක් බස් කියන්නේ ය.

ගෞරව සහිත වූ කීකරු සැහැවි ඇති හික්වුණු පව් නො කරන්නා වූ අධිශීලයෙහි පිරිසිදු වූ නිදොස් පැවතුම් ඇති. ඒ සත්ත්ව තෙමේ මව ද පියා ද දැහැමෙන් පෝෂණය කරයි.

නිවනට නැමුණු යමෙක් මවුපියන්ගේ ඇවෑමෙන් ශාසන බුන්මවර්යාවේ හැසිරෙන්නේ ද හෙතෙමේ මව්පියන් නිසා භෝග සොයයි. තමන් පිණිස නො සොයතියි සිතමි.

සෘජු වූ අවංක වූ අසඬ වූ අමායාවී වූ හෙතෙමේ මායා සාඨේය්‍ය වශයෙන් වචන නො කියන්නේ ය. එබඳු යහපත් කර්ම කරන ධර්මයෙහි පිහිටි පුද්ගල තෙමේ කෙසේ නම් දුකක් ලබන්නේ ද,

ඒ උපාසකයා හේතුකොටගෙන නොප ඉදිරියෙහි තෙමේම පහළ වූයෙමි. එහෙයින් වෙළඳුනි, ධර්මය දකිවු. ඒ උපාසකයා හැර මෙහි ආවාහු නම් තෙපි අන්‍යයන් විසින් පීඩා කිරීම් කරණකොට මේ මරු කතර අන්ධයන් මෙන් ආකුල වූවාහු විනාශයට පත් වූවාහු වහාම අළු වන්නාහුය. ඒකාන්තයෙන් සත්පුරුෂ සමාගමය සැපවත් වේ මැයි.

එහි සංඝෙ සත්ත්ව සමූහයා කෙරෙහි විචක්‍කිණො ඒ ඒ තැන්හි කළයුතු කාර්යයෙහි දක්ෂ වූ, සනතුසිතො සතුටු වූ මුනිමා කර්මය අයිති කොට ඇති ඤාණය ආදියෙන්, මෙලොව පරලොව හිතවත් කරුණු දන්නා බැවින් මුනිමා යි යෙදේ.

සඤ්ජාතමානෝ න මුසා භණ්ණෙය්‍ය දැන දැන මුසාබස් නොකියන්නේය. වෙහුතිකං සත්‍යභාවයන් වෙනස් කිරීමේ හේතුවෙන් 'වෙහුතිකං' යයි ලැබුණ නම් ඇති කේලම් කීමක් නොකරන්නේය, නො කියන්නේය.

සප්පතිසෙසා විනීත වූ තැනැත්තා ගෞරවණීය ලෙස සැලකිය යුතු වූ අය කෙරෙහි යටහත් ලෙස පැතුම් ඇති බැවින් සොරච්චං (කීකරු බව) යයි යෙදේ. 'සප්පතිසෙසන' යනු සප්පතිසස වේ. අධිසීලේ උචසුචා විසින් රැකිය යුතු අධිසීල ශික්‍ෂාවෙහි (උසස් ශීලයෙහි) අරියවුතති පිරිසිදු පැවැත්ම.

නෙකම්මපොනෝ නිවන වෙත යොමු වූ වරිසසති බුහුවරියං පැවිද්ද ශාසන බුන්මවරියාව හැසිරෙන්නේය. ලෙසකපෙපනාති සුදු වූ හෝ කපටි බවකින් න ව වොහරෙය්‍ය රච්චන කපටි ස්වභාවයෙන් වචන පිට නොකරන්නේය. ධම්මෙ ධීතො කිතති ලභෙථ දුකඛං මෙසේ කියන ලද පිළිවෙළින් ධර්මයෙහි හැසිරෙන යහපත්ව හැසිරෙන තැනැත්තා කුමක් නිසා කවර ආකාරයකින් දුක් ලබන්නේද, දුක පැමිණෙන්නේ ද, (දුකට නොපැමිණ යන අදහසයි.)

තං කාරණා ඒ කාරණය ඒ උචසුචා හේතුකොටගෙන පාකු කොතමහි අත්තනා ඔබ වෙතට මම තමාම පහල වූයෙමි. අත්තනං යිද පාඨ දැක්වේ. ඔබ ඉදිරියෙහි මාගේ පහළ වීම සිදු කළෙමි යන අරුතයි. යම්හෙයකින් මම ධර්මයෙහි හැසිරෙමින් එය රකිමින් ඔබ ද රකින්නෙමිද, එසේ හෙයින් ධර්මය දකින්න. ධර්මයෙහි හැසිරීම සිදුකොට බලන්න. අඤ්ඤානු තෙතීභ භසමි භවෙථ ඉදින් ඒ උපාසකයා හැර ඔබ එහි පැමිණියෙදු නම් මේ වාලුකා කාන්තාරයෙහි අනාථව පිළිසරණ රහිතව අලු බවට පැමිණෙන්නාහුය. බිප්පමානෙනා මෙසේ ඉක්මන්කාරී වූ අනුන් පහත්කොට සලකන්නා වූ, අනුන් පීඩාවට පත්කරන්නා වූ ලහුං පහසු පිරෙන වැඩි වශයෙන් අනුන් විසින් ම හෝ එහෙයින් සුඛො භවෙ සප්පුරිසෙන සංගමො හේ තෙමේ වනාහි ඉවසීමෙහිද කීකරු බවෙහි ද පිහිටියේ කවරකු විසින් හෝ කුමක් හෝ කියන ලද්දේ නමුදු එරෙහි නොවේ යන අදහසයි. මෙසේ ශ්‍රමණයන්ගෙන් කියවුණ කරුණ නියම ස්වභාවයෙන්ම දැනගනු කැමති වූ වෙළෙන්දෝ මේ ගාථාව කීහ.

කිං නාම සො කිඤ්ච කරොති කමමං
 කිං නාමධෙයාං කිං පහ තසස ගොතතං
 මයමපි නං දධ්වුකාමමහ යකඛ
 යසසානුකමපාය ඉධාගතොසි
 ලාභා හි තසස යසස තුවං පිහෙසි

එම්බා දේව පුත්‍රය, හෙතෙමේ කිනම් ඇත්තේද, කිනම් කර්ම කරයිද, (මවුපියන් විසින් ඔහුට) තැබූ නම කුමක්ද? ඔහුගේ ගෝත්‍රය කුමක්ද? අපිදු ඔහු දක්නා කැමතියම්හ. ඒ එසේමැයි. තො යමෙකුට අනුකම්පාවෙන් මෙහි පැමිණියෙහිද, යමෙකුට ප්‍රිය කෙරෙහිද, ඔහුගේ පැමිණීම ලාභයෙක්මැයි.

ගාථාවෙහි කිං නාම සො නම වශයෙන් එම පුද්ගලයා තැනැත්තා කවරෙක් නම් වේද, කිඤ්ච කරොති කමමං කෘෂි කර්මය, වෙළඳුම ආදියෙන් කෙබඳු කර්මාන්තයක් කරණ සේක්ද, කිං නාමධෙයාං ඔහුට මවුපියන් විසින් තිසස ඵ්‍රසස ආදි වශයෙන් කවර නම් නම් තැබීමක් කරන ලද්දේද? හඟව භාරද්වාජ යන ආදියෝ ඔහුගේ ගොතතං ගෝත්‍රය කුමක්ද? යසස තුවං පිහෙසි ඔබ යමකට ප්‍රිය කරන්නෙහි ද? එයයි. දැන් මිළඟට දිව්‍යපුත්‍රයා ඔහු නාම ගෝත්‍ර ආදී වශයෙන් දක්වමින් මෙසේ කිය.

යො කප්පතො සමභවනා මංධයො
 උපාසකො කොච්ඡඵලුපඡ්චි
 ජානාථ තං තුමහාකං පෙසියො සො
 මා බො නං හිලිඤ්ඤා සුපෙසලො සො

කොස්සෙන් හා පනාවෙන් ජීවත්වන සුලු වූ තොපගේ ඒ සේවක වූ සුපේසල උපාසක වූ ප්‍රසිද්ධ වූ සමභව නම් කරණවැමියෙක් වේද ඔහු දනිවු. ඔහු පහත්කොට නොසිතවු.

ගාථාවෙහි කප්පතො කරණවැමියා සමභව නාම ධෙයො සමභව යන නමක් ඇත්තා වූ කොච්ඡඵලුපඡ්චි පනාවද දැලිපිතියද හේතු කොටගෙන ජීවත්වන තැනැත්තා එහි කොච්ඡ යනු යම් සටහන් ආදිය සිටින සේ කෙස් පිරීම සිදුකරන දේ පෙසියෙනං මෙහෙ කරන්නා වතාවත් කරන්නා දැන් වෙළෙන්දෝ ඔහු හැදිනගෙන මෙසේ කීහ.

ජානාමසෙ යං ත්වං වදෙසී යකඛ
 න ඛො නං ජානාම ස ඊදිසොති
 මයමපි නං පුජයිසාම යකඛ
 සුඛවාන තුඤ්ඤං වචනං උළාරං

(එම්බා) දේවපුත්‍රය, යමෙකු සඳහා තෙපි කියවුද, අපි ඔහු දනුම්හ. හෙතෙමේ ගුණ වශයෙන් මෙබඳු යැයි ඔහු නො දනුම්හ. දේවපුත්‍රය, තාගේ උදාර වූ වචනය අසා අපිද ඔහු පුදන්නෙමු.

ගාථාවෙහි ජානාමසෙ ඔබ යමක් කියන්නෙහිද, අපි එය නියම ස්වභාවයෙන්ම දනිමු. ඊදිසොං ගුණයෙන් වනාහි ඔබ විසින් යම්සේ කියන ලද්දේ ද, එය එසේම යයි නොදනිමු. එය නොදන්නෙමු යන අදහසයි. දැන් ඔහු තමන්ගේ විමතට නැග අනුශාසනා පිණිස මේ ගාථාව කීහ.

යෙ කෙවි ඉසමිං සතෙථ මනුසසා
 දහරා මහනතා අථවාපි මජ්ඣමා
 සබ්බෙ ව තෙ ආලම්බනතු විමානං
 පසසනතු පුඤ්ඤාන එලං කදරියා

මේ වෙළඳ මුලෙහි හෙවත් තවලමෙහි තරුණ වූ මහලු වූ තවද මැදුම් වූ යම්කිසි මසුරු මිනිස්සු වෙත්ද, ඒ සියල්ලෝම මේ විමතට නගිත්වා. පින්පල බලත්වා.

ගාථාවෙහි මහනතා වැඩිහිටියෝ. ආලම්බනතු නැග ගනිත්වා. කදරියා මසුරු වූ නොදෙන ස්වභාවය ඇත්තා වූ දැන් අවසානයෙහි ධර්ම සංගායනා කාරකයන් වහන්සේලා විසින් ගාථා සයක් කියන ලදී.

එහි ඒ සියලු දෙන ම මම පෙරටු වෙමි. මම පෙරටු වෙමි'යි එහි ඒ කරුණවැරියා පෙරටුකොට (උත්සාහවත් වූහ) ඒ සියල්ලෝම තවකිසා භවනයට මෙන් ඒ විමානයට නැග්ගාහුය.

එහි ඒ සියලුදෙනම මම පෙරටු වෙමි. මම පෙරටු වෙමි'යි උත්සාහවත් වෙමින් උපාසක බව පිළිගත්තාහුය. ප්‍රාණසාතයෙන් දුරු වූහ. සොරකම් නොකළහ.

මත්පැන් නොබිහ. බොරු නොකීහ. සිය අඹුව හා තුටු වූහ. එහි ඒ සියළු දෙනම මම පෙරටු වෙමි. මම පෙරටු වෙමි'යි උපාසක බව ගිවිස්වා ඒ වෙළඳ පිරිස එම දිව්‍යපුත්‍රයා විසින් අනුමත කරන ලද්දේ දිව්‍ය සෘද්ධියෙන් නැවත නැවත අනුමෝදන් වූයේ කැමති තැනට ගියේය. ධන ආශාවෙන් හා අධික ලාභය බලාපොරොත්තුවෙන් ඔවුහු සිත්ධු සෝචීර දේශයට ගොස් සිතැඟි පරිදි වෙළඳම් කොට සම්පූර්ණ ලාභ ඇත්තේ නැවත නිරුපද්‍රිතව පැළලුප් නුවරට ආහ.

ඔවුහු බිය රහිත වූවාහුය. ගෙවලට ගොස් අඹුදරුවන් හා එක්ව සතුටට පත්වූහ. අධික සොම්නස ඇති ඔවුහු මහත් වූ සේරිස්සක නම් වූ උත්සව පූජාවක් කළහ.

ඔවුහු සේරිස්සක නම් පිරිවෙනක් ද තැනූහ. හෙතෙම උපාසකයකු නිසා මෙසේ සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වූවාහුය. සත්පුරුෂයන්ගේ සේවනය නිමවීය. ධර්මධර ගුණවතුන්ගේ සේවනය මෙබඳු මහත් වැඩ ඇත්තේය.

එහි අහංපුරෙ මම පළමුව මම පළමුව පෙරටු කරගෙන යන අර්ථයයි. තෙ තු සබ්බෙවා යැයි කියා නැවත සබ්බෙවතෙ යන වචනය යොදා ඇත. ඒ සියල්ලෝම විමානයට නැගීමෙහි යම්සේ උනන්දු වූවාහුද එසේ සියල්ලෝම නැග ගත්හ. නැග ගැනීමේදී කිසිවකුට අනතුරක් නොවීයැයි දැක්වීම සඳහා කියන ලදී. මසකකසාරං විය වාස වසසා මසක්ක සාර යනු තව්නිසාවට නමකි. සියල් දිව්‍ය ලෝකයෝ ඉන් කියවේ. මෙහි වනාහි ශක්‍රභවනය යැයි ගතයුතුය. එහෙයින් මසක්ක සාරං විය වාස වස්සා යැයි කියන ලදී.

ඉක්බිති ඒ වෙළෙන්දෝ විමානය දැක පහන් සිත් ඇත්තාහු ඒ දිව්‍ය පුත්‍රයාගේ අවවාදයේ සිට සරණයෙහි ද ශීලයන්හිද පිහිටා ඔහුගේම අනුභාවයෙන් කැමති තැනට ගියාහුය. එහෙයින් තෙ තු සබ්බෙව යන්න කීහ. එහි අනුමතො පක්කාමී ශාස්තෘන් වහන්සේගේ යකඩ්ඨියා

පුනපුන නං අනුමොදමානො යයි පද පිළිවෙල යෙදේ. කවරකු විසින් අනුමත කරන ලද්දේ ද යක්‍ෂයා දෙවියා විසින් යැයි යනු ප්‍රකට අර්ථයයි. යථා පයොගා අදහස පරිදි කරන ලද යෙදුම් ඇත්තේ පරිපූර්ණ ලාභා සමාද්ධිමත් වූ ලාභ ඇති අකඩතන උවදුරු නැති අවවාද රහිත පීඩාකාරී නොවන පාටලිපුතක පැළලුප් නුවර.

සංසරං තමන්ගේ ගෙදර. සොත්ථිවනෙතා සොමිතස් ඛචින් යුතු වූ ආරක්ෂිත වූ සුවපත් වූ. ආනන්දී යන ආදී පද සතරෙන්ම සතුවූ වූවෝම කියයි. සෙරිසසනෙතා පරිවෙණං මාපයිංසු කෘතඤ්ඤ භාවයෙහි පිහිටා පොරොන්දුවෙන් නිදහස් වීම සඳහා දිව්‍ය පුත්‍රයාගේ නාමයෙන් කොටස් වශයෙන් ද කාණ්ඩ වශයෙන්ද බැලිය යුතු වූ ප්‍රාසාද කුටාගාර රාත්‍රී ස්ථාන දිවා ස්ථාන ආදියෙන් සම්පූර්ණ ප්‍රාකාරයෙන් වටකර දොරටු කොටුවකින් ද යුත් ආවාසයක් කළහ.

එතාදිසා මෙබඳු වූ අනර්ථය බැහැර කරන යහපත සඳහා මහත්ථිකා මහත් වූ ප්‍රයෝජන ඇති මහ ආනිසංස ඇති ධම්මගුණානං වෙනස් නොවන ගුණයන්ගේ එකසස සත්වගට හිත පිණිස සබෙබ්ව සත්තා ඒ වෙළඳ තවලමට අයත් සියළු සත්ත්වයෝ සුවපත් ද ආරක්ෂිත ද වූහ.

සම්භව නම් උපාසක තෙමේ පායාසි දිව්‍ය පුත්‍රයාගේ ද එම වෙළඳුන්ගේ ද වචන හා ප්‍රතිචචන නොගෙන ඒ ඇසු පිළිවෙළින්ම තෙරුන් වහන්සේලාට දැන්වූහ. පායාසි දිව්‍යපුත්‍රයා සම්භව තෙරුන් හට කීවේ යැයි සමහරු කියති. යස තෙරුන් ප්‍රමුඛ මහතෙරවරු දෙවෙනි සංගායනාවේදී සංගායනාවට නැංවූහ. සම්භව නම් උපාසක තෙමේ මවුපියන්ගේ අභාවයෙන් පැවිදි වී රහත් බැවිහි පිහිටියේය.

සේරිසසක විමාන වර්ණනාව නිමියේ ය.

7.11

උඩමිදං මණිචුන විමානං ආදි වශයෙන් සුනිකබිත්ත විමාන වස්තුව දැක්වේ. එහි උත්පත්ති කථාව කවරේද?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර නිසා ජේතවන විහාරයේ වැඩවාසය කරති. එසමයෙහි මහා මුගලන් තෙරණුවෝ ඉහත සඳහන් පරිද්දෙන් දෙවිලෝ වාරිකාවන්හි යෙදෙමින් තච්චිසා දෙවිලොවට වැඩමවූහ. එකෙණෙහිම එක්තරා දේව පුත්‍රයෙක් තමන්ගේ විමාන දොරකඩ සිටියේ ආයුෂ්මත් මුගලන් ස්ථවිරයන් දැක හටගත්තා වූ බහුමාන පුරස්සරව උන්වහන්සේ වෙත එළඹ පසඟ පිහිටුවා වැද ඇදීලී බැඳගෙන සිටියේය.

හෙතෙම වනාහි අතීතයේ කස්සප බුදුරදුන් පිරිනිවී කල්හි උන්වහන්සේගේ ශාරීරික ධාතු නිධන්කොට ඉදිකරන ලද යොදුනක් පමණ වූ රන්මය ස්ථූපයක් ඉදිරියේ සිව් පිරිස් කලින් කළ පැමිණ මල් සුවඳ දුම් ආදිය වෛතාසයට පූජා කරති. එසේ පුද පූජා පවත්වා ඔවුන් ගිය කල්හි ඉහත සඳහන් උපාසකයා එහි පැමිණ මල් පිදු තැන්වල එම මල් විසිරී අපිළිවෙලින් තිබෙනු දැක එම මල් ගෙන මනාකොට මලසුන සරසා මල් පිළිවෙලින් දැකුම්කළු ලෙස මනාව විසිතරු ලෙස තබා පූජා කොට යයි. එසේ කරන ඔහු එම පින්කම අරමුණු කරගනිමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නව අරභාදී බුදුගුණ සිහි කරමින් ප්‍රසන්න වූ සිහින් යුතුව ඒ පිංකම හදවතේ තැන්පත් කරගනී.

හෙතෙම ඉන්පසු කලෙක කලුරිය කොට එම කුශල කර්මයාගේ විපාක වශයෙන් තච්චිසා දෙවිලොව දොළොස් යොදුන් රන් විමනෙක උත්පත්තිය ලැබීය. ඔහුගේ පිරිවර බොහෝ මහානුභාව දෙව්වරුන්ගෙන් සමන්විත විය. ඒ කාරණය සඳහා

තසමිං බණේ අඤ්ඤතරො දෙවපුත්තො අහතනො විමාන ද්වාරෙ ධීකො ආයසමන්නං මහා මොගගලානං දීසවා සඤ්ජාතගාරව බහුමානො උපසංකම්ඤ්වා පඤ්චපතිට්ඨිතෙන වන්දිතවා අඤ්ජලිං පගග්ගං අධ්‍යාසි' යන්න ප්‍රකාශ කළේය.

ඉක්බිති ආයුෂ්මත් මහ මුගලන් තෙරණුවෝ ඔහු ලද සම්පත් වර්ණනා කොට ඔහු විසින් කරන ලද සුවර්ත කර්මයන් පිළිබඳ විමසීමක් මේ ගාථා මගින් විවෘතය.

එම්බා දිව්‍ය පුත්‍රයා, වෛද්ධර්‍ය මාණිකාමය කුළුණු සහිත වූ භාත්පසින් දොළොස් ගව්වක් පමණ විශාල වූ සත්සියයක් කුළුගෙවල්වලින් යුත් නොයෙක් රත්නයන්ගෙන් කරන ලද දොරකවුළු බිත්ති ඇති තොපගේ විමානය ඉතා ශෝභාමත්ව දිළිසෙයි.

ඔබගේ විමානයේ පරිවාර දේවතාවෝ බොහෝ වෙති. ඒ අය දිව්‍ය ඕපසින් යුත් ආභාරපාන වර්ගයක් කති. බොකි. එසේම අනුන්ට සත්කාර කරති. පංචාංගික තුර්‍ය භාණ්ඩ ගත් දේවතාවෝ අත්‍යාලංකාර ලෙස සැරසී නටත්. ගී කියත්. පංචකාම සම්පත් විඳිමින් සතුටින් සිටිත්. දිව වෙණ මිහිරි ලෙස වාදනය කරති.

මේ වැනි ශරීර වර්ණයක් ද මෙවැනි සම්පත් ද මහත් සෘද්ධි අනුභාවයන් ද ලබන්නට ඔබ මිනිස් ලොව මිනිසකුව සිට කිනම් කුසල කර්මයක් කළේද කිනම් කුසලයකින් මෙවැනි ජෝතිමත් වර්ණයක් හා සියලු දිසා බබුළුවන ප්‍රභාවක් ලැබීද?

මුගලන් තෙරුන් විසින් අසන ලද ප්‍රශ්නයට පිළිතුරු වශයෙන් ඒ දේවපුත්‍රයා මේ ගාථා කීහ. එය දක්වන්නා වූ සංගීති කාරකයා මෙසේ ප්‍රකාශ කළහ.

ඒ දේවපුත්‍රයා මුගලන් හිමි විසින් තමන්ගෙන් විමසන ලද ප්‍රශ්න විසඳමින් තමන් විසින් කළ කර්ම මෙසේ ප්‍රකාශ කළේය.

මම මිනිස්ලොව සිටියදී කාශ්‍යප බුදුන්ගේ ධාතු නිදන් කරන ලද දාගැබක් සම්පයට ගොස් අපිළිවෙළට තිබූ මල් පිළිවෙළට තබා සුගතයන් වහන්සේගේ බුදුගුණ සිහිකරමින් මහත් සතුටක් වින්දෙමි. එම කුශලය හේතුවෙන් මේ සා සම්පත් ද, මෙවැනි වර්ණයක් ද මෙවැනි ප්‍රභාවයක්ද ලදිමි.

එහි දුනතිකබිත්තං මාලං වෛතාසයේ මල් පූජා කරන තන්හි නිතර නිතර පූජා කරන මල් සුළඟින් එහා මෙහි විසිරී බිම වැටී තිබෙන මල් සුනිකබිපිත්තා මනාව සකස්කොට විශේෂයෙන් දර්ශනීය ලෙස පැහැ එලවන ලෙස තැන්පත් කළේය. පකිට්ඨපෙත්වා හක්කි ප්‍රණාම පූර්වකව විශේෂයෙන් මල් පිහිටුවා ඒ මල් පිදුවා වූ වෛතාසය පිළිබඳව මගේ සන්තානයේ කුසල ධර්ම පිහිටුවා මෙසේ මෙහි අර්ථ දැක්විය යුතු සෙස්ස පෙර සඳහන් පරිදිය.

මෙසේ දේව පුත්‍රයා තමන්ගේ සුවරිත කර්මයන් ප්‍රකාශ කිරීමෙන් පසු තෙරණුවෝ ඔහුට ධර්ම දේශනා කළහ. ඉන්පසුව පැමිණ භාග්‍යවතුන් වැඳ මේ ප්‍රවෘත්තිය දන්වා සිටියහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එය අරඹයා පැමිණ සිටි පිරිසට ධර්මදේශනා කළහ. එම දේශනාව මහජනයාට ප්‍රයෝජනවත් වූයේය.

සුනිකබිත්ත විමාන වස්තු වර්ණනාව නිමියේ ය.

සත්වෙනි වර්ගයේ වර්ණනාව සමාප්තයි.

පුරිස විමාන වර්ණනාව නිමි.

අටුවාචාරීන් වහන්සේගේ ප්‍රකාශය.....

දෙව්වරුන්ගේ විමාන ආදී සම්පත් ද ඒ සම්බන්ධව හේතු වූ කරුණු ද සත්ත්වයන් හට ප්‍රකාශ කරමින්,

සිත නමැති කෙනෙහි සම්පත් යෙදීමෙන් සුළු වූ හෝ ක්‍රියාවන්ගේ උදාර ඵල ලබන මුළු ලොවටම යහපත සලසන යම් දේශනාවක් ප්‍රකට වෙමින් පවතීද,

යහපත් අවබෝධයට හේතුවන කුසලතා දක්වන යම් කථාවක් සංග්‍රහයක් වේ නම්, ඒවා මහා සෘෂිවරු විමානවහු යනුවෙන් සංග්‍රහ කළහ.

ඒ විමාන වහුවේ අර්ථය ප්‍රකාශ කිරීම පිණිස පුරාණ අර්ථ කථා අටුවා නායය ඇසුරුකොට අර්ථ වර්ණනාවක් මා විසින් ආරම්භ කරන ලදී.

ඒ විමාන වහුවේ පරමාර්ථවලට ඒ ඒ සියලු තන්හි සුදුසු වන සේ පරමසු දීපනී යන නමින් යම් අර්ථ ප්‍රකාශනයක් නිරවුල් විනිශ්චයෙන් යුතුව සතළොස් බණවරකින් පාලියෙන් රචිත වීද එය අවසානයට පැමිණියේය.

එසේ එම අර්ථ වර්ණනාව කරන්නා වූ මා විසින් යම් ඒ පිතක් ලබන ලද්දේ ද, ඒ පිනේ ආනුභාවයෙන් ලෝකනාථ ස්වාමීන් වහන්සේගේ ශාසනයට බැස, පිරිසිදු වූ ශීලාදී ප්‍රතිපත්තියෙන් යුක්ත වී සියලු සත්ත්වයෝ විමුක්ති රසයෙහි කොටස්කරුවෝ වෙත්වා.

ලෝකයෙහි සම්මා සම්බුද්ධ ශාසනය දිගුකල් පවතීවා. නිරන්තරයෙන් සියලු ප්‍රාණිහු ඒ ශාසනයෙහි නිතර ගෞරව සහිත වූවෝ වෙත්වා.

කලට වැසී වසීවා. භූමිපලක රජ තෙමේ සද්ධර්මයෙහි නිරත වී ධර්මයෙන්ම ලෝකය පාලනය කෙරේවා.

මෙසේ බද්දරනිසු විහාරවාසී ආචාර්ය ධම්මපාල ස්ථවිරයන් වහන්සේ විසින් කරන ලද පරමසුදීපනී නම් වූ බුද්දක අවධිකථාවෙහි විමානවහු අර්ථ වර්ණනාව නිමියේය.

පාලි අට්ටකථා සහ එහි පරිවර්තන වියත්හු

1.	සුමංගල විලාසිනී - දීඝනිකායට්ඨ කථා-I	දයා ගුණසේකර මහතා
පී.එල්.කේ. පෙරේරා මහතා
2.	සුමංගල විලාසිනී දීඝනිකායට්ඨ කථා-II	බී.එම්.පී. බාලසූරිය මහතා
3.	පපඤ්ඤදනී මජ්ඣිම නිකායට්ඨ කථා I	ආඥාවල දේවසිරි හිමි
4.	පපඤ්ඤදනී මජ්ඣිම නිකායට්ඨ කථා II	විජිතනන්ද සරත්චන්ද්‍ර මහතා
5.	පපඤ්ඤදනී මජ්ඣිම නිකායට්ඨ කථා III	දයා ගුණසේකර මහතා
6.	පපඤ්ඤදනී මජ්ඣිම නිකායට්ඨ කථා IV	බලපිටියේ සිරිසිවලී හිමි
7.	සාරස්ප්‍රකාසිනී සංයුත්ත නිකායට්ඨ කථා I	එන්.එච්. පෙරේරා මහතා
8.	සාරස්ප්‍රකාසිනී සංයුත්ත නිකායට්ඨ කථා II	හත්තොටුවේ ඉන්දරතන හිමි
9.	සාරස්ප්‍රකාසිනී සංයුත්ත නිකායට්ඨ කථා III	ජිතදාස ගොඩකන්ද මහතා
10.	මනොරථපුරණී අංගුත්තර නිකායට්ඨ කථා I	කපිල අභයවංස මහතා
11.	මනොරථපුරණී අංගුත්තර නිකායට්ඨ කථා II	කපිල අභයවංස මහතා
12.	පරමසුචාරිකා බුද්දක පාට්ට්ඨ කථා	මැදුරුගොඩ
විජයකිත්ති හිමි
13.	ධම්මපද්ධි කථා I	චැලම්ටියාවේ
සිරිධම්මරක්ඛිත හිමි
14.	ධම්මපද්ධි කථා II	පන්නල සුමේධ හිමි
15.	පරමසුචාරිකා උදානට්ඨ කථා	ඩබ්.ඇල්.පී. ධර්මදාස මහතා
16.	පරමසුචාරිකා ඉතිවුත්තකට්ඨ කථා	ඇස්වත්තේ රේචන හිමි
17.	පරමසුචාරිකා සුත්තනිපාතට්ඨ කථා	නිමල් ලාල් රංජිත් මහතා
18.	පරමසුචාරිකා සුත්තසංගහට්ඨ කථා	ආඥාවල දේවසිරි හිමි
19.	පරමසුචාරිකා ජේතවස්තු අට්ටකථා	විජිතනන්ද සරත්චන්ද්‍ර මහතා
20.	පරමසුචාරිකා විමානවස්තු අට්ටකථා	ජිතදාස ගොඩකන්ද මහතා
21.	පරමසුචාරිකා ජේතගාථා I	ලක්ෂ්‍යපතියේ සමධි මෙහෙණිය
හත්තොටුවේ ඉන්දරතන හිමි
22.	පරමසුචාරිකා ජේතගාථා II	පී.එල්.කේ. පෙරේරා මහතා
23.	පරමසුචාරිකා ජේතගාථා	ජී.එස්.බී. සේනානායක මහතා
24.	සාරස්ප්‍රකාසිනී සමුච්චය චතුර්භාණුවාරට්ඨ කථා	වටගෙදර විමලබුද්ධි හිමි
25.	ජාතකට්ඨ කථා පළමුවන භාගය	යාලේගම වන්දකිත්ති හිමි
26.	ජාතකට්ඨ කථා දෙවෙනි භාගය	ටී.ජී. ජයතිලක මහතා
27.	ජාතකට්ඨ කථා තෙවෙනි භාගය	පල්ලේගම සමිත හිමි
28.	ජාතකට්ඨ කථා සිව්වෙනි භාගය	මාවනානේ සෝමිත්ද හිමි

29.	ජාතකධර්ම කථා පස්වෙනි භාගය	මාවනානේ සෝමින්ද හිමි
30.	ජාතකධර්ම කථා සයවෙනි භාගය	සරත්චන්ද්‍ර අමරතුංග මහතා
31.	ජාතකධර්ම කථා සත්වෙනි භාගය	එච්.එස්. නිශ්ශංක මහතා
පී.එල්.කේ. පෙරේරා මහතා
32.	සද්ධම්මපච්ඡේදනානිකා වූලනිදේස අටියකථා	නිමල්ලාල් රංජිත් මහතා
33.	සද්ධම්මපච්ඡේදනානිකා මහානිදේස අටියකථා	හත්තොටුවේ ඉන්දරත්න හිමි
34.	විසුඤ්ඤා ජනවිලාසිනී අපදානධර්ම කථා I	සරත්චන්ද්‍ර අමරතුංග මහතා
35.	විසුඤ්ඤා ජනවිලාසිනී අපදානධර්ම කථා II	දයා ගුණසේකර මහතා
36.	මධුරස්ථවිලාසිනී බුද්ධවංස අටියකථා	කීර්ති නාරම්පනාව මහතා
37.	පරමස්ථපනී වර්යාපිටකධර්ම කථා	මැදුරුපත්තොඩි විජයකිත්ති හිමි
38.	සමන්තපාසාදිකා විනයධර්ම කථා I	අම්බලන්ගොඩ ධම්මකුසල හිමි
39.	සමන්තපාසාදිකා විනයධර්ම කථා II	අම්බලන්ගොඩ ධම්මකුසල හිමි
40.	සමන්තපාසාදිකා විනයධර්ම කථා III	අම්බලන්ගොඩ ධම්මකුසල හිමි
41.	කංඛාවිතරණී ප්‍රාතිමෝක්‍ෂ වර්ණනාව	කපිල අභයවංස මහතා
42.	නෙත්තිප්පකරණධර්ම කථා	මැදුරුපිටියේ විජිතධම්ම හිමි
43.	පරමස්ථපනී පංචස්පකරණධර්ම කථා	බී.එම්.පී. බාලසූරිය මහතා
44.	පරමස්ථපනී පංචස්පකරණධර්ම කථා	බී.එම්.පී. බාලසූරිය මහතා
45.	සමමාහවිනොදනී විභංගධර්ම කථා	බී.එම්.පී. බාලසූරිය මහතා
46.	අස්සාලිනී ධම්මසංගණිප්පකරණධර්ම කථා	සෝමරත්න ගම්මල් මහතා
47.	සද්ධම්මපච්ඡේදනානිකා පටිසම්භිදා මග්ගධර්ම කථා
මහතා	ඩබ්ලිව්.ඇල්.පී. ධර්මදාස
48.	විසුද්ධි මාර්ගය පළමුවන කොටස	හේමචන්ද්‍ර දිසානායක මහතා
49.	විසුද්ධි මාර්ගය දෙවන කොටස	හේමචන්ද්‍ර දිසානායක මහතා
50.	කංඛා විතරණී මානිකථා කථා	

නමින් අටුවාවක් ඇත. එය කංඛාවිතරණී ප්‍රාතිමෝක්‍ෂ වර්ණනාව හා එකම සමාන බැවින් පරිවර්තනය කර නැත.